

መጽሐፍ ቅዱስን ሊረዱት ይቻላሉ!

የአዲሱ ቃል ኪዳን ብልጫ ዕብራዊያን

ቡብ አትሊ

የትርጓሜ ፕሮግራም

(የመጽሐፍ ቅዱስ ትርጓሜ)

የጥናት መመሪያ ተከታታይ ሐተታ

አዲስ ኪዳን፣ ቅጽ 10

ዓለም አቀፍ የመጽሐፍ ቅዱስ ትምህርት፣ ማርሻል፣ ቴክሳስ

1999

የደዘት ማውጫ

የደራሲው ማስታወሻ፡ ይህ ሐተታ እንዴት ይረዳዎታል?..... i

ለመልካም የመጽሐፍ ቅዱስ ንባብ መመሪያ፡ ለተረጋገጠው እውነት ግላዊ ፍለጋ..... iii

ሐተታ፡

ወደ ዕብራይስጥ መግቢያ	1
ዕብራይስጥ 1	5
ዕብራይስጥ 2	16
ዕብራይስጥ 3	29
ዕብራይስጥ 4	42
ዕብራይስጥ 5	49
ዕብራይስጥ 6	54
ዕብራይስጥ 7	62
ዕብራይስጥ 8	70
ዕብራይስጥ 9	75
ዕብራይስጥ 10	87
ዕብራይስጥ 11	103
ዕብራይስጥ 12	111
ዕብራይስጥ 13	120
ተጨማሪ መግለጫ አንድ፡ የግሪክ ሰዋሰዋዊ ቃላት አጭር መግለጫዎች	131
ተጨማሪ መግለጫ ሁለት፡ ጽሑፋዊ ትንተና	137
ተጨማሪ መግለጫ ሦስት፡ የሐዋርያት ዘመን ራቢያዊ ሥነ-ትርጓሜ እና በጥንቷ ቤተ-ክርስቲያን ላይ የነበረው ተጽዕኖ	140
ተጨማሪ መግለጫ አራት፡ የእምነት መግለጫ	146

የልዩ ርዕሶች ማውጫ ለዕብራዊያን

ይህ ዘመን እና የሚመጣው ዘመን 1:2	7
አብርሃም 1:5	10
በኩር , 1:6	10
ዘላለም (ይግሪክ አባባል) 1:8	11
ጽድቅ , 1:9	12
መቀባት በመጽሐፍ ቅዱስ , 1:9	14
ለደጎንነት ጥቅም ላይ የዋሉ የግሪክ የግሥ ጊዜያት 1:14	15
ዋስትና, 2:2	18
የመለኮት ስሞች , 2:7	19
የቡብ ወንጌላዊ ቅድመ-ዝንባሌዎ , 2:9	22
ደራሲ/መሪ (ARCHEGOS) 2:10	23
መቀደስ , 2:11	23
ቤተክርስቲያን (EKKLESIA), 2:12	24
ባዶ እና ከንቱ (KATARGEō) 2:15	25
ሰይጣን , 2:15	25
ኢየሱስ እንደ ሊቀ ካህን , 2:17	27
የግሪክ ቃላት ለመፈተን እና ለፍቅድቻቸው, 2:18	27
መጠራት , 3:1	30
መናዘዝ , 3:1	31
ተስፋ , 3:6	32
ሥላሴ , 3:7	33
ልብ , 3:8	34
ዮም 3:8	34
የእግዚአብሔር ራዕይ መግለጫ ቃላት , 3:10	35
እግዚአብሔር እንደ ሰው ተገልጧል (አንትሮፖሞርፊያዊ ቋንቋ) 3:11	36
ክህደት (አፊስቴማይ) 3:12	38
ዋስትና , 3:14	40
አሪኬ , 3:14	41
ሰማይ, 4:14	46
የጽናት አስፈላጊነት, 4:14	47
ዘላለማዊ, 6:2	56
መታደስ (ANAKAIMŌSIS), 6:6	57
“ቅዱሳን”, 6:10	59
የአማኞች ውርስ, 6:12	59

ፍጻሜ ወይም ሙላት (TELOS) 7:1164
ነውር የሌለው፣ ንጹሕ፣ ኃጢአት የሌለበት፣ ያለ ነውር , 7:2667
ቅርጽ (TUPOS), 8:572
ኪዳን , 8:672
የኪዳኑ ታቦት , 9:476
የመለኮት ስሞች , 9:1480
መዋጅት/መቤዠት 9:1583
ግልጽነት (PARRHĒSIA) 10:1991
እሳት, 10:2795
የእግዚአብሔር ልጅ, 10:2996
የጽናት አስፈላጊነት, 10:3598
ማመን፣ መታመን፣ እምነት፣ እና ታማኝነት በብሉይ ኪዳን, 10:3899
ሁለቱ ከተሞች, 11:10106
ንስሐ, 12:17117
የእግዚአብሔር መንግሥት, 12:28119
ኮይናኒያ, 13:16124
ዘላለም (አላም), 13:20126
የእግዚአብሔር ፍቃድ (thelema), 13:20128
አሜን, 13:21129

የጸሐፊው መልእክት፡ይህ ሐተታ እንዴት ይረዳዎታል?

መጽሐፍ ቅዱሳዊ ትርጓሜ አስተውሎት እና መንፈሳዊ ሂደት ያለበት የጥንቱን ተመስጫዊ ጸሐፍት በዚህ መልኩ ከእግዚአብሔር የተቀበሉትን መልእክት በዘመናችን ለመረዳትና ለመተግበር የተዘጋጀ ነው።

መንፈሳዊ ሂደቱ ወሳኝ እና ለመግለጽ አስቸጋሪ ነው። ለእግዚአብሔር መስጠትንና ግልጽነትን ይጠይቃል። (1) ለእሱ፣ (2) እሱን ለማወቅ እና (3) እሱን ለማገልገል ጉጉትን ይፈልጋል። ይህ ሂደት ደግሞ ጸሎት፣ ንስሐ እና የሕይወትን አኗኗር ለመለወጥ ፍቃደኝነትን ይጠይቃል። በትርጓሜ ሂደት መንፈስ ወሳኝ ነው፣ ዳሩግን ትሑታንና፣ የእግዚአብሔር ሰዎች የሆኑ ክርስቲያኖች መጽሐፍ ቅዱስን በተለየ መልኩ እንደሚረዱት ምስጢር ነው።

የማስተዋሉን ሂደት ለመግለጽ ቀላል ነው። እኛ ለጽሑፉ የማናወላውልና ተገቢ ልንሆን፣ በራሳችን ወይም በእምነት ክፍላችን አስተሳሰብ ላንወሰድ ይገባል። ሁላችንም በታሪካዊ ሁኔታዎች ውስጥ ነን። ማናችንም ብንሆን ጉዳዩ የማይነካንና ገለልተኛ ተርጓሚዎች አይደሉንም። ይህ ሐተታ በጥንቃቄ ማስተዋል ሂደት የተቀመረ ሦስት የትርጓሜ መርሆችን አዋቅሮ የያዘና አድልዎአዊ የሆኑ አስተሳሰቦቻችንን ለመቅረፍ የሚረዳ ነው።

የመጀመሪያው መርሐ

የመጀመሪያው መርሐ የቅዱሱ መጽሐፍ ክፍል የተጻፈበትን ታሪካዊ መቼት ማጠቃለያ ነው፤ እንዲሁም የጸሐፊውም የወቅቱ ታሪካዊ ሁኔታ ይታያል። ዋነኛው ጸሐፊ ለማስተላለፍ የፈለገው ተግባርም ሆነ መልእክት አለው። ጽሑፉ ለእኛ አንዳች የሚሆን ዋነኛው፣ ጥንታዊው፣ ተመስጫዊው ጸሐፊ የጸሐፊው አይደለም ማለት ፈጽሞ አይደለም። የእሱ ፍላጎት የእኛ ታሪካዊ፣ ስሜታዊ፣ ባህላዊ፣ ግላዊም ሆነ ክፍለ ሃይማኖታዊ ፍላጎት ይደለም ቁልፉ ነው። ተግባር ዋነኛው ጓደኛ ነው፤ በትርጓሜ ሰዓት፣ ዳሩግን ሁልጊዜ ትክክለኛ ትርጓሜ ተግባርን መቅደም ይኖርበታል። እሱም ግም የሚያጠናክረው እያንዳንዱ የመጽሐፍ ቅዱስ ጽሑፍ አንድ እና አንድ ብቻ ፍቺ እንዲኖረው ነው። ይህም ፍቺ የሚሆነው ዋነኛው የመጽሐፍ ቅዱስ ጸሐፊ በመንፈስ ተመርቶ በዘመኑ ሊለው የፈለገውና ሊገኘኝበት ያለውን ነው። ይህም አንዱ ፍቺ ምናልባት በርካታ አማራጭ አግባቦች ለተለያዩ ባህሎችና ሁኔታዎች ሊኖረው ይችላል። እነዚህ አግባቦች ግን ከዋነኛው ጸሐፊ ማእከላዊ እውነት ጋር የተገናኙ መሆን ይኖርባቸዋል። በዚህን ምክንያት፣ ይህ የጥናት መመሪያ ሐተታ የተነደፈው ለእያንዳንዱ የመጽሐፍ ቅዱስ መጽሐፍ መግቢያ እንዲሆን ነው።

ሁለተኛው መርሐ

ሁለተኛው መርሐ ሥነ ጽሑፋዊ አሰራሮችን መለየት ነው። እያንዳንዱ የመጽሐፍ ቅዱስ መጽሐፍ ሙሉ ዶሴ ነው። ተርጓሚዎች አንደኛውን የእውነት ገጽታ ሌሎች የመነጨ መብት የላቸውም። ስለሆነም እያንዳንዱን የመጽሐፍ ቅዱስ ክፍል ከመተርጎማችን በፊት የሙሉውን መጽሐፍ ቅዱስ ዓላማ መረዳት ይኖርብናል። ተናጠላዊ የሆኑት ክፍሎች ማለትም ምእራፎች፣ አንቀጾች፣ ወይም ቁጥሮች ሙሉው ክፍል ያላለውን የማይሉ ላይሆኑ ይችላሉ። ርጓሜ ከሙሉ አጠቃላይ አቀራረብ ወደ ዝርዝር ክፍላዊ አቀራረብ መሆን ይኖርበታል። ስለሆነም የዚህ የጥናት መመሪያ ሐተታ የተነደፈው ተማሪዎች የእያንዳንዱን ጽሑፋዊ ክፍል በአንቀጽ በመተንተን እንዲገነዘቡት ለመርዳት ነው። የአንቀጽን ሆነ የምእራፍ ክፍሎች ተመስጫዊ አይደሉም፤ ነገር ግን የዋና ሐሳብ ክፍሎችን ለመገንዘብ ያስችሉናል። ዓረፍተ ነገርን፣ ንዑስ አንቀጽን፣ ሐረግን ወይም በቃል ደረጃ ሳይሆን በሙሉ አንቀጽ ደረጃ መተርጎም፣ የመጽሐፍ ቅዱሱን ጸሐፊ ዋነኛ ሐሳብ መረዳት ቁልፉ ነገር ነው። አንቀጾች ብዙውን ጊዜ የተመሠረቱት አንድነት ባለው ርዕስ፣ ማለትም ጭብጥ ወይም መሪ ዓረፍተ ነገር በሚባለው ነው።

ያንዳንዱ ቃል፣ ሐረግ፣ ንዑስ አንቀጽ፣ እና ዓረፍተ ነገር በአንቀጹ ስጥ ያለው፣ ይብዛም ይነስም ከዋነኛው ጭብጥ ጋር ይገናኛል። ይወስኑታል፣ ስፋታታል፣ ያብራሩታል፣ ብሎም/ወይም ይጠይቁታል። ለትክክለኛ ትርጓሜ ቁልፉ ነገር የዋናውን ጸሐፊ ሐሳብ መከተል ሆኖ አንቀጽ በአንቀጽ ላይ በተመሠረተ አካሄድ የመጽሐፍ ቅዱሱን መጽሐፍ ባስገኙት በተናጠላዊ የጽሑፍ ክፍል በሚደረግ አግባብ ነው። ይህ የጥናት መመሪያ የሆነ ሐተታ ተዘጋጅው ተማሪዎች አዲሶቹን የእንግሊዝኛ ትርጉሞች እያነጻጸሩ እንዲያዩ ለመርዳት ጭምር ነው። እነዚህ ትርጓሜዎች ተመራጭ የሆኑበት ክንያት የተለያዩ የትርጓሜ ንድፈ-ሐሳቦችን በመጠቀማቸው ነው።

1. የተባበሩት መጽሐፍ ቅዱስ ማኅበረሰብ የግሪክ ቅጂ የተለከሰው አራተኛ እትም የተመጸማ)፣ ይህ ጽሑፍ በዘመናዊ የጽሑፍ ሊቃውንት አንቀጽ ተሰናድቶለታል።
2. አዲሱ የኪንግ ጀምስ ቅጂ (አኪጀቅ) ቃል በቃል የተደረገ ጥሬ ርጉም ሲሆን የተመሠረተውም የግሪክ የእጅ ጽሑፍ ባህል በሆነው ቴክስተስ ሪሴፕትስ በሚባለው ነው። የአንቀጽ አደራደሩ ከሌሎቹ ትርጉሞች ረዘም ይላል። እነዚህ ረጃጅም ክፍሎች ተማሪዎች የተዋሐዱትን ርዕሶች እንዲረዱ ያስችላቸዋል።
3. አዲሱ የተከለሰው መደበኛ ትርጉም (አየተመት) ልታዊ የሆነ የቃል በቃል ትርጉም ነው። እሱም የሚከተሉት ሁለት ዘመናዊ ቅጂዎች ማእከላዊ የሆነ ነጥብ ይዟል። የአንቀጽ አደራደሩ ርዕስ ጉዳዮችን ለመገንዘብ በእጅጉን ይረዳል።
4. የጊዜው እንግሊዝኛ ትርጉም (የጊእት) ዋነኛ አቻ ትርጉም ሲሆን በተባበሩት የመጽሐፍ ቅዱስ ሰላይቲ (ማኅበረሰብ) የታተመ ነው። የመጽሐፍ ቅዱሱ ትርጉም የሚሞክረውም ዘመናዊ እንግሊዝኛ አንባቢ ወይም ተናጋሪ የግሪኩን ትርጉም እንዲረዳው ማድረግ ነው። በተለይ ደግሞ የወንጌላትን አንቀጾች የሚደረድረው በርእሱ-ጉዳዩ ሳይሆን በተናጋሪው ቃል ነው የሚደረድረው፣ በአኢ ት እንደተደረገው። ተርጓሚዎች ተግባር ይሄኛው የሚረዳ አይሆንም። እዚህ ላይ ልብ ሊባል የሚገባው ሁለቱም (የተመቅሶ) እና (የጊእት) የታተሙት በአንድ ዓይነት ሀድ ሆኖ አንቀጾቸው ይለያያል።
5. የኢየሩሳሌም መጽሐፍ ቅዱስ (ኢ መቅ) ዋነኛው አቻ ትርጉም ሲሆን በፈረንሳይ ካቶሊክ ትርጉም ላይ ነው። የአውሮጳውያንን የአንቀጽ አደራደር ስልት ለማነጻጸር በእጅጉን ይረዳል።
6. በ1995 የታተመው የተሻሻለው አዲሱ የአሜሪካን መደበኛ መጽሐፍ ቅዱስ (አአመመቅ)፣ የቃል በቃል ትርጉም ነው። ይህንን የአንቀጽ አደራደር ተከትሎም የየቁጥሩ አስተያየቶች ሰፍረዋል።

ሦስተኛው መርሕ

ሦስተኛው መርሕ ደግሞ የመጽሐፍ ቅዱስን የተለያዩ ትርጉሞችን በማንበብ ሰፊ ያለ የትርጉም አገባቦችን ማወቅ ይቻላል (በትርጉም መስክ) መጽሐፍ ቅዱስ ቃላት ወይም ሐረጎች የያዙትን። ብዙ ጊዜ የግሪክ ሐረግ ወይም ቃል በተለያዩ መንገድ ነው መረዳት የሚቻለው። እነዚህ የተለያዩ ትርጉሞች እነዚህን አማራጮች በማቅረብ የተለያዩ የግሪክ አማራጭ ጽሑፎችን ለመለየት ያስችላሉ። ይህም መሠረተ እምነትን አይደረግም፤ ዳሩግን ተመልሶ ወደ ዋናው ጽሑፍ በመውሰድ በተመሰጠ የጻፈው የጥንቱ ጸሐፊ ጋ እንድንገነዘብ ይረዳናል። ይህ ሐተታ፣ ፈጠን ባለ ሁኔታ፣ ተማሪ የራሱን ትርጉሞች ይመረምር ዘንድ እንዲረዳው የታሰበ ነው። ይህም ማለት ግብ ሙሉ ለሙሉ ፍጹም ነው ማለት ሳይሆን መረጃ ሰጪ እና በጥልቀት እንድናስብ የሚያነቃቃ ነው። እርግጥ ሌሎች አማራጭ ትርጉሞችም ይረዳናል፤ አስተጋቢ፣ ቀኖናዊ፣ ወይም በመሠረተ እምነት የታጠርን እንዳንሆን። ተርጓሚዎች ሰፊ ያለ የትርጉም ዳርቻዎች እና አማራጮች ያሟቸዋል፤ የጥንቶቹ ጽሑፎች የቱን ያህል አሻሚ እንደነበሩ ለመረዳት። በጣም የሚረብሸው ነገር መጽሐፍ ቅዱስ የእውነት ምንጫችን ነው የሚሉት ክርስቲያኖችም ያላቸው ስምምነት ጥቂት መሆኑ ነው።

እነዚህ መርሆች ብዙዎቹን ታሪካዊ ችግሮቹን እንዳሸንፍ ረድተውኛል፤ ከጥንቱ ጽሑፍ ጋር እንድተጋ በማስገደድ። እርሶንም ደግሞ ደሚባርክዎት ተስፋ አደርጋለው።

ቡብ አትሊ
ሰኔ 27፣1996

ለመልካም የመጽሐፍ ቅዱስ ንባብ መመሪያ፡ የተፈተነ እውነትን በግል ለመፈለግ

እውነትን ለማወቅ እንችላለን? የት ይገኛል? ምክንያታዊ በሆነ መንገድ ለማረጋገጥ እንችላለን? የመጨረሻ ወሳኝ ይኖር ይሆን? ሕይወታችንንም ሆነ ዓለማችንን ሊመሩ የሚችሉ የተሟሉ (ፍጹማን) ይኖራሉ? ለሕይወት ትርጉም አለው? እዚህ መሆናችን ለምድነው? የትስ እንሄዳለን? እነዚህ ጥያቄዎች፡ አስተዋይ ሰዎች የሚሰላሰሏቸውና ከዘመናት መጀመሪያ አንጦቶ የሰዎችን እውቀት የሚፈትሹ ናቸው (መክ. 1፡13-18፤ 3፡9-11)። የኔን ግላዊ ጥናት የማስታወሰው የሕይወቴ ዋነኛ ማእከል አድርጌ ነው። በየሰው አማኝ የሆንኩት በወጣትነት ጊዜዬ ነው፤ በቅድሚያም በዋነኛነት በሌሎች የቤተሰቤ አባላት ምስክርነት፤ እየገለመስኩ ስመጣ ስለራሴም ሆነ ስለ ዓለሜ ያሉኝ ጥያቄዎች እያደጉ መጡ። ተራ ባህላዊና ሃይማኖታዊ ድግግሞሾች ስለ አነበብኳቸውና ስለተረዳኳቸው የሕይወት ልምዶች፤ ትርጉም ሊሰጡ አልቻሉም። የውዥንብር ፤ የምርምር፤ የመናፈቅ እና ብዙውን ጊዜም ተስፋ የመቀረጥ ስሜት ነበር፤ በምኖርበት ቤድን በሆነው ደንዳና ዓለም ውስጥ።

ለእነዚህ ዋነኛ ጥያቄዎች ብዙዎች ምላሽ እንዳላቸው ይናገራሉ፤ ነገር ግን ከፍተኛ እና ከማገናዘብ በኋላ የእነሱ መልሶች የተመሠረቱት (1) በግል የሕይወት ፍልስፍናዎች፤ (2) በጥንታዊ አፈ-ታሪኮች፤ (3) በግል የሕይወት ልምዶች፤ ወይም (4) በሥነልቦናዊ ቅድመ እይታዎች ላይ ነው። በማስተዋል የሆነና ስለ ዓለም ያለኝ አመለካከት መሠረት፤ የሕይወቴ ዋነኛ ማእከል፤ የመኖሪያ ዋነኛ ምክንያት ላይ ማረጋገጫ አስፈልጎኝ ነበር፤ ማስረጃ፤ እነዚህን መጽሐፍ ቅዱስን ሳጠና አገኛኋቸው።

ታማኝ እንዲሆንም ማስረጃ መፈለግን ጀምሮ ያገኘሁትም፤ (1) በጥንታዊ ቅርስ ምርምር ስለ መጽሐፍ ቅዱስ የተገኘው ታሪካዊ ማረጋገጫ፤ (2) የብሉይ ኪዳን ትንቢቶች ትክክለኛነት፤ (3) በአስራ ስድስት መቶ የመጻፍ ጊዜው ውስጥ የመጽሐፍ ቅዱስ የመልእክት ኅብርና መኖር እና (4) ከመጽሐፍ ቅዱስ ጋር ከተገናኙ በኋላ ፍጹም የሕይወት ለውጥ ያገኙት ሰዎች የግል ምስክርነት ናቸው። ክርስትና ኅብር እንዳለው የእምነትና የሃይማኖት ሥርዓት የሰው ልጆችን ውስብስብ ጥያቄዎች የመመለስ ችሎታ አላቸው። ይህን ማድረግም የማስተዋል ውቅር ብቻ አይሰጥም፤ ነገር ግን በፍትካታዊ ገጽታው የመጽሐፍ ቅዱስ እምነት የሰሜት ደስታ እና መረጋጋትን ይሰጣል።

እንደማስቀመጥ፤ የሕይወቴን ዋነኛ ማእከል— ክርስቶስን በቃሉ ውስጥ አማኝቼዋለሁ። በሕይወት ልምዴ ንቁ እና ስሜተ-ሰሱ ነበርኩ። ቢሆንም እስካሁን ድረስ የማስታወሰው ወገግ ሊልልኝ ሲል የነበረብኝን ነውጥ እና ሥቃይ ሲሆን፤ የቱን ያህል የመጽሐፍ ትርጓሜዎች እንደሚከራከሩና፤ አልፎ አልፎም በአንድ አብያተ ክርስቲያን እና አስተምህሮዎች እንዳሉ ሳይ ነው። መጽሐፍ ቅዱስን የተመሰጠ መሆንና ጠቃሚነቱን ማረጋገጥ የመጨረሻው ሳይሆን የመጀመሪያው ብቻ ነው። የተለያዩ እና ተቃርኖ ያላቸውን የመጽሐፍን ከባባድ አንቀጾች ትርጓሜዎች፤ ሁሉም ትክክለኛ እና በሥልጣን ነን እያሉ እንዴት አድርጌ እንደምቀበል ወይም እንደምተው ላውቅ እችላለሁ? ይህም ተግባር የሕይወቴ ግብ እና የእምነቴ ምናኔ ሆነ። የተረዳሁት ነገር በክርስቶስ ያለኝ እምነት፤ (1) ታላቅ ሰላምና ደስታ እንዳመጣልኝ፤ (2) የተቀናቃኝ ሃይማኖታዊ ሥርዓቶች (የዓለም ሃይማኖቶች) ቀናናዊነት፤ እና (3) የአንድ ክፍለ ሃይማኖት እብሪተኝነት እንዳለበት ተረድቻለሁ።

የጥንታዊውን ሥነ ጽሑፍ ትርጓሜ ተገቢ ዋጋ ያለው ፍለጋዬን ሳካሂድ ያስደነቀኝ ነገር ቢኖር የራሴን የግሉን ታሪካዊ፤ ባህላዊ፤ ክፍለ ሃይማኖታዊ እና በሕይወት ልምድ አድልዎዎች መለየት ነው። የራሴን አመለካከት ለማጠናከር መጽሐፍ ቅዱስን እንደዋዘ አዘውትራ አነባለሁ። የራሴን ያልተሟላ ዋስትናና የብቃት ማነስ ያመለክተኝ ሌሎችን የማጠቃበት ቀናናዊ ምንጭ አድርጌ እወስደዋለሁ። ይህንን ሀቅ መረዳት ለእኔ የቱን ያህል አስቸጋሪ ነበር! ምንም እንኳ የተሟላ ተጨባጭነት ባይኖረኝም የመጽሐፍ ቅዱስ ደኅና አንባቢ ለመሆን እችላለሁ። ያሉብኝን አድጎዊነቶች ለመለየትና እንዳለም እውቅና በመስጠት የተወሰኑ ላደርጋቸው እችላለሁ። ከእነሱ ገና አሁንም ነጻ አይደለሁም፤ ነገር ግን ከራሴ ድክመት ተሟግቻለሁ። ተርጓሚ ዘወትር የመልካም መጽሐፍ ቅዱስ ንባብ ጠላት እንደሆነ ነው! እስቲ ጥቂት ቅድመ ግምቶችን፤ በመጽሐፍ ቅዱስ ጥናቴ ገኛኋቸውን እርሶ አንባቢው ከእኔ ጋር ሆነው ይመረምሯቸው ዘንድ ልዘርዘራቸው።

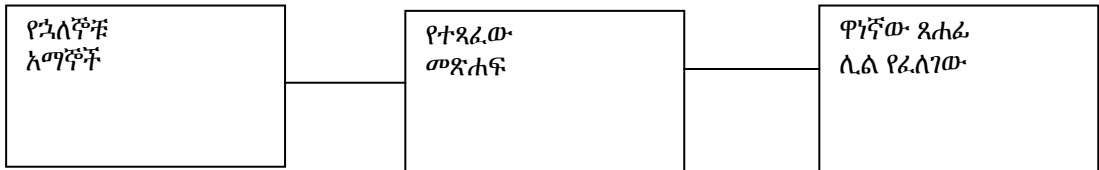
1. ቅድመ ግምቶች

- ሀ. መጽሐፍ ቅዱስ ተመስጧዊ የሆነ የእውነተኛው አምላክ የራሱ መገለጫ መሆኑን አምናለሁ። ስለሆነም፤ መተርጎም ያለበት በዋነኛው መነሻ ብርሃን ለኮታዊ ጸሐፊ (መንፈስ) ሆኖ በተወሰነ ታሪካዊ ወቅት በነበረ ሰው ጸሐፊነት ነው።
- ለ. መጽሐፍ ቅዱስ የተጻፈው ለተራ ሰዎች፤ ለሁሉም ሰዎች እንደተጻፈ አምናለሁ! እግዚአብሔር ለእኛ በግልጽ ለመናገር በታሪካዊና በባህላዊ ግብር ራሱን አዘጋጅቶልናል። እግዚአብሔር እውነትን አይሸሽግም— እንድንረዳው ይፈልጋል! ስለሆነም በእኛ ሳይሆን በራሱ ጊዜ ብርሃን የግድ ተርጎም አለበት። መጽሐፍ ቅዱስ በመጀመሪያ ከሰሙት ወይም ካነበቡት በተለየ መንገድ የምንረዳው ማለት አይደለም። በተራ ሰው ልቦና ሊረዱት የሚችል እና ተገቢ የሆነ የሰው ልጆች መግባቢያ አግባቦችን ስልቶችን የሚጠቀም ነው።
- ሐ. መጽሐፍ ቅዱስ ኅብር ያለው መልእክትና ተግባር እንዳለው አምናለሁ። ምንም እንኳ አያለቃዎ የሆኑ አንቀጾች ቢኖሩትም ራሱን በራሱ ይቃረንም። ስለሆነም፤ የመጽሐፍ ቅዱስ ዋነኛው ተርጓሚ መጽሐፍ ቅዱስ ራሱ ነው።
- መ. እያንዳንዱ አንቀጽ (ትንቢታትን ጨምሮ) አንድ እና አንድ ብቻ ትርጉም እንዳላቸውና ይህም በዓይነተኛው ተመስጧዊ ጸሐፊ መነሻ ሐሳብ ሆኑን አምናለሁ። ምንም እንኳ ፍጹም ርግጠኞች ባንሆንም የዓይነተኛውን ጸሐፊ ሐሳብ እንረዳለን፤ ብዙ ጠቋሚዎች አቅጣጫውን ስለሚያመለክቱን፡
 1. የዘውግ (የሥነ ጽሑፍ) ዓይነቱ፤ መልእክቱን ለማስተላለፍ የተፈለገበት
 2. ጽሑፉ ሊያወጣ የፈለገው እውነት ታሪካዊ ዳራ እና /ወይም የተለየ አውድ
 3. የአጠቃላይ የመጽሐፍ ሥነ ጽሑፍ ሁኔታ እና እንዲሁም የእያንዳንዱ የጽሑፍ አሀድ
 4. ጽሑፍ ወይንም (ዋና ዋና ይዘቱ) ማለትም እያንዳንዱ ጽሑፍ አሀድ ከአጠቃላይ መልእክቱ ጋር ያለው ዝምድና
 5. መልእክቱን ለማስተላለፍ የተጠቀመበት የተለየ ሰዋሰዋዊ ባሕርይ
 6. መልእክቱን ለማቅረብ የተመረጡት ቃላት ትይዩ አንቀጾች

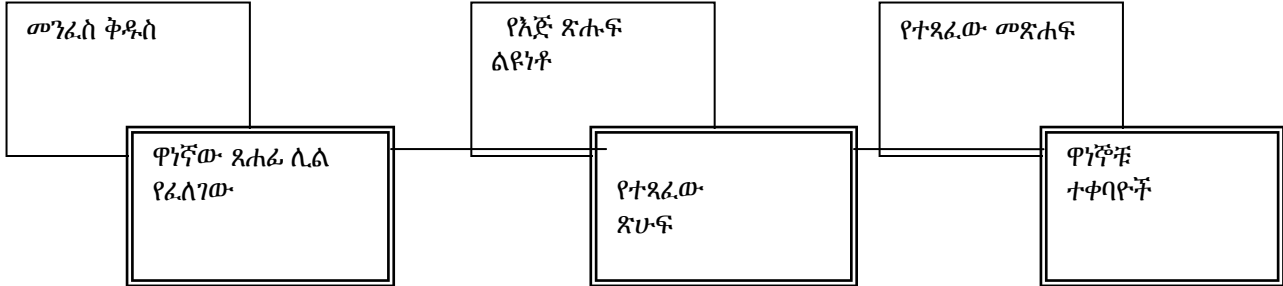
በእነዚህ በእያንዳንዳቸው አካባቢ የሚደረገው ጥናት በአንቀጽ ላይ የምናደርገው ጥናት ላማ ሆኗል። ለመልካም የመጽሐፍ ቅዱስ ጥናት የሚሆነውን የእኔን ዘዴ ከመግለጫ በፊት ጥቂት ተገቢ ያልሆኑ በአሁን ጊዜ ጥቅም ላይ በመዋል ላይ ያሉትንና በርካታ የተለያዩ ትርጉሞች እንዲፈጠሩ ያደረጉትን ግድ መወገድ ያለባቸውን ላመለክት።

II. ተገቢ ያልሆኑ ዘዴዎች

- ሀ. የመጽሐፍ ቅዱስን መጻሕፍት ሥነጽሑፋዊ አውድ ችላ በማለት እያንዳንዱን ዓረፍተ ነገር፣ ሐረግ እንዲያውም ግለሰባዊ ቃላትን እንደ እውነታዊ ግለጫ፣ ከጸሐፊው ዓላማ ባልተገናኘ መልኩ ወይም ከሰፊው የጽሑፍ ክፍል ጋር ባልተያያዘ ሁኔታ መውሰድ። ይህም ዘወትር “የጽሑፍ ማጣራት” ይባላል።
- ለ. የመጻሕፍቱን ታሪካዊ አውድ ችላ በማለት እና በግምታዊ ታሪካዊ ዳራ በመቀየር ከጽሑፉ ጋር መጠነኛ ግንኙነት ወይም ምንም ዓይነት ድጋፍ በሌላቸው ጋር ማያያዝ
- ሐ. የመጻሕፍቱን ታሪካዊ አውድ ችላ በማለት እንደ አካባቢያዊ የጧት ጋዜጣ ዓይነት ቀድሞውኑ ለዘመናዊ ክርስቲያን እንደተጻፈ ዓይነት ማንበብ
- መ. የመጻሕፍቱን ታሪካዊ አውድ ችላ በማለት ለጽሑፉ ተምሳሌታዊ ፍቺ በመስጠት ፍልስፍናዊ/ሥነ- መለኮታዊ በማድረግ በመጀመሪያ ቃሉን ከሰሙት እና ዋናው ጸሐፊ ሊል ከፈለገው ሐሳብ በማይገናኝ መልኩ መያዝ
- ሠ. ዋነኛውን መልእክት ችላ በማለትና የራስን የሥነ-መለኮት ሥርዓት፣ አባባይ መሠረተ- እምነት፣ ወይም የወቅቱን ጉዳይ በመቀየር፣ እና ከማይገናኝ ጋር በማያያዝና፣ ዋናው ጸሐፊ ሊል ከፈለገው ቁምነገርና ከተቀመጠው መልእክት መውጣት። ይህ የአካሄድ ክስተትም ዘወትር የሚደረገው የተናጋዊውን ሐሳብ ለማጠናከር በቅድሚያ ከመጽሐፍ ቅዱስ ማንበብን ነው። ይህን ዘወትር፣ “የአንባቢ ምላሽ” (“ጽሑፉ ለእኔ የሚሰጠኝ” ትርጉም ተብሎ ይታወቃል። በሰዎች የጽሑፍ መግባቢያ ላይ ቢያንስ ሦስት አካላት ያስፈልጋሉ።

ቀደም ሲል የተለያዩ የምንባብ ስልቶች ከሦስቱ በአንደኛው ክፍሎች አተኩረው ነበር። ነገር ግን በእውነት ለማጽናት ልዩ የሆነው የመጽሐፍ ቅዱስ መስጠ የተሻሻለው ጌድፍ ይበልጥ ተገቢነት አለው።

እንደ እውነቱ ሦስቱም አካሎች በትርጓሜ ሂደት የግድ መካተት ይኖርባቸዋል። ለማረጋገጥ ያህልም የእኔ ትርጓሜ ያተኩረው በቀዳሚያዎቹ በሁለቱ ካላት ላይ ነው። ዋነኛው ጸሐፊ እና ጽሑፉ። ምናልባት የእኔ ተቃርኖ ባስተዋልኩት ተገቢ ያልሆነ ሁኔታ ላይ ይሆናል። (1) ተምሳሌታዊ ወይም መንፈሳዊ በተደረገ ጽሑፎች እና (2) “የአንባቢ ምላሽ” (ለእኔ የሚረዳኝ) ትርጓሜዎች። በዛባት በሁሉም ደረጃ ላይ ሊከሰት ይችላል። ዘወትር የእኛን መሻት፣ አድላዊነት፣ አግባብ፣ እና አፈጻጸማችንን መመርመር ይኖርብናል። ምንም ዓይነት ወሰኖች ለትርጉሞች በሌሉበትና፣ ገደብና መስፈርት በሌለበት እንዴት አድርገን መፈተሽ እንችላለን? ለዚህ ነው የጸሐፊው መነሻ ሐሳብና የጽሑፉ አወቃቀር የተወሰኑ መስፈርቶችን ሰጥቶኝ ዳራውን ለመወሰንና ተገቢ የሆነ ይሁንታ ያለው ትርጓሜ እንዳደርግ ያስቻለኝ።

በእነዚህም ተገቢ ባልሆኑ ስልቶች ጭላንጭል ምን ዓይነት ታሳቢ አግባቦች ለመልካም የመጽሐፍ ቅዱስ ንባብ እና ትርጓሜ በተረጋገጠ ደረጃ የሚያመጡ እና ቋሚነት ያላቸው ሊኖሩ ይችላሉ?

III. ለመልካም የመጽሐፍ ቅዱስ ንባብ ተገቢ አገባቦች

በዚህ ነጥብ የተወሰኑ የትርጓሜ ዘወጎችን የተለዩ ስልቶችን አላብራራም፤ ነገር ግን ለሁሉም ዓይነት የቅዱሳን መጻሕፍት አጠቃላይ የጽሑፍ ትርጓሜ ተገቢ መርሆዎች ላይ ነው። ለተወሰነ ዘውጋዊ አግባብ መልካም የሆነው መጽሐፍ፣ መጽሐፍ ቅዱስን በሙሉ ጠቀሜታው እንዴት እንደሚነበብ፣ በጎርዶን ፊ እና ዳግላስ ስቱአርት፣ በዘንደርቫን የታተመው ነው። የኔ ዘዴ በመነሻው ያተኩረው አንባቢ ለመንፈስ ቅዱስ መጽሐፍ ቅዱስን ያበራሰባቸው ዘንድ ሲፈቅዱ የሚያልፉባቸውን አራት የግል የንባብ ሀደቶችን ነው። ይህም መንፈስን፣ ጽሑፉን እና አንባቢውን ቀዳሚ ያደርጋቸዋል፣ ተከታይ ሳይሆን። ይህም ደግሞ አንባቢው በተንታኞች ሐሳብ አለቅጥ እንዳይወሰድ ያደርገዋል። ሲባል የሰማሁትም፣ “መጽሐፍ ቅዱስ እጅግ ብርሃን በሐተታዎች ላይ ያበራል” የሚል ነው። ይህም ማለት ግን የጥናት መርጃዎችን ለማንኳስ አይደለም፣ ነገር ግን ለአጠቃቀማቸው ተገቢ ጊዜ ማስፈለጉን ለማመላከት ነው እንጂ። ትርጓሜዎቻችንን ከቃሉ ከራሱ ለማስደገፍ መቻል ይኖርብናል።

ስድስቱ አካባቢዎች ምናልባት የተወሰኑ የእውነት ማረጋገጫ ይሰጡናል።

- 1. የዋናው ጸሐፊ
- ሀ. ታሪካዊ መቼት

- ለ. ሥነ-ጽሑፋዊ አውድ
- 2. የዋናው ጸሐፊ ምርጫ
 - ሀ. ሰዋሰዋዊ መዋቅር (አገባብ)
 - ለ. የተመሳሳይ ሥራዎች አጠቃቀም
 - ሐ. የጽሑፍ ዓይነት (ዘውግ)
- 3. የእኛ ተገቢ የሆነውን የመረዳት ችሎታ
 - ሀ. የጊዜው ትይዩ አንቀጾች
 - ለ. ከአስተምህሮቶች ጋር ያለው ግንኙነት

ከትርጓሜዎችን ጀርባ ምክንያቶችንና አመክኖቶችን (ሎጂክ) ማሳየት መቻል አለብን። መጽሐፍ ቅዱስ ብቸኛው የእምነትና የድርጊት ምንጫችን ነው። ቢያሳዝን መልኩ፣ ክርስቲያኖች በሚያስተምረው ወይም በሚያጸናው ላይ ዘወትር አይስማሙም። ይህም መጽሐፍ ቅዱስ ተመስጧዊ መሆኑን ተቀብሎ ከዚያም አማኞች ለሚያስተምረውም ሆነ ለሚጠይቀው ላለመስማማት መቻል በራስ እንደመሸነፍ ነው!

አራቱ የንባብ ሀደቶች የተነደፉት የሚከተለውን ጠለቅ ያለ ትርጓሜ ለመስጠት ነው።

ሀ. የመጀመሪያው የንባብ አደት

1. መጽሐፍን በአንድ ጊዜ ቁጭታ ያንብቡት። ከተለያዩ የትርጉም ንድፈ ሐሳቦች አገኛለሁ ብለው ተስፋ በማድረግ በድጋሚ በተለያዩ ትርጉሞች ያንብቡት
 - ሀ. ቃል በቃል (NKJV, NASB, NRSV)
 - ለ. ንቁ ቀጥተኛ TEV, JB)
 - ሐ. ማብራሪያ (ሕያው ቃል፣ የተብራራ መጽሐፍ ቅዱስ)
2. የሙሉ ንባብን ማእከላዊ ሐሳብ ይፈልጉ። ጭብጡን ይግለጡት።
3. የጽሑፋዊ አሁዳን (ከተቻለ) ይለዩት፤ ምእራፍ፣ አንቀጽ ወይም ዓረፍተ ነገር በትክክል ሊያብራራ የሚችለውን፣ የጭብጡን ማእከላዊ ሐሳብ ለማግኘት።
4. ዋናውን ገዢ የሥነ-ጽሑፋዊ ጭብጥ ዘውግ (ዓይነት) ይግለጡት

ሀ. ብሉይ ኪዳን

- (1) ይእብራይስጥ ትረካ
- (2) የእብራይስጥ ቅኔ (መጽሐፈ- ጥበብ፣ መዝሙራት)
- (3) የእብራይስጥ ትንቢት (ሰድ ንባብ፣ ቅኔ)
- (4) ሕግጋት

ለ. አዲስ ኪዳን

- (1) ተራኪ (ወንጌላት፣ ግብረ-ሐዋርያት)
- (2) ምሳሌዎች (ወንጌላት)
- (3) ደብዳቤዎች/መልእክቶች
- (4) ትንቢታዊ ሥነ-ጽሑፍ

ለ. ሁለተኛው የንባብ ሀደት

1. ሙሉ መጽሐፍን እንዳለ በድጋሚ ያንብቡት፤ ዋናውን ርዕስ-ጉዳይ፣ ቁም-ነገሮች ለመለየት ፈልጉ
2. ዋናዎቹን ርዕሶች በዋና ሐሳብ ለይተው አጠር ባለ እና በቀላል መግለጫ ይዘቱን ያስቀምጡ
3. የድርጊት መግለጫውን ይፈትሹና ሰፊ ያለ የርእስ ጉዳይ ዝርዝር በጥናት መርጃ ይጠቀሙ

ሐ. ሦስተኛው የንባብ አደት

1. ሙሉ መጽሐፍን በድጋሚ ያንብቡት፤ ለጽሑፉ ታሪካዊ መቼትና የተለየ አውድ ለማግኘትና ለመለየት ከራሱ ከመጽሐፍ ቅዱስ ይሞክሩ
2. በመጽሐፍ ቅዱስ የተጠቀሱትን ታሪካዊ ዓይነቶች ይዘርዝሩ
 - ሀ. ጸሐፊው
 - ለ. ዘመኑ
 - ሐ. ተቀባዮች
 - መ. ለመጻፍ የተለየ ምክንያት
 - ሠ. ከመጽሐፉ ዓላማ ጋር የተያያዙ ባህላዊ መቼቶች ገጽታ
 - ረ. ከታሪካዊ ሰዎችና ሁኔታዎች የሚጠቀሱ
3. የምትተረጉሙን ያንን የመጽሐፍ ቅዱስ ክፍል የዋና ፍሬ ሐሳብን ዝርዝር ወደ አንቀጽ ደረጃ አስፋፉት። ዘወትር የሥነ ጽሑፍን አሁድ ለይት፤ እንዲሁም የፍሬ ሐሳብን ዝርዝር አውጡ። ይህም ምናልባት በርካታ ምእራፎች ወይም አንቀጾች ይሆናል። ይህም የዋናውን ጸሐፊ የሐሳብ ተገቢነት (ሎጂክ) ጽሑፋዊ ንድፍ ለመከተል ያስችልዎታል።
4. የጥናት መረጃዎችን በመጠቀም የርሱን ታሪካዊ መቼት ይፈትሹ።

መ. አራተኛው የንባብ ሀደት

1. የተለየውን የጽሑፍ ክፍል በልዩ ልዩ ትርጉሞች ያንብቡት
 - ሀ. ቃል በቃል (አኪጀት፣ አአሰመቅ፣ አየተመት)
 - ለ. ንቁ አቻ (የአእቅ፣ 1መቅ)

- ሐ. ማብራሪያ (ሕያው ቃል፣ የተብራራ መጽሐፍ ቅዱስ)
- 2. ሥነ-ጽሑፋዊ ወይም ሰዋሰዋዊ መዋቅሮችን ይፈልጉ
 - ሀ. ተደጋጋሚ ሐረጎች፣ ኤፌ. 1፡6፣12፣13
 - ለ. ተደጋጋሚ ሰዋሰዋዊ መዋቅሮች፣ ሮሜ. 8፡31
 - ሐ. ተጻጻሪ ጽንሰ-ሐሳቦች
- 3. የሚከተሉትን ዓይነቶች ይመዝገቡ

- ሀ. ወሳኝ ቃላት
- ለ. ያልተለመዱ ቃላት
- ሐ. ዋነኞቹ ሰዋሰዋዊ መዋቅሮች
- መ. የተለዩ አስቸጋሪ ቃላት፣ ሐረጎች፣ እና ዓረፍተ ነገሮች
- 4. ዋነኞቹን ትይዩ አንቀጾች ይለዩ

- ሀ. ከርእስ ጉዳዩ ጋር በጣም ግልጽ የሆነውን የማስተማሪያ አንቀጽ ይፈልጉ
 - (1) “ስልታዊ ሥነ-መለኮት” መጻሕፍት
 - (2) የማጣቀሻ መጽሐፍ ቅዱስ
 - (3) የቃላት ዝርዝር

- ለ. በርእስ ሐሳብዎ ዙሪያ ተስማሚ አያዎታዎት ጥንዶችን ከጽሑፉ ይፈልጉ። አብዛኞቹ የቅዱሳን መጻሕፍት እውነታዎች ሚቀርቡት በአከራካሪ ጥንዶች ነው፤ በርካታ የመሠረተ እምነት ግጭቶች የሚመነጩት ከጽሑፍ አቃቂር ማውጣት ለትም ከፊል ከሆነ የመጽሐፍ ቅዱስ ክርክሮች ነው። መላው መጽሐፍ ቅዱስ ተመስጧዊ ነው፤ እኛም የተሟላውን መልእክት በመፈለግ፣ የመጽሐፍ ቅዱስን ሚዛን በትርጓሜአችን መጠበቅ ይኖርብናል።
- ሐ. በዛው በመጽሐፍ ውስጥ ፣ በዛው ጸሐፊ ወይም በዛው የሥነ ጽሑፍ ዓይነት፣ አቻዊ ትይዩ ይፈልጉ፤ መጽሐፍ ቅዱስ የራሱ ምርጥ ተርጓሚ ነው፤ ምክንያቱም፣ አንድ ብቸኛ ጸሐፊ ስላለው— መንፈስ ቅዱስ።
- 5. ታሪካዊ መቼቱንና የተለዩ አውዱን ለመፈተሽና ለማስተዋል የጥናት መረጃዎችን ይጠቀሙ።
 - ሀ. የጥናት መጽሐፍ ቅዱስ
 - ለ. የመጽሐፍ ቅዱስ አውደ-ጥበባት፣ መምሪያ መጻሕፍት እና መዝገብ ቃላት
 - ሐ. የመጽሐፍ ቅዱስ መግቢያዎች
 - መ. የመጽሐፍ ቅዱስ ሐተታዎች (በዚህ ነጥብ ላይ በጥናትዎ፣ አማኝ የኅብረተሰብ ክፍሎችን፣ ለትም የቀደምቱም ሆኑ ያሁኖቹ የራስዎን ጥናት ለማገዝና ለማረም ይጠቀሙባቸው።)

IV. የመጽሐፍ ቅዱስ ትርጓሜ አተገባበር

በዚህ ነጥብ ወደ አተገባበር እንቃኛለን። ጽሑፉን ከዋናው መቼት አንጻር ለመረዳት ጊዜ ወስደዋል፤ አሁን ደግሞ ይህንኑ በሕይወትዎ፣ በባህልዎ ተገብሩት ይገባል። የመጽሐፍ ቅዱስ የመረዳት ሥልጣን ማለት በእኔ አገላለጽ፣ “ዋናው የመጽሐፍ ቅዱስ ጸሐፊ በእሱ ጊዜ ሊለው የፈለገውን መረዳትና ያንን በራሳችን ጊዜ መተርበር” ማለት ነው። ድርጊት መከተል ያለበት የዋናውን ጸሐፊ የትርጓሜ ሐሳብ በጊዜም ሆነ በሎጂክ አኳያ ነው። የመጽሐፍ ቅዱስን አንቀጽ በጊዜው ምን ለማለት እንደፈለገ እስካላወቅን ድረስ በዘመናችን ልንተገብረው አንችልም! የመጽሐፍ ቅዱስ አንቀጽ ለው ያልፈለገውን ፈጽሞ ሊሆን አይችልም! የእርስዎ የተዘረዘረ የዋና ሐሳቦች ዝርዝር በአንቀጽ ደረጃ (የንባብ ሀደት ቁጥር 3)፣ የእርስዎ መመሪያ ይሆናል። ትግበራ መደረግ ያለበት በአንቀጽ ደረጃ እንጂ በቃላት ደረጃ መሆን የለበትም። ቃላት ትርጉም የሚኖራቸው በከፊል-ጽሑፍ ደረጃ ነው፤ ሐረጎች ትርጉም የሚኖራቸው በከፊል-ጽሑፍ ደረጃ ነው፤ ዓረፍተ ነገሮች ትርጉም የሚኖራቸው በከፊል-ጽሑፍ ደረጃ ነው።

ብቸኛው ተመስጧዊ ሰው በትርጓሜው ሂደት ውስጥ ዋነኛ ጸሐፊው ነው። በመንፈስ ቅዱስ አብራሪነት (ማብራሪያ) የእሱን ምሪት ብቻ መከተል ይኖርብናል። ማብራሪያ ግን ተመስጦ ማለት አይደለም። “እግዚአብሔር እንደዚህ ይላል።” ለማለት ከዋናው ጸሐፊ ሐሳብ ጋር የግድ መኖር አለበት። ትግበራ በተለይ መያያዝ ያለበት በሙሉ መጽሐፍ ሐሳብ ላይ ሲሆን፣ የተለየው የጽሑፍ አሁድ እና በአንቀጽ ደረጃ እያደገ በሚሄድ መልኩ። የዘመናችን ጉዳዮች መጽሐፍ ቅዱስን እንዲተረጎሙ አትፍቀዱ፤ መጽሐፍ ቅዱስ ይናገር! ይህ ምናልባት የተወሰኑ ከጽሑፍ እንድናወጣ ይጠይቀን ይሆናል። ይህም ተገቢ የሚሆነው ጽሑፍ ለመርሐቹ ድጋፍ ሲሆን ነው። በሚያሳዝን መልኩ ግን፣ ብዙውን ጊዜ የእኛ መርሐዎች፣ “የእኛ” መርሐዎች ናቸው— የጽሑፍ መርሐ በመሆን ፈንታ።

መጽሐፍ ቅዱስን ለመተግበር፣ (ከትንቢት ብቻ በቀር) ማስታወስ የሚገባን ጠቃሚ ነገር ለእያንዳንዱ የመጽሐፍ ቅዱስ ክፍል አንድና አንድ ብቻ ርጉም እንዳለው ነው። ያም ትርጉም ግንኙነቱ ከዋናው ጸሐፊ ሐሳብ ጋር፣ እሱም የዘመኑን ውድቀትም ሆነ ፍላጎት እንዴት እንዳቀረበው ነው። በርካታ ተስማሚ ድርጊቶች ከዚህ ከአንዱ ትርጉም ሊመነጩ ይችላሉ። አተገባበሩም የሚመሠረተው በተቀባዮቹ መሻት ላይ ሆኖ፣ መገናኘት ያለበት ግን ከዋናው ጸሐፊ ሐሳብ ላይ ነው።

V. የትርጓሜ መንፈሳዊ ገጽታዎች

እስካሁን አመክኖአዊ የሆነ እና የሥነ ጽሑፋዊ ሂደት በምን መልኩ በትርጉምና በአተገባበር ላይ መሆን እንዳለበት ለማብራራት ሞክሬአለሁ። አሁን ደግሞ ስለ ትርጉም መንፈሳዊ ገጽታ በአጭሩ ላብራራ። የሚከተሉት የመቆጣጠሪያ ዝርዝሮች ረድተውኛል።

- ሀ. ለመንፈስ ርዳታ ይጸልዩ (1ኛ ቆሮ. 1፡26-2፡16)።
- ለ. ከሚታወቅ ኃጢአት በግልጽ ምሕረትንና መንጻትን እንዲያገኙ ይጸልዩ (1ኛ ዮሐንስ 1፡9)።
- ሐ. ስለ እግዚአብሔር ለማወቅ ከፍተኛ ፍላጎት እንዲያድርብዎ ይጸልዩ (መዝ. 19፡7-14፤ 42፡1፤ 119፡1)።
- መ. አዲስ ማስተዋልን በሕይወትዎ ወዲያውኑ ይተግብሩ።

ሠ. ትሑትና ለመማር የተዘጋጁ ይሁኑ።

በሎጂካዊ ሂደት እና በመንፈስ ቅዱስ መንፈሳዊ መሪነት መካከል ያለውን ሚዛን ለመጠበቅ በጣም አዳጋች ነው። የሁለቱን ሚዛን ለመጠበቅ የሚከተሉት ጥቅሶች ረድተውኛል፡

ሀ. ከ ጀምሮ ደብሊዩ ሲር፣ ቃሉን መጠምዘዝ (ማጣመም) ገጽ 17-18

“ማብራሪያ የሚመጣው ወደ እግዚአብሔር ሕዝቦች ሐሳብ ነው— ወደ መንፈሳዊ ምሑር ሳይሆን። በመጽሐፍ ቅዱስ ክርስቲና የተለየ የመማሪያ ክፍል የለም፤ ምንም የተለየ የሚያብራራ፣ ተገቢው ትርጓሜ የሚመጣላቸው የተለዩ ሰዎች የሉም። እና ስለዚህ፣ መንፈስ ቅዱስ ልዩ የጥበብ፣ እውቀት፣ እና መንፈስን የመለየት ጸጋ ሲሰጥ፣ እነዚህ ባለጸጋ ክርስቲያኖች ብቻ የቃሉ ሥልጣናዊ ተርጓሚዎች እንዲሆኑ መመደቡ አይደለም። ሁሉም የራሱ ሕዝቦች ሊማሩ፣ ሊዳኙ እና ሊለዩ፣ በእነሱ፣ እግዚአብሔር የተለየ ችሎታ ለሰጣቸው እንኳ ሥልጣን ያለውን መጽሐፍ ቅዱስ መጥቀስ እንደሚችሉ ነው። ለማጠቃለል፣ በሙሉው መጽሐፍ ያቀረብኩት ሐሳብ መጽሐፍ ቅዱስ እውነተኛው የእግዚአብሔር መገለጥ ለሰው ልጆች ሁሉ ነው። በሚናገረው ሁሉ የመጨረሻው ባለሥልጣን ነው፤ በጥቅሉ ምሥጢራዊ ሳይሆን በማንኛው ባህል ባሉ ተራ ሰዎች በበቂ መልኩ ለመረዳት የሚቻል ነው።”

ለ. በኬርክጋርድ፣ በቤርናንድ ራም በሚገኘው፣ የፕሮቴስታንት የቅዱሳት መጻሕፍት ትርጓሜ፣ ገጽ 75፡

እንደ ኬርክጋርድ ከሆነ ሰዎችም፣ ቃላቱ፣ እና ታሪካዊ የመጽሐፍ ቅዱስ ጥናቶች አስፈላጊ ናቸው፤ መቅደም ያለበት ግን የመጽሐፍ ቅዱስ ልባዊ ንባብ ነው። “መጽሐፍ ቅዱስን እንደ እግዚአብሔር ቃል ለማንበብ፣ ማንም እና ክልብ ሆኖ፣ በተጠንቀቅ ሆኖ፣ በጉጉትና ተስፋ በማድረግ፣ ከእግዚአብሔር ጋር እየተገባረ ማንበብ አለበት። መጽሐፍ ቅዱስን በሐሳብ ቢስነት ወይም በግዴለሽነት ወይም እንደ ትምህርት ወይም እንደ ልዩ ሞያ ማንበብ መጽሐፍ ቅዱስን እንደ እግዚአብሔር ቃል ማንበብ አይደለም። አንዱ የፍቅር ደብዳቤ እንደሚነበው የሚያነበው ከሆነ እሱ እንደ እግዚአብሔር ቃል እያነበበው ነው።”

ሐ. ኤች. ኤች. ሮውሊ በየመጽሐፍ ቅዱስ ጠቀሜታ፣ ገጽ 19፡

“የተሻለ የመጽሐፍ ቅዱስ ምሑራዊ መረዳት፣ ምንም ያህል ፍጹም ቢሆን ሁሉንም ሁብቶች ሊያስገኝ አይችልም። ይህን መሰሉን መረዳት ዝቅ ለማድረግ አይደለም፤ ለፍጹም መረዳት አስፈላጊ ነው። ነገር ግን ፍጹም ይሆን ዘንድ ወደ መጽሐፍ መንፈሳዊ ሁብቶች የሚያመራ መንፈሳዊ መረዳት ማስፈለጉን ለማሳየት ነው። እናም ለዘ መንፈሳዊ መረዳት ከምሑራዊ ንቁነት የተሻለ ነገር ያስፈልጋል። መንፈሳዊ ነገሮች በመንፈሳዊነት የሚለዩ ናቸው፤ እናም የመጽሐፍ ቅዱስ ተማሪ የመንፈሳዊ ተቀባይነት አዝማሚያ ሊኖረው ይገባል፤ ራሱን ይሰጥ ዘንድ እግዚአብሔርን ለመፈለግ ጉጉት ያለው፣ ከሳይንሳዊ ጥናቱ ባሻገር ወደ ተትረፈረፈ ሀብት ወራሽነት ወደሚያስገኝ ወደዚህ ከመጻሕፍት ሁሉ ታላቅ ወደ ሆነ።”

VI. የሐተታው ዘዴ

የጥናት መመሪያ ሐተታው የተሰናዳው የእርስዎን የትርጉም አግባብ በሚከተሉት መንገዶች ለማገዝ ነው፡

ሀ. እያንዳንዱን መጽሐፍ የሚያስተዋውቅ አጭር ታሪካዊ የዋና ሐሳብ መግለጫ። “የንባብ ሀደት ቁጥር 3” ካነበቡ በኋላ ይህን መረጃ ያረጋግጡት።

ለ. ጽሑፋዊ ማብራሪያዎች በየአንዳንዱ ምእራፍ መጀመሪያ ላይ ይገኛል። ይህም ሥነ ጽሑፋዊ አሀዱ እንዴት እንደተዋቀረ ለመመልከት ይረዳል።

ሐ. በእያንዳንዱ ምእራፍ ወይም ሥነ ጽሑፋዊ አሀድ፣ የአንቀጽ ክፍሎች እና መግለጫ ጽሑፎች ከተለያዩ በርካታ ዘመናዊ ትርጉሞች ተሰጥተዋል፡

1. የመጽሐፍ ቅዱስ ኅብረት ሰላይቲ የግሪክ ጽሑፍ፣ አራተኛ እትም (የተመቅሶ)
2. አዲሱ የአሜሪካ መደበኛ መጽሐፍ ቅዱስ፣ 1995 የተሻሻለ (አክሙሪ)
3. አዲሱ ኪንግ ጀምስ እትም (አክሙሪ)
4. አዲሱ የተከለሰው መደበኛ መጽሐፍ ቅዱስ (አየሙሪ)
5. አዲሱ የእንግሊዝኛ መጽሐፍ ቅዱስ (አክሙሪ)
6. የኢሩሳሌም መጽሐፍ ቅዱስ (አ.መቅ)

የአንቀጽ ክፍሎች ተመስጧዊ አይደሉም። ከጽሑፉ መረጋገጥ ይኖርባቸዋል። ከተለያዩ የትርጉም ንድፈ ሐሳቦች እና ሥነመለኮታዊ አስተሳሰቦች የተለያዩ ዘመናዊ ትርጉሞችን በማወዳደር የዋናውን ጸሐፊ ሐሳብ የሆነውን ለመተንተን እንችላለን። እያንዳንዱ አንቀጽ አንድ ዋናውን እውነት ይዟል። ይህም “መሪ ዓረፍተ ነገር” ወይም “የጽሑፉ ማእከላዊ ሐሳብ” ተብሎ ይጠራል። ይህም ኅብር ያለው ሐሳብ አግባብነት ላለው ታሪካዊ፣ ሰዎችም ርጉም ቁልፉ ነው። ማንም ከአንድ አንቀጽ ባነሰ መተርጎም፣ መስበክ ወይም ማስተማር ይኖርበትም! በተጨማሪም እያንዳንዱ አንቀጽ ከአካባቢው አንቀጾች ጋር እንደሚዛመድ አስታውሱ። ለዚህ ነው በአንቀጽ ደረጃ ያለ የዋና ሐሳቦች ርዝር ለሙሉ መጽሐፍ በጣም አስፈላጊ የሆነው። በዋናው ተመስጧዊ ጸሐፊ የተገለጠውን ርዝብ ጉዳይ አመክኖአዊ ፍላጎት መከተል መቻል ኖርብናል።

መ. የቦብ ማስታወሻዎች በትርጓሜ የሚከተሉት ቁጥር በቁጥር የሆነውን አግባብ ነው። ይህም የዋናውን ጸሐፊ ሐሳብ እንድንከተል ያስገድደናል። ማስታወሻዎቹ ከብዙ አካባቢዎች መረጃዎችን ይሰጡናል።

1. ሀ. ሥነ ጽሑፋዊ ተጓዳኝ ጽሑፍ
2. ለ. ታሪካዊ፣ ባህላዊ መረዳቶች
3. ሐ. ሰዎችም መረጃ
4. መ. የቃላት ጥናቶች

5. ሠ. ጠቃሚ ትይዩ አንቀጾች

- ሠ. በተወሰኑ ነጥቦች በሐተታው ውስጥ፣ አዲሱ የአሜሪካን መደበኛ ትርጉም (በ1995 የተሻሻለ) የጎትመትጽሑፍ፣ ከሌሎች በርካታ ዘመናዊ ትርጉሞች በደጋፊነት ይኖራሉ፡
 - ሀ. አዲሱ የኪንግ ጀምስ ቅጂ (አኪጄቅ)፣ የጽሑፍ እጅ ጽሑፎችን ማለት “ቴክኒካል ሪፊፕላይ” የሚከተል ነው።
 - ለ. አዲሱ የተከለሰው መደበኛ ቅጂ (አየተመቅ)፣ ማለትም ቃል በቃል የሆነ ትርጉም ሲሆን፣ አሱም የተከለሰው መደበኛ ትርጉም ከቤተክርስቲያን ብሔራዊ ምክር ቤት ነው።
 - ሐ. የጊዜው እንግሊዝኛ ትርጉም (የጊኦት)፣ ከአሜሪካን የመጽሐፍ ቅዱስ ሶሳይቲ የተሻሻለ አቻ ትርጉም ነው።
 - መ. የየዮሳፊም መጽሐፍ ቅዱስ (1መቅ)፣ ከፈረንሳይ ካቶሊክ የተሻሻለ አቻ ትርጉም ላይ የተመሠረተ የእንግሊዝኛ ትርጉም ነው።
- ረ. ግሪክኛን ለማያነቡ፣ ተነጻጻሪ እንግሊዝኛ ትርጉሞች በጽሑፉ ውስጥ ያሉትን አስቸጋሪ ክፍሎች ለመረዳት ይጠቅማሉ፡
 - ሀ. የእጅ ጽሑፍ ልዩነቶች
 - ለ. አማራጭ የቃላት ፍቺዎች
 - ሐ. ሰዋሰዋዊ አስቸጋሪ ጽሑፎችና አወቃቀሮች
 - መ. አሻሚ ጽሑፎች የእንግሊዝኛ ትርጉም እነዚህን ችግሮች ባይቃልልም እንኳ፣ ጠለቅ እና ውስጣዊ የሆነ ጥናት ይደረግ ዘንድ አላማና ስፍራውን ያሳያሉ።
- ሸ. በእያንዳንዱ ምእራፍ መዝጊያ ላይ ጠቃሚ የውይይት ጥያቄዎች ተሰጥተዋል፣ እነዚህም የምእራፉን ዋነኞቹን የትርጓሜ ጉዳዮች ላይ ለማድረግ የሚሞክሩ።

የዕብራውያን መግቢያ

ዋነኛው የመክፈቻ መግለጫ

ይህንን መጽሐፍ በማጠናበት ሰዓት እጅጉን ግልጽ እየሆነ የመጣው የእኔ ሥነ-መለኮት በጳውሎስ አምሳያ እንደተበጀ ነው። ለእኔ እጅግ አስቸጋሪ የሚሆነው ሌሎችን የአኪ ደራስያንን ድርብነት፣ ተመስጧዊ አስተሳሰባቸውን እንዲያቀርቡ አለመፍቀድ ነው። እነርሱን በጳውሎስ የምድብ ሆን ብዬ ስላስቀመጥኳቸው። ይህም በተለይ ማስረጃ የሚሆነው ዕብራውያን አጽንዖት የሚሰጠው በእምነት መቀጠል ላይ ነው። በዕብራውያን መጽሐፍ እምነት በማስረጃዎ አቋም ላይ አይደለም (በእምነት መጽደቅ)፣ ነገር ግን ለሕይወት ዘመን ሁሉ የሚሆን የታመነ ሕይወት እንጂ (ምዕራፍ 11-12)።

እንደማስባው፣ አብዛኞቹን በዕብራውያን ላይ የታገልኳቸውን ጥያቄዎች በደራሲው እንኳ ፈጽመው የተጠየቁ አይመስለኝም (በጴጥሮስም ሆነ በያዕቆብ)። ዕብራውያን ከጥቂቶቹ ስነዶች አንዱ ነው። እንደሌሎቹ የአኪ መጻሕፍት። ደራሲው ራሱ/ራሷ እንዲናገር የግድ መፍቀድ ይኖርብኛል፤ ለእኔ የማይመች እንኳ ቢሆን፤ የእኔን የይሆናል ምድብ የማይጠቀሙ እንኳ ቢሆን ወይም ጽንፍ በወጣ መልኩ እነዚያን ምድቦች ቢያዘበራርቁቸውም። የራሴን ስልታዊ ሥነ-መለኮት ለተመስጧዊው ደራሲ መልእክት ለመለወጥ አልደፍርም።

የራሴን ሥነ-መለኮታዊ ቀኖና ማስቀረትን መርጫ፣ በአኪ ተቃርኖ ውስጥ መኖርን እመርጣለሁ። ምንም እንኳ ሙሉ ለሙሉ ባይገባኝና ባልወደደም! እንደኔ፣ አኪን የምመለከተው በዘመናዊ የወንጌላዊ፣ ተለዋጭ ፈርጅ ነው። መጽሐፍ ቅዱሳዊ ተስፋዎችን ለማጽናት አሻለሁ፤ የእግዚአብሔርን የፍቅር፣ የሰጪነት፣ እና የጥበቃ ኃይል ተስፋዎች፤ ምንም እንኳ በአኪ ደራስያን ጽኑ ማስጠንቀቂያና ኃላፊነት ብያዝም። ዕብራውያንን በጽኑ ሁኔታ መስማት ይኖርብኛል፤ ምንም እንኳ የሚያም ቢሆንም! ተቃርኖውን ለማስረዳት ፍላጎት አለኝ። እንደማስባው፣ በተጨማሪም፣ ነጻ ደኅንነትን እና ሁሉም ዋጋ ያለውን የክርስትና ሕይወት ለማጽናት አሻለሁ። ነገር ግን ሐሳቡ ሳይገጥም የቱጋ መስመሩን እስላለሁ? ከእግዚአብሔር ጋር የሚኖረው ዘላለማዊ ኅብረት የመነሻ እምነት ምላሽ ነውን ወይስ ቀጣይነት ያለው የእምነት ምላሽ? ዕብራውያን በግልጽ የሚያስቀምጠው ቀጣይነት ያለውን የእምነት ምላሽ ኃይል ነው። የክርስቲያን ሕይወት የሚታየው ከፍጻሜው ነው። ከመጀመሪያው ሳይሆን!

ይህ ማለት ሥራ-ተኮር ደኅንነትን ለመጫን አይደለም፤ ነገር ግን ሥራ-ተኮር ማረጋገጫን እንጂ። እምነት ማረጋገጫ ነው፤ አገባቡ ሳይሆን (አሱም ጸጋ)። አማኞች የዳኑት በሥራ አይደለም፤ ለሥራ እንጂ። ሥራ የደኅንነት ምክንያት አይደለም፤ የደኅንነት ውጤት እንጂ። መልካም፣ የታመነ፣ የየቀኑ ክርስቶስን መምሰል የምናደርገው ነገር አይደለም፤ ነገር ግን በእርሱ በመኖራችን ነው። በእምነት ላይ የተለወጠ፣ እና እየተለወጠ ያለ ሕይወት ከሌለ፣ ለደኅንነታችን ማስረጃ አይኖረንም፤ ለአማኞቹም ዋስትና የለውም። እግዚአብሔር ብቻ ነው ልብንና ሐሳብን የሚያውቀው። ዋስትና ማለት በእምነት ሕይወት መነሻነት ነው እንጂ፤ በመነሻው ላይ የሚሆን ሥነ-መለኮታዊ ማስረገጫ ሆኖ ዋጋ የሌለው የሕይወት ስልት ማስረጃ አይደለም።

የእኔ ጸሎት የሚሆነው ይህንን ተመስጧዊ የአኪ ደራሲ በግልጽ እንዲናገር መፍቀድ ነው። ዕብራውያንን ወደ ሥነ-መለኮታዊ የግርጌ ማስታወሻ ዝቅ በማድረግ ሳይሆን፣ ወደ ስልታዊ ሥነ-መለኮት ደረጃ፣ ካልገኘዎ ወይም አርማኔያዊ ቢሆን።

የመክፈቻ ይዘት

- ሀ. ይህ መጽሐፍ የብኪን ጽሑፎች ይጠቀማል፤ በራቢያዊ ሥነ-ትርጓሜ የተተረጎሙትን፣ መልእክቱን ለማስተላለፍ፣ የዋናውን ደራሲ ሐሳብ ለመረዳት፣ ይህ መጽሐፍ የግድ መተርጎም የሚኖርበት በአንደኛው ክፍለ-ዘመን ራቢያዊ ይሁዲነት ነው። በዘመናዊው ምዕራባዊ አስተሳሰብ ሳይሆን።
- ለ. ይህ መጽሐፍ የሚጀምረው በስብከት መልክ ነው (ያለ ምንም ስላምታ ወይም የተለመደው መግቢያ) የሚያበቃውም እንደ መልእክት ነው (የተለመደው ጳውሎስ የመዝጊያ፣ ምዕራፍ 13 ላይ ያለው)። እሱ ምናልባት የምክራብ ስብከት ነው፤ ወደ መልእክት የተቀየረ። ደራሲው መጽሐፍን/መጽሐፉን “የማግባቢያ ቃል” ሲል ጠርቶታል፤ 13፡22 ላይ። ይኸው ተመሳሳይ ሐረግ ደግሞ ሐዋርያት ሥራ 13፡15 ላይ ስለ ስብከት ተጠቅሷል።
- ሐ. ይህ ውስጣዊ የሆነ የአዲስ ኪዳን ሐተታ ነው፤ በሙሴ ኪዳን ላይ።
 1. የብኪ ፍጹም የሆነ ሥልጣናዊ አተያይ
 2. የብሉይና የአዲስ ኪዳን ንጽጽሮሽ
 3. ብቸኛው የአኪ መጽሐፍ ነው ኢየሱስን ሊቀ-ካህናትን ብሎ የጠራው
- መ. ይህ መጽሐፍ በማስጠንቀቂያዎች የተሞላ ነው፤ በመውደቅ ላይ ባሉ (“ወደ ኋላ በሚያራገፍጉ” ዝክ. 10፡38)፤ ወይም ወደ ይሁዲነት በሚመለሱት (ማለትም፡ ምዕራፍ 2፣4፣5፣6፣10፣12፣ ቀላል ደኅንነት የለም በእርሱ. ግሌዚ፣ ጄአር. በኢንሳይት ፕሬስ የታተመ)።
- ሠ. ምንም እንኳ እሱ ፍጹም አጠቃላይ ቢሆንም፣ ጳውሎስ ደኅንነትን እንደ ተጠናቀቀ የሉዓላዊው እግዚአብሔር ሥራ አድርጎ የሚሰጠውን አጽንዖት መመልከቱ ይረዳል (ማለትም፡ መጽደቅ በእምነት) ደኅንነትን እንደ መነሻ እውነት ማስረገጥ (ማለትም፡ ሮሜ 4)። ጴጥሮስ፣ ያዕቆብ፣ እና 1ኛ 2ኛ የዮሐንስ መልእክቶች ቀጣይነት ያለውን የአዲስ ኪዳን ኃላፊነት አጽንዖት ይሰጣሉ እንዲሁም ደኅንነት የየቀኑ እንደሆነ ያስረግጣሉ። በተለወጠና እየተለወጠ ባለ ሕይወት። የዕብራውያን ደራሲ፣ ለመታመን ሕይወት አጽንዖት የሚሰጠው (ምዕራፍ 11)፣ ደኅንነት እስከ ሕይወት ፍጻሜ እንደሆነ አስተሳሰብ ነው። ዘመናዊው ምዕራባዊ ምክንያታዊ አስተሳሰብ እነዚህን አስተሳሰቦች ያገልግላቸዋል፤ የአኪ ጸሐፍት፣ በአንድ መለኮታዊ ደራሲ (ማለትም፡ መንፈስ ቅዱስ)፣ እነርሱን በክርክር ይዘው ሦስቱንም ያጽናሉ። ዋስትና ፈጽሞ ግብ አይደለም፤ ነገር ግን የንቁ እምነት ውጤት እንጂ፤ በእግዚአብሔር ተስፋ ላይ።

ደራሲው

ሀ. ምንም እንኳን የዕብራውያን ደራሲ አወዛጋቢ ቢሆንም፣ በርካታ የቀድሞ ግኖስቲክ ሥራዎች (ማለትም፣ የእውነት ወንጌል፣ የፊሊጶስ ወንጌል እና የዮሐንስ አፖስቶሎ) በርካታ ጊዜ ጠቅሰውታል፤ እሱም እንደ ሥልጣናዊ የክርስትና ጽሑፎች እንዲቆጠር፣ በሁለተኛው ክፍለ-ዘመን (የአንድሪያ ሄልሞስ፣ የናግ ሆማዲ ግኖስቲክ ጽሑፎች እና መጽሐፍ ቅዱስ፣ 18፣ 9)።

ለ. የምስራቅ ቤተ ክርስቲያን (አሌክሳንድሪያ፣ ግብፅ) ጳውሎስን ደራሲነት ተቀብለዋል፤ በዕብራውያን ዝርዝር እንደሚታየው፣ በጳውሎስ ጽሑፎች፣ በጥንት የፓፒያል ጽሑፎች ምሳሌ። ይህ የእጅ ጽሑፍ ጅስተር ቤተ ፓፒያል ተብሎ ይጠራል፤ እናም በሁለተኛው ክፍለ-ዘመን ነው የተቀዳው። እሱም ዕብራውያንን ከሮሜ ቀጥሎ ያስቀምጣል። አንዳንድ የአሌክሳንድሪያ መሪዎች ከጳውሎስ ደራሲነት ጋር የተያያዘውን ጽሑፋዊ ችግር ግምት ውስጥ ያስገባሉ።

1. የአሌክሳንድሪያው ክሌሞንት (150-215 ዓ.ም በኢ.ቶሲበስ የተጠቀሰ) እንደሚለው ጳውሎስ በዕብራይስጥ ጻፈውና ሉቃስ ወደ ግሪክ ተረጎመው።
2. ኦሪጅን (185-253) የሚያስረግጠው አሳቦቹ የጳውሎስ ናቸው፣ የተጻፈው ግን በኋለኞቹ ተከታዮች ናቸው፣ በሉቃስ ወይም በሮሜ ክሌሞንት።

ሐ. ይህ መጽሐፍ ከጳውሎስ መልእክቶች ዝርዝር ተገድቷል፤ ሙራቶሪያን ፍራግሜንት ተብሎ ከሚጠራው የምዕራብ ቤተ ክርስቲያን (የአኪ ካኖናዊ መጻሕፍት ዝርዝር፣ ከሮም፣ በግምት 180-200 ዓ. ም)።

መ. ስለ ደራሲው የምናውቀው

1. እሱ ባጠቃላይ የሁለተኛው ትውልድ አይሁድ ክርስቲያን ነበር (2:3)።
2. እሱ ከግሪኩ የአኪ ትርጉም፣ ሴፕቲዎጂንት ከሚባለው ጠቅሷል።
3. እሱ የጥንታዊውን የመቅደስ ሥርዓት ተጠቅሟል፤ የአሁኑን የመቅደስ የአምልኮ ሥርዓት ሳይሆን።
4. እሱ የጥንታዊውን የግሪክ ስዋሰው እና አገባብ (ሲንታክስ) በመጠቀም ጽፏል (ይህ መጽሐፍ ፕላቲኖ አይደለም። ማብራሪያው ብኪ ነው እንጂ ፊሎ አይደለም)።

ሠ. ይህ መጽሐፍ ስም የለሽ ነው፣ ነገር ግን ደራሲው በተቀባዮቹ በደንብ ይታወቃል (ዝክ. 6:9-10፤ 10:34፤ 13:7፣9)።

ረ. በጳውሎስ ደራሲነት ላይ ለምን ጥርጥር ሆነ

1. ስልቱ የተለየ ነው (ከምዕራፍ 13 በቀር) ከሌሎቹ የጳውሎስ ጽሑፎች።
2. ቃላቱ የተለየ ነው።
3. አስቸጋሪ ልዩነት በቃል እና በሐረግ አጠቃቀም እና አጽንዖት ላይ አለ።
4. ጳውሎስ ጓደኞቹንና የሥራ ባልደረቦቹን “ወንድሞች” ብሎ ሲጠራ፣ የግለሰቡ ስም ዘወትር ቀድሞ ነው የሚመጣው (ሮሜ. 16:23፤ 1 ቆሮ. 1:1፤ 16:12፤ 11 ቆሮ. 1:1፤ 2:13፤ ፊሊ. 2:25) ነገር ግን 13:23 “ወንድማችን ጢሞቴዎስ” የሚል አለው።

ሰ. የደራሲነት ንድፈ-ሐሳቦች

1. የአሌክሳንድሪያው ክሌሞንት Hypotyposes በሚለው መጽሐፍ (በኢ.ቶሲበስ የተጠቀሰ) የሚያምነው፣ ሉቃስ ወደ ግሪክ መተርጎሙን ነው፣ ጳውሎስ በዋነኛነት በዕብራይስጥ የጻፈውን (ሉቃስ ግሩም የኮኔ ግሪክ ይጠቀማል)።
2. ኦሪጅን የሚለው ሉቃስ ወይም የሮሜው ክሌሞንት ጽፈውታል፤ የጳውሎስን ትምህርት በመከተል።
3. ጀርምና አውግስቲኒ የጳውሎስን ደራሲነት ይቀበላሉ፣ የመጽሐፍን ተቀባይነት በካኖን በምዕራባዊ ቤተ-ክርስቲያን ለማመቻቸት ብቻ።
4. ቴርቱሊያን (De Pudic. 20) እንደሚያምነው በርናባስ (ሌዋዊ የጳውሎስ ተባባሪ) እንደ ጻፈው ነው።
5. ማርቲን ሉተር የሚለው አጵሎስ፣ አሌክሳንድሪያ የሠለጠነ ምሑር ከጳውሎስ ጋር ተባብሮ (ሐዋ. 18:24)፣ እንደ ጻፈው ነው።
6. ካልቪን የሚለው የሮሜው ክሌሞንት (እሱን በ96 ዓ. ም ለመጥቀስ የመጀመሪያው የሆነ) ወይም ሉቃስ ነው ደራሲው።
7. አዶልፍ ሾን ሀርናክ የሚለው አቋላ እና ጵርስቅላ (እነርሱም አጵሎስን ሙሉ ወንጌል ያስተማሩት፣ ከጳውሎስና ከጢሞቴዎስ ጋር የሚተባበሩ፣ ሐዋ. 18:26) ነው የጻፉት።
8. ሰር ዊሊያም ራምሴ የሚለው ፊሊጶስ (ወንጌላዊው) ነው ለጳውሎስ የጻፈው፣ ጳውሎስ በቁሳርያ እስር ላይ በነበረበት ጊዜ።
9. ሌሎች የሚያስረግጡት ፊሊጶስን ወይም ሲላስን ነው (ሲልዋኖስ)።

ተቀባዮች

ሀ. “ወደ ዕብራውያን” የሚለው ርዕስ አድራሻው ለዕብራውያን ሰዎች ነው፣ ስለዚህ፣ መጽሐፍ የተጻፈው ለሁሉም አይሁዶች ነው (የአሌክሳንድሪያው ክሌሞንት፣ በኢ.ቶሲበስ የተጠቀሰ፣ Eccl. Hist. VI፣ 14)።

ለ. ውሰጣዊ ማስረጃው፣ አር. ሲ. ግሌዝ፣ ጄኤር. ቃላል ደኅንነት የለምን ተከትሎ የሚያስረግጠው የተወሰኑ ወገኖች የሆኑ የአይሁድ አማኞች ወይም ምክራብ ተልኮላታል (ዝክ. 6:10፤ 10:32-34፤ 12:4፤ 13:7፣19፤23)።

1. እነርሱ የሚመስሉት የአይሁድ አማኞች ነው፣ በበርካታ የብኪ ጥቅሶች ምክንያትና ከርዕሰ-ጉዳዩ አንጻር (ዝክ. 3:1፤ 4:14-16፤ 6:9፤ 10:34፤ 13:1-25)።
2. እነርሱ የተወሰኑ መከራ ተቀብለዋል (ዝክ. 10:32፤ 12:4)። ይሁዲነት እንደ ሕጋዊ ሃይማኖት በሮሜ ባለሥልጣኖች ዘንድ እውቅና ሲኖረው፣ በአንደኛው ክፍለ ዘመን ኋላ ላይ ክርስትና እንደ ሕገ-ወጥ ተቆጥሮ ነበር፣ ከምክራብ አምልኮ ሲለይ።

- እነርሱ ለረጅም ጊዜ አማኞች ነበሩ፤ ነገር ግን ገና አልበሰሉም (ዝክ. 5:11-14)። እነርሱ ከይሁዲነት ሙሉ ለሙሉ ለመቆራረጥ ይፈሩ ነበር (ዝክ. 6:1-2)።

ሐ. አሻሚው የ13:24 ጽሑፍ እንዲያው ሊጻፍ የሚችለው (1) ከጣሊያን ወይም (2) ወደ ጣሊያን፣ ምናልባትም ሮም ነው።

መ. የተቀባዮቹ አድራሻ ደራሲውን በተመለከተ ከተለያዩ ንድፈ-ሐሳቦች ጋር ይያያዛል።

1. አሌክሳንደርያ - አጵሎስ
2. አንቲዮች - በርናባስ
3. ቁሳርያ - ሉቃስ ወይም ፊሊጶስ
4. ሮም - የሮሜ ክሌሙንት እና የጣልያን መጠቀስ፣ 13:24።
5. ስፔን - ይህ የሊራው ኒኮላስ ንድፈ-ሐሳብ ነው (1270-1340)

ቀኑ

- ሀ. ከኢየሩሳሌም መፍረስ በፊት፣ በሮሜ የጦር አዛዥ (ኋላም አፄ) ተቶ፣ 70 ዓ.ም
1. ደራሲው የጳውሎስን ጓደኛ ጢሞቴዎስን በስሙ ጠቅሷል (ዝክ. 13:23)
 2. ደራሲው የቀጠለውን መሥዋዕት ጠቅሷል (ዝክ. 8:13፤ 10:1-2) በመቅደስ
 3. ደራሲው ስደትን ጠቅሷል፣ እሱም ከኔሮ ጊዜ ጋር የሚገጥም (54-68 ዓ.ም)
 4. ደራሲው አንባቢዎቹን ያበረታታል፣ ወደ ይሁዲነትና የአምልኮ ሥርዓቱ እንዳይመለሱ

ለ. ከ70 ዓ.ም በኋላ

1. ደራሲው የማደሪያ ድንኳኑን የአምልኮ ሥርዓት ጠቅሷል፣ የሄሮድስን መቅደስ ሳይሆን
2. ደራሲው ስደትን ጠቅሷል
ሀ. በኔሮ ሊሆን የሚችል (ዝክ. 10:32-34)
ለ. ኋላ ላይ በዶሚቲያን ሊሆን የሚችል (ዝክ. 12:4-13)
3. መጽሐፉ ከራቢያዊ ይሁዲነት ተሐድሶ ጋር ሊዛመድ ይችላል (ከጃምቢያ ጽሑፎች) ኋላ ላይ በአንደኛው ክፍለ-ዘመን

ሐ. ከ95 ዓ.ም በፊት፣ መጽሐፉ በሮሜ ክሌሙንት ስለተጠቀሰ

ዓላማው

ሀ. አይሁድ ክርስቲያኖች ምክራብን እንዲተዉና በይፋ (ሙሉ ለሙሉ) ራሳቸውን ከቤተ ክርስቲያን ጋር እንዲገልጡ ያበረታታል (ዝክ. 13:13)።

ለ. አይሁድ ክርስቲያኖች የወንጌልን ሚሲዮናዊ ተልእኮ እንዲወስዱ ያበረታታሉ (ማቴ. 28:19-20፤ ሉቃስ 24:47፤ ሐዋ. 1:8)።

ሐ. የማያምኑት አይሁድ፣ ከእነዚህ አይሁድ ክርስቲያኖች ጋር ያላቸው ጓደኝነት የምዕራፍ 6 እና 10 ትኩረት ነው። የሦስት ወገኖች መገኘትን ተገንዝብ፣ “እኛ” “እናንተ” እና “እነርሱ።” እነርሱ ለግለሰባዊ ምላሽ ማስጠንቀቂያ ተሰጥቷቸዋል፣ በተትረፈረፈና ግልጽ በሆነ ማስረጃ፣ በክርስቲያን ጓደኞቻቸውና አብሮ አምላኪዎች ሕይወት።

መ. ይህ ታሳቢ ታሪካዊ መልሶ ግንባታ ቀላል ደገንን የገለጸው አር. ሲ. ግሌዝ፣ ጄኤር. ላይ ተወስዷል
 “ይህ ችግር በክርስቲያን አብዛኞቻትና ክርስቲያን ባልሆኑ አስተኞች መካከል ያለ ተቃርኖ አይደለም። ፍጹም ተቃራኒው እውነት ነው። የዚህ ማኅበረ ምዕመናን የሆኑ አይሁድ ክርስቲያኖች እምነታቸውንና የመጋቢነት ሐሳባቸውን አቻቸው አታቸው። ሁለቱ ወገኖች እንደ አንድ ማኅበረ-ምዕመናን አብረው ሊያመልኩ እንደሚችሉ። ማንኛቸውም ወገን የሌለኛውን ሕሊና በጽኑ አላስቸገረም። የክርስቲያን ወገኑ ስብከት ከዛም በኋላ ቁርጠኝነትና ውሳኔ በማድረግ ረገድ ባልዳኑት የምክራብ አባላት ክፋይ ላይ ተጽዕኖ ማድረግ አልቻለም። ክርስቲያኖች ባለመንቀሳቀስ አቋም ላይ ነበሩ፣ ጽኑው የክርስትና ሕይወት የሚጠይቀውን ለመቀበል ፍቃደኛ ባለመሆናቸው ምክንያት። የማያምኑት ቀጣይነት ባለው ያለመቀበል ደንድነዋል፣ ልዩነታቸውን በማጽናት ነጥብ ላይ። እነዚህ ወገኖች አሁን ኅብር ያላቸው ጓደኞቻችን ሆነዋል።
 የክርስቲያኑ ወገን እምቢተኝነት ‘ወደ ፍጹምና ለማምራት’ (6:1) በሁለት ክስተቶች ነው የሚንቀሳቀሰው፡ ለይሁዲነት ባህል ከፍ ያለ ግምት መስጠት እና ለክርስትና ሙሉ መለያ ዋጋ ለመክፈል ፍቃደኛ አለመሆን ናቸው። እሱም ከፍ ከፍ የሚል የአሕዛብ ንቅናቄ” (ገጽ 23)።

የዕብራውያን አጭር የፍሬ ሐሳብ ዝርዝር

1:1-3	የወልድ ልዕልና በነቢያት ላይ
1:4-2:18	የወልድ ልዕልና በመላእክት ላይ
3:1-4:13፤	የወልድ ልዕልና በሙሴ ኪዳን ላይ
4:14-5:10	
6:13-7:28	የወልድ ልዕልና በአሮን ክህነት ላይ
5:11-6:12	የአማኝ አይሁድ ልዕልና በማያምኑት አይሁድ ላይ

8:1-10:18 የወልድ ልዕልና በሙሴ ኪዳን ሥርዓት ላይ
10:19-13:25 የወልድ ልዕልና በአማኞች ከተባለውና ከተገለጠው ላይ
ይህ አንድ ምሳሌ ነው የራቢያዊ ሥነ-ትርጓሜ፣ “ትንሹ ለትልቁ” ተብሎ የሚጠራው።

የንባብ ምድብ አንድ (ገጽ vi)

ይህ የጥናት መመሪያ ትርጓሜ ሲሆን፣ ያም ማለት ግን መጽሐፍ ቅዱስን በግል ለምትተረጎሙ ኃላፊነቱን ትወስዳለህ ማለት ነው። እያንዳንዳችን በተሰጠን ብርሃን መጓዝ ይኖርብናል። ቀዳሚዎቹ ተርጓሚዎች አንተ፣ መጽሐፍ ቅዱስና መንፈስ ቅዱስ ናችሁ። ይህንንም መልሰህ በተርጓሚው ላይ በሌላ አባባል እንዳትወስድው።

መጽሐፍ ቅዱሳዊውን መጽሐፍ በአንድ ጊዜ ቁጭታ አንብበው። የሙሉውን መጽሐፍ ማዕከላዊ ጭብጥ በገዛ ራስህ ቃላት አስፍር።

1. የሙሉው መጽሐፍ ጭብጥ
2. የሥነ-ጽሑፍ (ዘውጉ) ዓይነት

የንባብ ምድብ ሁለት (ገጽ vi)

ይህ የጥናት መመሪያ ትርጓሜ ሲሆን፣ ያም ማለት ግን መጽሐፍ ቅዱስን በግል ለምትተረጎሙ ኃላፊነቱን ትወስዳለህ ማለት ነው። እያንዳንዳችን በተሰጠን ብርሃን መጓዝ ይኖርብናል። ቀዳሚዎቹ ተርጓሚዎች አንተ፣ መጽሐፍ ቅዱስና መንፈስ ቅዱስ ናችሁ። ይህንንም መልሰህ በተርጓሚው ላይ በሌላ አባባል እንዳትወስድው።

መጽሐፍ ቅዱሳዊውን መጽሐፍ ለሁለተኛ ጊዜ በአንድ ቁጭታ አንብበው። ዋነኞቹን ርዕሰ-ጉዳዮች ዝርዝር ለይተህ ርዕሰ-ጉዳዩን በነጠላ ዓረፍተ ነገር ግለጽ።

1. የመጀመሪያው ጽሑፋዊ ምድብ ርዕሰ-ጉዳይ
2. የሁለተኛው ጽሑፋዊ ምድብ ርዕሰ-ጉዳይ
3. የሦስተኛው ጽሑፋዊ ምድብ ርዕሰ-ጉዳይ
4. የአራተኛው ጽሑፋዊ ምድብ ርዕሰ-ጉዳይ
5. ወዘተርፈ

ዕብራውያን 1
የአዲሶቹ ትርጉሞች የአንቀጽ ምድቦች*

የተመቅሶፋ	አኪጀት	አየተመት	አእት	አመቅ
እግዚአብሔር በልጁ ተናግሯል	የእግዚአብሔር ልዕላ መገለጥ	መቅድም	የእግዚአብሔር ቃል በልጁ በኩል	ሥጋ የለበሰው የአምላክ ልጅ ታላቅነት
1:1-4	1:1-4	1:1-4	1:1-3	1:1-4
ወልድ ከመላእክት ይልቃል	ወልድ ከመላእክት ይልቃል	የክርስቶስ በመላእክት ላይ ልዕልና (1:5-2:18)	የእግዚአብሔር ልጅ ታላቅነት	ወልድ ከመላእክት ታላቅ ነው (1:5-2:18)
1:5-14	1:5-14	1:5-14	1:4-13	1:5-13
			1:14	1:14

የንባብ ምድብ ሦስት ገጽ (ገጽ vi ተመልከት በመግቢያው ክፍል)
የዋነኛውን ጸሐፊ ሐሳብ በየአንቀጹ ደረጃ መከተል

ይህ የጥናት መመሪያ ትርጓሜ ሲሆን፣ ያም ማለት ግን መጽሐፍ ቅዱስን በግል ለምትተረጎሙ ኃላፊነቱን ትወስዳለህ ማለት ነው። እያንዳንዳችን በተሰጠን ብርሃን መጓዝ ይኖርብናል። ቀዳሚዎቹ ተርጓሚዎች አንተ፣ መጽሐፍ ቅዱስና መንፈስ ቅዱስ ናችሁ። ይህንንም መልሰህ በተርጓሚው ላይ በሌላ አባባል እንዳትወስደው።

ምዕራፉን በአንድ ጊዜ አንብበው። ፍሬ ሐሳቦቹን ለይ። ያንተን የፍሬ ሐሳብ ምድቦች ከላይ ከተዘረዘሩት አምስት ትርጓሜዎች ጋር አስተያይ። ሙሉው መገለጥ በአንቀጹ ላይ ሊገኝ ባይችልም የዋነኛውን ጸሐፊ ሐሳብ የሆነውን የትርጓሜው ዋና ነገር ይገኝበታል። እያንዳንዱ አንቀጽ አንድና አንድ ብቻ ፍሬ ሐሳብ ይዟል።

1. የመጀመሪያው አንቀጽ
2. ሁለተኛው አንቀጽ
3. ሦስተኛው አንቀጽ
4. ወዘተርፈ

*ተመስጊዊ ባይሆንም፣ የአንቀጽ ምድቦች የሚከተለውን የዋናውን ጸሐፊ ሐሳብ ለመረዳት ቁልፍ ናቸው። እያንዳንዱ ዘመናዊ ትርጉም አንቀጹን መድብ ማጠቃለያውን እንዲያቀርብ ተደርጓል። እያንዳንዱ አንቀጽ አንድ ማዕከላዊ ርዕስ፣ እውነት ወይም አስተሳሰብ አለው። እያንዳንዱ ቅጂ ያንን ርዕስ በራሱ የተለየ መንገድ አጽዕኖቱን አስፍሯል። ጽሑፉን ስታነበው፣ የትኛው ትርጉም በርዕስ ጉዳይም ሆነ በቁጥር ምድቦች ከአንተ መረዳት ጋር እንደሚስማማ ራስህን ጠይቅ።

በእያንዳንዱ ምዕራፍ በቅድሚያ መጽሐፍ ቅዱስን ማንበብ ይኖርብሃል፤ እንዲሁም ርዕስ ጉዳዮቹን መለየት (አንቀጾቹን)። ከዚያም ያንተን መረዳት ከአዲሶቹ ትርጉሞች ጋር ማወዳደር ይኖርብሃል። መጽሐፍ ቅዱስን ልንረዳ የምንችለው የዋናውን ጸሐፊ ሐሳብ ምን እንደሆነ የሱን አመክኖአዊ (ሎጂክ) እና አቀራረቡን ስንረዳ ነው። ዋነኛው ጸሐፊ ብቻ ነው ተመስጊዊው— አንባቢያን መልዕክቱን ለመቀየርም ሆነ ለማሻሻል መብት የላቸውም። የመጽሐፍ ቅዱስ አንባቢዎች ተመስጊዊውን እውነት በየዕለቱና በሕይወታቸው ሁሉ ተግባራዊ ለማድረግ ኃላፊነት አለባቸው።

ማስታወሻ፦ ሁሉም ሙያዊ ቃላትና አጽሕርተ ቃላት በሙሉ በቅጥያ አንድ፣ ሁለት፣ እና ሦስት ላይ ተብራርተዋል።

ዐውደ ጽሑፋዊ ይዘት

- ሀ. የመጀመሪያው አንቀጽ የአያሱስ ቅኔያዊ/ዝማሬያዊ ገለጻ ነው፤ ወሰን የሌለውን የመዋጀቱን ድሎች። እሱ የፍጥረት ሁሉ ጌታ ነው፤ በተለይም የዚህ ምድር ጌታ። ይህም በሰባት ገላጭ ሐረጎች ሰፍሯል። እሱ አንደኛው ከፍተኛ ክርስቶሎጂያዊ ነው፤ በእኩ (ዮሐንስ 1:18፤ ፊሊ. 2:6-11፤ እና ቆላ. 1:15-17)።
1. የእግዚአብሔር ፍጥረት ወራሽ (ቁ. 2)
 2. የእግዚአብሔር ፍጥረት ወኪል (ቁ. 2)
 3. የእግዚአብሔር ክብር ነጻብራቅ (ቁ. 3)
 4. የእግዚአብሔር ባሕርይ ትክክለኛ አምሳል (ቁ. 3)
 5. የእግዚአብሔር ፍጥረት ሰጪ (ቁ. 3)
 6. ለእግዚአብሔር ፍጥረት የምሕረት መገኛ (ቁ. 3)
 7. በሐብ የተላከ ንጉሣዊና ክህነታዊ መሲሕ (ቁ. 3)

- ለ. ቁጥር 1-4 በቅድሚያ የሚገልጸው እግዚአብሔር እንዴት ለእኛ በአዲስ መንገድ በልጁ በኩል እንደሚናገር፣ በናዝሬቱ ኢየሱስ። ከእንግዲህ ወዲያ ጥቂት በጥቂቱ በአገልጋዮች በኩል መገለጥን አንቀበልም (ማለትም፡ የብኪ ነቢያት)፣ አሁን ግን በቤተሰብ አባሉ ሙሉ መገለጥ በኩል (“ወልድ” ዝኪ.1:2፤ 3:6፤ 5:8፤ 7:28)።
- ሐ. ሁለተኛው አንቀጽ (ቁ. 5-14) የኢየሱስን ልዕልና ጭብጥ ይቀጥላል። ቁ. 1-4 ላይ እሱ እጅግ ልዕልና ያለው መገለጥ ነው፣ ከነቢያት ይልቅ። ቁ. 5:14 እሱ እጅግ ልዕልና ያለው መካከለኛ ነው፣ ከመላእክት ይልቅ፤ በሰባቱ ተለጣጣቂ የብኪ ጽሑፎች የተረጋገጠ፣ ከሴፕቱዋጂንት (ባብዛኛው ከመዝሙራት)፣ መዝሙር 2:7፤ 11 ሳሙ. 7:14፤ መዝ. 97:7፤ መዝ. 104:4፤ መዝ. 45:6-7፤ መዝ. 102:25-27 እና መዝ. 110:1።
- መ. ደራሲው/ሲዋ ጽሑፉን በጥንቃቄ መንገድ እንዳዋቀረው ተገንዝብ (ሀ. እና ሐ.)። ሰባት የፍጽምና ቁጥር ነው፣ በአይሁድ ሥነ-ቁጥር (ማለትም፣ የዘፍጥረት 1 ሰባት ቀናት)።

የቃልና የሐረግ ጥናት

ዕብራይስጥ ፡ 1:1-4
 ከጥንት ጀምሮ እግዚአብሔር በብዙ ዓይነትና በብዙ ጎዳና ለአባቶቻችን በነቢያት ተናግሮ፤ ሁሉን ወራሽ ባደረገው ደግሞም ዓለማትን በፈጠረበት በልጁ በዚህ ዘመን መጨረሻ ለእኛ ተናገረን፤ እርሱም የከብሩ መንገደረቅና የባሕርይ ምሳሌ ሆኖ፤ ሁሉን በሰልጣኑ ቃል እየደገፈ፤ ኃጢአታችንን በራሱ ካነጻ በኋላ በሰማያት በግርማው ቀኝ ተቀመጠ፤ ከመላእክት ይልቅ እጅግ የሚበልጥ ስምን በወረሰ መጠን እንዲሁ ከእነርሱ አብዝቶ ይበልጣል።

1:1 “እግዚአብሔር ተናግሮ” “እግዚአብሔር” እግዚአብሔር በቅድሚያ (ፊት ለፊት) አልተቀመጠም፤ በግሪክ ዓረፍተ ነገር፤ ስለዚህ፣ ይህ ጽሑፍ ለመገለጥ ዶክትሪን አጽንዖት አይሰጥም፤ ነገር ግን ላለፈው የመገለጥ ሁኔታ እንጂ (የድርጊት የአሁን አንቀጽ)።

☐ “በነቢያት” አይሁድ የሚያምኑት ነቢያት ቅዱስ ቃሉን እንደጻፉ ነው። በዚህ ምክንያት ነው ሙሴ እንደ ነቢያት የሚቆጠረው (ዘዳ. 18:15) እናም አይሁድ ታሪካዊ መጻሕፍቱን ከኢየሱስ እስከ ነገሥት ያሉትን “ቀደምት ነቢያት” በማለት የሚለዩአቸው። ስለዚህ፣ ይህ ሐረግ የብኪ ነቢያትን ብቻ አይጠቅስም፤ ነገር ግን ሁሉንም የብኪ ጸሐፊት እንጂ።

“በ(en) ነቢያት” የሚለው ሐረግ (ቁ. 1) “ከውስጥ (en) ልጁ” ጋር ትይዩ ነው (ቁ. 2)። ግልጽ የሆነ ተቃርኖ አለ፣ በሁለቱ የመገለጥ አገባቦች መካከል። አንደኛው አገልጋይ ሲሆን አንደኛው የቤተሰብ አባል ነው። የመጀመሪያው ከፊል ብቻ ሲሆን ሁለተኛው ግን ሙሉና። ፍጹም ነው (ቆላ. 1:15-17)።

- ☐
- አአመመቅ “በብዙ ዓይነትና በብዙ ጎዳና”
- አኪጀት “በተለያዩ ጊዜያትና በተለያዩ መንገዶች”
- አየተመት “በብዙና በተለያዩ መንገዶች”
- አአት “በብዙ ጊዜና በብዙ መንገዶች”
- አአመቅ “ባለፉት በብዙ ጊዜያት እና በብዙ መልኮች”

የብኪ መገለጥ ጥቂት በጥቂቱ ነው፣ በቅርጽና በይዘት። ይህ ሐረግ በቅድሚያ ተቀምጧል (ፊት ለፊት) በግሪኩ ጽሑፍ፣ ቁ.1 ላይ፣ የደራሲውን አጽንዖት ለማሳየት። እያንዳንዱ የብኪ ጸሐፊ አንድ ዋነኛ፣ ግን ከፊላዊ፣ መልእክት አለው።

1:2 “በዚህ ዘመን መጨረሻ” ይህ የጊዜ ዘመን በብዙ ስሞች ይታወቃል።

1. የዘመን መጨረሻ፣ ዘኁ. 24:14፤ ዘዳ. 8:16፤ ዳን. 2:28፤ 10:14
2. በመጨረሻ ዘመን፣ ኤር. 23:20፤ 30:24፤ 49:39፤ ሕዝ. 38:8፤16፤ ሆሴ. 3:5፤ ኢዩ. 2:28 (ሐዋ. 2:17)፤ ዮሐንስ 6:39፤40፤44፤54፤ 11:24፤ 12:48፤ 11 ጢሞ. 3:1፤ ያዕቆብ 5:3
3. በመጨረሻው ሰዓት፣ 1ጴጥ. 1:5
4. በዘመኑ ፍጻሜ፣ 1ጴጥ. 1:20
5. በመጨረሻ ቀናት ላይ፣ 11ጴጥ. 3:3
6. በመጨረሻው ሰዓት፣ 1 ዮሐንስ 2:18

በፍጻሜው ዘመን መጨረሻ “የጌታ ቀን” ማለት ነው፣ (ማለትም፣ “መቀዳጀት” ማቴ. 13:39፤40፤ 24:3፤ 28:20፤ ዕብ. 9:26)። በበይነ መጽሐፍ ቅዱስ ዘመን የነበሩት አይሁድ ሁለት ዘመናትን ተመልክተዋል፡ የአሁኑ ክፉ የዐመጸና የኃጢአት ዘመን (ዘፍጥረት 3 ላይ የጀመረው) እና መጨረሻ የጽድቅ ዘመን፣ በመሲሐ መምጣት የሚመረቀው፣ በመንፈስ ቅዱስ ኃይል። ብኪ አጽንዖት የሚሰጠው ለመሲሐ በፍርድና ኃይል መምጣት ነው፣ አዲሱን ዘመን ለመመሥረት። ሆኖም፣ እሱ የኢየሱስን የመጀመሪያ ምጽአት በግልጽ መመልከት አልቻለም፤ (1) እንደ “መከራ የሚቀበል አገልጋይ”፣ ኢሳይያስ 53 ላይ፤ (2) እንደ ትሑቱ ያህያ ውርንጫ ላይ እንደሚቀመጥ ዘካ. 9:9 ላይ፤ እና (3) የተወጋው ዘካ. 12:10 ላይ እንዳለው። ከእኪ እየለበተ እንደሚሄድ መገለጥ እግዚአብሔር ሁለት የመሲሐን ምጽአቶች እንዳቀደ እናውቃለን። በሥጋዊነት ባለው ጊዜና (የመጀመሪያው ምጽአት) እና ዳግም ምጽአቱ መካከል ሁለቱ የአይሁድ ዘመናት ተካትተው ይነባበራሉ። ይህም በእኪ “የፍጻሜ ዘመን” በሚለው ሐረግ ይታወቃል። በዚህ ዘመን ላይ ከ2000 ዓመት በላይ ኖረናል።

ልዩ ርዕስ፡ ይህ ዘመን እና የሚመጣው ዘመን

የብኪ ነቢያት የወደፊቱን የሚመለከቱት የአሁኑ ተቀጥሎ አድርገው ነው። ለእነሱ መጻፈው የእስራኤል መልክዓ ምድራዊ መታደስ ነው። ሆኖም፤ እነሱ እንኳ የሚመለከቱት እንደ አዲስ ቀን ነው (ኢሳ. 65:17፤ 66:22)። ቀጣይነት ባለው በፈቃደኝነት ያህዌን ያለመቀበል፤ ይህም በአብርሃም ዘርፍ (ከግዙፍ በኋላ እንኳ) አዲስ ዓይነት መልክ ያለው የአይሁድ ኪዳናዊ ነክ የሆነ የፍጻሜ ዘመን ሥነ-ጽሑፍ እየተሰፋፋ መጣ (ማለትም፡ I ሄኖክ፤ IV እዝራ፤ II ባሩክ)። እነዚህ ጽሑፎች በሁለት ዘመናት መካከል የሚለዩ መሆን ጀመሩ። የአሁኑ ክፉ ዘመን በሰይጣን ቁጥጥር ሥር ያለ፤ እና መጨው የጽድቅ ዘመን፤ በመንፈስ ቅዱስ ቁጥጥር ሥር የሆነና በመሲሐ የተመረቀ (ዘወትር ኃይለኛ ተዋጊ)።

በዚህ ዙሪያ ባለ ሥነ-መለኮት (የፍጻሜ ዘመን) አንድ ግልጽ የሆነ ዕድገት አለ። ሥነ-መለኮታውያን ይህንን “እያደገ የሚሄድ መገለጥ” ብለው ይጠሩታል። አዲስ ኪዳን ይህንን የሁለቱን ዘመናት አዲስ የኮሰሚክ (ዓለም) ያጸኑታል (ማለትም፡ ጊዜያዊ (ምድራዊ) ምንታዊነት)።

<u>ኢየሱስ</u>	<u>ጳውሎስ</u>	<u>ዕብራውያን</u>
ማቴዎስ 12:32	ሮሜ 12:2	1:2
ማቴዎስ 13:22 እና 29	1ቆሮ. 1:20፤ 2:6፤8:18	6:5
ማርቆስ 10:30	11 ቆሮ. 4:4	11:3
ሉቃስ 16:8	ገላትያ 1:4	
ሉቃስ 18:30	ኤፌ. 1:21፤ 2:1፤7፤ 6:12	
ሉቃስ 20:34-35	1 ጢሞ 6:17	
	11 ጢሞ 4:10	
	ቲቶ 2:12	

በአዲስ ኪዳን ሥነ-መለኮት እነዚህ ሁለቱ የአይሁድ ዘመናት ይነበቡሉ፤ በሁለቱ የመሲሐ ምጽዓቶች ያልተጠበቁ መሆንና ትንበያው እጅግ በመታየቱ። የኢየሱስ ሥጋ መሆን የአዲሱን ዘመን ምርቃት የሆነውን የብኪን ትንቢት ፈጸመው (ዳን. 2:44-45)። ሆኖም፤ ብኪ ደግሞ የእሱን አንድ ፈራጅና ድል አድራጊ መምጣት ተመልክቶታል፤ ሆኖም እሱ በቅድሚያ የመጣው መከራን እንደሚቀበል አንልጋይ ነው (ኢሳይያስ 53፤ ዘካ. 12:10)፤ ትሑትና የተዋረደ (ዘካርያስ 9:9)። እሱም በኃይል ይመለሳል፤ ልክ ብኪ እንደተነበየው ራዕይ 19)። የእነዚህ ሁለት ደረጃዎች ፍጻሜ ማግኘት መንግሥቱ እንዲመጣ ምክንያት ይሆናሉ (ምርቃት)፤ ግን ወደፊት (በሙሉ አልተቀዳጀም)። ይህም የአዲስ ኪዳን ክርክራዊ ሐሳብ ነው፤ ገና ድር በሆነውና፤ ገና ባልሆነው!

▣ **"ልጁ"** "ልጁ" የሚለው ሐረግ፤ በትልቁ ፊደል መሆን አይኖርበትም፤ ምክንያቱም እዚህ የሚጠቅሰው የመገለጡን ሁኔታ ነው እንጂ የኢየሱስን መጠሪያ ባለመሆኑ (ዝክ. 3:5-6፤ 5:8፤ 7:28)። ኢየሱስ እንደ ሙሴ ወይም ነቢያት አንልጋይ አይደለም፤ የቤተሰብ አባል እንጂ (ልጅ)።

▣ **"በሽመው"** ይህ የድርጊት የአሁን አመለካኝ ነው፤ እሱም የተጠናቀቀ ድርጊትን የሚያመለክት (የድርጊት ጊዜ) ባለፈው ጊዜ (አመለካኝ መልክ)። እግዚአብሔር ኢየሱስን ወራሽ ያደረገው መቼ ነበር? በጥምቀቱ ጊዜ ነውን (ማቴ. 3:17) ወይም በትንሣኤ (ሮሜ 1:4)? ይህ ጥያቄ ወደ መናፍቅ "ጉዲፈቸነት" ያመራል (ሙዳየ ቃላትን ተመልከት)፤ እሱም የሚለው ኢየሱስ መሲሐ ሆኗል ነው፤ የሆነ ጊዜ ላይ። ሆኖም፤ ይህ ከዮሐንስ 1:1-18፤ 8:57-58፤ ፊሊጵ. 2:6-7፤ እና ቆላ. 1:17. ጋር ይቃረናል። ኢየሱስ ምንጊዜም መለኮት ነው (ዮሐንስ 1:1-2)፤ ስለዚህ፤ መናፍቅ ሥጋዊነትን ከሥነ-ሐላዌ አኳያ ቀኑን ወደ ኋላ የግድ ማመለከት ይኖርበታል።

▣ **"ሁሉን ወራሽ ባደረገው"** "እንደ እግዚአብሔር ልጅ" የእግዚአብሔር የተለየ ልጅ (ዮሐንስ 3:16)፤ እሱ ወራሽ ነው (ማቴ. 21:33-46፤ መዝ. 2:8)። አስገራሚው ነገር ኃጢአተኛው ስብዕና፤ በእርሱ ላይ ባለ እምነት፤ የእሱን ውርስ መካፈሉ ነው (ዝክ. 1:14፤ 6:12፤ ሮሜ. 8:17፤ Gal. 4:7)።

▣ **"ደግሞም ዓለማትን በፈጠረበት"** እርሱም ዘወትር በርግጠኝነት ለማወቅ አስቸጋሪ ነው፤ ተጓዳኝ ቃላት እንዴት እንደሚተረጎሙ። በተመሳሳዮች መካከል የሆነ የፍች ንብርብሮሽ ብቻ ነው ያለው። የግሪኩ ሙያዊ ቃል፤ ከምንም መፍጠር *ktizo* ሲሆን፤ ሆኖም በዚህ ጽሑፍ ላይ ያለው ቃል *poieo* ነው፤ ፍችውም አንድን ነገር ቀድሞ ከነበረ ነገር ማበጀት ነው። ደራሲው እነዚህን ቃላት በተመሳሳይነት ነው የተጠቀመው ወይስ ልዩ መለያ በማሰብ? ስልታዊ መለያ መታሰቡ አጠራጣሪ ነው፤ ምክንያቱም ሥነ-መለኮታዊው ዐውደ-ጽሑፍ የሚጠቅሰው በንግግር ቃል የሆነ ፍጥረትን በመሆኑ (*ex nihilo*፤ ዘፍ. 1:6፤9፤16፤20፤24፤26፤ ነገር ግን 2:7 ላይ እግዚአብሔር ሰውን ፈጠረ)። በጀን ዋልተን የተጻፈውን አዲስ መጽሐፍ ተመልከት፤ የዘፍጥረት አንድ የጠፋው ዓለም ተመልከት።
 "ዓለም" የሚለው ቃል በጥሬው "ዘመናት" (*aiōnos*) ነው። ይህም ምድርን ሊያመለክት ይችላል (ማቴ. 28:20) ወይም ለዘመናት (ማለትም፤ ጊዜ)። ኢየሱስ በርግጥ የሁለቱም ፈጣሪ ነው (ዮሐንስ 1:3፤ ቆላ. 1:16፤ 1 ቆሮ. 8:6)። የዕብራውያን ደራሲ ሁለቱንም ተጠቅሟል *aiōnos* (ዝክ. 1:2፤ 6:5፤ 11:3) እና *kosmos* (ዝክ. 4:3፤ 9:26፤ 10:5፤ 11:7፤38)፤ ባጠቃላይ እንደ ተመሳሳይ ቃላት።

- 1:3 አአመመቅ "እሱም የክብሩ መንጸባረቅ ነው"
- አኪጅት "እሱ የክብሩ ነጸብራቅ ነው"
- አየተመት፤
- አአመቅ "እሱ የእግዚአብሔር ክብር መንጸባረቂያ ነው"
- አአት "እሱ የእግዚአብሔርን ብሩኅ ክብር ያንጸባርቃል"

"ነጸብራቅ" የሚለው ቃል (*apauasma*) በእኪ እዚህጋ ብቻ ነው ጥቅም ላይ የዋለው። ፊሎ ላይ ጥቅም ላይ የዋለው መሲሐ ከያህዌ ጋር ላለው ግንኙነት ነው። ሎጎስ የመለኮት ነጸብራቅ ነው በሚል መልኩ። የጥንቷ የግሪክ ቤተ ክርስቲያን አባቶች እሱን የሚጠቀሙበት፤ ክርስቶስ

የእግዚአብሔር ብሩኅነት መንጸባረቂያ ነው በሚል መልኩ ነው። በታወቀው መልኩ ኢየሱስን ማየት እግዚአብሔርን ማየት ነው (ዮሐንስ 14:8-9)፤ የሙሉዋን ፀሐይ ብርሃን መስታወት እንደሚያንጸባርቅ። “ክብር” የሚለው የግሪክ ቃል (*kabod*) ዘወትር ጥቅም ላይ የሚውለው ብሩኅነት በሚለው መልኩ ነው (ዘፀ.16:10፤ 24:16-17፤ ሌዋ. 9:6)።

ይህ ሐረግ ሊያያዝ የሚችለው ከምዕ. 8:22-31 ጋር ነው፤ እዚያም “ጥበብ” (ቃሉ በአንስታይ ጾታ ነው፤ በሁለቱም በዕብራይስጥና በግሪክ) እሱም እንደ እግዚአብሔር ፍጥረት መጀመሪያ ሰውኛ ሆኗል (ሲራክ 1:4) እና የመፍጠር ወኪል (ጥበብ-ሰሎሞን 9:9)። ይኸው ተመሳሳይ ጽንሰ ሐሳብ በአፓክሪፓው መጽሐፍ ላይም ጎልብቷል ጥበብ-ሰሎሞን 7:15-22 ላይ 22ለ-30። ምዕ. 8:22 ጥበብ ሁሉን ነገር አበጅቷል፤ ቁ. 25 ላይ ጥበብ ንጹሕ ማሳያ ነው የአምላክ፤ ቁ. 26 ላይ ጥበብ የዘላለማዊው ብርሃን ነጸብራቅ ነው፤ የእግዚአብሔር ሥራ ጉድፍ የሌለበት መስታወት፤ እና ቁ. 29 ላይ ከብርሃን ጋር ይነጻጸራል (ማለትም፤ ፀሐይ እና ከዋክብት) እሷ ልዕላዊ ለመሆን ተገኝታለች።

በብኪ “ለክብር” እጅግ የተለመደው የዕብራይስጥ ቃል (*kabod*) በመነሻው የንግድ ቃል ነበር (እሱም ጥንድ ሚዛኖችን የሚያመለክት) ማለትም “ከባድ መሆን።” ማለትም ከባድ ያለ ዋጋ አለው ወይም የተፈጥሮ ጠቀሜታ አለው። ዘወትር የብሩኅነት ጽንሰ-ሐሳብ በቃሉ ላይ የሚደመረው የእግዚአብሔርን ክብር ለመግለጽ ነው፤ በምድረ-ብዳ የመንከራተት ጊዜ (*Shekinah* የክብር ደመና)። እሱ ብቻ የሚገባውና መከበር ያለበት ነው። እሱ እጅግ ብሩኅ ነው በወደቀው የሰው ልጅ መታየት የማይቻል። እግዚአብሔር በክርስቶስ በኩል ብቻ ነው በእውነት ሊታወቅ የሚችል (ማቴ. 17:2፤ ዕብ. 1:3፤ ያዕቆብ 2:1)።

“ክብር” የሚለው ቃል አሻሚ ዓይነት ነው። (1) እሱ “የእግዚአብሔር ጽድቅ” ሊሆን ይችላል፤ (2) እሱ የእግዚአብሔርን “ቅድስና” ወይም “ፍጹምና” ሊጠቅስ ይችላል፤ ወይም (3) የእግዚአብሔርን አምሳል ሊጠቅስ ይችላል፤ የሰው ልጅ የተፈጠረበትን (ዘፍ. 1:26-27፤ 5:1፤ 9:6)፤ ኋላ ላይ ግን በዐመጸ ምክንያት የተበላሸ (ዘፍ. 3:1-22)።

□	አለመመቅ	“የባሕርይ ትክክለኛ ወኪል”
	አኪጀት	“የእርሱ አካል ገላጭ አምሳያ”
	አየተመት	“የእግዚአብሔር ሕላዌ ትክክለኛ ማሳያ”
	አእት	“የእግዚአብሔር የራሱ ሕላዌ ትክክለኛ ምስያ”
	አኢመቅ	“የእግዚአብሔር የራሱን ሕላዌ ማሳያ የያዘ”

ይህ ሐረግ በአኪ እዚህ ብቻ ነው የሚገኘው፤ ነገር ግን እሱ በፊሎ ጽሑፍ ላይ ዘወትር ይገኛል፤ እሱም የቀደመውን ባሕርይ የሚፈጽምና የሚጨምር። የግሪኩ ቃል በቅድሚያ ጥቅም ላይ የዋለው ለመቅረጫ መሣርያ ነው፤ ነገር ግን የሚወክለው እሱ ያበጀውን ምልክት ነው። ኢየሱስ መለኮትን ብቻ አያንጸባርቅም፤ እሱ የመለኮትን ልዩ ማኅተም ይዟል (ዮሐንስ 14:9)።

ሁለት የግሪክ ቃላት ክርስቶስ ከአብ ጋር ያለውን ግንኙነት የሚገልጹ አሉ። (1) *eikon*፣ ፍቺውም ምስል (ዘ ቆሮ. 4:4፤ ቆላ. 1:15) እና (2) *charakter* (ዕብ. 1:3)። ፊተኛው በአኪ እጅግ የተለመደ ሲሆን፤ ኋለኛው ቃል ግን በፍቺው ጠንክር ያለ ነው (ኪጀት “ትክክለኛ ምስል”)። እግዚአብሔር ምን ይመስላል? እሱ በትክክል የናዝሬቱ ኢየሱስን ይመስላል፤ የማይታየው አምላክ ሙሉና ፍጹም መገለጥ!

□ “ሁሉን ነገር እየደገፈ” ይህ የተለመደው ቃል “መሸከም ወይም መያዝ” ነው (*pherō*)፤ ነገር ግን በዚህ ዐውደ ጽሑፍ የሚኖረው ፍቺ “መያዝ፤” “መንከባከብ፤” “መመገብ” ነው። ይህም የሥነ-መለኮታዊውን ጽንሰ-ሐሳብ “ሰጪነት” ያሳያል (ቆላ. 1:17 እና ሌላ ታሳቢ ጠቃሽ ከጥበብ ሰሎሞን 8:1)። ኢየሱስ ዩኒቨርስን ብቻ አልፈጠረም (ሌላኛው የ*pherō* ታሳቢ ፍቺ) በንግግር ቃል (ዘፍ. 1)፤ እሱ ግን ያጸናው በንግግር ቃል ነው!

□ “በሥልጣኑ ቃል” በአይሁድ አስተሳሰብ የእግዚአብሔር ኃይል የሚቀርበው በንግግር ቃል ነው። ኤሌሂም የሚፈጥረው በንግግር ቃል ነው (ዘፍ. 1:3፤6፤9፤14፤20፤24)። የያህዌ ቃል ነጻ የሆነ ኃይል አለው፤ ፍቃዱን ለመፈጸም (ኢ.ሳ. 55:11)። ክርስቶስ “ቃል” ተብሎ ዮሐንስ 1:1 ላይ የተጠራው በአጋጣሚ አይደለም።

□ “ኃጢአታችንን በራሱ ካነጻ በኋላ” ይህ የድርጊት መካከለኛ አንቀጽ ነው፤ እሱም ለባለቤቱ (መካከለኛ ድምጻት) አጽንዖት የሚሰጥ እናም የተጠናቀቀ ድርጊትን የሚገልጽ (የድርጊት ጊዜ፤ ዝኪ. 7:27፤ 9:12፤28፤ 10:10)። ኢየሱስ ያደረገው በኃጢአተኛ የሰው ልጅ አንጻር ነው (ማርቆስ 10:45፤ ዘ ቆሮ. 5:21)።

“መንጻት” የሚለው ቃል በአኪ በበርካታ መልኩ ጥቅም ላይ ውሏል።

1. ክብር በዓላዊ መንጻት (ሉቃስ 2:22፤ 5:14፤ ዮሐንስ 2:6)
2. አካላዊ ፈውስ (ማርቆስ 1:44)
3. ለኃጢአት ንስሐ ዘይቤ (ዕብ. 1:3፤ ዘ ጴጥ. 1:9፤ ዊሊያም ዲ. ሞዩንሲ. በየግሪክ አዲስ ኪዳን ሥርወ-ቃላዊ ትንታኔ ገጽ 257 ላይ እንደዚሁ ይላል።

የእንግሊዝኛውን ቃል “catharsis” (ከውጥረት ነጻ መሆን) ያገኘው ከዚህ የግሪክ ቃል ነው።

“የኃጢአት” የሚለውን ገላጭ ሐረግ ተገንዘቡ። ይህንን ሐረግ ለመረዳት ሁለት ታሳቢ መንገዶች አሉ። (1) እሱ አመላካች ግሥ ባለቤት አመላካች ነው። “የኃጢአትን”፤ “ከኃጢአት” መንጻትን ሳይሆን። የኢየሱስ ሞት ከኃጢአት ችግር አኳያ ይሠራል፤ (2) የብዙ ቁጥር ነው፤ ይኸውም የሰውን ልጅ አዳማዊ ተፈጥሮ የማያሳይ፤ “የኃጢአት ችግር” ነገር ግን የግለሰቦችን የኃጢአት ድርጊት እንጂ። ኢየሱስ በሰው ልጅ የዐመጽ ኃጢአት ላይ ይሠራል (ያለፈ. እና የአሁን)።

ይህ ጽሑፍዊ አማራጭ በዩቤኤስ⁴ ሊቃውንት ተቀባይነት አግኝቷል፤ ነገር ግን ሌላ ሁኔታም አለ። በአሌክሳንድርያ ጽሑፍዊ ቤተሰብ፤ በፆ⁶ የሚወከለው ሐረግ “በእርሱ በኩል” (*dia heautou*) ተከስቷል፤ በ “እርሱ” (*autou*) ምትክ፤ እሱንም ቀደም ሲል የነበረውን ሐረግ እንዲጠቅስ የሚያደርግ። ይኸው ተመሳሳይ ዓይነት የእጅ ጽሑፍ ልዩነት በዮሐንስ 5:18 ላይ ይገኛል።

አስገራሚ የሚሆነው ይህ “በእርሱ በኩል” በሌሎች ጥንታዊ የአሌክሳንድሪያ ጽሑፍዊ ቤተሰብ ወኪሎች ዘንድ አለመገኘቱ ነው (ጳ እና B)። በርግጠኝነት ሊሆን የሚችለው ቀና ጸሐፊዎች ሐረጉን ፈርተውታል “በእርሱ በኩል የኃጢአት ሥርዓት ይሆናል” የሚለውን፤ ምናልባት ወደ ግኖስቲክ ግምት እንዳይመራና “*di'heautou*”ን ወደ “*autou*” እንዳይለውጠው። ለቀና ጸሐፊዎች ዝንባሌ ተሟላ ማብራሪያ የባርት ዲ. ኢ.ኸርማንን የቃሉ ቀጥተኛ ብልሽት፤ አክሲፎርድ አሳታሚ፤ 1993 ተመልከት።

☐ "በሰማያት በግርማው ቀኝ ተቀመጠ፤" ይህ የኢየሱስን የተጠናቀቀ ሥራ እና ክብር የሚያሳይ ዘይቤአዊ መንገድ ነው (መዝ. 110:1፤ ሉቃስ 22:69)። እግዚአብሔር ቀኝ እጅ የለውም። ይህ መጽሐፍ ቅዱሳዊ ዘይቤ ነው (ሰዋዊ) ኃይል፤ ሥልጣን፤ እና ልዕልና። ማንም የብኪ ካህን ፈጽሞ አልተቀመጠም! የኢየሱስ ምድራዊ ሥራ ተጠናቀቀ። ይህ የንጉሥ፤ የንግሥና ዘይቤ ነው (መዝ. 2፤ 45፤ እና 110:1-3) ከካህን ተግባር ጋር የሚያያዝ (መዝ. 110:4 እና ዘካርያስ 4)። የሙት ባሕር ማሳበረሰብ ሁለት መሲሐቶችን ይጠብቃል፤ አንደኛው ካህናዊ (ማለትም፤ ከአሮን ዘር፤ ከሌዊ ነገድ)፤ አንደኛው ንጉሣዊ (ማለትም ከአሴይ ዘር፤ ከይሁዳ ነገድ)። ኢየሱስ ሦስቱንም የብኪ የቅባት አገልግሎቶች አሟልቷል። ነቢይ (ዘዳ. 18:18)፤ ካህን (መዝ. 110:4)፤ እና ንጉሥ (2 ሳሙ. 7:13፤16፤ መዝ. 2፤ 110:1-3)።

☐ አካላት፤ አካላት

አየተመት	“የግርማው ታላቅነት”
አእት	“የእግዚአብሔር፤ ሉዓላዊ ኃይል”
አኢመቅ	“የመለኮታዊ ግርማው ኃይል”

ይህ ዘወር ያለ አነጋገር ነው። አይሁድ የእግዚአብሔርን ስም መጠቀም ይፈሩ ነበር፤ በከንቱ እንዳይጠሩት (ዘጸ. 20:7) ስለዚህ እነርሱ በርካታ አማራጭ ቃላትንና ሐረጎችን አስገቡ (ማለትም፤ “መንግሥተ ሰማይ፤” “ዙፋን” ወዘተ።) ወይም የተገብሮ አንቀጹን መጠቀም፤ እሱን ለመጥቀስ።

1:4 ይህ ግሥ ተሻጋሪ ነው የሚመስለው በቁ. 1-3 እና ቁ. 5:14 መካከል። አዲሱ የእንግሊዝኛ ትርጉም (አእት) የኢየሱስን በመላእክት ላይ ልዕልና ገለጻ ከቁ. 3 ይጀምራል።
 ኢየሱስ ከመላእክት እንደሚበልጥ የተሰጠው ስም (ሮሜ 8:38-39፤ ኤፌ. 1:21፤ ቆላ. 2:15) “ልጅ” ነው (ዝኪ. ቁ. 5 [ሁለቴ] እና 8) ወይም “ጌታ” (ዝኪ. ቁ. 10 እና ፊሊ. 2:9-11)።
 ለ “እጅግ ለተሻለ” 7:7 ላይ ያለውን ሙሉ ማስታወሻ ተመልከት።

የቃልና የሐረግ ጥናት

ዕብራይስጥ : 1:5-14

ካህናትነት፤ አንተ ልጅ ነህ፤ እኔ ዛሬ ወልጄሃለሁ፤ ደግሞም፡- እኔ አባት እሆነሃለሁ እርሱም ልጅ ይሆነኛል ያለው ከቶ ለማን ነው? ደግሞም በኩርን ወደ ዓለም ሲያገባ፤ የእግዚአብሔር መላእክት ሁሉም ለእርሱ ይሰጣል ይላል። ስለ መላእክትም፤ መላእክቱን መናፍስት አገልጋዮቹንም የአሳት ነበልባል የሚያደርግ ያላል፤ ስለ ልጁ ግን፤ አምላክ ሆይ፤ ዙፋን እስከ ዘላለም ድረስ ይኖራል፤ የመንግሥት በትር የቅንነት በትር ነው። ዓጽቆን ወደደህ ዓመፅንም ጠላህ፤ ስለዚህ እግዚአብሔር አምላክህ ከጓደኞችህ ይልቅ በደስታ ዘይት ቀባህ ¹⁰ይላል። ደግሞ፤ ጌታ ሆይ፤ አንተ ከጥንት ምድርን መሠረትህ፤ ሰማዮችም የእጆችህ ሥራ ናቸው፤ ¹¹እነርሱም ይጠፋሉ አንተ ግን ጸንተህ ትኖራለህ፤ ሁሉም እንደ ልብስ ያረጃሉ። ¹²እንደ መገናጸፊያም ትጠቀልላቸዋለህ ይለውላቸዋል፤ አንተ ግን አንተ ነህ፤ ዓመቶችህም ከቶ አያልቁም ¹³ይላል። ነገር ግን ከመላእክት፤ ጠላቶችህን የእግርህ መረገጫ እስከደርግልህ ድረስ በቀኝ ተቀመጥ ¹⁴ከቶ ለማን ብሎአል? ሁሉ መዳንን ይወርሱ ዘንድ ስላላቸው ለማገዝ የሚላኩ የሚያገለግሉም መናፍስት አይደሉምን?

1:5 “አንተ ልጅ ነህ” ይህ ከሰባቱ የብኪ ምንባቦች አንደኛው ነው፤ ከሴፕቱዋጂንት የተጠቀሰ፤ የመሲሐን በመላእክት ላይ የላቀ መሆን ለማረጋገጥ። የመጀመሪያው ሐረግ የመጣው ከመዝ. 2:7 ሲሆን፤ ሁለተኛው ደግሞ ከ2 ሳሙ. 7:14 ነው። ይህ የመጀመሪያ ሐረግ በርካታ ጊዜ በወንጌላት ጥቅም ላይ ውሏል፤ ክርስቶስን ለመጥቀስ።

1. ጥምቀቱን (ማቴ. 3:17፤ ሉቃስ 3:22)
2. መለወጥ ላይ (ማቴ. 17:5፤ ማርቆስ 9:7)
3. ትንሣኤ ላይ (ሐዋ. 13:33፤ ሮሜ. 1:4)

“ልጅ” የሚለው ቃል በሁለቱም ጥቅሶች ጥቅም ላይ ውሏል ቁ. 5፤ ይህ ከብኪ ነው፤ የተለያዩ ስዎችን/ወገኖችን ለመጥቀስ 2:7 ላይ ሙሉውን ማስታወሻ ተመልከት

1. መላእክት (ዘፍ. 6:2፤4፤ ኢዮብ 1:6፤ 2:1፤ 38:7፤ መዝ. 29:1፤ ዘወትር የብዙ)
2. የአሰራሪ ሕዝብ (ሆሴ. 11:1)
3. አሰራሪ ላዊው ንጉሥ (ዘ ሳሙ. 7:14፤ መዝ. 89:27)
4. መሲሐ (መዝ. 2:7)

☐ “እኔ ዛሬ ወልጄሃለሁ” ኢየሱስ ምን ጊዜም መለኮት ነው (ዮሐንስ 1:1-18)። ስለዚህ፤ ይህ የእርሱን ባሕርይ ይዘት አያመለክትም፤ ነገር ግን በጊዜ መገለጡን እንጂ (ሥጋዊነት)። አንዳንድ ተንታኞች ከትንሣኤ ጋር ያያይዙታል (ሮሜ 1:3-4)። አንዳንድ ራቢዎች መዝ. 2:7ን የሚመለከቱት መሲሐ መለኮታዊ መከራ ከተቀበለ በኋላ ወደ ሕይወት መምጣቱን ነው (ኢሳይያስ 53)። ግሡ የተጠናቀቀ የድርጊት የአሁን አመለካኝ ነው፤ ፍቸውም “ወለድኩህ።” ይህ ራቢዊዊ ጠቃሽ ሊሆን ይችላል፤ የምሳ. 8:22-31፤ እዚያም “ጥበብ” (በዕብራይስጥ አንስታይ ጾታ) የእግዚአብሔር ቀዳሚ ፍጥረት የሆነችና፤ የእግዚአብሔር ወኪል በቀጣዩ ፍጥረት ላይ (ደግሞም ጥበብ-ሰሎሞንን 7:1-8:1 ተመልከት)። ይህ የተጠቀሰው የመለኮትን አንስታይ ገጽታ ለማምጣት አይደለም፤ አልያም ኢየሱስን እንደ ፍጡር ሕላዌ ለማጽናት አይደለም፤ ነገር ግን የናዝሬቱ ኢየሱስ በፍጥረት ላይ የእግዚአብሔር አብ ወኪል መሆኑን ለማጽናት ነው (ቁ. 10፤ ዮሐንስ 1:3፤ 1 ቆሮ. 8:6፤ ቆላ. 1:16 እሱም ቁ. 2 ላይ የተጠቀሰ)።

☐ “እኔ አባት እሆነሃለሁ” ይህ ከሴፕቱዋጂንት 2 ሳሙ. 7:14 ጠቃሽ ነው፤ እሱም ከመነሻው ሰሎሞንን የሚጠቅስ። የዕብራይስጥ ደራሲ ለኢየሱስ አውሎታል። ይህ ድርብ ጠቃሽ ከ“ድንግል መውለድ” ጋር ትንቢት ጋር ይመሳሰላል፤ ኢሳ. 7:14። ሁለቱም የብዝሃ-ፍጻሜ ትንቢት ምሳሌ ናቸው።

የአኪ ደራሲያን በተመሰጠ ሥር ሆነው ብኪን በራቢያዊ መንገድ ተጠቅመዋል፤ ምድባዊ መንገዶች፣ እና የቃላት አገባቦች ፣ እነርሱም ለኋለኞቹ ተርጓሚዎች ተገቢ ያይደሉ። ቀጥሎ ያለውን ማብራርያ ተመልከት።

ዩ ርዕስ፡ አብርሆት

ባለፉት ጊዜያት እግዚአብሔር ራሱን ለሰው ልጆች ግልፅ በሆነ ሁኔታ ገልጧል። በሥነ መለኰት ይህ መገለጥ ይባላል። ይህን ራሱን የገለጠበትን ሁኔታ ለመጻፍና ለማስረዳት የተወሰኑ ሰዎችንም መርጧል፤ ይህም በሥነ-መለኰት እስትንፋስ እግዚአብሔር ይባላል። ቃሉን የሚያነቡት መረዳት ይችሉ ዘንድ መንፈሱንም ልኩላቸዋል፤ ይህም በሥነ-መለኰት አብርሆት ይባላል። ችግሩ የሚፈጠረው የእግዚአብሔርን ቃል

ለመረዳት ይቻላል ዘንድ መንፈስ ቅዱስ ይሳተፋል ብለን አስረግጠን ስንናገር ነው፤ ይህ ከሆነ ታዲያ ለምንድነው በቃሉ ላይ ብዙ አይነት አተረጓጎሞችን የምናየው?

የተወሰነው ችግር ያለው በአንባቢው ቅድመመረዳት ወይም ግላዊ ልምምዶች ላይ ነው። ብዙውን ጊዜ የራሳችንን ሃሳብ ለማስተላለፍ ስንጠቀም ሌላው በመጽሐፍ ቅዱስ ላይ የሚደረገው ጫና ደግሞ መጽሐፍ ቅዱስ በተወሰኑ አቅጣጫዎች በተመረጡ መንገዶች ብቻ እንዲናገር ማድረጋችን ነው። ምንም እንኳን በእያንዳንዱ ውስጥ የመንፈስ ቅዱስ ተሳትፎ ቢኖርም አብርሆት ከእስትንፋስ እግዚአብሔር ጋር አኩል ሊሆን አይችልም።

ከሁሉም የተሻለው አቀራረብ ግን እያንዳንዱን የጥቅሉን ዝርዝር መተርጎም ሳየሆን የአንቀፁን ማዕከላዊ ሃሳብ ለመረዳት መሞከር ነው። የመጀመሪያውን ጎሐሬ ማዕከላዊ ሃሳብ ነው። ርዕሳዊ ሃሳቡን ሊያስተላልፍልን የሚችለው ርዕሳዊ ሃሳቡ ነው መጽሐፉን ወይም ፅሁፉን በንድፈ ደረጃ ማስቀመጥ የመጀመሪያውን ፀሐፊ መነሻ ሃሳብ ለመከተል የሚረዳን ነው። የትኛውም ተርጓሚ በመንፈስ ቅዱስ ምረት አልተረጎመም። በመሆኑም የመጽሐፍ ቅዱስ ፀሐፊውን የአተረጓጎም ዘዴ እኛ ስንጠቀምበት አንችልም። እኛ ግን ፀሐፊዎች በዘመኑ ለነበሩት የመልዕክቱ ተቀባዮች ሊያስተላልፉ የፈለጉትን መረዳት ከዚህም ባሻገር ያንን እውነት ለዘመናችን ማስተላለፍ ግዴታችን ነው። እንዳንድ የመጽሐፍ ቅዱስ ክፍሎች አሻሚ ወይም ድብቅ ናቸው። (አስከተወሰነ ጊዜ ድረስ) በአንዳንድ ጥቅሶችና ርዕሶች ላይ አለመስማማቶች/አለመግባባቶች ይኖራሉ፤ ነገር ግን እኛ ማዕከላዊውን እውነት መግለፅ የተገባን ሲሆን በአንጻሩ ደግሞ የመጀመሪያውን ፀሐፊ ዋና ሃሳብ በጠበቀ መልኩ በግል ለሚሰጡ ትርጉሞች ነፃነትን ልንሰጥ ይገባል። ተርጓሚዎች መሔድ ያለባቸው ባላቸው የመረዳት መጠን ሲሆን ምንጊዜዎ ከመፅሐፍ ቅዱስት ከመንፈስ ቅዱስ ለሚመጣው ተጨማሪ መረዳት ክፍት መሆን አለባቸው ። እግዚአብሔርም የሚፈርድብን ባን የመረዳት ደረጃ እና ያንንም መረዳት በምንኖረው ኑሮ ነውና።

1:6

- አአመመቅ "ደግሞም ባገባበት ጊዜ"
- አኪጆት "ግን ደግሞ ባገባበት ጊዜ"
- አየተመት "ደግሞም፣ ሲያመጣ"
- አአት "ግን እግዚአብሔር ሲልክ"
- አአመቅ "ደግሞም፣ ሲያመጣ"

ይህ የወልድን ዳግም ምጽአት አያመለክትም። እሱ ጽሁፉዊ መንገድ ነው አዲስ ጥቅስን ለማስተዋወቅ (ዝኪ. ቁ. 5መ፤ 2:3፤ 4:5፤ 10:30)።

NASB፣ NKJV፣ NRSV፣ እና NJB "ሲያመጣ" የሚል እንዳላቸው ተገንዝብ፤ TEV "ሲልክ" እንዳለው። የመጀመሪያው አጽንዖት የሚሰጠው ለክበረው ክርስቶስ ዕርገት ሲሆን፣ ሁለተኛው የሚያመለክተው ለቤተልሔም ሥጋዌነት ነው። የአብና ወልድ ምስያ የሚጀምረው በኢየሱስ ሥጋዌነት በመሆኑ፣ TEV ለወውደ-ጽሁፉ የተሻለ ይገጥማል።

□ "በኩር" ይህ ሐረግ ጥቅም ላይ የዋለው

1. በብኪ ነው፣ እዚያም የበኩር ልጅ አጥፍ ውርስ ሲሰጠው፣ ወላጆቹን ለመንከባከብ
2. መዝ. 89:27 ላይ የአስራኤልን ንጉሥ ለመጥቀስ
3. በራቢያዊ ይሁዲነት እሱ ቀድሞ ለሚሆን ሐረግ ነው (ሮሜ. 8:29፤ ቆላ. 1:15፤ 18፤ ራዕ. 1:5)።

ይህ ሐረግ የአርዮስ/አትናትዮስ ዋነኛ የክርክር ነጥብ ነው። አርዮስ የሚያስረግጠው፣ ኢየሱስ የእግዚአብሔር ከፍ ያለ ፍጥረት ነው፣ ይህንን ምንባብና መዝ. 89:27ን በመጥቀስ። አትናትዮስ የሚያስረግጠው ኢየሱስ ፍጹም መለኰት መሆኑን ነው፣ ቁጥር 2 እና 3ን በመጥቀስ፤ (4) በዘይቤአዊ መልኩ፣ ክርስቶስ "ለአዲሱ ሰውነት በኩር ነው፣ ሊከብር ላለው፣ የእሱ ልዑል ጌታ እንደከበረ... ከእግዚአብሔር የመጣ አዲስ የቅዱሳን ማኅበረሰብን ለማግኘት" ከግሪክ-እንግሊዝኛ ሥርወ-ቃል በባዩር፣ አርንደት፣ ጊንግሪች፣ እና ዳንክን፣ 7ጽ 726)፤ እና (5) በግሪክ-ሮሜ ዓለም በኩር ለቤተሰቡ እንደ ካህን ያገለግላል (የግሪክ ኪዳን መዝገብ-ቃላት በሞልተን እና ሚሊጋን፣ 7ጽ 557)።

ልዩ ርዕስ፡ በኩር

ይህ ቃል "በኩር" (prōtotokos) በመጽሐፍ ቅዱስ ጥቅም ላይ የዋለው በበርካታ የተለያዩ መልኮች ነው።

1. የእሱ የብኪ ዳራ የሚያመለክተው ቀዳሚ የሆነ የበኩር ልጅ በቤተሰቡ ሲኖር ነው (መዝ. 89:27፤ ሉቃስ 2:7፤ ሮሜ. 8:29፤ ዕብ. 11:28)
2. የእሱ የቆላ. 1:15 አጠቃቀም የሚናገረው ኢየሱስን እንደ ፍጥረት በኩር ነው፣ ይህም የብኪ ጠቃሽ ሊሆን ይችላል ምሳ. 8:22-31፣ ወይም የእግዚአብሔር የፍጥረት ወኪል (ዮሐንስ 1:3፤ 1ቆሮ. 8:6፤ ቆሮ. 1:15-16፤ ዕብ. 1:2)

- 3. የእሱ አጠቃቀም በቆላ. 1:18፤ 1ቆሮ. 15:20 ላይ (እና እዚህ) የሚያመለክተው ኢየሱስ ከሙታን በኩር እንደሆነ ነው
- 4. እሱም የብዙ መጠሪያ ነው ለኢየሱስ (መዝ. 89:27፤ ዕብ. 1:6፤ 12:23)። እሱም በርካታ የኢየሱስን ገጽታዎች ደባልቆ የያዘ ነው። ቀዳሚነቱንና ማዕከላዊነቱን። በዚህ ዐውደ-ጽሑፍ ቁ. 3 ወይም ቁ. 4 የተሻለ ይሰማል።

☐ "ወደ ዓለም" ይህ የኢየሱስን ቅድመ-ሕላዌ ያመለክታል። እሱም ሁልጊዜ መለኮት የሆነ፤ ነገር ግን የመዋጀት አገልግሎቱ አዲስ ደረጃ የጀመረው በቤተሰቡም ነው። የሰውን ሥጋ ሲለብስ (ፊሊ. 2:6-8)። ይህ እጅግ የተለመደ ቃል አይደለም *kosmos*፣ ሳይሆን *oikoumene*፣ እሱም ለምድር ገጽ ጥቅም ላይ የዋለ፤ በሰዎች የተያዘ። ይህ ቃል ደግሞ 2:5 ጥቅም ላይ ውሏል፤ በዘይቤነት ለአዲሱ ዘመን መጥቀሻ።

☐ "የእግዚአብሔር መላእክት ሁሉም ለእርሱ ይስጡ ይላል" ይህ ከሴፕቱዋጂንት የተጠቀሰ ነው። አንድም ዘዳ. 32:43 ወይም መዝ. 97:7። የዕብራይስጥ ቃል "መላእክት" መዝ. 97:7 ጥቅም ላይ የዋለው *Elohim* ነው። ከኬቭ ቁ. 4 የሙት ባሕር ጥቅሎች ይህ የሴፕቱዋጂንት ትርጉም ማረጋገጫ አለን። *Elohim* የሚለው ቃል ሊያመለክት የሚችለው እግዚአብሔርን፣ መልአካዊ ሕላዌዎችን፣ ሰዎች ፈራጆችን ነው (ዘጸ. 21:6፤ 22:8-9)፤ ወይም ደግሞ የሙት ሰዎችን መንፈስ ነው (1 ሳሙ. 28:13)።
ይህ ጥቅስ እስከ ሥጋዊ ድረስ መላእክት ክርስቶስን አያመልኩም ማለት አይደለም። በዐውደ-ጽሑፍ እሱ የሚያሳየው የወልድን የላቀ መሆን ሲሆን ከሐቅ አኳያ ደግሞ መላእክት እንደሚሰግዱለት ነው።

1:7 "መላእክቱን መናፍስት ያደረገ" ይህ ገጽጽሮቹን ነው የሚጀምረው፤ መላእክት የሚለው መሆናቸው LXX የመዝ. 104:4) በተቀርኖአዊ ልዩነት ከኢየሱስ ጋር፤ እሱም ቋሚና የማይለወጥ የሆነ (ዝክ. ቁ. 8፤11፤12፤ 13:8)። ራቢዎች ሰቆ. 3:23 ወይም ዳን. 7:10ን በመጥቀስ፤ እግዚአብሔር መላእክትን በየጠዋቱ እንዳዳስ ይፈጥራል ይላሉ።

1:8 "አምላክ ሆይ፣ ዙፋንህ እስከ ዘላለም ድረስ ይኖራል፤" ይህ ከሴፕቱዋጂንት መዝ. 45:6 የተጠቀሰ ሲሆን፤ እሱም መሲሐዊውን ገጥሞ ይመለከታል። በብዙ ዐውደ-ጽሑፍ ተውላጠ ስሙ እጅግ አሻሚ ነው። እናም እግዚአብሔር አብን ወይም እግዚአብሔር ወልድን ሊጠቅስ ይችላል። ሆኖም፤ በዚህ ጽሑፍ ሊሆን የሚችለው ይህ ጠንካራው ማረጋገጫ ነው። የክርስቶስ መለኮትነት በቅዱስ ቃሉ በየሰፍራው ለሚገኘው (ዮሐንስ 1:18፤ 20:28)።

ዋነኛ የግሪክ የእጅ ጽሑፍ ችግር እዚህ ነጥብ ላይ አለ። አንዳንድ እጅግ ጥንታዊ የእጅ ጽሑፎች (P⁴⁶፣ ጳ፣ እና B) ተውላጠ ስም አላቸው (*autou*፣ ማለትም፣ "ዙፋን") እሱም በአሻሚነቱ ላይ የሚጨመር። የተባበረው የመጽሐፍ ቅዱስ ሰዳይቲ አራተኛ ዕትም "የአንተ"ን ይደግፋል። በ "ለ" ደረጃ (ጽሑፉ ከሞላ ጎደል ርግጠኛ ነው)። ይህ ቅርጽ በክብ ትልልቅ ፊደላት የእጅ ጽሑፎች ላይ ይገኛል፤ ሀ እና መ እናም እሱ ከሴፕቱዋጂንት መዝ. 45:6 በትክክል የተጠቀሰ ነው። ዘወትር ጥንታዊ ጽሑፍት ጽሑፎችን በግልጽ ማቅረብን ያዘወትራሉ፤ በተለይም ከእነርሱ ጊዜ ክርስቶሳዊ ክርክር ጋር የሚዛመዱ ከሆነ (ባርት ዲ. ኢህርማን *የቃሉ ቀጥተኛ ብልሽት*፣ አክስፎርድ ፕሬስ፤ 1993፣ ገጽ 265)።

ይህ ገለጻ በምንም መንገድ የክርስቶስን ፍጹም መለኮትነት ለመካድ አይደለም፤ ነገር ግን የጥንት ጽሑፍትን አዘማሚያ ለማሳየት ነው። ጽሑፎችን ወደ ሥነ-መለኮታዊ ብሎም ወደ ስዋሰዋዊ ዓላማ መቀየራቸውን እንጂ። በዚህ ምክንያት ነው ዘመናዊው የትምህርት ሥርዓት፤ ጽሑፉ ትንተና የእጅ ጽሑፍ ልዩነቶችን የሚፈርደው በሚከተሉት ላይ በመመርኮዝ የሆነው።

1. እጅግ ያልተለመደው ንባብ ምናልባት ዋነኛው ይሆናል
2. ሌሎች ልዩነቶችን የሚገልጹ ምንባቦች ምናልባት ዋነኛ የሆናሉ
3. ሰፊ ያሉ መልካዎች ምድራዊ ምድቦችን የያዙ ምንባቦች (የአንድ የእጅ ጽሑፍ ቤተሰብ ሳይሆን) ዋነኛ ሊሆን ይችላል

የባርት ኤፍሬም መጽሐፍ ደግሞ ነጥቡን ያስቀምጠዋል። ጽሑፍት በግሪኩ ጽሑፍ ላይ ለውጦችን የሚያደርጉት ለሥነ-መለኮታዊ ዓላማ ነው። በተለይም በክርስቶሳዊነትና በሥላሴ ላይ በሚኖሩ ውዝግቦች ጊዜ (ማለትም፣ ሦስተኛና አራተኛው ክፍለ-ዘመን)።

☐ "ከዘላለም እስከ ዘላለም" ይህ ግልጽ የሚያመለክተው የሚሊኒየም ግዛትን አይደለም፤ ነገር ግን ዘላለማዊውን ግዛት እንጂ (ኢ.ሳ. 9:8፤ ዳን. 7:14፤18፤ ሉቃስ 1:33፤ ዘ ጴጥ. 1:11፤ ራዕ. 11:15)።

ልዩ ርዕስ፡ ዘላለም (ይግሪክ አባባል)

አንደኛው ግሪክ አባባል "ለዘላለም" የሚል ነው። (ሉቃስ 1:33፤ ሮሜ 1:25፤11:36፤ 16:27፤ ገላ 1:5፤ 1ጢሞቴዎስ 1:17) ይህም በዕብራይስጥ አላም ይሚለውን ሊያመለክት የሚችል። B.Girdlestone, *Synonyms of the Old Testament*, ገጽ. 321-319 ማየት ይቻላል። ሌሎች ተቀራራቢነት ያላቸው "unto the age" ወይም ለዘላለም (ማቴ 21:19፤ ዮሐ 6:58; 8:35; 12:34; 13:8፤ 14:16፤ ዘ ቆሮ 9:9) እና ለዘላለም እስከ ዘላለም የሚሉ ናቸው (ኤፌ 3:21)። ዘላለም ከሚለው ጋር ምንም የተለየ ትርጉም ለው ነገር አያሳይም ነገር ግን "ዘመናት" የሚለው ምናልባት በረቢያኖቹ ምሳሌያዊ የሰዋሰዋዊ አገባብ አጠቃቀም ላይ የብዙ ነገር(ፕሉራል) ማመልከቻ ሊሆን ይችላል ወይን ደግሞ የብዙ ዘመናትን ሃሳብ የያዘ ሊሆን ይችላል ይህም አይሁዶቹ የንፅህና ዘምን፣ የክፋት ዘመን፣ መጨ ዘመን ወይም የፅድቅ ዘመን እንደሚሉት ማለት ነው።

1:9 "ጽድቅን ወደድክ ዓመጸንም ጠላህ" ይህ ከሴፕቱዋጂንት መዝ. 45:7 የተጠቀሰ ነው። እሱም ከኢየሱስ ክርስቶስ ምድራዊ ሕይወት ጋር የሚያያዝ።

ልዩ ርዕስ፡ ጽድቅ

“ጽድቅ” የመጽሐፍ ቅዱስ ተማሪ የግድ ተከታይ የሆነ የግል ጥናት በጽንሰ ሐሳቡ ላይ ማድረግ ያለበት ወሳኝ ርዕስ ነው።

በብሉይ ኪዳን የእግዚአብሔር ባሕርይ የሚገለጸው “ትክክለኛ” ወይም “ጽድቅ” በሚል ነው። ሜሶፖታሚያው ቃል ራሱ የመጣው ከወንዝ ዳር ሸንቦቅ ሲሆን፤ የግድግዳና የአጥርን አግድሞሽ ቀጥተኛነት መለኪያ የሚሆን የግንባታ መሣርያ ነው። እግዚአብሔር ቃሉን በዘይቤነት ለራሱ ባሕርይ መጠሪያ እንዲሆን መርጠታል። እሱ ቀጥተኛ የሆነ (የማስመሪያ) ጫፍ ነው፤ በእሱም ሁሉም ነገር የሚመዘንበት። ይህ ጽንሰ ሐሳብ የእግዚአብሔርን ጽድቅ ይገልጻል፤ እንዲሁም ለመፍረድም ሥልጣን እንዳለው።

ሰው የተፈጠረው በእግዚአብሔር አምሳል ነው (ዘፍ. 1:26-27፤ 5:1፤ 3፤ 9:6)። የሰው ልጅ የተፈጠረው ከእግዚአብሔር ጋር ኅብረት እንዲኖረው ነው። ሁሉም ፍጥረታት የተዘጋጀውና ያለው ለእግዚአብሔር እና ለሰው ልጆች መስተጋብር ተብሎ ነው። እግዚአብሔር ልዕለ ፍጡሩን ይፈልገዋል፤ የሰው ልጅ፣ እንዲያውቀው፣ እንዲወደው፣ እንዲያገለግለው፣ እንዲሁም እሱን እንዲመስል! የሰው ልጅ ታማኝነት ተፈትኗል (ዘፍ. 3)፤ እናም ሁሉቱ ዋነኛ ጥንዶች ፈተናውን ወድቀዋል። ይህም በእግዚአብሔርና በሰዎች መካከል ያለውን ግንኙነት አበላሽቶታል (ዘፍ. 3፤ ሮሜ 5:12-21)።

እግዚአብሔር ኅብረቱን ለማደስና ለመመለስ ቃል ገብቷል (ዘፍ. 3:15)። ይህንንም ያደረገው በራሱ ፍቃድና በራሱ ልጅ ነው። ሰዎች የተጣሰውን ሊመልሱት አልቻሉም (ሮሜ 1:18-3:20)።

ከውድቀት በኋላ፣ የእግዚአብሔር የመጀመሪያ ርምጃ፣ ለተሐድሶው የኪዳናዊ ጽንሰ-ሐሳብ የተመሠረተው በእሱ ግብጥና በሰው ልጅ የንስሐ፣ የእምነት፣ የመታዘዝ ምላሽ ነው። በውድቀት ምክንያት፣ ሰዎች ተገቢ ድርጊት ለመፈጸም አልቻሉም (ሮሜ 3:21-31፤ ገላትያ 3)። እግዚአብሔር ራሱ መነሻውን ወስዷል፤ ኪዳን አፍራሽ የሆኑትን የሰው ልጆች ለመመለስ። ይህንንም ያደረገው

1. ኃጢአተኛውን ሰው በክርስቶስ ሥራ በኩል ጽድቅ አድርጎ ማወጅ (የፍርድ ጽድቅና)
2. በነጻ የተሰጠ የሰው ልጅ ጽድቅ በክርስቶስ ሥራ በኩል (የተሰጠ ጽድቅ)
3. የተሰጠ የሚያድረው መንፈስ ጽድቅን ይፈጥራል (ሥነ ምግባራዊ ጽድቅ) በሰው ልጆች።
4. መመለስ የኤደን ገነት ኅብረት በክርስቶስ የእግዚአብሔርን አምሳል መለስ (ዘፍ. 1:26-27) በአማኞች (ግንኙነታዊ ጽድቅ)።

ሆኖም፣ እግዚአብሔር ኪዳናዊ ምላሽ ይፈልጋል። እግዚአብሔር አውጇል (በነጻ ሰጥቷል) እናም ይሰጣል፤ የሰው ልጆች ግን የግድ ምላሽ መስጠት አለባቸው እንዲሁም በምላሻቸው መቀጠል

1. ንስሐ
2. እምነት
3. በሕይወት ኑሮ መታዘዝ
4. መጽናት

ጽድቅ፣ ስለዚህ ኪዳናዊ ነው፤ በእግዚአብሔርና በልዕለ ፍጡሩ መካከል ያለ ሁለትዮሽ ድርጊት። እሱም የተመሠረተው በእግዚአብሔር ባሕርይ፣ በክርስቶስ ሥራ፣ በመንፈስ አስቻይነት፣ ይህም እያንዳንዱ ሰው በግሉ እና በቀጣይነት በተገቢው ምላሽ መስጠት ያለበት ነው። ጽንሰ ሐሳብም “በእምነት መጽደቅ” ይባላል። ጽንሰ ሐሳብ በወንጌላት ተገልጿል፤ ነገር ግን በእነዚህ ቃልት አይደለም። እሱም በመጀመሪያ የተገለጠው በጳውሎስ ሲሆን እሱም የግሪኩን ቃል “ጽድቅ” ን በተለያዩ መልኩ ከ100 ጊዜ በላይ ተጠቅሟል።

ጳውሎስ የሠለጠነ ራሱ እንደ መሆኑ መጠን፣ ዲካዮሱኔ (dikaiosunē) የሚለውን ቃል በዕብራይስጥ አገባቡ SDQ በሴፕቱዋጂንት ጥቅም ላይ የዋለውን፣ ከግሪክ ሥነ ጽሑፍ ሳይሆን፣ በግሪክ ጽሑፎች ቃሉ የሚያያዘው፣ ለአንዱ የመለኮት ተስፋ በኅብረተሰቡ ዘንድ ለማረጋገጥ ነው። በዕብራይስጥ አገባቡ ዘወትር የሚያያዘው ከኪዳናዊ ቃላት ጋር ነው። ያህይ ፍትሐዊ፣ ሥነምግባራዊ፣ ግብረገባዊ አምላክ ነው። እሱም ሕዝቦቹ የሱን ባሕርይ እንዲያጸገባቸው ይሻል። የተቤገ የሰው ልጅ አዲስ ፍጥረት ሆኗል። ይህ አዲስነት ውጤቱ አዲስ የመልካምነት የሕይወት ስልት ያሳያል (የሮማን ካቶሊክ የጽድቅ ትኩረት)። እስራኤል ተያዘራሲያዊ (የአምላክ መንግሥት) እንደመሆኑ መጠን በሥጋዊ (የኅብረተሰቡ ደንቦች) እና በተቀደሰው (የእግዚአብሔር ፍቃድ) መካከል እንዲሁም “በጽድቅ” (ከሃይማኖት ጋር በተያያዘ) ግልጽ የሆነ መለያ የለውም። ይህ ልዩነት የሚገለጠው በዕብራይስጥና በግሪክ ቃላት ነው። እነርሱም ወደ እንግሊዘኛ ሲተረጎሙ “ፍትሕ” (ከኅብረተሰቡ ጋር በተያያዘ) እንዲሁም “ጽድቅ” (ከሃይማኖት ጋር በተያያዘ)።

ወንጌል (መልካም የምስራች) የኢየሱስ፣ የወደቀው የሰው ልጅ ወደ እግዚአብሔር ኅብረት መመለሱን ነው። የጳውሎስ አያዎ (ፓራዶክስ) የሚሆነው፣ እግዚአብሔር በክርስቶስ በኩል በደልን ማስወገዱ ነው። ይህም ሊገኝ የሚችለው በእግዚአብሔር ፍቅር፣ ምሕረት፣ እና ጸጋ ሲሆን፣ የልጁ ሕይወት፣ ሞት፣ እና ትንሣኤ፤ እንዲሁም የመንፈስ መቃታትና ወደ ወንጌል መሳብ ነው። ጽድቅ የእግዚአብሔር ነጻ ድርጊት ነው፤ ነገር ግን መልካምነትን ሊያመነጭ ይገባል (የአውግስጢኖስ አቋም)። እሱም የሚያሳየው ሁለቱንም፣ የተሐድሶ አጽንኦት በነጻ ወንጌል ላይ እና የሮማን ካቶሊክ አጽንኦት በተለወጠ ሕይወት በፍቅርና በታማኝነት ላይ ነው። ለባለ ተሐድሶዎች ቃሉ “የእግዚአብሔር ጽድቅ” ተጨባጭ ባለ መብትነትን ሲያሳይ (ማለትም፣ ኃጢአተኛውን የሰው ልጅ በእግዚአብሔር ተቀባይነት እንዲያገኝ የማድረግ ሥራ [አቋማዊ ቅድስና])፣ ለካቶሊክ ደግሞ የተሳቢ ባለመብትነት ነው። ይህም እግዚአብሔርን የመምሰል ሂደት ነው። (ተሞክሯዊ ተራማጅ ቅድስና ነው)። በተጨማሪም ግን ሁለቱም ነው!!

በእኔ አስተያየት መጽሐፍ ቅዱስ በሙሉ ከዘፍ. 4-ራዕይ 20 የተመዘገበው እግዚአብሔር የኤደንን ኅብረት እንደሚመልስ ነው። መጽሐፍ ቅዱስ በእግዚአብሔርና በሰው ልጅ ኅብረት በምድራዊ መቼት ይጀምራል፤ (ዘፍ. 1-2) እናም መጽሐፍ ቅዱስ በተመሳሳይ መቼት ነው የሚያበቃው (ራዕ. 21-22)። የእግዚአብሔር አምሳልና ዓላማ ይመለሳል!

የላይኛውን ማብራሪያ ለማጠቃለል የሚከተሉትን የተመረጡ የአዲስ ኪዳን ምንባቦችን የግሪኩ ቃላት ምድብ የሚመለከቱትን እይ።

1. እግዚአብሔር ጽድቅ ነው (ዘወትር የሚያያዘው እግዚአብሔር እንደ ፈራጅ ነው)
 - ሀ. ሮሜ 3:26
 - ለ. 2ኛ ተሰሎንቄ 1:5-6
 - ሐ. 2ኛ ጢሞቴዎስ 4:8
 - መ. ራዕይ 16:5
2. ኢየሱስ ጽድቅ ነው
 - ሀ. ሐዋርያት ሥራ 3:14፤ 7:52፤ 22:14 (የመሲሕ ማዕርግ)
 - ለ. ማቴዎስ 27:19
 - ሐ. 1ኛ ዮሐንስ 2:1፤ 29፤ 3:7

- 3. የእግዚአብሔር ሐሳብ ለፍጥረቱ ጽድቅ ነው
 - ሀ. ሌዋውያን 19:2
 - ለ. ማቴዎስ 5:48 (ዝክ 5:17-20)
- 4. የእግዚአብሔር ጽድቅን የመስጠትና የመፍጠር አግባብ
 - ሀ. ሮሜ 3:21-31
 - ለ. ሮሜ 4
 - ሐ. ሮሜ 5:6-11

- መ. ገላትያ 3:6-14
- ሠ. በእግዚአብሔር የተሰጠ
 - 1. ሮሜ 3:24፤6:23
 - 2. 1ኛ ቆሮንቶስ 1:30
 - 3. ኤፌሶን 2:8-9
- ረ. በእምነት የሚቀበሉት
 - 1) ሮሜ 1:17፤3:22፤26፤ 4:3፤5:13፤ 9:30፤ 10:4፤6፤10
 - 2) 1ኛ ቆሮንቶስ 5:21
- ሰ. በልጁ ሥራ በኩል
 - 1. ሮሜ 5:21-31
 - 2. 2ኛ ቆሮንቶስ 6:14
 - 3. ፊሊፕጎስ 2:6-11

- 5. የእግዚአብሔር ፍቃድ ተከታዮቹ ጻድቅ እንዲሆኑ ነው
 - ሀ. ማቴዎስ 5:3-48፤ 7:24-27
 - ለ. ሮሜ 2:13፤ 5:1-5፤ 6:1-23
 - ሐ. 2ኛ ቆሮንቶስ 6:14
 - መ. 1ኛ ጢሞቴዎስ 6:11
 - ሠ. 2ኛ ጢሞቴዎስ 2:22፤ 3:16
 - ረ. 1ኛ ዮሐንስ 3:7
 - ሰ. 1ኛ ጴጥሮስ 2:24
- 6. እግዚአብሔር ዓለምን በጽድቅ ይፈርዳል
 - 1. ሐዋ. 17:31
 - 2. 2ኛ ጢሞቴዎስ 4:8

ጽድቅ የእግዚአብሔር ባሕርይ ነው፤ በክርስቶስ በኩል ለኃጢአተኛው የሰው ልጅ በነጻ የተሰጠ። እሱም ሀ. የእግዚአብሔር ደንብ ለ. የእግዚአብሔር ስጦታ ሐ. የክርስቶስ ድርጊት ነው።

ነገር ግን እሱ ደግሞ ጻድቅ የመሆን ሂደት፣ ያም በጽናት እና በብርታት መያዝ ያለበት ነው፤ አንድ ቀን በክርስቶስ ዳግም ምጽዓት የምንቀዳጀው። ከእግዚአብሔር ጋር ያለ ኅብረት በደኅንነት ይመለሳል፤ ነገር ግን ሂደቱ በሕይወት ዘመን ሁሉ ፊት ለፊት ይገኛል በሞት ወይም በፓሮሲያ!

እዚህ መልካም ጥቅስ አለ፤ ከጳውሎስና ጽሑፎቹ መዝገበ ቃላት የተጠቀሰ አይ ቪ ፒ “ካልቪን፣ ከሉተር ከፍ ባለ መልኩ አጽንዖት የሚሰጠው ግንኙነታዊ በሆነው የእግዚአብሔር ጽድቅ ገጽታ ላይ ነው። የሉተር አተያይ በእግዚአብሔር ጽድቅ ላይ፣ ከጥፋተኝነት ነጻ መሆንን ገጽታ የያዘ ይመስላል። ካልቪን አጽንዖት የሚሰጠው የእግዚአብሔርን ጽድቅ ለእኛ ያለውን አስደናቂ አፈጣጠር ከግንኙነት ወይም ከተካፋይነት አኳያ ነው” (ገጽ 834)።

- እንደ እኔ የአማኝ ከእግዚአብሔር ጋር ያለው ግንኙነት ሦስት ገጽታዎች አሉት።
 - 1. ወንጌል አካል ነው (የምስራቅ ቤተ ክርስቲያንና የካልቪን አጽንዖት)
 - 2. ወንጌል እውነት ነው (የአውግስጢኖስና የሉተር አጽንዖት)
 - 3. ወንጌል የተለወጠ ሕይወት ነው (የካቶሊክ አጽንዖት)
- ሁሉም እውነት ናቸው እናም አንድ ላይ መያዝ ይኖርባቸዋል፤ ለጤናማ፣ ትርጉም ላለው፣ መጽሐፍ ቅዱሳዊ ክርስትና። ማንም በጣም አጽንዖት ከሰጠ ወይም ካንኳሰሰ ችግሮች ይፈጠራሉ።
- ኢየሱስን መቀበል ይኖርብናል!
 - ወንጌልን ማመን ይኖርብናል!
 - ኢየሱስን መምሰል ይኖርብናል!

☐ “ቀባህ” “መቀባት” (msh) የሚለው የዕብራይስጥ ቃል የብኪ ቃል ሲሆን ለመሲሕ ነው (masiah)። በብኪ ነቢያት፣ ካህናት፣ እና ነገሥታት በወይራ ዘይት ይቀባሉ፤ እግዚአብሔር እንደሚረግባቸው፣ በተምሳሌት፣ የተወሰነ ተግባርም እንደተሰጣቸው። በዚህ ዐውደ ጽሑፍ እሱ ደግሞ የሚያመለክተው ለወይራ ዘይት ባህላዊ አጠቃቀም ነው፤ በደስታና በበዓል ጊዜ /አ.ሳ. 53:11/።

ልዩ ርዕስ: መቀባት በመጽሐፍ ቅዱስ

- ሀ. ለመዋቢያ ጥቅም ላይ ይውላል (ዘፍ. 28:40፤ ሩት 3:3፤ ሰላሙ. 12:20፤ 14:2፤ ስዔ. 28:1-5፤ ዳን. 10:3፤ አገግ 6:6፤ ሚኪ. 6:15)
- ለ. ለእንግዶች ጥቅም ላይ ይውላል (መዝ. 23:5፤ ሉቃስ 7:38፤ 46፤ ዮሐንስ 11:2)
- ሐ. ለፈውስ ጥቅም ላይ ይውላል (ኢ.ሳ. 6:1፤ ኤር. 51:8፤ ማርቆስ 6:13፤ ሉቃስ 10:34፤ ያዕቆብ 14) [በንጽሕና መልኩ ጥቅም ላይ ይውላል ሕዝ. 16:9]
- መ. ለቀብር ዝግጅት ጥቅም ላይ ይውላል (ዘፍ. 50:2፤ ስዔ. 16:14፤ ማርቆስ 16:1፤ ዮሐንስ 12:3፤ 7፤ 19:39-40)
- ሠ. በሃይማኖታዊ መልኩ ጥቅም ላይ ይውላል (ለእንድ ነገር፤ ዘፍ. 28:18፤ 20፤ 31:13 [ዓምድ]፤ ዘጸ. 29:36 [መሠዊያ]፤ ዘጸ. 30:36፤ 40:9-16፤ ሌዋ. 8:10-13፤ ዘኁ. 7:1 [መቅደስ])
- ረ. መሪዎችን ለመሾም ጥቅም ላይ ይውላል:
 1. ካህናት
 - ሀ. አሮን (ዘጸ. 28:41፤ 29:7፤ 30:30)
 - ለ. የአሮን ልጆች (ዘጸ. 40:15፤ ሌዋ. 7:36)
 - ሐ. ቋሚ ሐረግ ወይም መጠሪያ (ዘኁ. 3:3፤ ሌዋ. 16:32)
 2. ነገሥታት
 - ሀ. በእግዚአብሔር (1 ሳሙ. 2:10፤ ሰላሙ. 12:7፤ ስዔ. 9:3፤ 6፤ 12፤ መዝ. 45:7፤ 89:20)
 - ለ. በነቢያት (1 ሳሙ. 9:16፤ 10:1፤ 15:1፤ 17፤ 16:3፤ 12-13፤ 1 ነገ. 1:45፤ 19:15-16)
 - ሐ. በካህናት (1 ነገ. 1:34፤ 39፤ ስዔ. 11:12)
 - መ. በሽማግሌዎች (መሳ. 9:8፤ 15፤ ሰላሙ. 2:7፤ 5:3፤ ስዔ. 23:30)
 - ሠ. ለኢየሱስ እንደ መሲሐዊ ንጉሥ (መዝ. 2:2፤ ሉቃስ 4:18 [ኢ.ሳ. 6:1]፤ ሐዋ. 4:27፤ 10:38፤ ዕብ. 1:9 [መዝ. 45:7])
 - ረ. ለኢየሱስ ተከታዮች (በ ቆሮ. 1:21፤ 1 ዮሐንስ 2:20፤ 27 [christma])
 3. ነቢያትን ይሆናል (ኢ.ሳ. 6:1)
 4. የመለኮታዊ ማዳን የማያምኑት መሣርያዎች
 - ሀ. ቆጵሮስ (ኢ.ሳ. 45:1)
 - ለ. የጢሮስ ንጉሥ (ሕዝ. 28:14፤ እሱም የኤዶምን ዘይቤዎች የተጠቀመ)
 5. ቃል ወይም መጠሪያ “መሲሐ” ማለት “የተቀባው” ነው (BDB 603)

☐ "ከወንድሞችህ ይልቅ" ይህ ቀጣይነት ያለው ከሴፕቲዋጂንት መዝ. 45:6-7 የተጠቀሰ ነው። እያንዳንዱ የመዝሙሩ ዝርዝር ከኢየሱስ ጋር ወደ ተያያዘ ሥነ መለኮታዊ ማረጋገጫ መገፋት አይኖርበትም። ሐረጉ ሊቆመድ የሚችለው ለኢየሱስ እልቅና ነው (1) በመላእክት፤ (2) በእስራኤል ነገሥታት፤ (3) በምድራዊ ገዥዎች፤ ወይም (4) በተዋጀው የሰው ልጅ ላይ።

1:10 "ጌታ ሆይ" የሴፕቲዋጂንት የመዝ. 102:25 ትርጉም ብቻ ነው "ጌታ" የሚል የሚጨምረው፤ እሱም ያህዌን የሚመለከት፤ ነገር ግን በዚህ ዐውደ-ጽሑፍ የሚጠቅሰው ኢየሱስን ነው። ይህም ሌላው ዐውደ-ጽሑፍ ምክንያት ነው። ቁ. 9 ደግሞ ኢየሱስን እንደ "አምላክ" የሚጠቅስበት።

☐ "አንተ ከጥንት ምድርን መሠረትህ፤ ሰማዮችም የእጅጉህ ሥራ ናቸው" ይህ የ1:2 ጠቃሽ ነው፤ ለኢየሱስ፤ በፍጥረት ላይ የሉብ ወኪል ለመሆኑ። ልዩ ርዕስ: *Arché* 3:14 ላይ ተመልከት።
ዘፍጥረት 1 የሚያስረግጠው የElohimን ፍጥረት በንግግር ቃል ሲሆን፤ (ዝኪ. 1:3፤ 6፤ 9፤ 14፤ 20፤ 24፤ 26)፤ ዘፍጥረት 2 ደግሞ የሚያስረግጠው የያህዌን ቀጥተኛ አካላዊ ተሳትፎ ነው። "በእጆቹ" የሚል አንድምታ ያለው፤ አዳምና ሔዋንን ከምድር አፈር ያበጃቸው (ዝኪ. 2:7፤ 8፤ 19፤ 22)። (ከመዝ. 102:25) የተጠቀሰው ለፍጥረታት ሁሉ አካላዊ ዘይቤ በመሆን ይቀጥላል።

1:11 "እነርሱም ይጠፋሉ አንተ ግን ጸንተህ ትኖራለህ፤ ሁሉም እንደ ልብስ ያረጃሉ።" ይህም በድጋሚ የሚያሳየው የወልድን ዘላለማዊነት ነው። በብኪ ነቢያት አዘውትረው የፍርድ ቤትን ትዕይንት ይጠቀማሉ፤ የያህዌን በዓመጸኛ ሚስቱ፤ እስራኤል አለመደሰት ለመግለጽ። እሱም "አሲን" /እስራኤልን/ ለፍቸ ወደ ፍርድ ቤት ይወስዳታል፤ እናም አስፈላጊዎቹን ሁለት ምስክሮች ይጠራል /ዘፍ. 19:15/ — ሁለቱ ሁነኛ ቋሚ ምስክሮች፤ "ሰማይ እና ምድር" - ምስክሩን ለማጽናት። እነዚህ ሁለት ሁነኛ ቋሚ ምስክሮች እንኳ ያልፋሉ። ይህ ጥቅስ የሚያመለክተው ሁለት ታሳቢ ትዕይንቶችን ነው። (1) የመጀመሪያው ግሥ (*apollumi*) የጽኑ ጥፋት ትርጉም አለው /2 ጴጥ. 3:10/ እና (2) ሁለተኛው ሐረግ የሚያመለክተው እያረጁ መሄድንና ማለፍን ነው። እንደ ልብስ።
ይህም ሌላኛው ማነጻጻሪያ ነው፤ የፍጥረታት ሥርዓት ያለመረጋጋት /መላእክት፤ ፍጥረት/ በተቃርኖ የእግዚአብሔርን ዙፋንና የልጁን ቋሚነትና ጽኑነት!

1:12 "አንተ ግን አንተ ነህ" ይህ ከሴፕቲዋጂንት መዝ. 102:27 የተጠቀሰ ነው። ይኸው ተመሳሳይ ጽንሰ-ሐሳብ /አለመለወጥ/ 13:8 ጥቅም ላይ ውሏል፤ የኢየሱስን አይቀየራት ለመግለጽ። መላእክት ይለወጣሉ፤ ሰማይና ምድር ይለወጣሉ፤ ኢየሱስ አይለወጥም። የሰው ልጅ ተስፋው በዚህ ነው (ሚል. 3:6፤ ያዕቆብ 1:17)።

☐ "ዓመቶችህም ከቶ አያልቁም" ቀደም ሲል የነበረው ሐረግ የኢየሱስን ባሕርይ ጽኑነት እንደሚያሳይ፤ ይሄኛው ደግሞ የእሱን አካል ቋሚነት ያሳያል።

1:13 "በቀኝ ተቀመጥ" ይህ ጥቅስ ከሴፕቲዋጂንት መዝ. 110:1 ነው። እሱም አስደናቂ መሲሐዊ መዝሙር ነው፤ በዕብራውያን ላይ ተዘውትሮ የሚጠቀስና ማጣቀሻ ነው (ዝኪ. 1:3፤ 13፤ 5:6፤ 10፤ 6:20፤ 7:3፤ 11፤ 17፤ 21፤ 8:1፤ 10:12-13፤ 12:2)። እሱም ንጉሣዊውን (ቁ. 1-3) እና ከህክምናውን (ቁ. 4-7) መሲሐዊ ገጽታዎች ይደባልቃል (ሁለቱ የወይራ ዛፎች ዘኪ. 4 ላይ እንደሚያደርጉት)። ሁለቱን የ"ጌታ" ዓይነቶች ተገንዝብ፤ ፊተኛው

ያህ ወይንት ሁለተኛው Adon (ጌታ)። የዳዊት ጌታ /መሲሕ/ በያህ ወይንት /ጌታ/ ዙፋን ላይ ይቀመጣል፤ በሥልጣንና በኃይል ስፍራ ላይ። ይህ ለመላእክት ፈጽሞ፣ ፈጽሞ፣ ፈጽሞ አይሆንም!

1፡14 “ሁሉ መዳንን ይወርሱ ዘንድ ስላላቸው ለማገዝ የሚላኩ የሚያገለግሉም መናፍቅ አይደሉምን?” መላእክት የሚኖሩት እግዚአብሔርንና የሰው ልጅን ለማገልገል ነው። የተዋጀ የሰው ልጅ ከመላእክት ከፍ ያለ መንፈሳዊ የፍጥረት ደረጃ ነው። አማኞች በመላእክት ይፈርዳሉ (1 ቆሮ. 6:3)። ኢየሱስ መላእክትን ለመዋጀት አልሞተም (ዝክ. 2፡14-16)።

ልዩ ርዕስ፡ ለደኅንነት ጥቅም ላይ የዋሉ የግሪክ የግሥ ጊዜያት

ደኅንነት ውጤት አይደለም፤ ግንኙነት እንጂ። እሱ አይጠናቀቅም፤ አንዱ ክርስቶስን ሲያምን፤ መጀመሩ ብቻ ነው! እሱ የእሳት አደጋ ዋስትና ፖሊስ አይደለም፤ ወይም ወደ መንግሥተ ሰማያት መግቢያ ትኬት፤ ግን ክርስቶስን በመምሰል የማደግ ሕይወት እንጂ።

ደኅንነት እንደ ተጠናቀቀ ድርጊት /ድርጊት/

- ሐዋ. 15፡11
- ሮሜ 8፡24
- 2 ጢሞቴዎስ 1፡9
- ቲቶ 3፡5
- ሮሜ 13፡11 /የድርጊትንና የወደፊቱን ገጽታ ይደባልቃል/

ደኅንነት እንደ ሕላዌ አቋም /የተጠናቀቀ/

- ኤፌሶን 2፡5፤8

ደኅንነት እንደ ቀጣይ ሂደት /የአሁን/

- 1 ቆሮንቶስ 1፡18፤ 15፡2
- 2 ቆሮንቶስ 2፡15

ደኅንነት እንደ ወደፊት ቅድጅት /የወደፊት በግሥ ጊዜ ወይም በወደ-ጽሑፍ/

- ሮሜ 5፡9፤10፤ 10፡9፤13 (ማቴ. 10፡22፤ 24፡13፤ Mark 13፡13 ላይ የተመለከተው)
- 1 ቆሮንቶስ 3፡15፤ 5፡5
- ፊሊጵስፎስ 1፡28፤ 1 ተሰሎንቄ 5፡8-9
- ዕብራውያን 1፡14፤ 9፡28
- 1 ጴጥሮስ 1፡5፤9

ስለዚህ፤ ደኅንነት በመነሻ የእምነት ውሳኔ ይጀምራል (ዮሐንስ 1፡12፤ 3፡16፤ ሮሜ. 10፡9-13)፤ ነገር ግን ይህ በሕይወት ስልት እምነት ሂደት የግድ መመንጨት አለበት (ሮሜ. 8፡29፤ ገላ. 4፡19፤ ኤፌ. 1፡4፤ 2፡10)፤ እሱም አንድ ቀን በእይታ የሚቀዳጁት (1 ዮሐንስ 3፡2)። ይህ የመጨረሻው ደረጃ መክበር ይባላል። ይህም የሚታየው እንደ

1. የመነሻ ደኅንነት — መጽደቅ /ከኃጢአት ቅጣት መዳን/
2. ቀጣይነት ያለው መዳን — መቀደስ /ከኃጢአት ኃይል መዳን/
3. የፍጻሜ መዳን — መክበር /ከኃጢአት መኖር መዳን/

የውይይት ጥያቄዎች

ይህ የጥናት መመሪያ ትርጓሜ ሲሆን፤ ያም ማለት ግን መጽሐፍ ቅዱስን በግል ለምትተረጉሙው ኃላፊነቱን ትወስዳለህ ማለት ነው። እያንዳንዳችን በተሰጠን ብርሃን መንገድ ይኖርብናል። ቀዳሚያቸው ተርጓሚዎች አንተ፤ መጽሐፍ ቅዱስና መንፈስ ቅዱስ ናችሁ። ይህንንም መልሰህ በተርጓሚው ላይ በሌላ አባባል እንዳትወስድ።

እነዚህ የውይይት ጥያቄዎች የተሰጡት የዚህን መጽሐፍ ክፍል ዋና ዋና ጉዳዮች በሚገባ እንድታጤን እንዲረዳህ ነው። ይህም ማለት በተገቢው እንድታሰላሰል ለማግኘት እንጂ በዚህ ብቻ እንድትወሰን አይደለም።

1. የቁ. 1 አጽንዖት ምንድነው?
2. በተፈጥሯዊና በልዩ መገለጫ መካከል ያለው ልዩነት ምንድነው?
3. የኢየሱስን አካልና ሥራ፤ ቁጥር 2-3 ላይ ያሉትን ሰባቱን ገጽታዎች ዘርዝር።
4. ይህ ዓይነቱ የኢየሱስ ገለጻ ለተቀባዮቹ ለምን እጅግ ጠቃሚ ሆነ?
5. መላእክት ከኢየሱስ አገልግሎት ጋር እንዴት ይዛመዳሉ?

ዕብራውያን 2 የአዲሶቹ ትርጉሞች የአንቀጽ ምድቦች

የቤኤስፋ	አኪጀት	አየተመት	አኢት	አኢመቅ
ታላቅ መዳን	ደጎንነትን ችላ አትበሉ	የውድቀት ማስጠንቀቂያ	ታላቅ መዳን	ጉትጎታ
2:1-4	2:1-4	2:1-4	2:1-4	2:1-4
የደጎንነት ፈላጊ	ወልድ ከመላእክት እንዲያንስ ተደረገ	የኢየሱስ መዋረድና መክበር	ወደ ደጎንነት የመራን አንዱ	መቤገጥ የመጣው በክርስቶስ ነው፤ በመላእክት ሳይሆን
		2:5-9		2:5-8ሀ
2:5-9	2:5-9		2:5-10	2:8ለ-9
	ብዙ ልጆችን ወደ ክብር አመጣ			
	2:10-18	2:10-13		2:10-13
2:10-18		2:14-18	2:11-13	2:14-18
			2:14-18	

የንባብ ምድብ ሦስት (ገጽ vii ተመልከት በመግቢያው ክፍል) የዋነኛውን ጸሐፊ ሐሳብ በየአንቀጹ ደረጃ መከተል

ይህ የጥናት መመሪያ ትርጓሜ ሲሆን፣ ያም ማለት ግን መጽሐፍ ቅዱስን በግል ለምትተረጎሙው ኃላፊነቱን ትወስዳለህ ማለት ነው። እያንዳንዳችን በተሰጠን ብርሃን መጓዝ ይኖርብናል። ቀዳሚያዎቹ ተርጓሚዎች አንተ፣ መጽሐፍ ቅዱስን መንፈስ ቅዱስ ናችሁ። ይህንንም መልሰህ በተርጓሚው ላይ በሌላ አባባል እንዳትወስደው።

ምዕራፉን በአንድ ጊዜ ቆይታ አንብበው። ፍሬ ሐሳቦቹን ለይ። ያንተን የፍሬ ሐሳብ ምድቦች ከላይ ከተዘረዘሩት አምስት ትርጓሜዎች ጋር አስተያይ። ሙሉው መገለጥ በአንቀጹ ላይ ሊገኝ ባይችልም የዋነኛውን ጸሐፊ ሐሳብ የሆነውን የትርጓሜው ዋና ነገር ይገኝበታል። እያንዳንዱ አንቀጽ አንድና አንድ ብቻ ፍሬ ሐሳብ ይዟል።

3. የመጀመሪያው አንቀጽ
4. ሁለተኛው አንቀጽ
5. ሦስተኛ አንቀጽ
6. ወዘተርፈ.

ዐውደ-ጽሑፋዊ ይዘት

- ሀ. ምዕራፍ አንድ እና ሁለት ጽሑፋዊ ምድቦች ናቸው። እሱም የኢየሱስን ልዕልና ይቀጥላል፤ በብኪ ራዕይ ላይ (ዝክ. 1:1-3) እና የኢየሱስን ልዕልና በመላእክት ላይ (ዝክ. 1:4-2:18)።
- ለ. የምዕራፍ ሁለት አዲሱ አጽንዖት ኢየሱስ ከሕዝቡ ጋር ያለው ግንኙነት ነው (ዝክ. 2:10-18)። ኢየሱስ በርግጥ ከእነርሱ ጋር ተገልጧል፤ እነርሱም በውጤቱ የእርሱን ክብር ይካፈላሉ። የልዕልና ኪዳን ዓላማ የወደቀው ሰው መመለስ ነው (ዝክ. 2:9-11፣14-18) ወደዚህ ስፍራ፣ በክብር ወደ ተሰናዳ (መዝ. 8)። ኢየሱስ ሰው ነው፣ የእኛ ፍጹም ምሳሌ።
- ሐ. ምዕራፍ 2 ተለጣጣቂነት ባለው ማስጠንቀቂያ ቀዳሚ ነው (2:1-4፤ 3:7-4:11፤ 5:11-6:12፤ 10:19-39፤ 12:14-29)። ይህ ቀዳሚ ማስጠንቀቂያ የሚጠቁመው የአዲሱን ኪዳን መገለጥ (ወንጌል) ችላ የሚሉትን ነው። ይህም ሊጠቅስ የሚችለው የአይሁድን ሕዝብ ዳራ ነው፣ ለሙሴ ኪዳን ጥልቅ ክብር ያላቸውን፣ እናም ማነጻጸር የሚያሻው።

የቃልና የሐረግ ጥናት

ዕብራይስጥ : 2:1-4

‘ሰለዚህ ከሰማነው ነገር ምናልባት እንዳንወሰድ፤ ለእርሱ አብልጠን ልንጠነቀቅ ያስፈልገናል።’ ስሙን የተነገረው ቃል ጽኑ ከሆነ፤ መተላለፍና አለመታዘዝም ሁሉ የጽድቅን ብድራት ከተቀበለ፤ እኛስ እንዲህ ያለውን ታላቅ መዳን ቸል ብንለው፤ እንዴት እናመልጣለን? ፊደላት በጌታ በመጀመሪያ የተነገረ ነበርና፤ የሰሙትም ለእኛ አጽኑት፤ ለእግዚአብሔርም እርሱ ራሱ እንደ ፈቀደ በምልክትና በድንቅ ነገር በልዩ ልዩ ተአምራትም፤ መንፈስ ቅዱስንም በማደል አብሮ መስከረለት።

2:1 “በዚህ ምክንያት” ይህ የሚያመለክተው ምዕራፍ 1 ላይ ያሉትን እውነቶች ነው።

☐ “እኛ የግድ” ይህ ቃል “*dei?*” ነው፤ ፍቺውም የሞራል አስፈላጊነት። ይህ ቀዳሚ ነው (ማለትም፤ ቁ. 1-4) ከበርካታ ማስጠንቀቂያዎች፤ በዕብራይስጥ መጽሐፍ፤ ወደ አማኝ አይሁድ ወገን የተላከ፤ ገና ከማያምኑ አይሁድ ጋር በምክራብ የሚያመልኩ። አንዳንዶቹ የመጽሐፉ ማስጠንቀቂያዎች የሚያመለክቱት አማኞች ላይ ነው፤ በይፋ እንዲጠመቁና ወደ ቤተ-ክርስቲያን እንዲደበለቁ፤ እንዲሁም ወደ ሙሉ ብስለት እንዲደርሱ፤ ወደ ዓለም አቀፉ የወንጌል ተልዕኮ (ማቴ. 28:19-20፤ ሉቃስ 24:47፤ ሐዋ. 1:8)። ሌሎች ማስጠንቀቂያዎች የሚያመለክቱት በቀጥታ ወደ የማያምኑት አይሁድ ነው፤ ወንጌልን የሰሙትንና ኃይሉን የተመለከቱት፤ በሚያምኑት አይሁድ ጓደኞቻቸውና በሥራ ባልደረቦቻቸው ሕይወት ውስጥ፤ ነገር ግን በግላቸው አይሁድን እንደ ተስፋው መሲህ ለመቀበል እምቢ ያሉ እና ከራሳቸው ባህላቸው ዘወር ያላሉ (ምዕራፍ 6 እና 10)።

- ☐ አአመመቅ “ልዩ ትኩረት እንድትሰጡ”
- አኪጀት “ልባዊ ትኩረት እንድትሰጡ”
- አየተመት “ታላቅ ትኩረት እንድትሰጡ”
- አእት “በሁሉም ጸንታችሁ እንድትይዙ”
- አአመቅ “ልባችንን በጽናት እንድናዘር”

ይህ ጠንካራ የግሪክ አውዳዳሪና ያልወሰነ ሲሆን ፍቺውም ልዩ፤ ፍጹም ትኩረትንና ክብካቤን ለአንድ ነገር ወይም ሰው መስጠት ነው (ሐዋ. 8:6፤ 10፤ 16:14)። የወልድ አዲስ ኪዳን (ወንጌል) ሁለቱንም የከበረና አደገኛ ነው! የእግዚአብሔር እውነት በተገቢው መያዝ ይኖርበታል።

☐ “ከእርሱ ፈቀቅ አትበሉ” ይህ ቃል በአኪ እዚህ ብቻ ነው ጥቅም ላይ የዋለው። እሱም በጥሬ ትርጉሙ “በጎን መፍሰስ” ወይም “መንሸራተት” ነው። እሱም በዘይቤነት የነፋስ ወይም የውኃ ነው። አንዱን ሲወስደውና ደኅንኛ ስፍራ ሲያሻው ነው።

ይህ ማስጠንቀቂያ የሆነው የድርጊት ተገብሮ ሁኔታን ገላጭ አንደኛ መደብ የብዙ ነው። ታላቅ የሆነ ነገር አለ፤ ባልታወቀ የውጭ ኃይል የተፈጠረ (ተገብሮ ግሥ) እና በሁኔታን ገላጭ መልኩ። ወደ ጎን ማለት ወይም ከእውነት ፈቀቅ ማለት በተጨማሪም የሚሆን ነው። ደግሞም ሊሆን የሚችለው ዘይቤው የተመለከተው ለተቀባዮች ነው። ገና ለሚቀሩት፤ እውነት እየተገዛ ሳለ፤ ይህም ምናልባት የምሳ. 3:21 ጠቃሽ ይሆናል፤ በጌጥቱዎቹን ላይ፤ ተመሳሳይ ግስ ጥቅም ላይ በዋለበት።

- ይህንን ማስጠንቀቂያ ለመመልከት ሦስት መንገዶች አሉ።
- 1. ለወንጌል ምላሽ ለመስጠት እምቢ ያሉትን ለማመልከት (ዝክ. ቁ. 3)
- 2. አምነው የነበሩትን ለማመልከት (ዝክ. “ከሰማነው ነገር እጅግ ልንጠነቀቅ ይገባናል” ቁ. 1)፤ ግን አልበሰሉም
- 3. አምነው የነበሩትንና ዋነኛውን ሥራቸውን/በክርስቶስ ያለውን እምነት መመስከር ባለመያዝ አደጋ ላይ ያሉትን ለማመልከት።

የመጀመሪያው የሚያመለክተው የማያምኑትን አይሁድ ነው፤ ሁለተኛው ሦስተኛው አማኝ አይሁድን ሲያመለክቱ። የአንደኛው መደብ የብዙ አጠቃቀሙ የሚያመለክተው ደራሲው ራሱን መልእክቱ ከተላከላቸው ጋር መደብለቁና እነሱም አማኞች መሆናቸውን፤ ቢያንስ እንኳ በምክራብ ወንጌል መካፈላቸውን ለመጠቀም ነው (ዝክ. ቁ. 3)። ሆኖም፤ ይኸው ተመሳሳይ ሰዋሰዋዊ የብዙ በጽሑፋዊ ነው የቀረበው፤ በጥሬው ሳይሆን፤ በ10:26 አጠቃቀም።

2:2 “እንደ” ይህ አንደኛ መደብ ሁኔታዊ ዓረፍተ ነገር ነው፤ እሱም ከደራሲው አስተሳሰብ ወይም ከጽሑፋዊ ዓላማው አኳያ እውነት ነው ተብሎ የሚታሰብ። እሱም ዘወትር በእንግሊዘኛ ሲተረጎም “እንደ” ወይም “ከሆነ” ነው።

☐ “በመላእክት የተነገረው ቃል” ይህ የሙሴን ሕግ ያመለክታል። አይሁድ የሚያምኑት መላእክት በያህዌና በሙሴ መካከል በሲና ተራራ ላይ እንደነበሩ ነው (ዘፀ. 3:2፤ 14:19፤ 23:20-23፤ 32:34፤ 33:2፤ መዝ. 68:17፤ ሐዋ. 7:38፤53፤ ገላ. 3:19)።

- ☐ አአመመቅ “እንደማይለወጥ የተረጋገጠ”
- አኪጀት “በጽኑ የተረጋገጠ”
- አየተመት “የተረጋገጠ”
- አእት “እውነትነቱ የታየ”
- አአመቅ “እውነትነቱ የተረጋገጠ”

እግዚአብሔር በቃሉ የታመነ ነው፤ በበረከት እና/ወይም በርግማን (ዘዳ. 27-28) ።

ልዩ ርዕስ፡ ዋሳንትና

ይህ የግሪክ ቃል *bebaios* ነው፤ እሱም ሦስት ፍችዎች ያሉት።

1. ርግጠኛ የሆነ፤ አስተማማኝ፤ ወይም ሊተማመኑበት የሚችል ነው (ሮሜ. 4:16፤ 2ቆሮ. 1:7፤ ዕብ. 2:20፤ 3:6፤14፤ 6:19፤ 2ጴጥ. 1:10፤ 19)።
2. በአንድ ነገር ላይ ያለ የታማኝነት ሂደት የሚታይበት ወይም የሚረጋገጥበት (ሮሜ 15:8፤ ዕብ. 2:2፤ Louw and Nida፤ *Greek-English Lexicon of the New Testament*፤(የአዲስ ኪዳን የግሪክ አንግሊዝኛ ሥርወ-ቃል ቅጽ 1፣ 7ጽ 340፤377፤670)።
3. በፓፒሪስ ላይ እሱ ሙያዊ ቃል ነው የሆነው፤ ለሕጋዊ ዋሳንትና (Moulton እና Milligan፤ *The Vocabulary of the Greek New Testament* (የግሪክ አዲስ ኪዳን መዝገበ ቃላት 7ጽ 107-8)።

☐ “መተላለፍና አለመታዘዝም ሁሉ የጽድቅን ብድራት ከተቀበለ” የሙሴ ኪዳን የተመሠረተው በመታዘዝ ላይ ነበር! የፍቃደኝነት መታዘዝ ግልጽና የወዲያው ውጤት አለው (ዝክ. 10:28)።

እነዚህ ሁለት ቃላት የተመሠረቱት በተመሳሳይ መስተጻምር ነው፤ *parabasis* እና *parakoe*፤ እሱም ምናልባት ሆን ተብሎ የተደረገ ቃል (ድምጽ) አገባብ ይሆናል።

2:3 “እንዴት እናመልጣለን” የዕብራውያን መጽሐፍ በርካታ ጽኑ ማስጠንቀቂያዎች አሉት፤ የእግዚአብሔርን እውነት ችላ ስለማለት (ዝክ. 2:1-4፤ 3:7-4:11፤ 5:11-6:12፤ 10:19-39፤ 12:14-29)።

☐ “ይህን ታላቅ መዳን ቸል ብንል” “ቸል” የሚለው ቃል (*ameleo*) ፍችው “ምንም ትኩረት አለመስጠት” ወይም “ግድ የለሽ መሆን” ነው፤ ስለ አንድ ነገር ወይም ስለ አንድ ሰው። እሱም በአኪ ጥቅም ላይ የዋለው (1) ለጠሞቱዎስ ማስጠንቀቂያ ነው፤ መንፈሳዊ ስጦታውን ቸል እንዳይል (1 ጢሞ. 4:14) እና (2) ያህዌ ለአስራኤል ያለው ትኩረት መቀነስ ማረጋገጫ ነው፤ የእርሱን ኪዳን ባለመቀበላቸው (ዕብ. 8:9)።

ይህ የክርክሩ ዋናው ነጥብ ነው፤ ማለትም የሙሴ ኪዳን ቸል ለሚሉት ይህን የሚያህል ውጤት ካለው፤ እንግዲያውስ አዲሱንና የተሻለውን ኪዳን በአየሱስ (በወልድ) የመጣውን ችላ ማለት የከበደ ውጤት ይኖረዋል። ሆን ብሎ መልእክቱን ችላ የማለት ጣጣ የሚያያዘው መልእክቱን ከላከው ግርማ ጋር ይያያዛል (ማለትም፤ የንጉሣዊው ስርግ ምሳሌ፤ ማቴ. 22:2-14)።

እንግዲያውስ ትርጓሜያዊ ጥያቄ የሚሆነው፤ “ይህ የሚያመለክተው (1) አዲስ ኪዳንን (ወንጌልን) አለመቀበል ነውን ወይስ አዲስ ኪዳንን ችላ ማለት?” ዘመነኛው የቃሉ አጠቃቀም የሚያመለክተው #2 ነው። አንዳንድ ተንታኞች “እኛ” የሚለውን አጠቃቀም ይጨምራሉ ለደራሲው ማስረጃ እንዲሆን፤ ከአማኝ ወገን መሆኑን ለመግለጫ፤ ነገር ግን 10:26 ላይ ደራሲው ይህንኑ ተመሳሳይ ተውላጠ ስም (አንደኛ መደብ የብዙ) ተጠቅሟል፤ ለማያምኑት ወገኖች ለመጥቀስ። እነዚህ ተቀባዮች ወንጌልን የማይቀበሉ አይደሉም፤ ነገር ግን ተጽዕኖውን በሕይወታቸው ያሳኑታል።

☐ “ይህ በጌታ በመጀመሪያ የተነገረ ነበርና” አየሱስ በያህዌ የብኪ ኪዳን መጠርያ ተጠርቷል “ያለና የሚኖር” (ዘጸ. 3:14፤ እሱም ኋላ ላይ “ጌታ” [አድን] ተብሎ የተነበበው)። 2:7 ላይ ያለውን ልዩ ርዕስ ተመልከት። ይህም አንደኛው መንገድ ነው፤ የአኪ ደራሲያን የናዝሬቱ አየሱስን ጌትነት የሚያሳዩበት። ያህዌ ራሱ ምስክርነቱን ይሰጣል፤ ለአየሱስ መልእክት እውነት መሆን (ዝክ. ቁ. 4)። ልዩ ርዕስ፡ *Arche*3:14 ላይ ተመልከት።

☐ “በሚሰሙት” ሁለቱም፤ ጆን ካልቪን እና ማርቲን ሉተር የሚሉት ይህ ሐረግ የሚያመለክተው የሁለተኛውን ትውልድ ክርስቲያን ነው። ይህም በግልጽ ጳውሎስን ሊሆን አይችልም (ገላ. 1:11)። ጳውሎስ የዕብራውያን ደራሲ አልነበረም። 13:23 ላይ ያለውን ማስታወሻ ተመልከት።

2:4 “እግዚአብሔርም እርሱ ራሱ እንደ ፈቀደ በምልክትና በድንቅ ነገር በልዩ ልዩ ተአምራትም፤ አብሮ መሰከረለት።” ምልክቶችና ድንቆች ለሁለቱም የታሰቡ ናቸው፤ አማኞችን ለማበረታታትና የማያምኑት እውነትን እንዲቀበሉ ለመርዳት (ሐዋ. 2:22)። እግዚአብሔር እንደቀጠለ ነው (የአሁን የድርጊት አንቀጽ) ለወንጌል እውነት መመስከሩን። የተጠናከረ የክፉና መንፈሳዊ ምልክት በአየሱስ የመጀመሪያ ምጽአት ዙሪያ ላይ ነበር፤ በዳግም ምጽአቱ ዙሪያ እንደሚሆነው።

☐ “በመንፈስ ቅዱስ ስጦታዎችም” እያንዳንዱ አማኝ ቢያንስ አንድ መንፈሳዊ ስጦታ በመንፈስ ይሰጠዋል፤ በሚቀየርበት ጊዜ (1 ቆሮ. 12:7፤11፤18፤ ኤፌ. 4:11፤12)። ይህ የአማኞች መንፈሳዊ መሰጠት አንደኛው ዘመነኛ ማስረጃ ነው፤ ለወንጌል እውነትነት፤ እሱንም የመልእክቱ ተቀባዮች የሚከዱት ወይም የማይቀበሉት!

☐ “እንደ ገዛ ፍቃዱ” መንፈስ ይመርጣል ስጦታንም ያከፋፍላል (1 ቆሮ. 12:7፤11፤18)። አማኞች የሚሰጡት በግለሰባዊ አቅም ወይም በግለሰባዊ ምርጫ አይደለም! መንፈሳዊ ስጦታ ከተፈጥሮ ስጦታ ጋር ከተያያዘ፤ እሱ ይጠናከራል፤ እናም ለክርስቶስ ክብር እንዲሆን ይደረጋል፤ ለግለሰብ ክርስቲያን ሳይሆን። ስጦታዎች ሁሉ አካሉን ያገለግላሉ። እያንዳንዱ አማኝ የሚኖረው ለአካሉ ጤንነትና እድገት ነው!

ዕብራዊያን ፡ 2:5-9
⁵ስለ እርሱ የምንናገርበትን የሚመጣውን ዓለም ለመላእክት ያስገዛው አይደለምና። ⁶ነገር ግን አንዱ በአንድ ስፍራ። ታሰበው ዘንድ ሰው ምንድር ነው? ወይስ ትንቢት? ዘንድ የሰው ልጅ ምንድር ነው? ⁷ከመላእክት ይልቅ በጥቂት አሳነሽኸው፤ የክብርና የምስጋና ዘውድ ጫንህለት፤ በእጆችህም ሥራ ላይ ሾምኸው፤ ⁸ሁሉን ከእግሮቹ በታች አስገዛህለት ብሎ መሰከረ። ሁሉን ከእርሱ በታች ባስገዛ ጊዜ ያልተገዛለት ምንም አልተወምና። አሁን ግን ሁሉ እንደ ተገዛለት ገና አናይም፤ ⁹ነገር ግን በእግዚአብሔር ጸጋ ስለ ሰው ሁሉ ሞትን ይቀምስ ዘንድ፤ ከመላእክት ይልቅ በጥቂት አንስ የነበረውን አየሱስን ከሞት መከራ የተነሣ የክብርና የምስጋናን ዘውድ ተጭኖ እናየዋለን።

2:5 “የሚመጣውን ዓለም ለመላእክት ያስገዛው አይደለምና” መላእክት አሁን በመንፈሳዊ ትልቅ ስፍራ መኖራቸው እውነት ነው (ዘጳ. 32:8 በሴፕቱዋጂንት እና በዳንኤል መጽሐፍ ምዕራፍ 10)። ሆኖም፣ በሚመጣው ዓለም፣ የሰው ልጆች ይሆናል፣ ሥጋ በለበሰው፣ በከበረው አዳኛቸው በኩል፣ እሱም በሥልጣን ስፍራ ላይ የሚሆነው። ይህም ሌላኛው ማነጻጻሪያ ነው ለኢየሱስና ለተከታዮቹ ልዕልና በመላእክት ላይ፣ በሙሴ ኪዳን ላይ እንደተካተቱ በሚታዩት (ዝክ. 1:4-14)።

2:6 “አንዱ በአንድ ስፍራ ይመስከራል” ይህ የዕብራይስጥ ፈሊጥ ነው፣ ለምሳሌ ብዙ ተመስጧዊ መሆን፣ የሁኔታ ትውስታ ሳይሆን፣ እነዚህ ጥቅሶች የተገኙበት (ዝክ. 4:4)። እዚያም ተለጣጣቂ የብዙ ጥቅሶች ይገኛሉ፣ በዕብራይስጥ የተለመዱ።

□ “ታሰበው ዘንድ ሰው ምንድነው” ይህ ከሴፕቱዋጂንት ከመዝ. 8:4-6 የተጠቀሰ ነው፣ ከሥነ-መለኮት አኳያ ዘፍ. 1:26፣28 ላይ የተመሠረተ። ቁጥር 6፣ 7፣ እና 8 መሲሐን አያመለክቱም (“የሰው ልጅ”)፣ ነገር ግን ሰብአዊነትን ነው። በመዝሙር “የሰው ልጅ” የሚለው ቃል “ሰው” ከሚለው ቃል ጋር ትይዩ ግንኙነት አለው እናም በትልቁ ፊደል አይጻፍም። እሱም የዕብራይስጥ ፈሊጥ ነው ለሰብዕና፣ *ben adam*፣ በሕዝቅኤል ላይ የተለመደ (ዝክ. 2:1፣ 3:1፣3:4፣10፣17፣ ወዘተ.)።

2:7 “ከመላእክት ይልቅ በጥቂት አሳነስኸው” ይህ የቀጠለ ጥቅስ ነው፣ ከመዝ. 8:5-6 ከሴፕቱዋጂንት። ለሁለቱም ለትርጓሜውና ለፍቸው የሚሆነው ጥያቄ “ኤሎሂም” የሚለውን የዕብራይስጥ ቃል እንዴት እንደምንረዳው ነው?

1. ሴፕቱዋጂንት መዝ. 8:5ን እንደ “መላእክት” ይተረጎማል፣ እንደ አራማዊ ታርጉም እና ፔሺታ፣ ቫልጌት፣ እና ኪጀት ትርጉሞች ላይ እንደተተደረገው።
2. የአይሁድ ጎትመት የአሜሪካ ማኅበረሰብ እሱን የሚተረጎመው እንደ “ከመለኮት ጥቂት አሳነስኸው” በሚል ነው። በርካታ የእንግሊዝኛ ትርጉሞች “እግዚአብሔር” አላቸው (ዝክ. ASV፣ NASB፣ RSV፣ NEB፣ NRSV፣ REB፣ JB፣ NJB፣ TEV)። ቃሉ በብዙ በነጠላ ግስ ጥቅም ላይ ሲውል፣ እንደ ዘፍ. 1:1 እግዚአብሔርን ያመለክታል። ኢየሱስ እሱን በዚህ መልኩ ተጠቅሞበታል፣ የሐንሰ 10:31-39 ላይ። እሱም ደግሞ “ለአማልክት” ጥቅም ላይ ውሏል፣ ለጣዖት አምላኪ ሕዝቦች። እሱም መላእክትን ሊያመለክት ይችላል፣ እንደ እግዚአብሔር ሰማያዊ ምክር ቤት፣ በእርሱና በመላእክት አገልጋዮቹ የሆነ (1 ነገ. 22:19፣ ዳን. 7:10)።
3. ደግሞም እሱ የእስራኤልን ፈራጆች የሚጠቅስበት አጋጣሚ አለ (ዘጸ. 21:6፣ 22:8-9፣28፣ መዝ. 82:1፣6)።

በዚህ ዐውደ-ጽሑፍ ሥነ-መለኮታዊው ነጥብ የሚሆነው ኢየሱስና ተከታዮቹ (ዝክ. 1:14) ከመላእክት መላቃቸውን ነው። የግሪክ የእጅ ጽሑፍ ልዩነት አለ ቁ. 7 መጨረሻ ላይ። አንዳንድ የጥንት የግሪክ የእጅ ጽሑፎች (S፣ A፣ C፣ D*፣ P) መጥቀሳቸውን ይቀጥላሉ ከ መዝ. 8:7 ላይ፣ ነገር ግን ሌሎች “አንተም ክብርና ማዕርግ አቀዳጀኸው” የሚለው ላይ ያቆማሉ (P⁴⁶፣ B፣ D^c፣ K፣ L)። እንደ እነዚህ በርካታዎቹ ልዩነቶች፣ ጽሑፉን ለመተርጎም ምንም ልዩነት አያመጣም።

ልዩ ርዕስ: የመለኮት ስሞች

ሀ. ኢል ቢዲቢ. 42፣ ኬቢ. 48)

1. ዋነኛው የዚህ ጥንታዊ ቃል ዘውጋዊ ትርጉም ለመለኮት ርግጠኝነት የለውም፣ ምንም እንኳን በርካታ ሊቃውንት ከአካድያን ሥርወ-ቃል የመጣ ነው ብለው ቢያምኑም፣ እሱም “ጠንካራ መሆን” ወይም “ኃይለኛ መሆን” የተገኘ ነው ቢሉም (ዘፍጥረት 17: 1፣ ዘኁ. 23:19፣ ዘዳ. 7:21፣ መዝ. 50:1)።
2. በከነዓናውያን አፈ. ታሪክ ታላቁ አማልክት ኢል ነው (ራስ ሻምራ ጽሑፎች)
3. በመጽሐፍ ቅዱስ፣ ኢል ዘወትር ከሌሎች ቃላት ጋር አይደባለቅም። እነዚህ መደባለቆች የእግዚአብሔርን ባሕርይ መግለጫ መንገድ ሆነዋል።
 - ሀ. ኤል-ኢልዮን (እግዚአብሔር ቃላቱ ልዑል፣ ቢዲቢ. 42 እና 751 II)፣ ዘፍ. 14:18-22፣ ዘዳ. 32:8፣ ኢሳ. 14:14
 - ለ. ኤል-ሮይ (“የሚያይ አምላክ” ወይም “ራሱን የሚገልጽ አምላክ፣” ቢዲቢ. 42 እና 909)፣ ዘፍ. 16:13
 - ሐ. ኤል-ቫዳይ (“ሁሉን ጆይ አምላክ” ወይም “ፈጽሞ የሚራራ አምላክ” ወይም “የተራራው አምላክ፣” ቢዲቢ. 42 እና 994)፣ ዘፍ. 17:1፣ 35:11፣ 43:14፣ 49:25፣ ዘጸ. 6:3
 - መ. ኤል-አላም (ዘላለማዊው አምላክ፣ ቢዲቢ. 42 761)፣ ዘፍ. 21:33። ይህ ቃል ከሥነ መለኮት አኳያ የሚያያዘው እግዚአብሔር ለዳዊት ከሰጠው ተስፋ ጋር ነው፣ 2ኛ ሳሙ. 7:13፣16
 - ሠ. ኤል-ቤሪት (“የቃል ኪዳን አምላክ፣” ቢዲቢ. 42 እና 136)፣ መሳ. 9:46
4. ኤል የሚያያዘው ከ
 - ሀ. ያህዌ መዝ. 85:8፣ ኢሳ. 42:5
 - ለ. ኤሎሂም ዘፍ. 46:3፣ ኢዮብ 5:8፣ “እኔ ኤል ነኝ፣ የአባቶቻችሁ ኤሎሂም
 - ሐ. ቫዳይ ዘፍ. 49:25
 - መ. “ቀናተኛ” ዘጸ. 34:14፣ ዘዳ. 4:24፣ 5:9፣ 6:15
 - ሠ. “መሐሪ” ዘዳ. 4:31፣ ነህ.9:31፣ “ታማኝ” ዘዳ. 7:9፣ 32:4
 - ረ. “ታላቅና የሚያስፈራ” ዘዳ. 7:21፣ 10:17፣ ነህ. 1:5፣ 9:32፣ ዳን. 9:4
 - ሰ. “አዋቂ” 1ኛ ሳሚ. 2:3
 - ሸ. “ጠንካራ መጠጊያዬ” 2ኛ ሳሙ. 22:33
 - ቀ. “ተበቃዬ” 2ኛ ሳሙ. 22:48
 - በ. “ቅዱሱ” ኢሳ. 5:16
 - ተ. “ኃያሉ” ኢሳ. 10:21
 - ቸ. “አዳኝ” ኢሳ. 12:2
 - ኀ. “ታላቅና ኃይለኛ” ኤር. 32:18
 - ነ. “ፈራጅ” ኤር. 51:56
5. የዋናዎቹ ብሉይ ኪዳን ሁሉም የእግዚአብሔር ስሞች ድብልቅ፣ በኢየሱስ 22:22 የሚገኙት (ኤል፣ ኤሎሂም፣ ያህዌህ፣ የተደገመ)

ለ. ኢሊዮን

1. የእሱ መሠረታዊ ፍች “ልዑል፣” “ከፍ ያለ፣” ወይም “ከፍ ያለ” (ዘፍ. 40:17፤ 1 ነገሥ. 9:8፤ 11 ነገሥ. 18:17፤ ነህ፣ 3:25፤ ኤር፣ 20:2፤ 36:10፤ መዝ. 18:13)።
2. እሱም ከሌሎች በርካታ ስሞች ጋር በአቻዊ አገባብ ጥቅም ላይ ውሏል/ለእግዚአብሔር ስም።
 ሀ. ኤሎሂም - መዝ. 47:1-2፤ 73:11፤ 107:11
 ለ. ያህዌህ - ዘፍ. 14:22፤ 11 ሳሙ. 22:14
 ሐ. ኤል-ሻዳይ - መዝ. 91:1፤ 9
 መ. ኤል - ዘኁ. 24:16
 ሠ. ኢላህ - ዘወትር ጥቅም ላይ የዋለው ዳንኤል 2-6 እና እክራ 4-7፣ ከኢላር ጋር በመቀናጀት (በአራምኛ “ልዑል አምላክ”) ዳን. 3:26፤ 4:2፤ 5:18፤ 21

3. እሱም ዘወትር እስራኤል ባልሆኑት ጥቅም ላይ ይውላል
 ሀ. መልከጼዴቅ፣ ዘፍ. 14:18-22
 ለ. በለዓም፣ ዘኁ. 24:16
 ሐ. ሙሴ፣ በዘዳ. 32:8 ስለ ሕዝቦች የተናገረው።
 መ. የሉቃስ ወንጌል በአዲስ ኪዳን፣ ለአሕዛብ የተጻፈው፣ የግሪኩን አቻ ሁፕሲስቶስን ይጠቀማል (ዝክ. 1:32፤ 35፤ 76፤ 6:35፤ 8:28፤ ሐዋ. 7:48፤ 16:17)

ሐ. ኤሎሂም (ብዙ)፣ ኤሎህ (ነጠላ)፣ በቅድሚያ ጥቅም ላይ የዋለው በቅኔ ነው (ቢዲቢ. 43፣ ኬቢ. 52)

1. ይህ ቃል ከብሉይ ኪዳን ውጭ አይገኝም።
2. ይህ ቃል የሚያመለክተው የእስራኤል አምላክ ወይም የሕዝቦችን አማልክት ነው (ዘጸ. 12:12፤ 20:3)። የኦብርሃም ቤተሰቦች ብዙ አማልክት አምላካዎች ነበሩ (ኢ.ያሱ 24:2)።
3. እሱም ለሰው ፈራጆችም ይጠቀሳል (ዘጸ. 21:6፤ መዝ. 82:6)
4. ኤሎሂም የሚለው ቃል ለሌሎች መንፈሳዊ ሕላዌዎችም ጥቅም ላይ ይውላል (መላእክት፣ አጋንንት) እንደ ዘዳ. 32:8 (LXX)፤ መዝ. 8:5፤ ኢዮብ 1:6፤ 38:7።
5. በመጽሐፍ ቅዱስ እሱ የመጀመሪያ ማዕርግ/የመለኮት ስም ነው (ዘፍ. 1:1)። እሱ እስከ ዘፍ. 2:4 ድረስ በአጠቃሎ ስለ አይቀርብም፣ ከዚያም ከያህዌ ጋር ይደባላል። እሱ በመሠረቱ (በሥነ መለኮት) ለእግዚአብሔር የሚያመለክተው እንደ ፈጣሪ፣ ደጋፊ፣ እና ሰጪ ነው፣ በዚህ ምድር ላይ ላለ ሕይወት (መዝ. 104)።
 እሱም ተመሳሳይ ነው፣ ከኢል ጋር (ዘዳ. 32:15-19)። እሱም ደግሞ ከያህዌ ጋር ትይዩ ነው፣ እንደ መዝ. 14 (ኤሎሂም)፣ በትክክል መዝ. 53ን ይመስላል (ያህዌህ)፣ መለኮታዊ ስሞቹ ከመቀየራቸው በቀር።
6. ምንም እንኳን የብዙ ቁጥር ቢሆንና ለሌሎች አማልክት ጥቅም ላይ ቢውልም፣ ይህ ቃል ዘወትር የሚገልጸው የእስራኤልን አምላክ ነው፤ ግን ዘወትር ነጠላ ግሥ ይይዛል፣ አሁንም አጠቃቀምን ለማሳየት።
7. ይህ ቃል የሚገኘው እስራኤላዊ ካልሆኑ አንደበት ነው፣ እንደ መለኮት ስም።
 ሀ. መልከጼዴቅ፣ ዘፍ. 14:18-22
 ለ. በለዓም፣ ዘኁ. 24:2
 ሐ. ሙሴ፣ ስለ ሕዝቦች በተናገረበት ጊዜ፣ ዘዳ. 32:8
8. ያልተለመደ የሚሆነው የጥቅል ስም ለአንዱ የእስራኤል አምላክ በብዙ ቁጥር መሆኑ ነው፤ ምንም እንኳን እርግጠኝነት ባይኖርም፣ ንድፈ ሐሳቦቹ እነዚህ ናቸው።
 ሀ. ዕብራይስጥ በርካታ የበዙ ቁጥሮች አሉት፣ ዘወትር ለአጽንዖት የሚሆን። ከዚህ ጋር በቅርብ የሚዛመደው የዕብራይስጡ ሰዋሰዋዊ ተፈጥሮ የሚጠራው፣ “የግርማዊ ብዙ ቁጥር” ሲሆን፣ የብዙ ቁጥር ደግሞ ጠቅም ላይ የሚውለው ጽንሰ-ሐሳቡን ለማጥፋት ነው።

ለ. ይህ ምናልባት የሚገልጸው የመላእክትን ጉባዔ ነው፣ እሱም እግዚአብሔር በሰማይ እንደሰበሰበና ትዕዛዙን እንደሰጠ ነው (1 ነገሥ. 22:19-23፤ ኢዮብ 1:6፤ መዝ. 82:1፤ 89:5፤ 7።

ሐ. ይህም ሊያመለክት የሚችለው የአኪን መገለጥ ነው፣ አንድ አምላክ በሦስት አካላት። በዘፍ. 1:1 እግዚአብሔር ፈጠረ፤ ዘፍ. 1:2 መንፈሱ ሰፈፈ. እናም በአዲስ ኪዳን ኢዮሱስ የእግዚአብሔር አብ ወኪል ነው። በፍጥረት ላይ (ዮሐንስ 1:3፤ 10፤ ሮሜ. 11:36፤ 1 ቆሮ. 8:6፤ ቆላ. 1:15፤ ዕብ. 1:2፤ 2:10)።

መ. ያህዌህ (ቢዲቢ. 217፣ ኬቢ. 394)

1. ይህ ስም የሚያንጸባርቀው መለኮትን ሲሆን፣ ኪዳንን እንደሚመሠርት አምላክ ነው፣ እግዚአብሔር እንደ አዳኝ፣ ተቤገር! ሰዎች ኪዳኑን አፈረሱ፣ እግዚአብሔር ግን ታማኝ ነው፣ ለቃሉ፣ ለተሰፋው፣ ለኪዳኑ (መዝ. 103)።
 ይህ ስም መጀመሪያ የተጠቀሰው ከኤሎሂም ጋር ተደባልቆ ነው፣ በዘፍ. 2:4። በዘፍ. 1-2 ሁለት የተፈጥሮ ሐተታዎች የሉም፣ ግን ሁለት አጽንዖቶች፡ (1) እግዚአብሔር እንደ ዩኒቨርስ (ሥጋዊ) ፈጣሪ እና (2) እግዚአብሔር ልዩውን ፍጡር የሰው ልጅን ፈጥሯል። ዘፍጥረት 2:4 የሚጀምረው በተለየ መገለጥ ነው፣ እድላዊ ሥልጣንና ተግባር ስላለው የሰው ልጅ የሚያሳይ፣ እንዲሁም የኃጢአትና የዐመጸኝነት ችግር ልዩ ከሆነው ሥልጣን ጋር ስለ መያያዝ።
2. በዘፍ. 4:26 የሚለው “ሰዎችም በእግዚአብሔር ስም መጠራት ጀመሩ” (ያህዌህ)። ሆኖም፣ ዘጸ. 6:3 የሚያመለክተው የቀድሞ የኪዳኑ ሕዝቦች (አባቶችና ቤተሰቦቻቸው) እግዚአብሔርን የሚያውቁት በኤል-ሻዳይነቱ ብቻ ነው። ያህዌህ የሚለው ስም በዘጸ. 3:13-16፣ በተለይም ቁ. 14. አንድ ጊዜ ነው የተጠቀሰው። ሆኖም፣ የሙሴ ጽሑፎች ዘወትር ቃላትን የሚተረጎሙት በታወቁት የቃላት አግባቦች ነው እንጂ፣ በሥርወ ቃል አይደለም (ዘፍ. 17:5 27:36፤ 29:13-35)። የዚህን ስም ትርጓሜ በተመለከተ በርካታ ንድፈ ሐሳቦች አሉ (ከአይ.ቢ. የተወሰደ፣ ቅጽ 2፣ ገጽ 409-11)።
 ሀ. ከዓረብ ሥርወቃል፣ “ፍጹም ፍቅርን ማሳየት”
 ለ. ከዓረብ ሥርወቃል “መምታት” (ያህዌህ እንደ ማዕበላዊ አምላክ)
 ሐ. ከዩጋርቲክ (ከነዓናዊ) ሥርወቃል “ቁንጭ ላይ መሆን”

- መ. የፎንቄውያንን ጽሑፍ ተከትሎ፣ መነሻዋ ቦዝ አንቀጽ ሲሆን ፍችውም “አንዱ የሚደግፈው፣” ወይም “የሚያገናው አንዱ” ማለት ነው።
- ሠ. ከዕብራይስጡ ቃል “አንዱ የነበረው” ወይም “አንዱ ያለው” (በትንቢት ጊዜ ደግሞ፣ “አንዱ ወደፊት የሚኖረው”)
- ረ. ከዕብራይስጡ ሂጻል ከ “ወደ መኖር የሚያመጣው”
- ሰ. ከዕብራይስጡ ሥርወቃል “መኖር” (ምሳ. ዘፍ. 3:20)፣ ፍችውም “ለዘላለም የሚኖረው፣ ብቻውን ኗሪ”
- ሸ. ከዘጸ. 0ውደ ጽሑፍ 3:13-16 ያልተጠናቀቀ ቅርጽ በተጠናቀቀ አግባብ ጥቅም ላይ የዋለ፣ “እየሆንኩኝ በነበርኩበት በቀጣይም እሆናለሁ” ወይም “ፊት በነበርኩበት በቀጣይም እሆናለሁ” (ጄ. ዋሽ ዋትስ፣ የብሉይ ኪዳን ሰዋሰው ጥናት፣ ገጽ 67) ሙሉው የያህዌህ ስም ዘወትር የሚገለጸው በአጽህሮተ ቃል ወይም በዋነኛ ቅርጹ ነው
 - 1) ያህ (ምሳ. ሃሌሉ -ያህ፣ ቢዲቢ. 219፣ ዘጸ. 15:2፣ 17:16፣ መዝ. 89:9፣ 104:35)
 - 2) ያሁ (“አ.አህ” የስሞች መጨረሻ፣ ምሳ. አ.ሳይያስ)
 - 3) ዮ (“ጆ” የስሞች መጀመሪያ፣ ምሳ. አ.ያሱ ወይም አ.ዩኤል)
- 3. በኋለኛው ይሁዲነት ይህ የኪዳን ስም በጣም ቅዱስ ስለሆነ (ቴትራግራማቶን) አይሁድ ለመናገር ይፈሩ ነበር፣ በዘጸ. 20:7፣ ዘጸ. 5:11፣ 6:13፣ ያለውን ትዕዛዝ እንዳይጥሱ በመስጋት። ስለሆነም የዕብራይስጡን ቃል ቀየሩት፣ “ባለቤት፣” “ጌታ፣” “ባል፣” “ጌታ” —አዶን ወይም አዶናይ (የኔ ጌታ)። ወደ ያህዌህ ሲመጡ በብሉይ ኪዳን ጽሑፍ ንባባቸው “ጌታ” ብለው ያነባሉ። በዚህን ምክንያት ነው ያህዌህ በእንግሊዝኛ ትርጉሞች ጌታ የሚባለው።
- 4. ልክ እንደ አ.ል፣ ያህዌህ ከሌሎች ቃላት ጋር ይደባለቃል፣ የአስራኤልን የኪዳን አምላክ እንዳንድ ባሕርያት አጽንዖት ለመስጠት። በርካታ የተደባለቁ ቃላት ሲኖሩ፣ ጥቂቶቹ እኒህ ናቸው።
 - ሀ. ያህዌህ - ዩሬህ (ያህዌህ ይሰጣል፣ ቢዲቢ. 217 እና 906)፣ ዘፍ. 22:14
 - ለ. ያህዌህ - ሮሬካሃ (ያህዌህ ፈዋሽህ ነው፣ ቢዲቢ. 217 እና 950፣ ቦዝ አንቀጽ)፣ ዘጸ. 15:26
 - ሐ. ያህዌህ - ኒሲ (ያህዌህ ዓርማዬ ነው፣ ቢዲቢ. 217 እና 651)፣ ዘጸ. 17:15
 - መ. ያህዌህ - ሚቃዲሽኬም (ያህዌህ የሚቀድስህ ነው፣ ቢዲቢ. 217 እና 872፣ ቦዝ አንቀጽ)፣ ዘጸ. 31:13
 - ሠ. ያህዌህ - ሻሎም (ያህዌህ ሰላም ነው፣ ቢዲቢ. 217 እና 1022)፣ መሳ. 6:24
 - ረ. ያህዌህ - ሳቦዝ (ያህዌህ የሠራዊት፣ ቢዲቢ. 217 878)፣ 1ኛ ሳሙ. 1:3፣ 11፣ 4:4፣ 15:2፣ ዘወትር በነቢያት)
 - ሰ. ያህዌህ - ሮ” አይ (ያህዌህ እረኛዬ ነው፣ ቢዲቢ. 217 እና 944፣ ቦዝ አንቀጽ)፣ መዝ. 23:1
 - ሸ. ያህዌህ - ሲድቄኑ (ያህዌህ ጽድቃችን ነው፣ ቢዲቢ. 217 እና 841)፣ ኤር. 23:6
 - ቀ. ያህዌህ - ሻማህ (ያህዌህ እዚያ አለ፣ ቢዲቢ. 217 እና 1027)፣ ሕዝ. 48:35

□ “ከብርን አቀዳጀኸው” 1:3 ላይ ያለውን ማስታወሻ ተመልከት።

2:8 ይህ ከመዝ. 2:6 ነው፣ ነገር ግን የዘፍ. 1:26፣ 28-30 ጠቃሽ ነው። በእግዚአብሔር አምሳል የተፈጠሩት ሰዎች (ዘፍ. 1:26-27) እንደ ምድር አስተዳዳሪ ሆነው ይሠሩ ነበር (እንደ እግዚአብሔር ተወካይ)። ነገር ግን የዘፍጥረት 3 ውድቀት ይህንን ተግባር አሰናከለው (ዝክ. ቁ. 9ሐ)።

2:9 “ግን እሱን እናየዋለን” አለመመቅ ሁሉንም ተውላጠ ስሞች በትንሹ ፊደላት ነው ያደረገው፣ ቁ. 7 እና 8 ላይ (ማለትም፣ ደራሲው መዝሙሩን ጠቅሷል)፣ ነገር ግን ቁ. 9 ላይ እነርሱ በትልቁ ፊደላት ናቸው (ደራሲው አሁን መዝሙሩን ተግባራዊ አድርጓል)፣ እናም የወደቀውን ሰው ከታሳቢው ሰው ጋር በማነጻጸር። እግዚአብሔር የሰው ልጅን አስቀምጧል በተከበረ የሥልጣን ስፍራ፣ ነገር ግን የሰው ልጅ ኃጢአትን ሠርቶ ያንን ቦታ አጣ። ኢየሱስ ሰው የሆነው አምላክ የሰው ልጅን መዳረሻ ፈጸመ፣ እናም በሞቱ ያመነውን የሰው ልጅ ወደ ክብር ስፍራው መለሰው። ኢየሱስ በርግጥ ሰው ነበር! ይህም ሌላኛው የአዳም-ክርስቶስ ምድብ ነው (ሮሜ. 5:12-21፣ 1 ቆሮ. 15:21-22፣ 45-49፣ ፊሊ. 2:6-11)።

□ “ከመላእክት ይልቅ በጥቂት አሳነሰኸው” ይህ ግልጽ የሆነ ንጽጽር ነው፣ የቁጥር 6 እና 7። እሱም የኢየሱስን ሥጋ መልበስና በምድር ላይ መኖር ይናገራል።

□ “ኢየሱስ” የዕብራይስጥን ደራሲ ከገጸ ባሕርይ አኳያ “ኢየሱስን” ይጠቀማል፣ ያለ ምንም ተጨማሪ መግለጫ (ዝክ. 2:9፣ 3:1፣ 6:20፣ 7:22፣ 10:19፣ 12:2፣ 24፣ 13:12)። ይህም የዘር ዝርዝር ነው፣ ለኢየሱስ እንደ እንደ አዲሱ ኢየሱስ። ስሞቹ በትክክል ተመሳሳይ ናቸው። የዕብራይስጥን ደራሲ የዘጸአትን ነገሮች በብዛት ይጠቀማል። ኢየሱስ የእግዚአብሔርን ሕዝብ ወደ ተቀረው የተሰፋ ምድር እንዳስገባ፣ እንዲሁ ደግሞ ኢየሱስ እነርሱን ወደ መንግሥተ ሰማያት ያስገባቸዋል (ማለትም፣ የሰባተኛው ቀን ዕረፍት)።

□ “ከሞት መከራ የተነሣ” ይህ የሚያመለክተው ዘፍ. 3:15፣ መዝሙር 22፣ ኢሳይያስ 53 ነው። እሱ የእግዚአብሔር ተወካይ ነው፣ በመበዠት!

□ “ከብርና ማዕርግ ተቀዳጀቶ” ይህ የተጠናቀቀ ተገብሮ አንቀጽ ነው። እሱ አክሊል የተቀዳጀው ነበር ይሆናልም! 1:3 ላይ ያለውን ማስታወሻ ተመልከት።

□ “በእግዚአብሔር ጸጋ” ይህ ትርጉም (*chariti Theos*) በሁሉም የእንግሊዝኛ መጽሐፍ ቅዱስ ላይ ይገኛል፣ ደግሞም በጥንታዊ የግሪክ የእጅ ጽሑፎችም ይደገፋል (P⁴⁶፣ S፣ A፣ B፣ C፣ D)። ሆኖም፣ ያፈነገጠው ንባብ “ከእግዚአብሔር ተለይቶ” (*choris Theos*) በብዙ ኋለኛ ጥንታዊ ጽሑፎች ይገኛል። የግሪክ አዲስ ኪዳን ጽሑፍ ተሰታ ላይ ብሩስ ኤም. ሜትዝገር እንደሚለው ይህ ከመነሻውም የግርጌ ቃል ነው ከ1 ቆሮ. 15: 27፣ ጋር የሚዛመድ፣ እሱም ያላግባብ የሚረዱት፣ ለ“*chariti Theos*” ማስተካከያ እንደተደረገ (ገጽ 664)።
የዩናይትድ ባይብል ሰላይቲ የዕብራይስጥ መልእክት ማስታወሻ መጽሐፍ ላይ ፖል አሊንግ ዎርዝ እና ኢዩጂኒ ኤ. ኒዳ ሌላ አስተያየት አስፍረዋል፣ “ከእግዚአብሔር ተለይቶ” ምናልባት የመዝሙር 22 ጠቃሽ ይሆናል፣ ይኸውም ኢየሱስ በመስቀል ላይ ብቻውን መሆኑን የገለጸበት (ማርቆስ 15:34) ገጽ 37። ይኸው ተመሳሳይ አስተያየት በማይለስ ኤም. ብሩክ፣ ጀሮም የመጽሐፍ ቅዱስ ተሰታ ላይ ተሰጥቷል (ገጽ 385)።

ሌላ ሦስተኛ አማራጭ አለ (ከባርት ዲ. ኤቭርማን፣ የቃሉ ቀጥተኛ ብልሽት፣ አክስፎርድ ፕሬስ፣ 1993፣ ገጽ 146-150 ላይ የተወሰደ) ያም የሚያስረዳው ሆን ተብሎ እንደተለወጠ ነው “ከእግዚአብሔር ተለይቶ” በሥነ-መለኮት ምክንያት፣ በተለይም የግናስቲኪዝም ሥነ-መለኮታዊ ችግር። ይኸው ልዩነት ለአራጅንና ጀርም ይታወቃል። “ተለይቶ” (choris) የሚለው ቃልም በዕብራውያን ላይ አስራ ሦስት ጊዜ ጥቅም ላይ ውሏል፣ ይኸውም የዚህን ደራሲ አዘማሚያ ያመለክታል፣ ይህን ቃል ለመጠቀም። ደግሞም እንደ ኢህርማን (ገጽ 148)፣ እሱ ዘወትር የሚከተለው ያለ አንቀጽ ነው፣ ስም።

☐ “ሞትን ያያል” መንገዝብ ጠቃሚ የሚሆነው፣ ለኢየሱስ ክርስቶስ መከራ መቀበል የእግዚአብሔር ፍቃድ መሆኑን ነው (ዘፍ. 3:15፤ አሳ. 53:4፤ 10፤ ማርቆስ 10:45፤ ዘ ቆሮ. 5:21)። ይህ መከራን የመቀበል ጭብጥ በብኪ ጥቅስ ላይ ይቀጥላል፣ በምዕራፍ 2 ቀሪ ላይ።

☐ “ለእያንዳንዱ” ይህ ዐውደ-ጽሑፍ የሚያመለክተው በኢየሱስ ክርስቶስ መከራ የሆነውን ተለዋጭ መቤዣ ነው (ኢሳ.53:6፤ ሮሜ. 5:6፤8፤10፤ 17-19፤ 1 ቆሮ. 15:22፤ 1 ጢሞ. 2:4፤6፤ 4:10፤ ቲቶ 2:11፤ ዘ ጴጥ. 3:9)። ኢየሱስ የሞተው ለሰው ልጆች የኃጢአት ችግር ነው። የሰው ልጆች እንዳይደኑ የሚያደርጋቸው ብቸኛው ነገር የእግዚአብሔርን ነጻ ስጦታ በእምነት አለመቀበላቸው ነው። በኢየሱስ ክርስቶስ የሆነው የተጠናቀቀ ሥራ (ዮሐንስ 3:17-21)።

ልዩ ርዕስ፡ የቡብ ወንጌላዊ ቅድመ-ዝንባሌዎች

ለእናንተ ለአንባቢዎች በዚህ ነጥብ ላይ ቅድመ-ግምቶች እንዳሉብኝ የግድ መግለጽ እወዳለሁ። የእኔ ስልታዊ ሥነ-መለኮት ካልሻናዊ ወይም ነጻነታዊ አይደለም፣ ነገር ግን የታላቁ ተልዕኮ ወንጌላዊነት ነው (ማቴ. 28:18-20፤ ሉቃስ 24:46-47፤ ሐዋ. 1:8)። እግዚአብሔር የሰው ልጆችን ሁሉ ይቤዥ ዘንድ ዘላለማዊ ዕቅድ እንዳለው እንዳለሁ አምናለሁ (ምሳ. ዘፍ. 3:15፤ 12:3፤ ዘጸ. 19:5-6፤ ኤር. 31:31-34፤ ሐዘቅኤል 18፤ 36:22-39፤ ሐዋ. 2:23፤ 3:18፤ 4:28፤ 13:29፤ ሮሜ. 3:9-18፤19-20፤21-31)። በአምሳሉና በመልኩ ለተፈጠሩት ሁሉ (ዘፍ. 1:26-27)። ኪዳኖቹ በክርስቶስ ተዋህደዋል (ገላ. 3:28-29፤ ቆላ. 3:11)። ኢየሱስ የእግዚአብሔር ምሥጢር ነው፣ ተሰውሮ የነበረ፣ አሁን ግን የተገለጠ (ኤፌ. 2:11-3:13)! የአዲስ ኪዳን ወንጌል፣ እስራኤል ሳይሆን፣ ለቃሉ ሳይሆን።

ይህ ቅድመ-መረዳት የእኔን የቃሉን ትርጓሜ ሁሉ አጥልቶበታል። ሁሉንም ጽሑፍ የማነበው በዚህ ውስጥ ነው! እሱ በርግጥ ቅድመ-ዝንባሌ ነው (ሁሉም ተርጓሚዎች ይኖሩባቸዋል!)፣ ነገር ግን እሱ በቃሉ መረዳት ያለ ቅድመ-ግምት ነው።

ዕብራይኛ : 2:10-13

¹⁰ብዙ ልጆችን ወደ ክብር ሲያመጣ የመዳናቸውን ራስ በመከራ ይፈጽም ዘንድ፣ ከእርሱ የተነሣ ሁሉ በእርሱም ሁሉ ለሆነ፣ ለእርሱ ተገብቶታልና። ¹¹⁻¹²የሚቀድሰውና የሚቀደሱት ሁሉ ከአንድ ናቸውና፤ ¹³ስለዚህም ምክንያት። ስምህን ለወንድሞቹ እነግራቸዋለሁ በማኅበርም መካከል በዜማ አመሰግንሃለሁ፤ ደግሞም፡- እኔ በእርሱ እታመናለሁ፤ ደግሞም፡- እነሆኝ እኔን እግዚአብሔር የሰጠኝንም ልጆች ሲል ወንድሞች ብሎ ሊጠራቸው አያፍርም።

2:10 “ከእርሱ የተነሣ ሁሉ በእርሱም ሁሉ ለሆነ፣ ለእርሱ ተገብቶታልና” በድጋሚ፣ ተውላጠ ስሞቹ አሻሚ ናቸው። ይህ እግዚአብሔር አብን ሊያመለክት ይችላል (ሮሜ 11:36) ወይም ወልድን (ዝኪ. 1:2፤3፤ ቆላ. 1:15-17)። ምክንያቱም ኢየሱስ “ደራሲው” በሚል ስለተጠቀሰ፣ በዚህ ቁጥር ጳሊኖ ክፍል፣ ፊተኛው ተውላጠ ስም አብን መጥቀስ ይኖርበታል። ሆኖም፣ ኢየሱስ የአብ ወኪል ነው፣ በፍጥረት ላይ (ዝኪ. 1:2፤ ዮሐንስ 1:3፤ 1 ቆሮ. 8:6፤ 15:25-27) እሱ በመዋጀት ላይ እንደነበረ በፍርድም ላይ ይሆናል።

☐ “ብዙ ልጆችን ወደ ክብር ሲያመጣ” የአዲሱ ኪዳን ቤተሰባዊ ገጽታ በሙላት ተገልጿል፣ በምዕራፍ 2 ቀሪዎቹ ቁጥሮች ላይ። ጥቅም ላይ የዋሉትን ቤተሰባዊ ቃላት ተገንዝቡ። የአዲሱ ኪዳን ግብ የእግዚአብሔርን አምሳል፣ ከወደቀው ሰው መመለስ ነው። “ብዙ” የሚለው ቃል “ጥቂት” ማለት አይደለም፣ “ለሁሉም” በተቃራኒ እንደቀረበው (ዝኪ. ቁ. 9፣ “እያንዳንዱ”)። “ሁሉም” እና “ብዙ” የሚሉት ቃላት በመጽሐፍ ቅዱስ በተመሳሳይ ነው ጥቅም ላይ የሚውሉት (ኢሳ. 53:6 ከ 11፤12 እና ሮሜ. 9:18 ከ 19 ጋር)። ስለዚህ፣ ማርቆስ 10:45 እና 14:24 ማመልከት ያለባቸው “ሁሉንም” ነው፣ “ጥቂቶች” ሳይሆን! ይህ እንደ ጽሑፍ ማጥራት ለጽንፈኛ ካልቪናዊነት ጥቅም ላይ ሊውል አይችልም (ማለትም፡supra-lapsarian)።

- ☐ አአመመቅ “የመዳናቸውን ራስ ፍጹም ሊያደርግ”
- አኪጀት “የመዳናቸውን ራስ ፍጹም ሊያደርግ”
- አየተመት “የመዳናቸውን ፈለሚ ፍጹም ለማድረግ”
- አእት “ኢየሱስን ፍጹም ለማድረግ”
- አአመቅ “ፍጹም ለማድረግ... የመዳናቸውን መሪ”

“ፍጹም” የሚለው ቃል (የድርጊት የአሁን ያልተወሰነ) ፍችው “ፍጹም መሆን፣ መብሰል፣ ለተቀመጡበት ስፍራ ብቁ መሆን” ማለት ነው (ኤፌ. 4:12)። የዕብራውያን ደራሲ “ፍጹምን” ሦስት ጊዜ ተጠቅሟል፣ ኢየሱስን ለመግለጽ (ዝኪ. 2:10፤ 5:9፤ 7:28) እና ሦስት ጊዜ ተከታዮቹን ለመግለጽ (ዝኪ. 10:14፤ 11:40፤ 12:23)። 7:11 ላይ ልዩ ርዕስ ተመልከት።

ኢየሱስ እውነተኛ የሰው ልጅ ነበር (ሉቃስ 2:40፤ 52)። እሱም በእምነትና በመታዘዝ አድጓል (ሉቃስ 2:40፤ 52)። በከፉው ተፈትኗል (ዝኪ. 5:8-9)። እሱ እያንዳንዱን መንፈሳዊ መሰናክል ተጋፍጦ አሸንፏል (ዝኪ. 4:15)። እሱ የሰው ልጅ ታላቅ ምሳሌ ሆኗል (1 ጴጥ. 2:21)።

ልዩ ርዕስ: ደራሲ/መሪ (ARCHĒGOS)

“ደራሲ” ወይም “መሪ” የሚለው ቃል የግሪክ ቃል *archigos* ነው። እሱም ከግሪኩ ሥር “መጀመሪያ” የመጣ (*arche*) እና “መሄድ” ወይም “መምራት” (*ago*)። ይህ ድብልቅ ጥቅም ላይ መዋል የጀመረው ለገዥ፣ ለመስፍን፣ ወይም ለመሪ ነው (የሰው ወይም የመልአካዊ)። ቃሉ አከ. ላይ ብቻ ነው ጥቅም ላይ የዋለው።

1. የሕይወት ራስ ወይም ፈጣሪ ሐዋ. 3:15
2. መስፍን ወይም መሪ (ሐዋ. 5:31)
3. የመዳናቸውን ራስ ለመፈጸም፣ ዕብ. 2:10
4. ፈጣሪ (ወይም ፈላሚ) እና የእምነት ፈጻሚ ዕብ. 12:2

ኢየሱስ ጀምሮ ነው፣ ሰጪ፣ እና የደኅንነት ፈጻሚ።

☐ “በመከራ” ኢየሱስ ፍጹም ነው፣ እንደ ሰው አነጋገር፣ በመከራ (ዝክ. 5:8-9)። ኢየሱስ አዘውትሮ ተናግሯል፣ ተከታዮቹ ስለሚገጥማቸው መከራና ስደት (ማቴ. 5:10-12፣ ዮሐንስ 15:18-19፣ 17:14)።

የጥንቷ ቤተ ክርስቲያን በርካታ ተቃውሞ ገጥሟት ነበር፣ ከአይሁድ፣ ከጣዖት አምላኪዎች፣ ከሮሜ መንግሥት፣ እና ከክፉው እግዚአብሔር ግን ይህንን ተቃውሞ ወስዶ ወደ ውጤታማ መሣርያ እና ክርስቶስን ወደ መምሰል ቀየረው (ሮሜ 8:17፣ ፊሊ. 1:29፣ ዘ ጢሞ. 3:12፣ ያዕቆብ 1:2-4፣ እና 1 ጴጥ. 4:12-19)። እውነቱ ሊታይ ይችላል ከ (i) ብኪ (ዕብ. ii) እና (2) የጳውሎስ አገልግሎት (1 ቆሮ. 4:9-12፣ 6:4-10፣ ዘ:24-27)።

አአመመቅ፣ አየተመት አኪጀት አእት አአመቅ

“ሁለቱም፣ የሚቀድሰውና የሚቀደሱት”
 “ሁለቱም የሚቀድሰውና ሊቀደሱ ያሉት”
 “እሱም ሰዎችን ከኃጢአታቸው ያነጻጽራል፣ ሁለቱም እሱና የሚነጹት”
 “ለሚቀድሰው እና ለሚቀደሱት”

ይህ የቃላት ልውጫ ነው፣ “ቅዱስ” ወይም “የተቀደሰ” ለሚለው (ዝክ. 10:10፣14)። የመጀመሪያው አጠቃቀም የአሁን የድርጊት አንቀጽ ነው (ኢየሱስ) እና ሁለተኛው የአሁን ተገብሮ አንቀጽ (የእርሱ ሕዝብ፣ ዮሐንስ 17:19)። ኢየሱስ ከሕዝቡ ጋር ተገልጿል (ዝክ. 1:14 እና 2:6-8፣ 9-18)።

አማኞች በአብ ተቀድሰዋል (ዮሐንስ 17:17፣ 1 ተሰ. 5:23)፤ በወልድ በኩል (1 ቆሮ. 1:2፣ ኤፌ. 5:26፣ ዕብ. 10:10፣14፣29፣ 13:12)፤ እነዚህ ገጽታዎች ዕብ.2:11 ላይ አንድ ሆነዋል።

1. ቅዱስ አባት
2. ቅዱስ ወልድ
3. ቅዱሳን አማኞች (1 ጴጥ. 1:13-25)

ይህ በሁለቱም እውነት ነው፣ በአቋምም ሆነ በልምድ። በክርስቶስ ቅዱሳን ነን እናም እንደ ክርስቶስ ቅዱስ ልንሆን ነው የተጠራው።

ልዩ ርዕስ: መቀደስ

አኪ፣ ኃጢአተኞች በንስሐና በእምነት ወደ ኢየሱስ ሲመለሱ ወዲያውኑ እንደሚጸድቁና እንደሚቀደሱ ያስረግጣል። ይህም በክርስቶስ ያላቸው አዲስ አቋም ነው። የእሱ ጽድቅ ወደ እነሱ ይዘራል (ሮሜ 4)። እነሱ ትክክለኛና ቅዱስ እንደሆኑ ይታወጃል (የእግዚአብሔር የጽድቅ ሥራ)።

ነገር ግን አዲስ ኪዳን ደግሞ አማኞችን ስለ ቅድስናና ጽድቅ አጥብቆ ያሳስባል። እሱም ሁለቱም፣ ሥነ-መለኮታዊ አቋም በኢየሱስ ክርስቶስ በኩል ስለተፈጸመው ሥራ እና ክርስቶስን ስለ መምሰል መጠራት፣ ማለትም በዕለታዊ ሕይወት በአመለካከትም ሆነ በተግባር ነው። ደኅንነት ነጻ ስጦታ እና የሕይወት ስልት ሁሉም ዋጋ እንደ ሆነ፣ መቀደስም እንዲሁ ነው።

የመነሻ ምላሽ	ቀጣይነት ያለው ክርስቶስን መምሰል
ሐዋ. 20:23፣ 26:18	ሮሜ 6:19
ሮሜ 15:16	ዘ ቆሮንቶስ 7:1
I ቆሮንቶስ 1:2-3፣ 6:11	ኤፌሶን 1:4፣ 2:10
ዘ ተሰሎንቄ 2:13	I ተሰሎንቄ 3:13፣ 4:3-4፣7፣ 5:23
ዕብራውያን 2:11፣ 10:10፣14፣ 13:12	I ጢሞቴዎስ 2:15
I ጴጥሮስ 1:12	ዘ ጢሞቴዎስ 2:21
	ዕብራውያን 12:14
	I ጴጥሮስ 1:15-16

☐ “ሁሉም ከአንድ አባት ነው” “አብ” የግሪክ ቃል አይደለም (አአመመቅ፣ አየተመት፣ አእት)። “እሱ” የሚለው ተውላጠ ስም በሚቀጥለው ሐረግ የሚጠቅሰው ኢየሱስን ነው (አየተመት፣ አእት፣ አኪት)። ስለዚህ፣ ምናልባት የአአመቅ ትርጉም፣ “ሁሉም አንድ ዘር ነው” ወይም አኪት “ከአንድ ቤተሰብ ናቸው” ዐውደ-ጽሑፉን በተሻለ ይሰማል። እንደዚያ ከሆነ፣ እሱ ለአየሱስ ሰው መሆን አጽንዖት የሚሰጥ ነው (ዝክ. ቁ. 14)።

☐ “በዚህም ምክንያት ወንድሞች ብሎ ሲጠራቸው አያፍርም” ኢየሱስ ራሱን የሚገልጸው ሙሉ ለሙሉ እንደሚያምን የሰው ልጅ ነው። በእርሱ መከራ በኩል የእግዚአብሔር አምሳል በእነርሱ ተመለሰ። ቀጣዮቹ ሦስት የብኪ ጥቅሶች (ዝክ. ቁ. 12-13) ከዐውደ-ጽሑፉ የወጡ ይመስላሉ፤ ነገር ግን ከመሲሐዊ ምንባቦች ናቸው፤ ራሲያዊ ቃል በመጠቀም። የቁ. 10-18 ዐውደ-ጽሑፍ የሚያመለክተው ባጠቃላይ ኢየሱስን ከተከታዮቹ ጋር ነው።

1. ሁለቱም አብን ያውጃሉ
2. ሁለቱም አብን ያመሰግናሉ
3. ሁለቱም እምነታቸውን በአብ ላይ ይጥላሉ
4. ኢየሱስ (ዝክ. “እኔ” የቁ. 13^ሳ) እና የተከታዮቹ (“ልጆች” የቁ. 13^ሳ) በአብ ወልድን መስጠት ተያይዘዋል
5. ሁለቱም ኢየሱስና ተከታዮቹ ሰዋዊ ተፈጥሮ ይጋራሉ
6. ሁለቱም ኢየሱስና ተከታዮቹ ተፈትነዋል

2:12-13 ይህ ተለጣጣቂ የብኪ ጥቅስ የሚገልጸው ኢየሱስ ከአማኞቹ ጋር እንዴት እንደተገለጸ ነው፤ እነዚህን የብኪ ጽሑፎች በመጠቀም።

2:12 “ሰምህን ለወንድሞቹ እነግራቸዋለሁ” ይህ ከመዝ. 22:22 ነው፤ እሱም ከትንቢት አኳያ ከስቅለት ጋር የሚዛመድ።

☐ “ማኅበር”

ልዩ ርዕስ፡ ቤተክርስቲያን

ላይ ይህ የግሪኩ ቃል ኤክሌሲያ ይባላል ቃሉ የሁለት ቃላት ጥምረት ነው፤ የመጡ እና የተጠሩ ከሚባሉት ስለዚህ ቃሉ የሚያመለክተው በመለኮት ተጠርተው የወጡትን የሚያሳይ ነው። የቀደመችው ቤተክርስቲያን ይህን ቃል የወሰደችው ከዓላማዊው አጠቃቀም ነው (ሐዋ 19:32፣ 39፣41) እንዲሁም ደግሞ የሰብተኞቻችን ትርጉም ይህን ቃል የእስራኤልን “ማህበር” ለማመልከት በመጠቀም ጭምር ነው (ዘኩልቁ 16:3፣20:4)። የብሉይ ኪዳን የእግዚአብሔር ሕዝቦች ቀጣይነታቸውን ለማመልከት ለራሳቸው ተጠቅሙት እነርሱም አዲሷ እስራኤል ነበሩ (ሮሜ 2:28-29፣ ገላ 6:16፣ 1ጴጥ 2:5፣9፣ ራዕ 1:6) የእግዚአብሔርን አለም አቀፋዊ ተልዕኮ መሪውም ለማመልከት (ዘፍ 3:15፣ 12:3 ዘፀ 19:5-6፣ ማቴ 28:18-20፣ ሉቃ 24:47፣ ሐዋ 1:8)።

ይህ ቃል በወንጌላትና በሐዋርያት ሥራ ውስጥ የተለያዩ ትርጓሜዎችን ይዟል።

ሀ. በከተማ ውስጥ ያለን መገናኛት ሐዋ 19:32፣ 39:41

ለ. በክርስቶስ ያለን አጠቃላይ የእግዚአብሔር ሕዝብ ማቴ 16:18 እና ኤፌሶን

ሐ. በአንዲት አጥቢያ በክርስቶስ የሚገኙ አማኞችን ማቴ 18:17፣ ሐዋ 5:11 (በእነዚህ ጥቅሶች በኢየሩሳሌም ያላቸውን ቤተክርስቲያን ያመለክታል።)

መ. የእስራኤል ሕዝብ በጥቅሉ ሐዋ 7:38፣ በእስጢፋኖስ ስብከት

ሠ. በአንድ አካባቢ ያለን የእግዚአብሔር ሕዝብ ሐዋ 8:3 (በይሁዳ ወይም በፍልስጤም ምድር)

2:13 “በእርሱ እታመናለሁ” ይህ ሐረግ ከኢሳ. 8:17 ነው። በዚህ ነጥብ ላይ አንድ ቃል ልጩምር፣ ደራሲው በመቀጠል የሴፕቱዋጂንትን መጠቀሙ፤ እሱም የተለየ፣ አንዳንዴም እጅግ የተለየ፣ ከዕብራይስጥ (ማሶሪቲክ) ጽሑፍ። በርካታ ውዝግብ በዘመናችን አለ፣ በተለያዩ የእንግሊዝኛ ትርጉሞች ምክንያት። አንዳንዶች አንዱን ከሌላው ይመርጣሉ፤ አንዳንዴም የተርጓሚዎቹን ሐሳብና ክርስትና በመጠየቅ። የእግዚአብሔር መንፈስ የግሪኩን ትርጉም መጠቀም ከቻለ፣ በጥንታዊ ቅርብ ምስራቅ ወንጌልን ለማድረስ፣ እሱ የተለያዩ ትርጉሞችን በርግጥ ይጠቀማል፤ በዘመናችን ተመሳሳይ ነገር ለማድረግ። እሱ የትርጉም ንድፈ-ሐሳብ ጉዳይ አይደለም፤ የእግዚአብሔር ፍቃድ እንጂ፣ ሰዎች ስምተው እንዲያምኑ፣ የክርስቶስን መልካም የምስራች።

☐ “እነሆኝ እኔን እግዚአብሔር የሰጠኝንም ልጆች” ይህ የሴፕቱዋጂንት ኢሳ. 8:18 ጥቅስ ነው። አጠቃላይ ነጥቡ ኢየሱስ ከአማኞቹ ጋር ላለው ኅብረት አጽንዖት የሚሰጥ ነው (ዝክ. ቁ. 17)።

ዕብራይኛ : 2:14-18

¹⁴⁻¹⁵እንግዲህ ልጆቹ በሥጋና በደም ስለሚካፈሉ፣ እርሱ ደግሞ በሞት ላይ ሥልጣን ያለውን በሞት እንዲሸር፣ ይኸውም ዲያብሎስ ነው። በሕይወታቸውም ሁሉ ስለ ሞት ፍርሃት በባርነት ይታሰሩ የነበሩትን ሁሉ ነጻ እንዲያወጣ፣ በሥጋና በደም እንዲሁ ተካፈለ። ¹⁶የአብርሃምን ዘር ይዞአል እንጂ የያዘው የመላእክትን አይደለም። ¹⁷ስለዚህ የሕዝብን ኃጢአት ለማስተሰረድ፣ ለእግዚአብሔር በሆነው ነገር ሁሉ የሚምርና የታመነ ሊቀ ካህናት እንዲሆን፣ በነገር ሁሉ ወንድሞቹን ሊመስል ተገባው። ¹⁸እርሱ ራሱ ተፈትኖ መከራን ስለ ተቀበለ የሚፈተኑትን ሊረዳቸው ይችላልና።

2:14 “እንግዲህ” ይህ አንደኛ መደብ ሁኔታዊ ዓረፍተ ነገር ነው፤ እሱም ከደራሲው እይታ ወይም ከጽሑፋዊ ዓላማው አኳያ እውነት ተብሎ ይወሰዳል።

☐ “ልጆቹ በሥጋና በደም ስለሚካፈሉ፣ እርሱ ደግሞ በሥጋና በደም እንዲሁ ተካፈለ።” “መካፈል” የሚለው ቃል (*koinonia*) የተጠናቀቀ የድርጊት አመለካኛ ነው። የሚናገረውም መነሻውንና ቀጣይነት ያለውን የኢየሱስ ክርስቶስን ሰውነት ነው። ቁጥር 14 እና 15 አጽንዖት የሚሰጠው ለኢየሱስ እውነተኛ ስብዕና ነው፤ ይኸውም የጥንታዊ ግናስቲክስ መናፍቃን ሥነ-መለኮታዊ ችግር የነበረ (1 ዮሐንስ 4:1-6)።

ሐረግ በግሪክ በጥሬው የሚለው “ደምና ሥጋ” ነው። ይህም በትክክል ተቃራኒ ነው ከሐረግ የተለመደ አጠቃቀም። ራቢዎች ይህንን ሐረግ የሚጠቀሙት ለሰው ደካማነት ነው። የዕብራውያን ደራሲ ሐረግን ገልብጦት ይሆናል፤ ምንም እንኳን ኢየሱስ ሰው ቢሆንም፤ እሱ በሰው ልጅ የኃጢአት ውድቀት ተጽዕኖ እንደሌለበት ለማሳየት (ሮሜ 8:3፤ ፊሊ. 2:7-8)።

ዕብራውያን ለሁለቱም አጽንዖት ይሰጣል፤ ለኢየሱስ መለኮትነት (ዝክ. 1:1-3፤ 4:14) እና ሰውነት።

1. 2:14 የሰውን ተፈጥሮ ወሰደ
2. 4:15 በሁሉም እንደ ሰዎች ተፈተነ
3. 4:7 ወደ አብ ጸለየ በልቅሶና በአንባ
4. 5:8-9 በመከራ ፍጹም ሆነ

▣ “ሞት እንኳ” በኢየሱስ ሞት፣ ሞት ሞተ! ይህ የአይሁድ ሥጋዊ የመሥዋዕት ሥነ-መለኮት ነው (ሌዋ. 1:7)። አንዱ ንጹሐ አንዱ ስለ ሁሉ ሞተ (ሮሜ. 5:12-21፤ ዘ ቆሮ. 5:14-15፤21)።

2:15 “ሥልጣን ያለውን እንዲሸር” ይኸው ተመሳሳይ ቃል ነው (katargeo) ማለትም የኪንግ ጀምስ ቅጅ “ማጥፋት” እዚህና ሮሜ 6:6 ላይ። እሱም በርግጥ ይህ ትርጉም አለው 2 ተሰ. 2:8 ላይ። እሱ ዘወትር አስቸጋሪ ነው። በዐውደ-ጽሑፍ እንኳ፤ ይህ ግስ መተርጎም እንዳለበት ለማወቅ “ማጥፋት/መደምሰስ” ወይም “ባዶና ዋጋ ቢስ ማድረግ” በሚለው (1 ቆሮ. 15:24፤ 26፤ ኤፌ. 2:15)። ሆኖም፤ ቃሉ ደግሞ ፍች ይኖረዋል “ምናምን ማድረግ፤ ባዶና ዋጋ ቢስ ማድረግ፤ እንዳይሠራ ማድረግ” (ሮሜ. 3:3፤ 31፤ 4:14፤ 6:6፤ 1 ቆሮ. 2:6፤ 13:8፤ ዘ ቆሮ. 1:7)።

ልዩ ርዕስ: ባዶ እና ከንቱ (KATARGEō)

ይህ (KATARGEō) አንደኛው የጳውሎስ ተወዳጅ ቃል ነው። እሱም ሃያ አምስት ጊዜ ያህል ተጠቅሞበታል፤ ግን ደግሞ እሱ ሰፋ ያለ የፍቺ ፈርጅ ያለው ነው።

ሀ. የእሱ መሠረታዊ ሥርወ-ቃላዊ ቅርጽ የሚለው

1. ንቁ ያልሆነ
2. ሥራ ራት
3. ጥቅም ላይ ያልዋል
4. ጥቅም-ቢስ
5. የማይሠራ

ለ. ከkata ጋር ተደባልቆ ሲገባ የሚገልጸው

1. አለመንቀሳቀስን
2. ጥቅም-ቢስነትን
3. የተሰረዘ ነገርን
4. ወዲያ የሚደረግ ነገርን
5. ጨርሶ መሥራት የማይችል ነገርን

ሐ. እሱም ሉቃስ ላይ አንዴ ጥቅም ላይ ውሏል፤ ፍሬ-ቢስ፤ ብሎም ጥቅም-ቢስ ዛፍን ለመግለጽ (ሉቃስ 13:7)

መ. ጳውሎስ እሱን የተጠቀመው በዘይቤአዊ አግባብ በሁለት ቀዳሚ መንገዶች ነው

1. እግዚአብሔር-ሠር የሆኑ የማይሠሩ ነገሮች፤ ለሰው ልጅ ጠላት የሆኑ
 - ሀ. የሰው-ልጅ የኃጢአት ተፈጥሮ - ሮሜ 6:6
 - ለ. የሙሴ ሕግ ስለ “ዘሩ” ከእግዚአብሔር ተሰፋ ጋር በተያያዘ - ሮሜ 4:14፤ 7ላ. 3:17፤ 5:4፤11፤ ኤፌ. 2:15
 - ሐ. መንፈሳዊ ኃይላት - 1 ቆሮ. 15:24
 - መ. “ሕግን የማያውቁ ሰዎች” - 2 ተሰ. 2:8
 - ሠ. ሥጋዊ ሞት - 1 ቆሮ. 15:26፤ ዘ ጢሞ. 1:16 (ዕብ. 2:14)
2. እግዚአብሔር አሮጌውን (ኪዳን፣ ዘመን) በአዲስ ይተካዋል
 - ሀ. ከሙሴ ሕግ ጋር የተያያዙ ነገሮች - ሮሜ 3:3፤31፤ 4:14፤ ዘ ቆሮ. 3:7፤11፤13፤14
 - ለ. ለጋብቻ ምስያ፣ ለሕግ ጥቅም ላይ የዋለ - ሮሜ 7:2፤6
 - ሐ. የዚህ ዘመን ነገሮች - 1 ቆሮ. 13:8፤10፤11
 - መ. ይሄ አካል - 1 ቆሮ. 6:13
 - ሠ. የዘመኑ መሪዎች - 1 ቆሮ. 1:28፤ 2:6

ይህ ቃል የሚተረጎመው በበርካታ የተለያዩ መንገዶች ነው፤ ግን ዋናው ፍቺው አንድን ነገር ጥቅም-ቢስ፤ ባዶ እና ዋጋ ቢስ፤ የማይሠራ፤ አቅም-የለሽ ማድረግ ነው፤ ግን ደግሞ ሕላዌ የሌለው ሊሆን አይችልም፤ የተደመሰሰና ጨርሶ የጠፋ።

▣ “እርሱ ደግሞ በሞት ላይ ሥልጣን ያለውን፤ ይኸውም ዲያብሎስ ነው።” ሰይጣን በሞት ላይ ፍጹም ሥልጣን የለውም (ኢዮብ 2:4-6፤ 1 ቆሮ. 5:5)፤ ነገር ግን እሱ በሞት ላይ የፍርሃት ኃይልን ይይዛል (ዝክ. ቁ. 15) እሱም በሰው ልጆች ሁሉ ላይ ይይዛል (1 ቆሮ. 15:54-57)። የክፉ አካላዊ ኃይል አለ፣ የእግዚአብሔር ፍቃድ ሁሉ በዚህ ምድር ላይ እንዳይሆን የሚከለክል (ዮሐንስ 12:31፤ 14:30፤ 16:11፤ ዘ ቆሮ. 4:4፤ ኤፌ. 2:2፤ 1 ዮሐንስ 4:4፤ 5:19)። ኢየሱስ ሞትን ሸርታል (2 ጢሞ. 1:10) እናም እሱ የሲኦልና የሞት ቁልፍ አለው (ራዕ. 1:18)።

ልዩ ርዕስ: ሰይጣን

በተለያዩ ምክንያቶች ይህ ርዕስ በጣም አስቸጋሪ ነው።

1. ብሉይ ኪዳን ለደግነት ታላቅ ጠላት ብሎ አይሰቀምጥም ነገር ግን የያህዌ አገልጋይና ለሰው ልጆች አማራጭ በመስጠት በዕድቅ ባለመሆኑ

የሚከሰት መሆኑን ነው።

2. የከፋት ዋና ሃሳብ እየተስፋፋ የመጣው ኪዳን ባስነበረበት ዘመን ሥነ ፅሁፍ ነበር፤ ይህም ሊስፋፋ የቻለው በፊሪሳዊያን ኃይማኖት (ዘራሽ ትራኒያንዝም) አማካኝነት ነበር። ይህም በተራው የረቢዎችን ኃይማኖት በከፍተኛ ሁኔታ ተፅዕኖ አሳድሮበታል።
3. አዲስ ዲን የብሉይ ኪዳን ዋና ሐሳባችን የሚያስፋፋው በሙሉ በሙሉ ባይሆንም የተወሰኑትን መርጠ ነው። አንድ ሰው ከመፅሐፈ ቅዱስ አንጻር ከፋትን ለማጥናት ቢፈልግ፣ ስለከፋት የተለያዩ አመለካከቶች ወይም እሳቤዎችን ያገኛል። ይሁን እንጂ አንድ ሰው ከመፅሐፍ ቅዱስ ውጪ ወይም ተጨማሪ ከሚመለከቱት ከዓለም ወይም ከምስራቅ ኃይማኖቶች አንጻር ከፋትን የሚመረምር ከሆነ አብዛኛው የአዲስ ዲን ትምህርት በፋሪሳዊያን እና በግሪኩ ሮማን የመናፍስት አምልኮ ይሸፈናል ማለት ነው።

አንድ ሰው በቅድሚያ ለመፅሐፍ ቅዱስ መለኮታዊ ስልጣን የሚገዛ ከሆነ የአዲስ ኪዳን መስፋፋት ሊታይ የሚገባው እንደ ቀጣይ መገለጥ ነው። ክርስትያኖች መፅሐፍ ቅዱሳዊውን ሐሳብ ለመለፅ ከአይሁድ ተረትና ምሳሌ መጠበቅ አለባቸው (ዳንቲ፣ ሚስተን)። በዚህ መረዳት ላይ ግራ መጋባትና ሚስጢራዊነት እንዳለ የማታመን ነው። እግዚአብሔር የመረጠው ሁሉንም የከፋት አቅጣጫዎች ለመግለጥ ብቻ አይደለም ነገር ግን የከፋትንም መሸገፍ ጥምር እንጂ፡-

በብሉይ ኪዳን አጠራር ሰይጣን ወይም ከሳሽ ከሰስት የተለያዩ ቡድኖች ጋር ይዛመዳል

1. የሰው ከሳሽች (ዳኑ 29:4፣ 2ሳሙ 19:22፣ 177 11:14-23-25፣ መዝ 109:6)
2. የመላዕክት ከሳሽች (ዘሐል 22:23፣ ዘካ 3:1)
3. የክፍ መናፍስት ከሳሽች (ዜና 21:1 22:21 ዘካ 13:2)

በዘፍ 3 ላይ የተጠቀሰው እባብ ሰይጣን መሆኑ የታወቀው በኃይለኛው የዝምታ ግዜ ነበር (የጥበብ መፅሐፍ 2:23-24፣ 2ሐናክ 31:3) ከኋላም ቢሆን ይህ ሁኔታ በረቢዎች እንደአማራጭም አልታየም ነበር። የእግዚአብሔር ልጆች (ዘፍ 6) በሐናክ 54:6 ላይ መላዕክት ተብለው ተጠቅሰዋል። ይህን የምገልፅው ሥን መለኮታዊ ትክክለኛነቱን ለመንገር ሳይሆን ዕድገቱን ለማሳየት ነው።

በአዲስ ኪዳን እነዚህ የብሉይ ኪዳን እንቅስቃሴዎች ስብዕና ካለው መልዕክት ጋር ይዛመዳል (ሰይጣን) ፡- 2ቆሮ 11:3፣ ራዕይ 12:9

ስብዕና ያለውን ከፋት በብሉይ ኪዳን ለመወሰን አስቸጋሪ ወይም የማይቻል ጉዳይ ነው (በአንተ እይታ በመመርኮዝ) ለዚህም አንድ ምክንያት የአስራኤል የአንድ አምላክ አምልኮ ነው። (177 22:20-22፣ መዝ 7:14 ኢሳ 45:7 አጥ 3:6) ሁሉም መልካም ያልሆነ ነገር ከያህዌህ ጋር የተገናኘ ነበር፤ ልዩ እና ቀዳሚ መሆኑን ለማመልከት (ኡሳ 43:11፣ 44:6፣ 8:24፣ 45:56፣ 14:18፣21:22) የመረጃ ምንጮች እንደሚያመለክቱት (1) ኢዮብ 1-2 ሰይጣን ከእግዚአብሔር ልጆች አንዱ እንደሆነ (2) ኢሳ 24፣ ሕዝ 28 ትዕቢት የተሞሉትን የቅርብ ምስራቅ ነገስታት (ባቢሎን ጢሮስን) የሰይጣንን ትዕቢት ለማሳየት መጠቀሙ (1ጢሞ 3:6)። ሕዝቅኤል የኤደን ገነትን የጢሮስን ገነት በሰይጣን ተምሳሌትነት ብቻ አልተጠቀመም (ሕዝ 28:12-16) ነገር ግን የግብፅንም ገነት መልካሙንና ከፋውን እንደምታስታውቀው የእውቀት ዛፍ መስፈርታል (ሕዝ 31) ይሁን እንጂ ኢሳ 14 በተለይም ቁ. 12-24 በትዕቢት ምክንያት የተነሳ የመላህክት አመፅን ለመግለፅ ይመስላል። እግዚአብሔር እያንዳንዱን የሳይጣን ባህሪ መግለፅ ቢፈልግ ኖሮ ይህ እንግዲህ በስራ ላይ ለማዋል በጣም ገዳዳ የሆነ አመለካከት ነው።

አልፍሬድ ኢድርሻይም (The Life and Times of Jesus the Messiah፣ Vo. 2፣ ማውጫ 13 (ገፅ 748-763) እና ማውጫ 16 (ገፅ 770-776) እንደሚናገሩት የረቢዎች የአይሁድ ኃይማኖት በፋሪሳውያን የጣምራ ፍልስፍና እና አጋንታዊ ግምቶች በብዙ ተፅዕኖ እንደደረሰበት ነው። ረቢዎች በዚህ ጉዳይ ላይ ጥሩ የመረጃ ምንጮች ሊሆኑ አይችሉም። ኢየሱስ በምኩራብ ከሚሰጠው ትምህርት ለየት ይላል።

ሁለቱ የኢራናዊያን አማልዕክት (ዱዋሊዝም) Aukiman እና Ormazda መልካም እና ክፍ በተጨማሪም የረቢዎች ሐሳብ ተደምሮ ያቅደና ሰይጣን የሚሉትን አመጣ የከፋትን ዕድገት በሚመለከት በአዲስ ኪዳን ቀጣይነት ያለው መገለጥ አለ ነገር ግን ረቢዎች እንደሚያብራሩት አይደለም። ጥሩ ምሳሌ ሊሆን የሚችለው “በሰማያት ላይ ያለው ጦርነት” የሚለው ነው የሰይጣን ውድቀት አስፈላጊ ነው ነገር ግን ዝርዝሮች አልተሰጡም። የተጠቀሰው እንኳን በታዩ ራዕይ ምክንያት የተሸፈነ ይመስላል። (ራዕ 12:4:7፣ 12-13) ምንም እንኳን ሰይጣን የተሸነፈና የተጣለ ቢሆንም አሁንም የእግዚአብሔር ባሪያ ሆኖ ይሰራል (ማቴ 4:1፣ ሉቃ 22:31-32፣ 1ቆሮ 5:5 1ጢሞ 1:20)።

በዚህ አቅጣጫ ላይ ያለንን መደነቅ ልንገታው ይገባል። በግላችን የሚገጥመን ከፋትና ፈተና አለ ነገር ግን ያለን አንድ አምላክ በቻ ስለሆነ የሰው ልጅ ለሚወስደው ማናቸውም ምርጫ ኃላፊነት አለበት። ከደህንነት በፊትም ሆነ በኋላ መንፈሳዊ ውግያ አለ። ድል ሊመጣና ሊጠበቅ የሚችለው በእግዚአብሔር ብቻ ነው። ከፋት ተሸንፏል ደግሞም ወደፊትም ይወገዳሉ።

2:16

- አአመመቅ፣ “በርግጠኝነት”
- አኪጀት “በርግጥ”
- አየተመት፣ አእት “በግልጽነቱ”
- አአመቅ —ተገድፏል—

አየተመት እና አእት ሐሳቡን በተሻለ ይገልጻል።

☐ “ዕርዳታን አይሰጥም... ዕርዳታ ይሰጣል” እነዚህ ሁለቱ የአሁን መካከለኛ (አረጋጋጭ) አመለካኝ ናቸው። “አይደለም” በቅድሚያ ተቀምጧል፤ በግሪክ ዓረፍተ ነገር፣ ለአጽንዖት። ግሁ *epilambano* ነው፣ ይኸውም ከ*lambano* ሥር፣ “መውሰድ” ወይም “ማግኘት” ለአምንታዊም ሆነ ለአለታዊ ዓላማ። በዚህ ዐውደ-ጽሑፍ እሱ የሚያመለክተው የኢየሱስን አምንታዊ ድርጊት ነው (ዝክ. 8:9) በአማኝ ሰዎች አኳያ፣ ይኸውም ወደ መላእክት ፈጽሞ ያልተመለከቱ። እንደገናም ኢየሱስና ተከታዮቹ ከመልአካዊው ዓለም ጋር በተቃርኖ ሆነዋል።

☐ “የአብርሃም ዘሮች” ይህ በጥሬው “የአብርሃም ዘር” ነው። ያህዌ ልጅ ለሌለው አብርሃም ተስፋ ሰጥቶት ነበር፣ የታላቅ ሕዝብ አባት እንደሚሆን፣ ለብዙ ትውልዶች (ዘፍ. 12:2፣ 15:2-6፣ 17: 4-7፣ 18:10፣ 18)። “ዘር” የሚለው ቃል የብዙ ወይም የነጠላ ሊሆን ይችላል። ስለዚህ፣ እሱ ሁለቱንም፣ የአስራኤልን ሕዝብ እና የሚመጣውን መሲሕ። ከሌሎች የአኪ ጽሑፎች እንደምንረዳው እሱ የሚዛመደው ከአምነት ጋር ነው፣ ከዘር ወይም ከድርጊት ጋር ሳይሆን (ዮሐንስ 8:31-59፣ ገላ. 3:7፣9፣29፣ ሮሜ. 2:28,29)። አብርሃማዊው ተስፋ ያለ ቅድመ-ሁኔታ ነበር (በተለይ ዘፍ. 15:12-21፣ ሮሜ 4)፣ የሙሴ ኪዳን በመታዘዝ ላይ የሆነ ሁኔታዊ ሲሆን።

2:17 “በነገር ሁሉ ወንድሞቼን ሊመስል ተገባው” የኢየሱስ የማማከል ሥራ፡ በሰው ልጅ አኳያ ተፈጥሯችንን ሙሉ ለሙሉ ከመረዳቱ ጋር ነው የሚያያዘው (ዝክ. 2:11፤ 18፤ 4:15) ስለዚህ ታላቅ ሊቀ ካህናትን ሊሆን ይችላል።

☐ “የሚምርና የታመነ ሊቀ ካህናት እንዲሆን ተገባው።”

ልዩ ርዕስ፡ ኢየሱስ እንደ ሊቀ ካህን

ዕብራውያን በእኪ የተለየ ነው፤ ኢየሱስን ሊቀ ካህን ብሎ በመጥራቱ። በርካታ ስፍራዎች በብኪ አሉ፤ መሲሔ በክህነት ቃል የሚገለጥበት (መዝ. 110:4፤ ዘካ. 3-4)። ይህ ጭብጥ በሙላት ይጎለብታል፤ ምዕራፍ 4:14-5:10 እና 6:13-7:28 ላይ።

ዕብራውያን የኢየሱስን ሊቀ-ክህነታዊ ሥራ የሚገልጠው በብዙ መንገዶች ነው።

1. የኃጢአት ማስተሠረያ (ዝክ. 2:17; 7:27; 9:14)
2. በኃጢአት የሚፈተኑትን ለማበርታት (ዝክ. 2:18)
3. በሚያስፈልግ ጊዜ ጸጋ (ዝክ. 4:15-16)
4. የዘላለምን ሕይወት በማምጣት (ዝክ. 5:9-10)
5. በአማኞች አኳያ ምልጃ (ዝክ. 7:25)
6. ወደ ቅዱሱ እግዚአብሔር ለመቅረብ ድፍረት (ዝክ. 10:19-21)

☐ “ስለዚህ የሕዝብን ኃጢአት ለማስተካከል” “ለማስተካከል” የሚለው ቃል በሴፕቱዋጂንት ጥቅም ላይ የሚውለው ለምሕረት ወንበር ነው (ሸፋን) የኪዳኑ ታቦት የሚሸፈንበት፤ በቅድስተ-ቅዱሳን። ሆኖም፤ የግሪክ ፍቺው የተቆጣ መለኮትን ለማለዘብ ነው፤ እንደዚያም በሰው ልጅና “በአማልክት” መካከል ያለውን ግርዶሽ ለማስወገድ። በዚህ የቃሉ አጠቃቀም ምክንያት ዘመናዊ ትርጉሞች ደስ አይሰኙም፤ ያህዌን በተመለከተ ስለሚጠቅሰው ፍቺ (የተአት እና አአመቅ) እሱን የሚተረጉሙት እንደ “ካሳ” ነው። ኢየሱስ የያህዌን ፍርድና ምሕረት አንድ ላይ ያመጣል (1 ዮሐንስ 2:2፤ 4:10)። ሆኖም፤ ይህንን መመልከት አይኖርብንም፤ እንደ ተቆጣ የብኪ መለኮትና እንደ ወዳዱ ኢየሱስ። አብ ልጁን ላከ (ዮሐንስ 3:16)። ወልድ አብን ይወክላል ይመስላልም።

2:18 “እርሱ ራሱ ተፈትኖ መከራን ስለ ተቀበለ” “እሱ መከራን ተቀብሏል” የተጠናቀቀ የድርጊት አመለካከት ነው፤ እሱም እየቀጠለ ያለውን ኢየሱስ የተቀበለውን መከራ የሚገልጽ። “ተፈተነ” (peirazo) የሚለው ቃል፤ ለጥፋት በሚሆን መፈተን የሚል ፍቺ ይኖረዋል (ዝክ. 4:15፤ ማቴ. 4:1)። ከፋው በቀራጥ ሊያጠፋው ፈትኖታል፤ ነገር ግን እግዚአብሔር ይህንን ወደ ታላቅ የመቤገጥ ድል ቀየረው።

ልዩ ርዕስ፡ የግሪክ ቃላት ለመፈተን እና ለፍቺዎቻቸው

ሁለት የግሪክ ቃላት አሉ፤ እነሱም አንዱን ለዓላማ ለመፈተን ሐሳብ ያላቸው።

1. *Dokimazo* ፣ *Dokimion* ፣ *Dokimasia*
 ይህ ቃል ብረታዊነት የአንድን ነገር ጥንካሬ ለመፈተን የሚሆን ቃል ነው (ማለትም፤ ከሜታፎር አኳያ አንድን ሰው) በአሳት። አሳት እውነተኛነት ብረት ያሳያል ያቃጥላለም (ማለትም፤ ያጠራል) ዝገትን። አካላዊው ሂደት ኃይለኛ ፈሊጥ ሆኗል፤ ለእግዚአብሔር እና/ወይም ሰይጣን እና/ወይም ሰዎች ሌሎችን ስፈትኑ። ይህ ቃል ብቸኛው ጥቅም ላይ የዋለ ነው፤ በአዎንታዊ መልኩ ተቀባይነትን ለማግኘት የሚፈትን ለመሆኑ። እሱም ለመፈተን በአዲስ ኪዳን ጥቅም ላይ የዋለው
 ሀ. በሬዎችን - ሉቃስ 14:19
 ለ. ራሳችንን - 1ቆሮ. 11:28
 ሐ. እምነታችንን - ያዕቆብ 1:3
 መ. እግዚአብሔር እንኳ - ዕብ. 3:9
 የእነዚህ ፈተናዎች ውጤት መልካም አንደሚሆን ይታሰባል (ሮሜ. 1:28፤ 14:22፤ 16:10፤ 2ቆሮ. 10:18፤ 13:3፤ ፊሊጵ. 2:27፤ 1ጴጥ. 1:7)። ስለዚህ፤ ቃሉ የሚያሳየው አንዱ የሚፈተሽውና የሚፈተንበት ሐሳብ
 ሀ. ጠቃሚ እንዲሆን
 ለ. መልካም እንዲሆን
 ሐ. ቅን እንዲሆን
 መ. ዋጋ ያለው እንዲሆን
 ሠ. የተከበረ እንዲሆን
2. *Peirazo* ፣ *Peirasmus*
 ይህ ቃል ዘወትር ስህተትን የመፈለግ ወይም ያለመቀበልን ዓላማ የሚያሳይ ምርመራን የያዘ ፍቺ አለው። እሱም ዘወትር ጥቅም ላይ የሚውለው ከኢየሱስ የምድረ-በዳ ፈተና ጋር ተያይዞ ነው።
 ሀ. እሱም የሚያስረዳው ኢየሱስን ለማጥመድ የተሞከረውን (ማቴ. 4:1፤ 16:1፤ 19:3፤ 22:18፤ 35፤ ማርቆስ 1:3፤ ሉቃስ 4:38፤ ዕብ. 2:18)።
 ለ. ይህ ቃል (*peirazōn*) እንደ ሰይጣን መጠሪያ ጥቅም ላይ ውሏል ማቴ. 4:3፤ 1ተሰ. 3:5።
 ሐ. እሱም በኢየሱስ ጥቅም ላይ ውሏል፤ እግዚአብሔርን እንዳንፈታተን (ማቴ. 14:7፤ ሉቃስ 4:12) [ወይም ክርስቶስ 1ቆሮ. 10:9]። እሱ ደግሞ የማይሰምር ነገር ለማድረግ መሞከርን መግለጫ ነው (ሐዋ. 9:20፤ 20:21፤ ዕብ.11:29)። እሱ ጥቅም ላይ የዋለው ከአማኞች ፈተና እና ምርመራ ጋር ተያይዞ ነው (1ቆሮ. 7:5፤ 10:9፤ 13፤ 7ላ. 6:1፤ 1ተሰ. 3:5፤ ዕብ. 2:18፤ ያዕቆብ. 1:2፤ 13፤ 14፤ 1ጴጥ. 4:12፤ 1ጴጥ 2:9)። እግዚአብሔር ለሦስቱ የሰው ልጅ ጠላቶች ይፈቅዳል (ማለትም፤ ዓለም፣ ሥጋ፣ እና ሰይጣን) በተወሰነ ጊዜና ቦታ ይገለጡ ዘንድ።

☐ “የሚፈተኑትን ሊረዳቸው ይችላልና።” ይኸው ተመሳሳይ እውነት 4:15 ላይ ተደግሟል። ኢየሱስ ከተረጁ ሕዝቡ ጋር በሙላት ተገልጿል (ዝክ. ቁ. 17)!

የውይይት ጥያቄዎች

ይህ የጥናት መመሪያ ትርጓሜ ሲሆን፣ ያም ማለት ግን መጽሐፍ ቅዱስን በግል ለምትተረጎሙው ኃላፊነቱን ትወስዳለህ ማለት ነው። እያንዳንዳችን በተሰጠን ብርሃን መጓዝ ይኖርብናል። ቀዳሚዎቹ ተርጓሚዎች አንተ፣ መጽሐፍ ቅዱስና መንፈስ ቅዱስ ናችሁ። ይህንንም መልሰህ በተርጓሚው ላይ በሌላ አባባል እንዳትወስደው።

እነዚህ የውይይት ጥያቄዎች የተሰጡት የዚህን መጽሐፍ ክፍል ዋና ዋና ጉዳዮች በሚገባ እንድታጤን እንዲረዳህ ነው። ይህም ማለት በተገቢው እንድታሰላስል ለማነሣሣት እንጂ በዚህ ብቻ እንድትወሰን አይደለም።

1. አዲሱ ኪዳን ከሙሴ ኪዳን የሚልቅበትን መንገዶች ዘርዝር።
2. ይህ ደራሲ ከሙሴ ኪዳን ለምን ደጋግሞ ጠቀሰ?
3. ምዕራፍ 2 ላይ ያሉት ማስጠንቀቂያዎች ማንን ነው የሚመለከቱት?
4. 2:6-8 የሚጠቅሰው የሰው ልጅን ነው ኢየሱስን?
5. ኢየሱስ ለምን መከራ ተቀበለ፣ ክርስቲያንስ በመከራ እንዴት ተጽዕኖ ያርፍባታል?
6. እንደ ቁጥር 14 ሰይጣን በክርስቲያን ላይ የሞት ኃይል ይኖረዋል?
7. ኢየሱስ የመጣበትን ምክንያቶች ዘርዝር።

ዕብራውያን 3 የአዲሶቹ ትርጉሞች የአንቀጽ ምድቦች

የቤኤሰፕ	አኪጀት	አየተመት	አኢት	አኢመቅ
ኢየሱስ ከሙሴ ይልቃል	ልጁ የታመነ ነው	ክርስቶስ ከሙሴ ይልቃል	ኢየሱስ ከሙሴ ይልቃል	ክርስቶስ ከሙሴ ከፍ ይላል
3:1-6	3:1-6	3:1-6	3:1-6	3:1-6
ዕረፍት ለእግዚአብሔር ሕዝብ (3:7-4:13)	ታማኝ ሁን	ማስጠንቀቂያና ማሳሰቢያ	ዕረፍት ለእግዚአብሔር ሕዝብ (3:7-4:13)	ወደ አምላክ የዕረፍት ስፍራ ስለመድረስ (3:7-4:13)
3:7-11		(3:7-4:13)	3:7-11	3:7-11
3:12-19	3:7-15 የምድረ በዳ መንከራተት ውድቀት 3:16-19	3:7-19	3:12-15 3:16-19	3:12-19

ንባብ ምድብ ሦስት (ገጽ vii ተመልከት በመግቢያው ክፍል)

የዋነኛውን ጸሐፊ ሐሳብ በየአንቀጹ ደረጃ መከተል

ይህ የጥናት መመሪያ ትርጓሜ ሲሆን፣ ያም ማለት ግን መጽሐፍ ቅዱስን በግል ለምትተረጎሙው ኃላፊነቱን ትወስዳለህ ማለት ነው። እያንዳንዳችን በተሰጠን ብርሃን መንገድ ይኖርብናል። ቀዳሚዎቹ ተርጓሚዎች አንተ፣ መጽሐፍ ቅዱስን መንፈስ ቅዱስ ናችሁ። ይህንንም መልሰህ በተርጓሚው ላይ በሌላ አባባል እንዳትወስደው።

ምዕራፉን በአንድ ጊዜ ቆይታ አንብበው። ፍሬ ሐሳቦቹን ለይ። ያንተን የፍሬ ሐሳብ ምድቦች ከላይ ከተዘረዘሩት አምስት ትርጓሜዎች ጋር አስተያይ። ሙሉው መገለጥ በአንቀጹ ላይ ሊገኝ ባይችልም የዋነኛውን ጸሐፊ ሐሳብ የሆነውን የትርጓሜው ዋና ነገር ይገኝበታል። እያንዳንዱ አንቀጽ አንድና አንድ ብቻ ፍሬ ሐሳብ ይይዛል።

1. የመጀመሪያው አንቀጽ
2. ሁለተኛው አንቀጽ
3. ሦስተኛ አንቀጽ
4. ወዘተርፈ.

ዐውደ-ጽሑፋዊ ይዘት፡ ዕብራውያን 3:1-4:13

ሀ. ይህ ክፍል የሚያመለክተው ኢየሱስ በሙሴ ኪዳን መንታ መሪዎች ላይ ያለውን ልዕልና ነው። ሙሴና አሮን፣ ወንድማማቾችና ሌዋውያን የነበሩ። ይህም ስለ መልክ ጾዴቅ ከሆነት ተግባራዊ ውይይት ያመራናል፤ ዕብ. 4:14-7:28።

ለ. ይህ ክፍል ራቢያዊ ገለጻ ነው በሁለት ጽንሰ-ሐሳቦች፡ (1) “የእግዚአብሔር ቤት፣” 3:1-6 ላይ (ዘኁ. 12:7-8፤ 2 ሳሙኤል 7) እና (2) “ዕረፍት” 3:7-4:13 (መዝ. 95:7-11)።

ሐ. ክርክሩ እንደሚከተለው አድጓል።

1. ሙሴ የእግዚአብሔር ቤት/ቤተሰብ ክፍል ነበር፤ ኢየሱስ ግን የቤቱ/ቤተሰቡ ገንቢ ነበር
2. ሙሴ በቤቱ አገልጋይ ነበር፤ ኢየሱስ የቤተሰቡ አባል ሲሆን
3. ሙሴ የእግዚአብሔርን ዕረፍት ማምጣት አልተቻለውም፤ ኢየሱስ ግን ተችሎታል

መ. የጽሑፋዊ ምድቡ ሥነ-መለኮታዊ ትንታኔ ማስጠንቀቂያ ነው፤ ታዛዥና ታማኝ እንዲሆኑ። ኢየሱስ ታዛዥና የታመነ ነበር፤ እስራኤላውያን ግን አልነበሩም። የሙሴ ኪዳን በአለመታዘዝ ላይ መዘዝ ነበረው፤ እሱም የከፋ። አዲሱን ኪዳን አለመቀበልና ማመጽ ምን ያህል የከፋ መዘዝ ይኖረዋል (ዝክ. 2:1-4)?

ሠ. ይህ ክፍል የጎላ ምድባዊ ነው። እሱም አኪን የሚያየው እንደ አዲስና መንፈሳዊ ዘጸአት ነው!

የቃልና የሐረግ ጥናት

ዕብራዊያን : 3:1-6

ሰለዘሁ፤ ከሰማያዊው ጥሪ ተካፋዮች የሆናችሁ ቅዱሳን ወንድሞች ሆይ፤ የሃይማኖታችንን ሐዋርያና ሊቀ ካህናት ኢየሱስ ክርስቶስን ተመልከቱ፤ ምሥራቅ ደግሞ በቤቱ ሁሉ የታመነ እንደሆነ፤ እርሱ ለሾመው የታመነ ነበረ። ሳቤትን የሚያዘጋጀው ከቤቱ ይልቅ የሚበልጥ ክብር እንዳለው መጠን፤ እንዲሁ እርሱ ከሙሴ ይልቅ የሚበልጥ ክብር የተገባው ሆኖ ተቆጥሮአልና። እያንዳንዱ ቤት በአንድ ሰው ተዘጋጅቶአልና፤ ሁሉን ያዘጋጀ ግን እግዚአብሔር ነው። ምሥራቅ በኋላ ስለሚነገረው ነገር ምስክር ሊሆን በቤቱ ሁሉ እንደ ሎሌ የታመነ ነበረ፤ ክርስቶስ ግን እንደ ልጅ በቤቱ ላይ የታመነ ነው። ለእኛም የምንደፍርበትን የምንመካበትንም ተስፋ እስከ መጨረሻው አጽንተን ብንጠበቅ ቤቱ ነን።

3:1

አአመመቅ፣ አኪጀት “ቅዱሳን ወንድሞች”
አየተመት “ወንድሞችና እኅቶች”
አአት “ክርስቲያን ወዳጆች”
አአመቅ “ቅዱሳን ወንድሞች”

ይህ መጽሐፍ ለማን ነው የተጻፈው? “ወንድሞች” የሚለው ቃል በተደጋጋሚ ጥቅም ላይ ውሏል (ዝክ. 2:11፤ 3:1፤12፤ 10:19፤ 13:22) እሱም (ክርስቶስ ጉዳዩ ጋር) የአይሁድን አማኞች ያመለክታል።

□ “የሰማያዊው ጥሪ ተካፋዮች” ይህ ጽንሰ-ሐሳብ በመጽሐፍ ቅዱስ በበርካታ መንገዶች ጥቅም ላይ ውሏል።

1. እስራኤል የተጠራው በእግዚአብሔር ነው፤ የካህናት መንግሥት እንዲሆን፤ ዓለምን ወደ እግዚአብሔር ለመመለስ (ዘፍ. 12:3፤ ዘጸ. 19:5)። በብኪ ይህ የአገልግሎት ጥሪ ነው፤ የግለሰብ መዳን ሳይሆን፤ የተጠቃለለ ጥሪ ነው (ብሔረ-እስራኤል) ለተወሰነ ተግባር (ዓለም አቀፍ ወንጌላዊነት)።
2. ግለሰብ አማኞች ይጠራሉ (ዮሐንስ 6:44፤ 65) ለዘላለማዊ ደኅንነት።
3. እያንዳንዱ ግለሰብ ክርስቲያን የተጠራው የክርስቶስን አካል ለማገልገል ነው፤ በመንፈሳዊ ስጦታ በኩል (1 ቆሮ. 12:7፤11)።

ልዩ ርዕስ፡ መጠራት

እግዚአብሔር ዘወትር በመጥራት፤ በመምረጥ፤ እና አማኞችን ወደ እሱ የማቅረብ ተነሣሽነትን ይወስዳል (ዮሐንስ 6:44፤ 65፤ 15:16፤ 1 ቆሮ. 1:12፤ ኤፌ. 1:4-5፤11)። “መጠራት” የሚለው ቃል በበርካታ ሥነ-መለኮታዊ መልኮች ጥቅም ላይ ውሏል።

ሀ. ኃጢአተኞች ለደኅንነት ተጠርተዋል፤ በክርስቶስ የተፈጸመ ሥራ በኩል በእግዚአብሔር ጸጋ፤ በመንፈስ ላይ ባለ ጽኑ አምነት (ማለትም፤ ክሌቶስ፤ ሮሜ 1:6-7፤ 9:24፤ እሱም ከሥነ-መለኮት አኳያ ከ 1 ቆሮ. 1:1-2 እና 11 ጢሞ. 1:9፤ 11 ጴጥ. 1:10 ጋር ተመሳሳይ የሆነ)።

ለ. ኃጢአተኞች በጌታ ስም የተጠሩት እንዲድኑ ነው (ማለትም፤ epikaleō፤ ሐዋ. 2:21፤ 22:16፤ ሮሜ. 10:9-13)። ይህ መግለጫ የአይሁድ የአምልኮ ዘይቤ ነው።

ሐ. አማኞች የተጠሩት ክርስቶስን የመምሰል ሕይወት እንዲኖሩ ነው (ማለትም *k/lsis*፤ 1 ቆሮ. 1:26፤ 7:20፤ ኤፌ. 4:1፤ ፊሊጵ. 3:14፤ 11 ተሰ. 1:1፤ 11 ጢሞ. 1:9)።

መ. አማኞች የተጠሩት ላገልግሎት ተግባራት ነው (ሐዋ. 13:2፤ 1 ቆሮ 12:4-7፤ ኤፌ. 4:1)።

□ “ኢየሱስን ተመልከቱ” ይህ የድርጊት የአሁን ተተኪ ነው። የሚለውም በጥልቅ መመልከት ነው (ዝክ. 10:24)። በዐውደ-ጽሑፍ ይህ የሚያመለክተው የእርሱን አካልና ሥራ ከሙሴ ኪዳን መሪዎች ጋር ማወዳደር ነው።

□ “ሐዋርያና ሊቀ ካህን” እነዚህ ሁለት መጠሪያዎች የሚያመለክቱት የኢየሱስን ልዕልና ነው በሙሴ ላይ፤ እንደ ባለሥልጣን መልእክተኛ፤ እና አሮን እንደ ሊቀ ካህን፤ ምዕራፍ 3 እና 4 የሚናገሩት የኢየሱስን ልዕልና ነው፤ በአሮን ላይ። የግሪኩ ቃላት “መልእክተኛ” እና “መልእክ” ተመሳሳይ በመሆናቸው፤ “ሐዋርያ” እሱም የግሪክ ቃል የሆነ፤ “መላክ” ምናልባት ከሁለቱም ሊዛመድ ይችላል፤ ከእግዚአብሔር የተላኩ መላእክት፤ ለመዳን የሚረዱ (ዝክ. 1:14) እና ለኢየሱስ በእግዚአብሔር የተላኩ፤ የሚድኑትን ለመዋጀት (ዮሐንስ 3:17)። ይህ በአኪ ብቸኛው ስፍራ ነው ኢየሱስ “ሐዋርያ” የተባለበት፤ ምንም እንኳን ዮሐንስ ግሱን ደግሞ ደጋግሞ ቢጠቀምበትም፤ ከአብ “የተላኩ” መሆኑን ለመጥቀስ (ዮሐንስ 3:17፤34፤ 5:36፤38፤ 6:29፤57፤ 7:29፤ 8:42፤ 10:36፤ 11:42፤ 17:3፤18፤21፤23፤25፤ 20:21)።

□ “ሐዋርያ” ይህ የመጣው “መላክ” ከሚለው ግስ ነው፤ በራቢዎችም ጥቅም ላይ የሚውለው ለአንዱ ሕጋዊ የሌላው ወኪል ለሆነ ነው። ሙሴ በእግዚአብሔር ቤት እንደ አገልጋይ አገልግሏል፤ ኢየሱስ ደግሞ “ልጅ” የቤተሰብ አባል ነበር። እግዚአብሔር ሙሴን የጠራው እንዲያገለግል ነው፤ ኢየሱስን ግን ከሰማይ ነው የላከው።

□ “ሊቀ ካህን” ዕብራውያን ብቸኛው የመጽሐፍ ቅዱስ መጽሐፍ ነው፤ ኢየሱስን ሊቀ ካህን ብሎ ለመጥራት። እሱም የተጠናከረ ራቢያዊ የክርክር ነጥብ ይወስዳል፤ የአንደኛውን ክፍለ ዘመን አይሁድ ለማሳመን፤ ኢየሱስ ከይሁዳ ነገድ እንደሆነ፤ ካህን እንደሆነ፤ የሙት ባሕር ጥቅሎች ማሳበረሰብ ሁለት መሰራቶችን ነው የሚጠባበቁት፤ አንደኛው ንጉሣዊ (ከይሁዳ ነገድ) አንደኛውም ካህናዊ (ከሌዊ ነገድ፤ መዝሙር 110፤ ዘካርያስ 3-4)።

□ “ምስክርነታችን” ይህ የግሪክ ቃል *homologia*፤ ነው እሱም “ማለት” እና “ተመሳሳይ” የሚሉ ቃላት ድብልቅ ነው። አንባቢዎች በኢየሱስ ክርስቶስ ያላቸውን እምነት ይመሰክራሉ። እንግዲህም፤ ይህን ምስክርነታቸውን/እምነታቸውን ጠንክረው መያዝ ይጠበቅባቸዋል (ዝክ. 4:14፤ 10:23)። ይህ ከብዙዎቹ አንደኛው የመጽሐፍ ዋና ጉዳይ ነው።

ልዩ ርዕስ፡ መናዘዝ

ሀ. መናዘዝ ለሚለው የግሪኩ ስርወ ቃል ከሁለት ቃላት የተሰራ ነው። «ሆሞሎጆ እና ኤክሶሞሎጆ» ሆሞ የሚለው አንድ አይነት ሲሆን ሎጆ ደግሞ መናጋር እና ኤክሶ የሚለው ደግሞ መውጣት የሚል ፍቺ ይሰጣል። ስለዚህ የቃሉ ፍቺ አንድ አይነት ነገር ወይም መስማማት በተጨማሪም ኤክሶ ደግሞ በሰው ፊት መናገርን ያጠቃልላል።

ለ. በእንግሊዘኛው ተመሳሳዮቹን ፍቺዎች እንመልከት

1. ማመስገን
2. መስማማት
3. ማወጅ
4. መናገር
5. መናዘዝ

ሐ. ቃሉ በሁለት ተቃራኒ አጠቃቀም ሊኖረው ይችላል።

1. ማመስገን (እግዚአብሔርን)
2. ሐጢያትን ማመን

መ. በአዲስ ኪዳን መናዘዝ ማለት፡-

1. መሃላ ማድረግ (ማቴ 14:7፣ ሐዋ 7:17)
2. መስማማት (ዮሐ 1:20፣ ሉቃ 22:6 ሐዋ24:14፣ ዕብ 11:19)
3. ማመስገን (ማቴ 11:25፣ ሉቃ10:21፣ ሮሜ 14:11፣ 15:9)
4. ቃሉ የሚያመለክተው፡-

ሀ. ለግለሰብ (ማቴ 10:32፣ ሉቃ 12:8፣ ዮሐ 9:22)

ለ. አእውነት (ሐዋ 23:8፣ 2ቆሮ 11:13፣ 1ዮሐ 4:2)

5. በሰዎች ፊት ማወጅ (የራስን ጭንቅ ለመግለፅ) ሐዋ 24:1 ጠ.ሞ 6:13)

ሀ. ከበደለኝነት ነፃ መሆን (ጠ.ሞ 6:12፣ ዕብ 10:23)

ለ. ከመበደል ነፃ ለመሆን (ማቴ 3:6፣ ሐዋ 19:18፣ ዕብ 4:14፣ ያዕ 5:16 1ዮሐ 1:9)

3:2 “እርሱ ለሹመው የታመነ ነበረ” ከወውደ-ጽሑፉ አጽንዖቱ (1) የአብ ኢየሱስ ክርስቶስን ምርጫና ማብቃት ነው፤ ለሹመት የመዋጀት ተግባር (ማርቆስ 3:14) እና (2) ኢየሱስ እምነትን መተግበሩ (የአሁን አንቀጽ) በአብ፣ አማኞች እምነትን እንዲተገብሩ። እሱ በርግጥ ከሰው ልጅ የሆነው አንዱ ነው። ሆኖም፣ አንደኛው ታሳቢ ሥርወ-ቃል “ለሹመት” “መፍጠር” ነው። አርዮስ “መሾም” የሚለውን ግስ ተጠቅሞበታል፤ ከአትናትዮስ ጋር ላለው ውዝግብ፣ ኢየሱስ ልዕለ ፍጡር ነው የሚለውን ሐሳብ ለማስረገጥ (ምሳ. 8:22) የእግዚአብሔር፣ በራሱ ግን መለኮት አይደለም (ሐዋ. 2: 36፤ ሮሜ. 1:4፤ ቆላ. 1:15)። የአራተኛው ክፍለ ዘመን ውዝግብ አንድ መለኮታዊ ሕላዌ ግልጽ ትምህርትን አስገኘ፤ ነገር ግን ሦስት ዘለለማዊ አካላዊ መገለጫዎች፣ አብ፣ ወልድ፣ እና መንፈስ ቅዱስ (ሥላሴ)። እነዚህ ሦስት መለኮታዊ አካላት ዘላለማዊው አንድ እውነተኛ አምላክ ነው (ዮሐንስ 1:1-18)። ለመልካም አጭር አርዮሳውያን ማብራሪያ፣ *ክርስቲያን ሥነ-መለኮትን ተመልከት* (2ኛ እትም) በሚላርድ ጄ. ኢሪክሰን፣ ገጽ 71-715።

□ “ቤቱ ሁሉ” ይህ የዘኁ. 12:7፣8 ጠቃሽ ነው። የእግዚአብሔር ሕዝብ የእግዚአብሔር ቤት መሆኑ ተደጋግሞ የሚገለጽ መጽሐፍ ቅዱሳዊ ዘይቤ ነው (ዝክ. ቁ. 6፣ “ቤተሰብ” ገላ. 6:10፤ 1 ጠ.ሞ. 3:15፤ “መንፈሳዊ ቤት” 1 ጴጥ. 2:5፤ “የእግዚአብሔር ቤተሰብ” 4:17)። “ቤት” በዚህ አንቀጽ ስድስት ጊዜ ጥቅም ላይ ውሏል፣ አንዳንድ ጊዜ ለግንባታ ፍቺ፣ እና አንዳንድ ለቤተሰብ። ክርክሩ እንደሚከተለው የሚሄድ ይመስላል

1. ሙሴ የእግዚአብሔር ቤት/ቤተሰብ አካል ነበር፣ ኢየሱስ ግን የዚያ ቤት ሠሪ ነበር።
2. ሙሴ አገልጋይ ነበር፣ ኢየሱስ የቤተሰብ አባል ሲሆን
3. ሙሴ ወደ እግዚአብሔር ዕረፍት ማምጣት አልቻለም፣ ኢየሱስ ግን አላቃተውም

3:3 “ከሙሴ የበለጠ ክብር እንደሚገባው ተቆጥሯል” ይህ የተጠናቀቀ ተገብሮ አመላካች ነው። ይህ ለአይሁድ ፈጽሞ አስደንጋጭ መግለጫ ነበር (2 ቆሮ. 3:7-11)።

3:4 “እያንዳንዱ ቤት በአንዱ ተሠርቷልና” ይህ ለፍልስፍናዊ/ሥነ-መለኮታዊ ክርክር “የመዳረሻ ምክንያት” ሆኖ ጥቅም ላይ ውሏል የእግዚአብሔርን ሕልውና ለማረጋገጥ በመሞከር (ቶማስ አኩናስ)። ሆኖም፣ ይህ የአስተሳሰብ መስመር (“ቀዳሚ ምክንያት”) ፈጽሞ ሊደርስ አይችልም፣ እግዚአብሔር የጌታ ኢየሱስ ክርስቶስ አባት ለመሆኑ፣ አልያም እግዚአብሔር የኃጢአተኞች ወዳጅ ለመሆኑ።

□ “የሁሉም ነገሮች ገንቢ ግን እግዚአብሔር ነው” አብ የሁሉም ፈጣሪ ነው (ሮሜ. 11:36፤ 1 ቆሮ. 15:25-27)። ኢየሱስ የአብ ወኪል ነበር፣ በፍጥረት ላይ (ዮሐንስ 1:3፤ 1 ቆሮ. 8:6፤ ቆላ. 1:16፤ ዕብ. 1:2)።

3:5-6 “ክርስቶስ ግን እንደ ልጅ በቤቱ የታመነ ነው” ኢየሱስ ወልድ (ዝክ. 1:2፤ 3:6፤ 5:8፤ 7:28) ከሙሴ፣ ከአገልጋዩ ጋር ጋር በተቃርኖ ተመልክቷል (ዝክ. 1:2፤ 3:5፤ 5:8፤ 7:28፤ ዘጸ. 14:31፤ ዘኁ. 12:7)። ሙሴ ታማኝ አገልጋይ ነበር (ዘኁ. 12:7)፣ ኢየሱስ ግን የቤተሰብ አባል ነበር!

3:5 ሙሴ ስለ ክርስቶስ ተናግሯል ዘዳ. 18:18-19 (1 ጴጥ. 1:11)። ይህም የ1፣ እውነት ይደግመዋል።

3:6 “ቤቱ ነፃ” ይህ የእምነት ቤተሰብ ነው፣ እንደ ቤት የተገለጸው (ገላ. 6:10፤ 1 ጠ.ሞ. 3:15፤ 1 ጴጥ. 2:5፤ 4:17)። ይኸው ተመሳሳይ ዓይነት የተጠናቀቀ የግንባታ ዘይቤ፣ ቤተ ክርስቲያን ቤተ መቅደስ ስትባል ተግባራዊ ይሆናል (1 ቆሮ. 3:16)። አትኩሮቱ (1) ባለቤቱ ኢየሱስ መሆኑ እና (2) የእግዚአብሔር ሕዝብ እንደ ተጠቃለለ አሁድ።

ቤተ ክርስቲያን እንደ ኢየሱስ ቤተ እንደሆነች መናገር ያልተለመደ ነው። እነዚህ ጥቂት ጥንታዊ የግሪክ የእጅ ጽሑፎች ተውላጠ ስሙን ስለቀየሩት፣ እሱ የሚጠቅሰው አብን ነው (MSS P⁴⁶ እና G*)።

☐ “እንደ” ይህ ሦስተኛ መደብ ሁኔታዊ ነው ፍቺውም ጽኑ ድርጊት የሆነ (*ean* በተጨማሪም ሁኔታዊ)። ይህም ለዓረፍተ ነገሩ የመጠባበቂያ ይዘት ይሰጠዋል (ዝክ. 3:14፤ 4:14፤ ሮሜ. 11:22፤ 1 ቆሮ. 15:2)።

☐ “እኛም የምንደፍርበትን የምንመክበትንም ተስፋ እስከ መጨረሻው አጽንተን ብንጠብቅ” “አጥብቆ መያዝ” የጽናት ቀጣይነት ያለው አጽንዖት ነው (የድርጊት የአሁን ሁኔታ ገላጭ፣ ዝክ. 3:14፤ 4:14፤ ልዩ ርዕስ 4:14 ተመልከት)። የዚህ ምዕራፍና የምዕራፍ 4 ቀሪ አንድ ቀጣይነት ያለው ማስጠንቀቂያ ነው (1) የአይሁድ አማኞች ወደ ብስለት እንዲመጡ እና (2) ወንጌልን የሰሙት እና በኃይሉ የተመለከቱት፣ በአይሁድ አማኝ ጓደኞቻቸው ሕይወት እነርሱ ራሳቸው ሙሉ ለሙሉ እንዲቀበሉት።

☐ “የምንመክበትን ተስፋ” ይህ የተስፋ አጽንዖት የዕብራውያን ባሕርይ ነው (ዝክ. 3:6፤ 6:11፤ 7:19፤ 10:23፤ 11:1)። ተስፋ የሚጠቅሰው የእምነታችንን ርግጠኛ መቀዳጀት ነው!

ልዩ ርዕስ: ተስፋ

ጳውሎስ ይህንን ቃል አዘውትሮ ይጠቀማል፣ በበርካታ የተለያዩ ነገር ግን ዝምድና ባላቸው ስሜቶች። እሱም ዘወትር የሚዛመደው የአማኙ እምነት ከሚቀዳጀው ጋር ነው (ምሳ. 1ጢሞ. 1:1)። ይህም ሊገለጥ የሚችለው ከክብር፣ የዘላለም ሕይወት፣ የመዳረሻው ደኅንነት፣ ዳግም ምጽዓት፣ ወዘተ... ጋር ነው። የምቀዳጅ መሆኑ ርግጥ ነው፣ ነገር ግን የጊዜው ይዘት የወደፊት እና የማይታወቅ ነው። እሱም ዘወትር የሚያያዘው ከ“እምነት” እና “ፍቅር” ጋር ነው (1ቆሮ. 13:13፤ 1ተሰ. 1:3፤ 2ተሰ. 2:16)። የጳውሎስ አንዳንድ የአጠቃቀም ዝርዝሮች በከፊል፡

1. ዳግም ምጽዓት፣ ገላ. 5:5፤ ሌፌ. 1:18፤ 4:4፤ ቲቶ 2:13
2. ኢየሱስ ተስፋችን ነው፣ 1ጢሞ. 1:1
3. አማኙ ለእግዚአብሔር ይሰጣል፣ ቆላ. 1:22-23፤ 1ተሰ. 2:19
4. ተስፋ በሰማይ ላይ ያርፋል፣ ቆላ. 1:5
5. በወንጌል መታመን፣ ቆላ. 1:23፤ 1ተሰ. 2:19
6. የመዳረሻ ደኅንነት፣ ቆላ. 1:5፤ 1ተሰ. 4:13፤ 5:8
7. የእግዚአብሔር ክብር፣ ሮሜ. 5:2፤ 2ቆሮ. 3:12፤ ቆላ. 1:27
8. የአሕዛብ ደኅንነት በክርስቶስ፣ ቆላ. 1:27
9. የመዳን ዋስትና፣ 1ተሰ. 5:8
10. የዘላለም ሕይወት፣ ቲቶ 1:2፤ 3:7
11. የክርስቲያን ብስለት ውጤቶች፣ ሮሜ. 5:2-5
12. የፍጥረት ሁሉ መዋጀት፣ ሮሜ. 8:20-22
13. የልጅነት መቀዳጀት፣ ሮሜ. 8:23-25
14. የእግዚአብሔር መጠሪያ፣ ሮሜ. 15:13
15. የጳውሎስ መሻት ለአማኞች፣ 2ቆሮ. 1:7
16. ብዙ ለአዲስ ኪዳን አማኞች እንደ መመሪያ፣ ሮሜ. 15:4

☐ “እስከ መጨረሻው ጸንቶ መጠበቅ” ይህ ሐረግ በጥንታዊ ግሪክ የእጅ ጽሑፎች ላይ አይገኝም P⁴⁶ ወይም B እና፣ ስለዚህ፣ ዋነኛ ላይሆን ይችላል። ሆኖም፣ እሱ በሌሎች ጥንታዊ ክብ ትልልቅ የግሪክ የእጅ ጽሑፎች ተካትቷል (S፣ A፣ C፣ D፣ K፣ እና P)። እሱም ቁ. 14 ላይ ተካትቷል እና ምናልባት እዚህ በጸሐፊ ተተርጉሞ ይሆናል፣ ለማመዛዘን ሲባል። እሱ በርግጥ ከወውድ-ጽሑፉ ሥነ-መለኮት ጋር ይገጥማል። ልዩ ርዕስ 7:11 ላይ ተመልከት።

ዕብራዊያን : 3:7-19

⁷ስለዚህ መንፈስ ቅዱስ እንደሚል። ⁸ዛሬ ድምፁን ብትሰሙት፣ አባቶቻችሁ እኔን የፈተኑበት የመረመሩበትም አርባ ዓመትም ሥራዬን ያዩበት በምድረ በዳ በፈተና ቀን በማስመረር እንደ ሆነ፣ ልባችሁን እልከኛ አታድርጉ። ¹⁰ስለዚህ ያን ትውልድ ተቆጥቼ። ዘወትር በልባቸው ይስታሉ መንገዴን ግን አላወቁም አልሁ፤ ¹¹እንዲሁ። ወደ ዕረፍቴ አይገቡም ብዬ በቀጣዬ ማልሁ። ¹²ወንድሞች ሆይ፣ ምናልባት ሕይወት እግዚአብሔርን የሚያስከዳችሁ ክፉና የማያምን ልብ ከእናንተ በአንዳችሁ እንዳይኖር ተጠንቀቁ፤ ¹³ነገር ግን ከእናንተ ማንም በኃጢአት መታለል እልከኛ እንዳይሆን፣ ዛሬ ተብሎ ሲጠራ ሳለ፣ በእያንዳንዱ ቀን እርስ በርሳችሁ ተመክኩ፤ ¹⁴የመጀመሪያ እምነታችንን እስከ መጨረሻው አጽንተን ብንጠብቅ፣ የክርስቶስ ተካፋዮች ሆንናልና፤ ¹⁵አየተባለ። ዛሬ ድምጹን ብትሰሙት፣ በማስመረር እንደሆነ ልባችሁን እልከኛ አታድርጉ። ¹⁶ስምተው ያስመረሩት እነማን ነበሩ? በሙሴ ተመርተው ከግብጽ የወጡ ሁሉ አይደሉምን? ¹⁷አርባ አመትም የተቆጣባቸው እነማን ነበሩ? ሬሳቸው በምድረ በዳ የወደቁ፣ ኃጢአትን ያደረጉት እነርሱ አይደሉምን? ¹⁸ካልታዘዙትም በቀር ወደ እረፍቴ እንዳይገቡ የማለባቸው እነማን ነበሩ? ¹⁹ባለማመናቸውም ጠንቅ ሊገቡ እንዳልተቻላቸው እናያለን።

3:7 “መንፈስ ቅዱስ እንደሚል” ይህ የብዙ ተመስጧዊነት ባለቤት መንፈስ ቅዱስ እንደሆነ ማሳያ ነው። በወውድ-ጽሑፍ ይህ እጅግ ጠቃሚ ነው፣ ምክንያቱም ቅዱስ ቃሉ ባለቤትነቱ ለአብ ነው 1:5፤13፤ 2:6፤11፤ 4:3፤4፤ 10:9፤ 13:5። ስለዚህ፣ ይህ ጠንካራ ምንግብ ነው ለመንፈስ ቅዱስ መለኮትነትና አካልነት (ዝክ. 9:8፤ 10:15)።

ልዩ ርዕስ፡ ሥላሴ

የሥላሴን ሦስት አካላት እንቅስቃሴ በአንድ ወጥ በሆነ አውደ ተመልካታቸው፡፡ «ሰላሴ» የሚለው መጠሪያ ለመጀመሪያ ጊዜ የተፈጠረው በቱርቱሶን እንጂ መጽሐፍ ቅዱሳዊ ቃል አይደለም፡፡ ነገር ግን ሐሳቡ በጣም የተስፋፋ ነው፡፡

ሀ. ወንጌላት

1. ማቴ 3:16-17፤ 28:29 (እና ሌሎች ተመሳሳዮች)

2. ዮሐ 14:26

ለ. ሐዋርያት ሥራ - ሐዋ 2:32-33፤ 38-39

ሐ. ጳውሎስ

1. ሮሜ 1:4-5፤ 5:1:5፤ 8:1-4:8-10

2. 1ቆሮ 2:8-10፤ 12:4-6

3. 2ቆሮ 1:21: 13:14

4. ገላ 4:4-6

5. ኤፌ 1:3-14፤ 17፤ 2:18፤ 3:14-17፤ 4:4-6

6. 1ተሰ 1:2-5

7. 2ተሰ 2:13

8. ቲቶ 3:4-6

መ. ጴጥሮስ 1ጴጥ 1:2

ሠ. ይሁዳ ቁ. 20-21

በእግዚብሔር ውስጥ የብዙ ቁጥር መኖሩ በብሉይ ኪዳን ውስጥ ፍንጭ አለ፡፡

ሀ. የብዙ ቁጥር ለእግዚአብሔር መጠቀስ

1. “ኤሎሂም” የሚለው ስም ብዙ ቁጥሮችን አመልካች ነው፡፡ ግን ምን ጊዜም በእግዚአብሔር ሲጠቀም ነጠላ ግሰን አመልካች ነው፡፡

2. “እኛ” በዘፍጥረት 1:26-27፤ 3:22፤ 11:7

ለ. የእግዚአብሔር መልእክ መለኮትን በሚታይ መልኩ የወከለ ነበር

1. ዘፍ. 16:7-13፤ 22:11-15፤ 31:11፤ 13፤ 48፤ 15-16

2. ዘፀ. 3:2፤ 4፤ 13:21፤ 14:19

3. መሳፍንት 2:1፤ 6:2-23፤ 13:3-22

4. ዘካርያስ 3:1-2

ሐ. እግዚአብሔር እና መንፈሱ የተለያዩ (ዘፍ:1-2 መዝ 104:30፤ ኢሳ 63: 9-11፤ ሕዝ 37:13-14)

መ. እግዚአብሔር (ያህዌህ) እና መሰል (አዶናይ) የተለያዩ ናቸው መዝ 45:6-7፤ 110:1፤ ዘካ 2:8-11፤ 10:9-12

ሠ. መሰሉ እና መንፈሱ የተለያዩ ናቸው፤ ዘካ 12:10

ረ. ሦስቱም በኢሳ 48:16፤ 61:1 ላይ ተጠቅሰዋል፡፡

የኢየሱስ መለኮትነት እና የመንፈስ ስብእና አጥባቂ እና የአንድ አምላክ አምልኮ ተከታዮች ለነበሩት ለቀደመት አማኞች ችግር የፈጠረባቸው ጉዳይ ነበር፡፡

1. ቱርቱሊያን - ወልድ ከአብ እንደሚያንስ አስረዳ

2. አሪገን - የወልድን እና የመንፈስ መለኮታዊ ማንነት ዝቅ አደረገ

3. አርዮስ - የወልድን እና የመንፈስ መለኮትነት ካደ

4. ምናርኪያኒዝም - አንድ አምላክ ተከታታይነት ባው ሁኔታ እንደ አባት፣ ልጅ፣ እና መንፈስ እንደ ተገለጠ የሚያምን

ሰላሴ በታሪክ ሁሉ በቅዱሳት መጻሕፍት አማካኝነት ሃሳቡ ሲገለፅ የኖረ ጉዳይ ነው፡፡

1. የኢየሱስ መለኮትነት፣ ከአብ ጋር እኩል መሆኑ በ325 ዓ.ም በኒቅያ ጉባኤ ፀደቀ

2. የመንፈስ ሙሉ ስብእና እና መለኮትነት ከአብ እና ከወልድ ጋር እኩል መሆኑ በኮንስታንቲኖፕል ጉባኤ (381 ዓ.ም) ፀድቋል፡፡

3. የሰላሴ አስተምህሮ የአውግስቲን ሥራ በሆነው ውስጥ *Dei trinitate* በሙላት ተገልጿል፡፡

እዚህ ላይ ግን እንቅስቃሴን የሆነ ጉዳይ አለ፡፡ አዲስ ኪዳን ግን አንድ መለኮታዊ መንነት ያለው እና ሦስት ዘላለማዊ የስብእና መገለጫ እንዳሉት የሚያረጋግጥ ይመስላል፡፡

☐ “ዛሬ ድምጹን ብትሰሙት” ቁጥር 7-11 ከሴፕቱዋጂንት መዝ. 95:7-11 የተጠቀሰ ነው፤ እሱም ለእስራኤል ማስጠንቀቂያ የተሰጠ፣ በምድረ በዳ መንከራተት ጊዜ፣ በማያምኑት ሳቢያ፡፡ ዕብራውያን 3:17 እስከ 4:13 የተመሠረተው የዚህ ምንባብ ማብራሪያ ሆኖ ነው፡፡ ይህ የሦስተኛ መደብ ሁኔታዊ ዓረፍተ ነገር ነው፡፡ እነርሱም ለማየትም ሆነ ለመስማት ዕድል አላቸው (ዝክ. ቁ. 9) ነገር ግን በፍቃዳቸው እምቢ ብለው ልባቸውን አደነደኑ፡፡

3:8 “እንደነርሱ በማስመረር እንደ ሆነ፣ ልባችሁን እልክኛ አታድርጉ” ታሪካዊ ጠቃሹ የእስራኤል በምድረ በዳ የመንከራተት ጊዜ ነው፡፡ ማሰረታዊው የዕብራይስጥ ጽሑፍ የእስራኤልም የመሪባ ዐመጸ ስፍራዎች መልክዓ ምድር ይዘረዝራል (ዘጸ.17:7፤ ዘካ. 20:13) እና ማሳህ (ዘጸ.17:7፤ ዘዳ. 6:16)፡፡ ሴፕቱዋጂንት እነርሱን የሚተረጎሙ በሥርወ ቃላቸው ነው (መሪባ - የውዝግብ ስፍራ እና ማሳህ - ፈተና፣ ዝክ. ቁ. 9)፡፡

“ልብ” የሚለው ቃል የሚያመለክተው ሙሉ ስብዕናን ነው (ዘዳ. 6:4-5)፡፡ እነዚህ እስራኤላውያን ከመነሻው እምነት አላቸው፣ ነገር ግን ጎላ ላይ በእምነት አላደረጉም (ማለትም፣ የ12ቱ ሰላዮች ዜና)፡፡ በዚህ ምክንያት ወደ ተስፋይቱ ምድር እንዲገቡ አልተፈቀደላቸውም፡፡

ልዩ ርዕስ:- ልብ

“ካርዲያ” *Kardia* የሚለው የግሪኩ ቃል *leb* ልብ የሚለው የእብራይስጡን ቃል (BDB 523) ለማንጸባረቅ በሰብትዎቻችን እና በአዲስ ኪዳን ውስጥ ተጠቅሷል። ይህ ቃል በተለያዩ መንገዶች ጥቅም ላይ ውሏል (Bahuer፣ ArXdt፣ Giagrigh aXd DaXker፣ *A Greek-English lexicon* pp.403-404)።

1. የተፈጥሮአዊ ሕይወት ማእከል፤ ለሰው የሚደረግ ተለዋዋጭ ዘይቤ (የሐዋ.14:17፤ 2ኛ ቆሮ.3:2-3፤ ያዕ. 5:5)
2. የመንፈሳዊ ሕይወት ማዕከል (ማለትም ሞራላዊ)
 ሀ. እግዚአብሔር ልብን ያውቃል (ሉቃ.16:15፤ ሮሜ 8:27፤ 1ኛ ቆሮ. 14:25፤ 1ኛ ተሰሎ.2:4፤ ራዕ.2:23)
 ለ. የሰውን ልጅ መንፈሳዊ ሕይወት የሚያመለክት (ማቴ.15:18-19፤ ሮሜ. 6:17፤ 1ኛ ጢሞ. 1:5፤ 2ኛ ጢሞ. 2:22፤ 1ኛ ጴጥ. 1:22)
3. የአስተሳሰብ ሕይወት ማዕከል (እውቀት ማቴ.13:15፤24:48፤ የሐዋ.7:23፤16:14፤28:27፤ ሮሜ.1:21፤10:6፤2ኛ ቆሮ.4:6፤ኤፌ. 1:18፤4:18፤ ያዕ.1:26፤ 2ኛ ጴጥ.1:9፤ራእ.18:7፤ ልብ ከአእምሮ ገር ተመሳሳይ ነው በ2ኛ ቆሮ.3:14-15 እና ፊልጵ 4:7)
4. የፈቃድ ማዕከል (ማለትም ፈቃድ የሐዋ.5:4፤11:23፤1ኛ ቆሮ. 4:5፤5:37፤2ኛ ቆሮ.9:7)።
5. የሰሜቶቻችን ማዕከል (ማቴ.5:28፤ የሐዋ. 2:26፤37፤7:54፤21:13፤ ሮሜ 1:24፤ 2ኛ ቆሮ. 2:4፤7:3፤ኤፌ.6:22፤ ፊልጵ.1:7)።
6. የመንፈስ ቅዱስ እንቅስቃሴ ልዩ ሥፍራ (ሮሜ 5:5፤ 2ኛ ቆሮ. 1:22፤ገላ.4:6/ክርስቶስ በልባችን-ኤፌ. 3:17)
7. ልብ የአንድን ሰው ሁለንተና የሚያመለክት ተለዋዋጭ ዘይቤ ነው (ዘይቤያዊ ቋንቋ) ነው (ማቴ.22:37 ከዘዳ. 6:5 የተወሰደ)። ሃሳቦች፣ ሃላግነቶች፣ ድርጊቶች አንድ ላይ ተቀናጅተው የግለሰቡን ማንነት ያሳያሉ። ብሉይ ኪዳን ጎላ ያለ የቃሉ አጠቃቀም አለው።
 ሀ. ዘፍ. 6:6፤8:21 “እግዚአብሔር በልቡ ተጸጸተ” ሆሴ. 11:8-9ንም አስታውል
 ለ. ዘዳ.4:29፤ 6:5 “በፍጹም ልብህና በፍጹም ነፍስህ”
 ሐ. ዘዳ. 10:16 “ያልተገረዘ ልብ” እና ሮሜ 2:29።
 መ. ሕዝ.12:31-32 “አዲስ ልብ”
 ሠ. ሕዝ 36:26 “አዲስ ልብ” እና “የድንጋይ ልብ”

☐ “እንደ ቀኑ” እዚህ ምሳሌ አለ፣ የዕብራይስጡ ቃል “*yom*”፣ እሱም በዘይቤአዊ መልኩ ጥቅም ላይ የዋለ (ዮሐንስ 8:56፤ ዕብ. 8:9)፣ በጥሬው የ24 ሰዓት ጊዜ በሚል መልኩ አይደለም።

ልዩ ርዕስ:- የግም

የዮም (ቀን) ንድፈ ሐሳባዊ ትርጉም የተወሰደውና የተሻሻለው ከዶር. ጆን ሃሪስ (የክርስቲያን ጥናት ትምህርት ክፍል ዲግሪና የብኪ የምስራቅ ቴክሳስ ባፕቲስት ዩኒቨርሲቲ ፕሮፌሰር) የብኪ ጥናት 1 ማስታወሻ፡

1. የሃያ አራት ሰዓት ጊዜ ንድፈ ሐሳብ በጥሬው
 ይህ ቀጥተኛ የሆነ አግባብ ነው (ዘጸ. 20:9-11)። ከዚህ አግባብ የሚነሡት ጥያቄዎች፡
 ሀ. በመጀመሪያው ቀን ላይ እንዴት ብርሃን እንዴት ይኖራል፣ ፀሐይ እስከ አራተኛው ቀን ድረስ ካልተፈጠረች?
 ለ. ሁሉም እንስሶች (በተለይም በሌላኛው የዓለም ክፍል በዋናነት የነበሩ) ከአንድ ቀን ባነሰ ጊዜ እንዴት ይሰማሉ?
 (ዘፍ. 2:19-20)?
2. የቀን ዕድሜ ንድፈ ሐሳብ
 ይህ ንድፈ ሐሳብ የሚሞከረው፣ ሳይንስን ጎብር ለመስጠት ነው (በተለይም ጂኦሎጂን) ሊቃሉ ጋር። ይህ ንድፈ ሐሳብ የሚያሳየው “ቀናቱ” “ጂኦሎጂአዊ ዘመናት” መሆናቸውን ነው፣ በርዝመት። የእነሱም ርዝመት እኩል ነው፣ እንዲሁም እነሱ ጂኦሎጂን መልክ ለማስያዝ የተለያዩ ንብርብሮችን ግምት ለመግለጽ አገልግለዋል። ሳይንቲስቶች በዘፍ. 1 አጠቃላይ እድገት የመስማማት አዝማሚያ አሳይተዋል። ትነትና ውኃማ ክምችት የመሬትና የባሕርን መለየት መከተሉ፣ ከሕይወት በፊት መሆኑን ያሳያል። የአጽዋት ሕይወት ከእንስሳት ሕይወት በፊት ነው የመጣው፣ የሰው ልጅም የሚወክለው የኋለኛውን ውስብስቡን የሕይወት ዓይነት ነው። በዚህ አግባብ ላይ የሚነሱት ጥያቄዎች፡
 ሀ. ዕጽዋት ያለ ፀሐይ “ለዘመናት” እንዴት ሊኖሩ ይችላሉ?
 ለ. በዕድሜ ላይ የአበባ መዳቀል እንዴት ሊካሄድ ይችላል ነፍሳትና ወፎች “ለዘመናት” ሳይፈጠሩ ቆይተው ሳለ?
3. አማራጭ የቀናት ዕድሜ ንድፈ ሐሳብ
 ቀናቱ በርግጥ የሃያ አራት ሰዓት ጊዜ ነው ያላቸው፣ ግን፣ እያንዳንዱ ቀን በዘመናት ይከፋፈላል፣ ይህም የተፈጥሮን እድገት ያሳያል። በዚህ አግባብ ላይ የሚነሡ ጥያቄዎች፡
 ሀ. ተመሳሳይ የሆኑ ችግሮች ይነሳሉ፣ እንደ የቀን ዕድሜ ንድፈ ሐሳብ።
 ለ. ጽሑፉ “ቀንን” ያመለክታልን፣ እንደ ሃያ አራት ሰዓት እና እንደ ዘመናት ለመጠቀም?
4. ቀጣይነት ያለው የፍጥረት ጥፋት ንድፈ ሐሳብ
 ይህ ንድፈ ሐሳብ እንደሚከተለው ይረዳል። በዘፍ. 1:1 እና 1:2 መካከል፣ ያልተወሰነ የጊዜ ሰዓት አለ፣ እሱም ጂኦሎጂያዊ ዘመናት የተከናወኑበት፤ በዚህ ጊዜ፣ ቅድመ ታሪክ ፍጥረታት በፎሲል የተገለጹት ተፈጥረዋል፤ በግምት ከ200000 ዓመት በፊት፣ ከተፈጥሮ በላይ የሆነ ጥፋት ተከስቶ በዚህ ምድር ላይ ያለውን አብዛኛውን ሕይወት አጠፋ፣ እንዲሁም በርካታ እንስሳትን ደመሰሰ፤ ከዚያም የዘፍጥረት 1 ቀናት ተከስቷል። እነዚህ ቀናት የሚያመለክቱት ዳግም ተፈጥሮን ነው፣ ከዋነኛ ተፈጥሮ ይልቅ።
5. የኤደን ብቻ ንድፈ ሐሳብ
 የተፈጥሮ ሐተታ የሚያመለክተው በተፈጥሮ እና በአካላዊ ገጽታ ላይ ብቻ ነው፣ በኤደን ገነት።
6. የልዩነት ንድፈ ሐሳብ
 በዘፍ. 1:1 መሠረት፣ እግዚአብሔር ፍጹም የሆነ ዓለምን ፈጥሯል። በዘፍ.1:2 መሠረት ሉሲፈር (ሰይጣን) በዓለም ጉዳይ ላይ ተከሰ ዐመጸ። እግዚአብሔርም ሲሲፈርንና ዓለምን በጽሑ ጥፋት ፈረደባቸው። ለሚሊዮን ዓመታት ዓለም ብቻዋን ቀርታ ነበር፣ እናም

ጂኦሎጂያዊ ዘመናት አለፉ። በዘፍ. 1:3-2:3 መሠረት፣ በ4004 ቅ.ል.ክ ስድስት ጥሬአዊ ሃያ አራት ሰዓት ቀናት፣ ዳግም ተፈጥሮ ተፈጠረ። ቢሾፕ አሸር (1654 ዓ.ም) የዘፍጥረት 5 እና 11ን የትውልድ ዝርዝርን የሰው ልጅን ተፈጥሮ መች እንደሆነ ለማወቅ 4004 ዓ.ም ተጠቅመውበታል። ሆኖም፣ ጆኦሎጂ የተጠናቀቀ ቅደም ተከተላዊ ቀመርን አይወክሉም።

7. የተቀደሰው ሳምንት ንድፈ ሐሳብ

የዘፍጥረት መጽሐፍ ጸሐፊ የቀናትንና የሳምንታትን ጽንሰ ሐሳብ የተጠቀመው እንደ ሥነ ጽሑፋዊ መሣርያ ነው። ለእግዚአብሔር የፍጥረት ተግባር እንደ መለኮታዊ መለኪያ። እንዲህ ዓይነቱ መዋቅር የእግዚአብሔርን የፍጥረት ተግባር ውበትና የተለየ መልክ ያሳያል።

3:9 “እኔን የፈተኑበት የመረመሩበትም” “ማስመረር” የሚለው ቃል፣ ቁ. 8 ላይ እና “መፈተን” የሚለው ቃል ቁ. 9 ላይ በማሰረቲክ ጽሑፍ “መረባ” እና “ማሳህ” ናቸው። ሁለት መልክዓ ምድራዊ ስፍራዎች፣ ዘጸ. 17:1-7 ላይ የተጠቀሰው እስራኤላውያን በእግዚአብሔር ላይ ያመጹበት። በግሪኩ ትርጉም ሁለት የተለያዩ ቃላት “መፈተን” ወይም “መዋከር” ጥቅም ላይ ውለዋል። የመጀመሪያው (peirazo) በተለምዶ “ለማጥፋት መፈተን” የሚል ፍች ሲኖረው፣ ሁለተኛው ደግሞ (dokimazo) “ለማጽደቅ መፈተን የሚል አስተሳሰብ” አለው። ነገር ግን በዚህ ዐውደ-ጽሑፍ ተመሳሳይ ናቸው። ልዩ ርዕስ 2:18 ላይ ተመልከት።

□ “ሥራዎቹንም ያዩበት” የእግዚአብሔር ተአምራዊ አሠራር፣ በእስራኤል ልጆች ላይ፣ በአርባ ዓመቱ የምድረ-በዳ መንከራተት ጊዜ፣ ወደ ፍጹም እምነት አሳመጣቸውም። ሉቃስ 16 ላይ ያለው የአልአዛር እና የሀብታሙ ሰው ምሳሌ፣ ከማቴ. 24:24 ጋር ተደባልቆ የሚያሳየው ተአምራት ሁሉ የእግዚአብሔር ምልክት ሊሆን እንደማይችል ነው። አልያም የተሻለ መሣርያ ሰዎችን ወደ እምነት እንደማይመጣ (የዲያብሎስ ፈተና ለኢየሱስ፣ ማቴ. 4:3፣6)።

□ “አርባ ዓመት” ይህ ቁጥር ዘወትር በመጽሐፍ ቅዱስ ጥቅም ላይ ውሏል። እሱም የዕብራይስጥ ፈሊጥ መሆን አለበት፣ ለረጅም፣ ላልተወሰነ ጊዜና ሰዓት። በእውነቱ፣ በዚህ ዐውደ-ጽሑፍ እሱ የሚያመለክተው 38 ዓመት ነው (ዘኁ. 14:34)። የዕብራውያን ደራሲ የዕብራይስጡን የግሪኩን ጽሑፍ አሻሽሎታል። ለዚህ መዝሙር (ምሳ. የጳውሎስ መዝ. 68:18ን ኤፌ. 4:8 ላይ መጥቀስ) “አርባ ዓመትን” ከእስራኤል የያህዌን ተአምራት መመልከት ጋር በመደባለቅ፣ በምድረ በዳ የመንከራተት ጊዜ። ሆኖም፣ ማሰረቲካዊው ጽሑፍ እና ሴፕቱዋጂንት ሐረግን ከያህዌ ቁጥ ጋር ያያይዙታል። በሕዝቡ ላይ በዚህ ጊዜ (መዝ. 95:10)። የአዲስ ኪዳን ደራሲያን በተመሰጠ ሆነው ዘወትር ብኪን በራቢያዊ የቃላት ጨዋታ ይተረጉሙታል። ይህም የእኛን ዘመናዊ መሰጠት የሚያናውጥ ነው። ለደራሲው ሐሳብ፣ መጽሐፍ ቅዱስን ለመተርጎም እንደ ትክክለኛው መንገድ። እኛ መፍቀድ ይኖርብናል፣ የአኪ ደራሲያን ብኪን ለመጠቀም መብት እንዳላቸው፣ ይኸውም ለዘመናዊ ተርጓሚዎች ተገቢ መንገድ መስሎ ባይታይም። የተመሰጠ ደራሲያኑን ሥነ-ትርጓሜ አገባብ ዳግመኛ ልናወጣው አንችልም።

3:10 “ይሄንም ትውልድ ተቆጥቼ” የያህዌ ቁጥና ፍርድ የተሻለ ምሳሌ ዘኁልቁ 14:11፣22-23፣27-30፣35 ላይ ይገኛል።

□ “ማወቅ” የዕብራይስጡ ቃል የግል ግንኙነት የሚል ይዘት አለው (ዘፍ. 4:1፣ ኤር. 1:5)፣ ስለ አንድ ሰው ወይም ነገር ያለ ሐቅ ሳይሆን። መጽሐፍ ቅዱሳዊ እምነት ሁለቱም አሉት እውነታዊ ይዘት (እውነት) እና ግለሰባዊ ይዘት (መታመን)።

□ “መንገዶቹን” በዕብራይስጥ በርካታ ተመሳሳዮች አሉ፣ የእግዚአብሔርን ሕግ ለመጥቀስ (መዝ. 19:6-9፣ 119)። የእግዚአብሔር ፍቃድ ለእነርሱ ግልጽ ነበር (ማለትም፣ የብኪ እስራኤላውያን)፣ ነገር ግን ፈቅደው ናቸው። ይህ ነበር የማይምኑት አይሁድ ችግር፣ የዕብራውያን ተቀባዮች። የኢየሱስ መልአክት “የእግዚአብሔርን መንገዶች” ለወጠ (ማለትም፣ ማቴ. 5:21-48፣ ማርቆስ 7:19፣ 10:5-6)። ለእነዚህ አይሁድ አማኞች አዳጋች ነበር፣ ሙሴን መተውና በሐዋርያዊ መልአክት “አዲስ ኪዳን” ፈጽሞ መታመን (ኤር. 31:31-34፣ ሕዝ. 36:22-38) ሙሉ ለሙሉ ከሰው ድርጊት የተለየውን!

ልዩ ርዕስ፡ የእግዚአብሔር ራዕይ መግለጫ ቃላት (ዘዳግምንና መዝሙርን በመጠቀም)

- I. “ሥርዓት” ቢዲቢ. 349፣ “ሕጋዊ ስነድ፣ ደንብ፣ ወይም ሥነ ሥርዓት”
 - ሀ. ተባዕታይ፡ ፆፓ - ዘዳ. 4:1፣5፣6፣8፣14፣40፣45፣ 5:1፣ 6:1፣24፣25፣ 7:11፣ 11:32፣ 16:12፣ 17:19፣ 26:17፣ 27:10፣ መዝ. 2:7፣ 50:16፣ 81:4፣ 99:7፣ 105:10፣45፣ 148:6
 - ለ. አንስታይ፡፲፱ፓፓ - ዘዳ. 6:2፣ 8:11፣ 10:13፣ 11:1፣ 28:15፣45፣ 30:10፣16፣ መዝ. 89:31፣ 119:5፣8፣ 12፣ 6፣23፣26፣33፣48፣54፣64፣68፣71፣ 80፣ 83፣112፣124፣ 135፣ 145፣ 155፣ 171
- II. “ሕግ” ቢዲቢ. 435፣ “መመሪያ”
 - ዘዳ. 1:5፣ 4:44፣ 17:11፣18፣19፣ 27:3፣8፣26፣ 28:58፣61፣ 29:21፣29፣ 30:10፣31:9፣ መዝ. 1:2፣ 19:7፣ 78:10፣ 94:12፣ 105:45፣ 119:1፣18፣ 29፣34፣44፣51፣53፣ 55፣61፣ 70፣ 72፣77፣85፣92፣97፣109፣ 113፣126፣ 136፣142፣ 150፣153፣ 163፣165፣174
- III. “ምስክርነቶች” ቢዲቢ. 730፣ “መለኮታዊ ሕጎች”
 - ሀ. የብዙ፣ ፲፱፯፯ - ዘዳ. 4:45፣ 6:17፣20፣ መዝ. 25:10፣ 78:56፣ 93:5፣ 99:7፣ 119:22፣24፣46፣59፣ 79፣ 95፣ 119፣ 125፣ 138፣146፣152፣ 167፣168
 - ለ. ፲፱ ፯ ወይም ፲፱ ፯ - መዝ. 19:7፣ 78:5፣ 81:5፣ 119:2፣14፣31፣36፣88፣99፣111፣129፣144፣157
- IV. “መርሐች” ቢዲቢ. 824፣ “ተጠያቂነት”
 - መዝ. 19:8፣ 103:18፣ 111:7፣ 119:4፣15፣27፣40፣45፣56፣63፣ 69፣78፣87፣ 93፣94፣100፣ 104፣ 110፣128፣134፣141፣

159:168:173

V. “ትዕዛዛት” ቢዲቢ. 846

- ዘዳ. 4:2:40:5:29:6:1:2:17:25:8:1:2:11:10:13:11:13:15:5:26:13:17:30:11:16: መዝ. 19:8:119:6:10:19:21:32:35:47:48:60:66:73:86:96:98:115:127:131:143:151:166:176
- “ፍርዶች/ደንቦች” ቢዲቢ. 1048: “ድንጋጌዎች” ወይም “ፍትሕ” ዘዳ. 1:7:4:1:5:8:14:45:7:12:16:18:

30:16:33:10:21: መዝ. 10:5:18:22:19:9:48:11:89:30:97:8:105:5:7:119:7:13:20:30:39:43:52:62:75:84:102:106:120:137:149:156:160:164:147:19:149:9

VI. “መንገዱን” ቢዲቢ. 202: የየህዌ መመሪያ ለሕዝቡ የሕይወት ስልት

- ዘዳ. 8:6:10:12:11:22:28:19:9:26:17:28:9:30:16:32:4: መዝ. 119:3:5:37:59

VII. “ቃሉን”

ሀ. ቢዲቢ. 202 - ዘዳ. 4:10:12:36:9:10:10:4: መዝ. 119:9:16:17:25:28:42:43:49:57:65:74:81:89:101:105:107:114:130:139:147:160:161:169

ለ. ቢዲቢ. 57

1. “ቃሉ” - ዘዳ. 17:19:18:19:33:9: መዝ. 119:11:67:103:162:170:172
 2. “ተስፋ” - መዝ. 119:38:41:50:58:76:82:116:133:140:148:154
- “ትዕዛዝ” - መዝ. 119:158

3:11 “በቀጣዩ እንደማልሁ” የእግዚአብሔር ቁጣ እንደ መጽሐፍ ቅዱስ እውነት ነው። እንደ እግዚአብሔር ፍቅር። መቀመጥ ይኖርበታል፤ ሆኖም፤ ሁለቱም ሰዎች ዘይቤዎች ናቸው። የሰውን ስሜቶችና ቃላትን በመጠቀም። እነርሱ በርግጥ ስለ እግዚአብሔር እውነት ናቸው። የመዳረሻ አይደለም እንጂ። እግዚአብሔር በበቂ መልኩ ራሱን ለእኛ ገልጧል፤ ነገር ግን ስለ እግዚአብሔር ብዙ አሉ። እኛ ልንቀበላቸው ያልቻልን፤ ገና አሁንም በዚህ ጊዜያዊ፤ ሥጋዊ፤ ኃጢአተኛ እውነታ ውስጥ ሳለን።

ልዩ ርዕስ: እግዚአብሔር እንደ ሰው ተገልጧል (አንትሮፖሞርፊያዊ ቋንቋ)

1. ይህ ዓይነቱ ቋንቋ በብሉይ ኪዳን በጣም የተለመደ ነው (ጥቂት ምሳሌዎች)

ሀ. የሥጋዊ አካል ክፍሎች

1. ዓይኖች - ዘፍ. 1:4:31:6:8: ዘጸ. 33:17: ዘኁ. 14:14: ዘዳ. 11:12: ዘካ. 4:10
2. እጆች - ዘጸ. 15:17: ዘኁ. 11:23: ዘዳ. 2:15
3. ክንድ - ዘጸ. 6:6:15:16: ዘዳ. 4:34:5:15:26:8
4. ጆሮዎች - ዘኁ. 11:18:1 ሳሙ. 8:21:11 ነገሥ. 19:16: መዝ. 5:1:10:17:18:6
5. ፊት - ዘጸ. 33:11: ዘኁ. 6:25:12:8: ዘዳ. 34:10
6. ጣት - ዘጸ. 8:19:31:18: ዘዳ. 9:10: መዝ. 8:3
7. ድምፅ- ዘፍ. 3:8:10: ዘጸ. 15:26:19:19: ዘዳ. 26:17:27:10
8. እግሮች - ዘጸ. 24:10: ሕዝ. 43:7
9. በሰው መልክ - ዘጸ. 24:9-11: መዝ. 47: ኢሳ. 6:1: ሕዝ. 1:26
10. የእግዚአብሔር መልአክ - ዘፍ. 16:7-13:22:11-15:31:11:13:48:15-16: ዘጸ. 3:4:13-21:14:19: መሳ. 2:1:6:22-23:13:3-22

ለ. ሥጋዊ ድርጊቶች

1. የተፈጥሮ አድራጊ እንደሆነ የተናገረው - ዘፍ. 1:3:6:9:11:14:20:24:26
2. መራመድ (ማለትም፡ ድምፁ) በዔድን - ዘፍ. 3:8: ሌዋ. 26:12: ዘዳ. 23:14
3. የኖላን መርከብ በሩን መዝጋቱ - ዘፍ. 7:16
4. መሥዋዕቱን ማሸተቱ - ዘፍ. 8:21: ዘጸ. 29:18:25: ሌዋ. 26:31
5. መውረድ - ዘፍ. 11:5:18:21: ዘጸ. 3:8:19:11:18:20
6. መሴን መቅበሩ - ዘዳ. 34:6

ሐ. ስብዓዊ ስሜቶች (ጥቂት ምሳሌዎች)

1. መቆጨት/መጸጸት - ዘፍ. 6:6:7: ዘጸ. 32:14: መሳ. 2:18:1 ሳሙ. 15:29:35: አሞጽ 7:3:6
2. መበሳጨት - ዘጸ. 4:14:15:7: ዘኁ. 11:10:12:9:22:22:25:3:4:32:10:13:14: ዘዳ. 6:15:7:4:29:20
3. ቅናት - ዘጸ. 20:5:34:14: ዘዳ. 4:24:5:9:6:15:32:16:21: ኢያሱ. 24:19
4. መጥላት/መጸየፍ - ሌዋ. 20:23:26:30: ዘዳ. 32:19

መ. ቤተሰባዊ ቃላት (ጥቂት ምሳሌዎች)

1. አባት
 - ሀ. የእስራኤል - ዘጸ. 4:22: ዘዳ. 14:1: ኢሳ. 1:2:63:16:64:8
 - ለ. የንጉሥ - 11 ሳሙ. 7:11-16: መዝ. 2:7
 - ሐ. ለአባታዊ ድርጊት ዘይቤ - ዘዳ. 1:31:8:5: መዝ. 27:10: ምሳ. 3:12: ኤር. 3:4:22:31:20: ሆሴዕ 11:4: ማሌ. 3:17
2. ወላጅ - ሆሴዕ 11:1-4
3. እናት - መዝ. 27:10 (በምታጠባ እናት ምሳሌ)፤ ኢሳ. 49:15:66:9-13

4. ወጣት ታማኝ አፍቃሪ - ሆሴዕ 1-3
- II. የዚህን ዓይነት ቋንቋ አጠቃቀም ምክንያቶች
- ሀ. ለእግዚአብሔር ራሱን ለሰው ልጆች መግለጹ አስፈላጊ ስለሆነ፤ እግዚአብሔርን እንደ ወንድ የመውሰድ ጽንሰ ሐሳብ በስፋት የተሰራጨው የአንትሮፖሞርፊያዊነቱ ምክንያት እግዚአብሔር መንፈስ ስለሆነ ነው!
 - ለ. እግዚአብሔር ከሁሉ የተሻለ ትርጉም ያለውን የሰው ሕይወት ገጽታዎች ነው የሚወስደው፤ እናም ራሱን ለመግለጫነት ይጠቀምባቸዋል፤ ለወደቀው የሰው ልጅ (አባት፣ እናት፣ ወላጅ፣ አፍቃሪ)
 - ሐ. ምንም ቢያስፈልግ እንኳ እግዚአብሔር ራሱን በምንም ዓይነት አካላዊ ቅርጽ እንዲወሰን አይችም (ዘጸዓት 20፤ ዘዳግም 5)
 - መ. መዳረሻው አንትሮፖሞርፊዝም የኢየሱስ ሥጋዊነት ነው! እግዚአብሔር ሥጋዊ ሆነ፤ የሚዳሰስ (1ኛ ዮሐንስ 1፡1-3)። የእግዚአብሔር መልእክት የእግዚአብሔር ቃል ሆነ (ዮሐንስ 1፡1-18)።

☐ **“ማልኩ”** እግዚአብሔር ዘወትር በራሱ ይምላል፤ በአዎንታ፣ ቃሉ እውነት መሆኑን ለማስረገጥ፤ እዚህ ግን በአሉታዊ ነው (ዝክ. 4፡3)፤ ይኸውም ማስጠንቀቂያዎቹንና የአለመታዘዝን ውጤት ለማስረገጥ።

☐ **“ወደ ዕረፍቱ አይገቡም”** ይህ ከፊል አንደኛ መደብ ሁኔታዊ ነው፤ ያለ ማጠቃለያ፣ ነገር ግን በአሉታዊ አንድምታ። “ዕረፍት” የሚለው ቃል ምዕራፍ 3 እና 4 ላይ በ4 የተለያዩ መንገዶች ጥቅም ላይ ውሏል።

1. ዘፍ. 2፡2 ላይ ለእግዚአብሔር ዕረፍት ጥቅም ላይ ውሏል፤ በፍጥረት ሰባተኛ ቀን (ዝክ. 4፡3፤4፤10)
2. ዘኁ. 13 እና 14 ላይ ኢያሱ ሕዝቡን ወደ ተስፋይቱ ምድር ለማምጣቱ ጥቅም ላይ ውሏል (ዝክ. 3፡11፤18፤ 4፡8)
3. መዝ. 95፡7-11 ላይ እሱ ለዳዊት ቀን ጥቅም ላይ ውሏል፤ የእግዚአብሔር ዕረፍት ገና በሙሉ እንዳልመጣ (ዝክ. 4፡1፤9-10)
4. እሱ ለመንግሥተ ሰማይ በዘይቤነት ጥቅም ላይ ውሏል (የእግዚአብሔር መገኘት)

3፡12

አለመመቅ፣ አየተመት፣

አኪሮት	አኪመቅ	“ወንድሞች ተጠንቀቁ”
አኪመቅ	አኪሮት	“ተጠንቀቁ”
አኪሮት	አኪመቅ	“ተጠንቀቁ”

ይህ የአሁን የድርጊት ተተካሪ ነው፤ በመጠንቀቅ መቀጠል! እሱም በእምነት መጀመሪያ ላይ የሚሆን የእምነት ሕይወት ብቻ አይደለም፤ ዋነኛ ቢሆንም፣ ግን ደግሞ መጨረሻውም እንጂ (ምዕራፍ 11)!!!

☐

አለመመቅ፣ አኪሮት	“ወንድሞች”
አየተመት	“ወንድሞችና እኅቶች”
አኪሮት	“ወንድሞች”

3፡1 ላይ ያለውን ማስታወሻ ተመልከት። ይህ መጠሪያ የሚጠቅሰው አማኝ አይሁድን ይመስላል፤ ምንም እንኳ እሱ የነሳ አባትነትን ቢጠራም።

☐ **“የማያምን ልብ”** ይህ የሚገልጸው አማኝን ነው፤ ሕያው እግዚአብሔርን የተወ። አማኝ ልብ እስከ መጨረሻው ጸንቶ የሚቀጥል ነው (ዝክ. ቁ. 14 እና ምዕራፍ 11)። “የማያምን ልብ” የሚለው ሐረግ የዕብራይስጥ ፈሊጥን ያመለክታል “የማያምን ልብ” (ዝክ. 4፡6)፤ እንደ “ወደቀ”፣ እሱም የዕብራይስጡን *shuv* ያመለክታል (“መመለስ” ወይም “መዞር”)።

☐ **“ሕያው እግዚአብሔርን የሚያስክድ”** ይህ የድርጊት የአሁን ያልተወሰነ ነው። ይህ ግሥ የእንግሊዝኛ ቃላትን “መተው” ምንጭ ነው። ይህ የሚያመለክተው እየባሰበት የሄደ አለማመን ነው (እሱም የ3፡14 ተቃራኒ ነው)። ይህ ምንባብ ከማን ጋር ይዛመዳል፡ (1) አማኝ አይሁድ ወይም (2) የማያምኑ አይሁድ? “ወንድሞች” የሚለው ቃል አጠቃቀም 3፡1 ላይ እና ተጨማሪው ሐረግ “የሰማያዊው ጥሪ ተካፋዮች” እና “ወንድሞች” 3፡12 ላይ የሚጠይቀው፣ አማኞችን ነው የሚያመለክተው።

እንግዲያውስ ማስጠንቀቂያው ከምን ጋር ይዛመዳል፡ (1) ደኅንነት ወይም (2) ታማኝነት? በወውደ-ጽሑፍ እሱ የሚያመለክተው ታማኝነትን ነው፤ ኢየሱስ ታማኝ ነበር፤ እነርሱም ታማኝ መሆን አለባቸው። ዕብራውያን የክርስትናን ሕይወት የሚመለከተው ከመጨረሻው ነው (ዝክ. ቁ. 14)፤ ከመጀመሪያው ላይ ሳይሆን (እንደ ጳውሎስ)።

ቁ. 13 ላይ ያለው “መተው” መያያዝ የሚኖርበት ቀጣይነት ካለው እምነትና ታማኝነት ጋር ነው። እስራኤላውያን እምነት አላቸው፣ ነገር ግን የሚሠራ፣ የሚታዘዝ እምነት አይደለም። እነርሱ ወተትና ማር የምታፈሰውን የእግዚአብሔርን የተስፋ ምድር አልተቀበሉም፤ የሰላዮቹን ዜና በመቀበል (ዘኁልቀ፡ 13-14)፤ በእግዚአብሔር ላይ ያላቸውን እምነት ሳይሆን። በዚህ ወውደ-ጽሑፍ “መተው”፣ “ከእምነት ወደኋላ ማለት” ማለት አይደለም፤ ነገር ግን “ከታማኝነት ወደ ኋላ ማለት ነው”! ሆኖም፣ ሁለቱም ለጤነኛ እምነት አስፈላጊዎች ናቸው። ልዩ ርዕስ 3፡16-18 ተመልከት።

እግዚአብሔር ዘወትር ወደ እኛ የሚመጣው በኪዳናዊ ግንኙነት ነው። እኛም በእምነትና በመታመን ምላሽ መስጠት ይኖርብናል። ሉዓላዊው እግዚአብሔር ፈቅዶልናል፤ በመነሻ ውሳኔያችንና ቀጣይነት ባለው ደቀ-መዝሙርነት እንድንሳተፍ። የዕብራውያን ደራሲን ለመከተል ያስቸግራል፤ ምክንያቱም

1. ራቢያዊ ሎጂክንና ሥነ-ትርጓሜን ስለሚጠቀም
2. ለሁለት ወገኖች በመጻፉ
 - ሀ. አማኝ አይሁድ
 - ለ. የማያምኑ አይሁድ
3. እሱ የክርስቲያን ዋስትናና ድልን የሚመለከተው ከታማኝነት መስፈርት አኳያ ነው፣ ብሎም ከእምነት

4. እሱ የሚያተኩረው እስከ ፍጻሜ ባለ ታማኝነት ላይ ነው (ዝኪ. 4:14፤ ምዕራፍ 11)። እሱ የክርስቲናን ሕይወት የሚመለከተው ከማጠቃለያው ላይ ነው፤ ከመጀመሪያው ላይ ሳይሆን።

“ሕይወት እግዚአብሔር” የሚለው ሐረግ፣ የእግዚአብሔር የኪዳን ስም ያህዌ መጠሪያ ነው፤ እሱም ከዕብራይስጥ ግሥ “መሆን” (ዘጸ. 3:14)። ልዩ ርዕስ፡ የመለኮት ስሞች 2:7 ላይ ተመልከት። እነዚህ አንባቢዎች ያህዌን አልተወም፣ ነገር ግን ውስጠ-ወይራ የሚሆነው የኢየሱስ ክርስቶስን ወንጌል አለመቀበል፣ በእውነቱ፣ ያህዌን አለመቀበል ነው (1 ዮሐንስ 5:9-12)።

ልዩ ርዕስ:- ክህደት (አፈሰቴማይ)

ይህ አፈሰቴማይ የተባለው የግሪክ ቃል ሰፊ የሆነ የትርጉም መስክ አለው። የእንግሊዝኛው አፖስታሊ/ክህደት ከዚህ ቃል ቢወጣም የእግሊዝኛው ቃል አጠቃቀም በዘመናዊው አንባቢዎች ላይ ጥላቻን አሳድሮአል። አውድ እንደተለመደው ቅድመ ማብራሪያ እንዳይደረግ በመከላከል ቁልፍ ጉዳይ ነው።

ይህ ቃል የሁለት ቃላት ጥምር ሲሆን እነሱም አፖ የሚለው መስተዋድድ ትርጉሙ «ከ» ወይም «ከ...ወደ...» እና ሂሳብ ማለት የሚለው «መቀመጥ፣» «መቆም፣» ወይም «መወሰን» ማለት ነው። የሚከተሉትን (ሥነ መለኮታዊ ያልሆኑ) አጠቃቀሞችን ልብ ይበሉ:-

1. በአካል ማስወገድ
 - ሀ. ከቤተ መቅደስ፣ ሉቃስ 2፡37
 - ለ. ከቤት፣ ማር.13፡34
 - ሐ. ከሰው፣ ማር.12፡12፤14፡50፤የሐዋ.5፡38
 - መ. ከማንኛውም ነገር፣ ማቴ.19፡27፤29
 2. በፖለቲካ ማስወገድ፣ የሐዋ.5፡37
 3. ከግንኙነት ማስወገድ፣ የሐዋ.5፡38፤15፡38፤19፡9፤22፡29
 4. በህግ ማስወገድ (ፍቺ)፣ ዘዳ.24፡1፤3 (LXX) እና ኢ.ኪ. ማቴ.5፡31፤19፡6፤ማር.10፡4፤1፤ፍ ቆሮ.7፡11
 5. እዳን ማስወገድ፣ ማቴ.18፡24
 6. ግድ አለመስኘትን በመተው ማሳይት፣ ማቴ.4፡209፤22፡27፤ዮሐንስ 4፡28፤16፡32
 7. ግድ መስኘትን ባለመተው ማሳየት፣ ዮሐንስ 8፡29፤14፡18
 8. መፍቀድ፣ ማቴ.13፡30፤19፡14፤ማር.14፡6፤ሉቃስ 13፡8
- ግሥ ደግሞ በሥነ መለኮታዊ ትርጉሙ ሰፊ አግልግሎት አለው:-
1. ኃጢአትን በመደምስ፣ይቅር በማለት፣ነጻ ማድረግ፣ ዘፀ.32፡32 (LXX)፤ዘሐ.14፡19፤ ኢዮብ 42፡10 እና ኢ.ኪ. ማቴ.6፡12፤14-15፤ ማር.11፡25-26
 2. ከኃጢአት በመጠበቅ፣2፡ፍ ጢሞ.2፡19
 3. በመራቅ ግዴላሽ መሆን
 - ሀ. ሕግ፣ ማቴ.23፡23፤የሐዋ.21፡21
 - ለ.እምነት፣ ሕዝ.20፡8 (LXX)፤ሉቃስ 8፡13፤2፡ፍ ተሰ.2፡3፤ፍ ጢሞ.4፡1፤ዕብ.2፡13
- ዘመናዊ አማኞች ብዙ የኢ.ኪ. ጸሐፊዎች ፈጽሞ ያላሰቡትን ብዙ ሥነ መለኮታዊ ጥያቄዎችን ጥያቄ ይጠይቃሉ። ከእነዚህ ጥያቄዎች አንዱ እምነትን ከታማኝነት ከመለየት ዝንባሌ ጋር ይያያዛል። በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ ከእግዚአብሔር ሕዝብ መካከል የነበሩ ሰዎች ነበሩና ጥቂት የሆነ ነገር አለ።
1. ብሉይ ኪዳን
 - ሀ. 12ቱን (10) ሰላዮች ሪፖርት የሰሙ፣ ዘሐ.14 (ዕብ.3፡16-19)
 - ለ. ቆሬ፣ ዘሐ. 16
 - ሐ. የኤሊ ልጆች፣ 1፤ ሳሙ. 2፤4
 - መ. ሳኦል፣ 1፤ ሳሙ. 11-13
 - ሠ. የሐሰት ነብያት (ምሳሌዎች)
 1. ዘዳ.13፡1-5፤18፡19-22 (የሐሰት ነብያትን የማወቂያ መንገዶች)
 2. ኤርምያስ 28
 3. ሕዝቅኤል 13፡1-7
 - ረ. ሐሰተኛ ሴት ነብያት
 1. ሕዝቅኤል 13፡17
 2. ነሀምያ 6፡14
 - ሰ. የእስራኤል ክፉ መሪዎች (ምስላዎች)
 1. ኤርምያስ 5፡30-31፤8፡1-2፤23፡1-4
 2. ሕዝቅኤል 22፡23-31
 3. ሚኪያስ 3፡5-12
 2. አዲስ ኪዳን
 - ሀ. ይህ የግሪክ ቃል ቃል በቃል አፖስታሊዝ ነው። ከሁለተኛ ምፃት በፊት ስለክፉና ሐሰተኛ ትምህርቶች መጠንከር ሁለቱም ብሉይ እና አዲስ ኪዳኖች ያረጋግጣሉ (ማቴ.24፡24፤ማር.13፡22፤የሐዋ.20፡29፤30፤2፡ፍ ተሰ.2፡9-12፤2፡ፍ ጢሞ.4፡4)። ይህ የግሪክ ቃል በማቴዎስ 13፤ማርቆስ 4፤ እና ሉቃስ 8 ላይ ያለውን ኢየሱስ ስለ መሬት(አፈር) የተናገረው ምሳሌ ሊያንጸባርቅ ይችላል።

እነዚህ የሐሰት አስተማሪዎች ክርስቲያኖች አለመሆናቸው ግልጽ ነው፤ እነሱ የወጡት ግን ከክርስቲያኖች ውስጥ ነው (የሐዋ.20÷29-30፤ 1ኛ የሐ.2÷19)፤ ስለሆነም እነርሱ ያልበሰሱ አማኞችን ማባበልና መማሪያ ይችላሉ (ዕብ.3÷12)።

ሥነ መለኮታዎ ጥያቄዎችን የሚጠይቁ ሐሰተኛ መምህራን ወይስ ይልቁን አማኞች? ይህን ጥያቄ ለመመለስ አስቸጋሪ ነው፤ ምክንያቱም በአጥቢያ ቤተክርስቲያን ውስጥ ሐሰተኛ መምህራን ነበሩና (1ኛ የሐ.2÷18-19)። ብዙ ጊዜ ቤተ እምነታዊ ወይም ሥነ መለኮታዊ ልማዳችን ይህንን ጥያቄ ያለ ግልጽ መጽሐፍ ቅዱሳዊ ማሰራጀት ይመልሳል (ጥቅሶችን ከአውዳቸው ገንጥሎ አውጥቶ ለአሳባቸው ድጋፍ መረጃ ለማድረግ ከሚሞክሩት በስተቀር)።

ለ. ግልጽ የሐሰት እምነት

1. ይሁዳ፣ የሐ.17÷12
2. ስምዖን የሐዋ.8
3. በማቴ.7÷13-23 ላይ የተገለጹት
4. በማቴ.13፤ ማር.4፤ሉቃስ 8 ላይ የተገለጹት
5. በዮሐንስ 8÷31-59 ላይ ያሉት አይሁዳውያን
6. አሌክሳንደር እና ሄሜኔዮስ፣ 1ኛ ጢ.ሚ.1÷19-20
7. በ1ኛ ጢ.ሞቴዎስ 6÷21 ላይ የገለጹት።
8. ሄሜኔዎስ እና ፊሊጦስ፣ 2ኛ ጢ.ሞ.2÷16-18
9. ዴማስ፣ 2ኛ ጢ.ሞ.4÷10
10. የሐሰት መምህራን፣ 2ኛ ጴጥ.2÷19-22፤ ይሁዳ ቁ.22-19
11. የክርስቶስ ተቃዋሚ 1ኛ የሐ. 2÷18-19

ሐ. ፍሬ አልባ እምነት

1. 1ኛ ቆሮንጦስ 3÷10-15
2. 2ኛ ጴጥሮስ 1÷8-11

አልፎ አልፎ ስለእነዚህ ጥቅሶች እናስባለን፤ ምክንያቱም የተቀናጀ ሥነ መለኮታችን (ካልቪኒዝም፣አርሜኒያኒዝም፣ወ.ዘ.ተ) በሞግዚትነት የሚጠቀሙባቸው መልሶች ስለሆኑ ነው። ይህንን ርዕስ ስለአመጣሁ ፈጥኞችሁ አትፍረዱብኝ። እኔ ግድ የሚለኝ ትክክለኛ የሥነ ፍታቴ አኪያሂድ ነው። መጽሐፍ ቅዱስ ለእኛ እንዲናገር ማድረግ አለብን እንጂ ወደ ዘመኑ የኃይማኖት አስተሳሰቦች ስብስብ ውስጥ ልናስገባው አይገባም። ይህ የሚያሳዝንና የሚያስደነግጥ ነው፤ ምክንያቱም አብዛኛው ሥነ መለኮታችን ቤተእምነታዊ፣ ባህላዊ፣ ግንኙነታዊ (ወላጆች፣ጓደኞች፣መጋቢዎች) ነው እንጂ መጽሐፍ ቅዱሳዊ አይደለም። ጥቂቶች በእግዚአብሔር ሕዝብ ውስጥ የነበሩ የእግዚአብሔር ሕዝብ ወደ አለመሆን ዞረዋል (ለምሳ. ሮሜ.9÷6)።

3፡13 “እርስ በርሳችሁ ተመክሩ፤” ይህ የአሁን የድርጊት ተተካሪ ነው። አማኞች መንፈስ ቅዱስንና ወልድን መመልከት ይገባቸዋል፤ ለሚያበረታታ እምነት እና ታማኝነት (ዝክ. 10፡24)። ይህ ተመሳሳይ ሥር ነው *paraclete*፣ እንደሚለው ቃል፣ ፍቸውም “በጎን በኩል ለዕርዳታ የሚጠራ” እናም ለመንፈስ ጥቅም ላይ ይውላል (ዮሐንስ 14፡16፤26፤ 15፡26፤ 16፡7) እና ለኢየሱስ (1 ዮሐንስ 2፡1)።

☐ “ዛሬ” “ዛሬ” መዝሙር 95 ጥቅም ላይ የዋለው፣ የሚያመለክተው እግዚአብሔርን ለማመንና ዕረፍቱን ለመፈለግ ያለ ጊዜ ነው፤ እሱም አሁንም ክፍት ነው በዳዊት ጊዜ እንደነበረ። ደራሲው አጽንዖት የሚሰጠው አሁን የውሳኔ ጊዜ እንደሆነ ነው፤ ምክንያቱም ቀጣይነት ያለው አለመቀበል ዓይንን የሚያሳውርበትና ማየት የማይቻልበት ጊዜ ስለሚመጣ ነው (ማለትም፣ ይቅር የማይባለው የወንጌላት ኃጢአት እና 1 ዮሐንስ ላይ ያለው ለሞት የሚያበቃ ኃጢአት)።

ማንም ጊዜውን አልመረጠም፣ ወደ እግዚአብሔር ሲመጣ (ዮሐንስ 6፡44፤65)። የእኛ ብቸኛ አማራጭ ምላሽ መስጠት ነው፤ እና ወዲያውኑ ምላሽ መስጠት። ቀጣይነት ያለው አለመቀበል እና በፍቃደኝነት ላይ የሆነ አለማመን መንፈሳዊ የልብ ጥንካሬ በሰው ላይ ይፈጥራል (የድርጊት ተገብሮ የሁኔታ፣ “በኃጢአት መታለል መጠንከር”) ይህ የእግዚአብሔር ፍቃድ አይደለም፣ ነገር ግን የሆነ ብሎ አለመቀበል ውጤት እንጂ። በእምነት ግብፅን የለቀቁት የእግዚአብሔር ሕዝቦች የእግዚአብሔርን ተስፋ አንቀበልም አሉ፣ ከተስፋው ምድር መውረስ ጋር የተያያዘውን። አማኞች ዘወትር ተግባራዊ አለማመንን ይፈጽማሉ። የመነሻ እምነትን ቀጣይነት ካለው እምነት እንዳትገጥሉ ተጠንቀቁ (ዝክ. ቁ. 6፡14)።

☐ “ነገር ግን ከእናንተ ማንም በኃጢአት መታለል አልከኛ እንዳይሆን” ይህ የድርጊት ተገብሮ ሁኔታን ገላጭ ነው። ኃጢአት ሰውኛ ሆኗል፣ የሰውን ልብ እንደሚያደነድን ጠላት። ይህ አውነት እንዴት እንደሚቀርብ ተገንዝቡ።

1. ወንድሞች ሆይ ተጠንቀቁ (ቁ. 12)
2. ማንም እንዳይኖረው (ቁ. 12)
ሀ. የማያምን ልብ
ለ. ከእግዚአብሔር እንዳይርቅ
3. እርስ በርስ ተበረታቱ (ቁ. 13)
4. በኃጢአት አልከኛ እንዳትሆኑ (ቁ. 13)
5. ተካፋዮች ነን፣ አጥብቀን ብንይዝ (ቁ. 14)

ምንኛ ጠንካራ የሚያበረታታና ማስጠንቀቂያ እነዚህ ቁጥሮች ያቀርባሉ።

3፡14 “የክርስቶስ ተካፋዮች ሆነናል” ይህ የተጠናቀቀ የድርጊት አመላካች ነው። ይህም የተጠናቀቀ ዕድገትን ያመለክታል የማያቋርጥ ሕላዌ አቋም ውጤት ያለው።

☐ “እንደ” ይህ ሦስተኛ መደብ ሁኔታዊ ነው፤ እሱም ጽኑ ድርጊት የሆነ፤ ይኸም ሌላኛው ማስጠንቀቂያ ነው ክርስቲያኖች እምነታቸውን ጸንተው እንዲይዙ የሚያሳሱበ (ዝኪ. 3:6፤ 4:14፤ 10:23)።

- አአመመቅ “ዋስትናችንን እስከመጨረሻው ጸንተን ብንይዝ”
- አኪጀት “የመጀመሪያ እምነታችንን እስከመጨረሻው ጸንተን ብንይዝ”
- አየተመት “እምነታችንን እስከመጨረሻው ጸንተን ብንይዝ ብቻ”
- አአት “በመጀመሪያው ላይ ያለንን እምነት እስከመጨረሻው ጸንተን ብንይዝ”
- አአመቅ “የመጀመሪያ እምነታችንን ጸንተን እስከ ፍጻሜው ብንይዝ”

ይህ የጽናት አጽንዖት ነው። እሱ ዋነኛ መጽሐፍ ቅዱሳዊ አጽንዖት ነው፤ እንደ ደገንነት። እነርሱ አንድ ላይ ተጣብቀዋል፤ ለመጽሐፍ ቅዱሳዊ የተመዘነ አስተሳሰብ (ዝኪ.3:6፤ 4:14፤ ማርቆስ 13:13፤ ሮሜ. 11:22፤ 1 ቆሮ. 15:2፤ ገላ. 6:7-9፤ 1 ዮሐንስ 2:19፤ ራዕ. 2:7፤ 11፤ 17፤ 26፤ 3:5፤ 12፤ 21፤ 21:7)። ልዩ ርዕስ ተመልከት፡ ዋስትና 2:2 ላይ። ለ “እስከ መጨረሻ” ልዩ ርዕስ 7:11 ላይ ተመልከት።

አብዛኞቹ መጽሐፍ ቅዱሳዊ ዶክትሪኖች የሚመጡት ከዲያሌክቲካዊ ወይም ፓራዶክሳካዊ ጥንዶች ነው። መጽሐፍ ቅዱስ ምስራቃዊ መጽሐፍ ነው፤ እሱም ዘይቤአዊ ቋንቋ የሚጠቀም፤ እውነትን በጠንካራ መግለጫዎች የሚገልጽ፤ ግን ከዚያም ከሌላ ታሳቢ ተቃርኗዊ መግለጫዎች ጋር የሚያመዘን። ስለዚህም እውነት የሚገኘው በሁለት የተጠናከሩ ጽንፎች መካከል ነው። ምዕራባዊ ሰዎች ጽሑፍን ማጥራት ይሻሉ፤ የፓራዶክሱን አንድ ወገን እናም እውነትን ከጽሑፍና ከቀኖና አኳያ ጽንፈኛ ያደርጉታል፤ አንደኛውን የእውነት ገለጻ ሲተረጎሙ፤ ሌላኛውን ተቃራኒ እውነት ሳይፈልጉትና ሳይገልጹት። በብዙ መንገዶች ይህ ዋነኛው የተቃርኖ ምንጭ ነው፤ በዘመናዊዎቹ ምዕራባዊ ማኅበረ እምነቶች! ከታች ያለውን ልዩ ርዕስ ተመልከት።

ልዩ ርዕስ፡ ዋስትና

ዋስትና (1) መጽሐፍ ቅዱሳዊ እውነታ (2) (የአማኝ የዕምነት ልምምድ እና (3) የአሕይወት ዘይቤ ነው።

ሀ. ለዋስትና መጽሐፍ ቅዱሳዊ መሠረት

1. የእግዚአብሔር አብ ባህሪያት
 - ሀ. ዘፍጥረት 3:15፤12:3
 - ለ. መዝሙር 46:10
 - ሐ ዮሐንስ 3:16፤ 10:28-29
 - መ. ሮሜ 8:31-39
 - ሠ. ኤፌሶን 2:5፤8-9
 - ረ. ፊሊጵስፎስ 1:6
 - ሰ. 2ጢሞዎስ 1:12
 - ሸ. 1 ጴጥሮስ 1:3-51
2. የእግዚአብሔር ወልድ ድርጊቶች
 - ሀ. የሊቃነ ክህነት ጸሎት (ዮሐንስ 17:12)
 - ለ. ምትካዊ ሞት
 - 1) ሮሜ 8:34
 - 2) ዕብራውያን 7:25
 - 3) 1 ዮሐንስ 2:1
 - ሐ. ቀጣይነት ያለው የማማለድ ተግባሩ
3. የእግዚአብሔር መንፈስ ቅዱስ ማስቻል
 - ሀ. መጥራት (ዮሐንስ 6:44፤65)
 - ለ. ማተም
 - 1) 2 ቆሮንቶስ 1:22፤ 5:5
 - 2) ኤፌሶን 1:13-14፤ 4:3
 - ሐ. ማረጋገጥ
 - 1) ሮሜ 8:16-17
 - 2) 1 ዮሐንስ 5:7-13

ለ. ነገር ግን ሰዎች የግድ ምላሽ መስጠት ይኖርባቸዋል፤ ለእግዚአብሔር ኪዳናዊ ስጦታ (በሁለቱም፤ በመነሻም ሆነ በቀጣይነት)

1. አማኞች የግድ ከኃጢአት መመለስ ይኖርባቸዋል (ንስሐ) እና ወደ እግዚአብሔር በኢየሱስ በኩል (እምነት)
 - ሀ. ማርቆስ 1:15
 - ለ. ዮሃንስ 1:12
 - ሐ. ሐዋ 3:16፤19፤ 20:21
 - መ. ሮሜ 10:9-13
2. የመዳን ዋና ግብ ክርስቶስን መምሰል መሆን እንዳለበት ማስታወስ
 - ሀ. ሮሜ 8:16-17
 - ለ. ኤፌሶን 1:4፤ 2:10፤4:13
3. ዋስትና በህወት አካሄድ እንደሚረጋገጥ ማስታወስ
 - ሀ. ያዕቆብ
 - ለ. 1 ዮሐንስ
4. ዋስትና ማረጋገጠው በመፅናትና በቀጣይ እምነት እንደሆነ ማስታወስ

ሀ. ማርቆስ 13:13
 ለ. 1ቆሮንቶስ 15:2
 ሐ. ዕብራዊያን 3:14፤ 4:14
 መ. 2ጴጥሮስ 1:10
 ሠ. ይሁዳ 20-21
 ረ. በራዕይ 2-3 ላይ ያለው የሰባቱ አብያተ ክርስቲያን የመደምደሚያ ንግግር።

ልዩ ርዕስ፡ አሪኬ

“አሪኬ” የሚለው ቃል ትርጓሜ የአንድ ነገር “መጀመሪያ” ወይም “ምንጭ” ማለት ነው።

1. ፍጥረት ስርአት መጀመሪያ (ዮሐ 1:1፤ 1 ዮሐ 1:1፤ ዕብ 1:10 ጋር ያነጻጽሩ)
2. የወንጌል መጀመሪያ (ማር 1:1፤ ፊል 4:15፤ 2 ተሰ 2:13፤ ዕብ 2:3 ጋር ያነጻጽሩ)
3. የመጀመሪያ የዐይን ምስክሮች (ሉቃ 1:2 ጋር ያነጻጽሩ)
4. ከምልክቶቹ የመጀመሪያው (ተአምራ ዮሐ 2:11 ጋር ያነጻጽሩ)
5. የመርሆዎቹ የመጀመሪያ (ከዕብ 5:12 ጋር ያነጻጽሩ)
6. በወንጌል እውነት ላይ የተመሠረተ የመጀመሪያው መስተማመኛ (ዕብ 3:14 ጋር ያነጻጽሩ)
7. የመጀመሪያ ቆላ 1:18፤ ራዕ 3:14

በኋላ ላይ ይህ ቃል “መግዛትን” ወይም “ስልጣንን” ማመልከት ጀመረ

1. የመንግስት በለስልጣናትን
 - ሀ. ሉቃ 12:11
 - ለ. ሉቃ 20:20
 - ሐ. ሮሜ 13:3፤ ቲቶ 3:1

2. የመለክትን ስልጣን
 - ሀ. ሮሜ 8:38
 - ለ. 1 ቆሮ 15:24
 - ሐ. ኤፌ 1:21፤ 3:10፤ 6:12
 - መ. ቆላ 1:16፤ 2:10፤ 15
 - ሠ. ይሁ ቁ.6

እነዚህ የሐሰት ትምህርት አስተማሪዎች በሰማይም በምድርም ያለውን ስልጣን ያጣጥላሉ። ጋጠወጣዊ ነጻነትን ይሻሉ። በእግዚአብሔር፣ በመለክት፣ በመንግስት በለስልጣናት እና በቤተ ክርስቲያን ፊት እራሳቸውን እና የእነርሱን ፍላጎት ያስቀድማሉ።

3:15 “እንደ” ይህ ሌሊኛው ሦስተኛ መደብ ሁኔታዊ ዓረፍተ ነገር ነው። እንደ ቁ. 14፣ እሱም ጽኑ ድርጊት የሆነ። ይኸም ከመዝ. 95:7-8 የተጠቀሰ ነው። እሱም የምዕራፍ 3 ትኩረት ነው።

3:16-18 “የክርስቶስ ተካፋዮች ሆነናል” ሦስት ስልታዊ (ሪቶሪካል) ጥያቄዎች እነዚህ ቁጥሮች ላይ ይኖራሉ (ዝኪ. ቁ. 16፣17፣18)። ይህ ምስያ በጥሬው ከተወሰደ፣ የሚመስለው፣ በምድር በዳ የሞቱት ሁሉ (ዘኲ. 14)፣ ሙሴን፣ አርንን፣ እና በቆሬ ዐመጽ ላይ የታመኑት ካህናትም ጨምሮ፣ ሁሉም በመንፈሳዊነት ከዘላለማዊነት ጠፍተዋል ማለት ነው። ይህ ሊሆን አይችልም። ይህ የቃላት ጨዋታ ነው “ዕረፍት” እና “አለመታዘዝ።” እነዚህ ሁለት ቁልፍ ቃላት ናቸው። በዚህ ዐውደ-ጽሑፍ፣ እግዚአብሔር “ዕረፍት” አለው ለመኑት (እሱን በመታመንም ለቀጠሉት)፣ ገና “ያለመታዘዝ” መዘዝ ይኖራል፣ ለሁለቱም ለማያምኑትም እና ለሚያምኑት!

3:19 ቁ.19 ላይ ያለው አለማመን የሚያሳየው ቀጣይነት ያለውን የእስራኤልን እምነተ-ቢስነት ነው። በምድር-በዳ የመንከራተት ጊዜ ላይ!

የውይይት ጥያቄዎች

ይህ የጥናት መመሪያ ትርጓሜ ሲሆን፣ ያም ማለት ግን መጽሐፍ ቅዱስን በግል ለምትተረጎሙው ኃላፊነቱን ትወስዳለህ ማለት ነው። እያንዳንዳችን በተሰጠን ብርሃን መንገድ ይኖርብናል። ቀዳሚዎቹ ተርጓሚዎች አንተ፣ መጽሐፍ ቅዱስና መንፈስ ቅዱስ ናችሁ። ይህንንም መልሰህ በተርጓሚው ላይ በሌላ አባባል እንዳትወስደው።

እነዚህ የውይይት ጥያቄዎች የተሰጡት የዚህን መጽሐፍ ክፍል ዋና ዋና ጉዳዮች በሚገባ እንድታጤን እንዲረዳህ ነው። ይህም ማለት በተገቢው እንድታሰላሰል ለማንሣነት እንጂ በዚህ ብቻ እንድትወሰን አይደለም።

1. ኢየሱስ ለምን “ሐዋርያ” ተብሎ ተጠራ፣ 3:1 ላይ?
2. የ“ዕረፍትን” የተለያየ አጠቃቀም ዘርዘር።
3. የ“ቅዱሳንን ጽናት” አብራራ።

ዕብራውያን 4 የአዲሶቹ ትርጉሞች የአንቀጽ ምድቦች

የቤሌስፋ	አኪጀት	አየተመት	አእት	አኢመቅ
ዕረፍት ለእግዚአብሔር ሕዝብ (3:7-4:13)		ማስጠንቀቂያና ማሳሰቢያ	ዕረፍት ለእግዚአብሔር ሕዝብ (3:7-4:13)	ወደ አምላክ የዕረፍት ስፍራ ስለመድረስ
4:1-11	የዕረፍት ተስፋ 4:1-10 የእኛን ሁኔታ የሚገልጽ ቃል 4:11-13	(3:7-4:13) 4:1-11	4:1-7 4:8-11	(3:7-4:13) 4:1-11
4:12-13			4:12-13	
ኢየሱስ ታላቁ ሊቀ ካህን	የሚያዘንልን ሊቀ ካህን	4:12-13 የኢየሱስ የሊቀ ካህናትን ጭብጥ (4:14-5:14)	ኢየሱስ ታላቁ ሊቀ ካህን (4:14-5:10)	4:12-13 ኢየሱስ አዛኙ ሊቀ ካህን
(4:14-5:10)		(4:14-5:14)	(4:14-5:10)	
4:14-16	4:14-16	4:14-16	4:14-16	(4:14-5:10) 4:14-16

የንባብ ምድብ ሦስት (ገጽ vi ተመልከት በመግቢያው ክፍል)

የዋነኛውን ጸሐፊ ሐሳብ በየአንቀጹ ደረጃ መከተል

ይህ የጥናት መመሪያ ትርጓሜ ሲሆን፣ ያም ማለት ግን መጽሐፍ ቅዱስን በግል ለምትተረጎሙው ኃላፊነቱን ትወስዳለህ ማለት ነው። እያንዳንዳችን በተሰጠን ብርሃን መጓዝ ይኖርብናል። ቀዳሚያዎቹ ተርጓሚዎች አንተ፣ መጽሐፍ ቅዱስና መንፈስ ቅዱስ ናችሁ። ይህንንም መልሰህ በተርጓሚው ላይ በሌላ አባባል እንዳትወስድው።

ምዕራፉን በአንድ ጊዜ ቁጭታ አንብበው። ፍሬ ሐሳቦቹን ለይ። ያንተን የፍሬ ሐሳብ ምድቦች ከላይ ከተዘረዘሩት አምስት ትርጓሜዎች ጋር አስተያይ። ሙሉው መገለጥ በአንቀጹ ላይ ሊገኝ ባይችልም የዋነኛውን ጸሐፊ ሐሳብ የሆነውን የትርጓሜው ዋና ነገር ይገኝበታል። እያንዳንዱ አንቀጽ አንድና አንድ ብቻ ፍሬ ሐሳብ ይዟል።

1. የመጀመሪያው አንቀጽ
2. ሁለተኛው አንቀጽ
3. ሦስተኛ አንቀጽ
4. ወዘተርፈ

ዐውደ-ጽሑፋዊ ይዘት

ሀ. ደራሲው ወደ ኋላና ወደፊት እያለ በኢየሱስ ልዕልና እሱን አጥብቆ በመያዝ መካከል ባለው ማስጠንቀቂያ ይንቀሳቀሳል።

ለ. የኢየሱስ ልዕልና (አዲስ ኪዳን) በብሉይ ኪዳን ላይ

1. እሱ የላቀ መገለጥ ነው (ነቢያት፣ 1:1-3)
2. እሱ የላቀ መካከለኛ ነው (መላእክት፣ 1:4-2:18)
3. እሱ ከአገልጋይ ይልቃል (ሙሴ፣ 3:1-6)
4. እሱ ከካህን ይልቃል፣ (አርን፣ 4:14-5:10፤ 6:13-7:28)
5. እሱ የላቀ ኪዳን ነው (ብኪ፣ 8:1-13፤ 9:15-22)
6. እሱ የላቀ መቅደስ ነው (መቅደስ፣ 9:1-11፤ 23-28)
7. እሱ የተሻለ መስዋዕት ነው (እንሰሳት፣ 9:12-14፤ 10:1-18)
8. እሱ የተሻለ ተራራ ነው (ብሉይ ኪዳን እንደ ሲና ተራራ እና አዲስ ኪዳን እንደ ጽዮን ተራራ 11:18-29)

ሐ. በኢየሱስ ልዕልና አኳያ ተለጣጣቂ ማስጠንቀቂያዎች አሉ። የእርሱን ወንጌል ካለመቀበል አኳያ (ማለትም፣ አዲስ ኪዳን፣ ኤር. 31:31-34፤ ሕዝ. 36:22-38) ወይም ወደ ይሁዲነት መመለስ (ማለትም፣ አዲስ ኪዳን)።

- 1. 2:1-4
- 2. 3:7-4:13
- 3. 5:11-6:12
- 4. 10:19-39
- 5. 12:14-29

የቃልና የሐረግ ጥናት

ዕብራይስጥ ፡ 4:1-13

እንግዲህ ወደ ዕረፍቱ ለመግባት ተስፋ ገና ቀርቶልን ከሆነ፤ ምናልባት ከእናንተ ማንም የማይበቃ መስሎ እንዳይታይ እንፍራ። ስለእነዚያ ደግሞ እንደ ተነገረ ለእኛ የምስራች ተሰብኮልናልና፤ ዳሩ ግን የሰሙት ቃል ከሰሚዎቹ ጋር በእምነት ስላልተዋሐደ አልጠቀማቸውም። ሥራው ዓለም ከተፈጠረ ጀምሮ ምንም እንኳ ቢፈጸም፤ እንዲህ። ወደ ዕረፍቱ አይገቡም ብዬ በቁጣዬ ማልሁ እንዳለ፤ እኛስ ያመንን ወደ ዕረፍቱ እንገባለን። ስለ ሰባተኛው ቀን በአንድ ሰፍራ። እግዚአብሔርም በሰባተኛው ቀን ከሥራው ሁሉ ዐረፈ ብሎአልና፤ ስለዚህ ስፍራም ደግሞ። ወደ ዕረፍቱ አይገቡም። ስለእንግዲህ አንዳንዶች በዚያ እንዲገቡ ስለ ቀሩ፤ ቀድሞም የምስራች የተሰበከላቸው ባለመታዘዝ ጠንቅ ስላልገቡ። ማራ ድምፁን ብትሰሙት ልባችሁን እልክኛ አታድርጉ በፊት እንደ ተባለ፤ ይህን ከሚያህል ዘመን በኋላ በዳዊት ሲናገር። ዛሬ ብሎ አንድ ቀን እንደ ገና ይቀጥራል። ስለዚህ አሳርፎአቸው ኖሮ ቢሆንሰ፤ ከዚያ በኋላ ስለ ሌላ ቀን ባልተናገረ ነበር። ስለእንግዲህ የሰንበት ዕረፍት ለእግዚአብሔር ሕዝብ ቀርቶላቸዋል። ወደ ዕረፍቱ የገባ፤ እግዚአብሔር ከሥራው እንዳረፈ፤ እርሱ ደግሞ ከሥራው አርፎአልና። ስለእንግዲህ እንደዚያ እንደ አለመታዘዝ ምሳሌ ማንም እንዳይወድቅ ወደዚያ ዕረፍት ለመግባት እንትጋ። ስለእግዚአብሔር ቃል ሕያው ነውና፤ የሚሠራም፤ ሁለትም አፍ ካለው ሰይፍ ሁሉ ይልቅ የተሳለ ነው፤ ነፍሱንና መንፈሱንም ጅምትንና ቅልጥምንም እስኪለይ ድረስ ይወጋል፤ የልብንም ስሜትና አሳብ ይመረምራል። ስለእኛን በሚቆጣጠር በእርሱ ዓይኖቹ ፊት ሁሉ ነገር የተራቆተና የተገለጠ ነው እንጂ፤ በእርሱ ፊት የተሰወረ ፍጥረት የለም።

- 4:1 አለመመቅ፣ አኪጀት “ፍርሃት”
- አየተመት፣ አእት “ተጠንቀቁ”
- አኪመቅ “ተጠንቀቁ”

ግሡ የድርጊት ተገብሮ ነው (አረጋጋጭ) ሁኔታን ገላጭ (“እንፍራ”)። የዕብራይስጥ ማስጠንቀቂያዎች (ዝክ. 2:1-4፤ 3:7-13፤ 4:1-13፤ 5:11-6:12፤ 10:26-39፤ እና 12:14-17) የፍራጅ ስሜትን ይፈጥራሉ (ዝክ. ቁ. 11)። እነዚህ ማስጠንቀቂያዎች የደኅንነትንና የዋስትናን የመዳረሻ ጉዳዮች ይነካሉ።

☐ “ወደ ዕረፍቱ ለመግባት ተስፋ ገና ቀርቶልን ከሆነ።” ይህ ቀጣይነት ያለው የቃላት ጨዋታ ነው (ማለትም፣ “ወደ ዕረፍቱ፣” ዝክ. ቁ. 1፣3፣5፣9፣ 10፣11) ደራሲው ራቢያዊ የሥነ-ትርጓሜ ዘዴ የተጠቀመበት፣ የእግዚአብሔርን ሕዝቦች ታሪክና ተስፋ አራት ክፍሎች ለመግለጽ።

- 1. ዘፍ. 2:2፣ የእግዚአብሔር ዕረፍት በፍጥረት ሰባተኛው ቀን
- 2. ዘኁ. 13-14፣ የኢያሱ ዕረፍት እሱም የተስፋይቱ ምድር
- 3. መዝ. 95:7-11 የእግዚአብሔር ዕረፍት በዳዊት ጊዜም ይገኝ ነበር
- 4. ቁ. 1 እና 10-11 የዕረፍት ቀን እንደ ማጣቀሻ፣ ከእግዚአብሔር ጋር እንዳለ ሰላም እና ከእግዚአብሔር ጋር እንዳለ ሕይወት (መንግሥተ ሰማይ)

- ☐ አለመመቅ፣ አኪጀት “የማይበቃ መስሎ እንዳይታይ”
- አየተመት “የማይደርስ መስሎ እንዳይታይ”
- አእት “የተስፋውን ዕረፍት የማይቀበል መስሎ እንዳይታይ”
- አኪመቅ “ወደ ተስፋው የዕረፍት ስፍራ ለመግባት እጅግ የዘገየ እንዳይሆን”

ይህ የሚያንጸባርቀው የዕብራይስጡን ቃል *chatha* (“ምልክቱን መሳት”) ሲሆን፣ *hamartia* በሚል በሴፕቱጂንት ተተርጉሟል፤ ፍቸውም “አለመድረስ” ወይም “አጥረት” (ዝክ. 12:15፤ ሮሜ 3:23)። ተዛማጅ ፍቸው “እጅግ መዘግየት” ነው (ዝክ. አኪመቅ)።

4:2 “የተሰበከልን መልካም የምስራች አለ” ይህ የሚያመለክተው የኢየሱስ ክርስቶስን ወንጌል ነው፤ ሁሉም በእምነት የሚቀበሉት። ከክርስቶስ በፊት እሱ የሚጠቅሰው የእግዚአብሔርን ቃል ነው፤ እሱም በብኪ በተለያየ መንገድ የተሰጠ (ማለትም፣ “ከዛፍዋ አትብላ”፤ “ታቦት ሥራ”፤ “ወደ ምድሩ እኔን ተከተል”፤ “ሕጉን ጠብቅ”፤ “ወደ ተስፋይቱ ምድር ግባ”፤ ወዘተ.)። እያንዳንዱ ሰው ወይም ወገን እግዚአብሔርን ማመን ይገባዋል፤ በእምነትም ምላሽ መስጠት አለበት (ማለትም፣ ማድረግ) ቃሉን ለእነርሱ። ዘጸአት ላይ ያመኑት ኢያሱና ካሌብ ነበሩ። እነርሱ የእግዚአብሔርን ቃል አመኑ፤ ስለ ተስፋይቱ ምድር፤ አብዛኞቹ እስራኤላውያን አልቻሉም።

☐ “እነርሱም ደግሞ” ይህ የሚያመለክተው እስራኤላውያንን ነው የአስሩን ሰላዮች አሉታዊ ዜና የሰሙት። ሆኖም፣ ኢያሱ እና ካሌብ የእግዚአብሔርን ተስፋ አልተጠራጠሩም፤ የተስፋውን ምድር ድል እንደሚያደርጉ (ዘኁልቀ 13-14)፤ እምነት ግን ነበራቸው፤ ስለዚህ ከግን ሊገቡ ቻሉ፤ የማይምኑት አኩሮቻቸው ግን አልቻሉም።

- ☐ አለመመቅ “የሰሙት ከሰሚዎቹ ጋር በእምነት ካለመዋሀዱ የተነሣ”
- አኪጀት “የሰሙት ከሰሚዎቹ ጋር በእምነት ስላልተዋሀደ”
- አየተመት “የሰሙት በእምነት ከሰሙት ጋር ባለመዋሀዳቸው ምክንያት”
- አእት “በእምነት ስላልተቀበሉት”

አኢመቅ “ከሚሰሙት ጋር በእምነት ባለመካፈላቸው ምክንያት”

በዚህ ሐረግ ላይ የግሪክ እጅ ጽሑፍ ልዩነት አለ። የተሻለው የተረጋገጠ ምንባብ የተጠናቀቀ ተገብሮ ተሳቢ ተባዕታይ የብዙ አንቀጽ አለው፤ እሱም የኢያሱንና የካሌብን እምነት የሚያመለክት (አኢመቅ፣ አኪጀት፣ አየተመት፣ የተእመጽ)። ሌላኛው አማራጭ የተጠናቀቀ ተገብሮ ባለቤት ተባእታይ ነጠላ አንቀጽ፣ እሱም ሊያመለክት የሚችለው በተሰማው መልእክት ላይ ያለን እምነት ነው (አእት፣ አኢመቅ፣ አኢት)።

ሥነ-መለኮታዊው ጉዳይ እምነትን ያካትታል (ደኅንነት) ወይም የእምነት መታገት፣ የአሰራራውን አዋቂዎች (20 ዓመትና በላይ) እነርሱም በዘጸአት የተሳተፉ። በሰላዮቹ ዜና ላይ እምነት ማጣታቸው ሊሆን የሚችለው (1) ከአን እንዳይገቡ መከፈላቸው ወይስ (2) መንግሥተ ሰማይ እንዳይገቡ መከፈላቸው? ይህ ጥያቄ ለመመለስ ቀላል አይደለም፤ በደራሲው “ዕረፍት” የሚለው ቃል አገባብ የተነሣ። የተሻለ ሊሆን የሚችለው በያህዌ ላይ ያላቸውን እምነት ማጽናት ነው (ማለትም፣ ደኅንነት)፤ ነገር ግን የእሱን እያንዳንዱን ተስፋ ማመን እንዳልቻሉ መውሰድ ይቻላል (ማለትም፣ ከአንን መውሰድ)። ይህ ከአንደኛው ክፍለ ዘመን ጋር የሚያያዝ ሁነኛ ጥያቄ ነው። ጽናት ማጣታቸው ፈጽሞ ያለመዳናቸው ምልክት ነው። ወይስ እሱ የእነርሱን ደካማ እምነት ያሳያል? በዕብራውያን ሐተታው ላይ አዲሱ ተለጣጣቂ ዓለም አቀፍ ሐተታ፣ ኤፍ. ኤፍ. ብሩስ እንደሚለው፣ “ተግባራዊ አንድምታው ግልጽ ነው። ወንጌልን መስማት በራሱ ደኅንነትን የሚያመጣ አይደለም፤ ነገር ግን በእምነት መቀበል እንጂ፤ እናም ቅን እምነት፣ ጽኑ እምነት ይሆናል” (ገጽ 73)።

4:3 “ልክ እሱ እንዳለው” ይህ የተጠናቀቀ የድርጊት አመለካኝ ሲሆን፣ እሱም በተደጋጋሚ ጥቅም ላይ የዋለው ተመስጫዊውን ቅዱስ ቃል ለማመለከት ነው (ዝኪ. 1:13፤ 4:3፣4፤ 10:5፣9፤ 13:5)፤ እሱም እግዚአብሔር አብን ወይም እግዚአብሔር ወልድን ሊያመለክት የሚችል።

☐ ይህ ከመዝ. 95:11 (እንደ ቁ. 5 እና 3:11) የተጠቀሰ ነው፤ ግን ደግሞ ተጨማሪ የብኪ ጠቃሽ ነው ወደ ኋላ ዘፍ. 2:2ን የሚያመለክት፤ የእግዚአብሔር ሰንበት (የሰባተኛው ቀን የሰንበት ዕረፍት)።

4:4 “በአንድ ስፍራ እንዳለው” ይህ የሚያንጸባርቀው ራቢያዊ ፈሊጥን ነው፤ በሙሉው ብኪ ተመስጫዊነት ማመን (ዝኪ. 2:6)። “ስፍራ” (ማለትም፣ የጽሑፍ ትክክለኛ ስፍራ) እና “አንድ” (ማለትም፣ የጽሑፍ የሰው ደራሲ)፤ እግዚአብሔር የሙሉው ቅዱስ ቃል ደራሲነትን ከመውሰዱ ይልቅ ጠቃሚ አልነበሩም። ይህ ማለት ደራሲው የብኪ ማጣቀሻ የቱጋ እንደሆነ ረስቶታል የሚል አንድምታ አይሰጥም።

☐ “ሰባተኛ ቀን” ራቢያዊ የሚያስረግጡት የእግዚአብሔር ሰንበት (ማለትም፣ “የዕረፍት ቀን”) ፈጽሞ አላቆመም፤ ምክንያቱም፣ የዘፍጥረት መደበኛ ቀመር፣ “ማታም ሆነ ደግሞም ጧትም ሆነ፣ ቀን...” ከዚህ ሰባተኛ ቀን ፍጥረት ጋር ፈጽሞ አልተጠቀሰም፤ ዘፍ. 2:2፣3 (ዘጸ. 20:11)።

4:5 ይህ የመዝሙር 95:11 ጠቃሽ ነው።

4:6 “ካለመታዘዝ የተነሣ” እምነተ ቢስነት ባለመታዘዝ ይታወቃል (ዝኪ. 3:18፤ 4:6፣11)። የምዕራፍ 4 ትልቁ ዐውደ-ጽሑፍ የሚያንጸባርቀው ዘኵልቀኑ 13-14 ላይ የተመዘገቡትን ሁነቶች ነው፤ ነገር ግን የተለየው ቅዱስ ቃላዊ ማጣቀሻ መዝ. 95:7-11 ነው፤ እሱም እስራኤል በመሪባ ከገጠመው ሁኔታ ጋር የሚያያዝ።

“አለመታዘዝ” የሚለው ቃል በጥንታዊ ግሪክ የእጅ ጽሑፍ ክብ ትልልቅ ፊደላት ሲሆን፣ A፣ B፣ D፣ “አለማመን” ደግሞ በፓፒሪ የእጅ ጽሑፍ P⁴⁶ እና በጥንታዊ ክብ የእጅ ጽሑፍ ነው ሆኖ።

4:7 “በዳዊት ሲናገር፣ “ዛሬ” ብሎ አንድ ቀን እንደ ገና ይቀጥራል።” “ይቀጥራል” የሚለው የግሪክ ቃል እንግሊዝኛ ቃል ነው “አድማስ” እሱም ወሰን ማበጀት። “በዳዊት” የዕብራውያኑ ጽሑፍ አይደለም፤ የመዝ. 95:7-8፣ ነገር ግን ሴፕቱዋጂንት በትክክል ተርጉሞ አስቀምጦታል፤ ልማዳዊውን የመዝሙርን ጸሐፊ። የደራሲው ክርክር የተመሠረተው የእግዚአብሔር ዕረፍት ገና ክፍት መሆኑን ነው፤ በዳዊት አገዛዝም ቢሆን።

መዝሙር 95:7-11 በርካታ ጊዜ ተጠቅሷል፤ በምዕራፍ 3 እና 4 ዐውደ-ጽሑፍ። በእያንዳንዱ ጊዜ የተለየ የብኪ ምንባብ ክፍል አጽንዖት ተሰጥቶታል (እንደ ስብከት)።

- 1. 3:7-11 አጽንዖት የሚሰጠው “ልባችሁን አታደንድኑ” የመዝ. 95:8
- 2. 3:15 አጽንዖት የሚሰጠው “ባስቆጡኝ ጊዜ” የመዝ. 95:9
- 3. 4:3፣5 አጽንዖት የሚሰጠው “ወደ ዕረፍቱ አይገቡም” የመዝ. 95:11
- 4. 4:7 አጽንዖት የሚሰጠው “ዛሬ” የመዝ. 95:7

4:8 “እንደ” ይህ ሁለተኛ መደብ ሁኔታዊ ዓረፍተ ነገር ነው፤ እሱም ዘወትር የሚጠራው “ከሐቅ ጋር የሚቃረን” በሚል። ኢያሱ ሁሉንም የእስራኤል ልጆች ወደ ዕረፍት አላመጣቸውም። ይህ “ዕረፍት” የሚለውን ቃል መጠቀም፤ በከነዓን መልኩ አይደለም፤ በእግዚአብሔር መንፈሳዊ ዕረፍት እንጂ (ዝኪ. ቁ. 9-10)። ከቁ. 8-10 እሱ ግልጽ የሚሆነው የዕብራውያን ደራሲ “ዕረፍት” የሚለውን ቃል የሚጠቀመው በሦስት ታሪካዊ/ሥነ-መለኮታዊ መልኩ ነው።

- 1. የከነዓን የተስፋ ምድር (ቁ. 8፣ የኢያሱ ቀን፣ ዘኵ. 13-14)
- 2. እግዚአብሔርን ለማመን ዕድል (ዝኪ. ቁ. 9 ማለትም፣ የዳዊት ቀን፣ መዝ. 95)
- 3. ዘፍጥረት 2 (ቁ.4) የእግዚአብሔር ዕረፍት በፍጥረት (ቁ. 10)
- 4. መንግሥተ ሰማይ (ቁ. 1 እና 2)

☐ “ልብ” ልዩ ርዕስ 3:8 ላይ ተመልከት።

☐ “ኢያሱ” የኪንግ ጀምስ ትርጉም “ኢየሱስ” የሚል አለው፤ የጄኔቫንና የቢሾፕ መጽሐፍ ቅዱሳትን ተከትሎ፤ ነገር ግን ዐውደ ጽሑፍ የብኪውን “ኢያሱ” ይጠይቃል። ሁለቱም ስሞች ፊደላቸው ተመሳሳይ ነው (ማለትም፣ ኢያሱ - ዕብራይስጥ፤ ኢየሱስ - አራምኛ)! ጥንታዊቷ ቤተ ክርስቲያን ዘወትር የምትጠቀመው ኢያሱን ነው፤ እንደ ኢየሱስ ዓይነት (ሐዋ. 7:45፤ እዚያም ተመሳሳይ የሆነ የትርጉም ስህተት የተፈጠረበት)።

☐ “እሱ” ይህ መጥቀስ የሚኖርበት የመዝሙር 95ን መለኮታዊ ደራሲ ነው።

4:9 ይህ የደራሲው ማጠቃለያ ነው፤ የመዝሙር 95 ገለጻው። በመጀመሪያ መነሻ የሚሆን የዕረፍት ተስፋ አለ (ዘፍ. 2:2)፤ ሁለተኛው ታሪካዊ ፍጽምታ አለ (ኢያሱ)፤ ሦስተኛ ሕላው ዕድል አለ (የዳዊት ቀን)፤ ደግሞም በተጨማሪ አራተኛ ዕድል አለ፤ ለማንኛውም የእግዚአብሔርን ተስፋ በእምነት ለመፈጸም ለሚመርጥ። ደራሲው “የእግዚአብሔር ሕዝብ” የሚለውን መጠሪያ የተጠቀመው በክርስቶስ ለሚያምኑት እንደሆነ ተገንዝብ (አይሁድ ብቻ ሳይሆኑ)።

4:10፤11 ሁሉም የቁ. 10-11 ግሣዎች የድርጊት ናቸው፤ ይኸውም አንድም (1) የተጠናቀቀ ድርጊትን ለመጠቀም ወይም (2) ሁሉንም ሕይወት ባጠቃላይ ለመመልከት። ቁጥር 10 እና 11 ግልጽ አድርገውታል ቁጥር 10 ላይ ያለው “ዕረፍት” መንግሥተ ሰማያትን እንደሚያመለክት። አማኞች አንድ ቀን ትጋታቸውን ያቆማሉ (ራዕ. 14:13)፤ ነገር ግን ቁ. 11 በግልጽ የሚያስረግጠው፤ በሥጋዊ ሕይወት እስካሉ ድረስ አማኞች በእምነት፤ በንስሐ፤ በታዘዥነት፤ በጽናት መቀጠል አንዳለባቸው ነው። ቁ. 11 ጠንካራ ማስጠንቀቂያ ነው። ደኅንነት ፍጹም ነጻ ነው፤ በተጠናቀቀው የክርስቶስ ሥራ። እሱ የጸጋ ስጦታ ነው፤ ከአብ የሆነ፤ እንዲሁም ከመንፈስ ቅዱስ የመኮነን ሥራ። ሆኖም፤ ሉዓላዊው በሦስትነቱ አንድ የሆነ አምላክ ከሰዎች ጋር መሥራትን መርጧል፤ በኪዳናዊ ግንኙነት። የሰው ልጅ ምላሽ መስጠት ይኖርበታል፤ በቀጣይነትም ምላሽ መስጠት። ደኅንነት የመንግሥተ ሰማይ ትኬት አይደለም፤ አልያም የእሳት አደጋ ዋስትና ፖሊሲ፤ ነገር ግን የየዕለቱ እምነትናግንኙነት ከእግዚአብሔር ጋር ነው፤ ይኸውም ቀጣይነት ያለውን ክርስቶስን መምሰል የሚያመጣ፤ ኪዳኑ ጠቀሜታዎች እና ግዴታዎች አሉት።

4:11
አአመመቅ፣ አኪጀት “ወደ ዕረፍቱ ለመግባት እንትጋ”
አየተመት “ወደ ዕረፍቱ ለመግባት ሁሉንም ጥረት እናድርግ”
አእት “ዕረፍቱን ለመቀበል የተሻለውን እናድርግ”
አአመቅ “ወደዚህ የዕረፍት ስፍራ ለመግባት ወደፊት እንገዝ”

በእንግሊዝኛ ይህ የሚመስለው የሰዎችን ጥረት ነው፤ ወደ እግዚአብሔር ዕረፍት ለመግባት፤ ነገር ግን የግሪኩ ቃል ፍች “ጉጉ መሆን” “መቸኮል” ነው (2 ተሰ. 2:17፤ 2 ጢ.ሞ. 4:9)።

☐ “እንግዲህ እንደዚያ እንደ አለመታዘዝ ምሳሌ ማንም እንዳይወድቅ” 3:18 እና 4:6ን ተመልከት።

4:12 “የእግዚአብሔር ቃል” ቁጥር 12 እና 13 በግሪክ አንድ ዓረፍተ ነገር ይመሠርታሉ። ቃል (logos) የሚለው ቃል፤ ኢየሱስን እንደግለሰብ አያመለክትም፤ በዮሐንስ 1:1 ላይ እንዳለው፤ ግን እግዚአብሔር የተናገረውን (ዝክ. 13:7) ወይም የተጻፈ መልእክት ነው፤ በብኪ ቅዱሳን መጻሕፍት ወይም በእኪ መገለጥ። የእግዚአብሔር የራሱ መገለጥ በሦስት መንገዶች ተብራርቷል።

- 1. እሱ ሰውኛ ሆኗል፤ የገዛ ራሱ ሕይወት እንዳለው
- 2. እሱ ዘልቆ እንደሚገባ ሰይፍ ኃይል አለው
- 3. እሱ ሁሉን እንደሚያውቅ ፈራጅ ነው (ዝክ. ቁ. 13)

በአይሁድ ክርስትና መጽሐፍ፤ ኤች. ኢ. ዳና አስተያየቱን ሰጥቷል፤ በግብፅ የፓፒሪስ አጠቃቀም ላይ ተመሥርቶ፤ “ቃል” (logos) ማለት “መቁጠር” ወይም “ወደ ሒሳብ ማካተት” ነው። እሱ ይህንን ያስረግጣል፤ የዋነኛውን ደራሲ አጠቃላይ ሒሳብ እንዲገጥም፤ ማለትም መለኮታዊ ቆጠራ በምርመራ በኩል ይሆናል፤ የቀዳጅ ሐኪሙን ዘይቤ በመጠቀም (ገጽ 227)። ስለዚህ፤ ይህ ጽሑፍ የተገለጠው የእግዚአብሔር ቃል መግለጫ አይደለም፤ ነገር ግን የእግዚአብሔር የማስተዋል ፍርድ እንጂ። ይህ ማራኪ ነው፤ ነገር ግን የዕብራውያን ደራሲ logosን የሚጠቀመው ለእግዚአብሔር ቃል ነው (ዝክ. 2:2፤ 4:2፤ 5:13፤ 7:28፤ 13:7) እና ደግሞ የግሪኩን ቃል ለንግግር ቃል፤ *rhema* (ዝክ. 6:5፤ 11:3)።

☐ “ሕያው የሚሠራና የተሳለ” ይህ የሚያንጸባርቀው የዕብራውያን ጽንሰ-ሐሳብ የሆነውን የእግዚአብሔርን የንግግር ቃል ኃይል ነው (ዘፍ. 1:1፤3፤ 6:9፤14፤20፤24፤26፤ መዝ. 33:6፤9፤ 148:5፤ ኢሳ. 40:8፤ 45:23፤ 55:11፤ 5:17-19፤ ማቴ. 5:17-19፤ 24:35፤ 1 ጴጥ. 1:23)።

☐ “በሁለት በኩል ከተሳለ ሰይፍ ይልቅ የተሳለ” ይህ የሚያሳየው የእግዚአብሔርን ቃል ዘላቂነት ኃይል ነው (ዮሐንስ 12:48 እና ራዕ. 1:6፤ 2:12፤ 16፤ እሱም ስለ ኢየሱስ ጥቅም ላይ የዋለ)።

☐ “ነፍስ እና መንፈስ” ይህ የሰው ልጅ ሥነ-ሕላዌ ሁለትዮሽ ምድብ አይደለም፤ ነገር ግን የሁለትዮሽ ግንኙነት ነው፤ የሁለቱም የዚህ ዓለም እና የእግዚአብሔር። የዕብራይስጡ ቃል *nephesh* ለሁለቱም ለሰው ልጅና ለእንስሳት ጥቅም ላይ ሲውል፤ ዘፍጥረት ላይ፤ “መንፈስ” (*ruah*) ግን ተለይቶ ለሰው ልጅ ነው ጥቅም ላይ የዋለው። የእግዚአብሔር ቃል የሰው ልጅ ውስጣዊ ማንነት ጋ ዘልቆ ይገባል። ይህ ጽሑፍ ማጥራት አይደለም በሰው ልጅ ተፈጥሮ ላይ፤ ሁለት ክፍል (ሁለትዮሽ) እንዳለው ወይም ሦስት ክፍል (ሦስትዮሽ) ሕላዌ (1 ተሰ. 5:23)። የሰው ልጅ በቀዳሚነት በመጽሐፍ ቅዱስ የተወከለው እንደ ኅብር ነው (ዘፍ. 2:7)። ለተሻለ ማጠቃለያ ለሰው ልጅ ሦስትዮሽነት፤ ሁለትዮሽነት፤ ወይም ኅብር ንድፈ-ሐሳብ፤ የሚላድ ጄ. ኢሪክሰንን የክርስቲያን ሥነ-መለኮት (ሁለተኛ እትም) ገጽ 538-557 እና የፍራንክ ስታግ የሰው ሕላዌ ጽንፎች፤ በመጽሐፍ ቅዱስ እይታ ተመልከት።

☐ “የልብንም ስሜትና አሳብ ይመረምራል” በዕብራውያን አስተሳሰብ “ልብ” አጠቃላይን ሰውንና ውስጣዊ ሐሳቡንም ይወክላል። ልዩ ርዕስ 3:8 ላይ ተመልከት። እግዚአብሔር እውነተኛውንና ሐሰተኛውን እምነት ያውቃል።

4:13 “ሁሉ ነገር የተራቆተና የተገለጠ ነው እንጂ።” እግዚአብሔር እኛን ሙሉ ለሙሉ ያውቃል (1 ሳሙ. 16:7፤ መዝ. 7:9፤ 33:13-15፤ 139:1-4፤ ምሳ. 16:2፤ 21:2፤ 24:12፤ ኤር. 11:20፤ 17:10፤ 20:12፤ ሉቃስ 16:15፤ ሐዋ. 1:24፤ 15:8፤ ሮሜ. 8:27)።

☐
አአመመቅ “በዓይኖቹ ፊት”
አኪጀት “የተራቆተና ግልጽ”

አየተመት “የተራቆተና የተጋለጠ”
 አእት “የተጋለጠና ክፍት የሆነ”
 አኢመቅ “ያልተሸፈነና ግልጽ የሆነ”

ይህ ዘይቤ በጥሬ ፍቸው “አገጭን ክፍ በማድረግ አንገትን ማጋለጥ” ነው። ይህ የብኪ ዘይቤ ለፈራጆች ማስጠንቀቂያ ነው፤ እዚህ እሱ የሚያመለክተው እግዚአብሔርን በፍርድ ቀን ፊት ለፊት መገናኘት ነው፤ የእኛን ሐሳብ በሙሉ የሚያውቀውን።

ዕብራይያን : 4:14-16 (ሙሉው ጽሑፋዊ ምድብ እስከ 5:10)

¹⁴እንግዲህ በሰማያት ያለፈ ትልቅ ሊቀ ካህናት የእግዚአብሔር ልጅ ኢየሱስ ስላለን፤ ጸንተን ሃይማኖታችንን እንጠብቅ። ¹⁵ከኃጢአት በቀር በነገር ሁሉ እንደ እኛ የተፈተነ ነው እንጂ፤ በድካማችን ሊራራልን የማይችል ሊቀ ካህናት የለንም። ¹⁶እንግዲህ ምሕረትን እንድንቀበል በሚያስፈልገንም ጊዜ የሚረዳንን ጸጋ እንድናገኝ ወደ ጸጋው ዙፋን በእምነት እንቅረብ።

4:14 “ታላቅ ሊቀ ካህን” ደራሲው በቅድሚያ ኢየሱስን የጠቀሰው እንደ ሊቀ ካህን ነው፤ 3:1-6 ላይ። ከ3:7-4:13 ማስጠንቀቂያና ማሳሰቢያ በኋላ አሁን ወደ ርዕሱ ይመለሳል። ይኸው ተመሳሳይ ፈርጅ በ5:11-6:12 ማስጠንቀቂያዎችን ይከተላል፤ እንዲሁም የኢየሱስ የክህነት ተግባራት 6:13-10:39 ላይ ይብራራሉ። ልዩ ርዕስ 2:17 ላይ ተመልከት።

ዕብራይያን ብቸኛው የአኪ መጽሐፍ ነው፤ ኢየሱስን “ሊቀ ካህን” ብሎ የሚጠራ። የደራሲው የሙሴን ኪዳንና አዲስ ኪዳንን ማወዳደር ይቀጥላል። ይህም ለአይሁድ ሰዎች ሊጠነክር ይችላል፤ ለመቀበልና ለመረዳት። ኢየሱስ ከሌዊ ካህን ነገድ አልነበረም። ሆኖም፤ ኢየሱስ “ካህን” ተብሎ ተጠርቷል፤ 1:3፤ 2:17፤18፤ 3:1 ላይ። በብኪ መሲሕ እንደ ካህን የተጠቀሰው በሁለት ዐውደ-ጽሑፎች ላይ ብቻ ነው። መዝ. 110 እና ዘካ. 4፤ ሁለቱም ንጉሣዊ እና ክህነታዊ ገጽታዎች አሏቸው።

☐ “በሰማያት ያለፈ ሊቀ ካህናት” ይህ በተጠናቀቀ ጊዜ ነው። ኢየሱስ በሰማያት አልፏል (3 ወይም 7 ቢሆኑ)፤ እሱ ወደ አብ መገኛ ተመልሷል፤ እናም የመምጣቱ (ሥጋዊ) እና የመሄዱ (ዕርገት) ውጤት ይኖራል። ስለዚህ፤ አማኞች አሁን ይችላሉ፤ በእርሱ በኩል ደግሞ ወደ ሰማያት ሊያልፉ። በግኖስቲክስ አስተሳሰብ፤ ሰማያት የመላእክት ኬላዎች (መለኮታዊ ፍጥረት) ናቸው። በብኪ ግን እነርሱ የሚሆኑት

1. ከባቢ አየር፤ ወፎች የሚበሩበት
2. የሰማይ መስኮቶች፤ ዝናብ የሚዘንብበት
3. ከዋክብታዊ ሰማያት፤ የፀሐይና የጨረቃ
4. የእግዚአብሔር መገኛ ስፍራ

በራቢዎች ብዙ ውይይቶች ተደርገዋል፤ ሦስት ወይም ሰባት ሰማያት ስለመኖራቸው (ኤፌ. 4:10፤ ዘ ቆር. 12:2)። ይኸው ሐረግ ደግሞ በራቢዎች ጥቅም ላይ ውሏል፤ ሰማያዊውን መቅደስ ለመግለጽ፤ እሱም ከዚህ ዐውደ-ጽሑፍ ጋር በተሻለ የሚገጥም (ዝክ. 9:23-28)።

ልዩ ርዕስ፡ ሰማይ

በብሉይ ኪዳን ሰማይ ብዙ ቁጥር ነው። የዕብራይስጡ ቃል ትርጓሜ “ከፍታ” ማለት ነው። እግዚአብሔር በከፍታዎች ውስጥ ያድራል። ይህ ሀሳብ የሚያንጸባርቀው የእግዚአብሔርን ቅድስና እና ምጡቅነት ነው።

በዘፍ 1:1 ብዙ ቁጥር የሆነው “ሰማይ እና ምድር” በእግዚአብሔር እንደተፈጠረ ተገጸዋል (1) ከዚህ ፕላኔት ውጭ ያለው ከባቢ ወይም (2) ለሁሉም ነበራዊ ሁኔታ ለማሳየት ሊሆን ይችላል። ከዚህ መሰረታዊ ጥቅስ በመነሳት ሌሎች ጥቅሶች ይህንን በመውሰድ የሰማያትን ደረጃዎች ይናገራሉ “ሰማይ ሰማያት” ብለው ያወራሉ። (መዝ 68:33)(ዘዳ 10:14፤ 1ነገ 8:27፤ ነህ 9:6፤ መዝ 148:4)። መምህራን ይህንን ስጠቀሳሉት

1. ሁለት ሰማያት እዳሉ (አር. ይሁዳ፤ ሐጌ)
2. ሦስት ሰማያት
3. አምስት ሰማያት (3 ባሩክ)
4. ሰባት ሰማያት
5. አስር ሰማያት (2 ሄናክ 20:3፤ 22:1)

እነዚህ ሁሉ ለማሳየት የታለሙት እግዚአብሔር ከግሉዙ ዓለም የተለ መሆኑን እና ምጡቅ መሆኑን ነው። በአብዛኛዎቹ በይሁዳ የሚገኙ አይሁዳዊያን አመለካከት ሰማያት ሰባት መሆናቸው ነው።

ጳውሎስ በ2 ቆር 12:2 የእግዚአብሔርን ግላዊ፤ ንጉሣዊ ክብር ለማሳየት ስለ ሦስተኛ ሰማይ ጠቅሶዋል። ጳውሎስ በግሉ ከእግዚአብሔር ጋር ተገናኝቷል!

☐ “ኢየሱስ” ይህ የዘር ግንዳዊ መልክ ሊሆን ይችላል፤ ለኢየሱስ እንደ አዲሱ አያሱ። ስማቸው ፍጹም ተመሳሳይ ነው (ማለትም፤ አያሱ - ዕብራይስጥ፤ ኢየሱስ - አራምኛ)። የዕብራይያን ደራሲ ከዘጸዓት ነገሮች ላይ በጣም ጠቅሷል። አያሱ የእግዚአብሔርን ሕዝብ ወደ ተስፋይቱ ምድር ዕረፍት እንዳመጣ፤ እንዲሁም ደግሞ ኢየሱስ ወደ መንግሥተ ሰማያት ያመጣቸዋል።

☐ “የእግዚአብሔር ልጅ” ይህ ሁለቱም የብኪ መለኮታዊ መጠሪያ ለናዝሬቱ ኢየሱስ ጥቅም ላይ የዋለ እና ደግሞ የደራሲው ቀጣይነት ያለው አጽንዖት ኢየሱስ “ልጅ” እንደሆነ (ዝክ. 1:2፤ 3:6፤ 5:8፤ 7:28)። የኢየሱስ ሰውነትና መለኮትነት አብሮ አጽንዖት የተሰጠው በአጋጣሚ አይደለም (ሕዝ. 2:1 — ሰው፤ ዳን. 7:13 — መለኮት)። ይህ የአኪ ዋናው ዐምድ ነው ስለ ኢየሱስ ሰብእና (ዮሐንስ 1:1፤14፤ 1 ዮሐንስ 4:1-6)።

☐ “እምነታችንን ጸንተን እንያዝ” ይህ የአሁን የድርጊት ሁኔታዊ ነው። ይህ ቀጣይነት ያለው አጽንዖት ነው፤ ለጽናት አስፈላጊነት (ዝክ. 2:1፤ 3:6፤ 14)። የመነሻ ውሳኔዎችን ማመዛዘን ይገባናል (ዮሐንስ 1:12፤ 3:16፤ ሮሜ. 10:9-13) ቀጣይነት ካለው ደቀ-መዛሙርትነት ጋር (ማቴ. 7:13-27፤

ልዩ ርዕስ: የጽናት አስፈላጊነት

መጽሐፍ ቅዱሳዊ መሠረተ እምነቶች፣ ከክርስቲያን ሕይወት ጋር የተያያዙት ለማስረዳት አስቸጋሪዎች ናቸው፤ ምክንያቱም አቀራረባቸው በተለየው ምስራቃዊ ተቃርኗዊ ጥንዶች በመሆኑ ነው። እነዚህ ጥንዶች ተቃርኗዊ ይመስላሉ ግን ሁለቱም መጽሐፍ ቅዱሳዊ ናቸው። የምዕራብ ክርስቲያኖች የለመደባቸው አንደኛውን ሐቅ ተቀብሎ ሌላኛውን ተቃራኒ እውቀት መተው ወይም ማንኳስስ ነው። እስቲ ላስረዳ።

1. ደኅንነት ክርስቶስን ለማመን መነሻ ውሳኔ ነው ወይስ የሕይወት ሙሉ መስጠት ነው ለደቀ-መዛሙርነት?
2. ደኅንነት ከልዑሉ እግዚአብሔር የሚሆን የጸጋ መመሪያ ነው፤ ወይስ ለመለኮታዊ ስጦታ የሰው ልጅ የማመንና የንስሐ ምላሽ?
3. ደኅንነት አንዴ ከተቀበሉት ሊያጡት የማይቻል ነው ወይንስ ቀጣይነት ያለውን ጥረት የሚጠይቅ?

የጽናት ጉዳይ በቤተ-ክርስቲያን ታሪክ ሁሉ አከራካሪ ሆኖ ቆይቷል። ችግሩ የሚነሳው ባጠቃላይ በአዲስ ኪዳን በሚገኙት የሚጋጩ አንቀጾች ነው።

- ሀ. የዋስትና ጽሑፎች
 1. የኢየሱስ ንግግሮች (ዮሐንስ 6:37፤ 10:28-29)
 2. የጳውሎስ ንግግሮች (ሮሜ. 8:35-39፤ ኤፌ. 1:13፤ 2:5፤8-9፤ ፊሊጵ. 1:6፤ 2:13፤ ስ ተሰ. 3:3፤ ስ ጢሞ. 1:12፤ 4:18)
 3. የጴጥሮስ ንግግሮች (1 ጴጥ. 1:4-5)
- ለ. የጽናትን አስፈላጊነት የሚያሳዩ ጽሑፎች
 1. የኢየሱስ ንግግሮች (ማቴ. 10:22፤ 13:1-9፤24-30፤ 24:13፤ ማርቆስ 13:13፤ ዮሐንስ 8:31፤ 15:4-10፤ ራዕ. 2:7፤17፤20፤ 3:5፤ 12፤21)
 2. የጳውሎስ ንግግሮች (ሮሜ. 11:22፤ 1 ቆሮ. 15:2፤ ስ ቆሮ. 13:5፤ ገላ. 1:6፤ 3:4፤ 5:4፤ 6:9፤ ፊሊጵ. 2:12፤ 3:18-20፤ ቆላ. 1:23)
 3. የዕብራውያን ጸሐፊ ንግግሮች (2:1፤ 3:6፤14፤ 4:14፤ 6:11)
 4. የዮሐንስ ንግግሮች (1 ዮሐንስ 2:6፤ ስ ዮሐንስ 9)
 5. የአብ ንግግሮች (ራዕ. 21:7)

የመጽሐፍ ቅዱስ ደኅንነት የሚመነጨው ከሉዓላዊው በሦስትነቱ አንድ ከሆነ አምላክ ከፍቅር፣ ከምሕረት፣ እና ከጸጋ ነው። ማንም ሰው ቢሆን ከመንፈስ ቅዱስ አነሣሽነት ካልሆነ በቀር መዳን አይችልም (ዮሐንስ 6:44፤65)። መለኮት መጥቶ ሐሳቡን ያደራጃል፤ ነገር ግን ሰዎች በእምነት እና በንስሐ ምላሽ እንዲሰጡ ይጠይቃል፤ በመነሻውም ሆነ በቀጣይነት። እግዚአብሔር ከሰው ልጆች ጋር በኪዳናዊ ግንኙነት ይሠራል። መታደሎች እና ኃላፊነቶች አሉ!

ደኅንነት ለሰው ልጆች ሁሉ ተሰጥቷል። የኢየሱስ ሞት የሆነው በኃጢአት ችግር ምክንያት ለወደቀው ተፈጥሮ ነው። እግዚአብሔር መንገድ ሰጥቷል፤ እናም በአምሳሉ የተሠሩት ሁሉ በኢየሱስ በኩል ለሰጠው ፍቅር እና ስጦታ ምላሽ አንዲሰጡ ይፈልጋል።

በዚህ ርዕስ ዙሪያ ካልቫኒያዊ ካልሆነ አመለካከት ብዙ ለማንበብ ከፈለግህ፡

1. Dale Moody፣ *The Word of Truth*፣ (የእውነት ቃል) Eerdmans፣ 1981 (ገጽ. 348-365)
2. Howard Marshall፣ *Kept by the Power of God*፣ (በእግዚአብሔር ኃይል መጠበቅ) Bethany Fellowship፣ 1969
3. Robert Shank፣ *Life in the Son*፣ (በወልድ ያለ ሕይወት) Westcott፣ 1961 ተመልከት።

መጽሐፍ ቅዱስ በዚህ አካባቢ ሁለት የተለያዩ ችግሮችን ያመለክታል፡ (1) ፍሬ አልባነት ላለውና፣ ግለኛ ለሆነ ሕይወት እንደ ዋስትና ማስረጃ መውሰድ (2) በአገልግሎትና በግላዊ ኃጢአት ላይ ትግል የሚያደርጉትን በማበረታታት። ችግሩ ያለው ስህተተኛ ቡድኖች የተሳሳተውን መልዕክት ሲወስዱና ሥነ-መለኮታዊ ሥርዓት በተወሰኑ የመጽሐፍ ቅዱስ አንቀጾች ሲያደርጉ ነው። አንዳንድ ክርስቲያኖች የዋስትና መልዕክትን በጣም ሲፈልጉ፣ ሌሎች ደግሞ ጥብቅ ማስጠንቀቂያዎችን ይሻሉ፤ ከየትኛው ወገን ነህ?

4:15 “በድካማችን የሚያዝገልን” ኤ. ቲ. ሮበርትስን ሌላ ታሳቢ አማራጭ ትርጉም ይሰጣል፤ “በድካማችን መከራ የሚቀበል” (ዝክ. 2:17-18)። ኢየሱስ ፈጽሞ የኃጢአት ባሕርይ የለውም እናም ፈጽሞ ለኃጢአት የተሰጠ አልነበረም፤ ነገር ግን እሱ ለእውነተኛ ፈተና ተጋልጦ ነበር፤ ከሰው ልጅ ኃጢአት የተነሣ።

□ “የተፈተነ” (peirazo) የሚለው ቃል “ወደ ጥፋት በሆነ መልኩ መፈተን” የሚል ፍቺ አለው (ዝክ. 2:18፤ 3:9፤ 11:37)። እሱ የተጠናቀቀ ተገብሮ አንቀጽ ነው፤ ለተጠናቀቀ አቋም አጽንዖት የሚሰጥ፤ በውጭ ወኪል በኩል፤ እንደ ፈታኝ ያለ። ይህ ቃል የሰይጣን መጠሪያ ነው (“ፈታኝ”) ማቴ. 4:3 ላይ (ደግሞም ማርቆስ 1:13ን እይ)። ልዩ ርዕስ 2:18 ተመልከት።

□ “ከኃጢአት በቀር በነገር ሁሉ እንደ እኛ” ኢየሱስ ፍጹም አምላክና ፍጹም ሰው ነው፤ እናም እኛን ይረዳናል! ሆኖም፣ እሱ በወደቀው ሰው ልጅ ሀመጻና ከአብ ነጻ በመሆን አይሳተፍም (ማለትም፣ ንጹሐ፣ ኃጢአት የሌለበት፣ ዝክ 2:17-18፤ 7:26፤ ሉቃስ 23:41፤ ዮሐንስ 8:46፤ 14:30፤ ስ ቆሮ. 5:21፤ ፊሊ. 2:7-8፤ 1 ጴጥ. 1:19፤ 2:22፤ 3:18፤ 1 ዮሐንስ 3:5)።

4:16 “ስለዚህ እንቅረብ” ይህ የአሁን መካከለኛ (አረጋጋጭ) ሁኔታ ገላጭ ነው፤ እሱም ለባለቤቱ ቀጣይነት ያለው ተከታታኝነት አጽንዖት ይሳጣል፤ ነገር ግን ከመጠባበቂያ ነገር ጋር። ይህ ቴክኒካዊ ቃል ነው በሴጥቱዋጂንት ላይ (LXX) ወደ እግዚአብሔር ለሚቀርብ ካህን። በዕብራይስጥ ይህ ቃል ጥቅም ላይ የሚውለው ለወደቀው የሰው ልጅ ችሎታ ነው፤ በኢየሱስ መሥዋዕት ምክንያት ወደ እግዚአብሔር ስለ መቅረቡ (ዝክ. 4:16፤ 7:25፤ 10:1፤22፤ 11:6)። ኢየሱስ ተከታታዮቹን “የካህናት መንግሥት” አድርጓቸዋል (ዘጸ.19:5፤6፤ 1 ጴጥ. 2:5፤9፤ ራዕ. 1:6)።

□ “ወደ ጸጋው ዙፋን በእምነት” “መታመን” የሚለው ቃል ፍቺው “በግልጽ ለመናገር ነጻነት” ነው። ነጻነት አለን፤ እና ስለዚህ፣ ግልጽነት፣ ወደ እግዚአብሔር መገኛ ለመድረስ በኢየሱስ ክርስቶስ በኩል (ዝክ. 10:19፤35)። ይህም ተመሳሳይ ነው በሄሮድስ መቅደስ በኢየሱሳይም ኢየሱስ

በሞተበት ዕለት መጋረጃው ለተቀደደበት ተምሳሌት (ማቴ. 27:51፤ ማርቆስ 15:38፤ ሉቃስ 23:45)። በኢየሱስ በኩል፣ ኃጢአተኛ ሰዎች ወደ ቅዱሱ እግዚአብሔር ሊመጡ ይችላሉ፤ እዚያም ምሕረትና ጸጋ የሚቀበሉበት፣ ኩነኔ ሳይሆን።

☐ “ወደ ጸጋው ዙፋን” ይህ የእግዚአብሔር ዘወርዋራ አገላለጽ ሊሆን ይችላል፤ እንደ ተገብሮ ድምጸት መጠቀም። የዕብራውያን ደራሲ ሰማይን የሚመለከተው እንደ መንፈሳዊ መቅደስ ነው (ዝክ. 9:1፤24)፤ ግን ደግሞ እንደ ሰማያዊ ዙፋን (ዝክ. 1:8፤ 4:16፤ 8:1፤ 12:2)።

☐ “በሚያስፈልገን ጊዜ የሚረዳ” ዐውደ-ጽሑፉ የሚናገረው እምነታችንን አጥብቀን አንድንድዝ ማስጠንቀቂያ ነው። እግዚአብሔር በርግጥ ይረዳናል፤ በመከራና በፈተና ሰዓት (1) በኢየሱስ ክርስቶስ እና (2) በዝግ ራሱ ባሕርይ።

የውይይት ጥያቄዎች

ይህ የጥናት መመሪያ ትርጓሜ ሲሆን፣ ያም ማለት ግን መጽሐፍ ቅዱስን በግል ለምትተረጉመው ኃላፊነቱን ትወስዳለህ ማለት ነው። እያንዳንዳችን በተሰጠን ብርሃን መጓዝ ይኖርብናል። ቀዳሚዎቹ ተርጓሚዎች አንተ፣ መጽሐፍ ቅዱስና መንፈስ ቅዱስ ናችሁ። ይህንንም መልሰህ በተርጓሚው ላይ በሌላ አባባል እንዳትወስደው።

እነዚህ የውይይት ጥያቄዎች የተሰጡት የዚህን መጽሐፍ ክፍል ዋና ዋና ጉዳዮች በሚገባ እንድታጤን እንዲረዳህ ነው። ይህም ማለት በተገቢው እንድታሰላስል ለማነሣሣት እንጂ በዚህ ብቻ እንድትወሰን አይደለም።

1. ምዕራፉን ለመረዳት ለምን እጅግ ጠነከረብን?
2. “ያዙ” የሚለው አጽንዖት ዕብራውያን ላይ ለምን እጅግ ተደጋጋሚ ሆነ?
3. አንዳች ሥነ-መለኮታዊ ጠቀሜታ ይኖረዋልን? ኢየሱስ “ኢየሱስ” እና “የእግዚአብሔር ልጅ” ተብሎ ሲጠራ፣ ቁ. 4 ላይ?
4. ኢየሱስ “በሰማያት ያለፈ” ምን ማለት ነው?
5. ጽናት ከአማኝ ደገንነት ጋር እንዴት ይዛመዳል?

ዕብራውያን 5 የአዲሶቹ ትርጉሞች የአንቀጽ ምድቦች

የቤኤሰፋ	አኪጀት	አየተመት	አኢት	አኢመቅ
ኢየሱስ ታላቁ ሊቀ ካህን (4:14-5:10) 5:1-4 :5-10	የሊቀ ካህንነት ይዘት 5:1-4 ዘላለማዊ ካህን 5:5-11	የኢየሱስ የሊቀ ካህናትን ጭብጥ (4:14-5:14) 5:1-6 5:7-10	ኢየሱስ ታላቁ ሊቀ ካህን (4:14-5:10) 5:1-6 5:7-10	ኢየሱስ የሚራራልን ሊቀ ካህን (4:14-5:10) 5:1-10
ሃይማኖትን በመተው- ማስጠንቀቂያ (5:11-6:12) 5:11-6:8	በመንፈሳዊነት አለመብሰል 5:12-14	5:11-14	አምነትን በመተው ማስጠንቀቂያ (5:11-6:17) 5:11-14	የክርስቲና ሕይወት እና ሥነ- መለኮት 5:11-14

የንባብ ምድብ ሦስት (ገጽ vi ተመልከት በመግቢያው ክፍል)

የዋነኛውን ጸሐፊ ሐሳብ በየአንቀጹ ደረጃ መከተል

ይህ የጥናት መመሪያ ትርጉሜ ሲሆን፣ ያም ማለት ግን መጽሐፍ ቅዱስን በግል ለምትተረጎሙው ኃላፊነቱን ትወስዳለህ ማለት ነው። እያንዳንዳችን በተሰጠን ብርሃን መጓዝ ይኖርብናል። ቀዳሚዎቹ ተርጓሚዎች አንተ፣ መጽሐፍ ቅዱስና መንፈስ ቅዱስ ናችሁ። ይህንንም መልሰህ በተርጓሚው ላይ በሌላ አባባል እንዳትወስድው።

ምዕራፉን በአንድ ጊዜ ቁጭታ አንብበው። ፍሬ ሐሳቦቹን ለይ። ያንተን የፍሬ ሐሳብ ምድቦች ከላይ ከተዘረዘሩት አምስት ትርጓሜዎች ጋር አስተያይ። ሙሉው መገለጥ በአንቀጹ ላይ ሊገኝ ባይችልም የዋነኛውን ጸሐፊ ሐሳብ የሆነውን የትርጓሜው ዋና ነገር ይገኝበታል። እያንዳንዱ አንቀጽ አንድና አንድ ብቻ ፍሬ ሐሳብ ይዟል።

1. የመጀመሪያው አንቀጽ
2. ሁለተኛው አንቀጽ
3. ሦስተኛ አንቀጽ
4. ወዘተርፈ

ዐውደ-ጽሑፋዊ ይዘት

- ሀ. 3:1 ላይ ሁለት ቃላት ተዋውቀዋል፣ ኢየሱስን ለመግለጽ፡ “ሐዋርያ” እና “ሊቀ-ካህን።” ሁለተኛው በተለየ መልኩ ዕብራውያን ላይ ዳብሯል (ዝክ. 2:17፤ 3:1፤ 4:14-15፤ 5:5፤10፤ 6:20፤ 7:26፤28፤ 8:1፤3፤ 9:1፤ 10:21)።
- ለ. የዕብራውያን ደራሲ የኢየሱስ ጽንሰ-ሐሳብ እንደ ሊቀ ካህን፣ በመልከጻዴቅ ዝርያ ለአይሁድ ክርስቲያን ተቀባዮች ለመቀበል አስቸጋሪ እንደሚሆን አውቋል።
- ሐ. ጽሑፋዊ ምድብ 5:11-6:20 በቅንፍ ውስጥ ነው፣ ስለ መልከጻዴቅ የደራሲው ማብራሪያ፣ ሁለቱንም ለማስጠንቀቅ፣ አማኝ አይሁድንና የማያምኑትን አይሁድ።
- መ. 5:11-6:20 ላይ ሦስት ቁልፍ ተውላጠ ስሞች አሉን፡ “እኛ” (5:11)፣ “እናንተ” (5:11-12 — ሦስት ጊዜ)፣ እና “እነዚያ”/“እነርሱ” (6:4-8)። እነዚህ ተውላጠ ስሞች ሦስት ወገኖችን ያንጸባርቃሉ።
 1. “እኛ” እና “እኛን፣” 5:11፤ 6:1-3፣ ጸሐፊውንና የእሱን/አሷን ሚሲዮናዊ ቡድን
 2. “እናንተ፣” 5:11-12፤ 6:9-12፣ አማኝ አይሁድ እነርሱም ደራሲው የሚጽፍላቸው
 3. “እነዚያ” እና “እነርሱ፣” 6:4-8፣ የማያምኑት አይሁድ እነርሱም አብረው የሚያመልኩና ባልንጀሮች፣ የደብዳቤው ተቀባዮች

የቃልና የሐረግ ጥናት

ዕብራዊያን 5:1-4

ጊቀ ካህናት ሁሉ ስለ ኃጢአት መባንና መስዋዕትን ሊያቀርቡ ከሰው ተመርጦ ለእግዚአብሔር በሆነው ነገር ሁሉ ስለ ሰው ይሾማልና፤ እርሱ ራሱም ደግሞ ድካምን ስለሚለብስ፣ ላልተማሩትና ለሚስቱት ሊራራላቸው ይችላል፤ በዚህም ምክንያት ስለ ሕዝብ እንደሚያቀርቡ እንዲሁ ስለ ራሱ ደግሞ መስዋዕትን ስለ ኃጢአት ሊያቀርብ ይገባል። እንደ አርጎም በእግዚአብሔር ከተጠራ በቀር ማንም ከብሩን ለራሱ የሚወስድ የለም።

5:1-4 ቁጥር 1-4 የብኪን ሌዋውያን ሊቀ ካህናት ይገልጻል።

1. ከነገዶች ከአንደኛው ነው የሚመጣው (ሌዊ)
2. በእግዚአብሔር ፊት ይቆማል፤ ሰውን በመወከል
3. ስለ ኃጢአት መባንና መስዋዕትን ያቀርባል (ዝክ. 8:3፤ 9:9)
4. እሱ ኃጢአተኛ ስለሆነ ለኃጢአተኞች ያዘንላቸዋል (ሌዊ. 16:3፤6)
5. ግለሰባዊ ክብር አይወስድም፤ ነገር ግን በእግዚአብሔር ምርጫ እና ጠቀሚታ ይከብራል

5:2

አአመቅ፣ አየተመት	“በርኅራኔ”
አኪጀት	“ጎዘኔታ”
አእት	“ርኅሩኅ ይሆናል”
አአመቅ	“ጎዘኔታ አለው”

ይህ የግሪክ ቃል በአኪ ጥቅም ላይ የዋለው እዚህ ጋብቻ ነው፤ እንዲሁም በሙሉው ሴፕቱዋጂንት ፊጽሞ አይከሰትም። እሱም *Aristeas* 256 ላይ ጥቅም ላይ ውሏል፤ የልክኝነትን ፍልስፍና ለመጥቀስ (ሞዩልተን እና ሚሊጋን፣ *የግሪክ አዲስ ኪዳን መዝገብ-ቃላት*፣ ገጽ 406)።

□ “ላልተማሩትና ለሚስቱት” በብኪ ያልተማሩትና የሚስቱት ኃጢአት በመስዋዕት ይሰረይ ነበር (ሌዊ. 4:2፤22፤27፤ 5:15-18፤ 22:14፤ ዘካ. 15:22-31)፤ ነገር ግን ለሐሳብ ኃጢአት አልነበረም (ዘዳ. 1:43፤ 17:12፤13፤ 18:20፤ መዝ. 51)።

የአዲስ ኪዳን የቃላት ስዕሎች ቅጽ 5 ላይ፣ ኤ. ቲ. ሮበርትስን ሥነ-መለኮታዊ ግንኙነት ያደርጋል፤ በብኪ የሐሳብ ኃጢአት፣ እሱም በመስዋዕት የማይሰረየው መካከል እና 3:12 እና 10:26 ላይ ባሉት ማስጠንቀቂያዎች። የእሱ ጽሑፍ “ሆን ተብሎ ለተደረገ ሃይማኖታዊ ክህደት (3:12፤ 10:26) ምንም ምሕረት አይቀርብም” (ገጽ 368)።

ጳውሎስ የሚያምነው እግዚአብሔር ምሕረት እንዳደረገለት ነው፤ እውነትን ባለማወቁና ሆን ብሎ ወንጌልን የናቀ ባለመሆኑ።

5:3 “በዚህም ምክንያት ስለ ሕዝብ እንደሚያቀርቡ እንዲሁ ስለ ራሱ ደግሞ መስዋዕትን ስለ ኃጢአት ሊያቀርብ ይገባል።” ይህ የሚያመለክተው ሊቀ ካህኑ ለራሱ ማስተሰርያ የሚያቀርቡበትን ደንብ ነው፤ ሌዊ. 9:7-17 ላይ የሚገኘው (የመነሻ መቀደስ፤ 16:6-19 የመቀደስ ቀን፤ እና ዕብ. 9:7። ከዕብ. 7:26፤27 የምንረዳው ኢየሱስ ስለ ራሱ ኃጢአት ፊጽሞ መስዋዕት እንዳላቀረበ ነው፤ ነገር ግን ችግራችንን ይረዳል (ዝክ. 4:15)።

5:4 “ማንም ከብሩን ለራሱ የሚወስድ የለም” እግዚአብሔር አንዱን ነገድ ሾሟል (ሌዊ) እና አንዱን ቤተሰብ (የአርጎ፣ ዘጸ.28:1፤ 1 ዜና. 23:13) እንደ ካህን እንዲያገለግሉ (ዘካ. 16:40፤ 18:7፤ 1 ሳሙ. 12:9-14፤ 11 ዜና. 16:18)።

ዕብራዊያን : 5:5-10

እንዲሁ ክርስቶስ ደግሞ ሊቀ ካህናት ሊሆን ራሱን አላከበረም ነገር ግን። አንተ ልጄ ነህ እኔ ዛሬ ወልጄሃለሁ ያለው እርሱ ነው፤ እንደዚህም በሌላ ስፍራ ደግሞ። አንተ እንደ መልክ ጼዴቅ ሹመት ለዘላለም ካህን ነህ ይላል። እርሱም በስጋው ወራት ከሞት ሊያድነው ወደሚችል ከብርቱ ጩኸትና ከእንባ ጋር ጸሎትንና ምልጃን አቀረበ፤ እግዚአብሔርንም ስለ መፍራቱ ተሰማለት፤ ምንም ልጅ ቢሆን፣ ከተቀበለው መከራ መታዘዝን ተማረ፤ ምክንያቱም በኋላ በእግዚአብሔር እንደ መልክ ጼዴቅ ሹመት ሊቀ ካህናት ተብሎ ስለ ተጠራ፣ ለሚታዘዙለት ሁሉ የዘላለም መዳን ምክንያት ሆነላቸው።

5:5 “ክርስቶስ ራሱን አላከበረም” ዮሐንስ 8:50፤54።

□ “ሊቀ ካህናት ሲሆን” የአይሁድ ወገኖችን ማሳመን እጅግ አስቸጋሪ ይሆናል፤ ኢየሱስ ሊቀ ካህናት ነው በማለት፣ ከሌዊ ነገድ ያልመጣ ሆኖ እያለ። ያም የዚህ የተጠናከረ ክርክር ዓላማ ነው (ዝክ. 4:14-5:10፤ 6:13-7:28) በብኪ ጥቅሶች ላይ በመመሥረት።

□ “ግን ያለው እሱ ነው” ደራሲው ያስረግጣል፤ አብ የኢየሱስን የክብር ስፍራ ማጽናቱን፣ ቁልፍ የሆነውን የንጉሣዊ መዝሙር 2:7ን በመጥቀስ። አብ ይሄንኑ ተመሳሳይ መዝሙር ከኢሳ. 42:1 ጋር በመደባለቅ በኢየሱስ ጥምቀት ላይ ይጠቅሳል (ዝክ. 3:17) እና በእሱ መለወጥ ላይ (ማቴ. 17:5)።

አርዮስ (ማለትም፣ በአራተኛው ክፍለ-ዘመን ዓ.ም) በእርሱ ሥነ-መለኮታዊ ግጭት ከአትናትዮስ ጋር ባለው፣ በኢየሱስ ፍጹም መለኮትነት ላይ) የዚህን ጥቅስ ሁለተኛ ክፍል ተጠቅሟል፤ ኢየሱስ የመጀመሪያውና የላቀው የእግዚአብሔር ፍጡር ነው በማለት ለማስረገጥ (ምሳ. 8:22-31)፤ ነገር ግን የጥቅሱ ተጽዕኖ ስለ ኢየሱስ ልጅነት ነው (ዝክ. 1:2፤ 3:6፤ 5:8፤ 7:28)። ዋነኛው መዝሙር ዓመታዊው የመታደስ ክብረ-በዓል ነበር፤ ለእስራኤል ወይም ለይሁዳ ንጉሥ።

5:6 “አንተ እንደ መልክ ጼዴቅ ሹመት ለዘላለም ካህን ነህ” ይህ ከመዝ. 110:4 ላይ የተጠቀሰ ነው። ይህ መዝሙር የተለየ ነው፤ ይኸውም ለመሲሔ በተለይ ሁለቱንም የካህናትና የንግሥና ሹመትን ስለሚሰጥ (ማለትም፣ ሁለቱ የወይራ ዛፎች፣ ዘክ. 4:3፤11-14፤ እና ማለትም፣ ኢያሱ

እንደ ቅርንጫፍ ዝክ. 6:13)። ከሙት ባሕር ጥቅሎች እንደምንረዳው Essenes (ራሳቸውን የካዱ የአይሁድ ወገኖች) ሁለት መሲሕን ይጠባበቁ ነበር። አንደኛው ንጉሣዊ አንደኛው ክህነታዊ። ኢየሱስ ሁለቱንም ሹመቶች አሟልቷል። እንደ እውነቱ ከሆነ፣ እሱ ሦስቱንም የብኪ የቅብዓት ሹመቶች ፈጽሟል። ነቢይ፣ ካህንና ንጉሥ (ዝክ. 1:1-3)።

☐ “መልከጼዴቅ” የዚህ ጭብጥ ሙሉ መገለጫ ምዕራፍ 7 ላይ አለ። ምስያው የተወሰደው ከዘፍ. 14:17-20 ላይ ነው። እዚያም እሱ የከነዓን ካህን/የሳሌም ንጉሥ ነው (ጄቡስ፣ ኢየሩሳሌም)።

5:7 “ቢሥጋው ወራት” ይህ ኢየሱስን ነው የሚያመለክተው፣ መልከጼዴቅን ሳይሆን። ይህ ማለት ኢየሱስ ሰው አይደለም ለማለት አይደለም። ኢየሱስ ሥጋዊ ሆኗል ሥጋዊ እንደሆነም ለዘላለም ይቆያል።

☐ “ከብርቱ ጩኸትና ከእንባ ጋር ጸሎትንና ምልጃን” ይህ ሊያያዝ የሚችለው ከኢየሱስ የጌቴሴማኒ ልምምድ ጋር ነው። ማቴ. 26:37 እና ሉቃስ 22:44። ይኸም ከራቢዎች ባለ ሦስት ደረጃ ጸሎት ጋር ሊዛመድ ይችላል። የኢየሱስን ጥልቅ ስሜት በማሳየት፣ በጌቴሴማኒ የአትክልት ስፍራ ወይም የሊቀ ካህንነቱን ጸሎት፣ የሐንስ 17 ላይ ያለውን፣ የማታ የደቀ-መዛሙርቱ ፋሲካ ግብጥ፣ ከጌቴሴማኒ በፊት።

☐ “ከሞት ሊያድን ወደሚችል” ኢየሱስ ሞትን ፈርቶ ነበርን? ሞት ተፈጥሯዊ የሰው ፍራቻ ነው። ኢየሱስ ደግሞ ፍጹም ሰው ነበር። ከፍ ባለ ደረጃ የማስበው ከአብ ጋር ያለውን ኅብረት በማጣቱ ነበር የፈራው (ማርቆስ 15:34፣ መዝሙር 22ን በመጥቀስ)። እሱ ማንነቱን ያውቃል። ለምን እንደመጣም (ማርቆስ 10:45፣ ማቴ. 16:21)።

ሦስቱም ሁሉ የሥላሴ አካላት በኢየሱስ ትንሣኤ ላይ ተካፍለዋል፣ አብ ብቻ ሳይሆን (መንፈስ ቅዱስ፣ ሮሜ 8:11፣ እና ኢየሱስ፣ የሐንስ 2:19-22፣ 10:17-18)። አኪ ዘወትር የሚያስረግጠው አብ ኢየሱስን እንዳስነሣው ነው (ሐዋ. 2:24፣ 3:15፣ 4:10፣ 5:30፣ 10:40፣ 13:30፣33፣34፣37፣ 17:31፣ ሮሜ. 6:4፣9፣ 10:9፣ 1 ቆሮ. 6:14፣ 11 ቆሮ. 4:14፣ 7ላ. 1:1፣ ኤፌ. 1:20፣ ቆላ. 2:12፣ 1 ተሰ. 1:10።

ይህ ሐረግ በርካታ የብኪ ጽሑፎችን ሊያንጸባርቅ፣ ይኸውም ያህዌ መሲሕን ከሥጋዊ ሞት ሊያድነው እንደሚችል (መዝ. 33:19፣ 56:13 ወይም ሆሴ. 13:14) ወይም ከሞት እንደሚያስነሣው (መዝ. 16:10፣ 49:15፣ 86:13)። ይህ ዐውደ-ጽሑፍ የኢየሱስን የጌቴሴማኒ ጸሎት የሚያንጸባርቅ ከሆነ፣ እንግዲያውስ አማራጭ ቀጥር 1 የተሻለ ነው።

☐

- አአመመቅ “በመለመኑ ምክንያት ተሰማለት”
- አኪጅት “እግዚአብሔርን በመፍራቱ ምክንያት ተሰማለት”
- አየተመት “አክብሮ በመታዘዙ ምክንያት ተሰማለት”
- አእት “ትሑትና የተሰጠ በመሆኑ እግዚአብሔር ሰማው”
- አአመቅ “በማክበሩ ምክንያት መሰማት ቻለ”

ይህ ሐረግ፣ እንደ ሮሜ 1:4 “የማደጎነት” መናፍቃዊ ጽንሰ-ሐሳብን ሥነ-መለኮት ለመደገፍ ጥቅም ላይ ይውል ነበር። ማለትም እግዚአብሔር ሰው የሆነውን ኢየሱስን በመልካምነቱና በታዛዥ ሕይወቱ ሳቢያ እንደሸለመው በማስረገጥ። አኪ ባጠቃላይ የሚያቀርበው ፓራዶክስ (አያዎ) ኢየሱስ ሥጋዊ መለኮት እና በመልካም አገልግሎቱ ምክንያት እንደተሸለመ ነው! የሆነሆኖ፣ ሁለቱም እውነት ነው።

በእንግሊዝኛ ትርጉሞች ላይ ያለው ልዩነት የመጣው “ፍርሃት” ከሚለው የዕብራይስጥ አሻሚ ቃል ነው። በተለይም የሰው ልጅ ከእግዚአብሔር ጋር ባለው ግንኙነት ጥቅም ላይ ሲውል። እሱ ሊሆን የሚመስለው “የአክብሮት ፍራቻ” ወይም ልመና ነው እንጂ “መሸበር” አይደለም። የእሱ ዋነኛ ፍች “በመተማመን መያዝ” ነው፣ የታወቀውን የእግዚአብሔርን ፍቃድ በማድረግ መልኩ።

5:8 “ምንም ልጅ ቢሆን” “ልጅ” የሚለው ቃል በትልቁ ፊደል አልተጻፈም። እሱ ሌላ ነው፣ በተከታታይ ከቀረቡት የቤተሰብ አባል አልያም የቤተሰብ አገልጋይ መካከል ባለው ንጽጽር (ዝክ. 1:2፣ 3:6፣ 5:8፣ 7:28)።

☐ “ከተቀበለው መከራ መታዘዝን ተማረ” ይህ ሙሉ ክፍል አጽንዖት የሚሰጠው ለሁለቱም፣ ኢየሱስ እንደ እግዚአብሔር “ልጅ” (ዝክ. 4:14) እና ሰው ነው (ዝክ. “ቢሥጋው ወራት” ቁ. 7:5:7)። እሱ ተፈትኗል፤ ጸልየአል፤ ጮኻል፤ መከራ ተቀብሏል፤ መታዘዝን ተምሯል! ከሥነ-መለኮት አኳያ ኢየሱስን እንደ መለኮት እና ሰው እንደ አንድ እውነት (እንደ ባሕርይ) አድርጎ ለመቀበል አዳጋች ነው! በቤተ ክርስቲያን ታሪክ ሁሉ፣ መናፍቃን ይነሣሉ፣ እንደኛው ወገን ሲንኳሰስ (1 የሐንስ 4:1-3)።

ለአማኞች አዳጋች ነው የኢየሱስን ምሳሌ ለመቀበል እንዲገነዘቡ ለማድረግ። ይህ ነው አማኞቹን ተቀባዮች የገጠማቸው ችግር። እነርሱ፣ እንደ ኢየሱስ፣ እስከ መጨረሻው ይከተላሉን፣ መከራ እንኳ ቢሆን? መከራ የማዕቀፉ ክፍል ነው (ዝክ. 2:10፣ ማቴ. 5:10-12፣ የሐንስ 15:18-21፣ 16:1-2፣ 17:14፣ ሮሜ. 8:17፣ 11 ቆሮ. 4:16-18፣ 1 ጴጥ. 4:12-19)።

ኢየሱስ መለኮት ከሆነ እንዴት ፍጹም ይሆናል? ይህ የሚያሳየው የእርሱን ሰዋዊ እድገት ነው (ሉቃስ 2:40፣52)። መከራ የጎለበተ እምነትን ዓላማ ለማምጣት ያለግላል። ሌላ ማናቸውም ነገር ከሚያመጣው ይልቅ። እግዚአብሔር ለእያንዳንዱ አማኝ ያለው ዓላማ ክርስቶስን መምሰል ከሆነ (ማለትም፣ ሮሜ 8:29፣ ኤፌ. 4:13)፣ እንግዲያውስ ዘመናዊዎቹ ምዕራባዊ ክርስቲያኖች ዋነኛውን ዘዴ ይሸሻሉ፣ ብስለትን የሚፈጥረውን?

5:9 “ከተፈጸመም በኋላ” ይህ የድርጊት ተገብሮ ነው (አረጋጋጭ) አንቀጽ። “ፍጹም” የሚለው ቃል ፍችው “የበሰለ” ወይም “ለተሰጠው ሥራ ብቁ” የሆነ ማለት ነው። ፍጹምና ወይም ብስለት፣ የሁለቱም የኢየሱስ እና የተከታዮቹ፣ የዕብራውያን ማዕከላዊ ጽንሰ-ሐሳብ ነው (ዝክ. 2:10፣ 5:9፣14፣ 6:1፣ 7:11፣19፣28፣ 9:9፣11፣ 10:1፣14፣ 11:40፣ 12:2፣23)። ልዩ ርዕስ 7:11 ላይ ተመልከት።

☐ “ለሚታዘዙት ሁሉ” መታዘዝ የእውነተኛ ደቀ-መዝሙርነት ማስረጃ ነው (ሉቃስ 6:46)። ኢየሱስ በሁሉም ስፍራዎች ምሳሌያችን ነው። መታዘዝ ለእውነተኛ ደግነት ማስረጃ ይሰጣል!

5:10 “በእግዚአብሔር ሊቀ ካህናት ተብሎ እንደ ደንቡ ስለ ተጠራ።” እስካሁን በዕብራውያን ለኢየሱስ ሦስት መጠሪያዎች ተጠቅሰዋል፡ (1) ልጅ፣ (2) ሐዋርያ፣ እና (3) ሊቀ-ካህን። ልዩ ርዕስ፡ ኢየሱስ እንደ ሊቀ ካህን 2:17 ላይ ተመልከት።

☐ “እንደ መልክዴዴቅ ሥርዓት” መልክዴዴቅ የተጠቀሰው እሱ ብቸኛው ሰው እንደሆነ ነው ብብኪ፣ ካህንም ንጉሥም ተብሎ የተጠራ፣ እናም ይህን ራቢያዊ ሥነ-መለኮታዊ ክርክር በብቃት ያሟል። መልክዴዴቅ ይልቁን በዘፍ. 14:17-20 እና መዝ. 110:4 ላይ ጥላውን የጣለ ምስል ነው። የኢየሱስ ክህነት በእርግጥ ከህነት ላይ ብልጫ እንዳለው ለመግለጽ። ምዕራፍ 7 ላይ ያለውን ሙሉ ማብራሪያ ተመልከት።

ዕብራዊያን : 5:11-14

“ስለ እርሱም የምንናገረው ብዙ ነገር አለን፤ ጆሮቻችሁም ስለ ፈዘዙ በቃል ልንተረጎሙ ጭንቅ ነው።”¹² ከጊዜው የተነሳ አስተማሪዎች ልትሆኑ ሲገባችሁ፤ አንድ ሰው ስለ እግዚአብሔር ቃላት መጀመሪያ ያለውን የሕፃንነትን ትምህርት እንዲያስተምራችሁ እንደ ገና ያስፈልጋችኋልና፤ የሚያስፈልጋችሁም ወተት ነው እንጂ ጠንካራ ምግብ አይደለም።¹³ ወተት የሚጋት ሁሉ ሕፃን ስለ ሆነ የጽድቅን ቃል አያውቅምና፤¹⁴ ጠንካራ ምግብ ግን መልካሙንና ክፉውን ለመለየት በስራቸው የለመደ ልቡና ላላቸው ለፍጹማን ሰዎች ነው።

5:11-6:12 ይህ አንድ ጽሑፋዊ ምድብ ነው። የምዕራፍና የቁጥር ምድቦች ተመስጧዊ አይደሉም እናም ኋላ ላይ የተጨመሩ ናቸው። ዐውደ-ጽሑፋዊ ይዘት ምዕራፍ 6 ላይ ተመልከት።

5:11 “እሱን” ይህ ተውላጠ ስም ሊሆን የሚችለው አንድም ተባዕታይ ወይም ጾታ-የለሽ ነው። እንደሚመስለኝ ጾታ-የለሹ በተሻለ ይሰማማዋል (NRSV፣ TEV፣ NJB፣ NIV)። ስለዚህ፣ እሱ የሚያመለክተው የኢየሱስን መልክዴዴቃዊ ክህነት ነው። ዕብራውያን 5:11-6:20 ሥነ-መለኮታዊ ቅንፍ ነው። ደራሲው ምዕራፍ 7 ላይ ወደ መልክዴዴቅ ይመለሳል።

☐ “እኛ” ይህ በጥሬው የብዙ ነው፣ የሚያመለክተውም አንዱን ደራሲ ነው።

☐ “ጆሮቻችሁም ስለ ፈዘዙ” ይህ ዐውደ-ጽሑፍ በዕብራይስጥ የተለየ ነው፣ ሦስት ተውላጠ ስሞች ጥቅም ላይ ስለዋሉ፡ “እናንተ” (5:11፣12፣ 6:9-12)፣ “እኛ” እና “እኛን” (5:11፣ 6:1-3፣9)፣ እና “እነርሱ” (6:4-8)። ዐውደ-ጽሑፋዊ ይዘት መን ተመልከት። ይህ የሚመስለው የዕብራውያን መጽሐፍ ከታሪካዊነት አኳያ የተዋቀረበትን ታሳቢ በማድረግ፣ ይኸውም የተወሰኑ አማኝ አይሁድ፣ በምክራብ ከማያምኑት ጋር ተቀምጠው የሚያመልኩትን ለማሳየት ነው፤ ሙሉ ለሙሉ ከወንጌል ውጤት ጋር ሳይያያዙ።

ይህ የተጠናቀቀ የድርጊት አመለካከት ነው፣ እሱም የጸናውን ያሉበትን አቋም አጽንዖት የሚሰጥ። “ፈዘዙ” በአኪ ሁለት ጊዜ ብቻ ነው ጥቅም ላይ የዋለው፣ እዚህና 6:12 ላይ። ደራሲው ለማስረዳት የተቸገረው በርዕስ ጉዳዩ ምክንያት አይደለም፣ ነገር ግን በአንባቢዎቹ ያለመብሰል እንጂ። እነርሱ ከመስማት ፈዘዋል፣ በመንፈሳዊ ነገርም ስንፈዋል።

5:12 “ከጊዜው የተነሳ አስተማሪዎች ልትሆኑ ሲገባችሁ።” ምንም እንኳ እነዚህ አማኞች ለረጅም ጊዜ ክርስቲያን የበሩ ቢሆንም አልበሰሉም። የጊዜ ርዝማኔ ከብስለት ጋር በቀጥታ አይገናኝም። እነርሱ ከማያምኑ አይሁድ ጋር ጓደኝነታቸውን የቀጠሉ ይመስላሉ፣ ከአይሁድ ጉዳዮች ጋር ባለመቃረን አግባብ (ዝክ. 6:1-2)። ይህም የሚሆነው (1) መንግሥታዊ ስደትን ለማስቀረት እና/ወይም (2) “የታላቁ ተልዕኮ” ግዳጅን ለማስቀረት፣ ለክርስቲያኖች የታዘዘውን።

- ☐
- አለመመቅ “የመጀመሪያ መርሐዎች”
- አኪጀት “ቀዳሚ መርሐዎች”
- አየተመት “መሠረታዊ ትምሕርት”
- አእት “የመጀመሪያ ትምህርት”
- አኢመቅ “የመርሐ ትምህርት”

- ይህ ቃል በርካታ ታሳቢ ፍችዎች አሉት (ማለትም፡ ሰፊ የፍች መስክ)።
- 1. የርዕስ-ጉዳዩ መሠረታዊ ትምህርት
- 2. የርዕስ-ጉዳዩ መገኛ
- 3. መልካካዊ ሥልጣናት (ገላ. 4:3፣9፣ ቆላ. 2:8)

በዚህ ዐውደ-ጽሑፍ ቁ. 1 የተሻለ ይመስላል። ደራሲው የሚያስረግጠው እነዚህ ያልበሰሉ አማኞች ለራሳቸው መሠረታዊ የክርስትና ትምህርት እንደሚያስፈልጋቸው ነው (ቁ. 1 መጠቀም)፣ ነገር ግን 6:1 ላይ ማብራሪያ ቁ. 2 የተሻለ የሚሰማ ይመስላል 6:1-2 ከአይሁድ ትምህርት ጋር ስለሚዛመድ፣ በተለየ መልኩ ከክርስቲያን ትምህርት ጋር ሳይሆን፣ እነርሱም ገለል ያሉበት። እዚህ የግሪኩ ቃል *stoicheia* ነው 6:1 *arche* የሆነው (ልዩ ርዕስ፡ *Arche* 3:14 ላይ ተመልከት)።

☐ “የእግዚአብሔር ትንቢት” ይህ ቃል ለብኪ እውነት ነው ጥቅም ላይ የዋለው፣ ሐዋ. 7:38 እና ሮሜ 3:2 ላይ።

☐ “ወተት... ጠንካራ ምግብ” እነዚህ ሁለቱም እግዚአብሔር-ሰጥ ናቸው፣ ሁለቱም በአንድ ወቅት ተገቢ ናቸው። ሆኖም፣ ወተት ለበሰለ ሰው ተገቢ አይደለም (1 ቆሮ. 3:2፣ 1 ጴጥ. 2:2)።

5:13 “የጽድቅ ቃል” ትርጓሜያዊ ጥያቄው ይህ ሐረግ እንዴት “መልካሙንና ክፉውን” ከሚለው ጋር እንደሚዛመድ ነው። ቁ. 14 ላይ ያለውን? አኢመቅ የመጀመሪያውን የሚተረጎመው “ፍትሕን የመጠበቅ ድክትሪን” ከሚለው ድክትሪን ጋር ነው። አእት እነርሱን የሚተረጎማቸው ትይዩ እንደሆኑ “ትክክል እና ስህተት” (ቁ. 13) እና “መልካም እና ክፉ” (ቁ. 14) ነው። የመጀመሪያው ሐረግ የሚናገረው ስለ አለመብሰል ችግር ሲሆን፣ ሁለተኛው ደግሞ የሚናገረው ስለ ድርጊት/ልምድ ማጣት ችግር ነው።

ሲሆን የሚችለው፣ ይህ ሐረግ ከ“የመጀመሪያ መርሐዎች” በተቃርኖ መሆኑ ነው የ ቁ. 12:6:1። ስለዚህ እሱ ወንጌልን ነው የሚጠቅሰው፣ በአይሁድ ዶክትሪኖች ላይ፣ የ6:1-2።

ስለ ጽድቅ የቃል ጥናት ልዩ ርዕስ 1:9 ላይ ተመልከት።

5:14 “የበሰለ” ይህ ቃል ከተመሳሳይ የግሪክ ሥር “ፍጹም” ተብሎ 5:9 ላይ የተተረጎመ ነው። *Telos* የበሰለ ማለት ነው፣ ለተሰጠው ተግባር ሙሉ ብቃት ያለው ነው። ልዩ ርዕስ 7:11 ላይ ተመልከት። የኢየሱስ ስብዕና የታማኝነትና በብስለት የማደግ ምሳሌ ነው (ዝክ. ቁ. 8-9)፣ የአንባቢዎቹ ሕይወትም እንዲህ መሆን እንዳለበት። እነዚህ አማኝ አይሁዶች አንዳንድ መከራ ተቀብለዋል (ዝክ. 12:4)፣ ነገር ግን ወደ ኋላ ተመልሰዋል (“ወደ ኋላ መመለስ” 10:38) በአንጻራዊነት ደግንነት ወዳለው ይሁዲነት።

☐ **“በስራቸው የለመደ ልቡና ላላቸው”** ይህ የተጠናቀቀ ተገብሮ አንቀጽ ነው፣ እሱም ስለ ተደጋጋሚ ድርጊት የሚናገር፣ እሱም ወደ ጸና አቋማዊ ሁኔታ የተለወጠ — ተግባር ፍጹም ያደርጋል! ተመሳሳይ ግሥ ጥቅም ላይ ውሏል ስለ እግዚአብሔር ደቀ-መዛሙርት 12:11 ላይ።

የውይይት ጥያቄዎች

ይህ የጥናት መመሪያ ትርጓሜ ሲሆን፣ ያም ማለት ግን መጽሐፍ ቅዱስን በግል ለምትተረጎሙው ኃላፊነቱን ትወስዳለህ ማለት ነው። እያንዳንዳችን በተሰጠን ብርሃን መጓዝ ይኖርብናል። ቀዳሚዎቹ ተርጓሚዎች አንተ፣ መጽሐፍ ቅዱስና መንፈስ ቅዱስ ናችሁ። ይህንንም መልሰህ በተርጓሚው ላይ በሌላ አባባል እንዳትወስደው።

እነዚህ የውይይት ጥያቄዎች የተሰጡት የዚህን መጽሐፍ ክፍል ዋና ዋና ጉዳዮች በሚገባ እንድታጤን እንዲረዳህ ነው። ይህም ማለት በተገቢው እንድታሰላስል ለማነሣሣት እንጂ በዚህ ብቻ እንድትወሰን አይደለም።

1. ለአይሁድ ሕዝቦች ለምን እጅግ አስቸጋሪ ሆነ ኢየሱስ ሊቀ ካህን የመሆኑን ሐቅ ለመቀበል?
2. መከራ ከብስለት ጋር እንዴት ይያያዛል፣ ለሁለቱም ለኢየሱስ እና ለአማኞች?
3. እነዚህ አንባቢዎች በሳል እንዳይሆኑ ያደረጉቸው ምን ምን ምክንያቶች ናቸው?

ዕብራውያን 6 የአዲሶቹ ትርጉሞች የአንቀጽ ምድቦች

የቤኤሰፋ	አኪጀት	አየተመት	አእት	አኢመቅ
ሃይማኖትን በመተው ላይ ማስጠንቀቂያ (5:11-6:12) 5:11-6:8	ያለማደግ አደጋ	የዓላማ ማስጠንቀቂያና አዋጅ 6:1-8	እምነትን በመተው ላይ ማስጠንቀቂያ (5:11-6:12)	ደራሲው ሐሳቡን አብራርቷል
	6:1-8		6:1-3	6:1-8
	የተሻለ ግምት	6:9-12	6:4-8	የተስፋና የማበረታቻ ቃል
6:9-12	6:9-12		6:9-12	6:9-12
የእግዚአብሔር ርግጠኛ ተስፋ	የአምላክ የማይወድቅ ዓላማ		6:9-12	
6:13-20	በክርስቶስ 6:13-20	6:13-20	የእግዚአብሔር የተረጋገጠ ተስፋ	6:13-20

የንባብ ምድብ ሦስት (ገጽ vi ተመልከት በመግቢያው ክፍል)

የዋነኛውን ጸሐፊ ሐሳብ በየአንቀጹ ደረጃ መከተል

ይህ የጥናት መመሪያ ትርጓሜ ሲሆን፣ ያም ማለት ግን መጽሐፍ ቅዱስን በግል ለምትተረጉሙ ኃላፊነቱን ትወስዳለህ ማለት ነው። እያንዳንዳችን በተሰጠን ብርሃን መንገድ ይኖርብናል። ቀዳሚዎቹ ተርጓሚዎች አንተ፣ መጽሐፍ ቅዱስና መንፈስ ቅዱስ ናችሁ። ይህንንም መልሰህ በተርጓሚው ላይ በሌላ አባባል እንዳትወስድው።

ምዕራፉን በአንድ ጊዜ ቀጭታ አንብበው። ፍሬ ሐሳቦቹን ላይ። ያንተን የፍሬ ሐሳብ ምድቦች ከላይ ከተዘረዘሩት አምስት ትርጓሜዎች ጋር አስተያይ። ሙሉው መገለጥ በአንቀጹ ላይ ሊገኝ ባይችልም የዋነኛውን ጸሐፊ ሐሳብ የሆነውን የትርጓሜው ዋና ነገር ይገኝበታል። እያንዳንዱ አንቀጽ አንድና አንድ ብቻ ፍሬ ሐሳብ ይዟል።

1. የመጀመሪያው አንቀጽ
2. ሁለተኛው አንቀጽ
3. ሦስተኛ አንቀጽ
4. ወዘተርፈ.

ዐውደ-ጽሑፋዊ ይዘት ለ5:11-6:12

ሀ. ከተውላጠ ስሞቹ አጠቃቀም የተነሣ “እኛ/እኛን” 6:1-3 ላይ፣ “እነዚያ/እነሱም” 6:4-8 ላይ፣ እና “እናንተ” ቁ. 6:9-12 ላይ፣ እኔ የማምነው ሁለት የተለዩ ወገኖች ምዕራፍ 6 ላይ መመልከታቸውን ነው። አማኝ አይሁድ እና የማያምኑ አይሁድ። ደግሞም አይሁድ (ክርስቲያን ያይደሉ) የመሠረታዊ ዶክትሪን ተፈጥሮ፣ የ6:1-2 ማመልከት የሚኖርበት ከይሁዲነት ከተከፈሉት እውነቶች ጋር ነው። ሦስት ወገኖች የተጠቀሱ ይመስላል።

1. ደራሲው እና የእሱ/እሷ ተልዕኮ ቡድን (“እኛ” እና “እኛን፣” ቁ. 1-3፤ 5:11)
2. የማያምኑ አይሁድ (እነርሱ” እና “እነርሱን፣” ቁ. 4-8)
3. አማኝ አይሁድ (“እናንተ፣” ቁ. 9-12 እና 5:11-12)

ለ. የተጻፈው ለማን እንደሆነ በርካታ ንድፈ-ሐሳቦች ይኖራሉ።

1. እሱ ግምታዊ ነው (ይኸውም ዘወትር “እንደ”ን ይሰጣል፣ ቁ. 6 ላይ)
2. እሱም የማያምኑትን አይሁድ ያመለክታል
3. እሱም በትክክል ክህደትን ያመለክታል (አማኝ አይሁድ ወደ ብኪ ተስፋዎች እና ደንቦች ሲመለሱ፣ ኢየሱስ መሲሕ መሆኑን ተቀብሎ በመቀጠል ፈንታ)
4. እሱ የሚያመለክተው የአንደኛውን ክፍለ-ዘመን ሁኔታ ብቻ ነው (ይኸውም ታሪካዊ መቼቱን እንደ ምክራብ መቼት የሚቆጥር፣ የማያምኑትንና የማያምኑት አይሁድ)
5. እሱ የሚያመለክተው የብኪን የማያምኑ ምሳሌ እንጂ፣ የወቅቱን አማኞች አይደለም

ሐ. የ6:1-12 ማስጠንቀቂያዎች ቀደም ሲል ከነበሩት ማስጠንቀቂያዎች ጋር መዛመድ ይኖርባቸዋል

1. ባለፈው ላለመወሰድ መጠንቀቅ ይገባል፣ ደኅንነት ያለው መሠረት፣ 2:1

- 2. ከፍቃደኝነት አለማመን ተጠንቀቁ (እንደ ብኪ እስራኤላውያን፣ 2:1)
- 3. ያልበሰሉ አማኞች እንዳትሆኑ ተጠንቀቁ፣ 5:11-14

መ. በቤተ ክርስቲያን የነበረው ወቅታዊው ክርክር “አንዴ የዳሳ ሁሌም ድኗል”፤ “ድኖ፣ ጠፋ፣ እና ከዚያም እንደገና ዳነ” እና “አንዴ የወጣ ሁልጊዜም ወጣ” ዙሪያውን ይዘራል፡

- 1. የተነጠሉ ጽሑፎችን መጠቀም (ጽሑፍ ማጥራት)
- 2. ሎጂካዊ አገባብን መጠቀም (ከቃላት ይልቅ ለአስተሳሰብ ቅድሚያ መስጠት)
- 3. ስልታዊ ሥነ-መለኮታዊ ብልሃቶችን መጠቀም (ካልቪኒዝም፣ አርሜኒያኒዝም፣ ዲስፕንሲሽናሊዝም፣ ወዘተ)

ሠ. በርካታ መጽሐፍ ቅዱሳዊ ምሳሌዎች አሉ፣ ከእምነታቸው ጋር በተያያዘ ችግር ያለባቸው ሰዎች (ልዩ ርዕስ 6:5 ላይ ተመልከት)፣ ነገር ግን ሁሉንም የሚሸፍን ቀላል መልስ አይኖርም።

- 1. አማኞች ለአገልግሎት የማይበቁ ሆኑ
 - ሀ. ሥጋዊ ክርስቲያኖች ወይም ሰነፍ ክርስቲያን መሪዎች (1 ቆሮ. 3:10-15)
 - ለ. ሕፃናት ክርስቲያኖች (ዕብ. 5:11-14)
 - ሐ. ብቁ ያልሆኑ ክርስቲያኖች (1 ቆሮ. 9:27)
 - መ. ቀጥተኛ ያልሆኑ ክርስቲያኖች (1 ጢሞ. 1:19-20)
 - ሠ. ፍሬ የሌላቸው ክርስቲያኖች (ዘ ጴጥ. 1:8-11)
- 2. ሐሰተኛ የእምነት መግለጫ
 - ሀ. የመሬቱ ምሳሌ (ማቴ. 13፤ ማርቆስ 4)
 - ለ. ፍሬ ያለ ግለሰባዊ ግንኙነት (ማቴ. 7:21-23)
 - ሐ. ሐሰተኛ መምህራን (1 ዮሐንስ 2:18-19፤ ዘ ጴጥ. 2:1-19)
- 3. ታሳቢ ክህደት
 - ሀ. ሳኦል (ብኪ)
 - ለ. ይሁዳ (እኪ)
 - ሐ. ሐሰተኛ መምህራን (ዘ ጴጥ. 2:20-22)
 - መ. ኋለኛ ተርጓሚዎች (ራዕይ 22:19)

ዕብራዊያን : 6:1-8

¹²ሰለዚህ የክርስቶስን ነገር መጀመሪያ የሚናገረውን ቃል ትተን ወደ ፍጻሜ እንሂድ፤ መሠረትን ደግመን አንመሥርት። እርሱም ከሞተ ሥራ ንስሐና በእግዚአብሔር እምነት፣ ስለ ጥምቀቶችና እጆችንም ስለ መጫን ስለ ሙታንም ትንሣኤ ስለ ዘላለም ፍርድም ትምህርት ነው።³እግዚአብሔርም በፈቅድ ይህን እናደርጋለን። ፋንድ ጊዜ ብርሃን የበራላቸውን ሰማያዊውንም ስጦታ የቀመሱትን ከመንፈስ ቅዱስም ተካፋዮች ሆነው የነበሩትን ምልካሜንም የእግዚአብሔርን ቃልና ሊመጣ ያለውን የዓለም ኃይል የቀመሱትን ሰጠንም የካዱትን እንደገና ለንስሐ እነርሱን ማደስ የማይቻል ነው፤ ለራሳቸው የእግዚአብሔርን ልጅ ይሰቅሉታልና ያዋርዱትማልና። ፊደሉ ጊዜ በእርስዎ ላይ የሚወርደውን ዝናብ የምትጠጣ መሬት፣ ለሚያርሱአትም ደግሞ የምትጠቅምን አትክልት የምታበቅል፣ ከእግዚአብሔር በረከትን ታገኛለችና፤ ፊደሉና ኩርካችንን ግን ብታወጣ፣ የተጣለች ናት ለመረገምም ትቀርባለች፣ መጨረሻዋም መቃጠል ነው።

6:1-2 ይህ የድክትሪኖች ዝርዝር የሚያያዘው ከይሁዲነት እና ከክርስትና ጉዳዮች ጋር ነው። ሆኖም፣ እነርሱ በቀዳሚነት አይሁድ ናቸው (ማለትም፣ መንጻቶችና እጆችን መጫን)። እነዚህ የሚያምኑትም ሆነ የማያምኑት አይሁድ በቀላሉ ሊሰማሙ የሚችሉባቸው ናቸው። እነርሱ ዋነኛ ሥነ-መለኮታዊ ጉዳዮች አይደሉም፣ የናዝሬቱ ኢየሱስ እንደ ተተነበየለት መሰረት ጋር የሚያያዙ።
 አሳማኝ ንድፈ-ሐሳብ አለ፣ ማለትም የመጀመሪያው ሐረግ *arche* (የመጀመሪያ ትምህርት) በሚል መተርጎም የሚኖርበት እንደ “መሲሐ መነሻ” (ኤ. ቢ. ብርሱ፣ *የዕብራውያን መልእክት*፣ 78፣ 197)። ያ የተወሰኑ የአይሁድ ወገኖች፣ አሕዛብ ወደ ክርስትና በመምጣታቸው በማደጉ የሥነ-ልቦና ተጽዕኖ ነበረባቸው፣ እንዲሁም ኢየሱስ የብኪን ትንቢትና ተስፋዎችን እንዴት እንደፈጸመ ጥያቄ ነበረባቸው? የአይሁድ ድክትሪኖች ዝርዝር የውይይት ትኩረት ነበረን ወደ ሙሴ ኪዳን ለደኅንነት የመመለስ ዕድል፣ በኢየሱስ ምትክ?

- 6:1 አአመቅ፣አአመቅ “የመጀመሪያ ትምህርቶች፣ ስለ ክርስቶስ”
- አኪጀት “የመጀመሪያ ትምህርቶች ገለጻ፣ ስለ ክርስቶስ መርሐዎች”
- አየተመት “ስለ ክርስቶስ መሠረታዊ ትምህርት”
- አአት “የክርስቲያን መልእክት የመጀመሪያ ትምህርት”

Arche የሚለው የግሪክ ቃል ትልቅ የፍች መስክ አለው (3:14 ላይ ያለውን ልዩ ርዕስ ተመልከት)። መሠረታዊ ነጥቡ የአንድ ነገር መጀመሪያ ነው (ቀዳሚው የሥልጣን/የገዥነት መነሻ)። እሱ የ*teleios* (“በስለት” ዐውደ ጽሑፋዊ ተቃራኒ ነው ቁ. 1ለ)። ይህንን ሐረግ ለመረዳት ያለው ችግር ቁ. 1-2 ላይ የተጠቀሱት መርሐዎች ከመሲሐ ጋር አለመዛመዳቸው ነው፣ እንደ ይሁዲነት ባህላዊ ትምህርቶች። ይህ አንደኛው ጽሑፋዊ ምክንያት ነው፣ መጽሐፉ የተጻፈው ለአይሁድ የምክርብ ታዳሚዎች ነው ለሚለው ግምት (ዝኪ. 10:25) ለሁለቱም ለሚያምኑትና ለማያምኑት አይሁድ (አር. ሲ. ግሬዚ፣ ቀላል ደኅንነት የለም)።

☐ “እንሂድ” ይህ የአሁን ተገብሮ ሁኔታ ገላጭ ነው፣ “እንራመድ።” አትኩሮቱ ቀጣይነት ያለው የመለኮት ወኪል ስጦታ ነው! እነርሱ ወደ ብስለት እያደጉ ይራመዳሉ፣ መንፈስ ቅዱስ በነጻነት እንዲያንቀሳቅሳቸው እስከፈቀዱ ድረስ። ተመሳሳይ የሆነ ቃል በፒታጎሪያን ፈላስፎች ጥቅም ላይ ይውል የነበረው፣ ከፍ ወዳለ የመረዳት ደረጃ ማደግ (ኤ. ቲ. ሮበርትስን *የአድስ ኪዳን የቃል ስዕሎች*፣ 78፣ 373)።

አለመመቅ፣ አእት “ብሰለት”
 አኪጀት ፣ አየተመት “ፍጽምና”
 አኪ መቅ “ፍጽምና”

ይህ የግሪክ ቃል *teleios*፣ ዓይነት ነው፣ እሱም በአኪ እዚህ ጋ ብቻ ጥቅም ላይ የዋለ። ልዩ ርዕስ 7።11 ተመልከት። እሱ ቁ. 10 ላይ ያለው የ *Arche* (መሠረታዊ መርሐዎች) ዐውደ-ጽሑፋዊ ተቃራኒ ነው። እነዚህ አማኞች የግድ ዘወር ማለት አለባቸው፣ ከእነዚያ ሥነ-መለኮታዊ ርዕሰ-ጉዳዮች፣ ከአይሁድ ጓደኞቻቸውና የሥራ ባልደረቦቻቸው ጋር በጋራ ካላቸው።

☐ “ንስሐ... እምነት” እነዚህ የብሉይና የአዲስ ኪዳን ግዴታዎች ናቸው፣ አንደኛው አሉታዊ አንደኛው አዎንታዊ። ንስሐ አስቸጋሪ ርዕሰ-ጉዳይ ነው፣ በፍችው ላይ ባለ ውዥን-ብር ምክንያት። የዕብራይስጡ ቃል የሚያንጸባርቀው የድርጊት ለውጥ ሲሆን፣ የግሪኩ ቃል ደግሞ የሚያንጸባርቀው የአስተሳሰብ ለውጥን ነው። ንስሐ ከራስ-ተኮር፣ ከራስ-መር ሕይወት ወደ እግዚአብሔር-ተኮር፣ ወደ እግዚአብሔር-መር ሕይወት መመለስ ነው።

1. ኢየሱስ የንስሐ አለመኖርን ከመጥፋት ጋር አያይዞታል (ሉቃስ 13:3፣5 እና ዘጠ. 3:9)
2. ንስሐ እንደ ተጓዳኝ ግዴታ ከእምነት ጋር ተያይዟል (ማርቆስ 1:15፣ ሐዋ. 2:38፣ 41፣ 3:16፣ 19፣ 20:21)
3. እግዚአብሔርም አረጋግጧል፣ የንስሐ ምንጭ መሆኑን (ሐዋ. 5:31፣ 11:18፣ 11 ጢሞ. 2:25)

6:2 “ጥምቀቶች” የብዙ ቁጥሩ ለክርስቲያን ጥምቀት ፈጽሞ ጥቅም ላይ አይውልም፣ ነገር ግን ለብዙ ክብር-በዓላዊ መንጻቶች እንጂ (ማርቆስ 7: 4፣ ዕብ. 9:10)። እነዚህ ሦስት ጥንድ ዶክትሪኖች በተለየ መልኩ ክርስቲያናዊ አይደሉም። እነርሱ የተለመዱ ዶክትሪኖች ይመስላሉ፣ የይሁዲነት፣ በተለይም ፈሪሳውያን ከክርስትና ጋር የሚጋሩአቸው።

☐ “እጆችን መጫን” ይህ በብዙ መልኩ ጥቅም ላይ ውሏል፣ በብዙ እና በአኪ። እሱ የሚያሳየው መተባበር

1. አንዱ እግዚአብሔር ለመረጠው ሥራ ሲለይ (ዘኁ. 27:18፣23፣ ዘዳ. 34:9፣ ሐዋ. 6:6፣ 13:3፣ 1 ጢሞ. 4:14፣ 5:22፣ 11 ጢሞ. 1:6)
2. በመሥዋዕት ሲለይ
 ሀ. ካህን (ዘጸ.29:10፣15፣19፣ ሌዋ. 16:21፣ ዘኁ. 8:12)
 ለ. ተራ ሰዎች (ሌዋ. 1:4፣ 3:2፣8፣ 4:4፣15፣24፣ ዘዳ. 29:23)
3. በድንጋይ የሚወገረውን ለመለየት (ሌዋ. 24:14)
4. ለበረከት መጸለይ (ማቴ. 19:13፣15)
5. ለፊውስ መጸለይ (ማቴ. 9:18፣ ማርቆስ 5:23፣ 6:5፣ 7:32፣ 8:23፣ 16:18፣ ሉቃስ 4:40፣ 13:13፣ ሐዋ. 9:17፣ 28:8)
6. መንፈስ ቅዱስን ለመቀበል መጸለይ (ሐዋ. 8:17-19፣ 19:6)

☐ “ትንሣኤ... ዘላለማዊ ፍርድ” ፈሪሳውያንና የአይሁድ ወገኖች (ማለትም፣ የሙት ባሕር ጥቅሎች ማኅበረሰብ) እነዚህን የፍጻሜ መዳረኝ ዶክትሪኖች የሚይዟቸው ከክርስትና ጋር በጋራ ነው።

ልዩ ርዕስ፡ ዘላለማዊ

ሮበርት ቢ. ጊርድልስቶን፣ በመጽሐፉ *የብሉይ ኪዳን ተመሳሳሪ* ላይ “ዘላለማዊ” ስለሚለው ቃል ማራኪ አስተያየት አለው።
 “*aionios* የሚለው ቅጽል በአኪ ከአርባ ጊዜ በላይ ጥቅም ላይ ውሏል፣ ዘላለማዊ ሕይወት በሚል መልኩ፣ እሱም በከፊል እንዳሁን ስጦታ፣ በከፊል ደግሞ እንደ ወደፊት ተስፋ የሚታይ። እሱም ደግሞ ለእግዚአብሔር ፍጻሜ እንደሌለው ሕላዌ ጥቅም ላይ ውሏል ሮሜ. 16.26፣ ፍጻሜ ለሌላው የክርስቶስ ዋጅነት ብቃት ዕብ. 9.12፣ 13.20 ላይ፣ እና ያለፉት ዘመናት ሮሜ. 16.25፣ 2 ጢሞ. 1፣9፣ ቲቶ 1.2 ላይ።
 ይህ ቃል ዘላለማዊ እሳትን ለመጥቀስ ጥቅም ላይ ውሏል፣ ማቴ. 18.8፣25፣41፣ ይሁዳ 7፣ ዘላለማዊ ቅጣት፣ ማቴ. 25.46፣ ዘላለማዊ ፍርድ ወይም *ኩነት*፣ ማርቆስ 3.29፣ ዕብ. 6.2፣ ዘላለማዊ ጥፋት፣ 2 ተሰ. 1.9። በእነዚህ ምንባቦች ያለው ቃል የሚያመለክተው የመጨረሻውን ነው፣ እና ባጠቃላይ ውጤቱ እነዚህ ፍርዶች ሲፈጸሙ፣ በፈተና ጊዜ፣ ለውጥ፣ ወይም የአንዱን ዕድል መለስ ብለው የሚለውጡ፣ ፍጹም በሆነ መልኩና ለዘላለም ይወገዳሉ። ስለ ወደፊቱ የምናውቀው በጣም ትንሽ ነው፣ ስለ የሰው ልጅ ሕይወት ግንኙነት ከሌላው ሕላዌ ጋር፣ እና ስለሚያምኑት የሞራል ሚዛን፣ በዘላለማዊነት ብርሃን ሲታይ። በአንድ በኩል በእግዚአብሔር ቃል ላይ መጨመር ስህተት ነው፣ በሌላ በኩልም ከእርሱ ላይ መቀነስ አይኖርብንም፣ በዘላለማዊ ቅጣት ዶክትሪን ሥር ሆነን ከተንገዳገድን፣ በቅዱስ ቃሉ እንደተቀመጠ፣ ሚዛን የምናነሳ መሆን ይኖርብናል፣ እግዚአብሔር በክርስቶስ ባለው የፍቅር ወንጌል መጣበቅ ይኖርብናል፣ ልንቋቋመው የማንችለው የጨለማ ዳራ እንደሚኖር ተንገዝበን” (ገጽ 318-319)።

6:3 “እንደ” ይህ ሦስተኛ መደብ ሁኔታዊ ዓረፍተ ነገር ነው፣ እሱም ጽኑ ድርጊት የሆነ። እግዚአብሔር ይፈቅዳል፣ እነርሱ ከተባበሩ!

6:4-6U “አንድ ጊዜ የነበሩትን... የተፈተኑትን... የተሠሩትን... የተፈተኑትን... የወደቁ” እነዚህ ሁሉ አንቀጾች የድርጊት ናቸው፣ ቁ. 6A በተለጣጣቁ የአሁን ጊዜ ግሦች ሲሆኑ። እነዚህ ናቸው ጠንካሮቹ ዓረፍተ ነገሮች። ፍችው ግልጽ ነው። እግዚአብሔርን በተወሰነ ደረጃ ያውቁታል፣ ነገር ግን በክርስቶስ ላይ ያላቸውን ሙሉ አምነት ጥለዋል። ሆኖም፣ ሁለት ዐውደ-ጽሑፋዊ ጉዳዮች መመርመር ይኖርባቸዋል፡ (1) የሦስት ወገኖች መገኘት (“እኛ” [ቁ. 1-3]፣ “እነርሱ” [ቁ. 4-8]፣ “እናንተ” [ቁ. 9-12]) እና (2) የአይሁድ ዶክትሪኖች ባሕርይ፣ ቁ. 6፡1-2 ላይ። እነዚህም የሚያመለክቱት ወደ ምክራብ ነው፣ የሚያምኑትና የማያምኑት አይሁድ አንድ ላይ የሚያመልኩበትና የሚያጠኑበት። የማያምኑት አይሁድ በግልጽ ተመልክተዋል፣ የወንጌልን ኃይል፣ ክብር፣ እና እውነት ከቅዱስ ቃሉ ተመልክተዋል፣ እንዲሁም ከአማኝ ጓደኞቻቸው ምስክርነትና የተለወጠ ሕይወት።

በዕብራውያን ላይ ሁለት ማስጠንቀቂያዎች አሉ፡ (1) ለአማኝ አይሁድ፣ ይፋ የሆነ አቋማቸውን እንዲወስዱ፣ በስደት ላይ ካላቸው ቤተ ክርስቲያን ጋር፣ ወደ ይሁዲነት ዳግመኛ ሳይመለሱ እና (2) ለማያምኑት አይሁድ በክርስቶስ እንዲታቀፉ። በብዙ መንገዶች የመጀመሪያው

ማስጠንቀቂያ ለዚህ መጽሐፍ የተለየ ነው፤ ሁለተኛው ግን እጅግ ተመሳሳይ ነው፤ ይቅር እንደማይባለው የፈሪሳውያን ኃጢአት፤ በወንጌላት፤ እንዲሁም ለሞት የሚያበቃው ኃጢአት፤ የሐሰተኛ መምህራን፤ በቦኮስ፤

6:5 “ሊመጣ ያለውን የዓለም ኃይል” የጠፋት ሌሊኛው ምሳሌ፤ በሚመጣው ዓለም ኃይል ውስጥ የተካተቱት ማቴ. 7:21-23 ላይ። እነርሱ ኃይል አላቸው፤ ያለ አስፈላጊ ግለሰባዊ ግንኙነት። ይኸው ተመሳሳይ ነገር ለአስቆሮቱ ይሁዳ ተብሏል (በወንጌላት)፤ ስምዖን ማግኒስ (በሐዋ.)፤ እና ሐሰተኛ መምህራን (1 ዮሐንስ 2:18-19)። ልዩ ርዕስ 1:2 ላይ ተመልከት።

☐ **“ወደቀዋል”** ይህ የድርጊት የአሁን ቦዝ አንቀጽ ነው። ይህ ሥነ-መለኮታዊ ጫፍ ነው፤ የግሪኩ ዓረፍተ ነገር፤ እሱም ቁ. 4 ላይ የሚጀምረው። ልዩ ርዕስ፡ ሃይማኖትን መተው 3:12 ላይ ተመልከት።

6:6
አክሱምቅ “ከዚያም”
አኪጆት “እንደ”
አየተመት፤ አእት “ከዚያም”
አኪመቅ “እናም ከዚህ የተነሣ”

በግሪክ ሊቃውንት መካከል አለመግባባት አለ፤ ይህ ወጣ ያለ የሁኔታዊ አወቃቀር እንደሆነ ወይም ቋሚ ትይዩ አወቃቀር ከቁጥር 4 እንደሆነ። ሁኔታዊ አወቃቀር እንደሆነ የሚያስረግጡት እንደዚሁ ያደርጋሉ ለሥነ-መለኮት ዓላማ፤ ይኸውም ቁጥር 6 ለመላምታዊ ሁኔታ እንደሆነ አጽንዖት በመስጠት። ሆኖም፤ እነዚህ ሁሉ ሰዋሰዋዊ ገጽታዎች የሚያመለክቱት ሁሉም መከሰታቸውን ነው።

1. የድርጊት ቦዝ አንቀጽ ተደጋጋሚ ፈርጅ (የበራላቸው፤ የተፈተኑ፤ የተካፈሉ፤ የተፈተኑ የወደቁ)
2. የ“kai” (እና) ተደጋጋሚ አጠቃቀም፤ ከኋለኛቹ ሦስቱ ጋር
3. ታሳቢ ተባዕታይ የብዙ አንቀጽ ቁ. 4 ላይ፤ እሱም ቁጥር 4-6 ላይ ከሚገኙት ቦዝ አንቀጾች ጋር የሚዛመድ

☐
አክሱምቅ፤ አእት

አኪመቅ “የማይቻል” (ቁ.6)
አኪጆት ፤ አየተመት “የማይቻል” (ቁ. 4)

ቃሉ ቁ. 4 ላይ ይገኛል፤ ነገር ግን ትልቁ ዐውደ-ጽሑፍ ቁ. 6ን ያካትታል። ይህ የግሪክ ቃል *dunatos* (መቻል) ነው፤ ዋነኛውን ነገር ማሳጣት (አለመቻል)። እነዚህ ሁለት ቃላት ጥቅም ላይ የዋሉት እግዚአብሔር ባደረገውና ባለደረገው ፍቶ መሠረት ነው! እሱም በግሪክ ፓፒረስ ጥቅም ላይ ውሎ ግብፅ ላይ ተገኝቷል (1) ለመሥራት ብርቱ ያልሆኑ ሰዎች እና (2) መመስከር ያልቻሉ ምስክሮች። እሱም አራት ጊዜ ዕብራውያን ላይ ጥቅም ላይ ውሏል።

1. እነርሱን ዳግም ለንስሐ ማደስ እንደማይቻል (6:4)
2. እግዚአብሔር ሊዋሽ እንደማይችል (6:18)
3. የብኪ መሥዋዕቶች ሊያድኑ እንደማይችሉ (10:4)
4. እግዚአብሔርን ያለ እምነት ደስ ማሰኘት እንደማይቻል (11:6)

በእያንዳንዱ ጉዳይ ላይ የቃሉ ፍቶ አይቻልም ነው። ስለዚህ፤ አስደናቂ ነው፤ የሎዊ እና ኒዳ የግሪክ-እንግሊዝኛ አዲስ ኪዳን ሥርወ-ቃል የሚለው “ዕብ. 6:4 ላይ የ*adunaton* አጠቃቀም የግነት ገጠመኝ ይመስላል፤ ሃይማኖትን በመተው ላይ በማስጠንቀቂያዎቹ አተያይ (ዕብ. 5.11-6.12 ተመልከት)። ስለዚህ፤ አንዱ *adunaton*ን ሊተረጎሙ ይችላሉ፤ በዕብ. 6:4 እንደ “እሱ እጅግ አስቸጋሪ ነው በሚል” (ገጽ 669)። ይህም እጅግ ሥነ-መለኮታዊ ይመስላል፤ ከሥርወ-ቃላዊ ይልቅ፤ ሁሉም የቃሉ አጠቃቀም በዕብራውያን ላይ “አይቻልም”ን ስለሚጠይቁ።

ይህን ቃል በጥሬው ላለመውሰድ የሚቻለበት ምክንያት እሱ ወደ “እንዴ የመጣ ለሁልጊዜ ወጣ” ወደሚለው ሥነ-መለኮት ስለሚያመራ ነው፤ ይህ የሚያመለክተው እምነታቸውን የተዉትን አማኞች የሚጠቅስ ከሆነ። እነዚያ ክፍለ ሃይማኖታዊ ወገኖች፤ ክህደትን የሚያስተምሩት ደግሞ ንስሐንና መመለስን ይሰብካሉ። ይህ ጽሑፍ ይህን አቋም የሚያንጋሥስ ይመስላል።

- በብዙ መንገዶች ታሪካዊ መቼት ለትርጓሜ ቁልፍ ነው።
1. ለሁለት ቡድኖች ነው፤ መልእክቱ (የሚያምኑና የማያምኑ አይሁድ)
 2. አንድ ወገን (አማኝ አይሁድ፤ እነርሱም ያልበሰሉ፤ አሁንም ወደ ሙሴ ለመመለስ ሐሳብ ያላቸው)

ይህ ተመሳሳይ መናፍቅነት ነው፤ ገላትያ ላይ ላሉት ይሁዲዎች፤ እነርሱም በብኪ የአምልኮ ሥርዓት የሚፈተኑት (በክርስቶስም ጭምር)። ጳውሎስ ያስረግጣል፤ እነርሱ ከጸጋው እንደወደቁ (ገላ. 5:4)።

☐ **“መታደስ”** ቀጥሎ ያለውን ልዩ ርዕስ ተመልከት።

ልዩ ርዕስ: መታደስ (ANAKAINŌSIS)

ይህ የግሪክ ቃል በተለያዩ ቅርጾቹ (*anakainōō*፣ *anakainizō*) ሁለት መሠረታዊ ፍቶዎች አሉት።

1. “አንድ ነገር አዲስና የተለየ እንዲሆን ማድረግ” (ማለትም፤ የተሻለ) – ሮሜ. 12:2፤ ቆላ. 3:10
2. “በፊተኛው ተመራጭ አቋም ላይ ለውጥ ማድረግ” – 2ቆሮ. 4:16፤ ዕብ. 6:4-6 (ከLouw እና Nida *Greek-English Lexicon*፤ (የግሪክ-እንግሊዝኛ ሥርወ-ቃል) ቅጽ 1፣ ገጽ 157፣ 594)

Moulton እና Milligan፤ *The Vocabulary of the Greek Testament*፤ (የግሪክ ኪዳን መዝገብ-ቃላት) እንደሚለው ይህ ቃል (ማለትም፤ *anakainōsis*) በግሪክ ሥነ-ጽሑፍ አይገኝም ከጳውሎስ ቀደም ብሎ። ምናልባት ጳውሎስ ራሱ ይህንን ቃል ፈጥሮት ይሆናል (ገጽ 34)።

Frank Stagg፤ *New Testament Theology*፤ (የአዲስ ኪዳን ሥነ-መለኮት) አስገራሚ ሐሳብ አለው። “ዳግም መወለድና መታደስ ለእግዚአብሔር ብቻ ነው የሚሆነው። *Anakainōsis*፤ የ“መታደስ” ቃል ነው፤ የድርጊት ስም

እናም በአዲስ ኪዳን ጥቅም ላይ የሚውለው፣ ከግሥ ቅርጾች ጋር ነው፣ ቀጣይነት ያለውን መታደስ ለመግለጽ፣ እንደ ሮሜ 12:2፣ 'በልባችሁ መታደስ ተለወጡ' እና 2 ቆሮንቶስ 4:16፣ 'ውስጣዊ ሰውነታችን ግን በየዕለቱ ይታደሳል።' ቆላስይስ 3:10 'አዲሱን ሰው' ነው የሚገልጸው፣ እንደ 'ታደሰና በእውቀት ውስጥ በመልኩ የፈጠረውን የመሰለ።' እንግዲህ 'አዲሱ ሰው' 'የሕይወት አዲስነት' 'ዳግም መወለድ' ወይም 'መታደስ' ሆኖም የተሰየመው፣ መነሻ የሆነ ድርጊትን ነው የተንተራሰው እንዲሁም ቀጣይነት ያለው የእግዚአብሔር ድርጊት እንደ ሰጭ እና የዘላለም ሕይወት ሊጋስ" (ገጽ 118)።

☐ **“ደግመው ለራሳቸው ይሰቅሉታልና”** የግሪኩ ድብልቅ (*anastauroo*) ፍችው የሚሆነው “መስቀል” (ወይም “መቸንከር” ነው፣ ይህ የተጠናከረ መልክ አመቅ፣ አእመቅ እና ሞፋት ትርጉሞች ላይ አለ) ወይም “ደግሞ መስቀል” (አእመቅ፣ አኪጀት፣ አየተመት፣ አእት፣ አእመቅ፣ አእት)። የአዲስ ኪዳን የግሪክ-እንግሊዝኛ-ሥርወ-ቃል በባዩር፣ አርንደት፣ ጊንግሪች፣ እና ዳካር፣ የሚለው፣ “በግሪክ ተረፈ-መጽሐፍ ቅዱስ ይህ ቃል ዘወትር የሚለው መስቀል” ነው (ገጽ 61)። ተርቱሊያን ይህን ምንባብ የሚጠቀመው ድግረ-ጥምቀት ኃጢአት ይቅር እንደማይባል ለማስረገጥ ነው።

የጥንት ግሪክ አባቶች ይህን ዐውደ-ጽሑፍ እና ድብልቁን ከ *ana* ጋር የሚረዱት “ድጋሚ መስቀል” ለማለት ነው፣ እሱም አብዛኞቹን ዘመናዊ የእንግሊዝኛ ትርጉሞች ተከትሎ የሚመጣ። ይህ እንዴት ከሥነ-መለኮት አኳያ ከክህደት ጋር ይያያዛል? እሱ አማኞችን ይነካል፤ ሆኖም፣ የተጠናከረው መልክ “በግል መቸንከር” ከተከተለ፣ እንግዲያውስ የማያምኑት ተጠቃሽ ናቸው። ተርጓሚዎች ጽሑፉ እንዲናገር መፍቀድ ይኖርባቸዋል፣ የራሳቸውን ሥነ-መለኮታዊ ቅድመ-ውሳኔ ወይም ሥነ-መለኮታዊ ሥርዓት ሳይሆን። ይህ ጽሑፍ እጅግ አስቸጋሪ ነው፣ በግልጽ ለመተርጎም። ዘወትር እንደምናውቅ እናስባለን፣ እሱ ምን እንደሚል ወይም እንደማይል፣ ከመታገላችን በፊት

- 1. መጽሐፉ እንደ አጠቃላይ
- 2. አራቱን ማስጠንቀቂያዎች፣ በተለይ
- 3. የተለየውን ዐውደ-ጽሑፍ

ሆኖም አንዱ እነዚህን ጽሑፎች ሲተረጎም፣ ማስጠንቀቂያዎቹ የምር ናቸው!

☐ **“ያዋርዱትማልና”** ይህ ቃል ማቴ. 1:19 ጥቅም ላይ ውሏል፣ የሴፍ ማርያምን ሊገልጣት ባለመውደዱ። ይህ እንዴት ከዐውደ-ጽሑፉ ጋር እንዴት ይዛመዳል? ይህ እንዲያው የሚጠቅሰው የኢየሱስን መነሻ ስቅለት ይሆናል፣ “ይፋ ውርደት”፣ “ደግመው” የሚለውን በማስቀረት።

6:8 ይህ ከዘፍ. 3:17-19 ወይም አ.ሳ. 5:1-2 የተወሰደ መግለጫ ሊሆን ይችላል፣ ወይም ደግሞ ከመሬቱ ምሳሌ፣ ማቴዎስ 13 ላይ ካለው። ፍሬ ማፍራት የእውነተኛ እምነት ሁነኛ ማስረጃ ነው! ፍሬ ማፍራት (የሐንስ 15:5-6)፣ መብቀል ሳይሆን፣ ከክርስቶስ ጋር ላለ እውነተኛ ግንኙነት ማስረጃ ነው። ፍሬ ማስረጃ ነው፣ ምክንያት ሳይሆን!

ዕብራይያን : 6:9-12

ፊላ እናገተ ግን፣ ወዳጆች ሆይ፣ ምንም እንኳ እንዲሁ ብንናገር፣ አብልጦ የሚሻለውና ለመዳን የሚሆነው እንዲሆንላችሁ ተረድተናል።¹⁰ እግዚአብሔር፣ ቅዱሳንን ስላገለገላችሁ እስከ አሁንም ስለምታገለግሉአቸው፣ ያደረጋችሁትን ሥራ ለሰሙም ያሳያችሁትን ፍቅር ይረሳ ዘንድ ዓመፀኛ አይደለምና።¹¹ በእምነትና በትዕግሥትም የተሰፋውን ቃል የሚወርሱትን እንድትመስሉ እንጂ ዳተኞች እንዳትሆኑ፣ ተስፋ እስኪሞላ ድረስ እያንዳንዳችሁ ያን ትጋት እስከ መጨረሻ እንድታሳዩ እንመኛለን።

6:9 “ወዳጆች ሆይ” ይህ አንቀጽ የሚያሳየው ደራሲው ለአንባቢዎቹ ያለውን ጥልቅ ፍቅርና ክብካቤ ነው። ቁጥር 11 የሚጠቅሰው (1) “ፍላጎት” እሱም “ታላቅ ፍላጎት” በሚል የተተረጎመ እና (2) “እያንዳንዳችሁ” የሚያሳየው ሁለንተናዊ ሐሳብን ነው።

☐ **“አብልጦ የሚሻለውና ለመዳን የሚሆነው እንዲሆንላችሁ ተረድተናል”** ይህ የተጠናቀቀ ተገብሮ አመለካኛ የብዙ ነው። ደራሲው መተማመን አለው፣ እነዚህ ወገን አንባቢዎች ክርስቲያኖች ለመሆናቸውና በተገቢው መልኩ በመሥራት መቀጠል እንደሚኖርባቸው። ለ “የተሻለ” 7:7 ላይ ያለውን ሙሉ ማስታወሻ ተመልከት።

☐ አእመቅ፣ አኪጀት “ከመዳን ጋር የሚጎዳኙት ነገሮች”
አየተመት “ለመዳን የሚሆኑት ነገሮች እንደ”
አእት “ከደኅንነታችሁ ጋር የሚሆኑት”
አእመቅ “ወደ ደኅንነት የሚወስዱት”

ይህ የግሪክ ሐረግ በጥሬው “ደኅንነት” (የአሁን መካከለኛ በዝ አንቀጽ) አለው፣ ነው፣ እሱም “የተሻለትን ነገሮች” የሚገልጽ የቁ. 9ን።

6:10 “ሥራችሁን ለመርሳት” እግዚአብሔር በፍትሐዊነት ይፈርዳል፣

- 1. በሕይወት መጽሐፍ ላይ ተመሥርቶ (ዘጸ. 32:32-33፤ መዝ. 69:28፤ ዳን. 12:1፤ ሉቃስ 10:20፤ ፊሊ. 4:3፤ ዕን. 12:23፤ ራዕ. 3:5፤ 13:8፤ 17:8፤ 20:12፤ 15፤ 21:27)
- 2. የሥራ መጽሐፍ ላይ ተመሥርቶ (መዝ. 56:8፤ 139:16፤ አ.ሳ. 65:6፤ ሚል. 3:16፤ ማቴ. 25:31-46፤ ገላ. 6:7)

☐ **“ቅዱሳንን ስላገለገላችሁ እስከ አሁንም ስለምታገለግሉአቸው፣ ያደረጋችሁትን ሥራ ለሰሙም ያሳያችሁትን ፍቅር”** ምንም እንኳ እነዚህ አማኝ አይሁድ ሙሉ ለሙሉ ከቤተ ክርስቲያን ጋር ባይገለጡም፣ ቤተ ክርስቲያንን ረድተዋል፣ በስደቷ ሰዓት (ዝክ. 10:32-34)። ምክራብ ሕጋዊ መሆኑን አስታውሱ፣ ቤተ ክርስቲያን ደግሞ ሕገ-ወጥ፣ በሮሜ ሕግ በዚህ ጊዜ!

“ቅዱሳን” (*hagioi*) ከሥነ-መለኮት አኳያ ከብኪ ቃል “ቅዱስ” (*kadash*) ጋር ይዛመዳል፤ ፍቺውም “ለእግዚአብሔር አገልግሎት መለየት” (1 ቆሮ. 1:2፤ 11 ቆሮ. 1:1፤ ሮሜ. 1:1፤ ኤፌ. 1:1፤ ፊሊ. 1:1)። እሱም ዘወትር የብዙ ነው በእኩ፤ በፊሊጵቲጎስ 4:21 ላይ ከአንድ ጊዜ በቀር፤ እዛም እንኳ በሆን ጥቅም ላይ የዋለው በተጠቃለለ መልኩ ነው። መዳን ማለት የእምነት ማኅበረሰብ አባል መሆን ማለት ነው፤ የአማኞች ቤተሰብ።

የእግዚአብሔር ሕዝብ ቅዱስ ነው በኢየሱስ ክርስቶስ ጽድቅ መስጠት ምክንያት (ሮሜ 4 እና 2 ቆሮ. 5:21)። የተቀደሰ ሕይወት ይኖሩ ዘንድ የእግዚአብሔር ፍቃድ ነው (ኤፌ. 1:4፤ 2:10፤ 4:1፤ 5:27፤ ያዕቆብ 2:14-26፤ 1 ጴጥ. 1:16)። አማኞች ሁለቱንም፤ ቅዱሳንነታቸውን አውጅዋል (አቋማዊ መቀደስ) እና ለቅዱስነት የሕይወት ስልት ተጠርተዋል (ቀጣይነት ያለው መቀደስ)። ይህ ሁነኛው የእኪ ሥነ-መለኮታዊ ተቃርኖ ነው በ “እግዚአብሔር መንግሥት ቀደም ብሎ መሆን” እና “በእግዚአብሔር መንግሥት ገና መሆን” መካከል።

ልዩ ርዕስ: “ቅዱሳን”

የዕብራይስጡ አቻ ቃሉ “ከዳሽ” ነው ትርጉሙ አንድን ቦታ፣ ሰውን፣ አንድ ነገርን ለየህዌ መለየት ማለት ነው። በእንግሊዘኛው ቃል “የተቀደሰ” ይህም ከፍጥረቱ የተለየ የሚያደርጉት ፈጣሪ መሆኑና መለኮታዊ ባህሪው ነው እርሱ ቅዱስ እና ብቻውን የሚኖር ነው።

እግዚአብሔር ከሰው ጋር ሕብረት ማድረግ ይፈልጋል ነገር ግን በዙፋን የሰው ልጅ የሐጢያት ውድቀት ሰውን ከቅሉ እግዚአብሔር ጋር ሕብረት እንዳይኖረው አድርጓል። እግዚአብሔር ይህንን የፈረሰውን ሕብረት ለመመለስ ሕዝቡን ቅዱስ ሕዝብ በማለት ጠርቷቸዋል ዘሌ 11:44 19:2፤ 20:7፤ 26፤ 21:8) ሕዝቡ ለእግዚአብሔር የተለየ በመሆኑ ቅዱስ ተብሏል ነገር ግን በቅድስና እንዲኖር ታዟል ማቴ 5:48

በቅድስና መኖር ይችላል ምክንያቱም አማኞች በክርስቶስ የመስቀል ስራ ሃጢያታቸው ይቅር ተደምስሷል የመንፈስ ቅዱስ ማደሪያ ሆነዋል። ሁለት የሚጋጭ የሚመስል ሃሳብ እንመልከት

1. ክርስቶስ ፅድቃችን ነው
2. መንፈስ ቅዱስ በውስጣችን ስላደረ በቅድስና እንኑር

አማኞች “ቅዱሳን” በመባል ተጠርተዋል “hagios” ምክንያቱም- የቅዱሱ እግዚአብሔር ፈቃድ ህይወታችንን ስለሚመራው (2) ከቅዱስ ከእግዚአብሔር ልጅ ስራ የተነሳ (3) ቅዱሱ መንፈስ ማደሪያ ስለሆነን ቅዱሳን መባል ችለናል።

ከፊሊ. 4:12 በስተቀር ቅዱሳን የሚለው ቃል በብዙ ቁጥር ተፅዕኖ ይገኛል መዳን ማለት አንድ ቤተሰብ አካል ወይም ህንፃ ውስጥ መጠለል ማለት ነው። ስለሆነም እያንዳንዱ የዳነ ሁሉ ስራ በአካሉ ውስጥ አለው 1ቆሮ 12:11 ይህም ለአካሉ እድገትና ጤንነት ጠቃሚ ነው። 1ቆሮ 12:7 የዳነው ለማገልገል ነው ቅድስና የዚህ አካል የአኗኗር ዘይቤው ነው።

6:11 “ሙሉ ዋስትና” ይህ የሕይወት ስልት ድርጊት ጋር እንደሚዛመድ ተገንዝቡ (ያዕቆብ፣ 1 ጴጥሮስ፣ እና 1 ዮሐንስ)። ዋስትና በቀዳሚነት ለማጽናት የሚሆን ዶክትሪን አይደለም፤ ነገር ግን የሚኖሩት ሕይወት ነው (ማቴ. 7)።

□ “እስከ መጨረሻው” ጽናት እውነተኛ መጽሐፍ ቅዱሳዊ ዶክትሪን ነው፤ እንደ ደገንነት። በፍሬአቸው ታውቋቸዋለችሁ (ማቴ. 7፤ ያዕቆብ 2:14-26)። ጽናት ላይ ያለውን ማስታወሻ 4:14 ተመልከት፤ ደግሞም ልዩ ርዕስ 7:11።

6:12 “ዳተኞች” ይህ ተመሳሳይ ቃል ነው እንደ “ፈዛዛ” (5:11)። እሱም ከ“ትጋት” ጋር በተቃርኖ ጥቅም ላይ ውሏል፤ ቁ. 11 ላይ። ክርስቶስን በመምሰል ያላደጉ አማኞች አልያም በታላቁ ተልዕኮ መሆን እንደሚገባቸው ያልሆኑ ክርስቲያኖች (ዝክ. 12:1-3)።

□ “በእምነትና በትዕግሥትም የተሰፋውን ቃል የሚወርሱትን እንድትመስሉ” ይህ የሚጠቅሰው ምዕራፍ 11 ላይ ያለው የታማኝነት መጠራት ማሳያ። እነዚህ የብኪ የታሙት አማኞች እስከመጨረሻው ድረስ በታላቅ ግጭትና ፈተና መሐል አልፏል፤ ዘወትርም ሥጋዊ ሞት የሚያስከትል (ዘወትርም ምዕራፍ 11 ላይ እንዲሁም 12:4 ላይ)። የእግዚአብሔር ተስፋዎች የ6:13-20 አንቀጾች ትኩረት ናቸው። እነርሱ ርግጠኛና የታሙት ናቸው፤ እርሱ እርግጠኛና የታሙት ስለሆነ!

ልዩ ርዕስ: የአማኞች ውርስ

ቅዱሳን መጻሕፍት አማኞች ብዙ ነገርን እንደሚወርሱ ይገልጻሉ፤ ከኢየሱስ ጋር ባላቸው ግንኙነት ምክንያት፤ እሱም የሁሉ ወራሽ የሆነ (ዕብ. 1:2)፤ እነሱም እንደ አብር ወራሾች (ሮሜ. 8:17፤ ገላ. 4:7) የ

1. መንግሥቱን (ማቴ. 25:34፤ 1ቆሮ. 6:9-10፤ 15:50)
2. የዘላለም ሕይወት (ማቴ. 19:29)
3. የእግዚአብሔር ተስፋዎች (ዕብ. 6:12)
4. እግዚአብሔር ተስፋዎቹን መጠበቁ (1ጴጥ. 1:4፤ 5:9)።

ዕብራይኛ : 6:13-20

¹³⁻¹⁴እግዚአብሔርም ለአብርሃም ተስፋ በሰጠው ጊዜ። በእውነት እየባረከሁ እባርክሃለሁ እያበዛሁም አበዛሃለሁ ብሎ፤ ከእርሱ በሚበልጥ በማንም ሊምል ስላልቻለ፤ በራሱ ማለ፤ ¹⁵እንዲሁም እርሱ ከታገሰ በኋላ ተስፋውን አገኘ። ¹⁶ሰዎች ከእነርሱ በሚበልጠው ይምላሉና፤ ለማስረዳትም የሆነው መሐላ የሙግት ሁሉ ፍጻሜ ይሆናል፤ ¹⁷⁻¹⁸ስለዚህም እግዚአብሔር፤ የተስፋውን ቃል ለሚወርሱ ፈቃዱ እንደ ማይለወጥ አብልጦ ሊያሳያቸው ስለ ፈቀደ፤ እግዚአብሔር ሊሞሽ በማይቻል በሁለት በማይለወጥ ነገር፤ በፊታችን ያለውን ተስፋ ለመያዝ ለሸሸን ለእኛ ብርቱ መጽናናት ይሆንልን ዘንድ፤ በመሐላ በመካከል ገባ፤ ¹⁹ይህም ተስፋ እንደ ነፍስ መልሕቅ አለን እርሱም እርግጥና ጽኑ የሆነ ወደ መጋረጃውም ውስጥ የገባ ነው፤ ²⁰በዚያም ኢየሱስ እንደ መልክ ጼዴቅ ሹመት ለዘላለም ሊቀ ካህናት የሆነው፤ ስለ እኛ ቀዳሚ ሆኖ ገባ።

6:13-20 ይህ ኃይለኛ የደኅንነትና የተስፋ ቃል ነው። በእግዚአብሔር ባሕርይና ተስፋዎች ላይ የተመሠረተ (ዝክ. ቁ. 18ሀ)፤ እኛ በተገቢው ምላሽ መስጠት የምንችል ከሆነ ብቻ (ዝክ. ቁ. 18ለ)።

6:13 “እግዚአብሔርም ለአብርሃም ተስፋ በሰጠው ጊዜ” አብርሃም የተጠቀሰበት ምክንያት የዕብራውያን ሕዝብ አባት ተደርጎ ስለሚወሰድ ነው። እሱም ያህዌ በርካታ ኪዳናዊ ተስፋዎች ያደረገለት (ዘፍ. 12፣15፣17፣18፣22)፤ እንዲሁም ደግሞ ከመልክ ጼዴቅ ጋር ባለው ግንኙነት (ዘፍ፣ፕረት 14)። በእግዚአብሔር ላይ ያለው እምነት ከሕግ በፊት የመጣ ነው። እናም እንደ አኪ ገጽታ ጥቅም ላይ ይውላል፤ እምነትን ለሚያደርጉ ሁሉ (ሮሜ 4)።

ደግሞም ከሥነ-መለኮት አኳያ ይቻላል፤ አብርሃም የተመረጠው የእግዚአብሔር ተስፋ ለእርሱ ሥራ ላይ ባለመመሥረቱ፤ ነገር ግን በእግዚአብሔር ሁኔታዊ ባልሆነ ተስፋ እንጂ (ዘፍ. 15:12-21፤ በ “አዲስ ኪዳን” እንደሆነ ሁሉ ኤር. 31:31-34፤ ሕዝ. 36:22-38)፤ ከሙሴ ጋር የሆነው ኪዳን በመታዘዝ ላይ የተመሠረተ መሆኑ፤ ሁኔታዊ ኪዳን (ዘዳግም 27-28)።

□ “በራሱ ምላል” ይህ ከታሪካዊነት አኳያ የሚያመለክተው ዘፍ. 22:16-17ን ነው (የአብርሃም ይስሐቅን መሠዋት) ወይም ከወውደ-ጽሑፍ አኳያ መዝ. 110:4 (ዝክ. 7:17፣21)። የእግዚአብሔር መላላዎችና ተስፋዎች ሊሆኑ የሚችሉበት (ዝክ. ቁ. 16-17)። ይህ የአንቀጽ ሥነ-መለኮታዊ ኃይል ነው። ተስፋችን በማይለወጥ ባሕርይ ነው (መዝ. 102:27፤ ማሌ. 3:6፤ ዕብ. 13:8) እና የእግዚአብሔር ተስፋዎች (ኢሳ. 40:8፤ 55:11)። እነዚህ “ሁለቱ የማይለወጡ ነገሮች” ናቸው የቁ. 18!

6:14 ይህ የዕብራውያን ክፍል የደራሲውን የብኪ ጥቅሶች ያካትታል፤ የአብርሃምን። እግዚአብሔር ተስፋዎችን ሰጥቶታል በይስሐቅ በኩል ብዙ ዝርያ እንደሚኖረው። ሥነ-መለኮታዊ ችግሩ የአብርሃም የተፈጥሮ ዝርያዎቹ ሁሉ የያህዌ ታማኝ ተከታዮች መሆናቸው ነው። እነርሱ “ኪዳናዊ” “የተመረጡ” ሰዎች ነበሩ። ነገር ግን ሁሉም ግላዊ እምነትን አልተለማመዱም ነበር (ዝክ. ቁ. 18ለ)።

6:15 ይህ የአብርሃምን ፍጹም እምነት አይገልጽም (እሱ ልጆች ከበርካታ ሴቶች አሉት፤ እሱ ሳራን ሁለት ጊዜ አሳልፎ ሊሰጣት ሞክሯል፤ ሕይወቱን ለማዳን) የእግዚአብሔርን ቃል በተመለከተ ግን የእሱ ታማኝ ልብ እና ታዛዥነት። አብርሃም፤ እንደ ሌሎች ሰዎች ሁሉ፤ የእምነትና የፍርሃት፤ መልካምና ክፉ የተለየ ድብልቅ ያለበት ሰው ነው።

6:18 “በሁለት በማይለወጥ ነገር” ይህ የእግዚአብሔርን መሐላ ያመለክታል (መዝ. 110:4፤ 5:6፤ 6:20፤ 7:17 ላይ የተጠቀሰ) እና የእግዚአብሔር ተስፋ (ዝክ. ቁ. 14)። የእግዚአብሔር ቃል ዋስትናችን ነው (ኢሳ. 55:11፤ ማቴ. 5:17-18)።

□ “እግዚአብሔር ሊሞገስ በማይቻል” ይህ ጠቃሽ ሊሆን ይችላል የዙኑ. 23:19 ወይም 1 ሳሙ. 15:29። ይኸው ተመሳሳይ እውነት በጳውሎስም ተረጋግጧል ዘ ጢሞ. 2:13 እና ቴቶ 1:2 ላይ። 6:6 ላይ ያለውን ሙሉ ማስታወሻ ተመልከት።

□ “ለሸሸን ለእኛ” ይህ ሊዛመድ የሚችለው

- 1. የብኪ የመማጸኛ ከተሞች (ዘኑ. 35:6፤ ዘዳ. 4:41-43፤ ኢያሱ 20)
- 2. በማዕበል ጊዜ ለመጠጊያ ወደብ ዘይቤ (ዝክ. 2:14፤ 6:19)
- 3. እግዚአብሔርን እንደ ብርቱ ምሽግ የሚያመለክት ዘይቤ፤ የእሱ ሕዝብ የሚተገንበት (መዝ. 18:1-2፤ 31:3፤ 91:2፤ 9፤ 94:22፤ 144:2፤ ኢሳ. 17:10፤ 25:4፤ ኤር. 16:19፤ ኢዩኤል 3:16፤ ናሆ. 1:7)

□ “በፊታችን ያለውን ተስፋ ለመያዝ ለእኛ ብርቱ መጽናናት ይሆንልን ዘንድ።” ቁጥር 18 ላይ የሥነ-መለኮት ማመዛዘኛ አለን፤ የጠንካራ፤ የታመነ፤ ሉዓላዊ አምላክ (ዝክ. ቁ. 18ሀ) በእርሱም ሰዎች ምላሽ መስጠት የሚኖርባቸው፤ እናም ምላሽ በመስጠት በእምነት እስከመጨረሻው መቀጠል የሚኖርባቸው (ዝክ. ቁ. 18ለ)።

6:19 “መልኅቅ” ይህ ጥንታዊ የክርስቲያን ምልክት ነበር፤ ለደኅንነት፤ ለጥበቃ፤ እና ለተስፋ። እሱም በሮሜ ካታኮምብ ግድግዳዎች ላይ ይገኛል። ይህ ቃል መዝሙሩን ያስታውሳል፤

“ነፍሴን በሰማይ ዕረፍት ላይ ጣልኩ መልኅቅን ፤
ከእንግዲህ አልቀዝፍም የሚናወጡ ባሕሮችን።
ማዕበሉ በጥልቁ ላይ ባለው ሞገድ ጠራርጎ ሊሄድ ይችላል፤
በኢየሱስ ግን ከእንግዲህ ደኅንነት ይኖረኛል።”

□ “ጽኑ” ልዩ ርዕስ። ዋስትና 2:2 ላይ ተመልከት።

□ “ወደ መጋረጃውም ውስጥ የገባ” እዚህ የተስፋ መልኅቅ ከሊቀ ካህኑ ከኢየሱስ ጋር ትይዩ ሆኖአል፤ ወደ ሰማያዊ መቅደስ በመግባቱ (8:5፤ 9:23)፤ ይልቁንም ወደ ቅድስተ ቅዱሳን፤ እሱም የእግዚአብሔር መገኛ ተምሳሌት የሆነ። የአማኞች ተስፋ በእግዚአብሔር ባሕርይና ተስፋ ነው። እናም በኢየሱስ ክርስቶስ የተጠናቀቀ ሥራ።

ይህ ጥላቶናዊነት አይደለም (ምድራዊ ቅርጾች አልያም ሰማያዊ ሐሳቦች)፤ ነገር ግን የሰማያዊው መቅደስ ፈርጅ ነው፤ ለሙሴ ሲና ተራራ ላይ የታየው (ዝክ. 8:5፤ ዘጸአት 25-40)። ይህ ዓይነቱ ምንታዊነት ደግሞ በሙት ባሕር ጥቅሎች ላይም ይገኛል። ይህ ዓይነቱ አስተሳሰብ (ማለትም፤ የሰማያዊው ነገር ምድራዊ ቅጂ) ከግሪኩ ፈላስፋ ከፕላቶ ጊዜ ይቀድማል። እሱም የማይታየንን ግን በክርስቶስ ርግጠኛ የሆነውን ተስፋ ይገልጻል (ዝክ. 9:23)።

6:20 “ቀዳሚ” የግሪኩ ቃል ጥቅም ላይ የዋለው (1) ቀድሞ የሚሄድ አሳሽ፤ ትክክለኛውን መንገድ የሚረዳና ምልክት የሚያደርግ (ማለትም፤ ፈላሚ) ወይም (2) አነስተኛ መርከብ ትልቁን መርከብ ወደ ወደብ በደኅን የሚመራ፤ ኢየሱስ ከአማኞች ፊት ተጉዟል፤ በአስፈላጊው መንገድ ሁሉ— ድል አድራጊ፤ መካከለኛ፤ አዳኝ፤ ካህን፤ እና ፍጹም መሥዋዕት!

የውይይት ጥያቄዎች

ይህ የጥናት መመሪያ ትርጓሜ ሲሆን፣ ያም ማለት ግን መጽሐፍ ቅዱስን በግል ለምትተረጉሙው ኃላፊነቱን ትወስዳለህ ማለት ነው። እያንዳንዳችን በተሰጠን ብርሃን መጓዝ ይኖርብናል። ቀዳሚዎቹ ተርጓሚዎች አንተ፣ መጽሐፍ ቅዱስና መንፈስ ቅዱስ ናችሁ። ይህንንም መልሰህ በተርጓሚው ላይ በሌላ አባባል እንዳትወስዷል።

እነዚህ የውይይት ጥያቄዎች የተሰጡት የዚህን መጽሐፍ ክፍል ዋና ዋና ጉዳዮች በሚገባ እንድታጤን እንዲረዳህ ነው። ይህም ማለት በተገቢው እንድታሰላስል ለማነሣሣት እንጂ በዚህ ብቻ እንድትወሰን አይደለም።

1. ቁጥር 2-4 የክርስቲያን ፍሬ ሐሳቦች ዝርዝር ናቸው ወይስ የይሁዲነት እውነቶች?
2. የዕብራውያን መጽሐፍ “ከጸጋ መውደቅን” ያስተምራልን? ለምን ወይስ ለምን አያስተምርም?
3. የዚህ መጽሐፍ ታሪካዊ መቼት ለተገቢው ትርጓሜ ለምን እጅግ ጠቃሚ ሆነ?
4. መጽሐፍ ቅዱስ የሚያስተምረው በእውነት የተዋጁት እስከመጨረሻው የሚጸኑት ናቸውን ወይስ እስከመጨረሻው በእምነት የሚጸኑት ናቸው የሚዋጁት?
5. ቁጥር 4-6 የተነገረላቸው እነርሱ አማኞች ናቸው የማይምኑ? ለምን?
6. ቁ. 9 ላይ ያለው “እናንተ” ቁ. 4 ላይ ካለው “እነርሱ” ጋር እንዴት ይዛመዳል?
7. አማኞች የገጠማቸውን ስደት ግለጽ።
8. ቁ. 18 ላይ ሁለቱ የማይለወጡት ነገሮች እነማን ናቸው?
9. ሁለቱም የእግዚአብሔር ሉዓላዊነት እና የሰው ነጻ ፍቃድ ቁ. 18 ላይ እንዴት ይመዘዛሉ?
10. የእግዚአብሔር ባሕርይና የክርስቶስ የተጠናቀቀ ሥራ እንዴት ይዛመዳሉ? ቁ. 13-20?

ዕብራውያን 7 የአዲሶቹ ትርጉሞች የአንቀጽ ምድቦች

የቤኤስ ⁴	አኪጃት	አየተመት	አኢት	አኢመቅ
የመልክ ጼዴቅ የካህን ሹመት	የጽድቅ ንጉሥ	የመልክጼዴቅ ካህነት እና የሌዋውያን ካህነት ሲነጻጸር	ካህኑ መልክጼዴቅ	መልክጼዴቅ
7:1-3	7:1-3	7:1-3	7:1-3	7:1-3 መልክጼዴቅ ከአብርሃም አስራት ተቀብሏል
7:4-10	7:4-10 አዲስ ካህነት ያስፈልጋል	7:4-10	7:4-10	7:4-10 ከሌዋውያን ካህነት ወደ መልክጼዴቅ ካህነት
7:11-19	7:11-19 የአዲሱ ካህን ታላቅነት	7:11-14 7:15-19	7:11-14 7:15-19	7:11-12 7:13-14 የእርጌው ሕግ መቅረት 7:15-19 የክርስቶስ ካህነት የማይለወጥ ነው
7:20-25	7:20-28	7:20-25	7:20-22 7:23-25	7:20-25 የሰማያዊው ሊቀ ካህን ፍጹምና 7:26-28
7:26-28		7:26-28	7:26-28	

የንባብ ምድብ ሦስት ገጽ (ገጽ vi ተመልከት በመግቢያው ማስታወሻ)

የዋነኛውን ጸሐፊ ሐሳብ በየአንቀጹ ደረጃ መከተል

ይህ የጥናት መመሪያ ትርጓሜ ሲሆን፣ ያም ማለት ግን መጽሐፍ ቅዱስን በግል ለምትተረጎሙ ኃላፊነቱን ትወስዳለህ ማለት ነው። እያንዳንዳችን በተሰጠን ብርሃን መጓዝ ይኖርብናል። ቀዳሚዎቹ ተርጓሚዎች አንተ፣ መጽሐፍ ቅዱስና መንፈስ ቅዱስ ናችሁ። ይህንንም መልሰህ በተርጓሚው ላይ በሌላ አባባል እንዳትወስደው።

ምዕራፉን በአንድ ጊዜ አንብብው። ፍሬ ሐሳቦቹን ላይ (የንባብ ምድብ ቁ.3 ገጽ viii)። ያንተን የፍሬ ሐሳብ ምድቦች ከላይ ከተዘረዘሩት አምስት ትርጓሜዎች ጋር አስተያይ። ሙሉው መግለጥ በአንቀጹ ላይ ሊገኝ ባይችልም የዋነኛውን ጸሐፊ ሐሳብ የሆነውን የትርጓሜው ዋና ነገር ይገኝበታል። እያንዳንዱ አንቀጽ አንድና አንድ ብቻ ፍሬ ሐሳብ ይዟል።

1. የመጀመሪያው አንቀጽ
2. ሁለተኛው አንቀጽ
3. ሦስተኛው አንቀጽ
4. ወዘተርፈ.

የቃልና የሐረግ ጥናት

ዕብራዊያን : 7:1-3

የሳሌም ንጉሥና የልዑል እግዚአብሔር ካህን የሆነ ይህ መልክ ጼዴቅ አብርሃም ነገሥታትን ገድሎ ሲመለስ ከእርሱ ጋር ተገናኝቶ ባረከው፤ ጳጳርሱም ደግሞ አብርሃም ከሁሉ አስራትን አካፈለው። የሰሙም ትርጓሜ በመጀመሪያ የጽድቅ ንጉሥ ነው። ኋላም ደግሞ የሳሌም ንጉሥ ማለት የሰላም ንጉሥ ነው። ጳጳሳትና እናት የትውልድም ቍጥር የሉትም፤ ለዘመኑም ጥንት ለህይወቱም ፍጹም የለውም፤ ዳሩ ግን በእግዚአብሔር ልጅ ተመስሎ ለዘላለም ካህን ሆኖ ይኖራል።

7:1 “መልክጼዴቅ” እሱ የአሕዛብ ንጉሥ/ካህን ነበር የጥንቷ የከነዓን ከተማ፣ ኋላም ሳሌም ተብላ የተጠራችው፣ ኋላም ጄቡስ ከዚያ ቆይታም አይቀይርም። የእርሱ ስም ፍችው “የእኔ የጽድቅ ንጉሥ” (እጅግ ተመሳሳይ የሆነ፣ ከአይሩሳሌም ንጉሥ ስም ጋር፣ ኢያ. 10:1፣ “የእኔ ጌታ ጸድቅ

ነው”)። የእርሱ ዝርያ ፈጽሞ አልተጠቀሰም፤ ነገር ግን አብርሃም ለእርሱ አስራት ከፍሏል። በዚህ ምክንያት ነው እሱ ሁነኛው የአኪ ኢየሱስ ክርስቶስ ዓይነት። እሱ የተጠቀሰው ዘፍ. 14፡18-20 እና መዝ. 110፡4 ላይ ብቻ ነው። ስለ እርሱ ማንነት በርካታ ክርክር አለ።

1. ለፊሎ፣ እሱ የሰው ነፍስ ተምሳሌት ነው
2. ለአሪኛን፣ እሱ መልአክ ነው
3. ለአምብሮስ፣ እሱ የእግዚአብሔር መልአክ ነው
4. ለሌሎች፣ እሱ የእስራኤል ብሔራዊ መልአክ ነው፤ ሚካኤል
5. ለኤፒፋኒስ፣ የመንፈስ ቅዱስ ሥጋ መልበስ ነው
6. ለመልከጼዴቃውያን፣ እሱ ከመሲሕና በእርሱ በኩል ከሚደረገው ጸሎት ይበልጣል
7. ለአንዳንድ አይሁድ፣ ጀሮምና ሉተር፣ እሱ ሴም፣ የኖኅ ልጅ ነው

መልከጼዴቅ ለኢየሱስ ክህነት ዓይነት በአራት ምክንያቶች ጥቅም ላይ ውሏል፡

1. አብርሃም ለእርሱ አስራት አውጥቷል (ትንሹ ዘወትር ለትልቁ አስራት ያወጣል) እናም በራቢያዊ ሥነ-ትርጓሜ እንዲሁ ሌዊ አስራት አውጥቷል (ዝክ. ቁ. 4-9)
2. ወላጆቹ አልተገለጹም፤ ስለዚህ ራቢያዊ ሥነ-ትርጓሜ የሚለው እሱ ወላጆች የሉትም፤ እና ስለዚህ ዘላለማዊ ነው (ዝክ. ቁ. 3፤ መዝ. 110፡4ላ)
3. እሱ መሪ ነበር፤ የኋለኛዋ ቅዱስ ከተማ፣ ኢየሩሳሌም (ሳሌም፣ ዘፍ. 14፡18)
4. እሱም የልዑል እግዚአብሔር ካህን ነበር (ማለትም፣ *El Elyon*፣ ዘፍ. 14፡18)
5. እሱ ለደራሲው ፈቅዶለታል ሕጋዊ ክህነትን ይመሠርት ዘንድ፣ ከሌዊ ክህነት የተለየ።

☐ “ንጉሥ... ካህን” እሱ በብኪ ብቸኛው ሰው ነው። ንግሥናን ከክህነት ጋር የደባለቀ (ማለትም፣ መዝሙር 110)።

☐ “ባረከው” ትልቁ ትንሹን ይባርካል፤ ስለዚህ፣ አብርሃም (በራቢያዊ አንድምታ የእርሱ ዝርያ፣ ሌዊ)፣ በመልከጼዴቅ ተባርኳል (ዘፍ. 14፡19)፤ ይኸውም እሱ በአሮናዊ ክህነት ላይ ብልጫ እንዳለው ያሳያል። እሱም ደግሞ ኢየሱስ፣ ከይሁዳ ነገድ የሆነው፣ ከተለየ ሥርዓት ካህን ሊሆን ይችላል።

7፡2 “አስረኛ” አስራት (ዘፍ. 14፡20) ከሙሴ ሕግ እንደሚቀድም ተገንዝብ። እሱ እንደ ሰንበት ዓይነት እና የሁሉም ፍሬ በኩር ባለቤቱ እግዚአብሔር መሆኑን ለማመልከት ነው (ዘፍ. 14፡19ሐ)።

☐ “የሰውም ትርጓሜ” “የጽድቅ ንጉሥ” የሚለው ሐረግ የተለየ ሥርዓት-ቃል ርገጠኛ አይደለም፤ ነገር ግን ተመሳሳይ መጠሪያ ለመሲሕ ጥቅም ላይ ውሏል፤ ኤር. 23፡6 ላይ (“እግዚአብሔር ጽድቃችን”) እና 33፡16 (“እግዚአብሔር ጽድቃችን ነው”)። ደግሞም፣ መሲሐ ጸድቅ ነው ስላምንም ያመጣል (ኢ.ሳ. 9፡6፤ 26፡3፤12፤ 32፡17፤ እና 54፡10)።

☐ “የጽድቅ ንጉሥ” ለ “ጽድቅ” ልዩ ርዕስ 1፡9 ላይ ተመልከት።

☐ “ሳሌም” ከተማዋ ምናልባት ስሟን ያገኘችው ከዕብራይስጡ ቃል ሻሎም /shalom/ ነው፤ ፍቺውም “ሰላም።” አንዳንድ ሊቃውንት የሚያስቡት እሱ የሚያመለክተው የጀቡስቲን አማልክት ነው። ከተማይቱ ሳሌም ተብላ ዘፍጥረት 14 ላይ ተጠርታለች፤ ነገር ግን መዝ. 76፡2 ከኢየሩሳሌም ጋር ነው የሚያዛምደው ማለትም፣ ጽዮን/፣ እሱም ጁበስ በመባል በከነዓናውያን ጊዜ ይጠራ የነበረ።

7፡3 ይህ ራቢያዊ ሥነ-ትርጓሜ ነው (midrash፣ ዕዝል ሦስትን ተመልከት) የመልከ-ጼዴቅ ዘር ዘፍ. 14፡18-20 ላይ አለመጠቀሱን መሠረት በማድረግ። እንደ ሌሎቹ የሰው ልጆች መልከጼዴቅ ወላጆች ይኖሩታል፤ ነገር ግን የሚያገለግለው እንደ ዘላለማዊ መሲሕ ነው /ዝክ. ቁ. 8/። ይህም ዝክ. 8፡12፤16፤17፤21፤24፤25፤28 ላይ ዳብሯል።

☐ “መጀመሪያ” ልዩ ርዕስ፣ *Arché* 3፡14 ላይ ተመልከት።

ዕብራይስጥ ፡ 7፡4-10

⁴የአባቶች አለቃ አብርሃም ከዘረፋው የሚሻለውን አስራት የሰጠው ይህ ሰው እንዴት ትልቅ እንደ ነበረ እስኪ ተመልከቱ። ⁵ከሌዊ ልጆችም ክህነትን የሚቀበሉት ከህዝቡ ማለት ከወንድሞቻቸው፣ እነርሱ ምንም ከአብርሃም ወገብ ቢወጡ፣ ከእነርሱ አሥራትን በሕግ እንዲያስወጡ ትእዛዝ አላቸው፤ ⁶ትውልዱ ከእነርሱ የማይቆጠረው ግን ከአብርሃም አሥራትን አውጥቶአል፤ የተሰፋ ቃል የነበረውንም ባርኮአል። ⁷ትንሹም በታላቁ እንዲባረክ ክርክር የሌለበት ነገር ነው። ⁸በዚህስ የሚሞቱ ሰዎች አሥራትን ያስወጣሉ፤ በዚያ ግን የሚያስወጣ በሕይወት እንዲኖር የተመሰከረለት እርሱ ነው። ⁹ይህንም ለማለት ሲፈቀድ፣ አሥራትን የሚያስወጣ ሌዊ እንኳ በአብርሃም እጅ አሥራትን ሰጥቶአል፤ ¹⁰መልክ ጼዴቅ በተገናኘው ጊዜ ገና በአባቱ ወገብ ነበረና።

7፡5 “እነርሱ ምንም የአብርሃም ዘር ቢሆኑም” ይህ የራቢያዊ ሊጂክ ነው፤ ሌዊ በአብርሃም ወገብ ሳለ ካህን ነበር በሚለው ላይ በመመርኮዝ (ዝክ. ቁ. 10)። ይህ የአይሁድ ትርጓሜ ነው፤ ሳይንሳዊ ሐቅ ሳይሆን።

7፡7 “ታላቁ” የዕብራውያን መጽሐፍ ዋነኛ ነገር በሙሴ ኪዳንና በክርስቶስ አዲስ ኪዳን መካከል ማወዳደር ነው። ንጽጽሮቹም ዘወትር “ታላቅ” (*kreittou/kreissdu*) በሚለው ቃል ነው የሚገለጸው፤ ፍቺውም “የተሻለ” “የሚልቅ፣” “እጅግ የተሻለ፣” “እጅግ ዋጋ ያለው፣” “የላቀ ደረጃ።” ይህ የዕብራውያን ተደጋጋሚ ጭብጥ ነው።

1. ከመላእክት እጅግ የሚልቅ (ዝክ. 1:4)
2. ስለ እናንተ የተሻለ ነገር (ዝክ. 6:9)
3. ታናሹ በታላቁ እንዲባረክ (ዝክ. 7:7)
4. የተሻለ ተስፋ (ዝክ. 7:19)
5. የተሻለ ኪዳን (ዝክ. 7:22፤ 8:6)
6. የተሻለ መሥዋዕት (ዝክ. 9:23)
7. የተሻለ ርስት (ዝክ.10:34)
8. የተሻለ ትንሣኤ (ዝክ. 11:35)
9. የተሻለ አገር (ዝክ. 11:16)
10. እግዚአብሔር የተሻለ ነገር ሰጥቷል (ዝክ.11:40)
11. የእርሱ የመርጨት ደም የተሻለ ይናገራል (ዝክ. 12:24)

7:8 “በሕይወት እንዲኖር” ይህ የሚያመለክተው የመልከጼዴቅን ዘላለማዊነት ነው፤ ምክንያም (1) ወላጆቹ /የዘር ግንድ/ ዘፍጥረት 14 ላይ ስላልተጠቀሱ አልያም ሞቱ ስለልተመዘገቡ፤ እንዲሁም ደግሞ (2) መዝ. 110:4ለ የተለየ አስተያየት (“ዘላለም”)።

7:9-10 ይህ ራቢያዊ ትርጓሜ ነው። ሌዊ የአሮን ነገድ የአብርሃም ዝርያ እስከሆነ ድረስ፤ እንግዲያውስ በተመሳሳይ፤ የአይሁድ ክህነት /ማለትም፤ ሊቀ ካህን እንኳ/ ለመልከጼዴቅ አስራት አውጥቷል። ስለዚህ፤ መልከጼዴቅ ይልቃል፤ ኢየሱስም ከአይሁድ ካህናት ይልቃል።

ዕብራዊያን : 7:11-22

“እንግዲህ ህዝቡ በሌዊ ክህነት የተመሠረተን ሕግ ተቀብለዋልና በዚያ ክህነት ፍጹምነት የተገኘ ቢሆን፤ እንደ አሮን ሹመት የማይቆጠር፤ እንደ መልከ ጼዴቅ ሹመት ግን የሆነ ሌላ ካህን ሊነሳ ወደፊት ስለ ምን ያስፈልጋል? ¹²ክህነቱ ሲለወጥ፤ ሕጉ ደግሞ ሲለወጥ የግድ ነውና። ¹³ይህ ነገር የተነገረለት እርሱ በሌላ ወገን ተካፍሎአልና፤ ከዚያም መሠዊያውን ያገለገለ ማንም የለም፤ ¹⁴ጌታችን ከይሁዳ ነገድ እንደወጣ የተገለጠ ነውና፤ ስለዚህም ነገድ ሙሴ ምንም እንኳ ስለ ክህነት አልተናገረም። ¹⁵⁻¹⁶በማያልፍም ሕይወት ኃይል እንጂ በሥጋ ትእዛዝ ሕግ ሳይሆን ሌላ ካህን በመልከ ጼዴቅ ምሳሌ ቢነሳ፤ ይህ እጅግ አብልጦ የሚገለጥ ነው። ¹⁷አንተ እንደ መልከ ጼዴቅ ሹመት ለዘላለም ካህን ነህ ብሎ ይመሰክራልና። ¹⁸⁻¹⁹ሕጉ ምንም ፍጹም አላደረገምና፤ ስለዚህም የምትደክም የማትጠቅምም ስለሆነች የቀደመች ትእዛዝ ተሸራለች፤ ወደ እግዚአብሔርም የምንቀርብበት የሚሻል ተስፋ ገብቶአል። ²⁰⁻²¹እነርሱም ያለ መሐላ ካህናት ሆነዋልና፤ እርሱ ግን፡- ጌታ። አንተ እንደ መልከ ጼዴቅ ሹመት ለዘላለም ካህን ነህ ብሎ ማለ አይጸጸትም ብሎ በተናገረለት ከመሐላ ጋር ካህን ሆኖአልና ያለ መሐላ ካህን እንዳልሆነ መጠን፤ ²²እንዲሁ ኢየሱስ ለሚሻል ኪዳን ዋስ ሆኖአል።

7:11 “እንደ” ይህ ሁለተኛ መደብ ሁኔታዊ ነው፤ እሱም ከሐቅ ጋር የሚቃረን ተብሎ የሚጠራ። የሐሰት መግለጫ ነው የተደረገው፤ ነጥቡን ለማድረግ። ሌዊዋ ክህነት መንፈሳዊ ፍጽምናን ወይም ብስለትን አላመጣም።

☐ “ፍጽምና” የግሪክ ቤተሰብ የሆኑት ቃላት *telos* በመሠረቱ ፍቻቸው “ወደ ፍጻሜ ማምጣት፤” ነው፤ “ወደ መጠናቀቅ ማምጣት፤” ወይም “ወደ ብስለት ማምጣት።” እዚህ እሱ የሚያመለክተው በቂና ውጤታማ ተወካይ ወይም መሐከለኛ ነው።

ልዩ ርዕስ፡ ፍጻሜ ወይም ሙላት (TELOS)

ይህ የመንፈሳዊ ነገሮች ማጠቃለያ በዕብራውያን ተደጋጋሚ ጭብጥ።

1. *telos* መጨረሻ፤ ፍጻሜ (3:6፤14፤ 6:8፤11)
 2. *teleōo*
 - ሀ. (ኢየሱስ) የእነሱን የደኅንነት መገኛ ፍጹም ለማድረግ፤ በመከራ በኩል (ዝክ. 2:10)
 - ለ. (ኢየሱስ) በመከራ በኩል ፍጹም ለመሆን (ዝክ. 5:8-9)
 - ሐ. ሕጉ ፍጹም አያደርግም (ዝክ. 7:19)
 - መ. ልጁ፤ ለዘላለም ፍጹም ያደርጋል (ዝክ. 7:28)
 - ሠ. አምላኪውን ፍጹም ማድረግ (ዝክ. 9:9)
 - ረ. የሚቀርቡትን ፍጹም ማድረግ (ዝክ. 10:1)
 - ሰ. የሚቀደሱትን ለዘላለም ፍጹም አድርጎዋል (ዝክ. 10:14)
 - ሸ. ከእኛ ውጭ እነሱ ፍጹም ሊሆኑ አይችሉም (ዝክ. 11:40)
 - ቀ. የጻድቅ ሰዎች መንፈስ ፍጹም ያደርጋል (ዝክ. 12:23)
 3. *teleios*፤ የበሰለ (ዝክ. 5:14)
 4. *teleios*፤ የተሻለ ፍጽምና ያለው መቅደስ (ዝክ. 9:11)
 5. *teleiot's*፤ ለብስለት መጨቆን (ዝክ. 6:1)
 6. *teleiÇsis*፤ ፍጽምና በሌዊውያን የክህነት ሥርዓት በኩል ከሆነ (ዝክ. 7:11)
 7. *teleiōt's*፤ የእምነታችንን ጀማሪና ፈጻሚውን (ዝክ. 12:2)
- ኢየሱስ ብስለትና ፍጽምናውን አምጥቷል፤ የሙሴ ኪዳን ያልቻለውን!

☐ “እንግዲህ ህዝቡ በሌዊ ከህነት የተመሠረተን ሕግ ተቀብለዋልና” ይህ በግልጽ የሚያሳየው (1) ሙሴ ከሌዊ ነገድ መሆኑና የእግዚአብሔር መልእክተኛ መሆኑ፣ የእስራኤልን የመሥዋዕት ሥርዓት ለመስጠት ወይም (2) ሌዋውያንና ካህናት ለሕዝቡ ሕጉን ማስተማራቸው።

7:12 “ደግሞም የሕግ ለውጥ” የሙሴ ሕግ ዓላማ ጽድቅን ለማምጣት አልነበረም፤ ነገር ግን የውድቀትን ቀጣይነት ያለው ውጤት ለማሳየትና የሰው ልጅ እግዚአብሔርን ለማስደሰት አለመቻሉን ለማመልከት (ገላ. 3:24-25)። ይህ ዋናው እውነት ነው፤ እግዚአብሔር በሙሴ ሕግ ያለውን ዓላማ ለማስረዳት በመሞከር ረገድ።
ይህ ሐረግ በወውደ-ጽሑፉ “አዲስ ኪዳንን” ማመላከት ይገባል።

7:13 “ከዚያም መሠዊያውን ያገለገለ ማንም የለም፤” ይህ የተጠናቀቀ የድርጊት አመላካች ሲሆን፤ እሱም ሊያመለክት የሚችለው መሥዋዕታዊ ሥርዓቱ መቀጠሉን ነው። እንደዚያ ከሆነ፤ ዕብራውያን የተጻፈው ቲቶ ኢየሩሳሌምን ከማፍረሱ በፊት ነው፤ 70 ዓ.ም።
ማንም ከሌዊ ነገድና ከአሮን ቤተሰብ በቀር እንደ ካህን በብኪ አላገለገለም። ይህ ርማውያን ፍልስጥኤምን በያዙበት ጊዜ ጉዳይ አይደለም /ማለትም፤ ሐናና ቀያፋ/።

7:14 “ጌታችን ከይሁዳ ነገድ ወጥቷልና” ይህም ሌላው የተጠናቀቀ የድርጊት አመላካች ነው። “መውጣት” ፍቺው “ከ መውጣት” ነው፤ ጥቅም ላይ የዋለውም ለ
1. የፀሐይ መውጣት /ማቴ. 5:45/
2. የዓለማት እንቅስቃሴ
3. የቡቃያ መውጣት
4. በዘይቤነት፤ ለሰው ዘር (ዘካ. 6:12፤ አ.ሳ. 11:1፤ ኤር. 23:5-6)
እዚህ እሱ የሚያመለክተው የያዕቆብን ትንቢት ነው፤ ስለ ልጆቹ፤ ዘፍጥረት 49 ላይ /በተለይም 49:10/።

☐ “ይሁዳ” ኢየሱስ ከዳዊታዊ ንግሥና ዘር ከይሁዳ ነበር (ዘፍ. 49:8-12፤ ዘ ሳሙ. 7:12-16፤ አ.ሳ. 9:6፤7)። አይሁድን ኢየሱስ ሊቀ ካህን ነው ብሎ ማሳመን እጅግ አዳጋች የሚሆነው እሱ ከሌዊ የካህን ነገድ አለመሆኑ ነው፤ እንደ ሙሴና አሮን።

7:15 “እንደ” ይህ አንደኛ መደብ ሁኔታዊ ዓረፍተ ነገር ነው፤ እሱም ትክክል ነው ተብሎ የሚታመን፤ ከደራሲው አስተሳሰብ ወይም ከጽሑፋዊ ዓላማው። ሌላ ካህን መጥቷል፤ እሱም ከመልከጼዴቅ ዘር።

7:16
አአመመቅ “በሥጋ ትእዛዝ ሕግ መሠረት ሳይሆን”
አኪጀት “እንደ ሥጋ ትእዛዝ ሕግ ሳይሆን”
አየተመቅ “ሕጉ ስለ ሥጋ ዝርያ በሕግ እንደሚጠይቀው ሳይሆን”
አአት “በሰው ሕግና ደንብ ሳይሆን”
አአመቅ “በሥጋ ዝርያ ሕጋዊ አገባብ ሳይሆን”
የኢየሱስ የክህነት ሥልጣን እሱ በመጣበት ነገድ/ቤተሰብ ላይ አያርፍም፤ ነገር ግን ከዘላለማዊ፤ ከማይጠፋው ሕይወት ውርሱ እንጂ /ማለትም፤ የመልከጼዴቅ ወላጆች ዘፍጥረት 14 ላይ ስማቸው አልተጠቀሰም፤ እንዲሁም “ዘላለም” መዝ. 104:4 ላይ ጥቅም ላይ ውሏል።/ ኢየሱስ ወሰን የሌለው የአምላክ ሕይወት አለው /እንዲሁም የእግዚአብሔር መሐላና ተስፋ/።

☐
አአመመቅ፤ አየተመቅ
አአመቅ “እንደ ሥጋ ትእዛዝ ሕግ ሳይሆን”
አኪጀት “ሕጉ ስለ ሥጋ ዝርያ በሕግ እንደሚጠይቀው ሳይሆን”
አአት “በሰው ሕግና ደንብ ሳይሆን”
ይህ የሚያያዘው ከራሱም ትርጓሜ (Midrash) ጋር ይመሰላል፤ አንድምታውም ከመዝ. 110:4 ላይ፤ ይኸውም፤ መልከጼዴቅ ወላጆች የሉትም፤ እና ስለዚህ ዘላለማዊ (ዝኪ. ቁ. 6፤8)።

7:17 “ስለ እርሱ ይመሰክራልና” ይህ ከሴፕቱዋጂንት መዝ. 110:4 የተጠቀሰ ነው፤ /እንደ ቁ. 21/።

7:18
አአመመቅ “ወደ ጎን ተደርጓል”
አኪጀት አ “ዋጋ የሌለው ተደርጓል”
አየተመቅ “መሻር”
አአት “ወደ ጎን ተደርጓል”
አአመቅ “ተሸሯል”

ይህ ቃል በግብፅ ፓፕሪስ ላይ ተገኝቷል፤ (1) “ወደ ጎን ማድረግ”፤ (2) “ባዶና ዋጋቢ ማድረግ”፤ ወይም (3) “በሙሉ መክፈል” በሚል መልኩ ነው።
ይህ ቁጥር የሚናገረው የትእዛዝ ወደ ጎን መባልን ነው (ምናልባትም የሊቀ ካህኑ የሥጋ ዝርያ)። እሱም ይልቁኑ አስደንጋጭ ነው፤ ተመስጧዊ የብኪ ምንባብ (ማቴ. 5:17-19) “ወደ ጎን” ሊባል ይችላል፤ ይህም በትክክል ጳውሎስ ገላትያ 3 ላይ ያነሣው ነጥብ ነው፤ የሕጉ የመቤገዥት ዓላማ ወደ ጎን መባሉ። ሆኖም፤ ጳውሎስ፤ የሚያስረግጠው የወደቀው ሰው ድካምን ነው /ሮሜ 7 ብኪን ሳይሆን። የዕብራውያን ደራሲ ኢየሱስ በሙሴ ላይ ያለውን ብልጫ ያሳያል፤ እናም “ሕጉን” ደካማ እና የማይጠቅም ይለዋል /ዝኪ. 8:13/።

☐ “ፊተኛይቱ ትዕዛዝ” ይህ የሚያመለክተው የሌዋውያንን ሥርዓት ወይም በሙሴ ሕግ ባሕርይ የያዘውን ብሉይ ኪዳንን ነው።

☐ “የሚደክምና ጥቅም የሌለው በመሆኑ” ሮሜ 7 እና ገላትያ 3 ይህንን ሐረግ ለመተርጎም ረጂ ናቸው። የእግዚአብሔር ሕግ አይደለም፣ የወደቀው ሰው ባሕርይ እንጂ፣ ደካማ የሆነው፣ ሕጉም የመመለስ ሥራውን ማድረግ አልቻለም!

7:19 “(ሕጉ ምንም ፍጹም ማድረግ አልቻለምና)” ገላትያ 3 አንብብና ልዩ ርዕስ 7፣11 ላይ ተመልከት።

☐ “የተሻለ” 7:7 ላይ ያለውን ሙሉ ማስታወሻ ተመልከት።

☐ “ወደ እግዚአብሔር የምንቀርብበት” ይህ ቁልፍ ጽንሰ-ሐሳብ ነው (ዝክ. ቁ. 25፤ 4:16፤ 10:1)። ደራሲው የሚያስረግጠው የሙሴ ሕግ፣ ከሌዋዊ ክህነትና መሥዋዕት ጋር ሰዎችን ወደ እግዚአብሔር ለማምጣት አለመቻሉን ነው። ኢየሱስ ግን፣ ሊቀ ካህናቸን፣ አልተሳነውም፣ አይሳነውምም (ዝክ. 10:22፤ ያዕቆብ 4:7)።

ኢየሱስ የሚሻል ኪዳን እንዳመጣ ተገንዘቡ፣ ነገር ግን እሱም ቢሆን ሰዎች የግድ ምላሽ መስጠት ይኖርባቸዋል፣ ካህናቱ እንዳደረጉት /አማኞች አሁን በተጠቃለለ መልኩ የአዲስ ኪዳን ካህናት ናቸው። 2 ጴጥ. 2:5፤9፤ ራዕ. 1:6/።

7:21 ይህም ሌላው ጥቅስ ነው፣ ከሴፕቱዋጂንት መዝ. 110:4 /ቁ. 17 ላይ እንዳለው/።

7:22

አአመመቅ፣ አየተመቅ

አእት፣ አአመቅ “ዋስትና”

አኪጀት፣ አመት “መያዣ”

የዕብራይስጡ ዳራ “በእጅ ያለ መያዣ” ነው፣ እሱም መያዣን የሚያመለክት። እሱም በግሪክ ጥቅም ላይ ይውል የነበረው ለብድር ዋስትና ወይም ለወሳኔ መያዣ ነበር። ደግሞም፣ በሮሜ ሕግ እሱ የሚቆመው በሕጋዊ መንገድ ለተከበረ ነው። ኢየሱስ የአብ መያዣ ነው፣ ለአዲስ ኪዳን ስኬታማነት።

☐ “የተሻለ ኪዳን” ኤር. 31:31-34 የሚናገረው ስለዚህ /አዲስ ኪዳን/ ነው (ሕዝ. 36:22-36) እዚያም አትኩሮቱ ውስጣዊ ሕግ ነው፣ በመንፈስ የሚንቀሳቀስና የሚፈጠር፣ ውጫዊ ጽሑፍ ሳይሆን፣ በሰው ሥራ ላይ የሚመረኮዝ።

ለ“የተሻለ” 7:7 ላይ ያለውን ሙሉ ማስታወሻ ተመልከት።

ዕብራይስጥ : 7:23-25

²³እነርሱም እንዳይኖሩ ሞት ስለ ከለከላቸው ካህናት የሆኑት ብዙ ናቸው፤ ²⁴እርሱ ግን ለዘላለም የሚኖር ስለሆነ የማይለወጥ ክህነት አለው፤ ²⁵ስለ እነርሱም ሊያማልድ ዘወትር በሕይወት ይኖራልና ስለዚህ ደግሞ በእርሱ ወደ እግዚአብሔር የሚመጡትን ፈጽሞ ሊያድናቸው ይችላል።

7:23 ይህ ሌላው ማወዳደርያ ነው የኢየሱስና የብኪ ካህናት። ይህ የሚገልጸው ቁጥራቸውንና የሹመታቸውን ጊዜ ነው።

7:24 ይህ ራቢያዊ መደምደሚያ ነው ዘፍጥረት 14 ላይ በመመሥረት፣ እዚያም የመልከጼዴቅ ዘር አልተሰጠም፣ እና መዝሙር 110፣ እሱም የመልከጼዴቅ ጠቃሽ “ዘላለም” የሚለውን ቃል የሚጠቀም (መዝ. 110:4ለ)።

7:25

አአመመቅ “ለዘላለም ለማዳን”

አኪጀት “እስከፍጹሜው ለማዳን”

አየተመቅ “ለሁሉም ጊዜ ለማዳን”

አእት “አሁን እና ሁልጊዜ ለማዳን”

አአመቅ “የማዳን ሥልጣን... ፍጹም የሆነ”

የላይኛው እንግሊዝኛ ትርጉም እንደሚሰላየው፣ ቃሉ በርካታ ፍቺዎች አሉት። እሱ ፈጽሞ ማዳን ይችላል፣ ሁሉንም ለዘላለም (ዝክ. 10:14) ምክንያቱም እሱ “ዘላለም” በተሻለ ካህንነቱ ስለሚቀጥል ነው። ልዩ ርዕስ 3:14 ላይ ያለውን ስለ ዋስትና ተመልከት።

☐ “ለእነርሱ” ይህ አጠቃላይ ግብጥ ነው! ለሚመጣ ሁሉ (ዮሐንስ 1:12፤ ሮሜ. 10:9-13፤ 1 ጢሞ. 2:4፤ 11 ጴጥ. 3:9)።

☐ “በእርሱ ወደ እግዚአብሔር ለሚቀርቡት” ኢየሱስ የእግዚአብሔር የመዋጀት ዕቅድ ነው (ዮሐንስ 10:9፤ 14:6)። የሚመጣ ሁሉ፣ ነገር ግን በእምነት በእርሱ በኩል መምጣት ይኖርባቸዋል፣ እናም በእምነት መቀጠል ይኖርባቸዋል (የአሁን አንቀጽ)።

☐ “ስለ እነርሱም ሊያማልድ ዘወትር በሕይወት ይኖራልና” የኢየሱስ ሥራ መስቀል ላይ ብቻ አላበቃም፣ ዛሬም ቢሆን ለአማኞች ይጻፈል ይማልዳልም (ዝክ. 9:24፤ ኢሳ. 53:12፤ ሮሜ. 8:34፤ 1 ዮሐንስ 2:1)።

ዕብራዊያን ፡ 7:26:28

²⁶ቅዱስና ያለ ተንኮል ነውርም የሌለበት ከኃጢአተኞችም የተለየ ከሰማይትም ከፍ ከፍ ያለ፣ እንደዚህ ያለ ሊቀ ካህናት ይገባልና፤ ²⁷እርሱም እንደነዚያ ሊቃነ ካህናት አስቀድሞ ስለ ራሱ ኃጢአት በኋላም ስለ ሕዝቡ ኃጢአት ዕለት ዕለት መሥዋዕትን ሊያቀርብ አያስፈልገውም፤ ራሱን ባቀረበ ጊዜ ይህን አንድ ጊዜ ፈጽሞ አድርጎአልና። ²⁸ሕጉ ድካም ያላቸውን ሰዎች ሊቀ ካህናት አድርጎ ይሾማልና፤ ከሕግ በኋላ የመጣ የመሐላው ቃል ግን ለዘላለም ፍጹም የሆነውን ልጅ ይሾማል።

7:26 ይህ ሊሆን የሚችለው ከጥንት ዝማሬ ወይም ግጥም ነው (እንደ ፊሊ. 2:6-11፤ 1 ጢሞ. 3:16፤ 11 ጢሞ. 2:11-13፤ እና እንዲሁም 1 ጢሞ. 1:17፤ 6:15-16)። “ቅዱስ” የሚለው ቃል “መሐሪ” ማለት ሊሆን ይችላል ከ LXX (መዝ. 16:10)። “ያላደፈ” የሚለው ቃል መሥዋዕታዊ ቃል ሲሆን ዘወትር በብኪ የሚተረጎመው “ነውር የሌለበት” በሚል ነው። ይህም አስደናቂ የእምነት ቃል ማጠቃለያ ነው።

ልዩ ርዕስ፡ ነውር የሌለው፣ ንጹሕ፣ ኃጢአት የሌለበት፣ ያለ ነውር

ሀ. የመከፈቻ መግለጫ

1. ይህ ጽንሰ-ሐሳብ ከሥነ-መለኮት አኳያ የሚገልጸው የሰው ልጅን የመጀመሪያ አቋም ነው (ማለትም፣ ዘፍጥረት 1፣ የዔድን ገነት)።
2. ኃጢአትና ዐመፃ ይህንን የፍጹም ኅብረት ሁኔታ ደምስሶታል (ማለትም፣ ዘፍጥረት 3)።
3. ሰዎች (ወንድና ሴት) ከእግዚአብሔር ጋር የነበራቸው ኅብረት እንዲመለስ ይናፍቃሉ፣ ምክንያቱም በእሱ መልክና አምሳል ስለተፈጠሩ ነው (ማለትም፣ ዘፍ. 1:26-27)።
4. እግዚአብሔር ከኃጢአተኛ የሰው ልጅ ጋር በብዙ መንገድ ይሠራል
 - ሀ. መልካም መሪዎች (ማለትም፣ አብርሃም፣ ሙሴ፣ ኢሳይያስ)
 - ለ. መሥዋዕታዊ ሥርዓት (ማለትም፣ ሌዋውያን 1-7)
 - ሐ. የመልካም ምሳሌዎች (ማለትም፣ ኖሳ፣ ኢዮብ)
5. በመዳረሻውም እግዚአብሔር መሲሕን ሰጠ
 - ሀ. እንደ ራሱ ሙሉ መገለጫ
 - ለ. ለኃጢአት የሚሆን ፍጹም መሥዋዕት
6. ክርስቲያኖች ኃጢአት የሌለባቸው ሆነዋል
 - ሀ. በሕጋዊ መንገድ በክርስቶስ በተደረገ ጽድቅ በኩል
 - ለ. መንፈስ ቅዱስ በቀጣይነት በሚሠራው ሥራ በኩል
 - ሐ. የክርስትና ግብ ክርስቶስን መምሰል ነው (ሮሜ. 8:28-29፤ ኤፌ. 1:4)፣ እሱም በርግጥ፣ የእግዚአብሔር አምሳል የሆነውን ሰው መመለስ ነው፣ በአዳምና ሔዋን ውድቀት የጠፋውን
7. መንግሥተ ሰማያት በዔድን ገነት ያለው ፍጹም ኅብረት መመለስ ነው። መንግሥተ ሰማይ ከእግዚአብሔር መገኛ የምትመጣ አዲስቷ ኢየሩሳሌም ነች (ራዕ. 21:2) ለነጻቸው ምድር (2ኛ ጴጥ. 3:10)። መጽሐፍ ቅዱስ የሚጀምረውም የሚጨርሰውም በተመሳሳይ ጭብጦች ነው።
 - ሀ. የቅርብ ወዳጅነት፣ ግላዊ ኅብረት ከእግዚአብሔር ጋር
 - ለ. በገነት ስፍራ (ዘፍጥረት 1-2 እና ራዕይ 21-22)
 - ሐ. በትንቢታዊ መግለጫ፣ የእንስሳት መገኘትና ጓደኝነት (ኢሳ. 11:6-9)።

ለ. ብሉይ ኪዳን

1. በርካታ የሚሆኑ የተለያዩ የዕብራይስጥ ቃላት አሉ፣ የፍጹምና፣ ያለ ነውር መሆንን፣ የንጹሕነትን ጽንሰ-ሐሳብ የያዙ፣ እነሱም ለመሰየምና ውስብስብ የሆነውን ዝምድና ለማሳየት።
2. ዋነኞቹ ቃላት የፍጹምና፣ ያለ ኃጢአት መሆንን፣ ወይም ንጽሕናን የያዙ ጽንሰ ሐሳቦች (እንደ ሮበርት ቢ ጊርድልስቶን፣ የብሉይ ኪዳን ተመሳሳሎ፣ 78፣ 94-99)
 - ሀ. ሻሎም (ቢዲቢ. 1022)
 - ለ. ታማም (ቢዲቢ. 1070)
 - ሐ. ካላህ (ቢዲቢ. 478)
3. ሴፕቱዋጂንት (ማለትም፣ የጥንቷ ቤተ ክርስቲያን መጽሐፍ ቅዱስ) እነዚህን በርካታ ጽንሰ-ሐሳቦች ወደ ኮኔ ግሪክ ቃላት ይተረጎሟቸዋል፣ በአከ።
4. ቁልፉ ጽንሰ-ሐሳብ የተያያዘው ከመሥዋዕታዊ ሥርዓት ጋር ነው
 - ሀ. amōmos (አምሞስ) (ዘጸ. 29:1፤ ሌዋ. 1:3፤10፤ 3:1፤6፤ ዘኁ. 6:14)
 - ለ. amiantos (አሚያንቶስ) እና aspilus (አሰፒሊስ) ደግሞ ወጣ ያለ ፍቺዎች አሉት

ሐ. አዲስ ኪዳን

1. ሕጋዊው ጽንሰ ሐሳብ
 - ሀ. የዕብራይስጥ ሕጋዊ ጽንፈኛ ፍቺ የሚተረጎመው በአምሞስ ነው (ኤፌ. 5:27፤ ፊሊጵ. 2:15፤ 1 ጴጥ. 1:19)
 - ለ. የግሪክ ሕጋዊ ፍቺ (1 ቆሮ. 1:8፤ ቆላ. 1:22)
2. ክርስቶስ ኃጢአት የሌለበት፣ ያለ ነውር፣ ንጹሕ የሆነ ብቸኛው ነው (አምሞስ፣ ዕብ. 9:14፤ 1 ጴጥ. 1:19)
3. የክርስቶስ ተከታዮች እሱን መምሰል አለባቸው (አምሞስ፣ ኤፌ. 1:4፤ 5:27፤ ፊሊጵ. 2:15፤ ቆላ. 1:22፤ 11 ጴጥ. 3:14፤ ይሁዳ ቁ. 24፤ ራዕ. 14:5)
4. ይህ ጽንሰ ሐሳብ ስለ ቤተ ክርስቲያን መሪዎች ጥቅም ላይ ይውላል
 - ሀ. anegklētos፣ (አኔክሊቶስ) “ያለ ምንም ክስ” (1ኛ ጢሞ. 3:10፤ ቲቶ 1:6-7)

- 5. ለ. *anepileptos*፣ (አኒፒሊፕቶስ) “ያለ ነቀፋ” ወይም “ነቀፊታ የሌለበት” (1ኛ ጢሞ. 3:2፤ 5:7፤ 6:14፤ ቲቶ 2:8)
- 5. “ያለ ነውር” የሚለው ጽንሰ ሐሳብ (*amiantos*) (አሚያንቶስ) ጥቅም ላይ የሚውለው ሀ. ክርስቶስ ራሱ (ዕብ. 7:26) ለ. የክርስቲያኖች ውርስ (1ኛ ጴጥ. 1:4)
- 6. የ “ጤኝነት” ወይም “ደኅንነት” ጽንሰ ሐሳብ (*holoklēria ሆሎክሌሪያ* ሐዋ. 3:16፤ 1 ተሰ. 5:23; ያዕቆብ 1:4)
- 7. “ያለ ጥፋት፣” ኃጢአት የለሽ ንጽህና የሚለው ጽንሰ-ሐሳብ የሚታወቀው አሚምቶስ ነው (ሉቃስ 1:6፤ ፊሊጵ. 2:15፤ 3:6፤ 1ኛ ተሰ. 2:10፤ 3:13፤ 5:23)
- 8. “ነውርን የማይከተል” የሚለው ጽንሰ-ሐሳብ የሚታወቀው በአግምቶስ ነው (1ኛ ጴጥ. 3:14)
- 9. “ነውር የሌለው፣” “ያለ ነቀፋ” የሚለው ጽንሰ ሐሳብ ዘወትር ጥቅም ላይ የሚውለው ከላይ ያሉት ቃላት ባሏቸው አንቀጾች ነው (1ኛ ጢሞ. 6:14፤ ያዕቆብ 1:27፤ 1 ጴጥ. 1:19፤ 11 ጴጥ. 3:14)

መ. በዕብራይስጥና በግሪክ ያሉት በዛ ያሉ ቃላት ይህንን ጽንሰ ሐሳብ የሚገልጹ፣ ጠቀሜታውን ያሳያሉ። እግዚአብሔር የሚያስፈልገንን በክርስቶስ በኩል አሟልቶልናል፤ አሁን ደግሞ እሱን እንድንመስል እየጠራን ነው።

አማኞች በአቋማዊ፣ በሕጋዊ፣ “እውነተኛ” “ትክክለኛ” “ያለ ነውር” ተደርገው ይወሰዳሉ፣ በክርስቶስ ሥራ። አሁን አማኞች ስፍራቸውን ሊወርሱ ነው። “በብርሃን ተመላለሱ፣ እሱ በብርሃን እንዳለ” (1ኛ ዮሐንስ 1:7። ለመጠራታችሁ እንደሚገባ ተመላለሱ (ኤፌ. 4:1፤ 17፤ 5:2፤ 15)። ኢየሱስ የእግዚአብሔርን መልክ መልሶታል። አሁን የቅርብ ወዳጅነት ይቻላል፣ ነገር ግን እግዚአብሔር የእሱን ባሕርይ የሚያንጸባርቅ ሕዝብ እንደሚፈልግ አስታውሱ፣ ልጁ እንዳደረገው ሁሉ። እኛ የተጠራነው ከቅድስት ላኪን ጉዳይ አይደለም (ማቴ. 5:20፤ 48፤ ኤፌ. 1:4፤ 1 ጴጥ. 1:13-16)። የእግዚአብሔር ቅድስት ሕጋዊ ብቻ አይደለም፣ ድርጊታዊም ነው እንጂ!

☐ “ከኃጢአተኞች የተለየ” ይህ የተጠናቀቀ ተገብሮ አንቀጽ ነው። እሱም የኢየሱስን ሰውነት አያንጸባርቅም (ፊሊ. 2:6-7)፣ ነገር ግን የእሱን ያለ ኃጢአት መሆን እንጂ (ዝክ. 4:15፤ 9:14፤ 11 ቆሮ. 5:21፤ 1 ጴጥ. 2:22፤ 1 ዮሐንስ 2:1፤ 3:5)።

☐ “ከሰማያትም ከፍ ከፍ ያለ” ይህ ሊሆን የሚችለው (1) የልዕልና መግለጫ፤ (2) የግናስቲክ ሐሰተኛ መምህራን የደኅንነት አመለካከት መጥቀሻ፣ በመልአካዊ ግዛት በኩል እንደሚያልፍ (ዝክ. 4:14)፤ ወይም (3) የትንሣኤ/ዕርገትን መሳያ መንገድ።

7:27 ይህ ሊዘመድ የሚችለው ከመታደስ ቀን ጋር ነው (ሌዋ. 16)፣ እዚህ ግን ጥቅም ላይ የዋለው በየቀኑ መሥዋዕት መልኩ ነው /የብኪ ቀጣይነት ያለው/። እሱ ከታሪካዊነት እና ከራቢያዊነት አኳያ የሚያረጋግጠው ሊቀ-ካህን በየቀኑ መሥዋዕት ላይ ይሳተፍ እንደነበረ ነው። በኋለኛው ይሁዲነት፣ ነገር ግን በማደሪያው ድንኳን ጊዜ ላይሆን ይችላል። ልዩ ርዕስ፡ ኢየሱስ እንደ ሊቀ ካህን 2:17 ላይ ተመልከት።

☐ “እሱም አቀረበ” ይህ ተመሳሳይ ቃል ነው፣ ኢሳ. 53:11 በሴቱዋጂንት (LXX)፣ “መሸከም፡፡” አንዳንዶች ይህን የሚመለከቱት እንደ ጠቃሽ ነው፣ ወደ እግዚአብሔር እንደሚነሣ የመሥዋዕት ጭስ።

☐ “እሱም ይህን አንድ ጊዜ ለዘላለም አደረገ” ዕብራይስጥን መዳረሻ ለሆነው አንድ ጊዜ ለተሰጠው ለኢየሱስ መሥዋዕታዊ ሞት አጽንዖት ይሰጣል፡፡ ይህ አንድ ጊዜ የተደረገው ደኅንነትና ይቅርታ ለዘላለም ተፈጽሟል (ዝክ. “አንድ ጊዜ” [ephapax]፣ 7:27፤ 9:12፤ 10:10 and “አንድ ጊዜ ለዘላለም” [hapax]፣ 6:4፤ 9:7፤ 26፤ 27፤ 28፤ 10:2፤ 12:26፤ 27)። ይህ ተደጋጋሚ የመሥዋዕታዊ ማረጋጫ ቅድጅነት ነው።

☐ “እሱም ራሱን አቀረበ” ኢየሱስ ሊቀ-ካህን ነው (መዝ. 110:4) እና መከራ ተቀባይ (ኢሳ. 53:10) የሰማያዊው መቅደስ (ዝክ. 9:24)። ይህ የአኪ. ጻምድ ነው፣ ለተለዋጭ፣ መከራ ተቀባይ፣ ዋጅ አጽንዖት የሚሰጥ (ማርቆስ 10:45፤ ሮሜ. 8:3፤ 11 ቆሮ. 5:21)።

7:28 “ሕጉ ድካም ያላቸውን ሰዎች ሊቀ ካህናት አድርጎ ይሾማልና፤ ከሕግ በኋላ የመጣ የመሐላው ቃል ግን” ይህ ተቃርኖ ነው፣ በሙሴ የደንብ ጽሑፎችና መዝ. 110:4 መካከል ባለው።

☐ “ልጅን ይሾማል” ኢየሱስ የሚልቅ ካህን ነው፣ እሱ የእግዚአብሔር ቤተሰብ ከመሆኑ የተነሣ (ማለትም፣ “ልጅ፣” ዝክ. 1:2፤ 3:6፤ 5:8)። ይህ ማጣቀሻ የሚደባልቀው መዝ. 2 እና መዝ. 110 ነው፣ እነርሱም ንጉሣዊና ክህነታዊ መዝሙራት። እሱም ሁለቱንም የብኪ የቅባት ሹመቶች በራሱ ደባልቋቸዋል፣ በአብ መሐላ።

☐ “ለዘላለም ፍጹም የሆነውን” ይህ የተጠናቀቀ ተገብሮ አንቀጽ ነው። እሱ ፍጹም ሆኗል /እንደ ሰው አነጋገር/ መከራን በመቀበል፣ ይህም ፍጹምና ይቀጥላል (ዝክ. 2:10፤ 5:8-9)። ልዩ ርዕስ 7:11 ላይ ተመልከት።

የውይይት ጥያቄዎች

ይህ የጥናት መመሪያ ትርጓሜ ሲሆን፣ ያም ማለት ግን መጽሐፍ ቅዱስን በግል ለምትተረጉመው ኃላፊነቱን ትወስዳለህ ማለት ነው። እያንዳንዳችን በተሰጠን ብርሃን መንገድ ይኖርብናል። ቀዳሚዎቹ ተርጓሚዎች አንተ፣ መጽሐፍ ቅዱስና መንፈስ ቅዱስ ናችሁ። ይህንንም መልሰህ በተርጓሚው ላይ በሌላ አባባል እንዳትወስደው።

እነዚህ የውይይት ጥያቄዎች የተሰጡት የዚህን መጽሐፍ ክፍል ዋና ዋና ጉዳዮች በሚገባ እንድታጤን እንዲረዳህ ነው። ይህም ማለት በተገቢው እንድታሰላሰል ለማነሣሣት እንጂ በዚህ ብቻ እንድትወሰን አይደለም።

1. ደራሲው ኢየሱስ እንደ ሊቀ-ካህን የሆነበትን ጽንሰ-ሐሳብ ለማጎልበት ለምን ረጅም ጊዜ ወሰደ?
2. ሌዊ እንዴት ከመልከጼዴቅ ጋር ይያያዛል?
3. መዝሙር 110 ከዘፍ. 14:18-20 ጋር እንዴት ይዛመዳል?
4. መልከጼዴቅ እንዴት እንደ መሲሕ ጥቅም ላይ ዋለ?
5. መልከጼዴቅ ማን ነበር?

ዕብራውያን 8 የአዲሶቹ ትርጉሞች የአንቀጽ ምድቦች

የቤኤስ ⁴	አኪጀት	አየተመት	አኢት	አኢመቅ
የአዲሱና የተሻለው ኪዳን ሊቀ ካህን	አዲሱ የክህነት አገልግሎት	ሰማያዊው መቅደስ እና አዲስ ኪዳን	አ.የሱስ ሊቀ ካህናቸን	አዲሱ ክህነትና አዲሱ መቅደስ
8:1-6	8:1-6	8:1-7	8:1-2 8:3-6	8:1-5 ክርስቶስ የታላቁ ኪዳን መካከለኛ ነው
8:7-13	አዲስ ኪዳን 8:7-13	8:8-13	8:7-13	8:6-13

የንባብ ምድብ ሦስት ገጽ (ገጽ vi ተመልከት በመግቢያው ማስታወሻ)

የዋነኛውን ጸሐፊ ሐሳብ በየአንቀጹ ደረጃ መከተል

ይህ የጥናት መመሪያ ትርጓሜ ሲሆን፣ ያም ማለት ግን መጽሐፍ ቅዱስን በግል ለምትተረጎሙ ኃላፊነቱን ትወስዳለህ ማለት ነው። እያንዳንዳችን በተሰጠን ብርሃን መጓዝ ይኖርብናል። ቀዳሚያቸ ተርጓሚዎች አንተ፣ መጽሐፍ ቅዱስና መንፈስ ቅዱስ ናችሁ። ይህንንም መልሰህ በተርጓሚው ላይ በሌላ አባባል እንዳትወስደው።

ምዕራፉን በአንድ ጊዜ አንብበው። ፍሬ ሐሳቦቹን ለይ (የንባብ ምድብ ቁ.3 ገጽ viii)። ያንተን የፍሬ ሐሳብ ምድቦች ከላይ ከተዘረዘሩት አምስት ትርጓሜዎች ጋር አስተያይ። ሙሉው መገለጥ በአንቀጹ ላይ ሊገኝ ባይችልም የዋነኛውን ጸሐፊ ሐሳብ የሆነውን የትርጓሜው ዋና ነገር ይገኝበታል። እያንዳንዱ አንቀጽ አንድና አንድ ብቻ ፍሬ ሐሳብ ይዟል።

1. የመጀመሪያው አንቀጽ
2. ሁለተኛው አንቀጽ
3. ሦስተኛው አንቀጽ
4. ወዘተርፈ

ዐውደ-ጽሑፋዊ ይዘት፡ ዕብራውያን 8:1-13

- ሀ. ይህ ከአንባቢያት የብስለት አስፈላጊነት ጋር የተያያዘ ኅብረታዊ ዐውደ-ጽሑፍ ክፍይ ነው። ክፍሉ ከ5:11-10:18 ይዘልቃል፤ በማስጠንቀቂያ ቅንፍ ከ5:12-6:20 ጀምሮ።
- ለ. ምዕራፍ 2 የዳበረው መዝሙር 8ን ተጠቅሞ እንደሆነ ሁሉ፣ ምዕራፍ 3 እና 4 የዳበረውም መዝሙር 110ን ይዞ ነው። ምዕራፍ 8 ኤር. 31:31-34ን ተጠቅሟል (ምዕራፍ 10 መዝሙር 40ን ይጠቀማል)።
- ሐ. እውነተኛው ሰማያዊ መቅደስ እሱም 6:19-20 እና 8:2 ላይ የተጠቀሰው እስከ ምዕራፍ 9 ድረስ በሙላት አይዳብርም።

የቃልና የሐረግ ጥናት

ዕብራውያን : 8:1-13

ከተናገርነውም ዋና ነገሩ ይህ ነው፤ በሰማያት በግርማው ዙፋን ቀኝ የተቀመጠ እንዲህ ያለ ሊቀ ካህናት አለን፤ ፊርሱም የመቅደስና የእውነተኛይቱ ድንኳን አገልጋይ ነው። እርሱም በሰው ሳይሆን በጌታ የተተከለች ናት። ፊቅ ካህናት ሁሉ መባንና መሥዋዕትን ሊያቀርብ ይሾማልና፤ ስለዚህም ለዚህ ደግሞ የሚያቀርበው አንዳች ሊኖረው የግድ ነው። ፋንግዲህ በምድር ቢኖርስ፣ እንደ ሕግ መባን የሚያቀርቡት ስላሉ፣ ካህን እንኳ ባልሆነም፤ ፊርሱም ሙሴ ድንኳኑን ሊሠራ ሳለ እንደ ተረዳ፣ ለሰማያዊ ነገር ምሳሌና ጥላ የሚሆነውን ያገለግላሉ። በተራራው እንደ ተገለጠልህ ምሳሌ ሁሉን ታደርግ ዘንድ ተጠንቅቅ ብሎት ነበርና። ፊቅን ግን በሚሻል ተስፋ ቃል በተመሠረተ በሚሻል ኪዳን ደግሞ መካከለኛ እንደሚሆን በዚያ ልክ እጅግ የሚሻል አገልግሎት አግኝቶአል። ፊቅን ኪዳን ነቀፋ ባይኖረው፣ ለሁለተኛው ሰፍራ ባልተፈለገም ነበር። ፊርሱን እየቀፈ ይላቸዋልና። እነሆ፣ ከእስራኤል ቤትና ከይሁዳ ቤት ጋር አዲስ ኪዳን የምገባበት ወራት ይመጣል ይላል ጌታ፤ ፊቅን ስለ አገር አወጣቸው ዘንድ እጃቸውን በያዝሁበት ቀን ከአባቶቻቸው ጋር እንደገባሁት ኪዳን አይደለም፤ እነርሱ በኪዳኔ አልጹምና። እኔም ቸል አልኋቸው ይላል ጌታ። ፊቅን ወራት በኋላ ከእስራኤል ቤት ጋር የምገባው ቃል ኪዳን ይህ ነውና ይላል ጌታ፤ ሕጌን በልብናቸው አኖረሉሁ በልባቸውም እጽፈዋለሁ። እኔም አምላክ እሆንላቸዋለሁ እነርሱም ሕዝብ ይሆኑልኛል። ፊቅን እያንዳንዱም ጎረቤቱን እያንዳንዱም ወንድሙን፣ ጌታን እወቅ ብሎ አያስተምርም ከታናሹ ጀምሮ እስከ ታላቁ ድረስ ሁሉ ያውቁኛልና። ፊቅን የሆነውን እምራቸዋለሁና፣ ኃጢአታቸውንም ደግሜ አላሰብም። ፊቅን በማለቱ ፊቅን አስረጅቶአል፤ አርጌና ውራጅ የሆነውን ሊጠፋ ቀርቦአል።

ልዩ ርዕስ፡ ቅርጽ (TUPOS)

ችግሩ *tupos* የሚለው ቃል ነው፤ የተለያዩ አጠቃቀሞች ስላሉት፡፡

1. ሞልቶን እና ሚሊጋን፤ የግሪክ አዲስ ኪዳን መዝገበ-ቃላት፤ ገጽ 645
 - ሀ. ፈርጅ
 - ለ. ዕቅድ
 - ሐ. የአጻጻፍ ቅርጽ ወይም ሁኔታ
 - መ. ዳግም የመጻፍ ደንብ
 - ሠ. የውሳኔ ዓረፍተ ነገር
 - ረ. የሰው አካል ማሳያ ለሚፈውስ አምላክ በፍቃድ የተደረገ መሥዋዕት
 - ሰ. የሕግን አስተሳሰብ የሚያስገድድ መልኩ ጥቅም ላይ የዋለ ግሥ
2. ሎው እና ኒዳ የግሪክ-እንግሊዝኛ ሥርወ-ቃል፤ ቅጽ 2 ገጽ 249
 - ሀ. ጠባሳ (ዮሐንስ 20:25)
 - ለ. ምልክት (ሐዋ. 7:43)
 - ሐ. ማሳያ (ዕብ. 8:5)
 - መ. ምሳሌ (1 ቆሮ. 10:6፤ ፊሊ. 3:17)
 - ሠ. ቅጅ (ሮሜ. 5:14)
 - ረ. ዓይነት (ሐዋ. 23:25)
 - ሰ. ይዘት (ሐዋ. 23:25)
3. ሀሮልድ ኬ. ሞልቶን፤ የግሪክ ሥርወ-ቃል ትንታኔ የተከለሰ፤ ገጽ 411
 - ሀ. ምት፤ ገጽታ፤ ምልክት /ዮሐንስ 20:25/
 - ለ. ምስል-ከሳች ገለጻ
 - ሐ. ምልክት /ሐዋ. 7:43/
 - መ. ቀመር፤ ንድፍ /ሮሜ. 6:17/
 - ሠ. ቅርጽ፤ ዓላማ (ሐዋ. 23:25)
 - ረ. መልክ፤ ቅጅ (1 ቆሮ. 10:6)
 - ሰ. ታሳቢ መልክ፤ ዓይነት (ሮሜ. 5:14፤ 1 ቆሮ. 10:11)
 - ሸ. ማሳያ ዓይነት (ሐዋ. 7:44፤ ዕብ. 8:5)
 - ቀ. የሞራል ፈርጅ (ፊሊ. 3:17፤ 1 ተሰ. 1:7፤ 11 ተሰ. 3:9፤ 1 ጢሞ. 4:12፤ 1 ጴጥ. 5:3)

በዚህ ዐውደ-ጽሑፍ ቁ. 1 ከላይ ያለው የተሻለ ይመስላል፡፡ ወንጌል ሁለቱም ዶክትሪንና የሕይወት ስልት አንድምታዎች አሉት፡፡ በክርስቶስ የሆነው ነጻ የደጎንነት ስጦታ ክርስቶስን የመሰለ ሕይወትንም ይጠይቃል!

☐ “እሱም አለ” ይህ ከዘጸ. 25:45 የተጠቀሰ ነው፡፡ የማደሪያው ድንኳን የሙሴ ዕቅድ አልነበረም፤ የእግዚአብሔር መገለጥ እንጂ፡፡

8:6 “እጅግ የሚሻል አገልግሎት አግኝቶአል፡፡” ይህ የተጠናቀቀ የድርጊት አመላካች ነው፡፡ ይኸው ተመሳሳይ የኢየሱስ ብልጫ ያለው ገለጻ ከመላእክት ጋር በተያያዘ 1:4 ላይ ጥቅም ላይ ውሏል፡፡

☐ “እሱም ደግሞ ለሚሻል ኪዳን መካከለኛ ነው” ቁ. 6 ላይ ያሉት ሁሉም ግሦች የተጠናቀቁ ናቸው፡፡ እንደ ፊተኛው ይኸኛው የተጠናቀቀ የድርጊት አመላካች ነው፡፡

“መካከለኛ” የሚለው ቃል ሕጋዊ ቃል ሲሆን አማካይን የሚገልጽ ነው፡፡ ካህን በቅዱሱ እግዚአብሔርና በኃጢአተኛው ሰው መካከል እንደሚቆም፤ እንዲሁ ደግሞ ኢየሱስ መካከለኛ ነው (ዝክ. 9:15፤ 12:24፤ 1 ጢሞ. 2:5)፡፡ ይህም አንደኛው መንገድ ነው የሊቀ ካህኑን ተግባር ለመግለጽ፡፡

☐ “በሚሻል ተስፋ ቃል በተመሠረተ በሚሻል ኪዳን” ይህ የተጠናቀቀ ተገብሮ አመላካች ነው፡፡ የዕብራውያን ደራሲ የኢየሱስ ሥልጣን ገለጻ በሙሴ ኪዳን ላይ “የተሻለ” በሚለው ቃል አጠቃቀም ተገልጿል /7:7 ላይ ያለውን ማስታወሻ ተመልከት/፡፡

ልዩ ርዕስ፡ ኪዳን

የብሉይ ኪዳን ቃል የሆነው ቤሪዝ (ቤዲቤ 136) ኪዳን፤ ለመግለጽ ቀላል አይደለም፡፡ በዕብራይስጥ የሚገጥም ግሥ የለውም፡፡ ሥርወ ቃላዊ ፍች ለማምጣት የተደረጉት ሙከራዎች ሁሉ የማይሳምኑ ሆነዋል፡፡ ሆኖም፤ የጽንሰ ሐሳብ ማዕከላዊነት የቃሉን አጠቃቀም ይመረምሩ ዘንድ ሊቃውንትን አስገድዷቸዋል፤ ተግባራዊ ፍችውን ለመወሰን፡፡

ኪዳን አንዱ እውነተኛው አምላክ የእሱ ፍጡር ከሆነው ሰው ጋር የሚደረግ ውል ነው፡፡ የኪዳን ጽንሰ ሐሳብ፤ ውል፤ ወይም ስምምነት የመጽሐፍ ቅዱስን መገለጥ ለመረዳት ወሳኝነት አለው፡፡ በእግዚአብሔር ሉዓላዊነት እና በሰው ልጆች ነጻ ፍቃድ መካከል ያለው ክርክር በኪዳን ጽንሰ ሐሳብ በግልጽ ይታያል፡፡ አንዳንድ ኪዳናት የተመሠረቱት ግላዊ በሆኑ በእግዚአብሔር ባሕርይ እና ድርጊት ላይ ነው፡፡

1. ተፈጥሮ ራሱ (ዘፍ. 1-2)
2. የአብርሃም መጠራት (ዘፍ. 12)
3. ከአብርሃም ጋር ኪዳን (ዘፍ. 15)

4. የኖህ መጠበቅና ተስፋ (ዘፍ. 6-9)

ሆኖም፣ የኪዳን ዋነኛ ባሕርይ ምላሽን መፈለጉ ነው

1. በእምነት አዳም እግዚአብሔርን መታዘዝ ነበረበት፣ በኤደን ገነት መሐል ከሚገኘው ዛፍ መብላት የለበትም
2. በእምነት አብርሃም ወገኖቹን ትቶ፣ እግዚአብሔርን መከተል፣ እንዲሁም ስለ መጪው ዝርዮቹ ማመን ነበረበት
3. በእምነት ኖህ ትልቅ መርከብ ገንብቶ፣ ከውሃ ራቅ ያለ፣ እንስሳትን ማሰባሰብ ነበረበት
4. በእምነት ሙሴ እስራኤላውያንን ከግብፅ አውጥቶ የተወሰኑ መመሪያዎችን ፣ ለሃይማኖታዊና ለማህበራዊ ሕይወት የሚሆኑ የበረከትና የርግማን ተስፋዎችን መቀበል ነበረበት (ዘዳ. 27-29)።

ተመሳሳይ የሆነ ክርክር እግዚአብሔር ከሰዎች ጋር ስላለው ግንኙነት “በአዲስ ኪዳን” ተመልክቷል። ክርክሩ በግልጽ የሚታየው ሕዝ. 18ን ከሕዝ. 36፡27-37 ጋር በማወዳደር ነው የሚታየው ድርጊት። ኪዳን የተመሠረተው በእግዚአብሔር የጸጋ ድርጊት ነውን ወይስ ለሰው በተሰጠ የውክልና ሃላፊነት? ይህ አንገብጋቢ ጉዳይ ነው፣ በብሉይ ኪዳን፣ በአዲሱም ጭምር። የሁለቱም ግቦች ተመሳሳይ ናቸው።

(1) የጠፋው ጎብረት መመለስ፣ ዘፍ. 3 እና (2) የእግዚአብሔርን ባሕርይ የሚያንጸባርቅ ጻድቅ ሕዝብ መመሥረት።

የኤር. 31፡31-34 አዲስ ኪዳን ክርክሩን ያቃልላል፣ የሰዎችን ድርጊት ተቀባይነት ለማግኘት የሚደረገውን በማስቀረት። የእግዚአብሔር ሕግ ውስጣዊ መሻት ሆነ፣ ውጫዊ የሕግ ቁጥር ቀርቶ። መልካም፣ ጻድቅ ሕዝብ የመሆን ግብ በተመሳሳይ መልኩ ነው የሚቀረው። ነገር ግን ዘዴው (አገባቡ) ነው የተቀየረው። የወደቀው የሰው ልጅ የእግዚአብሔር አምሳል ነጻብራቅ ከመሆን ብቃት እንደሌለው ተረጋግጧል። ችግሩ ኪዳን አልነበረም፣ ነገር ግን የሰው ሃጢአተኝነትና ድካም ነው (ሮሜ 7፤ ገላትያ 3)።

ተመሳሳይ ክርክር በብሉይ ኪዳን ሁኔታዊ ያልሆነና በሁኔታዊ ኪዳን መካከል እንዳለ ይኖራል፣ በአኪ። ደኅንነት በፍጹም ነጻ ነው በአየሱስ ክርስቶስ የተፈጸመ ሥራ፣ ነገር ግን ንስሐና እምነትን ይጠይቃል (ሁለቱንም በመነሻነትም ሆነ በቀጣይነት)። እሱም ሁለቱም፣ ሕጋዊ ሥልጣናዊ አዋጅና ክርስቶስን ወደ መምሰል መጠራት፣ አመለካኝ መግለጫ ለተቀባይነትና አስፈላጊ ቅድስና! አማኞች በራሳቸው ድርጊት የዳኑ አይደሉም፣ ነገር ግን በመታዘዝ (ኤፌ. 2፡8-10)። እግዚአብሔርን በመምሰል መኖር የመዳን ማስረጃ ነው እንጂ የመዳን ምክንያት አይደለም። ሆኖም፣ የዘላለም ሕይወት ሊሰጥሉ የሚችሉ ባሕርያት አሉት! ይህ ክርክር በዕብራውያን መጽሐፍ ላይ በግልጽ ይታያል።

8:7 “እንደ” ይህ ሌላው ሁለተኛ መደብ ሁኔታዊ ዓረፍተ ነገር ነው፣ እሱም ከሐቅ ጋር የሚቃረን ተብሎ የሚጠራ /ዝኪ. ቁ. 4/። ይህ ዋነኛው የክርክር ነጥብ ነው። ግልጽ የሆነ የሰሐተት ዓረፍተ ነገር ጥቅም ላይ ውሏል ሥነ-መለኮታዊ ነጥቡን ለማድረግ። የመጀመሪያው ኪዳን የተፈለገውን ውጤት አላስገኘም፣ የመታደስንና የጽድቅን።

8:8 “እነርሱን እየነቀፈ” ሕጉ አይደለም፣ ነገር ግን የሰው ድካም ነበር ችግሩ (ሮሜ. 7፡12፣16፤ ገላትያ 3)።

☐ **“ይላቸዋል”** ቁጥር 8-12 በተያያዥ ከኤር. 31፡31-34 የተጠቀሱ ናቸው። “እሱ” ያህዌን እንደሚያመለክት ተገንዝብ፤ ሆኖም፣ 10፡15 ላይ ይኸው ተመሳሳይ ሐረግ ለመንፈስ ቅዱስ ጥቅም ላይ ውሏል። የብኪ ተመስጦነት አንዳንድ ጊዜ ለመንፈስ ቅዱስ ይለጣል እንዳንድ ጊዜም ሊሆን።

☐ **“አዲስ ኪዳን”** ይህ ምንባብ ኤርምያስ ላይ (ዝኪ. 31፡31-34) ብቸኛው የተጠቀሰበት ስፍራ ነው፣ በብኪ ስለ “አዲስ” ኪዳን፣ ነገር ግን እሱ ሕዝቅኤል 36፡22-38 ላይ ተገልጿል። ይህም ለአይሁድ እጅግ አስደንጋጭ ነው።

☐ **“የእስራኤል ቤት”** ይህ የሚያመለክተው የእግዚአብሔርን ሕዝብ ዳግም ጎብረት ነው። ከተባበረው ሞናርኪ /ሳኦል፣ ዳዊት፣ ሰሎሞን/ በ922 ዓ.ም ተከፈለ፣ ስሜናዊው ነገዶች በኢየርብአም 1 ሥር እስራኤል ተብሎ ሲጠራ ደቡባዊው ነገዶች ርሆባአም ሥር ይሁዳ ተብለው ይጠሩ ነበር።

8:9 “እንደ ኪዳኑ አይደለም” ልዩነቱ በፍሬ-ሐሳብ ወይም በግብ አይደለም፣ በስልቱ እንጂ።

☐ **“እጃቸውን በያዝኩበት ቀን”** ይህ የሚያመለክተው ያህዌን እንደ አባት ነው (ሆሴዕ 11፡4)።

☐ **“እኔም ችላ አልኳቸው”** ይህ ሴፕቲዋጂንት (LXX) ትርጉምን ይከተላል። ማሰረታዊው ጽሑፍ /ኤምቲ/ “ምንም እንኳ ባላቸው ብሆን” የሚል አለበት።

8:10 “ሐሳባቸው” ይህ ሴፕቲዋጂንት (LXX) ይከተላል ነገር ግን ማሰረታዊው ጽሑፍ /ኤምቲ/ “በእነርሱ ውስጥ” የሚል አለው። ይህም ብሉይ ኪዳን ከአዲስ እንዴት እንደሚለይ ያሳያል። ብሉዩ ባሕርዩ በሕዝ. 18፡31 ሲሆን አዲሱ ደግሞ ሕዝ. 11፡19፤ 36፡26-27 ነው።

☐ **“ልቦች”** ይህ የሚያመለክተው ሙሉውን ሰው ነው (ዘዳ. 6፡6፤ 11፡8፤ 30፡6፤14)። ልዩ ርዕስ 3፡8 ላይ ተመልከት።

☐ **“እኔም አምላክ እሆናቸዋለሁ እነርሱም ሕዝቤ ይሆናሉ”** ይህ የብኪ የኪዳን ቃል ነው።

8:11 “ዜጎች” አልያም “ጎረቤት” በሚሉት ቃላት መካከል የግሪክ እጅ ጽሑፍ ልዩነቶች አሉ። በዕብራይስጥ የኪዳን መረዳት አኳያ ወንድም የሚለው ምንም ዓይነት ልዩነት በትርጉም ላይ አያመጣም። የድርዎቹና እጅግ ሁነኞቹ የግሪክ ጽሑፎች የሚገዳቸው “ዜጎች” የተሻለ አማራጭ እንደሆነ ነው (ዝኪ. P⁴⁶፣ K፣ A፣ B፣ D፣ K፣ L፣ እና አብዛኞቹ ኋለኞች ትንንሽ ቅጥልጣይ የእጅ ጽሑፎች/።

8:12 ይህ የአዲስ ኪዳን ብልጫ ነው (ኤር. 31፡31-34)። እሱም አኪ ላይ ተጠቅሷል ሉቃስ 22፡20፤ 1 ቆሮ. 11፡25፤ 11 ቆሮ. 3፡6፤ እና ዕብ. 8፡8፤ 9፡15 ላይ። መሪዎች አያስፈልጉም፣ ሁሉም ጌታን ያውቃሉ፣ ፍቃዱንም መንገዱንም። እግዚአብሔር ይቅር ያለውን ኃጢአት፣ እግዚአብሔር ረስቶታል /ጠንካራ ድርብ አሉታ/። የብኪ የሙሉ ይቅርታ ተስፋዎች ፍጹም አስደናቂ ናቸው (መዝ. 103፡3፤8-14፤ ኢሳ. 1፡18፤ 38፡17፤ 43፡25፤ 44፡22፤ ማክያስ 7፡19)።

8:13

አአመመቅ “አሮጌና ውራጅ የሆነው ሲጠፋ ቀርቧል”
 አኪጅት “እንግዲህ ውራጅና አሮጌ የሆነው ሲጠፋ ተቃርቧል”
 አየተመቅ “እናም አሮጌና አላቂ የሆነው በቅርቡ ሊወገድ ቀርቧል”
 አአት “አሮጌና አላቂ የሆነው ነገር ሁሉ በቅርቡ ይወገዳል”
 አአመቅ “እናም አሮጌና ያረጀው ነገር ሁሉ ሊወገድ ነው”

ይህ ሐረግ በርካታ አስተያየቶችን ይሻል። አንደኛ፣ ታሪካዊ መቼቱን ማስታወስ። የተወሰኑ ወገኖች አሉ፣ ከሙሴ ሕግ ጋር የተጣበቁ፣ እንዲሁም ሌሎች ወገኖች አሉ ወደ ሙሴ ሕግ ለመመለስ የሚያስቡ

ሁለተኛ፣ ይህ ሕገ የመዳን መንገድ እንደሆነ የሚያደርግ ነው። ብኪ በርግጥ ነበር፣ ነውም፣ የእግዚአብሔር መገለጥ (ማቴ. 5:17-19)። የሙሴ ሐግ አሁንም በእግዚአብሔር ዕቅድ ዓላማ አለው /ገላ. 3/። እሱ ሰዎችን ወደ ክርስቶስ ያመጣል፣ ለወደቀው ሰው ኃጢአተኝነቱን በማሳየት፣ ደኅንነት እንደሚያስፈልጋቸው። እሱ እግዚአብሔርንና የእሱን መንገዶች እንድንገነዘብ ይረዳናል። እሱ ከአዲስ ኪዳን ጋር የሚዛመድ ነው፣ እንደሚፈጸም ተስፋ። እሱ ደኅንነትን ለማምጣት የሚችል አይደለም፣ ከወደቀው የሰው ልጅ ደካማነትና ኃጢአተኝነት የተነሣ።

የውይይት ጥያቄዎች

ይህ የጥናት መመሪያ ትርጓሜ ሲሆን፣ ያም ማለት ግን መጽሐፍ ቅዱስን በግል ለምትተረጎሙ ኃላፊነቱን ትወስዳለህ ማለት ነው። እያንዳንዳችን በተሰጠን ብርሃን መንገድ ይኖርብናል። ቀዳሚያዎቹ ተርጓሚዎች አንተ፣ መጽሐፍ ቅዱስና መንፈስ ቅዱስ ናችሁ። ይህንንም መልሰህ በተርጓሚው ላይ በሌላ አባባል እንዳትወስደው።

እነዚህ የውይይት ጥያቄዎች የተሰጡት የዚህን መጽሐፍ ክፍል ዋና ዋና ጉዳዮች በሚገባ እንድታጤን እንዲረዳህ ነው። ይህም ማለት በተገቢው እንድታሰላስል ለማነሣሣት እንጂ በዚህ ብቻ እንድትወሰን አይደለም።

1. የዕብራውያን ደራሲ ለምን እጅግ አጽንዖት ሰጠው ለኢየሱስ የላቀ ሊቀ ካህንነት?
2. የዕብራውያን መጽሐፍ የግሪክ ፍልስፍና ተጽዕኖ አለበትን፣ /ፕላቶኒዝም/?
3. ኤርምያስ 31:31-34 ለምን ተጠቀሰ?
4. ቁጥር 12 ለምን የከበረ ተስፋ ሆነ?
5. የሙሴ ኪዳን ከአዲስ ኪዳን ክርስቲያን ጋር እንዴት ይዛመዳል?

ዕብራውያን 9 የአዲሶቹ ትርጉሞች የአንቀጽ ምድቦች

የቤኤስፋ	አኪጀት	አየተመት	አእት	አኢመቅ
ምድራዊና ሰማያዊ መቅደሶች	ምድራዊ መቅደስ	የሌዋውያን ካህናት አገልግሎት	ምድራዊና ሰማያዊ አምልኮ	ክርስቶስ ወደ ሰማያዊ መቅደስ ገባ
9:1-5	9:1-5 የምድራዊው መቅደስ ውስንነት	9:1-5	9:1-5	9:1-5
9:6-10	9:6-10 ሰማያዊው መቅደስ	9:6-10 የክርስቶስ መሥዋዕት ባሕርያት (9:11-10:18)	9:6-10	9:6-10
9:11-14	9:11-15 የመካከለኛው ሞት አስፈላጊነት	9:11-14	9:11-14	9:11-14 ክርስቶስ አዲሱን ኪዳን በደሙ አትሞታል
9:15-22	9:16-22 የክርስቶስ መሥዋዕት ታላቅነት	9:15-22	9:15 9:16-22 የክርስቶስ መሥዋዕት ኃጢአትን	9:15-28
ኃጢአት በክርስቶስ መሥዋዕት ተወግዷል (9:23-10:18)	9:23-28	9:23-28	አስወገደ (9:23-10:18)	
9:23-28			9:23-28	

የንባብ ምድብ ሦስት ገጽ (ገጽ vi ተመልከት በመግቢያው ማስታወሻ)

የዋነኛውን ጸሐፊ ሐሳብ በየአንቀጹ ደረጃ መከተል

ይህ የጥናት መመሪያ ትርጓሜ ሲሆን፣ ያም ማለት ግን መጽሐፍ ቅዱስን በግል ለምትተረጎሙ ኃላፊነቱን ትወስዳለህ ማለት ነው። እያንዳንዳችን በተሰጠን ብርሃን መንገድ ይኖርብናል። ቀዳሚዎቹ ተርጓሚዎች አንተ፣ መጽሐፍ ቅዱስና መንፈስ ቅዱስ ናችሁ። ይህንንም መልሰህ በተርጓሚው ላይ በሌላ አባባል እንዳትወስደው።

ምዕራፉን በአንድ ጊዜ አንብብው። ፍሬ ሐሳቦቹን ለይ (የንባብ ምድብ ቁ.3 ገጽ viii)። ያንተን የፍሬ ሐሳብ ምድቦች ከላይ ከተዘረዘሩት አምስት ትርጓሜዎች ጋር አስተያይ። ሙሉው መግለጫ በአንቀጹ ላይ ሊገኝ ባይችልም የዋነኛውን ጸሐፊ ሐሳብ የሆነውን የትርጓሜው ዋና ነገር ይገኝበታል። እያንዳንዱ አንቀጽ አንድና አንድ ብቻ ፍሬ ሐሳብ ይዟል።

1. የመጀመሪያው አንቀጽ
2. ሁለተኛው አንቀጽ
3. ሦስተኛው አንቀጽ
4. ወዘተ.ረፈ.

የቃልና የሐረግ ጥናት

ዕብራውያን : 9:1-5
 'ፊተኛይቱም ደግሞ የአገልግሎት ስርዓትና የዚህ ዓለም የሆነው መቅደስ ነበራት። ፊተኛይቱም ደንኳን ተዘጋጅታ ነበርና። በእርስዎም ቅድስት በምትባለው ውስጥ መቅረብና ጠረጴዛው የመስዋዕቱም ኅብስት ነበረባት፤ ከሁለተኛውም መጋረጃ ወዲያ ቅድስተ ቅዱሳን የምትባለው ደንኳን ነበረች። ባዚያም ውስጥ የወርቅ ማዕጠንት ነበረ ሁለንተናዎም በወርቅ የተለበጠች የኪዳን ታቦት፤ በእርስዎም ውስጥ መና ያለባት የወርቅ መሶብና የበቀላች የአሮን በትር የኪዳንም ጽላት ነበሩ። ፊተኛይቱም ማስተሰሪያውን የሚጋርዱ የክብር ኪሩቤል ነበሩ፤ ስለ እነዚህም ስለ እያንዳንዳቸው ልንናገር አሁን አንችልም።

9:1 "ፊተኛይቱ" የመሥዋዕትና የአምልኮ ደንብ በሌዋውያን ከመቅደሱ ጋር ተያይዟል።

▣ **“ኪዳን** ይህ የግሪክ ጽሑፍ አይደለም። አብዛኛቹ የእንግሊዝኛ ትርጉሞች ይቀበሉታል። ሆኖም፣ ኤች. ኢ. ዳና፣ በአይሁድ ክርስቲናው፣ 78፣ 255 ላይ የሚያምነው እሱ መተርጎም የሚኖርበት “ቀዳሚ አገልግሎት” በሚል ነው። ምክንያቱም ምዕራፍ 9 ሌላ ማስረጃ የሚያቀርብ በመሆኑ፣ ስለ ክርስቶስ የላቀ አገልግሎት /ዝክ. 8:6/። እሱም ንጽጽሮችን በዝርዝር አቀምጧል፣ 78፣ 255 ላይ።

የመጀመሪያው አገልግሎት
 ምድራዊ አገልግሎት—
 “የዚህ ዓለም።”
 ቁሳዊ ዕቃዎች—
 “የተበጀ መቅደስ ነበር።”
 ውጫዊ ተጽዕኖዎች—
 “የአምላኪውን ሕሊና
 ሊነካ አይችልም
 ፍጹም ለማድረግ።”
 በተፈጥሮው ጊዜያዊ—
 “ሥጋዊ ደንቦች
 ተበጅተዋል፣ በተወሰነ ጊዜ
 የተገነባ።”

ሁለተኛው አገልግሎት
 ሰማያዊ አገልግሎት—
 “የዚህ ፍጥረት ያልሆነ።”
 መለኮታዊ ዕቃዎች—
 “በእጅ ያልተሠራ።”
 ውስጣዊ ተጽዕኖዎች—
 “ሕሊናን ያነጻል
 ከሞተ ሥራ ለማገልገል
 ሕያው አምላክን።”
 በባሕርይ ቋሚ—
 “የዘላለማዊው ውርስ
 ተስፋ።”

9:2 “መቅደስ” ይህ የሚያመለክተው በምድረ በዳ የነበረውን ተንቀሳቃሽ መቅደስ ነው። ይኸውም በዝርዝር የተገለጸ ዘጸ. 25:27 እና የተገነባ 36-38፣40። የዕብራውያን ደራሲ የሚያመለክተው ውስጣዊውን ድንኳን እንደ መጀመሪያው /ውጫዊ/ መቅደስ /ቅዱስ ስፍራ/ እና ሁለተኛው /ውስጣዊው/ መቅደስ /ቅድስተ ቅዱሳን/።

▣ **“መቅረዝ”** ይህ የሚያመለክተው በአንድ መቅረዝ ላይ ሰባት ሻማዎች የወይራ ዘይት የሚበራበት ነው። በቅዱስ ስፍራ ላይ የተቀመጠ። እሱም ተጠቅሷል፣ ዘጸ. 25:31-40 እና ሌዋ. 24:1-4። እሱም *Menorah*፣ ተብሎ ይጠራል። ይኸውም “መቅረዝ” በዕብራይስጥ ቃል። ስሎሞን መቅረዙን እስከ አስር ቋሚዎች አሳድጎት ነበር (1 ነገ. 7:49፤ ዘይ. 4:7)። እሱም ተምሳሌትነቱ የእውነትና የመገለጥ ብርሃንን ነው።

▣ **“ጠረጴዛውና የመሥዋዕቱም ኅብስት”** ይህ ጠረጴዛ በቅዱሱ ስፍራ የተቀመጠ ሲሆን አስራ ሁለት ትላልቅ የዳቦ ኅብስቶችን ይዟል /15 lb ግማሽ ኪሎ ያህል/። እነርሱም በየገምንቱ ይቀመጡ ነበር፣ ለካህናቱ መብል እንዲሆኑ (ዘጸ. 25:23-30፤ 37:10-16፤ ሌዋ. 24:5-9)። እነርሱም የሚወክሉት የእግዚአብሔርን ተስፋ ነው። ለሥጋ የሚያስፈልገውን ለመስጠት፣ ለአስራ ሁለቱ የያዕቆብ ነገዶች።

▣ **“በቅዱስ ስፍራ”** ይህ የድንኳኑ ውጫዊ ክፍል ነው። በእርሱም ካህናት በየዕለቱ የሚያገለግሉበት። እሱም ሲሰፈር 20 ኩብ በ 10 ኩብ ይሆናል (ዘጸ. 25-27)። የዕብራውያን ደራሲ ዘወትር ይሄንን ቃል ይጠቀማል (*hagia*) ከአንቀጽ ጋር (ዝክ. 9:8፤25፤ 13:11) እናም እሱን የሚጠቀምበት ለውስጣዊው ወይም ለሁለተኛው የድንኳኑ ቅዱስ ስፍራ ነው። ቅድስተ ቅዱሳን ለሚባለው /ዝክ. ቁ. 3/ እዚያም ታቦቱ የተቀመጠበት፣ በዚህ ቁጥር ግን አንቀጽ ቀርቷል፣ እንዲሁም ቃሉ የሚያመለክተው ውጫዊ ሁለት ሦስተኛ የሆነውን ቅዱስ ድንኳን ነው። ቅዱስ ስፍራ የሚባለውን።

9:3 **“ሁለተኛው መጋረጃ”** ይህ ድንኳኑን ወደ ሁለት ምድቦች ይከፍላል (ዘጸ. 26:31-35)። ዕብራውያን ሁለት ልዩ ስም አላቸው፣ አንደኛው ለፊት ለፊቱ መጋረጃ፣ እሱም ዘወትር በከፊል ክፍት ነው፣ እንዲሁም አንደኛው ውስጣዊ መጋረጃ፣ እሱም ፈጽሞ የማይከፈት። ሊቀ ካህኑ ብቻ ይገባል /ሁለት ጊዜ/ በመታደስ ቀን /ሌዋ. 16/።

▣ **“ቅድስተ ቅዱሳን”** እርሱም 10 ኩብ ካሬ ነው። እርሱም የያህዌን ታቦት ይይዛል፣ በተምሳሌትነትም በኪሩቤል ክንፎች መካከል ይሆናል። ታቦቱ አካላዊ ተምሳሌት ነው፣ የማይታየው አምላክ /ወደ ተስፋይቱ ምድር ከገቡ በኋላ/።

9:4 **“የወርቅ ማዕጠን”** ይህ የመሠዊያ ቅርጽ ያለው የቤት ዕቃ ነው፣ ዕጣን በብዛት ይደረግበታል፣ በመታደስ ቀን፣ ጥቅጥቅ ያለ ጭስ ለመፍጠር፣ የያህዌን መገኘት ለመጋረድ፣ በታቦቱ ላይ። ደራሲያችን በቅድስተ ቅዱሳን ውስጥ ያስቀመጠው ይመስላል። ይህም አታኞችን ይሄንን ሐረግ “ማዕጠን” እንደሆነ ወስደውታል፣ ምክንያቱም ሴፕቱዋጂንት ይሄንን ቃል የሚተረጎሙ በዚህ መልክ በመሆኑ ነው (ሌዋ. 16:12፤ ዘይ. 26:19፤ ሕዝ. 8:11፤ IV ማኪ. 7:11)። ሆኖም፣ ፊሎና ጆሴፈስ ተመሳሳይ የግሪክ ቃል ይጠቀማሉ፣ ለዕጣን መሠዊያ። በብዙ መሠዊያው በቅርብ የሚገለጡት ከቅድስተ ቅዱሳን ጋር ነው (ዘጸ. 30:1-10፤ 37፤ ግን በተለይ 1 ነገ. 6:22)።
 ከሰል ከትልቁ መሥዋዕት ማቅረቢያ መሠዊያ ላይ፣ ከማደሪያው ድንኳን በር ተወስዶ በዚህ አነስተኛ ቋሚ ላይ ይደረጋል። ከዚያም ዕጣን ከሰሉ ላይ ይደረጋል፣ ትልቅ መጠን ያለው ጭስ ለመፍጠር። ይህ አስደናቂ መዓዛ ያለው ጭስ የሊቀ ካህኑን ዓይኖ ይጋርዳል፣ ያህዌን እንዳይመለከት፣ እሱም ከኪዳኑ ታቦት በላይ የሚኖር፣ ከኪሩቤል ክንፎች መካከል፣ በቅድስተ ቅዱሳን።

▣ **“የኪዳን ታቦት”** ኪዳን ዘጸ. 25:10-22 እና 37:1-9 ላይ ተገልጿል።

ልዩ ርዕስ፡የኪዳኑ ታቦት

1. ዓላማው
 - ሀ. ያህዌ የሚኖርበት ስፍራ (ማለትም፣ የእግሩ መረገጫ፣ 1 ዜና 28:2፤ መዝ. 132:7፤ ኢሳ. 66:1) ከሕዝቡ ጋር፣ በኪሩቤል ክንፎች መካከል
 - ለ. የኃጢአት ይቅርታ ስፍራ፣ ለሰዎች ሁሉ (ዝክ. እስራኤል፣ ሌዋ. 16 እና 1 ነገሥ. 8:27-30; ባዕዳን፣ 8:41,43,60)

II. ይዘቱ

ሀ. ራቢያዊ ወግ

1. ሁለቱ ጽላቶች፣ ያህዌ አስርቱ ቃላትን የጻፈባቸው (ዘጸ. 31:18; 32:15-16)
2. ሁለቱ የብር ዐምዶች፣ ጽላቶቹን የሚደግፉ (መጽሐፍ ቅዱሳዊ ማጣቀሻ የሌላቸው)
3. የዋነኞቹ የሁለቱ ጽላት ስባሪዎች፣ በሙሴ የተሰበሩ፣ እስራኤላውያን (አርግ) የወርቅ ጥጃ ሠርተው በማምለካቸው ምክንያት (ዘጸ. 32:19፤ ዘዳ. 9:17፤ 10:2)
4. የሙሉው ቶራ (የአሪት መጻሕፍት) ቅጅ (ዘጸ. 25:16)
5. የእግዚአብሔር ስሞች (1 ነገ. 8:29) በ*kabalah* የዳበሩ፣ የአይሁድ ምሥጢራዊነት

ለ. መጽሐፍ ቅዱሳዊ ማጣቀሻዎች፣ እንደ ይዘቶቹ (እነዚህንም ርግጠኛ መሆን አይቻልም፣ የሚጠቅሱት በታቦቱ ውስጥ ያሉትን ወይም ከእሱ ውጭ የሆነውን ለመሆኑ)

1. የመና ማስቀመጫ ሸክላ (ዘጸ. 16:31-36)
2. የበቀለች የአርግ በትር (ዘኁ. 17:4፤10፤ ዕብ. 9:4)
3. የፍልስጥኤሞች የኃጢአት መሥዋዕት (አምስት የወርቅ አይጦች እና የወርቅ እባጮች፣ 1 ሳሙ. 6:3-4፤8)
4. የአስርቱ ቃላት ቅጅ (ዘዳ. 10:4-5፤ 31:26)

ሐ. በሰሎሞን መቅደስ ምርቃት ላይ፣ በ1 ነገሥት 8 የተባለው፣ ታቦቱ የያዘው ሁለቱን የድንጋይ ጽላቶች ብቻ ነው (ማለትም፣ አስርቱን ቃላት፣ 1 ነገ. 8:9)

III. ታሳቢ ስፍራው

ሀ. ታሪካዊ አማራጮች

1. ወደ ግብፅ ተወስዷል፣ በሺሻክ (935-914 ዓ.ዓ) እሱ ይሁዳን በወረረ ጊዜ፣ በአምስተኛው ዓመት (926 ዓ.ዓ) በርሆቦአም አገዛዝ (የሰሎሞን ልጅ) (1 ነገ. 14:25-26፤ 2 ዜና. 12:9)።
2. ወደ ግብፅ ተወስዷል (ዘአን፣ ታኒስ፣ አቫሪስ — የተለያዩ ስሞች፣ የሴቲ 1 የባሕር ዳር ዋና ከተማ የነበረችው) በፈርዖን ኒካኡ II፣ እሱም ደግሞ የዳዊት ዘር የሆነውን ጄሆናዝን ያጋዘ (የኢዮሲያስ ልጅ) በ597 ዓ.ዓ (2 ነገ. 23:31-35፤ 2 ዜና. 36:1-4)
3. ወደ ባቢሎን ተወስዷል፣ ወደ ማድሩክ መቅደስ፣ በናቡከደነፆር II፣ ሴዴቅያስ በተጋዘበት ጊዜ (586 ዓ.ዓ) ቤተ-መቅደሱም ተቃጥሏል (2 ነገ. 25:9፤13-17፤ 2 ዜና. 36:18)።

ለ. የአይሁድ ወጎች

1. በኔቦ/ፒሲጋህ ተራራ ላይ ተሸሽጓል፣ በኤርምያስ፣ ከኢየሩሳሌም መውደቅ በፊት
2. የፍጻሜያዊ መጽሐፍ የሆነው 2 ባሮክ የሚለው መልአክ እንደሸሸገው ነው
3. ባልታወቀ ሁኔታ ተሸሽጓል፣ ነገር ግን በኤልያስ ይመለሳል፣ ልክ መሢሐ ከመምጣቱ በፊት (ሚል. 4:5)
4. ገሪዛን ተራራ ላይ ተሸሽጓል (ሴኬም) እዚያም ሳምራውያን የራሳቸውን መቅደስ ለያህዌ የገነቡበት

☐ “መና ያለባት የወርቅ መሶብ” ሴፕቲዋጂንት እና ፊሎ “ወርቅ” የሚል ቅጽል አላቸው፣ ነገር ግን ማሰሪቲክ የዕብራይስጥ ጽሑፍ የለውም (ዘጸ. 16:31-36)። ጆሴፊስ የሚለው እሱ 4 ስፍር /ፒንትስ/ ይይዛል። ተአምር የሚሆነው መናው አለመሻገቱ ነው (ዘጸ. 16:18-21፤22-25)።

☐ “የበቀለች የአርግ በትር” ይህ በትር የያህዌ ምልክት ነው፣ የሙሴና የአርግን መሪነት ያረጋገጠበት፣ በቆሬ ዐመጽ ጊዜ (ዘኁ. 17:1-11፤ 20:8-11)።

☐ “የኪዳኑ ጽላት” ይህ የሚያመለክተው ሁለቱን የድንጋይ ጽላቶች ነው ከአስርቱ ቃላት ኦሪት ጋር፣ (አስርቱ ቃላት) በእነርሱም ላይ በእግዚአብሔር ጣት የተጻፈ (ዘጸ. 25:16፤ ዘዳ. 9:9፤11፤15፤10:3-5፤ 31:18፤ 32:15)። የዘዳግም መጽሐፍና ኢያሱ 24 የኤጢያውያን የውል ፈርጅ ይከተላል (የሁለተኛውን ሚሊኒየም ዓ.ዓ)። የእነርሱ ኪዳናት ዘወትር ሁለት ቅጅ አላቸው፣ አንደኛው ለንጉሡ ባለሟል፣ በየዓመቱ እንዲነበብ እና አንደኛው ለአማልክቱ መቅደስ፣ ስለዚህ፣ ሁለቱ የድንጋይ ጽላቶች የተባዙ ቅጅዎች ሊሆኑ ይችላሉ።

9:5 “የክብር ኪሩቤል” ይህ የሚያመለክተው ሁለቱን መልአካዊ ፍጥረቶች ነው፣ ከማስተሰረያው መጋረጃ (መክደኛ)፣ ጫፍ ላይ፣ እነዚህም ከንፎች ታቦቱን ይሸፍናሉ (ዘፍ. 3:24፤ ዘጸ. 25:18-22፤ ሕዝ. 10:14፣ ግን ሕዝ. 41:18 ላይ እነርሱ ሁለት ፊት ነው ያላቸው፣ አራት ሳይሆን። አዲስ ይሁንታ ከታሪክ ቻናል ቪዲዮ፣ “ዘጸአትን ግልጽ ማድረግ” የሚያስረግጠው እነርሱ ፎኔክስ /የወፍ ዓይነት/ እንደሆኑ ነው። መጽሐፍ ቅዱስ ስለ መልአካዊው ዓለም ብዙ የሚገልጸው የለም። የእኛ የማወቅ ፍላጎት ዘወትር ርቆ ይሄዳል፣ ከተገለጠው እውነት ይልቅ። “ክብር” ለሚለው ቃል 1: 3 ላይ ያለውን ማስታወሻ ተመልከት።

☐ “የማስተሠርያው መክደኛ” ይህ የሚያመለክተው የወርቅ ክዳን ነው፣ የእንጨት ሣጥኑ፣ “የኪዳኑ ታቦት” ተብሎ የሚጠራው። እሱም የተለየ ስፍራ ነው ኃጢአትን “ለመክደን”። ተምሳሌትነቱ ሊሆን የሚችለው

1. ያህዌ በሁለቱ መልአካዊ ፍጥረታት ከንፎች መካከል ይኖራል (ራቢዎች ይህ የእግሩ መረገጫ ነበር)
2. ሣጥኑ “አስርቱ ቃላትን” ይዟል (አስርቱ ትእዛዛት)
3. ሊቀ ካህኑ፣ በመታደስ ቀን (ሌዋውያን 16)፣ ወደ ቅድስተ ቅዱሳን ሁለት ጊዜ ይገባል፣ በማስተሠርያ መክደኛው ላይ ደም ለማስቀመጥ፣ አንዱ ለገዛ ራሱ ኃጢአት እና አንዱ ለሕዝቡ ሁሉ በስሕተት ለተሠራ ኃጢአት (ዝክ. ቁ. 7)

የሕጉ መስፈርቶች የተሸፈኑ፣ የተጋረደ ነበር፣ ከያህዌ ዓይኖች፣ ነውር በሌለበት የእንስሳ መሥዋዕት ደም (ሕይወት ያለው ደም ላይ ነው፣ ኃጢአት ሕይወትን ይጠይቃል)።

☐ “ስለ እነዚህም ስለ እያንዳንዳቸው ልንናገር አሁን አንችልም” ይህ አለመቀበል ነው። ደራሲያችን ከጥንቱ መቅደስ ዝርዝሩን ተጠቅሟል፣ አሁን የማይታወቁትን።

ዕብራዊያን : 9:6-10

ይህም እንደዚህ ተዘጋጅቶ ሳለ፣ ካህናት አገልግሎታቸውን እየፈጸሙ ዘወትር በፊተኛይቱ ድንኳን ይገቡባቸዋል፤ ፊተኛይቱ ግን ሊቀ ካህናት ብቻውን በዓመት አንድ ጊዜ ይገባቸዋል። እርሱም ስለ ራሱና ስለ ሕዝቡ ስሕተት የሚያቀርበውን ደም ሳይዝ አይገባም፤ ፊተኛይቱም ድንኳን በዚህ ገና ቆሞ ሳለች፣ ወደ ቅድስት የሚወሰደው መንገድ ገና እንዳልተገለጠ መንፈስ ቅዱስ ያሳያል።⁹⁻¹⁰ ይህም ለአሁኑ ጊዜ ምሳሌ ነው። እንደዚህም መባና መስዋዕት ይቀርባሉ፤ እነዚህም እስከ መታደስ ዘመን ድረስ የተደረጉ፣ ስለ ምግብና ስለ መጠጥም ስለ ልዩ ልዩ መታጠብም የሚሆኑ የሥጋ ሥርዓቶች ብቻ ናቸውና የሚያመልከውን በህሊና ፍጹም ሊያደርጉት አይችሉም።

9:6 “ዘወትር በፊተኛይቱ ድንኳን ይገቡባቸዋል” ካህናቱ ዘወትር መያዣዎቹን *menorah* ዘይት ይሞላሉ (ዘጸ. 27:20-21)፣ በየሳምንቱ ኅብስቶቹን ይተካሉ (ሌዋ. 24:8-9)፣ እንዲሁም መጠነኛ ዕጣን በዕጣን መሠዊደው ላይ ያደርጋሉ (ዘጸ. 30:7-8)።

9:7 “ሊቀ ካህኑ... በዓመት አንድ ጊዜ” እሱ በታላቁ የበዓል ቀን ብቻ ይገባል (Yom Kippur)፣ የመታደስ ቀን (ሌዋ. 16)። “*Kipper*” ማለት “መሸፈን” ነው፤ *Akkadian cognate* ማለት “ጠርጎ ማስወገድ” ነው። ዕብራውያን 9 የሚያተኩረው በመታደስ ቀን ስለሚሆነው የአምልኮ ሥርዓት ነው፣ ከሌላ ከማንኛውም ምዕራፍ ይልቅ፣ አኪ ላይ።

☐ “በስሕተት” በስሕተት የተሠራ ኃጢአት ብቻ ነው በመሥዋዕታዊው ሥርዓት የሚታየው። ሆን ተብሎ የተደረገ ኃጢአት፣ ወይም “የትዕቢት ኃጢአት” (ኪጀት) አይሠረይም (ሌዋ. 4:2፤ ዘኁ. 15:24፤27፤30፤31፤ መዝ. 51:17)። የመታደስ ቀን በቀዳሚነት የሚከወነው የሕዝቡን ርኩህት በተመለከተ የሚሆን ሥነ-ሥርዓት ነው።

9:8-10 እነዚህ ቁጥሮች የሚያሳዩት (1) የሙሴ ኪዳንን ቀዳሚ ባሕርይ እና (2) የአዲሱን ኪዳን ልዕልና ነው። በክርስቶስ የሆነው አዲሱ ኪዳን እንዴት የተሻለ ይሆናል?

1. በብሉይ ሊቀ ካህኑ ብቻ ወደ ውስጠኛው መቅደስ ይገባል፣ በዓመት አንድ ጊዜ፣ ስለ ራሱ ኃጢአትና ስለ እስራኤል የስሕተት ኃጢአት (የተወሰነ ቀረቤታ እና የተወሰነ ይቅርታ)።
2. በአዲሱ ኪዳን አማኞች ሁሉ ወደ እግዚአብሔር ይቀርባሉ፣ በአየሱስ ኃጢአት የለሽነት ምክንያት እና፣ በሆን ተብሎ እና የስሕተት ኃጢአት መካከል ያለው ልዩነት በመወገዱ (ሙሉ ቀረቤታ እና ሙሉ ይቅርታ)።

አዲስ ኪዳን (ኤር. 31:31-34)፣ በክርስቶስ የተጠናቀቀ ሥራ ባለ እምነት ላይ በመመሥረት፣ በሰው ሥራ ውጤት ላይ ሳይሆን በውጫዊ ሕግ፣ ለሚያመልኩት ድፍረትን ይሰጣል (አዲስ ልብ፣ አዲስ መንፈስ፣ ሕዝ. 36:20-27) ቅዱሱን እግዚአብሔር ለመቅረብ፣ በአምልኮ ሥርዓት ደንብ ወይም በጋራ አምልኮ ሳይሆን (ዝኪ. 6:1-2)፣ ግን በወንጌል በኩል።

9:8

አአመመቅ	“ውጫዊው ቤተ መቅደስ”
አኪጀት	“ፊተኛው ቤተ መቅደስ”
አየተመቅ	“ፊተኛው ድንኳን”
አእት	“ውጫዊው ድንኳን”
አአመቅ	“አሮጌው ድንኳን”

የዕብራውያን ደራሲ የድንኳኑን ውጫዊ ክፍል “ፊተኛው ድንኳን” ብሎ ይጠራዋል፣ “መቅደስ” የሚለውን ለመጥቀስ። ይህም የሙሴ ኪዳንን አምልኮ ይወክላል፣ እሱም ወደ እግዚአብሔር ሙሉ ለሙሉ ለመቅረብ የማይቅድ። የሄሮድስ ቤተ መቅደስ መጋረጃ ከላይ እስከታች ተቀድዷል፣ አየሱስ ሲሞት (ማቴ. 27:51) ይሄንን አዲስ ቀረቤታ ያሳያል በክርስቶስ።

9:9 “የሚያመልከውን በህሊና ፍጹም ሊያደርጉት አይችሉም” ብሉይ ኪዳን የኃጢአትን ኩነት ከሰው ልጅ ሕሊና ላይ ሊያወጣ አይችልም (ዝኪ. ቁ. 14)። የአኪ ሕሊና (የብኪ ሳይሆን) ሞራል-መር ነው (1 ጴጥ. 3:21)። አደጋ የሚሆነው እሱ በባህላዊ ሁኔታ ሊሆን መቻሉ ወይም ዝም በመባል ሊዘገብ መቻሉ ነው (ማቴ. 23:25-26)። እሱ የአኪ አጻራዊ ነው ለ “የጸጥታ ነፈስ ድምጽ” ወይም “አነስተኛ ድምጽ” 1 ነገ. 19:12።

በዕብራውያን ላይ የዚህ ቃል አጠቃቀም አስደናቂ ገለጻ በሮበርት ቢ. ጊርድልስቶን የብሉይ ኪዳን ተመሳሳሎ ላይ ይገኛል “በዕብራውያን መልእክት ላይ ያሉት ምንባቦች፣ ቃሉ የተከሰተባቸው እጅግ አስገራሚና ጠቃሚ ናቸው። ከዕብ. 9.9 የምናገኘው በብኪ ሥር የነበሩት መባዎች ሰውን በሕሊና ፍጹም ለማድረግ አስተዋጽዖ አልነበራቸውም፣ ማለትም የኃጢአትን ስሜት ሊወስዱ አይችሉም፣ እሱም፣ ሰው ከእግዚአብሔር ጋር ኅብረት እንዳይኖረው ወደ ኋላ የሚጎትት። እነርሱ ኃጢአትን ሊወስዱ አይችሉም፣ እንደ እውነቱ ከሆነ፣ እነርሱ አይችሉም፣ ከነገሮች አፈጣጠር፤ የሌዋውያን ኃጢአትን የማስተሥረድ ተጽዕኖ ሰዎችን ፍጹም ለማድረግ ከሆነ፣ ማለትም፣ ከእግዚአብሔር ጋር አንድነት፣ መባዎቹ ባልተደጋገሙ ነበር። አምላኪዎቹ ለአንዴና ለሁል ጊዜ ከተሠረዩባቸው፣ ከዚያም በኋላ የሕሊና ኃጢአት ባልኖረባቸውም (ዕብ. 10:2)። የክርስቶስ ደም ግን የሰውን ሕሊና ያነጻጻል፣ ከምት ሥራ፣ እናም ሕያው እግዚአብሔርን ያገለግል ዘንድ ያስችላል (ዕብ. 9.14)፤ እናም ዋናው ነገር ይህ ነው ‘ከክፉ ሕሊና መንጻት’ (10:22)። በሌላ አገላለጽ፣ የክርስቶስ መሥዋዕት የታመነ ተቀባይነት ማግኘት የኃጢአት ስሜትን ይወስዳል፣ እሱም በሰውና በእግዚአብሔር መካከል ከላላ የሆነ፣ እናም ሰው ከዚያም በኋላ እንደ አገልጋይ እንዲኖር የማያደርግ፣ እንደ ልጅ እንጂ” (ገጽ 73)።

☐ “ፍጹም” ልዩ ርዕስ 7:11 ላይ ተመልከት።

9:10

አአመመቅ	“የመታደስ ዘመን”
አኪጀት	“የመታደስ ዘመን”
አየተመቅ	“ፊተኛው ድንኳን”

አኢት “ነገሮችን የማስተካከያ ዘመን መጣ”
አኢመቅ “አሮጌው ድንኳን”

ይህ የሚያመለክተው በኢየሱስ የተመረቀውን አዲስ ኪዳን ነው። ይህ ሐረግ በራቢዎች ጥቅም ላይ ውሏል፤ ለመጨረሻው “ኢዩቤልዩ” መሲሐ ሲመጣ። እሱም በሞራል መልኩ ኤር. 7:3፤5 ላይ ጥቅም ላይ ውሏል።

ዕብራይስጥ : 9:11-14

“ነገር ግን ክርስቶስ ይመጣ ዘንድ ላለው መልካም ነገር ሊቀ ካህናት ሆኖ፤ በምትበልጠውና በምትሻለው በእጆችም ባልተሠራች ማለት ለዚህ ፍጥረት ባልሆነች ድንኳን፤ ¹²የዘላለምን ቤዛነት አግኝቶ አንድ ጊዜ ፈጽሞ ወደ ቅድስት በገዛ ደሙ ገባ እንጂ በፍየሎችና በጥጆች ደም አይደለም። ¹³የኮርማዎችና የፍየሎች ደም በረከሱትም ላይ የተረጨ የጊደር አመድ ሥጋን ለማንጸት የሚቀድሱ ከሆኑ፤ ¹⁴ነውር የሌለው ሆኖ በዘላለም መንፈስ ራሱን ለእግዚአብሔር ያቀረበ የክርስቶስ ደም እንዴት ይልቅ ሕያውን እግዚአብሔርን ልታመልኩ ከሞተ ሥራ ሕሊናችሁን ያነጻ ይሆን?”

9:11 “ነገር ግን ክርስቶስ ሊቀ ካህናት ሆኖ” ይህ መቼ ሆነ፡

1. ከፍጥረት በፊት (ራዕ. 13:8)
2. በቀራንዮ (ዝክ. ቁ. 12)
3. ወደ አብ ቀኝ ካረገ በኋላ (ወደ ሰማያዊው መቅደስ ሲገባ፤ ዝክ. 9:24-25)

ኢየሱስ ራሱን ሁለት ጊዜ አቅርቧል? እንደዚህ ከሆነ፤ “አንድ ጊዜ ለሁሉ” የሚለው አጽንዖት ለምን ሆነ? ሊሆን የሚችለው ራሱን አሳልፎ የሰጠው፤ በቀራንዮ መሥዋዕት ነው። ነገር ግን እንደ ሊቀ ካህን የሚሠራው ከዕርገቱ በኋላ ነው ወይም ምናልባት እንዲያው (1) ሥነ-መለኮታዊ ምስያ ወይም (2) ተመስጧዊ ራቢያዊ ምሥጢራዊነት።

☐ “ይመጣ ዘንድ ላለው መልካም ነገር” የጥንት ግሪክ የእጅ ጽሑፎች ይለያያሉ፡ (1) “ይመጣ ዘንድ ላለው ነገር” ስ፤ A (NASB፤ NKJV፤ NJB) እና (2) “ነገሮች ቀድመው እዚህ ሆነዋል” P⁴⁶፤ B፤ D* (RSV፤ NEB፤ TEV፤ NIV) ላይ።

☐ “በእጆችም ባልተሠራች” አንዳንዶች ይህንን የሚመለከቱት እንደ አማኞች የትንሣኤ ሥጋዊ አካል ነው (2 ቆሮ. 5:1) እና የኢየሱስ አካል (ማርቆስ 14:58)። ሆኖም፤ ዐውደ-ጽሑፉ የሚጠቅሰው ሰማያዊውን መቅደስ ነው (ዕብ. 8:2፤ 9:24)።

9:12 “በፍየሎችና በጥጆች ደም አይደለም” ፍየሎች ለሕዝቡ ኃጢአት ነበሩ (ሌዋ. 16:11) እንዲሁም ጥጆች ለሊቀ ካህናቱ ኃጢአት (ሌዋ. 16:11)። የብኪ መሥዋዕታዊ ሥርዓት (ሌዋ. 1-7) የእግዚአብሔር ቸርነታዊ ስጦታ ነበር፤ የሚፈቅድ (የክርስቶስን ሞት ጥላ የሆነ) ነውር የሌለበት እንሰሳ፤ የሰውን ኃጢአት የሞት ቅጣት የሚቀበል (ሌዋ. 17:11)።

☐ “በገዛ ደሙ” የግሪኩ ተውላጠ ስም “*dia*” ሊሆን የሚችለው (1) “በኩል” (NASB፤ NIV) ወይም (2) “በ” (NKJV፤ NRSV፤ NJB) ነው።

☐ “ቅዱስ ስፍራ” ይህ እዚህ የሚያመለክተው “ቅድስተ ቅዱሳንን” ነው፤ የሰማያዊውን መቅደስ።

☐ “አንድ ጊዜ ፈጽሞ” ይህ ዘወትር የሚደገም አጽንዖት ነው (ዝክ. 7:27፤ 9:28፤ 10:10)። እሱም አጽንዖት የሚሰጠው ለክርስቶስ ፍጹምና የተጠናቀቀ መሥዋዕት ነው። 7:27 ላይ ያለውን ሙሉ ማስታወሻ ተመልከት።

9:12 አኢመመቅ፤ አኢጀት

አየተመቅ “የዘላለምን ቤዛነት አግኝቶ”

አኢት “የዘላለምን ደኅንነት አግኝቶ”

አኢመቅ “የዘላለምን ቤዛነት አግኝቶ”

ይህ የድርጊት መካከለኛ ቦዝ አንቀጽ ሲሆን የሚያመለክተውም የተጠናቀቀ ድርጊትን ነው፤ ለባለቤቱ ተሳትፎና ፍላጎት አጽንዖት በመስጠት። “ዘላለማዊ” የሚለው ቃል የሚዛመደው (1) በጥራቱ ላይ፤ “የአዲሱ ዘመን ሕይወት” (2) በብዛቱ ላይ፤ “ፍጹም የሌለው ሕይወት።” ዕብራውያን ላይ ያሉት ማስጠንቀቂያዎች እጅግ ተጽዕኖ ስላላቸው፤ ቁ. 1 የተሻለ የሚገጥም ይመስላል። ልዩ ርዕስ፡ ዘላለም 6:2 ላይ ተመልከት።

☐ “መዋጀት” ይህ ቃል የሚያመለክተው በቅርብ ዘመድ የሚከፈል ዋጅ ነው፤ አንዱ እንዲፈታ። ይህ የብኪ “*go'el*” ነው (ሩት 4፤ ኢሳ. 43:1፤ 44:22፤23፤ 48:20፤ 12:9፤ 63:9፤ ሆሴ. 13:14)።

9:13 “እንደ” ይህ አንደኛ መደብ ሁኔታዊ ዓረፍተ ነገር ነው እሱም እውነተ ተብሎ የሚታሰብ። እግዚአብሔር የሙሴን መሥዋዕታዊ ሥርዓት ተቀብሏል፤ ኃጢአትን መክደኛ እንዲሆን፤ እስከ ክርስቶስ ድረስ!

☐ “የጊደር አመድ” የቀይ ጊደር አመድ ለክብረ በዓላዊ ማንጸት ጥቅም ላይ ይውል ነበር (ዘካርያ 19)።

☐ “መርጨት” ይህ የሙሴ የአምልኮ ሥርዓት ክፍል ሲሆን ፈሳሾችን የሚያካትት ነው (ደም ወይም የጊደር አመድ በውኃ የተበጠበጠ)። እሱም ቅድስትን ወይም የማንጸት ኃይልን ማስተላለፊያ መንገድ ነው። ሮበርት ቢ. ጊርድልስቶን በ*የብሉይ ኪዳን ተመሳሳሎ* ላይ አስደናቂ አስተያየት አለው።

“ርጭቶች (shantismo) በተለይ የዕብራውያንን መልእክት የሚያመለክቱት ሁለት ዓይነት ናቸው— በቀይ ጊደር አመድ የሚከወነው፣ አንዳንድ ርኩስ ነገርን ለፈጸሙ (ዕብ. 9:13)፣ እና በደም የሚከወነው ደግሞ በሕዝቡና በመጽሐፉ ላይ ነው፣ በብሉይ ኪዳን ድርጊት፤ ደግሞም በመቅደሱና በሌሎች ዕቃዎች ላይ፣ ለተቀደሰ አገልግሎት (ዕብ. 9:19,21)። በዋነኛነትም እነዚህ የኢየሱስ ደም መረጨት ምሳሌዎች ናቸው፣ እርሱም ከአቤት ደም ይልቅ የሚናገር (ዕብ. 12:24)” (ገጽ 152)።

9:14 “አንዴት ይልቅ” ኪዳኖቹን ማወዳደር፣ የመጽሐፉ ጭብጥ ነው (ዝክ. 2:1-3፣ 3:3፣ 8:6፣ 10:28-29)።

□ “እሱም በዘላለም መንፈስ” ይህ አንድም የክርስቶስ ቅድመ ሕላዌ መንፈስ ወይም መንፈስ ቅዱስ ነው።

የናይትድ ባይብል ሶሳይቲ የዕብራውያን መልእክት ማስታወሻ ላይ ኢሊንግዎርዝ እና ኒዳ፣ ለምን ትንሹ ፊደል “s” እንደሆነ ብዙ ምክንያቶችን ዘርዘረዋል፣ ኦብዛኖቹ ዘመናዊ ትርጉሞች (NASB, NKJV, NRSV, TEV, NJB, NIV) ትልቁ ፊደል ሲኖራቸው።

1. የተወሰነ አንቀጽ የለም
2. ደራሲው ዘወትር ስለ “መንፈስ ቅዱስ” ነው የሚናገረው፣ እናም እሱን የሚገልጸው በዚህ ሙሉ መጠሪያ ነው
3. ይህ ሐረግ ትይዩ ሊሆን ይችላል፣ “በማይጠፋ ሕይወት ኃይል” 7:16 ላይ (ገጽ 196)።

በዕብራውያን ሐተታው ላይ በአዲሱ ዓለም አቀፍ ተከታታይ ሐተታ፣ ኤፍ. ኤፍ. ብሩስ አስደናቂ አስተያየት ሰጥቷል፣ ማለትም የመንፈስ ጽንሰ-ሐሳብ የኢሳይያስ ክፍሎች ጠቃሽ ነው “የአገልጋይ መዝሙሮች” የሚለው (ምዕራፍ 40-54)። በዚህ ክፍል ላይ፣ 42:1 ይላል “መንፈሴን በእርሱ ላይ አኖራለሁ” (ገጽ 205)። ዕብራውያንን በመሰል መጽሐፍ፣ እሱም ብኪን በነጻነት የሚጠቀም ፣ ይህ መልካም ስሜት ይሰጣል።

□ “ራሱን አቀረበ” ይህ የክርስቶስ የፍቃድኝነት ድርጊት ነው (ዮሐንስ 10:17-18; ዘ ቆሮ. 5:21; ፊሊ. 2:8, ኢሳ. 52:13-53:12). ልዩ ርዕስ ተመልከት፡ ኢየሱስ እንደ ሊቀ ካህን 2:17።

□ “ያለ ነውር” ልዩ ርዕስ ተመልከት 7:26 ላይ።

□ “ከሞተ ሥራ” ይኸው ተመሳሳይ ሐረግ 6:1 ላይ ይከሰታል የብኪን የአምልኮ ሥርዓትና ደንቦችን በመጥቀስ፣ ደኅንነትን እንደማግኛ። እውነተኛው መልኩ የተጠናቀቀው ተቀያሪ መሥዋዕታዊ የእግዚአብሔር በግ ነው (ዮሐንስ 1:29፣ 1 ዮሐንስ 3:5)። እኔ በርግጥ ኤም. አር. ቪንሰንትን አስተያየት አደንቃለሁ፣ የአዲስ ኪዳን የቃል ጥናት፣ እሱም ሙት ሥራንና የራስ ጽድቅ ሕጋዊነትን የሚያዛምደውን፡

“እሱ የሥራን ባሕርይ ይቀይራል፣ ከሞት ሥራ ነገሮች በማውጣት። ይህ ነገር ለነገሮች ብቻ አይደለም፣ እነርሱም እንደ ኃጢአተኛ የሚቆጠሩት እና በኃጢአተኛ ሰዎች የሚፈጸሙት፣ ነገር ግን ለሥራዎችም ነው። በሃይማኖታዊ ስም የሚካሄዱት፣ ሆኖም በሕጋዊ መንፈስ የሚፈጸሙት። ሆኖም፣ እሱ የሃይማኖታዊ እምነት የላቀ በመሆኑ፣ ክርስትና የከፋውንና እጅግ ጽንፈኛ የሆነውን የሥራ ፈተናዎች ያደርጋል። ፕሮፌሰር ብሩስ በእንት ይላል የክርስቶስ ኃይልን የከፋው ፈተና ለመዋጀት የሚሆነው የእሱ ችሎታ፣ ይኸውም እስራትን ለመፍታት፣ የሚወጣው ከሕጋዊ ሃይማኖት ነው። በዚህም ብዙዎች ከታሰሩበት፣ ከክፉ ግዛትና ከኃጢአተኛ ልማዶች የተላቀቁበት” (ገጽ 1139-1140)።

□ “ሕያው እግዚአብሔርን ለማገልገል” አማኞች የዳኑት ለማገልገል እንደሆነ ተገንዘቡ (ሮሜ 6)። ደኅንነት ከኃጢአት ባርነት ነጻ መውጣት ነው፣ ወደ እግዚአብሔር ጌትነት! ደኅንነት ውጤት አይደለም /ቀደም ብሎ የተገዛ የመንግሥተ ሰማያት ትኬት ወይም የአሳት አደጋ ዋስትና ፖሊሲ/፣ ነገር ግን በእምነት፣ በመታዘዝ እና በአገልግሎት የሆነ ግንኙነት እንጂ። አማኞች ሁሉ የአገልግሎት ስጦታ አላቸው (ኤፌ. 4:11-12) እና የክርስቶስን አካል ለማገልገል (1 ቆሮ. 12:7፣12)።

“መኖር” የሚለው ቅጽል የብኪ ኪዳን የመለኮት መጠሪያ ቃል ነው፣ ያህዌ፣ እሱም ከ“የመሆን” ግሥ ሥር የሆነ። ያህዌ ዘላለም ኗሪ፣ ብቸኛው ኗሪ ነው!

ልዩ ርዕስ፡ የመለኮት ስሞች

ሀ. ኢል ቢዲቢ. 42፣ ኬቢ. 48)

6. ዋነኛው የዚህ ጥንታዊ ቃል ዘውጋዊ ትርጉም ለመለኮት ርግጠኝነት የለውም፣ ምንም እንኳን በርካታ ሊቃውንት ከአካድያን ሥርወቃል የመጣ ነው ብለው ቢያምኑም፣ እሱም “ጠንካራ መሆን” ወይም “ኃይለኛ መሆን” የተገኘ ነው ቢሉም (ዘፍጥረት 17: 1፣ ዘኁ. 23:19፣ ዘዳ. 7:21፣ መዝ. 50:1)።
7. በከነዓናውያን አፈ. ታሪክ ታላቁ አማልክት ኢል ነው (ራስ ሻምራ ጽሑፎች)
8. በመጽሐፍ ቅዱስ፣ ኢል ዘወትር ከሌሎች ቃላት ጋር አይደባለቅም። እነዚህ መደባለቆች የእግዚአብሔርን ባሕርይ መግለጫ መንገድ ሆነዋል።
 - ሀ. ኤል-ኢልዮን (እግዚአብሔር ቃላቱ ልዑል፣ ቢዲቢ. 42 እና 751 II)፣ ዘፍ. 14:18-22፣ ዘዳ. 32:8፣ ኢሳ. 14:14
 - ለ. ኤል-ሮይ (“የሚያይ አምላክ” ወይም “ራሱን የሚገልጽ አምላክ፣” ቢዲቢ. 42 እና 909)፣ ዘፍ. 16:13
 - ሐ. ኤል -ሻዳይ (“ሁሉን ቻይ አምላክ” ወይም “ፈጽሞ የሚራራ አምላክ” ወይም “የተራራው አምላክ፣” ቢዲቢ. 42 እና 994)፣ ዘፍ. 17:1፣ 35:11፣ 43:14፣ 49:25፣ ዘጸ. 6:3
 - መ. ኤል-ኦላም (ዘላለማዊው አምላክ፣ ቢዲቢ. 42 761)፣ ዘፍ. 21:33። ይህ ቃል ከሥነ መለኮት አኳያ የሚያያዘው እግዚአብሔር ለዳዊት ከሰጠው ተስፋ ጋር ነው፣ 2ኛ ሳሙ. 7:13፣16
 - ሠ. ኤል -ቤሪት (“የቃል ኪዳን አምላክ፣” ቢዲቢ. 42 እና 136)፣ መሳ. 9:46
9. ኤል የሚያያዘው ከ
 - ሀ. ያህዌ መዝ. 85:8፣ ኢሳ. 42:5
 - ለ. ኤሎሂም ዘፍ. 46:3፣ ኢዮብ 5:8፣ “እኔ ኤል ነኝ፣ የአባቶቻችሁ ኤሎሂም
 - ሐ. ሻዳይ ዘፍ. 49:25
 - መ. “ቀናተኛ” ዘጸ. 34:14፣ ዘዳ. 4:24፣ 5:9፣ 6:15

- ሠ. “መሐሪ” ዘዳ. 4:31፤ ነሀ.9:31፤ “ታማኝ” ዘዳ. 7:9፤ 32:4
 - ረ. “ታላቅና የሚያስፈራ” ዘዳ. 7:21፤ 10:17፤ ነሀ. 1:5፤ 9:32፤ ዳን. 9:4
 - ሰ. “አዋቂ” ነገሥት ሳሚ. 2:3
 - ሸ. “ጠንካራ መጠጊያዬ” 2ኛ ሳሙ. 22:33
 - ቀ. “ተበቃዬ” 2ኛ ሳሙ. 22:48
 - በ. “ቅዱሱ” ኢ.ሳ. 5:16
 - ተ. “ኃያሉ” ኢ.ሳ. 10:21
 - ቸ. “አዳኛ” ኢ.ሳ. 12:2
 - ኘ. “ታላቅና ኃይለኛ” ኤር. 32:18
 - ኘ. “ፈራጅ” ኤር. 51:56
10. የዋናዎቹ ብሉይ ኪዳን ሁሉም የእግዚአብሔር ስሞች ድብልቅ፣ በኢየሱስ 22:22 የሚገኙት (ኤል፣ ኤሎሃም፣ ያህዌህ፣ የተደገመ)

ለ. አሊዮን

- 4. የእሱ መሠረታዊ ፍች “ልዑል፣” “ከፍ ያለ፣” ወይም “ከፍ ያለ” (ዘፍ. 40:17፤ 1 ነገሥ. 9:8፤ 11 ነገሥ. 18:17፤ ነሀ፣ 3:25፤ ኤር፣ 20:2፤ 36:10፤ መዝ. 18:13)።
 - 5. እሱም ከሌሎች በርካታ ስሞች ጋር በአቻዊ አገባብ ጥቅም ላይ ውሏል/ለእግዚአብሔር ስም።
 - ሀ. ኤሎሃም - መዝ. 47:1-2፤ 73:1፤ 107:11
 - ለ. ያህዌህ - ዘፍ. 14:22፤ 11 ሳሙ. 22:14
 - ሐ. ኤል-ሻዳይ - መዝ. 91:1፤ 9
 - መ. ኤል - ዘኁ. 24:16
 - ሠ. ኢሳህ - ዘወትር ጥቅም ላይ የዋለው ዳንኤል 2-6 እና እዝራ 4-7፣ ከኢላር ጋር በመቀናጀት (በአራምኛ “ልዑል አምላክ”) ዳን. 3:26፤ 4:2፤ 5:18፤ 21
 - 6. እሱም ዘወትር እስራኤል ባልሆኑት ጥቅም ላይ ይውላል
 - ሀ. መልከጼዴቅ፣ ዘፍ. 14:18-22
 - ለ. በለዓም፣ ዘኁ. 24:16
 - ሐ. ሙሴ፣ በዘዳ. 32:8 ስለ ሕዝቦች የተናገረው።
 - መ. የሉቃስ ወንጌል በአዲስ ኪዳን፣ ለአሕዛብ የተጻፈው፣ የግሪኩን አቻ ሁፕሲስቶስን ይጠቀማል (ዝክ. 1:32፤ 35፤ 76፤ 6:35፤ 8:28፤ ሐዋ.7:48፤ 16:17)
- ሐ. ኤሎሃም (ብዙ)፣ ኤሎህ (ነጠላ)፣ በቅድሚያ ጥቅም ላይ የዋለው በቅኔ ነው (ቢዲቢ. 43፣ ኬቢ. 52)
- 9. ይህ ቃል ከብሉይ ኪዳን ውጭ አይገኝም።
 - 10. ይህ ቃል የሚያመለክተው የእስራኤል አምላክ ወይም የሕዝቦችን አማልክት ነው (ዘጸ. 12:12፤ 20:3)። የአብርሃም ቤተሰቦች ብዙ አማልክት አምላኪዎች ነበሩ (ኢ.የሱ 24:2)።
 - 11. እሱም ለሰው ፈራጆችም ይጠቀሳል (ዘጸ. 21:6፤ መዝ. 82:6)
 - 12. ኤሎሃም የሚለው ቃል ለሌሎች መንፈሳዊ ሕላዌዎችም ጥቅም ላይ ይውላል (መላእክት፣ አጋንንት) እንደ ዘዳ. 32:8 (LXX)፤ መዝ. 8:5፤ ኢ.የብ 1:6፤ 38:7።
 - 13. በመጽሐፍ ቅዱስ እሱ የመጀመሪያ ማዕርግ/የመለኮት ስም ነው (ዘፍ. 1:1)። እሱ እስከ ዘፍ. 2:4 ድረስ በአጠቃላይ አይቀርብም። ከዚያም ከያህዌ ጋር ይደባላል። እሱ በመሠረቱ (በሥነ መለኮት) ለእግዚአብሔር የሚያመለክተው እንደ ፈጣሪ፣ ደጋፊ፣ እና ሰጪ ነው። በዚህ ምድር ላይ ላለ ሕይወት (መዝ. 104)።
 - እሱም ተመሳሳይ ነው፣ ከኢል ጋር (ዘዳ. 32:15-19)። እሱም ደግሞ ከያህዌ ጋር ትይዩ ነው፣ እንደ መዝ. 14 (ኤሎሃም)፣ በትክክል መዝ. 53ን ይመስላል (ያህዌህ)፣ መለኮታዊ ስሞቹ ከመቀየራቸው በቀር።
 - 14. ምንም እንኳን የብዙ ቁጥር ቢሆንና ለሌሎች አማልክት ጥቅም ላይ ቢውልም፣ ይህ ቃል ዘወትር የሚገልጸው የእስራኤልን አምላክ ነው፤ ግን ዘወትር ነጠላ ግሥ ይይዛል፣ አሳዳጅ አጠቃቀምን ለማሳየት።
 - 15. ይህ ቃል የሚገኘው እስራኤላዊ ካልሆኑ አንደበት ነው፣ እንደ መለኮት ስም።
 - ሀ. መልከጼዴቅ፣ ዘፍ. 14:18-22
 - ለ. በለዓም፣ ዘኁ. 24:2
 - ሐ. ሙሴ፣ ስለ ሕዝቦች በተናገረበት ጊዜ፣ ዘዳ. 32:8
 - 16. ያልተለመደ የሚሆነው የጥቅል ስም ለአንዱ የእስራኤል አምላክ ብዙ ቁጥር መሆኑ ነው! ምንም እንኳን እርግጠኝነት ባይኖርም፣ ንድፈ ሐሳቦቹ እነዚህ ናቸው።
 - ሀ. ዕብራይስጥ በርካታ የበዙ ቁጥሮች አሉት፣ ዘወትር ለአጽንዖት የሚሆን። ከዚህ ጋር በቅርብ የሚዛመደው የዕብራይስጡ ሰዋሰዋዊ ተፈጥሮ የሚጠራው፣ “የግርማዊ ብዙ ቁጥር” ሲሆን፣ የብዙ ቁጥሩ ደግሞ ጠቅም ላይ የሚውለው ጽንሰ-ሐሳቡን ለማግለጫ ነው።
 - ለ. ይህ ምናልባት የሚገልጸው የመላእክትን ጉባዔ ነው፣ እሱም እግዚአብሔር በሰማይ እንደሰበሰበና ትዕዛዙን እንደሰጠ ነው (1 ነገሥ. 22:19-23፤ ኢ.የብ 1:6፤ መዝ. 82:1፤ 89:5፤ 7።
 - ሐ. ይህም ሊያመለክት የሚችለው የአኪን መገለጥ ነው፣ አንድ አምላክ በሦስት አካላት። በዘፍ. 1:1 እግዚአብሔር ፈጠረ፤ ዘፍ. 1:2 መንፈሱ ሰፈረ. እናም በአዲስ ኪዳን ኢየሱስ የእግዚአብሔር አብ ወኪል ነው። በፍጥረት ላይ (የሐንስ 1:3፤ 10፤ ሮሜ. 11:36፤ 1 ቆሮ. 8:6፤ ቆላ. 1:15፤ ዕብ. 1:2፤ 2:10)።
- መ. ያህዌህ (ቢዲቢ. 217፣ ኬቢ. 394)
- 5. ይህ ስም የሚያንጸባርቀው መለኮትን ሲሆን፣ ኪዳንን እንደሚመሠርት አምላክ ነው፤ እግዚአብሔር እንደ አዳኝ፣ ተቤገር!

ሰዎች ኪዳንን አፈረሱ፤ እግዚአብሔር ግን ታማኝ ነው፤ ለቃሉ፣ ለተስፋው፣ ለኪዳን (መዝ. 103)።

ይህ ስም መጀመሪያ የተጠቀሰው ከኤሎሃም ጋር ተደባልቆ ነው፤ በዘፍ. 2:4፤ በዘፍ. 1-2 ሁለት የተፈጥሮ ሐተታዎች የሉም፤ ግን ሁለት አጽንዖቶች፡ (1) እግዚአብሔር እንደ ዩኒቨርስ (ሥጋዊ) ፈጣሪ እና (2) እግዚአብሔር ልዩውን ፍጡር የሰው ልጅን ፈጥሯል። ዘፍጥረት 2:4 የሚጀምረው በተለየ መገለጥ ነው፤ እድላዊ ሥልጣንና ተግባር ስላለው የሰው ልጅ የሚያሳይ፤ እንዲሁም የኃጢአትና የዐመጸኝነት ችግር ልዩ ከሆነው ሥልጣን ጋር ስለ መያያዙ።

- 6. በዘፍ. 4:26 የሚለው “ሰዎችም በእግዚአብሔር ስም መጠራት ጀመሩ” (ያህዌህ)። ሆኖም፤ ዘጸ. 6:3 የሚያመለክተው የቀድሞ የኪዳን ሕዝቦች (አባቶችና ቤተሰቦቻቸው) እግዚአብሔርን የሚያውቁት በኤል-ሻዳይነቱ ብቻ ነው። ያህዌህ የሚለው ስም በዘጸ. 3:13-16፤ በተለይም ቁ. 14. አንድ ጊዜ ነው የተጠቀሰው። ሆኖም፤ የሙሴ ጽሑፎች ዘወትር ቃላትን የሚተረጎሙት በታወቁት የቃላት አግባቦች ነው እንጂ፤ በሥርወ ቃል አይደለም (ዘፍ. 17:5 27:36፤ 29:13-35)። የዚህን ስም ትርጓሜ በተመለከተ በርካታ ንድፈ ሐሳቦች አሉ (ከአይ.ዲ.ቤ የተወሰደ፤ ቅጽ 2፤ ገጽ 409-11)።

- ሀ. ከዓረብ ሥርወቃል፡ “ፍጹም ፍቅርን ማሳየት”
- ለ. ከዓረብ ሥርወቃል “መምታት” (ያህዌህ እንደ ማዕበላዊ አምላክ)
- ሐ. ከዩጋርቲክ (ከነዓናዊ) ሥርወቃል “ቁንጮ ላይ መሆን”
- መ. የፎንቄውያንን ጽሑፍ ተከትሎ፤ መነሻዋ ቦዝ አንቀጽ ሲሆን ፍቸውም “አንዱ የሚደግፈው፤” ወይም “የሚያጸናው አንዱ” ማለት ነው።
- ሠ. ከዕብራይስጡ ቃል “አንዱ የነበረው” ወይም “አንዱ ያለው” (በትንቢት ጊዜ ደግሞ፤ “አንዱ ወደፊት የሚኖረው”)
- ረ. ከዕብራይስጡ ሂልል ከ “ወደ መኖር የሚያመጣው”
- ሰ. ከዕብራይስጡ ሥርወቃል “መኖር” (ምሳ. ዘፍ. 3:20)፤ ፍቸውም “ለዘላለም የሚኖረው፤ ብቻውን ኗሪ”
- ሸ. ከዘጸ. ዐውደ ጽሑፍ 3:13-16 ያልተጠናቀቀ ቅርጽ በተጠናቀቀ አግባብ ጥቅም ላይ የዋለ፤ “እየሆንኩኝ በነበርኩበት በቀጣይም እሆናለሁ” ወይም “ፊት በነበርኩበት በቀጣይም እሆናለሁ” (ጄ. ዋሽ ዋትስ፤ የብሉይ ኪዳን ሰዎች ጥናት፤ ገጽ 67) ሙሉው የያህዌህ ስም ዘወትር የሚገለጸው በአጽህርተ ቃል ወይም በዋነኛ ቅርጹ ነው

- 4) ያህ (ምሳ. ሃሌሉ -ያህ፤ ቢ.ዲ.ቤ. 219፤ ዘጸ. 15:2፤ 17:16፤ መዝ. 89:9፤ 104:35)
- 5) ያሁ (“አእህ”) የሰዎች መጨረሻ፤ ምሳ. አሳይያስ)
- 6) ዮ (“ጆ”) የሰዎች መጀመሪያ፤ ምሳ. አያሱ ወይም አዩኤል)

- 7. በኋለኛው ይሁዲነት ይህ የኪዳን ስም በጣም ቅዱስ ስለሆነ (ቴትራግራማቶን) አይሁድ ለመናገር ይፈሩ ነበር፤ በዘጸ. 20:7፤ ዘዳ. 5:11፤ 6:13፤ ያለውን ትዕዛዝ እንዳይጥሱ በመስጋት። ስለሆነም የዕብራይስጡን ቃል ቀየሩት፤ “ባለቤት፤” “ጌታ፤” “ባል፤” “ጌታ” —አዶን ወይም አዶናይ (የጌ ጌታ)። ወደ ያህዌህ ስሙ በብሉይ ኪዳን ጽሑፍ ንባባቸው “ጌታ” ብለው ያነባሉ። በዚህን ምክንያት ነው ያህዌህ በእንግሊዝኛ ትርጉሞች ጌታ የሚባለው።

- 8. ልክ እንደ ኢል፤ ያህዌህ ከሌሎች ቃላት ጋር ይደባለቃል፤ የአስራኤልን የኪዳን አምላክ አንዳንድ ባሕርያት አጽንዖት ለመስጠት። በርካታ የተደባለቁ ቃላት ሲኖሩ፤ ጥቂቶቹ እኒህ ናቸው።
 - ሀ. ያህዌህ - ዩሬህ (ያህዌህ ይሰጣል፤ ቢ.ዲ.ቤ. 217 እና 906)፤ ዘፍ. 22:14
 - ለ. ያህዌህ - ሮሬክሃ (ያህዌህ ፈዋሽህ ነው፤ ቢ.ዲ.ቤ. 217 እና 950፤ ቦዝ አንቀጽ)፤ ዘጸ. 15:26
 - ሐ. ያህዌህ - ኒሲ (ያህዌህ ዓርማዬ ነው፤ ቢ.ዲ.ቤ. 217 እና 651)፤ ዘጸ. 17:15
 - መ. ያህዌህ - ሜቃዲሽኬም (ያህዌህ የሚቀድስህ ነው፤ ቢ.ዲ.ቤ. 217 እና 872፤ ቦዝ አንቀጽ)፤ ዘጸ. 31:13
 - ሠ. ያህዌህ - ሻሎም (ያህዌህ ሰላም ነው፤ ቢ.ዲ.ቤ. 217 እና 1022)፤ መሳ. 6:24
 - ረ. ያህዌህ - ሳቦዝ (ያህዌህ የሠራዊት፤ ቢ.ዲ.ቤ. 217 878)፤ 1ኛ ሳሙ. 1:3፤ 11፤ 4:4፤ 15:2፤ ዘወትር በነበረበት)
 - ሰ. ያህዌህ - ሮ' አይ (ያህዌህ እረኛዬ ነው፤ ቢ.ዲ.ቤ. 217 እና 944፤ ቦዝ አንቀጽ)፤ መዝ. 23:1
 - ሸ. ያህዌህ - ሲድቄኑ (ያህዌህ ጽድቃችን ነው፤ ቢ.ዲ.ቤ. 217 እና 841)፤ ኤር. 23:6
 - ቀ. ያህዌህ - ሻማህ (ያህዌህ እዚያ አለ፤ ቢ.ዲ.ቤ. 217 እና 1027)፤ ሕዝ. 48:35

ዕብራይስጥ : 9:15-22

¹⁵ስለዚህም የፊተኛው ኪዳን ሲጸና ሕግን የተላለፉትን የሚቤኸሩ ሞት ስለ ሆነ፤ የተጠሩት የዘላለምን ርስት የተስፋ ቃል እንዲቀበሉ እርሱ የአዲስ ኪዳን መካከለኛ ነው። ¹⁶ኑዛዜ ያለ እንደሆነ የተናዘገፉን ሞት ማርዳት የግድ ነውና፤ ¹⁷ሰው ሲሞት ኑዛዜው ይጸናልና፤ ተናዘገፉ በሕይወት ሲኖር ግን ከቶ አይጠቅምም። ¹⁸ስለዚህም ፊተኛው ኪዳን እንኳ ያለ ደም አልተመረቀም። ¹⁹⁻²⁰ሙሴም ትእዛዛትን ሁሉ እንደ ሕጉ ለሕዝቡ ሁሉ ከተናገረ በኋላ፤ የጥጆችንና የፍየሎችን ደም ከውኃና ከቀይ የበግ ጠጉር ከሂሶጽም ጋር ይዞ፤ እግዚአብሔር ያዘዘላችሁ የኪዳን ደም ይህ ነው ብሎ በመጽሐፉና በሕዝቡ ሁሉ ላይ ረጨው። ²¹እንዲሁም በድንኳኑትና በማገልገያው ዕቃ ሁሉ ደምን ረጨ። ²²እንደ ሕጉም ከጥቂቶች በቀር ነገር ሁሉ በደም ይነጸል፤ ደምም ሳይፈስ ስርየት የለም።

9:15 “መካከለኛ” 8:6 ላይ ያለውን ማስታወሻ ተመልከት (ዝክ. 12:24፤ 1 ጢ.ሞ. 2:5)።

☐ “አዲስ ኪዳን” ይህ በቅድሚያ ጥቅም ላይ የዋለው 8:8፤13፤ ላይ ነው፤ ነገር ግን 7:22 ላይ ተጠቅሷል። ይህ አስደንጋጭ ቃል በአንድ የብኪ ጽሑፍ ላይ ብቻ ነው (ኤር. 31:31-34) እና ሕዝ. 36:22-38 ላይ ተገልጿል። ቁጥር 15-18 “ኪዳን” ለሚለው ቃል መግለጫ ነው፤ ከሁለት ፍቶቻቸው ጋር፤ ከሕጋዊ ውል ወይም ስምምነት /ዕብራይስጥ/ እና የመጨረሻ ፍቃድ እና ኪዳን /ግሪክ እና ላቲን/።

☐ “ሰለዚህም የፊተኛው ኪዳን ሲጸና ሕግን የተላለፉትን የሚቤኸሩ ሞት ስለ ሆነ፤ የተጠፋት የዘላለምን ርስት የተሰፋ ቃል እንዲቀበሉ” ዕብራውያን የብሉይና የአዲስ ኪዳን ማወዳደሪያ እንደሆነ አስታውሱ። የሙሴ ኪዳን የሞት ፍርድ ሆኗል (ኤፌ. 2:14-16፤ ቆላ. 2:14) ለእግዚአብሔር ከፍተኛው ፍጥረት /የሰው ልጅ/ ምክንያቱም ከዘፍጥረት 3 በኋላ የእግዚአብሔርን ተአዛዛት ለማክበርና ለመፈጸም ስላልቻሉ። ፊተኛው ኪዳን “አድርጉና በሕይወት ኑሩ” ይላል፤ ነገር ግን ማንም ቢሆን መስፈርቶቹን ሙሉ ለሙሉ የሚያሟላ የለም። ብሉይ ኪዳን የሚያስቀምጠው “ኃጢአት የምትሠራ ነፍስ ትሞታለች” ብሎ ነው (ዘ ነገ. 14:6፤ ሕዝ. 18:4፤20)። የእግዚአብሔር መልስ የነበረው ኃጢአት የሌለበት፤ ተገቢ የሆነ እስራኤላዊ፤ የሁሉንም ዋጋ የሚከፍል፤ ለሁል ጊዜ ነው (ኢሳ. 52:13-53:12)።

“ለተጠፋት ለእነርሱ” የሚለው ሐረግ የሚያመለክተው የእግዚአብሔርን የመነሻ ጥሪ ነው። እሱን እንዲያውቁ (ዝክ. 3:1፤ ዮሐንስ 6:44፤ 65፤ ሮሜ. 8:28፤30፤ 9:24)። 3:1 ላይ ያለውን ሙሉ ማስታወሻ ተመልከት።

“መውረስ” የሚለው ጽንሰ-ሐሳብ የሚያያዘው ሌዋውያን ከያህዌ ጋር ካላቸው የተለየ ግንኙነት ነው። እነርሱ የእርሱ ርስት ነበሩ እሱም የእነርሱ /እንደ ሌሎቹ ነገዶች መሬት ሳይሆን/። የአዲስ ኪዳን አማኞች አሁን እንደ ብኪ ካህናት ናቸው (ዘ ጴጥ. 3:5፤9፤ ራዕ. 1:6)። አማኞች ዘላለማዊ ርስት አላቸው፤ እሱም በክርስቶስ የተሰጠና በእግዚአብሔር የተጠበቀ /1 ጴጥ. 1:3-5/።

ልዩ ርዕስ፡ መዋጀት/መቤገት

I. ብሉይ ኪዳን

ሀ. በቀዳሚነት ሁለት የዕብራይስጥ የሕግ ቃላት አሉ፤ ይህንን ጽንሰ-ሐሳብ የሚገልጹ።

1. ጋል *Ga'af*፤ እሱም በመሠረቱ “ነጻ ማውጣት” የሚል ፍቺ አለው፤ ዋጋ በመክፈል። ጎል የሚለው ቃል በቅርጹ ጽንሰ-ሐሳብ ላይ ግላዊ ጣልቃ ገብነትን ይጨምራል፤ ዘወትር የቤተሰብ አባል (ማለትም፤ ተቤገር ዘመድ)። ይህ ባህላዊ ገጽታ፤ ማለትም ዕቃዎችን፤ እንስሳትን፤ መሬትን መልሶ የመግዛት ሙብት (ሌዋውያን 25፤27)፤ ወይም ዘመዶችን (ሩት 4:15፤ ኢሳ. 29:22) ከሥነ መለኮት አኳያ የተሸጋገረው፤ የያህዌ እስራኤልን ከግብፅ መቤገት ለማሳየት ነው (ዘጸ. 6:6፤ 15:13፤ መዝ. 74:2፤ 77፤15፤ ኤር. 31:11)። እሱም “ተቤገዢ” ሆኗል (ኢዮብ 19:25፤ መዝ. 19:14፤ 78:35፤ ምሳ. 23:1፤ ኢሳ. 41:14፤ 43:14፤ 44:6፤24፤ 47:4፤ 48:17፤ 49:7፤26፤ 54:5፤8፤ 59:20፤ 60:16፤ 63:16፤ ኤር. 50:34)።
2. ፓዳህ *Padah*፤ እሱም በመሠረቱ ፍቺው “መታደግ” ወይም “ማዳን” ነው
ሀ. የበኩር ልጅ መቤገት፤ ዘጸ. 13:13፤14 እና ዘኁ. 18:15-17
ለ. ሥጋዊ መዋጀት ከመንፈሳዊ መዋጀት በተቃርኖ ነው፤ መዝ. 49:7፤8፤15
ሐ. ያህዌ እስራኤልን ከኃጢአታቸውና ከዐመጸቸው ይዋጃቸዋል፤ መዝ. 130:7-8

ለ. ሥነ-መለኮታዊ ጽንሰ-ሐሳብ ሦስት ተያያዥ ነገሮችን ያካትታል።

1. ችግረኝነት፤ ባርነት፤ ኪሳራ፤ እስር ይኖራል።
ሀ. አካላዊ
ለ. ማኅበራዊ
ሐ. መንፈሳዊ (መዝ. 130:8)
2. ለነጻነት፤ ለመለቀቅ፤ እና ለመመለስ ዋጋ መክፈል ይኖርበታል።
ሀ. ለሕዝብ፤ እስራኤል (ዘዳ. 7:8)
ለ. ለግለሰብ (ኢዮብ 19:25-27፤ 33:28)
3. አንዱ እንደ ጣልቃ ገቢ እና ረድኤት መሥራት አለበት። በጋል ይህ ዘወትር የሚሆነው በቤተሰብ አባል ወይም በቅርብ ዘመድ ነው (ማለትም ጎል)።
4. ያህዌ ዘወትር ራሱን የሚገልጸው በቤተሰባዊ ቃላት ነው።
ሀ. አባት
ለ. ባል
ሐ. የቅርብ ዘመድ ተቤገር/ተበቃይ
መቤገት የሚጸናው በያህዌ አካላዊ ወኪልነት በኩል ነው፤ ዋጋ ይከፈላል፤ እናም መቤገቱ ይቀዳጃል!

II. አዲስ ኪዳን

ሀ. ሥነ መለኮታዊውን ፅንሰ ሐሳብ ለመግለጽ በርካታ ቃላት ጥቅም ላይ ውለዋል።

1. አጎራዞ *Agorazō* (ደኛ ቆሮ. 6:20፤ 7:23፤ ዘ ጴጥ. 2:1፤ ራዕ. 5:9፤ 14:3-4) ይህ የንግድ ቃል ነው፤ እሱም ለአንድ ነገር የተመለከተውን ዋጋ የሚያንጸባርቅ። እኛ በደም የተገዛን ሕዝቦች ነን፤ የገዛ ራሳችንን ሕይወት መቆጣጠር የማንችል። የክርስቶስ ነን።
2. አክሳጎራዞ *Exagorazō* (ገላ. 3:13፤ 4:5፤ ኤፌ. 5:16፤ ቆላ. 4:5)። ይህም ደግሞ የንግድ ቃል ነው። እሱም የሚያንጸባርቀው
3. የኢየሱስን የምትክ ሞት ነው፤ በእኛ ፈንታ። ኢየሱስ እርግማንን ተሸክሟል፤ በሕግ ተግባር ላይ የተመሠረተውን (ማለትም፤ የሙሴ ሕግ፤ ኤፌ. 2:14-16፤ ቆላ. 2:14)፤ እሱንም ኃጢአተኞቹ የሰው ልጆች መፈጸም የማይችሉት። እሱ እርግማንን ተሸክመ (ዘዳ. 21:23) ለሁላችንም (ማርቆስ 10:45፤ ዘ ቆሮ. 5:21)፤ በኢየሱስ፤ የእግዚአብሔር ፍትሕና ፍቅር ወደ ሙሉ ምሕረት፤ ተቀባይነት፤ እና ቀረቤታ ይወጣል!
4. ሉ፤ *Lutō* “ነጻ ማውጣት”
ሀ. ሉትሮን፤ *Lutron* “የተከፈለ ዋጋ” (ማቴ. 20:28፤ ማርቆስ 10:45)። እነዚህ ጠንካራ ቃላት ናቸው፤ ከኢየሱስ ከራሱ አንደበት የወጡ፤ የመምጣቱን ዓላማ በተመለከተ፤ የዓለም አዳኝ ለመሆን፤ የእሱ ያልሆነውን የኃጢአት ዕዳ ለመክፈል (ዮሐንስ 1:29)።
ለ. ሉትሮ፤ *Lutroō* “መልቀቅ”
i. እስራኤልን መዋጀት፤ ሉቃስ 24:21
ii. ሕዝቡን ለመዋጀትና ለማጥራት ራሱን ሰጠ፤ ቲቶ 2:14
iii. ኃጢአት-የለሽ ምትክ መሆን፤ ደኛ ጴጥ. 1:18-19
ሐ. ሉትሮሲስ፤ *Lutrosīs* “መቤገት፤ ማዳን፤ ወይም ነጻ ማውጣት”
(i) የዘካርያስ ትንቢት፤ ስለ ኢየሱስ፤ ሉቃስ፤ 1:68

- (2) የሐና ለእግዚአብሔር ምስጋና፣ ስለ ኢየሱስ፣ ሉቃስ 2:38
- (3) የኢየሱስ የተሻለ፣ አንድ ጊዜ የቀረበ መስዋዕት፣ ዕብ. 9:12

5. አፖሊትሮሲስ *Apolitrosis*
 ሀ. መዋጀት በዳግም ምጽአቱ (ሐዋ. 3:19-21)

- (1) ሉቃስ 21:28
- (2) ሮሜ 8:23
- (3) ኤፌሶን 1:14፤ 4:30
- (4) ዕብራውያን 9:15

ለ. በክርስቶስ ሞት መቤዠት

- (1) ሮሜ 3:24
- (2) 1ኛ ቆሮንቶስ 1:30
- (3) ኤፌሶን 1:7
- (4) ቆላስይስ 1:14

6. አንቲሊትሮን *Antilytron* (1ኛ ጢሞ. 2:6)። ይህ ወሳኝ የሆነ ጽሑፍ ነው (ቲቶ 2:14 እንደሆነው)፤ መለቀቅን ከኢየሱስ የመስቀል ላይ ምትክ ሞት ጋር የሚያያይዘው። እሱ አንዱና ብቸኛ ተቀባይነት ያለው መስዋዕት ነው፤ ብቸኛው ስለ “ሁሉ” የሞተ (ዮሐንስ 1:29፤ 3:16-17፤ 4:42፤ 1 ጢሞ. 2:4፤ 4:10፤ ቲቶ 2:11፤ ጴጥ. 3:9፤ 1 ዮሐንስ 2:2፤ 4:14)።

ለ. ሥነ-መለኮታዊ ጽንሰ-ሐሳብ በኢዲስ ኪዳን የሚያመለክተው

1. የሰው ልጅ በኃጢአት ባርነት ተይዟል (ዮሐንስ 8:34፤ ሮሜ. 3:10-18፤ 6:23)።
2. የሰው ልጅ የኃጢአት ባርነት በብኪ የሙሴ ሕግ ተገልጧል (ገላትያ 3) እና በኢየሱስ የተራራው ስብከት (ማቴዎስ 5-7)። የሰዎች ድርጊት የሞት ፍርድ ሆነ (ቆላ. 2:14)።
3. ኢየሱስ፣ ነውር የሌለው የእግዚአብሔር በግ፣ መጥቶ በእኛ ምትክ ሞተ (ዮሐንስ 1:29፤ 2ኛ ቆሮ. 5:21)። ከኃጢአት የተገዛው እግዚአብሔርን እንድናገለግል ነው (ሮሜ 6)።
4. በአንድምታ ያህዌም ሆነ ኢየሱስ “የቅርብ ዘመዶች” ናቸው፣ ለእኛ ብለው የሚሠሩ። ይህም ቤተሰባዊውን ዘይቤ ቀጣይ ያደርገዋል (ማለትም፣ አባት፣ ባል፣ ልጅ፣ ወንድም፣ የቅርብ ዘመድ)።
5. መቤዠት ለሰይጣን የተከፈለ ዋጋ አይደለም (ማለትም፣ መካከለኛው ሥነ-መለኮት)፤ ነገር ግን የእግዚአብሔር ቃል እና የእግዚአብሔር ፍትሕ ከእግዚአብሔር ፍቅርና ሙሉ ሰጭነት ጋር በክርስቶስ የታረቁበት ነው። በመስቀል ሰላም ተመልሷል፣ የሰዎች ዐመጸኝነት ይቅር ተብሏል፣ የእግዚአብሔር አምሳል በሰው ልጆች አሁን በመሥራት ላይ ይገኛል፣ በወዳጃዊ ጎብረት!
6. ወደፊትም ቢሆን የመቤዠት ገጽታ ይኖራል (ሮሜ. 8:23፤ ኤፌ. 1:14፤ 4:30)፣ እሱም የእኛን የሥጋ ትንሣኤና አካላዊ ወዳጅነትን ከሥላሴ (አምላክ) ጋር ያካትታል። የተዋጀው አካላችን የእሱን ይመስላል (1ኛ ዮሐንስ 3:2)። እሱ አካል አለው፣ ነገር ግን ባለ ብዙ ጎብር ገጽታ። የ1ኛ ቆሮ. 15:12-19 ከ 1 ቆሮ. 15:35-59 ጋር ያለውን አያዎ (ፓራራክስ) መግለጽ ያስቸግራል። ሥጋዊ፣ ምድራዊ አካል መኖሩ ግልጽ ነው፣ እንዲሁም፣ ሰማያዊ፣ መንፈሳዊ አካል ይኖራል። ኢየሱስ ሁለቱም አሉት!

9:16-18 ይህንን ክፍል ለመረዳት ሁለት መንገዶች አሉ፡ (1) ደራሲው ራቢያዊ ገለጻዎችን ተጠቅሟል፣ “ኪዳን” በሚለው ቃል፣ በግሪክ መልኩ “የመጨረሻ ፍቃድ ወይም ኪዳን” (ገላ. 3:15)። የዚህ ዓላማ ክርስቶስ ለሚተገበረው አዲስ ኪዳን የግድ መሞት እንዳለበት አጽንዖት ለመስጠት ነው፤ ወይም (2) ቃሉ በቋሚነት “ኪዳን” በሚለው የግድ መተርጎም ይኖርበታል። ለዚህ አቋም የተሻለው አጭር ገለጻ ኤም. አር. ቪንሴንት የኢዲስ ኪዳን ቃላት ጥናት ላይ ይገኛል፡

“ገላጭ ለሆነው ዓረፍተ ነገር አንጻር፣ ለ*diathékē* እና ኪዳንን ከመያዝ አኳያ፣ የሚከተሉት ግምት ውስጥ ይገባሉ፡ (ሀ) የለውጡ ድንገተኛነት፣ እና የእሱው በአስተሳሰብ መሰመር ላይ ጣልቃ መግባት። እሱ የሚቀርበው ቀጣይነት ባለው ክርክር መካከል ነው፣ በእርሱም አዲስ ኪዳን ከሙሴ ሕግ ጋር የሚወዳደርበትና የሚቃረንበት (ምዕ. viii. 6-x.18). (ለ) የመለወጫው ነጥብ፣ የሁለቱም፣ የተመሳሳሉውም ሆነ የተቃርኖው፣ የሚሆነው ሁለቱም ኪዳናት የሚመረቁትና የሚጸድቁት በሞት መሆኑ ነው። የተለመደውና ተፈጥሯዊ ሞት አይደለም፣ ነገር ግን መስዋዕታዊ፣ የከፋ ሞት ነው። ከደም ማፍሰስ ጋር የሚጎዳኝ፣ እንደ ዋነኛ ገጽታ። ይህ ዓይነት ሞት ቁ. 15 ላይ በግልጽ ተቀምጧል። *diathékē* ኪዳኑን የሚያሳው ከሆነ፣ የ*thánaton* ሞትን፣ ቁ. 16 ተፈጥሯዊ ሞት ነው የሚሆነው ያለ ደም መፍሰስ። (ሐ) የጽሑፉ ሁኔታ ዕብራውያንን አያሳይም፣ ከውርስ ጋር በተያያዘ። በተቃራኒው፣ የ*klronomia* ሐሳብ- ዘወትር የሚያያዘው በዕብራውያን ሐሳብ ከነግንን ከመውረስ ጋር ነው፣ እና ያንን ውርስ እንደ ኪዳን ሐሳብ። ዘዳ. iv. 20-23፤ 1 ዜና. xvi.15-18፤ መዝ. cv. 8-11 ተመልከት። (መ) LXX ላይ ደራሲያችን አዘውትሮ የሚጠቅስበት *diathékē* የኪዳኑ ሁለንተናዊ ፍች አለው። እሱም 350 ጊዜ ያህል ይከሰታል፣ ባብዛኛውም ኪዳንን በመወከል። (ሠ) የኪዳኑ መጽደቅ፣ በተጎጂው መስዋዕትነት፣ ዘፍ. xv.10፤ መዝ. 1.5፤ ኤር. xxxiv. 18 ላይ ተረጋግጧል። (ረ) ኪዳን ትክክለኛው ትርጉም ከሆነ፣ ቁ. 16፣17 ላይ፣ ጸሐፊው ባግባቡ ይጠየቃል፣ በአጻጻፍ ስትሐተት፤ ቁ. 18 በግልጽ ሆነ ተብሎ የተቀመጠ ነው፣ እንደ ታሪካዊ ማሳያዎች፣ ለቁ. 16፣17 ሐሳቦች፣ እናም ማሳያዎቹ ከነጥቡ ፈጽሞ ልዩ ወደ ሆነ ጉዳይ ይቀየራሉ። ጸሐፊው የሚለው፣ ‘ፍቃድ ምንም ኃይል የለውም ከፍቃደኛው ሞት በኋላ፤ ስለዚህ የመጀመሪያው ኪዳን በተጎጂዎቹ ደም ነው የጸደቀው’ /ገጽ 1144)።

□ “የተመረቀ” 10:20 ላይ ማስታወሻውን ተመልከት።

9:19 “የፍየሎችን ደም ከውኃና ከቀይ የበግ ጠጉር ከሂሶጵም” ደራሲው የደባለቀው ይመስላል፣ በለምጸም ላይ ደም በመርጨት ማንጸትን፣ ሌዋ. 14:6-7 ላይ፣ ከአስርቱ ትዕዛዛት፣ ሲና ላይ ከተቀደሰው ጋር፣ ዘጸ. 24:1-9። መቅደሱ አልነበረም፣ ምዕራፍ 24 ላይ (ዘጸአት 40)። ጆሴፊስ የሚነግረን ደም መርጨት የዘጸአት 20 አምልኮ ሥርዓት ክፍል ነበር።

“በጎች” የሚለው ይህ ቃል በብዙ ጥንታዊ የግሪክ እጅ ጽሑፎች አልተገኘም (P⁴⁶፣ ስ፣ K፣ L) እንዲሁም በሶሪያ ትርጉምና የግሪክ ጽሑፍ፣ በአሪጅን ጥቅም ላይ የዋለው። በጎች ዘወትር ጥቅም ላይ የሚውሉት ለኃጢአት መስዋዕት ነበር፣ ለኪዳናዊ ማጽደቂያ ሳይሆን (ምንም

እንኳ ተለይቶ ባይሆንም፡ ዘፍ. 15፡9። ፍየሎች “በአስርቱ ቃላት” (ቶራ) ማጽደቅ ላይ ተገድፈዋል፤ ዘጸ. 24፡1-8 ላይ። ሊሆን የሚችለው “ፍየሎች” የመታደስ ቀን ላይ ሌላ ጠቃሽ ነው፤ ሌዋውያን 16፤ እዚያም ፍየሎች የአምልኮ ሥርዓቱ ዋና ክፍል የሆኑበት።

ከዘመናዊ አስተሳሰባችን አኳያ አስቸጋሪ ነው፤ ሐዋርያት ሥራ 7 (የእስጢፋኖስ ስብከት) እና የዕብራውያን ደራሲ (የምዕራፍ 9 የጥንቱ ቤተ መቅደስ ገለጻ) ስሕተት ነው ብሎ ለመከራከር። በርካታ የሚይታወቅ ነገር አለ፤ ስለ ጥንታዊ የአምልኮ ሥርዓት ስለ ራሳቸው እና ከሚለዋወጠው ራቢያዊ ወጎች፤ ከእነርሱ ጋር ከሚያያዙት።

9:20 ይህ ከዘጸአት 24:8 ጠቃሽ ነው።

9:22 “ሁሉን ከተናገረ በኋላ” አንዳንድ ነገሮች ያለ ደም ይነጹ ነበር፤ በብኪ ሥርዓት፡ (1) ሌዋ. 5፡11፤ (2) ዘኁ. 16፡46፤ (3) ዘኁ. 31፡22-23፤ (4) ዘጸ. 19፡10፤ 32፡30-32፤ ሌዋ. 15፡5፤ 16፡26፤28፤ 22፡6፤ (5) መዝ. 51። ከሥር ያለውን ማስታወሻ ተመልከት።

☐ “ደምም ሳይፈስ ስርዓት የለም” በብኪ ማንጸት የሚያስፈልጉት (1) እሳት፤ (2) ውኃ፤ ወይም (3) ደም። ይህ ደራሲ ኃጢአትን አምርሮ ወስዶታል። ለተኮነን ሕይወት ይቅርታ ያስፈልገዋል (ሌዋ. 17፡11፤14)። የብኪ መሥዋዕታዊ ሥርዓት (ሌዋውያን 1-7) የክርስቶስን ተለዋጭ ሞት እንድንገራ ደረጃ አስቀምጧል (ማቴ. 26፡28፤ ማርቆስ 10፡45፤ 1 ቆሮ. 11፡25፤ 11 ቆሮ. 5፡21)።

በብኪ በርካታ መንገዶች ነበሩ፤ ነገሮች/ሰዎች የሚነጹባቸው፤ ከደም ሌላ።

1. በእሳት (ሌዋ. 13፡52፤55፤ 16፡27፤ ዘኁ. 31፡23)
2. ውኃ (ዘጸ. 19፡30፤ ሌዋ. 15፡5፤ 16፡26፤28፤ 22፡6፤ ዘኁ. 31፡24)
3. የአህል ቍርባን (ሌዋ. 5፡11-13)
4. ዕጣን (ዘኁ. 16፡46-48)
5. ምልጃ (ዘጸ. 32፡30-32)
6. የንስሐና የመጸጸት ጸሎት (መዝ. 32 እና 51)

ዕብራዊያን ፡ 9፡23-28
²³እንግዲህ በሰማያት ያሉትን የሚመስለው ነገር በዚህ ሊነጻ እንጂ በሰማያት ያሉቱ ራሳቸው ከእርሱ ይልቅ በሚበልጥ መስዋዕት ሊነጹ ²⁴ከርስቶስ በእጅ ወደ ተሰራቾች፤ የእውነተኛይቱ ምሳሌ ወደ ምትሆን ቅድስት አልገባምና፤ ነገር ግን በእግዚአብሔር ፊት ስለ እኛ አሁን ይታይ ዘንድ ወደ እርስዎ ወደ ሰማይ ገባ። ²⁵ሊቀ ካህናትም በየዓመቱ የሌላውን ደም ይዞ ወደ ቅድስት እንደሚገባ፤ ራሱን ብዙ ጊዜ ሊያቀርብ አልገባም፤ ²⁶እንዲህ ቢሆን፤ ዓለም ከተፈጠረ ጀምሮ ብዙ ጊዜ መከራ ሊቀበል ባሰፈለገው ነበር፤ አሁን ግን በዓለም ፍጻሜ ራሱን በመሥዋዕት ኃጢአትን ሊሸር አንድ ጊዜ ተገልጦአል። ²⁷ለሰዎችም አንድ ጊዜ መሞት ከእርሱ በኋላም ፍርድ እንደ ተመደበባቸው፤ ²⁸እንዲሁ ክርስቶስ ደግሞ፤ የብዙዎችን ኃጢአት ሊሸከም አንድ ጊዜ ከተሰዋ በኋላ፤ ያድናቸው ዘንድ ለሚጠባበቁት ሁለተኛ ጊዜ ያለ ኃጢአት ይታይላቸዋል።

9:23 “እንግዲህ በሰማያት ያሉትን የሚመስለው ነገር በዚህ ሊነጻ እንጂ” በሰማይ ያሉት ነገሮች በሰው ልጅ የምድር ኃጢአት ምክንያት የመበላሸታቸው ጽንሰ-ሐሳብ ያልተለመደ ነው፤ ለዚህ ደራሲ ግን የተለየ አይደለም (ሮሜ 8፡18-22)። የመታደስ ቀን፤ በተደጋጋሚ በዚህ ምዕራፍ ላይ ተጠቅሷል፤ ዓመታዊውን የመቅደስ ማንጸትን በማካተት፤ ከክብረ በዓላዊ ብልሽት (ዘጸ. 30፡10፤ ሌዋ. 16፡11-20)። ሰማይ ሊበላሽ የቻለው

1. በሰው ልጅ መውደቅ (ሮሜ. 8፡18-22፤ ቆላ. 1፡20)
2. በሰይጣን መገኘት (ኢዮብ 1-2፤ ዘካ. 3)
3. በራቢያዊ ወግ ያለ ጽንሰ-ሐሳብ

9:24 “በእግዚአብሔር ፊት ስለ እኛ አሁን ይታይ ዘንድ” የኢየሱስ ክህነታዊ ተግባር በሁለት ደረጃዎች ይካሄድ ነበር፡ (1) በምድር ላይ እንደሚሆን መሥዋዕት (2) እንደ ካህን በሰማይ። ይህን ሐረግ መረዳት የሚቻለው በሁለት መንገዶች ነው፡ ከወውደ-ጽሑፉ አኳያ የሚያመለክተው ለወደቀው የሰው ልጅ ሲል መሥዋዕታዊ ሞቱን ሲሆን፤ ነገር ግን ደግሞ ለእርሱ ቀጣይነት ላለው የምልጃ አገልግሎት እንደ ማጣቀሻነት ሊወሰድ ይችላል (ዝኪ. 7፡25፤ ሮሜ. 8፡34፤ 1 ዮሐንስ 2፡1)።

“መከሰት” የሚለው ቃል *emphanizō* ነው፤ ፍችውም “መግለጥ” (ማቴ. 27፡53)። ቁ. 26 ላይ “መግለጥ” የሚለው ቃል *phaneroō*፤ (11 ቆሮ. 5፡10፤ ቆላ. 3፡4፤ 1 ጴጥ. 5፡4፤ 1 ዮሐንስ 2፡28፤ 3፡2) ጥቅም ላይ ውሏል እንዲሁም ቁ. 28 ላይ “መከሰት” የሚለው ቃል *optomai* (ማቴ. 17፡3፤ ሉቃስ 1፡11፤ 9፡31፤ 22፡43፤ 24፡34፤ ሐዋ. 2፡3፤ 7፡2፤30፤35፤ 9፡17፤ 16፡9፤ 26፡16)። ደራሲው ሦስት ተመሳሳይ ቃላትን መጠቀም ያስገርማል።

9:25 ይህ የዕብራውያን መጽሐፍ ቀጣይነት ያለው ሥነ-መለኮታዊ አጽንዖት ነው፤ ኢየሱስ ራሱን “አንድ ጊዜ” የሰጠበት (ዝኪ. 7፡27፤ 9፡11፤25-28፤ 10፡10) በተያያዥም ካህንነቱ፤ መሥዋዕቱ፤ እና መቅደስ ከብኪ ተነጻጻሪዎቻቸው ይልቃሉ።

9:26

- አአመመቅ “አለበለዚያ ዘወትር መከራ መቀበል በተገባው”
- አኪጅት “ከዚያም ዘወትር መከራ በተቀበለ”
- አየተመቅ “ከዚያም በኋላ ደግሞ መከራ በተቀበለ”
- አአት “ከዚያም በኋላ በርካታ ጊዜ መከራ በተቀበለ”
- አአመቅ “ወይም ደግሞ ደግሞ ደግሞ መከራን በተቀበለ”

በአዲስ ኪዳን የቃላት ስዕሎች ላይ፤ ኤ. ቲ. ሮበርትስን የሚያስረግጠው ይህ ታሳቢ የሆነ ሁለተኛ መደብ ሁኔታዊ ዓረፍተ ነገር ነው (ቅጽ V ገጽ 404)፤ እሱም የስሕተት ዓረፍተ ነገር የሆነ፤ የተሳሳተ ማጠቃለያ ውጤት። ኢየሱስ አንድ ጊዜ ብቻ ነው መከራ የተቀበለው፤ እንደ መደበኛው መሥዋዕት ሳይሆን።

አክሱም “በዓለም ማጠቃለያ”
አኪጆት “በዘመናት ፍጻሜ”
አየተመቅ “በዘመን ፍጻሜ”
አእት “አሁን የዘመናት ሁሉ ፍጻሜ እንደቀረበ”
አኢመቅ “በዘመን መጨረሻ ፍጻሜ ላይ”

በርካታ የግሪክ ቃላት አሉ፣ ከ “ጊዜ፣” “ዘመን፣” እና “ዘመን፣” ጋር የሚዛመዱ። ምዕራፍ 9 ላይ ሦስት ጊዜያዊ ማጣቀሻዎች ጥቅም ላይ ውለዋል፡

1. 9:9፣ “የአሁኑ ጊዜ፣” ማለትም፣ ብሉይ ኪዳን
 2. 9:10፣ “የመታደስ ጊዜ፣” ማለትም፣ አዲስ ኪዳን (የአዲስ ዘመን መጀመሪያ፣)
 3. 9:26፣ “የዘመናት ፍጻሜ፣” ማለትም፣ አዲሱ የጽድቅ ዘመን (አዲሱን ዘመን መቀዳጀት፣ ማቴ. 13:39፣40፣49፣ 24:3፣ 28:20) ራቢዎችና የአኪ ደራሲያን ሁለት ዘመናትን ተመልክተዋል (የጎንዮሽ ምንታዌነት)፡ (1) የአሁኑ ክፉ ዘመን፣ የሰው ልጅ ዐመጸኝነትና የእግዚአብሔር ርግማን መልክ ያለው እና (2) ሊመጣ ያለው ዘመን፣ በመሲሔ የሚመረቅ፣ በጽድቅ ቀን፡
- ብኪ የሚያተኩረው ግርማዊ፣ ኃይል በሆነ የመሲሔ ምጽአት ላይ ነው፣ እንደ ፊራጅና ገዥ፣ ነገር ግን አኪ እንደገለጠው፣ ሁለት ጊዜ ይመጣል፣ አንድ ጊዜ መከራ እንደሚቀበል አገልጋይ፣ የእግዚአብሔር በግ፤ ኋላም፣ በብኪ እንደተተነበየው ባለ ሁኔታ። እነዚህ ሁለት የተለዩ ምጽአቶች የሁለት የአይሁድ ዘመናትን ንብብሮሽ እንዲፈጠሩ ምክንያት ሆነዋል። የእግዚአብሔር መንግሥት በአያሱብ መወለድ መጥቷል ነገር ግን እስከ ባለግርማ ዳግም ምጽአቱ ድረስ አይቀዳጅም። እናም አማኞች የሁለት ግዛት ዜጋ ናቸው፣ የዘላለማዊ መንግሥት እና የጊዜያዊ መንግሥት።

9:27 ይህ ቁጥር በርግጠኝነት ሐሳቡን አይቀበልም፣ የነፍሳትን ዳግም በሌላ አካል መግባት፣ የ*kharma* ሽክርክሪት፣ ወይም ቀደምት ሕይወት፣ እሱም አስፈሪ ድክትሪን ነው፣ ለወደቀው፣ ኃጢአተኛ ሰው! እሱ የክርስቲያን ርዕዮተ-ዓለም ነው፣ “አንድ ሕይወት፣ ከዚያም ፍርድ” ይኸውም የወንጌላዊነትን አስቸኳይነት እሳት የሚያጋግም፣ እሱም የሁለንተናዊነትን ሥነ-መለኮታዊ ጽንሰ-ሐሳብ የሚያጠፋ ነው (ሰዎች ሁሉ በመጨረሻ ይደናገሱ)፤ እሱም ታላቁን ተልዕኮ የሚጠይቅ ነው (ማቴ. 28:19-20) ወደ ጥሩ ሐሳብ ወይም ታላቅ የማይለወጥ!

9:28 “የብዙዎችን ኃጢአት ለመሸከም” ይህ የኢ.ሳ. 53:12 (1 ጴጥ. 2:24) ጠቃሽ ሊሆን ይችላል። “ብዙዎች” የሚለው ቃል የማያካትት አይደለም (ጥቂት)፣ ነገር ግን ከ “ሁሉም” ጋር ትይዩ ነው፣ የ53:6 (ሮሜ 5:18፣ “ሁሉም”፤ 5:19፣ “ብዙዎች”)። “መሸከም” የሚለው ቃል ደግሞ የኢ.ሳ. 53:4፣11፣12 ጠቃሽ ሊሆን ይችላል። የዕብራይስጡ ቃል ፍቺው “መሸከም” ወይም “መውሰድ” ነው (1ጴጥ. 2:24)። “አያሱብ የሌለበትን ዕዳ ከፈለ፤ እኛ መክፈል ያቃተንን ዕዳ ከፈለልን።”

□ “ሁለተኛ ጊዜ ይታይላቸዋል” ይህ ምናልባት የሚያመለክተው የክርስቶስን ዳግም ምጽአት ነው፣ ተደጋጋሚ የአኪ ጭብጥ (ማቴ. 24:3፣27፣ 30፣37፣39፣42፣44፣ 26:64፣ ማርቆስ 13:20፣ 14:62፣ ሉቃስ 21:27፣ ዮሐንስ 14:3፣ ሐዋ. 1:1፣ 1 ቆሮ. 1:7፣ 15:23፣ ፊሊ. 3:20-21፣ 1 ተሰ. 2:19፣ 3:13፣ 4:15-16፣ 5:23፣ 11 ተሰ. 1:7፣10፣ 2:1፣8፣ 1 ጢሞ. 6:14፣ 11 ጢሞ. 4:1፣8፣ ቲቶ 2:13፣ ዕብ. 9:28፣ ያዕቆብ 5:7-8፣ 1ጴጥ. 1:7፣13፣ 11 ጴጥ. 1:16፣ 3:4፣12፣ 1 ዮሐንስ 2:28)። ልዩ ርዕስ ተመልከት፡ የግሪክ የግሥ ጊዜያት ለደጎንነት ጥቅም ላይ የዋሉ፣ 1:14 ላይ። ሆኖም፣ የሚቻለው፣ ከወውደ-ጽሑፍ አኳያ፣ እሱ የሚያመለክተው ክርስቶስ ሰማያዊውን መቅደስ መተወን ነው፣ ከታላቁና ከስኬታማው መሥዋዕትነቱ በኋላ (የአዲስ ኪዳን ማቆረጫ በሚካኤል ማጃል፣ 7ጽ 846፣ ቁ. 32 እና 35)። አንድ ነገር እርሱም ከብኪ ሊቀ ካህን ጋር የሚመሳሰል፣ በቅድስተ ቅዱሳን በመታደስ ቀን የሆነ ይኖራል።

አክሱም “ያድናቸው ዘንድ ያለ ኃጢአት”
አኪጆት “ከኃጢአት የተለየ፣ ለደጎንነት”
አየተመቅ፣ አእት “ያለ ኃጢአት የሆነ፣ ግን ለማዳን”
አኢመቅ “ከእንግዲህ ያለኃጢአት... ደጎንነትን ለማምጣት”

ይህ ሐረግ የሚያመለክተው ክርስቶስ በቅድሚያ የመጣው የሰው ልጅን የኃጢአት ችግር ለማስወገድ ነው፣ ነገር ግን በድጋሚ ወደ ራሱ ለመሰብሰብ ይመጣል (1 ተሰ. 4:13-18) በእርሱ ያመኑትንና መመለሱን ለሚጠባበቁት (ሮሜ. 8:19፣23፣ 1 ቆሮ. 1:7፣ ፊሊ. 3:20፣ ቲቶ 2:13)።

□ “በጉጉት ለሚጠባበቁት” ይህ ሌላው ጠቃሽ ነው፣ ለመታደስ ቀን ክብረ በዓል፣ እዚያም አስራኤላውያን ሊቀ ካህኑን በጉጉት የሚጠብቁበት፣ ከቅድስተ ቅዱሳን በሕይወት እንዲወጣ፣ ይኸውም ተምሳሌትነቱ፣ ያህዌ የምልጃ አገልግሎቱን መቀበሉን ነው።

የውይይት ጥያቄዎች

ይህ የጥናት መመሪያ ትርጓሜ ሲሆን፣ ያም ማለት ግን መጽሐፍ ቅዱስን በግል ለምትተረጎሙ ኃላፊነቱን ትወስዳለህ ማለት ነው። እያንዳንዳችን በተሰጠን ብርሃን መንደር ይኖርብናል። ቀዳሚዎቹ ተርጓሚዎች አንተ፣ መጽሐፍ ቅዱስና መንፈስ ቅዱስ ናችሁ። ይህንንም መልሰህ በተርጓሚው ላይ በሌላ አባባል እንዳትወስድው።

እነዚህ የውይይት ጥያቄዎች የተሰጡት የዚህን መጽሐፍ ክፍል ዋና ዋና ጉዳዮች በሚገባ እንድታጤን እንዲረዳህ ነው። ይህም ማለት በተገቢው እንድታሰላሰል ለማነሣሣት እንጂ በዚህ ብቻ እንድትወሰን አይደለም።

1. የዕብራይስጥን ደራሲ ለምን የምድረ-በዳውን ጥንታዊ ማደሪያ ድንኳን (መቅደስ) አብራራ?
2. 9:9 ለምን ከሥነ-መለኮት አኳያ ጠቃሚ ይሆናል?
3. በሰማይ ርግጠኛ አካላዊ መቅደስ ይኖር ይሆን ክርስቶስ ገብቶ መሥዋዕት ያቀረበበት?
4. “የኪዳን” ሁለቱ ፍቺዎች፣ ደራሲው ቁጥር 15-18 ላይ የተጠቀመባቸው ማን ናቸው?

ዕብራውያን 10 የአዲሶቹ ትርጉሞች የአንቀጽ ምድቦች

ዩቢኬሰት	አኪጀት	አየተመት	አአት	አአመቅ
ኃጢአት ተወግዷል በክርስቶስ መስዋዕት (9:23-10:18)	የእንስሳ መስዋዕት በቀ አልሆነም (10:1-4)	የክርስቶስ መስዋዕት ባሕርይት (9:11-10:18)	የክርስቶስ መስዋዕት ኃጢአትን ያስወግዳል (9:23-10:18)	የአሮጌው መስዋዕት ውጤታማ አለመሆን
10:1-4	የክርስቶስ ሞት የአምላክን ፍቃድ ፈጸመ (10:5-10)	10:1-10	10:1-4	10:1-10
10:5-10	የክርስቶስ ሞት ፍጹም ያደርጋል የተቀደሰውን (10:11-18)	10:11-18	10:5-10	የክርስቶስ መስዋዕት ብቃት 10:11-18
10:11-14	10:11-14		10:11-14	
10:15-18	እምነታችሁን አጥብቃችሁ ያዙ ማሳሰቢያና ማስጠንቀቂያ (10:19-25)	ማሳሰቢያና ማስጠንቀቂያ (10:19-25)	10:15-18	የክርስቲያን ዕድል
ማሳሰቢያና ማስጠንቀቂያ	ጻድቅ በእምነት ይኖራል (10:26-39)	10:19-25	10:19-25	10:19-25
10:19-25	10:26-39	10:26-31	10:26-31	የክህደት አደጋ 10:26-31
10:26-31		10:32-39	10:32-39	የጽናት ዓላማዎች 10:32-39
10:32-39				

የንባብ ምድብ ሦስት (ገጽ vi ተመልከት በመግቢያው ክፍል) የዋነኛውን ጸሐፊ ሐሳብ በየአንቀጹ ደረጃ መከተል

ይህ የጥናት መመሪያ ትርጓሜ ሲሆን፣ ያም ማለት ግን መጽሐፍ ቅዱስን በግል ለምትተረጎሙው ኃላፊነቱን ትወስዳለህ ማለት ነው። እያንዳንዳችን በተሰጠን ብርሃን መጓዝ ይኖርብናል። ቀዳሚዎቹ ተርጓሚዎች አንተ፣ መጽሐፍ ቅዱስና መንፈስ ቅዱስ ናችሁ። ይህንንም መልሰህ በተርጓሚው ላይ በሌላ አባባል እንዳትወስድው።

ምዕራፉን በአንድ ጊዜ ቁጭታ አንብበው። ፍሬ ሐሳቦቹን ለይ። ያንተን የፍሬ ሐሳብ ምድቦች ከላይ ከተዘረዘሩት አምስት ትርጓሜዎች ጋር አስተያይ። ሙሉው መገለጥ በአንቀጹ ላይ ሊገኝ ባይችልም የዋነኛውን ጸሐፊ ሐሳብ የሆነውን የትርጓሜው ዋና ነገር ይገኝበታል። እያንዳንዱ አንቀጽ አንድና አንድ ብቻ ፍሬ ሐሳብ ይዟል።

1. የመጀመሪያው አንቀጽ
2. ሁለተኛው አንቀጽ
3. ሦስተኛ አንቀጽ
4. ወዘተርፈ

ዐውደ-ጽሑፋዊ ይዘት

ሀ. ጽሑፋዊ ምድቡ የሚጀምረው ምዕራፍ 8:1 ላይ ሲሆን እስከ 10:18 ድረስ ይቀጥላል።

ለ. ይህም የሚጠቅሰው በሦስት መንገዶች ነው። እሱም የኢየሱስ አገልግሎት ከሌዋውያን ካህናት አገልግሎት መብለጠን።

1. የኢየሱስ የላቀ መስዋዕት (የገዛ ራሱ ደም፣ ዝክ. 9:12-14)
2. የኢየሱስ ለአንዴና ለመጨረሻ ጊዜ መስዋዕት (7:27 ላይ ሙሉ ማስታወሻ ተመልከት)
3. የኢየሱስ ሰማያዊ መቅደስ፣ ምድራዊ ሳይሆን (ዝክ. 9:11)

ሐ. Teleio የሚለው ግሥ በዕብራውያን ላይ በተደጋጋሚ ጥቅም ላይ ውሏል።

1. 2:10፣ ኢየሱስ በመከራ ውስጥ ፍጹም ሆነ
2. 5:9፣ ኢየሱስ ፍጹም ሆነ እናም የዘላለማዊ ደኅንነት ምንጭ ሆነ
3. 7:19፣ የሙሴ ሕግ ምንም ፍጹም አላደረገም
4. 7:28፣ ኢየሱስ ፍጹም አደረገ
5. 9:9፣ የሙሴ የአምልኮ ሥርዓት የሚያመልኩትን በሕሊና ፍጹም ሊያደርጋቸው አልቻለም

- 6. 10:1፣ የሙሴ የአምልኮ ሥርዓት የሚያመልኩትን ፍጹም ሊያደርግ አልቻለም
- 7. 10:1፣ የኢየሱስ መስዋዕት አማኞችን ለዘላለም ፍጹም ያደርጋቸዋል
- 8. 11:40፣ የብኪ እና አኪ ቅዱሳን አንድ ላይ ፍጹም ይሆናሉ
- 9. 12:33፣ የጻድቅ ሰዎች መናፍስት ፍጹም ያደርጋሉ

የቃልና የሐረግ ጥናት

ዕብራይስጥ ፡ 10:1-10

እኩ ሊመጣ ያለው የበጎ ነገር እውነተኛ አምሳል ሳይሆን የነገር ጥላ አለውና፤ ስለዚህም በየዓመቱ ዘወትር በሚቀርቡት በዚያ መስዋዕት የሚቀርቡትን ሊፈጽም ከቶ አይችልም። እንደዚህም ባይሆን፤ የሚያመልኩት አንድ ጊዜ ነጽተው ከዚያ በኋላ በሕሊናቸው ኃጢአትን ስላላወቁ ማቅረብን በተዉ አልነበረምን? ንገር ግን በዚያ መስዋዕት በየዓመቱ የኃጢአት መታሰቢያ አለ፤ የኮርማዎችና የፍየሎች ደም ኃጢአትን እንዲያስወግድ የማይቻል ነውና። ስለዚህ ወደ ዓለም ሲገባ፤ መስዋዕትንና መገን አልወደደህም ሥጋን ግን አዘጋጅህልኝ፤ በሙሉ በሚቃጠል መስዋዕትና ስለ ኃጢአት በሚሰጠው መስዋዕት ደስ አላለህም። ግብይን ጊዜ፤ እነሆ፤ በመጽሐፍ ጥቅልል ስለ እኔ እንደ ተጻፈ፤ አምላኬ ሆይ፤ ፈቃድህን ላደርግ መጥቼአለሁ አልሁ። ይላል። በዚህ ላይ፤ መስዋዕትንና መገን በሙሉ የሚቃጠል መስዋዕትንም ስለ ኃጢአትም የሚሰጠው መስዋዕትን አልወደደህም በእርሱም ደስ አላለህም ብሎ፤ እነዚህም እንደ ሕግ የሚቀርቡት ናቸው። ቀጥሎ፤ እነሆ፤ አምላኬ ሆይ፤ ፈቃድህን ላደርግ መጥቼአለሁ ብሎአል። ሁለተኛውንም ሊያቆም የፈተኛውን ይሸራል። በዚህም ፈቃድ የኢየሱስ ክርስቶስን ሥጋ አንድ ጊዜ ፈጽሞ በማቅረብ ተቀድሰናል።

10:1 “ጥላ” የሙሴ ሕግጋት (“ሕግ”) እና የአምልኮ ሥርዓት ለኢየሱስ የሊቀ ክህነት አገልግሎት ጥላ (ንግር) ዓይነት ነውና፤ የሰማያዊ መቅደስ፤ በሰዎች እጅ ያልተሠራች (ዝክ. 8:5፤ 9:23-28)። የጆርጎም የመጽሐፍ ቅዱስ ሐተታ አስደናቂ አስተያየት አለው፡ “እዚህ ደራሲው ‘ጥላ’ን አልተጠቀመም 8:5 ላይ እንዳደረገው፤ እዚያም የጥላቶአዊ ሰማያዊ-ምድራዊ ተቃርኖ የተደረገበት፤ ነገር ግን በጳውሎሳዊ መልኩ በክርስቶስ ይመጣ ላለው ጥላ ነው (ቆላ. 2:17)... በየዓመቱ የሚደገመው የመንጻት ቀን መስዋዕት ኃጢአትን ሊያስወግድ አልቻለም፤ እርሱ እንዲያው ለኢየሱስ መስዋዕት ጥላ ነው” (ገጽ 399)።

☐ “ሊመጣ ያለው በጎ ነገር” 9:11 ላይ ይህ የሚያመለክተው የክርስቶስን የሊቀ ክህነት አገልግሎት ነው።

- ☐ አአመመቅ “የነገሮችን እውነተኛ መልክ ሳይሆን”
- አኪጀት “የነገሮችን እውነተኛ አምሳል ሳይሆን”
- አየተመት “የእነዚህን እውነታዎች እውነተኛ መልክ ሳይሆን”
- አእት “የነገሮች እውነተኛ ሙሉ እና የታመነ ማሳያ ሳይሆን”
- አአመቅ “የእነርሱ እውነተኛ አምሳል ሳይሆን”

ይህ የግሪክ ቃል *icon* ሲሆን፤ ፍቺውም ዝርዝር ውጤት ነው፤ ከእውነታ ጋር የሚያያዝ (2 ቆር. 4:4፤ ቆላ. 1:15)። እዚህ እሱ አሉታዊ ተደርጓል፤ ከሰዎች አኳያም ከ “ጥላ” ጋር ተያይዟል።

☐ “ተመሳሳይ የሆነ መስዋዕት በየዓመቱ ያለማቋረጥ የሚቀርቡት” ኢየሱስ አንድ ውጤታማ መስዋዕት አቅርቧል። ካህናት ደግመው ደጋግመው ነው የሚቀርቡት።

- ☐ “ፍጹም ሊያደርግ” ይህ ቃል ፍቺው “ወደ ፍጹምና ማምጣት” ነው “በሙሉት መቀዳጀት።” ይህ ቃል (*teleioo* እና ሌሎች መልኮቹ) ቋሚ የሆነ ጭብጥ አላቸው በመጽሐፉ ሁሉ። ልዩ ርዕስ 7:11 ላይ ተመልከት።
 - Telos የሚለው ቃል
 1. ፍቺው “መቀዳጀት፤” “እግብ መድረስ፤” ወይም “መፈጸም” ነው (ዝክ. 3:6፤14፤ 6:11)
 2. ዕብ. 5:14 ላይ *teleios* ጥቅም ላይ የዋለው ለበሰለ ሰው ነው
 3. 6:1 ላይ *teleiotes* ለሙብሰል ጥሪ ነው
 4. ቃሎቹ ጥቅም ላይ የዋሉት ከመልክ ጾዴቅ አገልግሎት ጋር በተያያዘ ነው፤ እንዲሁም ሰማያዊ መቅደስ 7:11 እና 9:11 ላይ

☐ “ለሚቀርቡት” በብኪ ይህ የሚያመለክተው ወደ ያህዌ የሚቀርቡትን ካህናት ነው፤ ለአምልኮም ሆነ ለአገልግሎት። እዚህ ግን በአዲስ ኪዳን ሥር (ኤር. 31:31-34) የሚያመለክተው ሁሉንም አማኞች ነው (ያዕቆብ 4:8) አሁን እነርሱ የቅርብ ግንኙነት ከእግዚአብሔር ጋር ያላቸው፤ በክርስቶስ በኩል (ዝክ. 4:16፤ 7:19፤25፤ 10:1፤22)።

- 10:2 አአመመቅ፣ አየተመት
 - አአመቅ “እንደዚያም ባይሆን”
 - አኪጀት “ከዚያም”
 - አእት “እንደ”

ይህ ሁለተኛ መደብ ሁኔታዊ ዓረፍተ ነገር ነው፤ ዘወትርም “ከሐቅ ጋር የተቃረነ” ተብሎ ይጠራል። የስሐተት ርግጠኝነት ተደርጓል ሥነ-መለኮታዊ ነጥብን በኃይል ለማምጣት (ዝክ. 4:8፤ 7:11፤ 8:4፤7፤ 10:2፤ 11:15)። ቁጥር 2 ሊተረጎም የሚችለው እንደ

1. “አዎ” የሚል ምላሽ እንደሚጠብቅ ጥያቄ፣ እንደ NASB፣ NRSV፣ NAB
2. ከፊል ጥያቄ፣ እንደ NKJV፣ NIV
3. ዓረፍተ ነገር፣ እንደ TEV፣ NJB፣ REB

☐ “ማቅረብን በተዉ አልነበረምን” ይህ ሊያመለክት የሚችለው (ዝክ. ቁ. 11፣ 7:28) መቅደሱ አሁንም በሥራ ላይ መሆኑን፣ ስለዚህ፣ ዕብራውያን የተጻፈው ከ70 ዓ.ም በፊት ነው፣ መቅደሱ (እና አ.የሩሳሌም) ሙሉ ለሙሉ በሮሜ ጀነራል (ኋላም ንጉሥ) ተቶ በመደምሰሳቸው።

☐ “እንደዚህም ባይሆን፣ የሚያመልኩት አንድ ጊዜ ነጽተው ከዚያ በኋላ በሐሊናቸው ኃጢአትን ስላላወቁ” ይህ የሙሴ የአምልኮ ሥርዓት ችግር ነው። እሱ የልብንና የሐሳብን ኃጢአት ማንጻት አይችልም (ዝክ. 9:9፣14)። በክርስቶስ የሆነው አዲስ ኪዳን ወደ እግዚአብሔር ግልጽ ቀረቤታ ይሰጣል (ንጹሕ ሐሊና)!

10:3 “በየዓመቱ የኃጢአት መታሰቢያ” ይህ የሚጠቅሰው የመታደስን ቀን ነው (ሌዎ. 16)፣ ይህ የምዕራፍ 9 ትኩረት ቢሆንም፣ የሚያመለክተው ግን ሙሉውን መሥዋዕታዊ ሥርዓት ነው። በየዓመቱ የሚደረገው መሥዋዕት መቅደሱን እና ሕዝቡን ለማንጻት ያስፈልግ ነበር፣ ያለማቋረጥ ለእስራኤላውያን ለማስታወስ፣ የሰው ኃጢአት እና በደል የምር እና ተደጋጋሚ መሆኑን (ገላትያ 3)።

10:4 “የማይቻል ነውና” የማይቻል የሚለው ቃል ዕብራውያን ላይ በርካታ ጊዜ ጥቅም ላይ ውሏል (6:6 ላይ ያለውን ሙሉ ማስታወሻ ተመልከት)።

1. 6:4 (በግሪክ፣ ግን 6:6 NASB ድጋሚ የተዋቀረ)። እነርሱን ለንስሐ ማደስ አይቻልምና
2. 6:18፣ እግዚአብሔር ይዋሽ ዘንድ አይቻልምና
3. 10:4፣ የእንሰሳዎች ደም ኃጢአትን ሊያስወግድ አይችልምና
4. 11:6፣ ያለ እምነት እግዚአብሔርን ማስደሰት አይቻልምና

ለዕብራውያን ደራሲ የግሪኩ ቃል “አይቻልም”፣ “አስቸጋሪ” ሊሆን አይችልም!

10:5

- አአመመቅ “ወደ ዓለም ሲመጣ፣ አለ”
- አኪጆት “ወደ ዓለም በመጣ ጊዜ፣ አለ”
- አየተመት “ክርስቶስ ወደ ዓለም በመጣ ጊዜ፣ አለ”
- አአት “ክርስቶስ ወደ ዓለም ሲመጣ፣ ለእግዚአብሔር አለ”
- አአመቅ “እሱም ያለው ሰዚህ ነው፣ ወደ ዓለም ሲመጣ”

ይህ ጥቅሱን ያስተዋውቃል (ዝክ. ቁ. 5-7) ከመዝ. 40:6-8፣ እሱም የያህዌን በብኪ መሥዋዕት ደስ አለመሰኘት ያመለክታል፣ ምክንያቱም እነርሱ በሕይወት ሰልት እምነት የተገዳኙ ስላልሆኑ። ደራሲያችን መዝ. 40:7ን ተጠቅሟል፣ ለሚመጣው መሲሕ እንደ ጥቅሻ፣ እሱም በፍጹም እግዚአብሔርን የሚያስደስት።

ጥቅሱ ደግሞም የክርስቶስን ቅድመ-ሐላዊ ያመለክታል (ዮሐንስ 1:1-2፣ 8:57-58፣ 11 ቆሮ. 8:9፣ ፊሊ. 2:6-7፣ 1 ዮሐንስ 1:1)። ክርስቶስ ያልነበረበት ጊዜ ኖሮ አያውቅም! የእርሱ ከአብ ጋር አንድነት ከሰነድ ሊታይ ይችላል ዮሐንስ 5:18፣ 10:30፣ 14:9፣ 10:28።

☐ “ለእኔ ግን ሥጋን አዘጋጅህልኝ” ይህ የተጠቀሰው ከሴፕቱዋጂንት መዝ. 40:6 ነው። ማሰራታዊው ጽሑፍ “ጆሮን አበጅህልኝ” የሚል አለው። የሥጋዊ አካሉ ተለይቶ መጠቀስ፣ ለመሲሔ የተዘጋጀው ደግሞ ጥቅም ላይ ውሏል፣ በኋለኛው አንደኛ ክፍለ ዘመን ላይ የግኖስቲሲዝምን ከፊል ሐላዌ ለመከላከል። አ.የሱስ በርግጥ ሰው ነበር።

10:6 በብኪ ይህን የሚመስሉ በርካታ ምንባቦች አሉ (1 ሳሙ. 15:22፣ አ.ሳ. 1:11-17፣ ሆሴዕ 6:6፣ አዋጽ 5:21-27፣ ሚልያስ 6:6-8)። እነርሱ፣ እግዚአብሔር መሥዋዕታዊ ሥርዓቱን እንዳልተቀበለው ተደርገው መተርጎም አይኖርባቸውም፣ ይኸውም የእርሱ ጸጋ ድርጊት የሆነውን፣ ከሰው ልጆች ኃጢአትና የጎብረት ችግሮችን ለተወሰነ ጊዜ ለመያዝ የተጠቀመበት። ነገር ግን የወደቀው ሰብዕና የደንበን ጠቀሜታ ወስዶ እነርሱን ከዋኔያዊ የአምልኮ ሥርዓትና አካላዊ አምልኮ አደረገው፣ ልባዊ ከሆነ ንስሐና እምነት ይልቅ። እግዚአብሔር የታይታ ሃይማኖታዊ ክዋኔንና የአምልኮ ሥርዓትን፣ እንዲሁም አካላዊ የአምልኮን አይቀበልም፣ እሱም ልብንና የእምነት ሕይወትን የማያንጸባርቅ (አ.ሳ. 1)።

10:7 “በመጽሐፍ ጥቅል እንደተጻፈ” ይህ የተጠናቀቀ ተገብሮ ነው፣ እሱም ብሉይ ኪዳንን የሚያመለክት። በዋነኛነት ብኪ የተጻፈው በክፍሎች በብራና ጥቅሎች ነው። የሙት ባሕር ጥቅሎች በ1947 የተገኙት የአሳይያስ ቅጅ በአንድ ሃያ-ዘጠኝ ጫማ የብራና ጥቅል ላይ ነው።

☐ “ፍቃድህን ለመፈጸም፣ አምላክ ሆይ” የእግዚአብሔር ፈቃድ አዲስ ኪዳን ነው፣ ለሁሉም ሰው፣ በአ.የሱስ ሞትና ትንሣኤ የተመሠረተ (ማርቆስ 10:45፣ 11 ቆሮ. 5:21፣ ዕብ. 10:9)። እንስሳት በመሥዋዕታዊ አቅርቦት ሲሞቱ፣ ምንም ምርጫ አልነበራቸውም። አ.የሱስ በፍቃዱ የገዛ ሕይወቱን አኖረ (ዮሐንስ 10:17-18)።

10:8 “መሥዋዕት” ይህ የአራት ቃላት ዝርዝር ቁጥር 8 ላይ የሚመስለው ሁሉንም ዓይነት መሥዋዕታዊ አቅርቦቶች ለመሸፈን ነው (ሌዎውያን 1-7)። “መሥዋዕት” የሚለው ቃል በጥሬ ትርጉሙ የፍቃድኝነት የሰላም መሥዋዕት ነው።

☐ “መባ” ይህ የሚያመለክተው በፍቃድኝነት የሚቀርበውን “የእህል መባ” ነው።

☐ “የሚቃጠል መሥዋዕት” እነዚህ ባጠቃላይ በፍቃድ፣ ሙሉ ለሙሉ የሚቃጠሉ መሥዋዕት ናቸው።

☐ “የኃጢአት መሥዋዕት” ይህ ሌላኛው የአስገዳጅ መሥዋዕት መደብ ነው፣ ሌዎውያን ምዕራፍ 4-5 ላይ የተጠቀሰው።

☐ “(እነዚህም እንደ ሕግ የሚቀርቡት ናቸው)” የደራሲው ዓላማ የኢየሱስ መስዋዕት ብልጫ እንዳለው ለማሳየት ነው። በሌዋውያን መስዋዕት ላይ። የብኪ መስዋዕት ሲቀርቡ እንኳ፣ በተገቢው ሁኔታና ደንብ፣ እነርሱ የክርስቶስን ሥራ ብቻ ነው በጥላነት የሚያሳዩት።

10:9 “እሱ” የተውላጠ ስሙ መከሰቻ አሻሚ ነው። እሱ አብን ሊያመለክት ይችላል፣ ኪዳንን የሚመርቀውን። ደግሞም “የኢየሱስ ክርስቶስ ሥጋ” የሚለው ሐረግ ቁ. 10 ላይ ያለው፣ እሱ ባለቤት እንዳልሆነ ያመለክታል። ሁሉም ግሦች በጥቅሱ ላይ ያሉት ከመዝ. 40:6-8 (ቁ. 5-7) ክርስቶስ እንደ ባለቤት አላቸው።

☐ “ፊተኛው” ይህ የሙሴን ኪዳን ያመለክታል (ቆላ. 2:14)።

☐
አካላት፣ አካላት “ማስወገድ”
አየተመት “ማስቀረት”
አእት “ማስወገድ”
አካላት “ማስቀረት”

ይህ ጠንካራ የግሪክ ቃል ነው ለ “መደምሰስ” (anaireo)። ጥያቄው ይህንን ቃል እንዴት መረዳት ይቻላል ነው። ከብኪ ጋር በተያያዘ? ከእግዚአብሔር እንደሆነ መገለጥ እሱ ዘላለማዊ ነው (ማቴ. 5:17-19)። ጳውሎስ ዘወትር ብኪን የሚጠቅሰው ለአማኞች ማግባቢያ ነው። ሆኖም፣ እንደ ደኅንነት ምክንያት ወይም የኃጢአት ይቅርታ እሱ ቀዳሚ ደረጃ ብቻ ነው (ገላ. 3)። እሱም ተፈጽሟል፣ በላቀ ደረጃ፣ በአኪ በክርስቶስ። ዐውደ ጽሑፍ የግድ መወሰን የሚኖርበት ይህ ሲተረጎም እንደም “ተወገደ” (ተፈጸመ) ወይም “ተደመሰሰ” (ጠፋ) በሚል ነው።

☐ “ሁለተኛው” ይህ አዲስ ኪዳንን የሚያመለክት ነው (ኤር. 31:31-34፣ ሕዝ. 36:22-36) በኢየሱስ።

10:10
አካላት፣ አካላት “በዚህም ፈቃድ የኢየሱስ ክርስቶስን ሥጋ አንድ ጊዜ ፈጽሞ በማቅረብ ተቀድሰናል”
አየተመት “በዚህም በእግዚአብሔር ፈቃድ የኢየሱስ ክርስቶስን ሥጋ አንድ ጊዜ ፈጽሞ በማቅረብ ተቀድሰናል”
አእት “ኢየሱስ ክርስቶስ እግዚአብሔር የሚፈልገውን በማድረግ ምክንያት፣ ሁላችንም ከኃጢአታችን ተጽተናል፣ የገዛ ሥጋውን አንድ ጊዜ ፈጽሞ በማቅረብ”
አካላት “ፍቃዱም ለእኛ እንድንቀደስ ነው የኢየሱስ ክርስቶስን ሥጋ አንድ ጊዜ ፈጽሞ በማቅረብ”
“ፍቃድ” የሚያመለክተው የክርስቶስን ፍቃድ ነው (ዝክ. ቁ. 7:9 እና NASB፣ NJB) ወይስ የአብን ፈቃድ (NRSV፣ TEV)? ኢየሱስ ቁ. 5 (ዝክ. ቁ. 9) ላይ የተናገረ እስኪሆን ድረስ፣ እንግዲያውስ ዐውደ ጽሑፍ የእርሱን ፍቃድ ይገልጻል።

☐ “ተቀድሰናል” ይህ አሻሚ የተጠናቀቀ ተገብሮ አንቀጽ ነው። የክርስትና ግብ ጻድቅ ሕዝብ ነው። ይህም የብኪ ግብም ነበር። ቅድስና ወይም መቀደስ በመሠረቱ የውድቀት መዘዝና ርግማን መወገድ ማለት ነው (ዘፍ. 3)፣ የእግዚአብሔር አምሳል በሰው ልጅ ላይ የጠፋውን። አዲስ ኪዳን ይህንን ይህንን መሻት በሁለት መንገዶች ደርሷል፡ (1) በሕጋዊ አዋጅ፣ የተሰጠ ይዘታ (አመላካች) እና (2) ለቀደስና በመጠራት (ተተካሪ)። አማኞች ጸድቀው ተቀድሰዋልም በንስሐ እምነት ምላሽ፣ በእግዚአብሔር የመዋጀት መስዋዕት፣ በኢየሱስ። አንዴ የዳነ፣ የመንፈስ ቅዱስ ማረፊያ የሆነ፣ በውስጣዊ ሕግ እንቅስቃሴን፣ በውስጣዊ ፍላጎት (አዲስ ልብ አዲስ መንፈስ) ክርስቶስን በመምሰል (ሮሜ 8:29፣ ገላ. 4:19፣ ኤፌ. 1:4)። መቀደሳችን በሁለቱም ተጽዕኖ አለው፣ በእግዚአብሔር ፊት በምንቆምበት እና በአዲሱ ቤተሰባዊ ባሕርያታችን፣ በየዕለቱ ሕይወት በምንኖረው። ልዩ ርዕስ 2:11 ላይ ተመልከት።

☐ “የኢየሱስ ክርስቶስን ሥጋ በማቅረብ” የወደቀው የሰው ልጅ እግዚአብሔርን ማግኘት አይችልም ነበር (ኢሳ. 53:6፣ ሮሜ. 3:10-18)፤ እግዚአብሔር ነው ያገኛቸው! እርሱ ለሰዎች ሁሉ መንገድን ሰጥቷል፣ ከእርሱ ጋር ወደ አለ ጎብረት ይመለሱ ዘንድ (ማርቆስ 10:45፣ ዘ ቆሮ. 5:21፣ ኢሳ. 53)።

☐ “አንድ ጊዜ ፈጽሞ” ይህ ተደጋጋሚ ጭብጥ ነው (ዝክ. 7:27፣ 9:12፣ 28፣ 10:10፣ ሙሉ ማስታወሻውን ተመልከት 7:27 ላይ ያለውን)። እሱ የኢየሱስን መስዋዕትነት አልቅና ያሳያል፣ ከተደጋጋሚው የሙሴ ኪዳን መስዋዕት ይልቅ (ዝክ. ቁ. 11-12)። ለሰው ልጅ ደኅንነት የሚያስፈልገው ሁሉ ተሰጥቷል። እኛ ማድረግ የሚኖርብን ለእግዚአብሔር ስጦታ በእምነት ምላሽ መስጠት ብቻ ነው፣ ለተጠናቀቀው ለክርስቶስ ሥራ። “ለሚመጣ ሁሉ” (ሮሜ 10)።

ዕብራዊያን ፡ 10:11-18
“ለቀ ካህናትም ሁሉ ዕለት ዕለት እያገለገለ ኃጢአትን ሊያስወግዱ ከቶ የማይችሉትን እነዚያን መስዋዕቶች ብዙ ጊዜ እያቀረቡ ቆሞአል፤
12እርሱ ግን ስለ ኃጢአት አንድን መስዋዕት ለዘላለም አቅርቦ በእግዚአብሔር ቀኝ ተቀመጠ፤ 13ጠላቶቹም የእግሩ መረገጫ እስኪደረጉ ድረስ ወደ ፊት ይጠብቃል። 14አንድ ጊዜ በማቅረብ የሚቀደሱትን የዘላለም ፍጹማን አድርጎአቸዋል። 15-16መንፈስ ቅዱስም ደግሞ ስለዚህ ይመሰክራል፤ ከዚያ ወራት በኋላ ከእነርሱ ጋር የምገባው ኪዳን ይህ ነው ይላል ጌታ፤ በልባቸው ሕጌን አኖራሉ በልቡናቸውም እጽፈዋሉ 17ብሎ ከተናገረ በኋላ፣ ኃጢአታቸውንና ዓመጸቸውንም ደግሜ አላሰብም ይላል። 18የእነዚህም ስርየት ባለበት ዘንድ፣ ከዚህ ወዲህ ስለ ኃጢአት ማቅረብ የለም።”

10:11 “ካህን ሁሉ” የጥንታዊው ግሪክ ትልቁ ፊደል ጽሑፍ “ለቀ ካህን” የሚል አለው። ደራሲው ዘወትር ሁለቱንም ቃላት ለኢየሱስ ይጠቀማል።

☐ “ይቆማል” ካህን በየዓመቱ መስዋዕት ለማቅረብ ይቆማል፣ ኢየሱስ ግን “ተቀምጧል” (ቁ. 12)፣ ሥራው ተከናውኗል!

10:12 “ስለ ኃጢአት አንድን መሥዋዕት ለዘላለም” ኢየሱስ የሰውን የኃጢአት ችግር አስወግዷል። ማንም “በኃጢአት” ምክንያት አይጠፋም። ለግላም ሁሉ ላለመዳን ብቸኛው መሰናክል አለማመን ነው። እግዚአብሔር ለሁሉም መንገድ ሰጥቷል፤ ለሁሉም ጊዜ።

የግሪኩ ቃል *dienekes*፣ የሚተረጎመው “ለዘላለም” ወይም “ለሁልጊዜ” በሚል ሲሆን፣ በዕብራውያን ላይ ሦስት ጊዜ ይከሰታል (ዝክ. 7:3፤ 10:12፤14)። እሱም ዘወትር ከሚቀድመው ቃል ወይም ሐረግ ጋር ይያያዛል፤ የሚዛመደውም “አንድ መሥዋዕት ለኃጢአት” ከሚለው ጋር ነው። እሱ የሚከተለው የመዝ. 110:1 ክፋይ አይደለም።

☐ “በእግዚአብሔር ቀኝ ተቀመጠ።” ይህ ተደጋጋሚ ጠቃሽ ነው፤ ከመዝ. 110:1 (ዝክ. 1:3፤ 8:1፤ 12:2)። “ቀኝ እጅ” ሰዋዊ ዘይቤ ነው፤ ለንጉሣዊ ኃይል፣ ሥልጣን፣ ልዕልና ስፍራ። እሱ ደግሞ መማለጃ ስፍራ ነው (ሮሜ. 8:34፤ ዕብ. 7:25፤ 1 ዮሐንስ 2:1)።

ኢየሱስ ካህን ነው (መዝ. 110:4) እናም ንጉሥ ነው (መዝ. 110:1-3)፤ እንደ መልክ ጼዴቅ (ምዕራፍ 7) በእኛ ፊት የሄደ የሚያስፈልገንንም ሁሉ የሰጠ።

10:13 “ጠላቶቼም የእግሩ መረገጫ እስኪደረጉ ድረስ” ይህም ሌላው ጥቅስ ነው፤ ከመዝ. 110:1ል። መንፈሳዊው ውጊያ ድል ተነሥቷል (ቆላ. 2:15)፤ ግን ገና አልተቀዳጀም።

10:14 ይህ ቁጥር የሚያሳየው በደኅንነት ዙሪያ የሙሉ መጽሐፉን ክርክር ነው። የኢየሱስ የአንድ ጊዜ ለዘላለም መሥዋዕት በቋሚነት ፍጹም አድርጓል (የተጠናቀቀ የድርጊት አመለካኸት) አማኞችን (ልዩ ርዕስ 7:11 ላይ ተመልከት)። መሥዋዕቱ በቂ እና ፍጹም ነው የመዋጀት ተግባርን ለመቀዳጀት (እንደ ሙሴ ኪዳን ሳይሆን፤ ዝክ. 7:11፤9፤ 9:9)።

አማኞች በእምነት ምላሻቸው መቀጠል ይኖርባቸዋል፤ እሱም የሚቀድሳቸው (የተጠናቀቀ ተገብሮ አንቀጽ)። ቀጣይነት ያለው እምነት ለግለሰቦች ደኅንነት ቁልፍ ዋስትና ነው። አዲስ ልብ እና አዲስ ሐሳብ (ሕዝ. 36:22-38) አማኞች መልካም ሕይወት በምስጋና እንዲኖሩ ያነሣላቸዋል፤ ለነጻ ፍጹም ለሆነ፤ እና ለሁለንተናዊ ደኅንነት። በዚህ መጽሐፍ ስለ ኢየሱስ መሥዋዕት ብቁነት ምንም ጥያቄ አይነሣም፤ ነገር ግን በሰዎች ምላሽ ላይ ጥያቄ አለ— የአንዱ ወገን የመነሻ እምነት እና የሁለተኛው ወገን ቀጣይነት ያለው እምነት።

10:15 “መንፈስ ቅዱስ” ይህ የሚያሳየው የደራሲውን አመለካከት ነው፤ የብኪን ተመስጢዊነት (ማቴ. 5:17-19፤ 11 ጢሞ. 3:16)።

10:16-17 ይህ ከኤር. 31:33-34 የተጠቀሰ ነው፤ ነገር ግን የሐረጎቹ ቅደም ተከተል ተቀያይሯል። ደራሲው ከሐሳቡ የጠቀሰው ይመስላል፤ ምክንያቱም ይህ ጥቅስ ከማሰራጨካዊ የዕብራይስጥ ጽሑፍ እና ሴፕቱዋጂንት የተለየ በመሆኑ፤ በተመሳሳይ መልኩ 8:10-12 እንደተጠቀሰው (ሆን ተብሎ የተደረገ ማቀያየር እስካልሆነ ድረስ)።

10:18 ይህ የአማኞች ክርክር እና ታላቁ ተስፋችን ጠዘት (ጫፍ) ነው (የመጀመሪያው መንገድ ተወግዷል፤ ዝክ. 8:13)።

ዕብራይኛ : 10:19-25
¹⁹⁻²⁰እንግዲህ፡ ወንድሞች ሆይ፡ በመረቀቁን በአዲስና በሕያው መንገድ ወደ ቅድስት በኢየሱስ ደም በመጋረጃው ማለት በሥጋው በኩል እንድንገባ ድፍረት ስላለን፤ ²¹በእግዚአብሔርም ቤት ላይ የሆነ ታላቅ ካህን ስላለን፤ ²²ከክፍ ሕሊና ለመንጸት ልባችንን ተረጭተን ሰውነታችንንም በጥሩ ውኃ ታጥቦን በተረዳንበት እምነት በቅን ልብ እንቅረብ፤ ²³የተስፋን ቃል የሰጠው የታመነ ነውና እንዳይነቃነቅ የተስፋችንን ምስክርነት እንጠብቅ፤ ²⁴ለፍቅርና ለመልካምም ሥራ እንድንገነቃ እርስ በርሳችን እንተያይ፤ ²⁵በእንዳንደችም ዘንድ ልማድ እንደ ሆነው፤ መሰብሰባችንን አንተው እርስ በርሳችን እንመክር እንጂ፤ ይልቁንም ቀኑ ሲቀርብ እያያችሁ አብልጣችሁ ይህን አድርጉ።

10:19
አአመመቅ፣ አየተመት “ድፍረት ስላለን?”
አኪጀት “ግልጽነት ስላለን?”
አአመቅ አእት “እኛ አለን... ሙሉ መተማመን”

Parrhesia የሚለው ቃል ፍችው “ግልጽነት” ወይም “የመናገር ነጻነት” ነው (ዝክ. 3:6፤ 4:16፤ 10:19፤35)። ይህ ቃል የአማኞችን አዲስ የመቀበል ስሜትና ከእግዚአብሔር ጋር ቅርበትን ይገልጻል። የሙሴ ሕግ መስጠት ያልቻለው ይሄንን ነው (ዝክ. 9:9)፤ መተማመኑ እንደ እምነት በጥብቅ መያዝ ይኖርበታል (ዝክ. 3:6፤14፤ 4:14)። መተማመን የሚመሠረተው በክርስቶስ የተጠናቀቀ የመሥዋዕት ሥራ ነው (ኤፌ. 2:8-9)፤ በሰው ሥራ ሳይሆን፤ መተማመን በመልካም አኗኗር ይገለጣል (ኤፌ. 2:10)።

ልዩ ርዕስ: ግልጽነት (PARRHÊSIA)
ይህ የግሪክ ቃል የ“ሁሉም” (*pan*) እና “ንግግር” (*rêsis*) ድብልቅ ነው። ይህ የንግግር ነጻነት ወይም ግልጽነት ዘወትር በተቃዋሚዎች ወይም በማይቀበሉ መሐል የሚኖርን የግልጽነት ፍች ይይዛል (ዮሐንስ 7:13፤ 1ተሰ. 2:2)። በዮሐንስ ጽሑፎች (13 ጊዜ ጥቅም ላይ ውለዋል) ዘወትር የሚያመለክተው ያደባባይ እወጃን ነው (ዮሐንስ 7:4፤ ደግሞም በጳውሎስ ጽሑፎች፤ ቆላ. 2:15)። ሆኖም፤ አንዳንዴ እሱ እንዲያው የሚለው “በግልጽ” ነው (ዮሐንስ 10:24፤ 11:14፤ 16:25፤29)። በሐዋርያት ሥራ ሐዋርያት ስለ ኢየሱስ ያለውን መልእክት የተናገሩት፤ በተመሳሳይ መልኩ ነበር (በግልጽ) ልክ ኢየሱስ ይናገር እንደነበረው፤ ስለ አብ እና ስለ ዕቅዶቹና ተስፋዎቹ (ሐዋ. 2:29፤ 4:13፤29፤31፤ 9:27-28፤ 13:46፤ 14:3፤ 18:26፤ 19:8፤ 26:26፤ 28:31)። ጳውሎስም ጸሎት እንዲደረግለት ይጠይቅ ነበር፤ ወንጌልን በግልጽነት እንዲሰብክ (ኤፌ. 6:19፤ 1ተሰ. 2:2) እና በወንጌል እንዲኖር (ፊሊጵ. 1:20)። ጳውሎስ በክርስቶስ ያለው የፍጻሜው ተስፋ ግልጽነትና እምነትን ሰጥቶታል፤ ወንጌልን ይሰብክ ዘንድ፤ በአሁኑ ክፉ ዘመን (2 ቆሮ. 3:11-12)። እሱም ደግሞ እምነት ይኖረዋል፤ የኢየሱስ ተከታዮች በተገቢው ያደርጉ ዘንድ (2ቆሮ. 7:4)።

የዚህ ቃል ተጨማሪ ገጽታ አለ። ዕብራውያን እሱን የሚጠቀሙበት በተለየ መልኩ ነው። በክርስቶስ ወደ እግዚአብሔር ለመቅረብና ለእሱ ለመናገር (ዕብ. 3:6፤ 4:16፤ 10:19፤35)። አማኞች ሙሉ ለሙሉ ተቀባይነት አግኝተዋል። ከአብ ጋር የቅርብ ወዳጅ ይሆኑ ዘንድ፣ በወልድ በኩል!

እሱ በአዲስ ኪዳን በብዙ መንገዶች ጥቅም ላይ ውሏል።

1. መተማመን፣ ግልጽነት፣ ወይም ዋስትና፣ እሱም የሚዛመደው ሀ. ሰዎች (ሐዋ. 2:29፤ 4:13፤31፤ 2ቆሮ. 3:12፤ ኤፌ. 6:19) ለ. እግዚአብሔር (1ዮሐንስ 2:28፤ 3:21፤ 4:12፤ 5:14፤ ዕብ. 3:6፤ 4:16፤ 10:19)
 2. በግልጽ ለመናገር፣ በገሐድ፣ ወይም አሻሚ ባልሆነ መንገድ (ማርቆስ 8:32፤ ዮሐንስ 7:4፤13፤ 10:24፤ 11:14፤ 16:25፤ ሐዋ. 28:31)
 3. በሕዝብ ፊት ለመናገር (ዮሐንስ 7:26፤ 11:54፤ 18:20)
 4. ተያያዥ የሆነው መልክ (*parrhêsiazomai*) ጥቅም ላይ የዋለው በግልጽ ለመስበክ ነው። በአስቸጋሪ ሁኔታዎች ውስጥ (ሐዋ. 18:26፤ 19:8፤ ኤፌ. 6:20፤ 1ተሰ. 2:2)
- በዚህ ዐውደ-ጽሑፍ እሱ የሚያመለክተው የፍጻሜውን ጊዜ እምነት ነው። አማኞች የክርስቶስን ዳግም ምጽአት አይፈሩም፤ በመተማመንና በታላቅ ደስታ ነው የሚቀበሉት፣ ምክንያቱም በክርስቶስ ስለሚኖሩ እና ክርስቶስን የመሰለ ሕይወት ስለሚኖሩ።

☐ “ወደ ቅዱስ ስፍራ ለመግባት” አንደኛው የመጽሐፍ ቁልፍ ጭብጥ ወደ እግዚአብሔር መቅረብ ነው። በክርስቶስ ሕይወት እና ሞት፣ በእኛ ምትክ ባገኘነው ይቅርታ መሆኑን አስታውሱ። የብኪ ሊቀ ካህናት ወደ ቅድስተ ቅዱሳን ማደሪያ ድንኳን በዓመት ውስጥ በአንድ ቀን ሁለት ጊዜ ይገባሉ (ዝክ. 9:25)፤ የመታደስ ቀን (ሌዋውያን 16)። አሁን ግን በክርስቶስ መሥዋዕት አማኞች ሁሉ ቀጣይነት ያለው ከእግዚአብሔር ጋር ቅርብ ሊኖራቸው ይችላል (ለመቅረብ ሌላኛው ዘይቤ መጋረጃው ከላይ እስከ ታች መቀደዱ ነው። ማቴ. 27:51፤ ማርቆስ 15:38)።

☐ “በኢየሱስ ደም” ይህ ምትካታዊ ደም አይደለም፤ የሰው ደም እንጂ። እሱም የኢየሱስን መሥዋዕታዊ ሞት ያመለክታል በኃጢአተኛው የሰው ልጅ ምትክ (ሐዋ. 20:28፤ ሮሜ. 3:25፤ 5:9፤ ኤፌ. 1:7፤ 2:13፤ ቆላ. 1:20፤ ዕብ. 9:12፤14፤ 12:24፤ 13:12፤ 1 ጴጥ. 1:2፤19፤ ራዕ. 1:5፤ 5:9)።

10:20 “አዲስ” *prospatos* የሚለው ቃል ፍችው “በሥጋ የታረደ” ነው። እናም እዚህ ጋ ብቻ ነው በአኪ ጥቅም ላይ የዋለው።

☐ “ሕያው መንገድ” ይህ የትንሣኤው ማረጋገጫ ነው። ታርዶ ነበር፤ አሁን ግን በሕይወተ አለ (ራዕ. 5:6) ከዘላለም እስከ ዘላለም!

☐

አለመመቅ	“በመረቀልን”
አኪጀት	“ለእኛ በተመረቀልን”
አየተመት፣ አላት	“እሱ ለእኛ ከፈተልን”
አሊመቅ	“ለእኛ በተከፈተልን”

ይህ የድርጊት የአሁን አመለካኝ ነው። “አዲስና ሕያው መንገድ” የተቀዳጀ፣ ታሪካዊ፣ መንፈስዊ እውነታ ነው። የግሪክ-እንግሊዝኛ ሥርወ-ቃል በዋልተር ባዩር፣ በአርንዶት፣ ጊንግራት፣ እና ዳንካር የተሻሻለ ሁለት የተለያዩ ትርጉሞችን ዘርዝሯል፤ ለዚህ ቃል በዚህ ዐውደ-ጽሑፍ።

1. መንገዱን መከፈት (10:20)
2. መመረቅ ወይም መከፈት በከበረ የአምልኮ ሥርዓት (9:18) (ገጽ 215)።

ዐውደ-ጽሑፍ ለእኔ የሚያመለክተው በእነዚህ ሁለት ክስተቶች መካከል የቀረበ ግንኙነት መኖሩን ነው። በዚህ ያልፎ አልፎ የአኪ ቃል። እንደገናም፣ የኪዳን ማወዳደሪያ በእይታ ላይ ነው፤ ኢየሱስ በደሙ እጅግ የተሻለ መንገድ ከፍቷል፤ ወደ እግዚአብሔር መቅረቢያ እና ኅብረትን ለማጠንከር።

☐ “በመጋረጃው በኩል” ይህ የሚያያዘው ከመቅደሱ ውስጣዊ መጋረጃ ጋር ነው። ከቅዱሱ ስፍራና በቅድስተ ቅዱሳን መካከል (ማቴ. 27:51)። እዚህ መጋረጃው የኢየሱስ “ሥጋ” ነው። እንግዲያውስ ይህ የሚያመለክተው የኢየሱስ ሥጋ ለኃጢአታችን መቆረሱን ነው። ብሎም፣ ወደ እግዚአብሔር መቅረብን ሰጠን (ኢሳ. 52:13-53:12)። የዕብራውያን ደራሲ የመቅደሱን (ቅዱስ ስፍራ) ውጫዊ ክፍል የሚመለከተው፣ ሥጋዊ ግዛትን እንደሚወክል ነው። እንዲሁም ውስጣዊው መቅደስ (ቅድስተ ቅዱሳን) መንፈሳዊው ግዛት። ከዚህ አኳያ ሰማያዊው መቅደስ ከምድራዊው ፈርጅ ጋር ይቃረናል (ዝክ.6:19)።

10:21 “ታላቅ ካህን” ልዩ ርዕስ ተመልከት። ኢየሱስ እንደ ሊቀ ካህን 2:17 ላይ።

☐ “የእግዚአብሔር ቤት” ይህ የሚያመለክተው ብኪን ነው (ዝክ. 3:5) እና አኪ (ዝክ. 3:6፤ 1 ጢሞ. 3:15፤ 1 ጴጥ. 4:17) አማኞች (ኤፌ. 2:11-3:13)። ሙሴ የእግዚአብሔር ቤት አገልጋይ እንደነበረ፣ ኢየሱስም ሊቀ ካህንና ልጅ ነው!

10:22 “እንቅረብ” ይህ የአሁን መካከለኛ (አረጋጋጭ) ሁኔታን ገላጭ ነው። የአማኞች ድፍረት የተመሠረተው በኢየሱስ የተጠናቀቀ ሥራ ላይ ነው። ነገር ግን ይህ ጠቀሜታና ዕድል በደንብ መታቀፍ ይኖርበታል! “መቅረብ” ለአምላኪዎች ጥቅም ላይ የሚውለው እግዚአብሔርን መቅረብ ነው። ተለጣጣቂ ዕድገቱን ተገንዝቡ።

1. በቅን ልቦና እንቅረብ (ቁ. 22)
2. የተስፋችንን ምስክርነት አጥብቀን እንያዝ (ቁ. 23)
3. እንድንገነባታ እርስ በርሳችን እንተያይ (ቁ. 24)

አዲስ ኪዳን (ኤር. 31:31-34) አዲስ ልብና አዲስ መንፈስ ነው፤ ውስጣዊ ፍቅር እና ውጫዊ ሕግ፤ ነጻ ስጦታ በክርስቶስ የተጠናቀቀ ሥራ፤ እሱ ግን መስፈርቶች አሉት፤ የሚጠበቁ ፍሬዎች፤ የሚታዩ ውጤቶች! የደኅንነት ድፍረት መልካም አኗኗርን ያመነጫል! እሱም በቀዳሚነት የእምነት መግለጫን ማጽኛ አይደለም፤ አልያም የሚያዝ ሥነ-መለኮት፤ ግን ክርስቶስን መምሰል እንጂ (ኃጢአት የለሽነት ሳይሆን) ለሁሉም በግልጽ የሚታይ እንዲሆን!

ለ“መቅረብ” የመስፈርቶቹን ዝርዝር አስተውሉ።

- 1. በቅን ልቦና
- 2. በሙሉ የእምነት ዋስትና
- 3. ልባችንን ጸጹሕ እንዲሆን ተረጭተን፤ ከክፉ ሕሊና
- 4. ሰውነታችንን በንጹሕ ውኃ ታጥብን

☐ “ቅን ልብ” ተገቢ ዝንባሌ ለአዲሱ የእምነት ኪዳን ቁልፍ ነው (አዎንታዊ፣ ሕዝ. 36:22-36፤ አሉታዊ፣ ኢሳ. 29:13)። ልዩ ርዕስ 3:8 ላይ ተመልከት።

☐ “በእምነት ሙሉ ዋስትና” ሙሉ ዋስትና የሚያያዘው ከእምነት ጋር ነው! ዋስትናም የሚመሠረተው

- 1. የእምነት ኑሮ እንደ መለወጥ ማስረጃ (ያዕቆብ 2:14-26)
- 2. የክርስቶስ የተጠናቀቀ ሥራ (2 ቆሮ. 5:21)
- 3. የመንፈስ ቅዱስ ምስክርነት (ሮሜ 8:16)

የሰው ጥረት ደኅንነትን ወይም ዋስትናን ሊያመጣ አይችልም። ሆኖም፣ የተለወጠ እና እየተለወጠ ያለ የእምነት ሕይወት ማስረጃ ነው፤ አንዱ በእውነት ለመዋጀቱ። ቅዱሱን እግዚአብሔርን ገግባብ የመገናኘት ውጤት የተቀደሰ የሕይወት አገልግሎት ነው።

መጽሐፍ ቅዱሳዊ ዋስትና ወደ ዶክትሪን ማጽኛ መዞር ፈጽሞ ማለት አይደለም፤ ግን የሚኖሩት ሕይወት እንጂ! ክርስቶስን እናውቃለን እያሉ ነገር ግን በቸልተኝነት፣ ባለመለዩት፣ በዓለማዊ፣ ራስ-ተኮር፣ ፍሬ-አልባ፣ ውጤት-የለሽ፣ መልካም ያልሆነ ሕይወት ለሚኖሩ— ዋስትና የላቸውም! ልዩ ርዕስ 3:14 ላይ ተመልከት።

☐ “ለመንጸት ልባችንን ተረጭተን” ይህ የተጠናቀቀ ተገብሮ አንቀጽ ነው፤ እርሱም የመጀመሪያው ኪዳን ምርቃት አምልኮታዊ ሥርዓት ጠቃሽ የሆነ (ዘጸ. 24:8፤ 1 ጴጥ. 1:2)። የአዲስ ኪዳን የደም መረጨት እጅግ የተሻለ ነው የወደቀውን ሰው ልጅ ኃጢአት ለማጠብ (ዝኪ. 9:9፤14)።

☐ “ከክፉ ኅሊና” ብኪ ሊያስወግድ ያልቻለው ይህንን ነው (ዝኪ. 9:9፤ 10:2)። ሆኖም፣ 1 ጴጥ. 3:21 ተመሳሳይ ግንኙነት ያመጣል፤ በጥምቀትና በንጹሕ ኅሊና መካከል።

☐ “ሰውነታችንን በንጹሕ ውኃ ታጥብን” ይህ የአሁን ተገብሮ አንቀጽ ነው። ይህም ሌላኛው ጠቃሽ ሊሆን ይችላል፤ በመታደስ ቀን ሊቀ ካህኑ ከሚተገብራቸው ድርጊቶች፣ ታሪካዊ ምስያ ከብኪ ጋር፣ በመርጨት ማንጸት (ሌዎ. 8:6፤ 16:4፤ ዘጸ. 29:4፤ 30:17-21፤ ዘኁ. 19:7-8)። ይህ የክርስቲያን ጥምቀትን አያመለክትም።

ይህ ሌላው የብኪ ጠቃሽ ነው ለክብረ-በዓላዊ መታጠቦች። እሱ በግልጽ የሚያሳየው የአምልኮ ሥርዓታዊ የውኃ አጠቃቀም ሊያመለክት የሚችለው (1) ሞት፣ ቀብር፣ እና ትንሣኤን ነው (ሮሜ 6:1-11 እና ቆላ. 2:12) እና (2) ከኃጢአት መታጠብ (ሐዋ. 22:16፤ 1 ቆሮ. 6:11፤ ኤፌ. 5:26፤ ቲቶ 3:5፤ and 1 ጴጥ. 3:21)። ውኃው መንገዱ አይደለም፤ ግን ዘይቤ እንጂ። የጥንቷ ቤተ-ክርስቲያን ሕንጻዎች ስላልነበሯት፣ ሰዎች ወደ ፊት አይመጡም ነበር፤ ክርስቶስን ማመናቸውን ይፋ ለማድረግ፣ አሁን በብዙ ቤተ ክርስቲያኖች እንደሚያደርጉት። በሕዝብ ፊት መመስከራቸውና ማመናቸው የእነርሱ ጥምቀት ነበር። እሱም የኃጢአት ይቅርታ ማግኘታቸውና መንፈስ ቅዱስን መቀበላቸውን ማሳያ አጋጣሚ ነበር (ሐዋ. 2:38) መንገዱ ሳይሆን።

10:23 “እንዳይነቃነቅ የተሰፋችንን ምስክርነት እንጠብቅ” ይህ የአሁን ድርጊት ገላጭ ነው እንደ ተተኳሪ ጥቅም ላይ የዋለ። ይህም የአሁን ገላጮች ሁለተኛው ነው፤ እሱም የሚጠበቀውን እምነት የሚያሳይ (ግን ርግጠኛ ያልሆነ) ምላሽ።

☐ “ተሰፋ” ኪጀት “እምነት” አለው፤ ግን ምንም የግሪክ የእጅ ጽሑፍ ድጋፍ የለውም። “ተሰፋ” የሚለው ቃል ዘወትር የሚያመለክተው የእኛን መክበር ነው፤ በዳግም ምጽአቱ (ዝኪ. 3:6፤ 6:11፤18፤ 7:9፤ 1 ዮሐንስ 3:2)።

☐	
አአመመቅ	“የተሰፋን ቃል የሰጠው የታመነ ነውና”
አኪጀት	“የተሰፋን ቃል ተሰጠው የታመነ ነውና”
አየተመት	“ተሰፋን የሰጠው የታመነ ነውና”
አእት	“እግዚአብሔርን እናምናለን፤ ቃሉን ይፈጽም ዘንድ”
አኢመቅ	“የተሰፋን ቃል የሰጠው የታመነ በመሆኑ”

ብቸኛው ግሥ የድርጊት መካከለኛ (አረጋጋጭ) አንቀጽ “ተሰፋ የተሰጠው” የሚል ነው። ይህ ሥነ-መለኮታዊ ሚዛን ነው ለሦስቱ “እን... ዎች”፣ ቁ. 22-24 ያሉት ዓረፍተ ነገሮች። ይህ የነጻ ደኅንነት አያዎ (ፓራ-ዶክስ)፣ በእግዚአብሔር ተሰጥቷል፣ ተደርጓል፣ እንዲሁም ተጠብቋል፣ እሱም ተገቢ ኪዳናዊ የሰው ምላሽ ማምጣት አለበት! የእግዚአብሔር ለዓላዊነትና የሰው ልጅ ነጻ ፍቃድ ሁለቱም መጽሐፍ ቅዱሳዊ እውነቶች ናቸው፤ እናም በተቃርኖ ሚዛን መያዝ ይኖርባቸዋል።

የእግዚአብሔር ታማኝነት የአማኞች ጠንካራው መተማመን ነው (ዝኪ. 11:11)። የእግዚአብሔር ተሰፋዎች ርግጠኛ ናቸው፤ የእግዚአብሔር ቃል እውነት ነው!

10:24 “እንተያይ” ይህ የአሁን የድርጊት ሁኔታዎ ነው። ደራሲው በርካታ የተለያዩ ቃላት ይጠቀማል፤ ከእኛ አስተሳሰብ ጋር የሚያያዙ፤ ስለ ሥነ-መለኮታዊ ጉዳዮች።

1. ግምት ውስጥ ማስገባት፣ *katanoeo*፣ 1:1፤ 10:24 (ሉቃስ 12:24፣27)
2. መቃኘት፣ *theo*፣ 7:4
3. መገንዘብ፣ *analogizomai*፣ 12:3
4. ግምት ውስጥ ማስገባት፣ 13:7

አማኞች በአምነታቸው በኩል ማሰብ ይኖርባቸዋል።

1. ለምን እውነት እንደሆነ
2. እንዴት መጠቀም እንደሚችል
3. እንዴት ሌሎችን ለመርዳት
4. ዋናው ዓላማ ምንድነው

☐ “እርስ በርሳችን እንድንቃቃ” ይህ ጠንካራ የግሪክ ቃል ነው፤ ዘወትርም በአሉታዊ ፍች። እሱም ሁለት ጊዜ ብቻ ነው በአኪ ጥቅም ላይ የዋለው። ሌላኛው ስፍራ የጳውሎስና የበርናባስ ክርክር ነው፤ ሐዋ. 15:39 ላይ። ይህ ክርክርን ሊያንጸባርቅ ይችላል፤ በሚያምኑትና በማያምኑት አይሁድ መካከል፤ በምክራብ የሚያመልኩት፤ እሱም ቡድኖቹን በተሻለ የሚገልጽ (“እኛ፣” “እናንተ፣” እና “እነርሱ”) የዕብራውያን 6።

☐ “ለፍቅርና ለመልካም ሥራ” እነዚህ የክርስትና እውነተኛ ፍሬዎች ናቸው!

10:25 ቁጥር 24-25 ሦስት ነገሮችን ይዘረዝራል፤ አማኞች ማድረግ የሚኖርባቸው።

1. እርስ በርሳቸው መነቃቃት ይኖርባቸዋል፤ ለፍቅርና ለመልካም ሥራ
2. አንድ ላይ መሰባሰብ (ሥር-ትርጉሙ “ምክራብ” ሲሆን፤ እዚህ ብቻ ነው ጥቅም ላይ የዋለው፤ በአኪ)
3. እርስ በርስ መበረታታት፤ ዳግም ምጽአቱ በመቃረቡ

ይህ ብቸኛው ጽሑፍ ነው፤ በአኪ፤ እርሱም አማኞችን የሚያበረታታ፤ ለአምልኮ አንድ ላይ እንዲሆኑ። ይህም ታሪካዊውን መቼት ሊያንጸባርቅ ይችላል፤ በክርስቲያኖች ላይ የታወጀውን የሮሜ ስደት (ሕጋዊ ያልሆነ ሃይማኖት) አልያም በአንጻራዊነት ተቀባይነት ያገኘው ይሁዲነት (ሕጋዊ የሆነ ሃይማኖት)። እሱም የተለያዩ የአምልኮ ቀናትን ያንጸባርቃል። በጣም ቀደም ብሎ ቤተ ክርስቲያን በይሁዲነት ውስጥ መሰራጨት እንደጀመረች፤ ራቢዎች (ማለትም፤ ጃምኒያ ላይ በፈሪሳውያን ይሁዲነት ተሐድሶ ጊዜ 90 ዓ.ም አካባቢ) “የርግማን” መሐላ አሰናድተው ነበር፤ እያንዳንዱ የምክራብ አባል የሚጠየቀው፤ እሱም የናዝሬቱ ኢየሱስን እንደ ተስፋው መሲሕ አለመቀበልን የሚያካትት። በዚህ ነጥብ ላይ አብዛኞቹ አማኞች ምክራብን ለቀው ወጥተዋል፤ ከነ ሰንበት ድርጊቶቹ፤ ነገር ግን በእሱድ አምልኮቸው በቤተ ክርስቲያን ቀጥለዋል። ያዕቆብ 2:2 “ምክራብ” የሚለውን ቃል የሚጠቀመው ለክርስቲያን የአምልኮ ስፍራ ነው፤ ዕብ. 10:25 እንደሚያደርገው።

☐ “ቀኑ” ይህ የሚያመለክተው ዳግም ምጽአቱን ነው። በተከታዮቹ ቁጥሮች መሠረት፤ እሱ ደግሞ ከፍርድ ቀን ጋር ይያያዛል።

ዕብራዊያን : 10:26-31
²⁶የእውነትን እውቀት ከተቀበልን በኋላ ወደን ኃጢአት ብናደርግ ከእንግዲህ ወዲህ ስለ ኃጢአት መሥዋዕት አይቀርልንምና፤ ²⁷የሚያስፈራ ግን የፍርድ መጠበቅ ተቃዋሚዎችንም ሊበላ ያለው የእሳት ብርታት አለ። ²⁸የሙሴን ሕግ የናቀ ሰው ሁለት ወይም ሦስት ቢመሰክሩበት ያለ ርኅራኄ ይሞታል፤ ²⁹የእግዚአብሔርን ልጅ የረገጠ ያንንም የተቀደሰበትን የኪዳኑን ደም እንደ ርዥስ ነገር የቆጠረ የጸጋውንም መንፈስ ያክፋፋ፤ እንዴት ይልቅ የሚብስ ቅጣት የሚገባው ይመስላችኋል? ³⁰በቀል የእኔ ነው፤ እኔ ብድራትን እመልሳለሁ ያለውን እናውቃለንና፤ ደግሞም፡- ጌታ በሕዝቡ ይፈርዳል። ³¹በሕያው እግዚአብሔር እጅ መውደቅ የሚያስፈራ ነው።

10:26 “እኛ ግን” ይህ የተለመደው ሁኔታዊ ዓረፍተ ነገር አይደለም። ፍጹም ባለቤት ሊሆን ይችላል (*hamartanonton hemon*) እሱም የሚሠራው እንደ PROTASIS ነው (እንደ ሐረግ)።

በሚያስገርም መልኩ ደራሲው ከሰዎች አኳያ ራሱን የሚገልጸው በፍቃደኝነት ኃጢአት ከሚሠራው ወገን ነው፤ ይህ ግን ጽሑፉ ዘዴ ሊሆን ይችላል (የዕርማት ብዙኃነት) እንደ 2:3 ተመሳሳይ። አንደኛው መደብ ወዲያውኑ ሊለየው አይችልም። ቁ. 26-29 ከተነገረላቸው ወገኖች ጋር። ይኸው ተመሳሳይ ዓይነት ጽሑፍ ዘዴ፤ አንደኛ መደብን የሚጠቀም 1 ቆሮ. 13:1-3 ይገኛል።

☐ “ወደ ኃጢአት ማድረግ” “ወደ” ቀድሞ ተቀምጧል በግሪክ፤ ለአጽንዖት። ቃሉ ተመሳሳይ ሊሆን ይችላል፤ ከብኪ “የትዕቢተኝነት” ኃጢአት ጋር (5:2 ላይ ያለ ማስታወሻ)። የግሁ ሰዋሰዋዊ ቅርጽ (የአሁን የድርጊት ቦዝ አንቀጽ ባለቤት አመልካች ተባዕታይ አንደኛ መደብ የብዙ) በአንዳንዶች ጥቅም ላይ ውሏል፤ ይህ የሚያመክተው በኃጢአታቸው የቀጠሉትን አማኞች በመጥቀስ አስተያየት ለመስጠት። እነርሱ ኃጢአት መሥራትን ካቆሙ ፍርዱን ሊያስቀሩ ይችላሉ። ሆኖም፤ ይህ ምዕራፍ 6 እና 10:26-29 ላይ ካለው ከክፉ ሐሳብ ዐውደ ጽሑፍ ጋር አይገጥምም። ይህ የሕይወትና ሞት ማስጠንቀቂያ ነው፤ አንድ ጊዜ የወጣ ሁልጊዜም ወጣ ማስጠንቀቂያ፤ ኢየሱስን አለመቀበል፤ ጥርት ባለው የመገለጥ ብርሃን ፊት፤ እጅግ የጨለመውን መንፈሳዊ ሌሊት ሊያመጣ ይችላል።

☐ “የእውነትን እውቀት ከተቀበልን በኋላ” የእንግሊዝኛው ግሥ “መቀበል” የድርጊት የአሁን ያልተወሰነ ነው። ይህ የትርጓሜው ችግር ዋነኛ ነጥብ ነው። እነርሱ ሙሉውን የተግባር እውቀት ተቀብለው ከሆነ (*epignosko*) የ (ተወሰነውን አንቀጽ) እውነት፤ ይህ ድምጽ እንደ አማኞች ነው! ይህ ተመሳሳይ ሥነ መለኮታዊ ጉዳይ ነው እንደ 6:4-6።

መቀበል የሚገባው ቀላል፤ ግልጽ፤ ቁልጭ ያለ ትርጓሜ አለመኖሩን ነው። የእኔ የግል ፍራቻ፤ ማለትም የገዛ ራሴ ቅድሙ-አቋም ሁነኛው ግልጽ ጽሑፍ ላይ ተጽዕኖ እንዳያሳርፍ ነው። እርሱ መቋቋም ይኖርበታል፤ ስልታዊውን፤ ክፍለ-ሃይማኖታዊ አጀንዳ፤ እሱም ይህንን ኃይለኛ፤ ተመስጧዊ ጽሑፍ ዝም የሚያሰኝ። ጉዳዩ ኃጢአት የሚሠሩ አማኞች አይደለም። ጉዳዩ እምነት ያቆሙ አማኞች ነው! ሥነ-መለኮቱን ልቀበለው አልችልም (1) ደኅንነትን የሰው ሥራ ጥገኛ የሚያደርገውን ወይም (2) ዋስትናን ወደ ቀናዊ ሥልጣናዊ አዋጅ የሚቀይረውን፤ እሱም ከክርስትና

ሕይወት ጋር ሙሉ ለሙሉ የማይዛመድ። እኔ የመጥፋት፣ የመዳን፣ የመጥፋት፣ የመዳን፣ የመጥፋት፣ የመዳንን ሥነ-መለኮት አልቀበልም! ደግሞም እኔ “አንድ ጊዜ የዳነ፣ ሁልጊዜ ዳነ” የሚለውንም ሥነ-ነለኮት አልቀበልም። እሱም ቀጣይነት ካለው እምነትና የሕይወት ስልት እምነት ጋር የማይዛመድ። ስለዚህ፣ ምን ላድርግ? ጽሑፉን እተረጉማለሁ፡ በታሪካዊ መቼቱ፣ በጽሑፉ ወውዱ፣ በሰዎች የገለጸው፣ በቃላት አመራረጡ፣ በዘውጉ፣ እና በትይዩ ምንባቦቹ። መቀበል የሚኖርብኝ፣ ያደረግሁት ነገር ሁሉ በ6፡4-6 ላይ እና 10፡26-29 ላይ፣ ትንሽ አማራጭ ይኖራል ነገር ግን ከጸጋው ርቀው የወደቁ አማኞች። ሆኖም፡

1. ታሪካዊ መቼቱ፣ የመጽሐፍ አይሁዳዊነት፣ እና የሰደት መኖር ዋነኞቹ ጉዳዮች ናቸው
2. ጽሑፉ ወውዱ (ዝኪ. 5፡11-6፡12) እና ሦስቱ ወገኖች (ዝኪ. “እኛ፣” “እናንተ፣” እና “እነርሱ”) አይሁዳዊ መቼትን የሚገልጹ ይመስላሉ የ“አማኝ አይሁድ” እና “የማይምኑ አይሁድ” በምክራብ መቼት የሚያመልኩና ኅብረት የሚያደርጉ
3. በርካታ የብኪ ጥቅሶች አጠቃቀም፣ ከመቅደስ ጋር በተያያዘ፣ ምክራብ የሚለው ቃል አጠቃቀም (ዝኪ. 10፡25)፣ እና የእምነት ጥቅል ጥሪ፣ ሁሉም የሚያመለክቱት ከብኪ ጋር ቅርበት ላለው አንባቢ ነው

ስለዚህ፣ ጽሑፉ ከተተረጎመ በኋላ፣ እኔ እንደማስበው የተሻለው አጠቃላይ ማብራሪያ (ያለ ችግሮቹና ግምቶቹ ሳይሆን) ታሳቢው ታሪካዊ ዳግም ግንባታ ነው የአር. ኢ. ግሌዚ፣ ኤር. ቀላል ደንገንት የለም። በኢንግሊዝ አታሚ የታተመ፣ 1966።

ዕብራውያን የተለየ መጽሐፍ ይመስላል፣ ለተመረጠ ወገን። ያ ማለት ለዛሬ ዘመን ምንም መልዕክት የለውም ማለት ነውን? የዚህ ተመስጧዊ ደራሲ ማስጠንቀቂያዎች (ከያዕቆብ፣ ጳውሎስ፣ እና ከ 2 የሐንስ ጸሐፊ ጋር) አማኞችን ያነቃቃሉ፣ የውድድሩን ሩጫ እንዲቀጥሉ (ኤፍ. ኤፍ. ብሩግ፣ መልሶች ለጥያቄዎች፣ ገጽ 124-125 ተመልከት)! መልሱ ለቀላል ሃይማኖታዊነት፣ አልያም ከፍርሃት ከመነጨ ሕጋዊነት ላይ አያርፍም፣ ነገር ግን በመልካም የእምነት ሕይወት እንጂ፣ ወደ ቅድስና ጥረት በማድረግ፣ በሙሉ፣ በተጠናቀቀ፣ እና በፍጻሜ ደንገንት የምስጋና ባሕርይን በማፍራት እንጂ (ዝኪ. 10፡14) በክርስቶስ በኩል በእምነት።

10፡27 “ፍርድ” ደራሲው ደግሞ ደጋግሞ አጽንዖት ይሰጣል፣ አማኞች በክርስቶስ ስላላቸው አስደናቂ ተስፋ፣ ነገር ግን አሉታዊ ጎኑ እንደ ግፊት ነው፣ ፍርድ እየመጣ ነው፣ እናም ሁሉም በቅዱሱ እግዚአብሔር ፊት ይቆማሉ (ዝኪ. 9፡27፣ ገላ. 6፡7)።

☐ “ተቃዋሚዎችንም ሊበላ ያለው የእሳት ብርታት” ይህ የኢ.ሳ. 26፡11 ጠቃሽ ነው። እሳት ዘወትር የሚያያዘው ከቅድስና ወይም ከማንጻት ጋር ነው። እግዚአብሔር ሥነ-ምግባራዊ ሕላዌ ነው፣ የእሱ ፍጥረትም ሥነ-ምግባራዊ እውነታ ነው። ሰዎች የእርሱን ሕግ መስበር አይችሉም፣ እራሳቸውን በእርሱ ሕግ ይሰብራሉ እንጂ።

ልዩ ርዕስ፡ እሳት (ቢዲቢ 77)

እሳት ሁለቱንም፣ አዎንታዊም ሆነ አሉታዊ ፍችዎች አሉት፣ በመጽሐፍ ቅዱስ።

ሀ. አዎንታዊ/Positive

1. ያሞቃል (ኢ.ሳ. 44፡15፣ የሐንስ 18፡18)
2. ብርሃን (ኢ.ሳ. 50፡11፣ ማቴ. 25፡1-13)
3. ያበሰላል (ዘጸ. 12፡8፣ ኢ.ሳ. 44፡15-16፣ የሐንስ 21፡9)
4. ያጠራል (ዘኁ. 31፡22-23፣ ምሳ. 17፡3፣ ኢ.ሳ. 1፡25፣ 6፡6-8፣ ኤር. 6፡29፣ ሚል. 3፡2-3)
5. ቅድስና (ዘፍ. 15፡17፣ ዘጸ. 3፡2፣ 19፡18፣ ሕዝ. 1፡27፣ ዕብ. 12፡29)
6. የእግዚአብሔር አመራር (ዘጸ. 13፡21፣ ዘኁ. 14፡14፣ 1 ነገሥ. 18፡24)
7. የእግዚአብሔር ኃይል ማስታጠቅ (ሐዋ. 2፡3)
8. ጥበቃ (ዘካ 2፡5)

ለ. አሉታዊ / Negative

1. ያቃጥላል (ኢ.ሳ. 6፡24፣ 8፡8፣ 11፡11፣ ማቴ. 22፡7)
2. ያጠፋል (ዘፍ. 19፡24፣ ሌዋ. 10፡1-2)
3. ቁጣ (ዘኁ. 21፡28፣ ኢ.ሳ. 10፡16፣ ዘካ. 12፡6)
4. ቅጣት (ዘፍ. 38፡24፣ ሌዋ. 20፡14፣ 21፡9፣ ኢ.ሳ. 7፡15)
5. የተሳሳተ መናፍቆትን ምልክት (የፍጻሜ) (ራዕ. 13፡13)

ሐ. የእግዚአብሔር ቁጣ በኃጢአት ላይ የሚገለጠው በእሳት ዘይቤዎች ነው

1. የእሱ ቁጣ ይነዳል (ሆሴ. 8፡5፣ ሶፎ. 3፡8)
2. እሱም እሳትን ያወጣል (ነህ. 1፡6)
3. ዘላለማዊ እሳት (ኤር. 15፡14፣ 17፡4)
4. የመጨረሻው ፍርድ (ማቴ. 3፡10፣ 13፡40፣ የሐንስ 15፡6፣ 11 ተሰ. 1፡7፣ 11 ጴጥ. 3፡7-10፣ ራዕ. 8፡7፣ 16፡8)

መ. በመጽሐፍ ቅዱስ እንዳሉ በርካታ ዘይቤዎች (ማለትም፣ እርሾ፣ አንበሳ) እሳትም በረከት ወይም መርገም ሊሆን ይችላል፣ በወውድ ጽሑፉ ላይ በመመሥረት ።

10፡28

አአመመቅ
አኪጆት
አየተመት
አእት
አአመቅ

“የሙሴን ሕግ ወደ ጎን ያደረገ”
“የሙሴን ሕግ የናቀ”
“የሙሴን ሕግ የተላለፈ”
“የሙሴን ሕግ ያልታዘዘ”
“የሙሴን ሕግ ችላ ያለ”

ይህ ጠንካራ ቃል ነው፣ ፈቅዶ የመናቅ። የዕብራውያን መልእክት ማስታወሻ ላይ፣ ኢ.ሊንግዎርዝ እና ኒዳ ይላሉ።

“አለማክበር የሚለው ቃል፣ ጠንካራ ቃል ነው፣ ለድንገተኛ ኃጢአት ጥቅም ላይ ያልዋለ፣ ነገር ግን ሙሉውን ኪዳን መስበር ነው (ሕዝ. 22:26)፣ ለምሳሌ፣ ጣኦትን በማምለክ (ዘዳ. 17:2-7)፣ ሐሰተኛ ትንቢት (ዘዳ. 18:20)፣ ወይም ስድብ (ሌዋ. 24:13-16) (ገጽ. 236)።

☐ “ሁለት ወይም ሦስት ቢመሰክሩበት ያለ ርኅራኄ ይሞታል...” በብኪ የሞት ፍርድ ሁለት ምስክሮችን ዘወትር ይፈልጋል (ዘዳ. 17:6፤ 19:15)። አለመታዘዝ መዘዝ አለው!

10:29 “እንዴት ይልቅ የሚብስ” ይህ መከራከሪያ ነው፣ የአነስተኛው (የሙሴ ኪዳን) ከሚበልጠው (የአብሱስ ኪዳን)። ይህ ማወዳደሪያ የዕብራውያን ጭብጥ ነው።

☐ “በእግር የረገጠ” ይህ ምስያ ፍችው በማዋረድ መያዝ ነው (ዝኪ. 6:6)። ይህ የድርጊት የአሁን አንቀጽ ነው፣ እሱም የተጠናቀቀ ድርጊትን የሚያመለክት፣ ቀጣዩ አንቀጽ እንዳደረገው።

ልዩ ርዕስ: “የእግዚአብሔር ልጅ”

ይህ አንደኛው የአዲስ ኪዳን የአብሱስ መጠሪያ ነው። እሱ በርግጥ መለኮታዊ ፍች አለው። እሱም አብሱስን የሚያካትተው እንደ “ልጅ” ወይም “የኔ ልጅ” እና እግዚአብሔርን እንደ “አባት” ነው። እሱ በአዲስ ኪዳን 124 ጊዜ ተከስቷል። የአብሱስ የገዛ ራሱ መጠሪያ፣ “የሰው ልጅ” እንኳ፣ መለኮታዊ ፍች አለው፣ ከዳን. 7:13-14።

- በብኪ “ልጅ” የሚለው መጠሪያ አራት የተለዩ ምድቦችን ያመለክታል።
- ሀ. መላእክት (ዘወትር በብዙ ቁጥር፣ ዘፍ. 6:2፤ ኢዮብ 1:6፤ 2:1)
- ለ. የአስራኤል ንጉሥ (ዘ ሳሙ. 7:14፤ መዝ. 2:7፤ 89:26-27)
- ሐ. የአስራኤል ሕዝብ በጥቅሉ (ዘጸ. 4:22-23፤ ዘዳ. 14:1፤ ሆሴዕ. 11:1፤ ማል. 2:10)
- መ. የአስራኤል ፈራጆች (መዝ. 82:6)

እሱ ሁለተኛው አጠቃቀም ነው፣ ከአብሱስ ጋር በተያያዘ። በዚህም መልኩ “የዳዊት ልጅ” እና “የእግዚአብሔር ልጅ” ሁለቱም ከዘ ሳሙኤል 7፤ መዝሙር 2 እና 89 ጋር ይዛመዳል። በብኪ “የእግዚአብሔር ልጅ” ፈጽሞ ጥቅም ላይ አልዋለም በተለይ መሲሕን በተመለከተ፣ እንደ መዳረሻው ንጉሥ እሱም የአስራኤል “የተቀባ ሹም” በቀር። ሆኖም፣ በቀይ ባሕር ጥቅሎች ከመሲሐዊ ማዕርግ ጋር በተያያዘ የተዘወተረ ነው (የተለየውን ዋቢ በአብሱስና ወንጌላት መዝገበ ቃላት፣ ገጽ 770 ተመልከት)። ደግሞም “የእግዚአብሔር ልጅ” መሲሐዊ ማዕርግ ነው፣ በሁለቱ መጽሐፍ ቅዱሳዊ የአይሁድ የምጽዓት የጽሑፍ ሥራዎች (ዘ ኢስድራስ 7:28፤ 13:32፤37፤52፤ 14:9 እና ሄኖክ 105:2)።

የእሱ የአዲስ ኪዳን ዳራ፣ ለአብሱስ እንደሚያመለክተው በብዙ ምድቦች መልካም ሆኖ ተጠቃሏል።

1. የእሱ ቅድመ-ሕላዌ (ዮሐንስ 1:1-18)
2. የእሱ የተለየ (የድንግል) ልደት (ማቴ. 1:23፤ ሉቃስ 1:31-35)
3. ጥምቀቱ (ማቴ. 3:17፤ ማርቆስ 1:11፤ ሉቃስ 3:22። ከሰማይ የመጣው የእግዚአብሔር ድምጽ የመዝሙር 2ን ንጉሠ ነገሥት ከአሳይያስ 53 መከረራተቀባይ አገልጋይ ጋር ያስተሳስረዋል)።
4. የእሱ የሰይጣን ፈተና (ማቴ. 4:1-11፤ ማርቆስ 1:12፤13፤ ሉቃስ 4:1-13። እሱ ልጅነቱን እንዲጠራጠር ተፈትኗል ወይም ቢያንስ ተግባሩን እስኪጠናቅቅ ድረስ፣ በተለያዩ መልኩ፣ ከመስቀል ይልቅ)።
5. ተቀባይነት በማያገኙ ምስክሮች ለእሱ የተደረገ ማረጋገጫ
 - ሀ. አጋንንት (ማርቆስ 1:23-25፤ ሉቃስ 4:31-37፤41፤ ማርቆስ 3:11-12፤ 5:7)
 - ለ. የማያምኑ (ማቴ. 27:43፤ ማርቆስ 14:61፤ ዮሐንስ 19:7)
6. በደቀ-መዛሙርቱ ስለሱ የተደረገ ማረጋገጫ
 - ሀ. ማቴ 14:33፤ 16:16
 - ለ. ዮሐንስ 1:34፤49፤ 6:69፤ 11:27
7. የገዛ ራሱ ማረጋገጫ
 - ሀ. ማቴዎስ 11:25-27
 - ለ. ዮሐንስ 10:36
8. እግዚአብሔርን እንደ አባት የተጠቀመበት ቤተሰባዊ ዘይቤ
 - ሀ. “አባ” እያለ ለእግዚአብሔር የተጠቀመበት
 - 1) ማርቆስ 14:36
 - 2) ሮሜ 8:15
 - 3) ገላትያ 4:6

ለ. በተደጋጋሚ አባት (*patēr*) እያለ መጠቀሙ፣ ከመለኮት ጋር ያለውን ዝምድና ለመግለጽ ለማጠቃለል፣ የ “እግዚአብሔር ልጅ” የሚለው ማዕርግ ታላቅ ሥነ-መለኮታዊ ፍች አለው፣ ብኪን እና የሱን ተስፋ ቃሎችን ምድቦች ለሚያውቁ፣ ነገር ግን የአዲስ ኪዳን ጸሐፊት የሱን ከአሕዛብ ጋር ያለ አጠቃቀም ይረብሻቸዋል። ምክንያቱም ጣዖት አምላኪነት የኋላ ታሪክ ስለነበራቸው፣ የ “አማልክት”፣ እነሱም ሴቶችን ወስደው የዘርያ ውጤት መሆኑን ስለሚቀበሉ፣ ይህም “የተለዩ ሰዎች” ወይም “ኒፊሊም” ስለሚሏቸው።

☐ “የቆጠረ” ይህ የሚለው የሆን ተብሎ ድርጊቶችን ነው፣ የምርጫ ውጤት።

☐ “ርድስ” ይህ የሚያመለክተው አንድ ነገር በክብረ በዓል አኳያ ርድስ ሲሆን ነው፣ ለተፈለገበት ዓላማ ብቁ ያልሆነ።

☐ “ያንገም የተቀደሰበትን የኪዳንን ደም” እዚህ ጥያቄው የሚያያዘው ከግሁ ጋር ነው (የድርጊት ተገብሮ አመለካኛ)። ይህ የሚያመለክተው ከመነሻው ያለውን አለመቀበል ነው፤ አዲስ ኪዳንን፣ ወይስ ከአዲስ ኪዳን መመለስን ነው? የድርጊት አንቀጾቹ በቀዳሚው ሐረግ ላይ እና በድርጊት ተገብሮ አንቀጽ በተከታዮህ ሐረግ የሚያመለክተው ከመነሻው አለመቀበልን ነው።

በዚህ ትርጓሜ ላይ ያለው ችግር፣ በዕብራውያን በሁሉም ስፍራ “መቀደስ” ጥቅም ላይ የዋለው፣ አማኞችን ማመለከቱ ነው (ዝክ. 2፡11፤ 9፡13፤ 10፡10፤14፤ 13፡12)። ለእኔ ጉዳዩ የሚሆነው ኪዳን መጠበቅ ነው። ለሁሉምም አምላክ ከደንበኞች ጋር የተያያዘ ኪዳን አበጅቷል። ነጻ ነው፤ ለሁሉም ነው፤ ነገር ግን መቀበል የሚኖርበት (የሰዎች ነጻ ፍቃድ)፣ በሰሜታዊ ምላሽ አይደለም (ማቴ. 13፡20-22)፤ አልያም ከቤተ ክርስቲያን ጋር ጎብኪት በማድረግ (1 ዮሐንስ 2፡19)። ማመን ቁልፍ ነው። የሚያምኑ/እምነት/መታመን (ሁሉም ታሳቢ ትርጉሞች ናቸው የpisteuo) ድነዋል፤ እናም ዋስትና አላቸው። የዕብራውያን መንታ ማስጠንቀቂያ (1) የወንጌልን ስጦታ መቀበል እና (2) በእርሱም መራመድ ነው። አንዱ ከመቀበል ቢጎድል— ፍርድ፤ አንዱ ማመኑን ቢያቆም— ፍርድ!

☐ “የጸጋውንም መንፈስ ያክፋፋ” እሱ ስለ ኃጢአት ይከሰታል፤ ወደ ክርስቶስ ያመጣናል፤ በክርስቶስ ያጠምቀናል እንዲሁም እንደ አማኞች ክርስቶስን በውስጣችን ይሰላል (ዮሐንስ 16፡8-11)። መንፈስ ቅዱስ ይሰደባል ወይም ያክፋፋል አማኞች የእርሱን ምልጃ እና ወቀሳውን ባልተቀበሉት ጊዜ። አንዳንድ የዚህ መጽሐፍ ተቀባዮች ክርስቶስን አልተቀበሉትም ነበር፤ ግልጽ የሆነ መገለጥ ከሌሎች የምጥራብ አባላት እየታየ እያለ (መግቢያ ላይ ተቀባዮችን ተመልከት)።

10፡30 “በቀል” ይህ ከሴፕቱዋጂንት ዘዳ. 32፡35ሀ እና 36ሀ የተጠቀሰ ነው። ይህ ቁጥ አይደለም፤ ነገር ግን የተሟላ ፍትሕ ነው፤ ለተካተቱት ሁሉ የሚሰጥ።

☐ “እግዚአብሔር በሕዝቡ ይፈርዳል” ይህም ከሴፕቱዋጂንት ዘዳ. 32፡36ሀ ተጨማሪ ጥቅስ ነው። የዕብራይስጡ ጽሑፍ “ማረጋገጫ” አለው፤ ከ “ፍርድ” ይልቅ። ይህ ሐረግ አንድምታው በፍቃዳቸው ኃጢአትን የሠሩት በእንደ ወቅት የእግዚአብሔር ሰዎች ነበሩ? ዘወትር የብኪ ጥቅስ አንደኛው ገጽታ ብቻ ይተኮርበታል። እሱ ምናልባት “ፍርድ” ይሆናል፤ ያ ነው የጥቅስ ዓይነተኛ ነጥብ፤ ከዋናው ዐውደ-ጽሑፍ ላይ ሳይሆን፤ አመንዝራይቱን እስራኤልን የሚጠቅስ። ደራሲው፣ እግዚአብሔር የዝ ሕዝቡን በፍርድ አለመቀበሉን፣ በመጽሐፉ ሁሉ እንደ ማስጠንቀቂያ ተጠቅሞበታል።

10፡31 “በሕያው እግዚአብሔር እጅ መውደቅ የሚያስፈራ ነው” ይህ ሐረግ (ዝክ. 3፡12) የሚያንጸባርቀው የእግዚአብሔርን የኪዳን ስም “ያህዌ”ን ነው (ዘጸ. 3፡14)፤ ከዕብራይስጥ “የመሆን ግሥ” (ማቴ. 16፡16)። 2፡7 ላይ ልዩ ርዕስ ተመልከት። አለማመን ዘላለማዊ ውጤትን (መዘዝን) ያሳጭዳል!

ዕብራይስጥ : 10፡32-39
³²⁻³³ነገር ግን ግማሽ በነቀፋና በጭንቅ እንደ መጫወቻ ስለ ሆናችሁ ግማሽም እንዲህ ካሉት ጋር ስለ ተካፈላችሁ፤ ብርሃን ከበራላችሁ በኋላ መከራ በሆነበት በትልቅ ተጋድሎ የጸናችሁበትን የቀደመውን ዘመን አስቡ። ³⁴የሚበልጥና ለዘወትር የሚኖር ገንዘብ በሰማይ ራሳችሁ እንዳላችሁ አውቃችሁ። በእስራይት ራራችሁልኝ የገንዘባችሁንም ንጥቂያ በደስታ ተቀበላችሁ። ³⁵እንግዲህ ታላቅ ብድራት ያለውን ድፍረታችሁን አትጣሉ። ³⁶የእግዚአብሔርን ፈቃድ አድርጋችሁ የተሰጣችሁን የተሰፋ ቃል እንድታገኙ መጽናት ያስፈልጋችኋልና። ³⁷ና በጣም ጥቂት ጊዜ ነው፤ ሊመጣ ያለውም ይመጣል አይዘገይምም፤ ³⁸ደቂቅ ግን በእምነት ይኖራል ወደ ኋላም ቢያፈገፍግ፤ ነፍሴ በእርሱ ደስ አይላትም። ³⁹እኛ ግን ነፍሳቸውን ሊያድኑ ከሚያምኑ ነን እንጂ ወደ ጥፋት ከሚያፈገፍጉ አይደለንም።

10፡32 “የቀደመውን ዘመን አስቡ” ይህ የአሁን መካከለኛ ተተካሪ ነው፤ 5፡12ን የሚጠቅስ።

☐ “ብርሃን ከበራላችሁ በኋላ” ይህ ለማያምኑት ወገኖች ጥቅም ላይ የዋለ ነው፤ 6፡4 ላይ ያሉት። መልእክቱ የሚደርሳቸው ሁለት ወገኖች እንዳሉ አምናለሁ።

1. የእግዚአብሔርን ኃይል ያዩ አይሁድ፤ በአማኝ ጻደኞቻቸው ሕይወትና ምስክርነት
2. አማኝ አይሁድ በምጥራብ መቼት ገና እያመለከቱ ነው

“እናንተ” የሚለው ቁ. 32-36 ላይ ያለው ከቁ. 26-31 ጋር ይቃረናል (እንደ 6፡9-12 ከ6፡4-8 ጋር)።

☐ “የጸናችሁበትን” ይህ ዘይቤ ነው ለስፖርታዊ ግጥሚያ (ዝክ. 12፡1፤2፤3፤7)።

☐ “መከራ በሆነበት በትልቅ ተጋድሎ” ይህ የሚያመለክተው በቤተ ክርስቲያን ላይ የወደቀውን ስደት ነው፤ ምጥራብን ሳይሆን፤ ምክንያቱም ይሁዲነት በሮሜ ሥር ሕጋዊ ሃይማኖት በመሆኑ፤ ክርስትና ግን አልነበረም። ይህ አንቀጽ የሚያመለክተው እነርሱ በመከራ ውስጥ የሚያልፉትን ሌሎችን መደገፋቸውን ነው፤ እንዲሁም አንዳንዶችን ተግዳሮት መካፈላቸውን (ዝክ. ቁ. 33-34፤ 6፡10)።

10፡34 “ለእስረኞች” አንዳንድ ክርስቲያኖች ታስረው ነበር፤ ግን የመልእክቱ ተቀባዮች ሳይሆኑ። እነርሱ አማኞች ነበሩ፤ ነገር ግን ሙሉ ለሙሉ በቤተ ክርስቲያን አልተገለጡም ነበር። ይህም ለአተያዩ አዲስ ማስረጃ ሊሆን ይችላል፤ እነርሱ አማኝ አይሁድ ነበሩ፤ ገና በምጥራብ የሚያመልኩ ለሚለው (መግቢያ ላይ፤ ተቀባዮችን ተመልከት)።

ኪጀት “በእስራይት” የሚል አለው፤ ይኸውም በርካታ ተንታኞች ለጳውሎስ ደራሲነት እንደ ማስረጃ የሚጠቀሙበት። ሆኖም፤ በርካታ ታሳቢ የእጅ ጽሑፍ ልዩነቶች አሉ። (1) “በእስራት” (P¹³፣ A፣ D*፣ እና ፕሌይት እና ፕሊታ ትርጉሞች)፤ (2) “በእስራት” (P⁴⁶፣ Ψ፣ እና በአራጅን ጥቅም ላይ የዋለው የግሪክ ጽሑፍ)፤ እና (3) “በእስራይት” N፣ D²፣ K፣ L፣ P እና የግሪክ ጽሑፍ በአሌክሳንደሪያው ክሌመንት ጥቅም ላይ የዋለ)።

☐ “የገንዘባችሁንም ንጥቂያ በደስታ ተቀበላችሁ” ይህ ርግጠኛ የሆነ ማስረጃ ነው፤ በክርስቶስ ባለ ተስፋችንና በእርሱ ባለ ርስታችን (ዝክ. 9፡15፤ 11፡16፤ 13፡14፤ ማቴ. 5፡12፤ ሉቃስ 6፡22-23፤ ሮሜ. 5፡3፤ 8፡17)።

☐ “የተሻለ” 7:7 ላይ ያለውን ሙሉ ማስታወሻ ተመልከቱ።

10:35-36 እነዚህ ቁጥሮች የአማኝ ወገኖችን መሻት ይዘዋል (1) ድፍረታቸውን እንዳይጥሉ (ዝክ. 3:6፤ 4:16፤ 10:19) እና (2) እንዲታገሡ (ዝክ. 12:1-3)። በብዙ መንገዶች ይህ ደምጸቱ እንደ ሰባቱ አብያተ ክርስቲያናት መልእክት ነው ራዕ. 2-3 ላይ (ዝክ. 2:3፤5፤7፤10፤11፤13፤ 16፤17፤19፤25፤ 26፤ 3:2፤3፤5፤10፤ 11፤12፤20)። እውነተኛ አምነት የሚታገሥ አምነት ነው 1 ዮሐንስ 2:19)። የእግዚአብሔር የኪዳን ተስፋዎች መቀበልና መያዝ ይኖርባቸዋል። ልዩ ርዕስ 4:14 ላይ ተመልከት።

በደኅንነት ጉዳይ ላይ ርግጠኛው ነገር፣ ተጋድሎ የሚያደርጉ አማኞች አይደሉም፤ ነገር ግን የበዙ ዘመናዊ ምዕራባዊ የቤተ ክርስቲያን አባላት ናቸው እንጂ፤ እነርሱም በሕይወታቸው ምንም የአምነት ማስረጃ የሌላቸው። ቀላል አማኝነት፣ በደኅንነት ላይ በተጋነነ መልኩ መያያዝ፣ ቤተ ክርስቲያኖቻችንን በሕፃናት ክርስቲያኖች ሞልቶታል፤ ያልዳኑ ሰዎችም በክርስቲያን ልብስ ይገኛሉ! ደቀ መዛሙርትነትና ፍጹም ለሆነ ቅድስና መጠራት፣ በቁሳዊነት፣ በካፒታሊስትነት፣ በሞራል ውድቀት፣ በምዕራባዊ ዘመናዊ ባህል ጠፍተዋል። ደኅንነት ወደ ምርትነት ተቀይሯል (ወደ መንግሥተ ሰማያት መግቢያ ትኬት፣ በራስ-ተኮር ሕይወት መጨረሻ ላይ ወይም የአሳት አደጋ ዋስትና ፖሊሲ፣ እየተቀጠለ ላለው ኃጢአት)፣ በየዕለቱ ከሆነ፣ ከሚያድግ፣ ከእግዚአብሔር ጋር ከሆነ ግላዊ ግንኙነት ይልቅ። የክርስትና ግብ ስንሞት መንግሥተ ሰማያዊ አይደለም (ውጤት)፣ ነገር ግን አሁን ክርስቶስን መምሰል ነው እንጂ!! እግዚአብሔር አምሳሉን በሰው ልጅ መመለስ ይፈልጋል፤ ስለዚህም የወደቀውን የሰው ልጅ ሊደርሰው ይችላል፤ በክርስቶስ በሆነው የደኅንነት ነጻ ስጦታ። የዳንካው ልናገለግል ነው! ደኅንነት የአገልግሎት ሕይወትና ደቀ መዛሙርትነትን የሚያመጣ ነው።

ልዩ ርዕስ፡ የጽናት አስፈላጊነት

መጽሐፍ ቅዱሳዊ መሠረተ አምነቶች፣ ከክርስቲያን ሕይወት ጋር የተያያዙት ለማስረዳት አስቸጋሪዎች ናቸው፤ ምክንያቱም አቀራረባቸው በተለየው ምስራቃዊ ተቃርኗዊ ጥንዶች በመሆኑ ነው። እነዚህ ጥንዶች ተቃርኗዊ ይመስላሉ ግን ሁለቱም መጽሐፍ ቅዱሳዊ ናቸው። የምዕራብ ክርስቲያኖች የለመደባቸው አንደኛውን ሐቅ ተቀብሎ ሌላኛውን ተቃራኒ እውቀት መተው ወይም ማንኳስ ነው። እስቲ ላስረዳ።

1. ደኅንነት ክርስቶስን ለማመን መነሻ ውሳኔ ነው ወይስ የሕይወት ሙሉ መሰጠት ነው ለደቀ-መዛሙርትነት?
 2. ደኅንነት ከልዑሉ እግዚአብሔር የሚሆን የጸጋ መመሪያ ነው። ወይስ ለመለኮታዊ ስጦታ የሰው ልጅ የማመንና የንስሐ ምላሽ?
 3. ደኅንነት አንዴ ከተቀበሉት ሊያጡት የማይቻል ነው ወይንስ ቀጣይነት ያለውን ጥረት የሚጠይቅ?
- የጽናት ጉዳይ በቤተ-ክርስቲያን ታሪክ ሁሉ አከራካሪ ሆኖ ቆይቷል። ችግሩ የሚነሳው ባጠቃላይ በአዲስ ኪዳን በሚገኙት የሚጋጩ አንቀጾች ነው።

- ሀ. የዋስትና ጽሑፎች
1. የኢየሱስ ንግግሮች (ዮሐንስ 6:37፤ 10:28-29)
 2. የጳውሎስ ንግግሮች (ሮሜ. 8:35-39፤ ኤፌ. 1:13፤ 2:5፤8-9፤ ፊሊጵ. 1:6፤ 2:13፤ 11 ተሰ. 3:3፤ 11 ጢሞ. 1:12፤ 4:18)
 3. የጴጥሮስ ንግግሮች (1 ጴጥ. 1:4-5)
- ለ. የጽናትን አስፈላጊነት የሚያሳዩ ጽሑፎች
1. የኢየሱስ ንግግሮች (ማቴ. 10:22፤ 13:1-9፤24-30፤ 24:13፤ ማርቆስ 13:13፤ ዮሐንስ 8:31፤ 15:4-10፤ ራዕ. 2:7፤17፤20፤ 3:5፤ 12፤21)
 2. የጳውሎስ ንግግሮች (ሮሜ. 11:22፤ 1 ቆሮ. 15:2፤ 11 ቆሮ. 13:5፤ 7ላ. 1:6፤ 3:4፤ 5:4፤ 6:9፤ ፊሊጵ. 2:12፤ 3:18-20፤ ቆላ. 1:23)
 3. የዕብራውያን ጸሐፊ ንግግሮች (2:1፤ 3:6፤14፤ 4:14፤ 6:11)
 4. የዮሐንስ ንግግሮች (1 ዮሐንስ 2:6፤ 11 ዮሐንስ 9)
 5. የአብ ንግግሮች (ራዕ. 21:7)

የመጽሐፍ ቅዱስ ደኅንነት የሚመነጨው ከሉዓላዊው በሦስትነቱ አንድ ከሆነ አምላክ ከፍቅር፣ ከምሕረት፣ እና ከጸጋ ነው። ማንም ሰው ቢሆን ከመንፈስ ቅዱስ አነሳሽነት ካልሆነ በቀር መዳን አይችልም (ዮሐንስ 6:44፤65)። መለኮት መጥቶ ሐሳቡን ያደራጃል፤ ነገር ግን ሰዎች በአምነት እና በንስሐ ምላሽ እንዲሰጡ ይጠይቃል፤ በመነሻውም ሆነ በቀጣይነት። እግዚአብሔር ከሰው ልጆች ጋር በኪዳናዊ ግንኙነት ይሠራል። መታደሎች እና ኃላፊነቶች አሉ!

ደኅንነት ለሰው ልጆች ሁሉ ተሰጥቷል። የኢየሱስ ሞት የሆነው በኃጢአት ችግር ምክንያት ለወደቀው ተፈጥሮ ነው። እግዚአብሔር መንገድ ሰጥቷል፤ እናም በአምሳሉ የተሠሩት ሁሉ በኢየሱስ በኩል ለሰጠው ፍቅር እና ስጦታ ምላሽ እንዲሰጡ ይፈልጋል።

- በዚህ ርዕስ ዙሪያ ካልቫኒያዊ ካልሆነ አመለካከት ብዙ ለማንበብ ከፈለግህ፤
4. Dale Moody፣ *The Word of Truth*፣ (የእውነት ቃል) Eerdmans፣ 1981 (7ጽ. 348-365)
 5. Howard Marshall፣ *Kept by the Power of God*፣ (በእግዚአብሔር ኃይል መጠበቅ) Bethany Fellowship፣ 1969
 6. Robert Shank፣ *Life in the Son*፣ (በወልድ ያለ ሕይወት) Westcott፣ 1961 ተመልከት።

መጽሐፍ ቅዱስ በዚህ አካባቢ ሁለት የተለያዩ ችግሮችን ያመለክታል፡ (1) ፍሬ አልባነት ላለውና፣ ግለኛ ለሆነ ሕይወት እንደ ዋስትና ማስረጃ መውሰድ (2) በአገልግሎትና በግላዊ ኃጢአት ላይ ትግል የሚያደርጉትን በማበረታታት።

ችግሩ ያለው ስህተተኛ ቡድኖች የተሳሳተውን መልዕክት ሲወስዱና ሥነ-መለኮታዊ ሥርዓት በተወሰኑ የመጽሐፍ ቅዱስ አንቀጾች ሲያደርጉ ነው። አንዳንድ ክርስቲያኖች የዋስትና መልዕክትን በጣም ሲፈልጉ፣ ሌሎች ደግሞ ጥብቅ ማስጠንቀቂያዎችን ይሻሉ! ከየትኛው ወገን ነህ?

10:36 ይህ ግሥ ከተከታዩ ሁኔታ ጋር የሚሄድ ነው!

☐ “የእግዚአብሔር ፍቃድ” ልዩ ርዕስ 13:21 ላይ ተመልከት።

☐ “የተሰጣችሁን የተስፋ ቃል እንድታገኙ” ይህ የሚያመለክተው በክርስቶስ የአዲስ ኪዳን ተስፋዎችን ነው (ማለትም፣ 9:15)!

10:37-38 ይህ ከሴፕቱዋጂንት የሆነ ጥቅስ ነው። የዕብ. 2:3-4፣ ነገር ግን ከሁለቱ የመጨረሻ ሐረጎች ጋር፣ ለአጽንዖት ከተዘዘሩት።

☐ “ሊመጣ ያለው” የዕብራይስጡ ማሰራተክ ጽሑፍ “እሱ” የሚል አለው፣ ነገር ግን የግሪኩ ሴፕቱዋጂንት ግለሰባዊ ያደርገዋል፣ አንድምታውም መሲሕ።

10:38 “በእምነት ይኖራል”

ልዩ ርዕስ፡ ማመን፣ መታመን፣ እምነት፣ እና ታማኝነት በብሉይ ኪዳን (ገጠጽ)

I. የመከፈቻ መግለጫ
የዚህን ሥነ-መለኮታዊ ጽንሰ-ሐሳብ አጠቃቀም መቀመጥ የሚኖርበት፣ ለአዲስ ኪዳን በጣም ወሳኝ እንደሆነ ነው። በብኪ በግልጽ እንደ ተቀመጠው ሳይሆን። እሱ በርግጥ እዚያ ነው፣ ነገር ግን የተገለጠው በተመረጡ ቁልፍ አንቀጾችና ሰዎች ነው። ብኪ የሚቀይጠው

- ሀ. ግለሰብን እና ማህበረሰቡን
- ለ. የግለሰብን ገጠመኝ እና ኪዳናዊ መታዘዝን
 - እምነት ግለሰባዊ ገጠመኝና የየቀኑ የአኗኗር ስልት ነው! እሱም በግለሰብ ማስረዳት ይቀላል፣ በቃላታዊ መልኩ ከመግለጽ ይልቅ (ማለት፣ የቃላት ጥናት)። ይህ ግለሰባዊ ገጽታ በተሻለ የተገለጠው
 - ሀ. አብርሃምና ዘፍ
 - ለ. ዳዊትና እስራኤል

እነዚህ ሰዎች የተገናኙት/ያጋጠማቸው እግዚአብሔር ነው እንዲሁም ሕይወታቸው በቋሚነት ተለውጧል (የፍጽምና ሕይወት አይደለም፣ ግን ቀጣይነት ያለው እምነት)። ፈተና የእምነታቸውን ድካምና ጥንካሬ ይገልጻል፣ ከእግዚአብሔር ጋር ባላቸው ግንኙነት፣ ግን ጓደኛዎች መተማመን ያለበት ግንኙነት በጊዜ ሁሉ ይቀጥላል! እሱም ተፈትኗል ጠርቷልም፣ ግን እሱ ይቀጥላል እንደ መሰጠታቸውና የሕይወት ስልታቸው ማስረጃ።

II. ዋናው ሥርወ ቃል አጠቃቀም

ሀ. ገጠጽ (ቢዲቢ 52)

- 1. ግሥ VERB
 - ሀ. Qal stem ግንድ — ለመደገፍ፣ ለመንከባከብ (ማለትም፣ 2ኛ ነገሥ. 10:1፣5፣ አሰቴር 2:7፣ ሥነ-መለኮታዊ ያልሆነ አጠቃቀም)
 - ለ. Niphal stem ኒፋል ግንድ — ርግጠኛ ለመሆን ወይም ለማጽናት፣ ለማቆም፣ ለማረጋገጥ፣ ታማኝ ለመሆን ወይም የሚታመኑት
 - (1) ለሰዎች፣ ኢ.ሳ. 8:2፣ 53:1፣ ኤር. 40፣14
 - (2) ለነገሮች፣ ኢ.ሳ. 22:23
 - (3) ለእግዚአብሔር፣ ዘዳ. 7:9፣12፣ ኢ.ሳ. 49:7፣ ኤር. 42:5
 - ሐ. Hiphil stem ሂፊል ግንድ — ጸንቶ መቆም፣ ማመን፣ መታመን
 - (1) አብርሃምም እግዚአብሔርን አመነ፣ ዘፍ. 15:6
 - (2) እስራኤላውያን በግብፅ አመኑ፣ ዘጸ. 4:31፣ 14:31 (ከዘዳ. 1:32 የሚቃረን)
 - (3) እስራኤላውያን ያህዌን አመኑ፣ በሙሴ በኩል የተናገራቸውን፣ ዘጸ. 19:9፣ መዝ. 106:12፣24
 - (4) አካዝ በእግዚአብሔር አላመነም፣ ኢ.ሳ. 7:9
 - (5) በእሱ የሚያምን ሁሉ፣ ኢ.ሳ. 28:16
 - (6) ስለ እግዚአብሔር የሚታመኑ ሐቆች፣ ኢ.ሳ. 43:10-12
- 2. ስም (ተባዕታይ) — ታማኝነት (ማለትም፣ ዘዳ. 32:20፣ ኢ.ሳ. 25:1፣ 26:2)
- 3. ተውሳክ ግሥ — በእውነቱ፣ በጣሙን፣ እስማማለሁ፣ እንዲህ ሊሆን ይችላል (ዘዳ.27:15-26፣ 1 ነገሥ. 1:36፣ 1 ዜና. 16:36፣ ኢ.ሳ. 65:16፣ ኤር. 11:5፣ 28:6)። ይህ የ “አሜን” የኅብረት አምልኮዊ አጠቃቀም ነው፣ በብኪ እና በአኪ።

ለ. (ገጠጽ ቢዲቢ 54) አንስታይ ስም፣ ጽናት፣ ታማኝነት፣ እውነት

- 1. ለሰዎች፣ ኢ.ሳ. 10:20፣ 42:3፣ 48:1
- 2. ለእግዚአብሔር፣ ዘጸ. 34:6፣ መዝ. 117:2፣ ኢ.ሳ. 38:18፣19፣ 61:8
- 3. ለእውነት፣ ዘዳ. 32:4፣ 1 ነገሥ. 22:16፣ መዝ. 33:4፣ 98:3፣ 100:5፣ 119:30፣ ኤር. 9:4፣ ዘካ. 8:16

ሐ. ገጠጠጠ (ቢዲቢ 53)፣ ጽናት፣ ጽኑነት፣ አማኝነት

- 1. ለእጆች፣ ዘጸ. 17:12
- 2. ለጊዜ፣ ኢ.ሳ. 33:6
- 3. ለሰዎች፣ ኤር.5:3፣ 7:28፣ 9:2
- 4. ለእግዚአብሔር፣ መዝ. 40:1፣ 88:12፣ 89:2፣3፣6፣9፣ 119:138

III. የጳውሎስ የብኪ ጽንሰ-ሐሳብ አጠቃቀም ገጠጠጠ

- ሀ. ጳውሎስ የያህዌንም ሆነ የብኪ አዲሱን መረዳቱን መሠረት ያደረገው በራሱ ግላዊ ድንገተኛ ግንኙነት ነው፣ ከኢየሱስ ጋር በደማስቆ መንገድ (ሐዋ. 9፣ 22፣ 26)።
- ለ. እሱም የብኪን ድጋፍ ፈልጓል ለአዲሱ መረዳቱ በሁለት የብኪ ቁልፍ አንቀጾች ላይ፣ እነሱም ሥርን የሚጠቀሙ

1. ዘፍ. 15:6 — የአብራም ግለሰባዊ ግንኙነቱ የተነሣው በእግዚአብሔር ነው (ዘፍጥረት 12) ውጤቱም በእምነት የመታዘዝ ሕይወት የሆነ (ዘፍጥረት 12-22)። ጳውሎስ ይህንን በሮሜ 4 እና ገላትያ 3 ላይ ጠቅሷል።
2. ኢሳ. 28:16 — በእሱ የሚያምኑ ሁሉ (ማለትም፣ እግዚአብሔር የፈተነው እና ያስቀመጠው የማዕዘን ድንጋይ) ፈጽሞ ሀ. ሮሜ 9:33፣ “አያፍርም” ወይም “ቅር አይሰኝም” ለ. ሮሜ 10:11፣ እንደ ላይኛው የሆነ
3. ዕንባ. 2:4 — እነሱ ታማኙን እግዚአብሔርን የሚያውቁ የመታመን ሕይወት መኖር ይኖርባቸዋል (ኤር. 7:28)። ጳውሎስ ይህንን ጽሑፍ በሮሜ 1:17 እና ገላ. 3:11 (ዕብ. 10:38 ላይ ያለውን ማስታወሻ ተመልከት)።

IV. የጴጥሮስ የብሉይ ኪዳንን ጽንሰ ሐሳብ አጠቃቀም

ሀ. ጴጥሮስ የደባለቀው

1. ኢሳ. 8:14 – 1 ጴጥ. 2:8 (የማሰናከያ ድንጋይ)
2. ኢሳ. 28:16 – 1 ጴጥ. 2:6 (የማዕዘን ድንጋይ)
3. መዝ. 111:22– 1 ጴጥ. 2:7 (የተናቀ ድንጋይ)

ለ. እስራኤልን የሚገልጸውን የተለየ ቋንቋ ገለበጠው፣ “የተመረጠ ዘር፣ የንጉሥ ክህነት፣ ቅዱስ ሕዝብ፣ ለእግዚአብሔር ርስት የሆነ ሕዝብ” ሀ. ዘዳ.10:15፤ ኢሳ. 43:21 ለ. ኢሳ. 61:6፤ 66:21 ሐ. ዘጸ. 19:6፤ ዘዳ. 7:6 እና አሁን የተጠቀመው በክርስቶስ ባለ የቤተ-ክርስቲያን እምነት ነው

V. የዮሐንስ የጽንሰ-ሐሳብ አጠቃቀም

ሀ. የእሱ የአዲስ ኪዳን አጠቃቀም

“አመነ” የሚለው ቃል ከግሪክ ቃል (*pisteuo*) ሲሆን፣ እሱም ደግሞ የሚተረጎመው “ማመን፣” “እምነት፣” ወይም “መታመን” በሚል ነው። ለምሳሌ ያህል፣ ስሙ በዮሐንስ ወንጌል ላይ አልተከሰተም፣ ግሁ ግን ዘወትር ጥቅም ላይ ይውላል። በዮሐንስ 2:23-25 የሕዝቡ ቅንነት የተሞላው መስጠት መኖሩ ርግጠኛ አይደለም፣ የናዝሬቱን አያሱስ እንደ መሲሕ ለመቀበል። ሌላኛው ምሳሌ፣ የዚህ ቃል “ማመን” ጥራዝ ነጠቃዊ አጠቃቀም የሚገኘው በዮሐንስ 8:31-59 እና ሐዋ. 8:13፣ 18-24 ላይ ነው። እውነተኛው የመጽሐፍ ቅዱሳዊ እምነት ከመነሻው ምላሽ ላቅ ይላል። እሱም መከተል ያለበት ወደ ደቀመዝሙራዊ ሂደት ነው (ማቴ. 13:20-22፣31-32)።

ለ. የእሱ አጠቃቀም ከመስተጻምር ጋር

1. *eis* ማለት “ወደ... ውስጥ (በ)” ማለት ነው። ይህ የተለየ ዓይነት አወቃቀር አጽንዖት የሚሰጠው አማኞች እምነታቸውን/መታመናቸውን ማድረግ ያለባቸው በኢየሱስ ላይ ነው
 - ሀ. በስሙ (ዮሐንስ 1:12፤ 2:23፤ 3:18፤ 1 ዮሐንስ 5:13)
 - ለ. በእሱ (ዮሐንስ 2:11፤ 3:15፣18፤ 4:39፤ 6:40፤ 7:5፣31፣39፣48፤ 8:30፤ 9:36፤ 10:42፤ 11:45፤ 48፤ 17:37፣42፤ ማቴ. 18:6፤ ሐዋ 10:43፤ ፊሊጵ. 1:29፤ 1 ጴጥ. 1:8)
 - ሐ. በእኔ (ዮሐንስ 6:35፤ 7:38፤ 11:25፣26፤ 12:44፣46፤ 14:1፣12፤ 16:9፤ 17:20)
 - መ. በልጁ (ዮሐንስ 3:36፤ 9:35፤ 1 ዮሐንስ 5:10)
 - ሠ. በኢየሱስ (ዮሐንስ 12:11፤ ሐዋ. 19:4፤ ገላ. 2:16)
 - ረ. በብርሃኑ (ዮሐንስ 12:36)
 - ሰ. በእግዚአብሔር (ዮሐንስ 14:1)
2. *en* ኢን ማለት “ውስጥ” ነው፣ እንደ ዮሐንስ 3:15፤ ማርቆስ 1:15፤ ሐዋ. 5:14
3. *epi* ኢፒ ማለት “ውስጥ” ወይም “በላይ፣” ነው፣ እንደ ማቴ. 27:42፤ ሐዋ. 9:42፤ 11:17፤ 16:31፤ 22:19፤ ሮሜ. 4:5፤ 24፤ 9:33፤ 10:11፤ 1 ጢሞ. 1:16፤ 1 ጴጥ. 2:6
4. ቀጥተኛ ያልሆነ የግሥ ተሳቢ፣ ያለ መስተጻምር እንደ ገላ. 3:6፤ ሐዋ. 18:8 27:25፤ 1 ዮሐንስ 3:23፤ 5:10
5. *hoti* ሆቲ፣ ፍቸውም “ያመነው” ምን እንዳመነ ይዘቱን ያመለክታል
 - ሀ. ኢየሱስ የእግዚአብሔር ቅዱሱ መሆኑን (ዮሐንስ 6:69)
 - ለ. ኢየሱስ ያለና የሚኖር ነው (ዮሐንስ 8:24)
 - ሐ. ኢየሱስ በአብ አለ፣ አብም በእሱ አለ (ዮሐንስ 10:38)
 - መ. ኢየሱስ መሲሕ ነው (ዮሐንስ 11:27፤ 20:31)
 - ሠ. ኢየሱስ የእግዚአብሔር ልጅ ነው (ዮሐንስ 11:27፤ 20:31)
 - ረ. ኢየሱስ የተላከው በአብ ነው (ዮሐንስ 11:42፤ 17:8፤21)
 - ሰ. ኢየሱስ ከአብ ጋር ያለው ነው (ዮሐንስ 14:10-11)
 - ሸ. ኢየሱስ ከአብ የመጣው ነው (ዮሐንስ 16:27፤30)
 - ቀ. ኢየሱስ ራሱን በአብ የኪዳን ስም፣ “እኔ ነኝ” በሚል ገልጿል (ዮሐንስ 8:24፤ 13:19)
 - በ. እኛም ከእሱ ጋር እንኖራለን (ሮሜ 6:8)
 - ተ. ኢየሱስ ሞቶ ዳግም ተነሥቷል (1ኛ ተሰ. 4:14)

VI. መደምደሚያ

መጽሐፍ ቅዱሳዊ እምነት ለመለኮታዊ ቃል/ተስፋ የሰዎች ምላሽ ነው። እግዚአብሔር ዘወትር መነሻውን ይወስዳል (ማለትም፣ ዮሐንስ 6:44፤ 65)፣ ነገር ግን የዚህ መለኮታዊ ግንኙነት ከፋይ ለሰዎች ምላሽ ተትቷል።

ሀ. ማመን

ለ. ኪዳናዊ መታዘዝ

መጽሐፍ ቅዱሳዊ እምነት

1. ግለሰባዊ ግንኙነት ነው (መነሻ እምነት)

- 2. የመጽሐፍ ቅዱሳዊ እውነት መተማመኛ ነው (በእግዚአብሔር መገለጥ ማመን)
- 3. ለእሱም ምላሽ በሚሆን ተገቢ ምላሽ (የየዕለቱ እምነት)

መጽሐፍ ቅዱሳዊ እምነት ለመንግሥተ ሰማያት ትኬት አይደለም ወይም የኢንፎርሜሽን ፖሊሲ። እሱ ግለሰባዊ ግንኙነት ነው። ይህ የፍጥረት እና የሰው ልጆች ዓላማ ነው። በእግዚአብሔር መልክና አምሳል ለተፈጠሩት (ዘፍ. 1:26-27)። ፍሬ ነገሩ “መቀራረብ” ነው። እግዚአብሔር ኅብረትን ይሻል፤ የሆነ ሥነ-መለኮታዊ አቋም ሳይሆን! ነገር ግን ከቅዱሱ እግዚአብሔር ጋር የሚሆን ኅብረት፤ ልጆች “የቤተሰባቸውን” ባሕርይ እንደሚያንጸባርቁት ያለውን ይጠይቃል (ማለትም፣ ቅድስና፣ ሌዋ. 19:2፤ ማቴ. 5:48፤ 1 ጴጥ. 1:15-16)። ውድቀት (ዘፍጥረት 3) ተገቢውን ምላሽ የመስጠት ችሎታችንን ጎዳው። ስለሆነም፣ እግዚአብሔር በእኛ ፈንታ አደረገ (ሕዝ. 36:27-38)፤ “አዲስን ልብ” በመስጠት፣ እንዲሁም “አዲስ መንፈስ” እሱም በእምነት እና ንስሐ በመግባት በኩል ከእሱ ጋር ኅብረት እንዲኖረንና እንድንታዘዘው የሚያስችለንን!

እነዚህ ሦስቱም ዋናዎች ናቸው። ሦስቱም ሁሉ መጠበቅ ይኖርባቸዋል። ግቡም እግዚአብሔርን ለማወቅ ነው (በዕብራውያንና በግሪክ አግባቦች) እንዲሁም በሕይወታችን የእሱን ባሕርይ ማንጸባረቅ። የእምነት ግብ አንድ ቀን የሚገኝ መንግሥተ ሰማይ አይደለም፤ ነገር ግን በአየቀኑ ክርስቶስን መምሰል ነው!

የሰዎች ታማኝነት ውጤቱ ነው (አኪ)፤ መሠረቱ ሳይሆን (ብኪ) ከእግዚአብሔር ጋር ላለ ግንኙነት፣ የሰዎች እምነት በእሱ ታማኝነት፤ የሰዎች መታመን በእሱ-የታ መነ መሆን ላይ። አንኳሩ የአዲስ ኪዳን አመለካከት በደኅንነት ላይ የሚሆነው፣ ሰዎች የግድ ምላሽ መስጠት ይኖርባቸዋል ከመነሻውም ሆነ በቀጣይነት፣ መነሻ ለሆነው ጸጋ እና የእግዚአብሔር ምሕረት፣ በክርስቶስ ለተገለጠው። እሱ ወደፊት፣ እሱ ልኳል፣ እሱ ሰጥቷል፤ እኛም በእምነትና በታማኝነት ምላሹን ልንሰጥ ይገባል (ኤፌ. 2:8-9 እና 10)!

ታማኝ እግዚአብሔር ታማኝ የሆነ ሕዝብ ይሻል፤ ራሱን ለእምነተ ቢሱ ዓለም ለመግለጽና በእሱ ላይ ለሚሆን ግላዊ እምነት ለማምጣት።

☐ **“የእኔ”** የግሪክ ጽሑፎች ያለ መጣጣም አለ፤ በዚህ የግለሰብ ተውላጠ ስም ተከታይ ላይ። እርሱ የሚዛመደው አንድም “ጽድቅ” ወይም “እምነት” ነው። ደራሲያችን የMT እና LXX ትርጉሞች አሻሚነትን ለአጽንዖት ተጠቅሟል (1) ለመሲሐ መምጣት እና (2) ለአማኞች ታማኝነት አስፈላጊነት።

በጥንታዊ ግሪክ ትልልቅ ፊደላት የእጅ ጽሑፎች ሀ እና ሐ “የእኔ” የሚያያዘው ከጽድቅ ጋር ነው። በLXX፣ ፔሺታ፣ እና D*፣ P¹³፣ D^e፣ H^e፣ K፣ P፣ እና በቴክስተስ ሪሴፕተስ (ጽሑፍ ተቀባዮች) “የእኔ” ተገድፏል (የጳውሎስን መግደፍ ተከትሎ፣ ከዕን. 2:4 የጠቀሰው ሮሜ 1:17፤ ገላ. 3:11 ላይ)።

“እንደ” ከቁጥሩ ሁለተኛ ክፍል ላይ ሦስተኛ መደብ ሁኔታዊ ዓረፍተ ነገር ነው፤ እሱም ጽኑ ድርጊት የሆነ።

10:39 ደራሲው በአንባቢዎቹ ጽናት ላይ ባለው መተማመን ያጠቃልላል (ዝክ. 6:9-12)!

☐ **“ወደ ኋላ ለሚያፈገፍግ”** ይህ የዕንባቆም 2:4 ጠቃሽ ነው፤ LXX ላይ፣ “ወደ ኋላም ቢያፈገፍግ ነፍሴ በእርሱ ደስ አይላትም።” በዕብራውያን ላይ ለአማኞች ያለው ጉዳይ እስከመጨረሻው ታማኝነት ነው። ትልቁ አደጋ “ወደ ኋላ ማፈግፈግ” ነው።

በዚህ ቁጥር ላይ የትርጓሜው ጥያቄ፣ “ወደ ኋላ ለሚያፈገፍግ” የሚለው ማንን እንደሚጠቅስ ነው።

1. በዕንባቆም ጊዜ የነበሩትን አስራኤላውያን
2. ዕብ. 6:1-12 ያሉትን ሁለት ወገኖች፣ አንደኞቹ አይሁድ እና ሌላኞቹ አማኝ አይሁድ፤ የማያምኑት ወገኖች ወደ ኋላ አፈግፍገዋል፤ ግልጽ ከሆነው የወንጌል ምስክርነት ወደ ጥፋት
3. አማኞች ባጠቃላይ፣ እስከመጨረሻው ድረስ ታማኝነታቸውን ያልያዙት

የመጽሐፉ አጠቃላይ ዐውደ-ጽሑፍ እና 6:9-12 ቁ. 2ን ይደግፋል።

☐ **“ጥፋት”** ይህ ቃል ዘወትር ጥቅም ላይ የሚውለው የዘላለም ሕይወት ለሌላቸው ነው (ማቴ. 7:3፤ ፊሊ. 1:28፤ 3:19፤ ዘ ተሰ. 2:3፤ 1 ጢሞ. 6:9፤ ዘ ጴጥ. 2:1፤ 3፤ 3:7)። ይህን መረዳት የሚገባው ግን የማያምኑትን እስከመዳረሻው መጥፋት አይደለም፤ ግን የሥጋዊ ሕይወትን ማጣት እንጂ። ተመሳሳይ ዘይቤአዊ አጠቃቀም በብኪ በብዛት አለ። አንደኛው የገንገም ምሥጢርና ሥቃይ ዘላለማዊ ገጽታው ነው (ዳን. 12:2፤ ማቴ. 25:46)።

☐	
አአመመቅ	“ግን ነፍሳቸውን ሊያድኑ ከሚያምኑ”
አኪጀት	“ግን ነፍሳቸውን ለማዳን ከሚያምኑ”
አየተመት	“ግን እምነት ካላቸውና ከዳኑቱ”
አእት	“በአንጻሩም፣ እኛ እምነት አለን፤ ድነናልም”
አኢመቅ	“እኛ እምነት ያለን ነን፤ ነፍሳችን እስከትድኅ”

የ“ወደ ኋላ ማፈግፈግ” ተቃራኒ ታማኝነት ነው። ከዕንባቆም ላይ የተጠቀሰው በተለየ መንገድ ነው ጥቅም ላይ የዋለው፣ ጳውሎስ ከሥራ ይልቅ መነሻ እምነት አስፈላጊነቱን አጽንዖት በመስጠት ከተጠቀመበት ይልቅ (ሮሜ 1:17፤ ገላ. 3:11)፤ ዕብራውያን ቀጣይ እምነትን ሲጠቀምበት። ይህ ጽሑፍ ደረጃውን ያስቀምጣል፤ የታማኝነትን ዓይነተኛ ሚና፣ ምዕራፍ 11 ላይ። ይህ ዓይነተኛ ጥሪ የሚያመለክተው እምነት ዘወትር ስደትን እንደሚያስከትል ነው፤ ሞትም ጭምር። እሱ አጽንዖት የሚሰጠው እነዚህ የብኪ አማኞች፣ በታላቅ ችግር መካከል እንኳ ቢሆኑ (ዝክ. ቁ. 32-33) በእምነታቸው ቀጥለዋል! የዕብራውያን ደራሲ የሚያስረግጠው አማኝ አንባቢዎቹም ደግሞ እስከ መጨረሻው በእምነታቸው እንደሚቀጥሉ ያለውን እምነት በመግለጽ ነው።

የውይይት ጥያቄዎች

ይህ የጥናት መመሪያ ትርጓሜ ሲሆን፣ ያም ማለት ግን መጽሐፍ ቅዱስን በግል ለምትተረጎሙ ኃላፊነቱን ትወስዳለህ ማለት ነው። እያንዳንዳችን በተሰጠን ብርሃን መጓዝ ይኖርብናል። ቀዳሚዎቹ ተርጓሚዎች አንተ፣ መጽሐፍ ቅዱስን መንፈስ ቅዱስ ናችሁ። ይህንንም መልሰህ በተርጓሚው ላይ በሌላ አባባል እንዳትወስድው።

እነዚህ የውይይት ጥያቄዎች የተሰጡት የዚህን መጽሐፍ ክፍል ዋና ዋና ጉዳዮች በሚገባ እንድታጤን እንዲረዳህ ነው። ይህም ማለት በተገቢው እንድታሰላሰል ለማነሣሣት እንጂ በዚህ ብቻ እንድትወሰን አይደለም።

1. ክርስቶስ ራሱን “ለአንድ ጊዜና ለሁሉም” መሥዋዕት ያቀረበው ለምን እጅግ ጠቃሚ ሆነ?
2. የመዳረሻና የፍጻሜ ደኅንነት መቼና ምንድነው?
3. “ፍጹም” (*telos*) የሚለውን የአኪ ቃል አብራራ።
4. የመታደስ ቀን ዓላማ ምን ነበር? የብኪ መሥዋዕት ከ10:8 ጋር እንዴት ይዛመዳሉ?
5. ደራሲያችን የብኪ ምንባቦችን ከኢየሱስና ከመንፈስ ቅዱስ ጋር ለምን በባለቤትነት አያያዘው?
6. መቀደስ የአንድ ጊዜና የሁሌም ድርጊት ነው (ቁ. 10) ወይስ ሂደት (ቁ. 14)?
7. 10:18 ለምን እጅግ ጠቃሚ ሆነ?
8. ተግባራዊ ነገሮችን ዘርዘር፣ እኛ በሕይወታችን እንድናከናውናቸው የምንበረታታውን? በክርስቶስ ከእግዚአብሔር ጋር ባለን ቀረቤታ።
9. ቁጥር 26-29 ሃይማኖትን መካድን ያስተምራልን?
10. “አንድ ላይ መስብስብ” ለዚህ መልእክት ተቀባዮች ችግር የሆነው ለምንድነው?
11. መከራ መቀበል የእግዚአብሔር ፍቃድ ነውን? (ዝኪ. ቁ. 32-36)።

ዕብራውያን 11
የአዲሶቹ ትርጉሞች የአንቀጽ ምድቦች

የቤኤሰፋ	አኪጀት	አየተመት	አኢት	አኢመቅ
እምነት	በእምነት እንረዳለን	የጀግናና ጀግኒቶች ዋነኛ ጥሪ	እምነት	የአባቶቻችን ምሳሌያዊ እምነት
		11:1-3		11:1-2
11:1-2	11:1-3		11:1-2	11:3
11:3	የታሪክ ንጋት እምነት	11:4-7	11:3	11:4
11:4-7	11:4-7		11:4	11:5-6
Faithful Abraham			11:5-6	11:7
	ታማኝ አብርሃም	11:8-12	11:7	11:8-10
11:8-12	11:8-12		11:8-10	11:11-12
	ሰማያዊው ተስፋ	11:13-16	11:11-12	
11:13-16	11:13-16		11:13-16	11:13-16
	የአባቶች እምነት	11:17-22		11:17-19
11:17-22	11:17-22		11:17-19	11:20-22
			11:20	
			11:21	
	የሙሴ እምነት	11:23-28	11:22	11:23-29
11:23-31	11:23-29		11:23	
			11:24-26	
		11:29-31	11:27-28	
	በእምነት አሸነፍ		11:29	11:30-31
	11:30-40	11:32-38	11:30-31	11:32-40
11:32-38			11:32-35ሀ	
		11:39-40	11:35b-38	
11:39-40			11:39-40	

የንባብ ምድብ ሦስት (ገጽ vi ተመልከት በመግቢያው ክፍል)
የዋነኛውን ጸሐፊ ሐሳብ በየአንቀጹ ደረጃ መከተል

ይህ የጥናት መመሪያ ትርጓሜ ሲሆን፣ ያም ማለት ግን መጽሐፍ ቅዱስን በግል ለምትተረጎሙ ኃላፊነቱን ትወስዳለህ ማለት ነው። እያንዳንዳችን በተሰጠን ብርሃን መንገድ ይኖርብናል። ቀዳሚያዎቹ ተርጓሚዎች አንተ፣ መጽሐፍ ቅዱስና መንፈስ ቅዱስ ናችሁ። ይህንንም መልሰህ በተርጓሚው ላይ በሌላ አባባል እንዳትወስደው።

ምዕራፉን በአንድ ጊዜ ቀጭታ አንብበው። ፍሬ ሐሳቦቹን ለይ። ያንተን የፍሬ ሐሳብ ምድቦች ከላይ ከተዘረዘሩት አምስት ትርጓሜዎች ጋር አስተያይ። ሙሉው መገለጥ በአንቀጹ ላይ ሊገኝ ባይችልም የዋነኛውን ጸሐፊ ሐሳብ የሆነውን የትርጓሜው ዋና ነገር ይገኝበታል። እያንዳንዱ አንቀጽ አንድና አንድ ብቻ ፍሬ ሐሳብ ይዟል።

1. የመጀመሪያው አንቀጽ
2. ሁለተኛው አንቀጽ
3. ሦስተኛ አንቀጽ
4. ወዘተርፈ.

ዐውደ-ጽሑፋዊ ይዘት

ሀ. ምዕራፍ 11 ተለጣጣቂ የብኪ ምሳሌዎች ነው። በአስቸጋሪ ሁኔታ ውስጥ ታማኝ የሆኑት ሰዎች (የ2 ጴጥሮስ 2 እና የይሁዳ ተቃራኒ)። እነዚህ ማለት ዋነኞቹን አንባቢዎችና በየዘመናቱ ያሉትን አማኞች ለማበረታታት ነው። ታማኝ ሆነው እንዲገኙ፣ ምንም ዓይነት አካላዊ ሁኔታ ቢገጥማቸውም (ዠክ. 10:32-39)።

ለ. ደግሞም እነዚህ መነሻ የእምነት መግለጫ እንዳይደሉ ተገንዘቡ፣ ነገር ግን የእምነት ሕይወት ናቸው፣ በብሉይ ኪዳን ሥር። የታመነ መጨረሻ፣ የእውነተኛ መጀመሪያ ማስረጃ ነው። አማኞች በእምነት ይጀምራሉ፣ በእምነት ይቀጥላሉ፣ በእምነት ይሞታሉ። የዕብራውያን ደራሲ የአማኝን ሕይወት የሚገመገመው ከታማኝ መደምደሚያው አኳያ ነው። ብሎም ከእምነት መጀመሪያው።

የቃልና የሐረግ ጥናት

ዕብራይስጥ ፡ 11:1-7

እምነትም ተስፋ ስለምናደርገው ነገር የሚያስረግጥ፣ የማናየውንም ነገር የሚያስረዳ ነው። ላሽማግሌዎች የተመሰከረላቸው በዚህ ነውና። ፩ዓለሞች በእግዚአብሔር ቃል እንደ ተዘጋጁ፣ ስለዚህም የሚታየው ነገር ከሚታዩት እንዳልሆነ በእምነት እናስተውላለን። ፯ኛው ከቃል ይልቅ የሚበልጥን መሥዋዕት ስለእግዚአብሔር በእምነት አቀረበ፣ በዚህም፣ እግዚአብሔር ስለ ሰጠታው ሲመሰክር፣ እርሱ ጻድቅ እንደ ሆነ ተመሰክረለት፤ ሞቶም ሳለ በመሥዋዕቱ እስከ አሁን ይናገራል። ፶፯ኛው ሞትን እንዳያይ በእምነት ተወሰደ፣ እግዚአብሔርም ስለ ወሰደው አልተገኘም። ሳይወሰድ እግዚአብሔርን ደስ እንዳሰኘ ተመሰክሮለታልና፤ ፱ዓለ እምነትም ደስ ማሰኘት አይቻልም፤ ወደ እግዚአብሔር የሚደርስ እግዚአብሔር እንዳለ ለሚፈልጉትም ዋጋ እንዲሰጥ ያምን ዘንድ ያስፈልገዋልና። ገና ገና ስለሚይታየው ነገር ተረድቶ እግዚአብሔርን እየፈራ ቤተ ሰዎቹን ለማዳን መርከብን በእምነት አዘጋጀ፣ በዚህም ዓለምን ኩነት፣ በእምነትም የሚገኘውን ጽድቅ ወራሽ ሆነ።

11:1 “እምነት” ይህ ሥነ መለኮታዊ የእምነት ፍች አይደለም፣ ነገር ግን ተግባራዊ የአሠራሩ ስዕል ነው። ቃሉ ሃያ አራት ጊዜ በዚህ ምዕራፍ ጥቅም ላይ ውሏል። ከብኪ ቀዳሚ ሐሳቡ “ታማኝነት” ወይም “የታመነ መሆን” ነው። ይህም የክህደት ተቃራኒ ነው። የግሪኩ ቃል ለ “እምነት” (*pistis*) በሦስት የእንግሊዘኛ ቃላት ይተረጎማል፡ “እምነት፣” “እምነት፣” እና “መታመን።” እምነት የሰው ምላሽ ነው ለእግዚአብሔር ታማኝነትና ለተስፋው። የእርሱን ታማኝነት እናምናለን፣ የገዛ ራሳችንን ሳይሆን። ቁልፉ የእርሱ ባሕርይ ነው።

- አለመመቅ፣ አየተመት “ተስፋ ላደረግናቸው ነገሮች ዋስትና”
- አኪጀት “ተስፋ ላደረግናቸው ነገሮች መጨበጫ”
- አእት “ተስፋ ላደረግናቸው ነገሮች ርግጠኛ መሆኛ”
- አኢመቅ “ተስፋ ለምናደርጋቸው በረከቶች ዋስትና”

የግሪክ ቃል ለ“ዋስትና” (*hupostasis*) በመሠረቱ ፍችው “በሥር ማኖር” ወይም “በሥር መቆም” ነው። እናም ዋነኛውን መሠረት ወይም የአንድን ነገር መሠረት መስጠት ነው። እሱ ስለዚህ፣ ሰፊ ያለ የተለያዩ ፍችዎች ይኖሩታል፣ በጥንታዊው ዓለም። እሱ በተለይ በግሪክ ፍልስፍናዊ ጽሑፎች የተለመደ ነው፣ የአንድን ነገር ጥርት ያለ መግለጫ ለመጥቀስ። እሱም ርግጠኛና እውን የሆነ በተቃራኒ ተጨባጭ ያልሆነ።

1. ዕብ. 1:3 ላይ እሱ የሚጠቅሰው ዋነኛ ነገርን ነው
2. ዕብ. 3:14 ላይ እሱ የሚጠቅሰው የአማኞች እምነት/ምስክርነት እውነት መሆኑን ነው
3. ዕብ. 11:1 ላይ እሱ የሚጠቅሰው የወንጌልን ተስፋዎች ነው፣ አሁን በመኖር ላይ ያለው፣ ነገር ግን እስከ መጨረሻ ጊዜ ድረስ የማንቀዳጀው

ይህ ቃል በግብፅ ፓፒረስ ላይ የሚገኘው ፍችው “የድርጊት መጠሪያ ነው” (ዝኪ. አኢ.መቅ)። በዚህ መልኩ የሚያንጸባርቀው የጳውሎስን የመንፈስ ቅዱስ አጠቃቀም ነው እንደ “ቅን” (ዘ ቆሮ. 1:22፤ 5:5፤ ኤፌ. 1:4)።

በLXX ጥቅም ላይ የዋሉት የግሪክ ቃላት በመደበኛነት በእርሱ ላይ የሚጠቁሙት *tehelet* (ካምብራጅ የመጽሐፍ ቅዱስ ታሪክ፣ ገጽ 9) እሱም የሚጠቅሰው “የትዕግሥትና የመተማመን አቋም ነው። አንድን ነገር በመጠበቅ፣ በመተማመን የመጠበቅ አቋም” (ማለትም፣ ተስፋ)። የአኪ ጸሐፊዎች የዕብራውያን አስተሳሰብ ያላቸውና በኮኔ ግሪክ የሚጽፉ፣ እንዲሁም የሴፕቱዋጂንት የትርጓሜ ባህል የሚጠቀሙ እንደሆኑ አስታውሱ።

አንዳንዶች እጅግ ግልጽ የሆነውን ትርጉም በዚህ ዐውደ-ጽሑፍ የሚመለከቱት፣ የብኪ ጥቅስን እንደሚያንጸባርቅ ነው 10:38 (ዕንባ. 2:2-4)። ምዕራፍ 11 ያለው ዝርዝር “ወደ ኋላ ያላፈገፈጉት” ነው። ይህ ጽሑፍ የመጀመሪያዎቹ አንባቢዎች ለማድረግ የተቸገሩበትን ተቃራኒ ነው።

□ “ቁርጠኝነት” ይህ ቃል በአኪ እዚህጋ ብቻ ይከሰታል። እሱ የሚጠቅሰው “በመፈተን ማረጋገጥ” ነው። ሁለቱ ሐረጎች፣ ቁ. 1 ላይ ያሉት ትይዩ ናቸው (ሁለቱም የአሁን ተገብሮ በዝ አንቀጽ ናቸው)፤ ስለዚህ፣ “ዋስትና” እና “ቁርጠኝነት” አንድ ላይ በጥብቅ ተሳስረዋል እናም በእነሱ ውስጥ ታማኞች ሕይወታቸውን ይኖራሉ።

□ “የማይታዩትም ነገሮች” የሚከተሉት ምሳሌዎች ስለ እሚኖሩት ሰዎች ነው (1) ለአሁኑና ለወደፊቱ ተስፋ በእግዚአብሔር እንደሚደረጉ እና (2) በእግዚአብሔር መንፈሳዊ ተስፋ መተማመን (ዝኪ. 10:23)። ርዕዮተ-ዓለማቸው የየቀኑን ውሳኔአቸውን ይመራል፣ ሁኔታዎች ሳይሆኑ፣ ቁሳዊነት ወይም ራስ-ተኮርነት ሳይሆን።

ሥጋዊ ሁኔታ የማይታየው መንፈሳዊ እውነታ ተገዥ ነው (ዝኪ. ቁ. 3)። ሥጋዊ እውነታ በእምስቱ የስሜት ሕዋሳት የምንረዳው ነው፣ ዘላለማዊ አይደለም፣ የጊዜው እንጂ። ርግጥ፣ ዘላለማዊው ሁኔታ አይታይም (ዝኪ. ቁ. 27)፤ እና ስለዚህ፣ በእምነት መያዝ ይኖርበታል፣ በማየት ሳይሆን። ሆኖም፣ እሱ ለአማኞች እጅግ ርግጥና እውነት ነው፣ ቀዳሚ የሚሆኑትን የሚቆጣጠርና የሚጠይቃቸው።

- 11:2 አለመመቅ “መተማመኛ የሆነላቸው”
- አኪጀት “መልካም ምስክርነትን ያገኙት”
- አየተመት “መተማመኛን ያገኙት”
- አእት “የእግዚአብሔርን መተማመኛ ያገኙት”
- አኢመቅ “እውቅና ያገኙት”

ይህ ተመሳሳይ ነው ከጳውሎስ የ “እምነት” አጠቃቀም ጋር ሮሜ 1:17፤ ገላ. 3:11 ላይ። የእምነት ሕይወታቸው አላዳናቸውም፣ ነገር ግን የእግዚአብሔር መንፈስ በእነርሱ ለመሆኑ ማስረጃ ነው (ያዕቆብ 2:14-26)።

ዘ፡3

አክሱምቅ፣ አኪጅት

አየተመት “ዓለማት”

አኦት “ዩኒቨርስ”

አኢመቅ “ዓለማት”

እነዚህ ሁለት የግሪክ ቃላት (*kosmos*፣ ዝኪ. 1:6 እና *aion*፣ እዚህ) ጥቅም ላይ የዋሉት ይህንን የአሁኑን ሥጋዊ ዓለም ለመግለጽ ነው። ይህ “*aion*” የሚጠቅሰው መንፈሳዊ ጊዜያትንና ወቅቶችን ነው። የሁለቱንም የሥጋዊንም ሆነ የመንፈሳዊውን ዓለም ጭምር (ዝኪ. 1:2፤ 6:5፤ ሮሜ. 12:2፤ 1 ቆሮ. 1:20፤ 2:6፤ 8፤ 3:18፤ ዘ ቆሮ. 4:4፤ ኤፌ. 1:21፤ 6:12)። ልዩ ርዕስ ተመልከት 1:2 ላይ።

☐ “የእግዚአብሔር ቃል” ይህ የግሪኩ ቃል ሎጎስ (*logos*) አይደለም ግን *but rhema* እንጂ፣ እሱም ለንግግር ቃል ጥቅም ላይ የዋለ። ይህ እንግዲህ የሚያመለክተው ፍጥረት በ*fiat* ነው። የንግግር ቃል (ዘፍ. 1:3፤ 6፤ 9፤ 14፤ 20፤ 24፤ መዝ. 33:6፤ 9)። ከዕብ. 1:2 የምንረዳው የእግዚአብሔር ቃል (ሎጎስ) የአብ ወኪል መሆኑን ነው። በፍጥረት (የሐንስ 1:1፤ 10፤ 1 ቆሮ. 8:6፤ ቆላ. 1:16)።

ይህ የእምነት ማረጋገጫ አማኞች ምድራዊ ሕይወታውን የሚኖሩበት ርዕዮተ-ዓለም ሆኗል። ይህ ሳይንሳዊ ምርምሮችን የማይቀበል አይሆንም፤ ነገር ግን እሱን በእምነት አተያይ ላይ ያስቀምጠዋል። አማኞች ይፈቅዳሉ፤ ሳይንስ የፍጥረትን ሥርዓት እንዲመራመር (ተፈጥሯዊ መገለጥ)፤ ነገር ግን መዳረሻውን የሚያስረግጡት ለእግዚአብሔር ብቻ ነው (ጆን ኤል. ዋልተን፣ የዘፍጥረት የጠፋው ዓለም ተመልከት፣ እሱም በመጽሐፍ ቅዱስ የተገለጠ ይልቁንም በኢየሱስ ክርስቶስ።

☐ “ስለዚህም የሚታየው ነገር ከሚታዩት እንዳልሆነ” ይህ በቀዳሚነት የፍጥረት ማረጋገጫ አይደለም *ex nihilo* (ከምንም መፍጠር)፤ ነገር ግን የእውነታ አልያም እውነታ ያልሆነ ምሳሌ ነው። የቁ. 1። አማኞች ያጸናሉ፤ በግላቸው ያላዩትን ወይም ያልተለመዱትን፤ በእግዚአብሔር መገለጥ ላይ በመመሥረት። ይህ እጅግን መርሐዊ ሥነ-መለኮት አይደለም፤ እንደ እምነትና ተስፋ ሕይወት።

ዘ፡4 “አቤል” ይህ የአዳምና ሔዋን ሁለተኛ ልጅ ነው። በወንድሙ በቃየን የተገደለ (ዘፍ. 4:3)።

☐ “የሚልቅ መሥዋዕት” አቤል እና ቃየን ያቀረቡት የመሥዋዕት ዓይነት አይደለም ልዩነቱን ያመጣው፤ ነገር ግን አዝማሚያቸው ነው (እምነት) በተሰጠበት። ይህ የጽሑፍ አቃቂ ማውጣት ሊሆን አይችልም፤ ለደም መሥዋዕት በላጭነት።

☐ “ሞቶም ሳለ በመሥዋዕቱ እስከ አሁን ይናገራል” ይህ ዘፍ. 4:10፤ ዕብ. 12:24 ላይ ተመዝግቧል። በወውድ-ጽሑፍ ይህ የእምነት ማረጋገጫ ነው። ሞትን የሚጋራጥና ድልን በእሱ ላይ የሚቀዳጅ። አንባቢዎቹ ከስደት ወደ ኋላ አፈግፍገዋል። እነርሱ እንደ አቤል እምነት ሊኖራቸው ይገባል።

ዘ፡5 “ሄኖክ” እሱ ከውድቀት በኋላ በሞት ያልተነካ የመጀመሪያው ሰው ነው (ዘፍ. 5:24)። ብኪ ሁኔታውን አያብራራም ነገር ግን ከእግዚአብሔር ጋር “መራመዱን” ያስረግጣል።

☐ “ተወሰደ” ይህ ማለት “ወደ ሌላ ስፍራ ተዛወረ” ማለት ነው። ይህ “ትንሣኤ” አይደለም ነገር ግን “መዛወር” ነው። እንደ ኤልያስ (2 ነገ. 2:11)። ግልጽ የሆነ ልዩነት በመጽሐፍ ቅዱስ አለ።

1. ወደ ሕይወት ተመልሰው በመጡት ሰዎች (ትንሣኤ)
2. ሳይሞቱ ወደ ሰማይ በተወሰዱት ሰዎች (ዝውውር)
3. ኢየሱስ መንፈሳዊ አካል ኖሮት (ትንሣኤ)

☐ “እግዚአብሔርን ደስ በማሰኘቱ” ይህ ሴፕቱዋጂንትን ይከተላል፤ ነገር ግን ኤምቲ “ከእግዚአብሔር ጋር በመራመዱ” የሚል አለው።

ዘ፡6 “ያለ እምነትም እሱን ደስ በማሰኘት አይቻልም” ይህ ቁልፍ ማስረገጫ ነው። በዚህ ጽሑፍ ምድብ። እሱ መነሻ እምነት አይደለም፤ ነገር ግን የጸና እምነት ነው። እሱም እግዚአብሔርን ደስ የሚያሰኝ። እነዚህ ሁሉ ምሳሌዎች እስከ ሕይወት ፍጻሜ ድረስ ታማኝ ሆነዋል፤ በምንም መልኩ እና እንዴት ያ ፍጻሜ ቢመጣ። እምነት ማለት ሰዎች የሚያምኑበት፣ የሚቀበሉበት፣ የእግዚአብሔርን ተስፋ የሚያገኙበት መንገድ ነው። ደኅንነት እና ደቀ-መዛሙርነት ሁለቱም ያለ እምነት ሊሆኑ አይችሉም። እምነት፣ እግዚአብሔር ባለፈው ባደረገው (ፍጥረት፣ መገለጥ)፤ እምነት፣ በእግዚአብሔር አሁን መገኘት (ስደት፣ መከራ፣ ሞትም ቢሆን)፤ እምነት፣ በእግዚአብሔር የወደፊት የተስፋ ድርጊቶች (ደኅንነት፣ መንግሥተ-ሰማይ)።

ለ“የማይቻል” 6:6 ላይ ሙሉ ማስታወሻ ተመልከት።

☐ “ሊያምን ይገባል” የግሪኩ ቃል *pistis* በሦስት የእንግሊዝኛ ቃላት ይተረጎማል፡ “እምነት፣” “እምነት፣” እና “መታመን።” ትኩረቱ በእውቀት እውነታዎች ላይ ብቻ አይደለም፤ ነገር ግን በግለሰባዊ እምነት እንጂ፤ በእግዚአብሔር ታማኝነት፤ የእሱን ታማኝነት ማመን! እሱ ማረጋገጫ ብቻ አይደለም፤ ነገር ግን የሕይወት ስልት ደግሞ እንጂ።
“የግድ” የሚለው ቃል የአሁን የድርጊት አመላካች ነው። ፍቸውም “እሱ አሳሪ ነው።” “እሱ አስፈላጊ ነው።” እምነት አስፈላጊ ነው!

☐ “እሱ ለሚፈልጉት ዋጋ የሚሰጥ ነው” ይህ ሁለቱንም ያመለክታል፤ የመነሻ እምነት ምላሽ እና ቀጣይነት ያለው የእምነት ምላሽ።

ዘ፡7 “ገና ስለማይታየው ነገር በእግዚአብሔር ተረድቶ” እዚህ የእምነት ፈርጅ ነው። እነዚህ የብኪ ቅዱሳን ያደርጉ ነበር፤ ከእግዚአብሔር እንደተቀበሉት። ድርጊታቸው ያረጋግጥ ነበር፤ እምነታቸው የቃል ብቻ እንዳልሆነ! መገመት ትችላላችሁ ኖህ የተቀበለውን መሳላቅና ውርደት፤ ይህን ያህል ትልቅ መርከብ በመሥራቱ፤ ከውኃ የራቀ፤ እንሰሳትን ለመያዝ!

☐ “መርከብ” ይህ ሊንቀሳቀስ የሚችል ጀልባ አልነበረም፤ ነገር ግን እንደ ግንድ ሊሳፈፍ የሚችል መሣርያ ዓይነት እንጂ። ቃሉ ጥቅም ላይ የዋለው ለ “ሣጥን” ነው፤ እንደ ኪዳን ታቦት።

☐ “በዚህም ዓለምን ኮነ” ኖኅ እንዴት ዓለምን ይኮንናል? ሁለት አማራጮች አሉ፡ (1) በእምነት ድርጊቱ እና (2) በሰብከቱ (2 ጴጥ. 2፡5)።

☐ “በእምነትም የሚገኘውን ጽድቅ ወራሽ ሆነ” ዘፍጥረት 6-8 ኖኅ በመጽሐፍ ቅዱስ የመጀመሪያው ሰው ነው። “ጽድቅ” ተብሎ የተጠራ (2 ጴጥ. 2፡5)። እሱ ኃጢአት-የለሽ ማለት አይደለም፤ ነገር ግን ኖኅ ባለው ብርሃን ተራምዷል፤ እግዚአብሔርን በማመንና በመታመን። የአብርሃም እምነት ኋላ ላይ ለእርሱ እንደ ጽድቅ እንደተቆጠረለት (ዘፍ. 15፡6)፤ እንዲሁ ደግሞ የኖኅ። ለ “ጽድቅ” የቃል ጥናት ልዩ ርዕስ 1፡9 ላይ ተመልከት።

ዕብራይኛ : 11፡8-12
⁸አብርሃም የተባለው ርስት አድርጎ ሊቀበለው ወዳለው ስፍራ ለመውጣት በእምነት ታዘዘ። ወዴትም እንደሚሄድ ሳያውቅ ወጣ።
⁹ለእንግዶች እንደሚሆን በተስፋ ቃል በተሰጠው አገር በድንኳን ኖሮ፤ ያን የተስፋ ቃል አብረውት ከሚወርሱ ከይስሐቅና ከያዕቆብ ጋር፤ እንደ መጻፋት በእምነት ተቀመጠ፤¹⁰መሠረት ያላትን፤ እግዚአብሔር የሠራትንና የፈጠራትን ከተማ ይጠብቅ ነበርና።¹¹ተስፋ የሰጠው የታመነ እንደ ሆነ ስለ ቆጠረች፤ ሣራ ራሰባ ደግሞ ዕድሜዋ እንኳ ካለፈ በኋላ ዘርን ለመፅከስ ኃይልን በእምነት አገኘች።¹²ስለዚህ ደግሞ በብዛታቸው እንደ ሰማይ ኮከብ እንደሚቆጠርም በባሕር ዳር እንዳለ አሸባ የነበሩት የሞተን ሰው እንኳ ከመሰለው ከአንዱ ተወለዱ።

11፡8 “አብርሃም... ታዘዘ” በአንዳንድ መንገዶች እነዚህን ምስደዎች መገንዘብ የሚቻለው የእነዚህን ሰዎች ሕይወት እንዲወክሉ ሆነው ነው። ብዙ የተለየ ነው፤ በጥንታዊ ሥነ-ጽሑፍ፤ የሚመዘግበውም የገጸ-ባሕርያቱን አዎንታዊና አሉታዊ ነው። አብርሃም የተለየ ድብልቅ ነበር፤ የፍርሃትና የእምነት

1. ፍርሃት
 - ሀ. እግዚአብሔርም አለው፤ ቤተሰብህን ተው፤ እሱም አባቱንና ሎጥን ወሰደ
 - ለ. እግዚአብሔር ልጅ እንዲሰጠው ቃል ገባለት፤ እሱ ከሳራ አገልጋይ ልጅ ለማግኘት ሞከረ፤ እንዲሁም ኋላ ላይ ሳራን ለግብፃዊና ለፍልስጥኤም ንጉሥ አሳልፎ ለመስጠት ሞከረ፤ የገዛ ራሱን ሕይወት ለማዳን
2. እምነት
 - ሀ. ዑርን ለቀቀ
 - ለ. እግዚአብሔር ዝርያ እንደሚሰጠው አመነ
 - ሐ. ይስሐቅን ለመሠዋት ፍቃደኛ ሆነ (ዘፍ. 22)

እግዚአብሔር “ልዕሊ-ዳድቃንን” አይጠብቅም፤ ነገር ግን እንከን ያለበት ሰው እሱም በንስሐና በእምነት ምላሽ እንዲሰጥ እንዲሁም ለእርሱ እንዲኖር፤ በምንም ዓይነት ሁኔታ ውስጥ።

11፡9 “በተስፋ ቃል በተሰጠው አገር እንደ መጻፋት ተቀመጠ” ይህ “መጻፋት” የሚለው ቃል ነው፤ ማለትም እሱ እንደ ዜጎች መብት አልነበረውም (ዝክ. ቁ. 13)።

11፡10 “ይጠብቅ ነበረና” ይህ ያልተጠናቀቀ መካከለኛ (አረጋጋጭ) አመላካች ነው። መጠበቁን ቀጥሏል!

☐ “ከተማ” ይህ የተለመደ መጽሐፍ ቅዱሳዊ ዘይቤ ነው (ዝክ. 11፡16፤ 12፡22፤ 13፡14፤ ዮሐንስ 14፡2፤ ገላ. 4፡26፤ ራዕ. 3፡12፤ 21፡2)፤ እሱም የሚያመለክተው የእግዚአብሔርን ማደሪያ ነው፤ ከሰዎች ጋር እንደገና፤ እንደ ዔድን።
አብርሃም ሕይወቱን የኖረው በእምነት ነው፤ የጊዜውን ተጨባጭ እየተመለከተ ሳይሆን፤ ነገር ግን ተስፋ የተሰጠውን እውነታ። እምነት ይላል “ይህ ዓለም ቤቴ አይደለም”፤ እምነት ይላል “የእግዚአብሔር ተስፋ ርግጠኛ ነው”፤ እምነት ይላል “እውነታ ማለት የማየው አይደለም፤ ነገር ግን እግዚአብሔር ያለው እንጂ”!

ልዩ ርዕስ፡ ሁለቱ ከተሞች

ሀ. ማቴዎስ 24-27 ጽሑፋዊ ምድብ የሚያተኩረው የተለጣጣቂ ፍርዶች ትንቢት ማጠቃለያ ነው፤ ኢሳይያስ 13-23 ላይ የሚገኙት የአካባቢው አገሮች ላይ። ፍርድ የመጨረሻ ቃል አይደለም! የጸጋና የምሕረት አምላክ ዘላለማዊ፤ ሁሉን አጠቃላይ፤ የመዋጀት ዕቅድ አለው!

ለ. ይህ አጠቃላይ ክፍል የሁለት ከተሞች ገለጻ ነው።

1. ከተሞቹ በወደቀው ሰው በቃየን ልጆች፤ የተገነቡ ናቸው፤ እነርሱም ፍላጎታቸውን ባጠቃላይ በገዛ አቅማቸው ለማግኘት የሚሞክሩ (ማለትም፤ ዘፍጥረት 10-11)።
2. የጽዮን ከተማ፤ እዚያም እግዚአብሔር የሚኖርበት (ማለትም፤ ከሁለቱ ኪሩቤል ክንፎች በላይ፤ በኪዳን ታቦት ላይ፤ በቅድስተ ቅዱሳን ውስጣዊ ክፍል፤ ኢየሩሳሌም ባለችው መቅደስ) እና የእሱ ሕዝቦች (አይሁድ እና አሕዛብ) ወደ እርሱ የሚመጡበትና እርሱን የሚያመልኩበት (ዝክ. 2፡2-4፤ 19፡18-25፤ ዕብ. 11፡10፤ 12፡22፤ 13፡14፤ ራዕ. 21፡1-2)።

ሐ. የሕዝብ ወገኖችን/ሕዝቦችን የሚወክሉ ከተሞች።

የሰው ከተሞች	የእግዚአብሔር ከተማ
1፡7፤8፤ የተቃጠሉ የይሁዳ ከተሞች	1፡26፤ የጽድቅ ከተማ፤ የታመነች ከተማ
1፡21፤ የታመነችቱ ከተማ አመንዝራ ሆነች	

6:11፣ የይሁዳ ከተሞች ጠፉ
 14:17፣21፣ ሁሉም ከተሞች ጠፉ
 14:31 የፍልስጥኤም ከተሞች
 17:1-3፣9፣ የሶርያ ከተሞች ተደመሰሱ
 19:2፣ የግብፅ ከተሞች እርስ በርሳቸው ጠፉ
 19:18-22፣ የግብፅ ከተሞች እግዚአብሔርን አመለኩ
 19:23-25፣ ግብፅና ሶርያ ሁሉ ከእግዚአብሔር ሕዝብ ተደበለቁ

22:2፣9፣ ኩሩዋ ከተማ፣ ኢየሩሳሌም ወደቀች
 23፣ ጢሮስ ተደመሰሰች
 24:1-25:5፣ የከተሞች ሁለንተናዊ ጥፋት
 25:10-12፣ ሞአብና ከተማዋ፣ የተመሸጉት ከተማዎች ተረመረሙ
 26:5፣ የተመሸገች ከተማ፣ ምናልባት ሞአብ
 27:10፣ የተመሸጉት ከተሞች ወደቁ
 29:1፣ “Ariel” (ኢየሩሳሌም)
 33:2፣19፣ ኩሩዋ ከተማ (ኢየሩሳሌም)
 48:2፣ ቅድስቲቱ ከተማ፣ ግን በስም ብቻ

25:6-9፣ ግብጥ በእግዚአብሔር ተራራ (ማለትም፣ ኢየሩሳሌም)
 26:1፣ ብርቱይቱ ከተማ፣ ኢየሩሳሌም፣ ታደሰች

45:13፣ የእኔ ከተማ (ዝክ. 44:23)
 52:1-6፣ ቅድስቲቱ ከተማ
 60:14፣ የጌታ ከተማ
 62:12፣ ያልተተወችው ከተማ
 66:6፣ ከከተማዋም ታላቅ ድምጽ፣ ከመቅደሱም ድምጽ

11:11 “ሳራ” አንዳንድ ጥንታዊ የግሪክ የእጅ ጽሑፎች (P⁴⁶፣ D) “መካን” ይጨምራሉ። በጣም ጠቃሚ የሚሆነው፣ አንዳቸውም የአባቶች ሚስቶች (ከልያ በስተቀር) ካለ እግዚአብሔር ርዳታ መፅኅስ አለመቻላቸው ነው። ደግሞም፣ አንዳቸውም የበኩር ልጆች ተስፋውን አልወረሱም። እግዚአብሔር እያሳየ ያለው እሱ እንደሚጠየቅ ነው!

ሳራ፣ እንደ ደብርሃን፣ የፍርሃትና የእምነት ድብልቅ ነበረች። እሷ ለአብርሃም አገልጋይዋን ሰጠችው፤ ደግሞም እሷ በእግዚአብሔር ተስፋ ላይ ሳቀች (ዘፍ. 18:12)።

11:12 “በብዛታቸው እንደ ሰማይ ኮከብ እንደማይቆጠርም በባሕር ዳር እንዳለ አሸዋ የነበሩት” ይህ እግዚአብሔር ለአብርሃም፣ ለይስሐቅ፣ እና ለያዕቆብ የሰጠው ተስፋ ክፍል ነው (ዘፍ. 15:5፣ 22:17፣ 32:12)። የሁሉም ሚስቶች (ከልያ በስተቀር) መካን መሆናቸውን አስታውሱ።

☐ “ተስፋ የሰጠው የታመነ እንደ ሆነ ስለ ቁጠረች።” እሷ ያደረገችው በእግዚአብሔር ተስፋ ላይ ተመሥርታ ነው፣ የወቅቱን ሁኔታ ሳይሆን። ሐረጉ ከ10:23 (ዝክ. 6:17-18) ጋር ተመሳሳይ ነው። አንባቢዎቹ በዚህ መልክ እንዲያደርጉ።

ዕብራይስጥ ፡ 11:13-16

¹³እነዚህ ሁሉ አምነው ሞቱ፤ የተሰጣቸውን የተስፋ ቃል አላገኙምና፤ ዳሩ ግን ከሩቅ ሆነው አይትና ተሳለሙት፤ በምድሪቱም እንግዶችና መጻተኞች እንዲሆኑ ታመኑ። ¹⁴እንዲህ የሚሉት ለእነርሱ የሚሆነውን አገር እንዲፈልጉ ያመለክታሉና። ¹⁵ያን የወጡበትን አገር አስበው ቢሆኑ፤ ሊመለሱ ጊዜ በሆነላቸው ነበር፤ ¹⁶አሁን ግን የሚበልጠውን እርሱም ሰማያዊ አገር ይናፍቃሉ። ስለዚህ እግዚአብሔር አምላካቸው ተብሎ ሊጠራ በእነርሱ አያፍርም፤ ከተማን አዘጋጅቶላቸዋልና።

11:13 “እነዚህ ሁሉ አምነው ሞቱ፤ የተሰጣቸውን የተስፋ ቃል አላገኙምና፤” ይህ የማወዳደሪያው ዋነኛ ነጥብ ነው፣ የብኪ የእምነት ሰዎችን፣ ምዕራፍ 11 ላይ ከአማኝ አይሁድ ተቀባዮች ጋር “ወደ ኋላ በማፈገፈግ” ላይ ላሉት (ዝክ. 10:38፣ ደግሞ 11 ጴጥ. 2:20-22)።

☐ “ዳሩ ግን አይት... ተሳለሙትም... ታመኑም” ሦስቱን ግላጭ ትይዩ ዓረፍተ ነገሮች ተገንዘቡ!

☐ “በምድሪቱም እንግዶችና መጻተኞች እንዲሆኑ” በጥሬው፣ ባዕድ ነዋሪዎች እንደ ዜጎች መብት የላቸውም (LXX ዘፍ. 23:4፣ መዝ. 39:12፣ ፊሊ. 3:20፣ 1 ጴጥ. 2:11)። ሥጋዊ እውነታ፣ እውነተኛው መንፈሳዊ እውነታ አይደለም። ይህ ዓለም የእነርሱ ቤት አልነበረም።

11:15 “እንደ” ይህ ሁለተኛ መደብ ሁኔታዊ ዓረፍተ ነገር ነው፣ “ከሐቅ ጋር የሚቃረን” ተብሎ የሚጠራ። ወጥተዋል፣ ወደ ኋላ አይመለሱም!

11:16 ትክክለኛው እውነታ መንፈሳዊ ነው፣ በሰማያዊ ከተማ ዘይቤ ላይ እንደታየው፣ ገንቢውና ሠሪው እግዚአብሔር የሆነው (ዝክ. 11:10)። እግዚአብሔር ለመታመንና ለእምነት ምላሽ ይሰጣል (ዝክ. 2:11፣ 11:2፣39፣ 13:14)። “አገር” እና “ከተማ” (ቁ. 10) ከሥነ-መለኮት አኳያ ትይዩ ናቸው፣ በእግዚአብሔር እንደ ተዘጋጁ ስፍራዎች፣ ለእምነት ልጆቹ!

ዕብራዊያን ፡ 11:17-22

¹⁷⁻¹⁸አብርሃም በተፈተነበት ጊዜ ይስሐቅን በእምነት አቀረበ፤ የተስፋን ቃል የተቀበለው። በይስሐቅ ዘር ይጠራልሃል የተባለለት እርሱም አንድ ልጁን አቀረበ፤ ¹⁹እግዚአብሔር ከሙታን እንኳ ሊያስነሣው እንዲቻለው አስቦአልና፤ ከዚያም ደግሞ በምሳሌ አገኘው። ²⁰ይስሐቅ ሊመጣ ስላለው ነገር ያዕቆብንና ዓሳውን በእምነት ባረካቸው። ²¹ያዕቆብ ሲሞት በእምነት የዮሴፍን ልጆች እያንዳንዳቸው ባረካቸው፤ በዘንጉም ጫፍ ተጠግቶ ሰገደ። ²²ዮሴፍ ወደ ሞት ቀርቦ ሳለ በእምነት ስለ እስራኤል ልጆች መውጣት አስታወሰ፤ ስለ አጥንቱም አዘዛቸው።

11:17 “በተፈተነበት ጊዜ” አንዱ ዘፍ. 22:1ን ከማቴ. 6:13 እና ያዕቆብ 1:13-14 ጋር ሲያወዳድር፤ ተቃርኖ የሚመስል ነገር ይኖራል። ሆኖም፤ በግሪክ ሁለት ቃላት አሉ፤ ለ”ፈተና”፤ በተለያዩ ፍቺዎች። አንዱ ለጥፋት መፈተን ነው (peirazo) እና ሌላው ለማጽደቅና ለማጠንከት ካለ አተያይ የሆነ መፈተን ነው (dokimazo)። ልዩ ርዕስ ተመልከት 2:18 ላይ።

እግዚአብሔር ለልጆቹ ዕድል ይሰጣል፤ እምነታቸውን እንዲገልጹና እንዲያሳድጉ (ዘፍ. 22:1፤ ዘጸ.15:25፤ 16:4፤ 20:20፤ ዘዳ. 8:2፤16፤ 13:3፤ መሳ. 2:22፤ 11 ዘፍ. 32:31)። ፈተናዎች አንድም የማሰናከያ ድንጋይ ወይም የደረጃ (መወጣጫ) ድንጋይ ይሆናሉ።

☐ “አንድ ልጁን አቀረበ” የአብርሃም እምነት ደረጃ በፍቃደኝነቱ ላይ ይታያል፤ ለእግዚአብሔር መልሶ በመስጠቱ፤ ለአስራ ሦስት ዓመት የጠበቀውን የተስፋውን ልጅ (ያዕቆብ 2:21)።
የmonogenes (“ብቸኛ ልጅ”) አጠቃቀም ከይስሐቅ ጋር በተያያዘ “ብቸኛ ልጅ” ሊሆን አይችልም፤ አብርሃም ሌሎች ልጆች እስካለው ድረስ። እሱ በርግጥ የሚሆነው “የተስፋው ልጅ” ነው። “የተለየው ልጅ።” ይህም ደግሞ የዮሐንስ 3:16 ፍች ነው።

11:18 ይህ የዘፍ. 21:12 ጠቃሽ ነው፤ እሱም ከፈተናው በፊት የሚመጣ!

11:19 “ሰዎችን ከሙታን ሊያስነሣ” አብርሃም፤ ይስሐቅ ከእርሱ ጋር እንደሚመለስ ተስፋ አድርጎ ነበር (ዘፍ. 22:5)። ጽሑፉ ይህ እንዴት እንደሚሆን አልገለጸም። ዕብራውያን የሚያስረግጠው ትንሣኤን ተስፋ እንዳደረገ ነው።

☐ “እንደ ዓይነት” ደራሲው ብኪን ተጠቅሟል፤ ለወቅቱ እውነታ እንደ ጥላ (ዝክ. 9:9፤ 10:1፤ 11:9)። እዚህ ዓይነቱ የሚመስለው፤ አብርሃም የተስፋውን ልጅ እንዳቀረበ፤ እንዲሁ ደግሞ እግዚአብሔር ልጁን አቀረበ፤ ለፍቅሩ፤ ለምሕረቱ፤ ለጸጋው መግለጫ!

11:20 የይስሐቅ ልጆቹን መባረክ ዘፍ. 27:27 ላይ ሲገኝ፤ የያዕቆብ ቀዳሚ ባርኮት ዘፍጥረት 48:14 ላይ ይገኛል፤ የዮሴፍን ልጆች፤ ኋላ ላይም ሁለተኛ ባርኮቱ ዘፍጥረት 49 ላይ ይገኛል፤ ሌሎች ልጆቹን፤ አንድ ጊዜ የተሰጠ ባርኮት አይሰረዝም። ይህም ደራሲው እንዴት የብኪን ታሪክ እንደተጠቀመበት የሚያሳይ ምሳሌ ነው፤ በተመረጠ መንገድ (እንደ ዜና መዋዕል)። እሱ አዎንታዊ ገጹን ብቻ ነው የጠቀሰው።

11:21 “በዘንጉም ጫፍ ተጠግቶ” ይህ ከሴፕቲዋጂንት ዘፍ. 47:31 የተጠቀሰ ነው። ማሶራቲካዊው የዕብራውያን ጽሑፍ “በአልጋው ጫፍ ሰገደ” የሚል አለው። የዕብራይስጡ ቃላት “አልጋ” እና “ዘንግ” ተመሳሳይ የዕብራይስጥ ተናባቢዎች አሏቸው፤ (mth)፤ የመጨረሻው አናባቢ ብቻ ነው ልዩነቱን የሚጠቁመው። ከብኪ ዐውደ-ጽሑፍ ያዕቆብ የዮሴፍ ሕልም መፈጸሙን አውቋል (ዘፍ. 37:5-11)፤ በዚያውም የዮሴፍን የመንግሥት ሥልጣን፤ በትንቢት ወይም እውቅና በመስጠት፤ የሴፍ የሕዝቡ “አዳኝ” እንደሆነ፤ ሙሴና ኢያሱ እንዲሁም የሚመጣው መሲሕ እንደሚሆኑ።

11:22 “ስለ አጥንቱም አዘዛቸው” እነርሱ ከግብፅ ተይዘው ወጥተው በተስፋይቱ ምድር እንዲቀበሩ ነው፤ ከዘጸአት በኋላ (ዘፍ. 50:24-25፤ ዘጸ.13:19፤ኢያ. 24:32)።

ዕብራዊያን ፡ 11:23-29

²³ሙሴ ከተወለደ በኋላ ወላጆቹ ያማረ ሕፃን መሆኑን አይተው በእምነት ሦስት ወር ሸሽት የንጉሥንም አዋጅ አልፈሩም። ²⁴ሙሴ ካደገ በኋላ የፈርዖን የልጅ ልጅ እንዳይባል በእምነት እምቢ አለ፤ ²⁵⁻²⁶ከግብፅም ብዙ ገንዘብ ይልቅ ስለ ክርስቶስ መነቀፍ እጅግ የሚበልጥ ባለ ጠግነት እንዲሆን አስቦአልና ለጊዜው በጋጠላት ከሚገኝ ደስታ ይልቅ ከእግዚአብሔር ሕዝብ ጋር መከራ መቀበልን መረጠ፤ ብድራቱን ትኩረት ብሎ ተመልክቶአልና። ²⁷የንጉሡን ቍጣ ሳይፈራ የግብፅን አገር የተወ በእምነት ነበር፤ የማይታየውን እንደሚያየው አድርጎ ጸንቶአልና። ²⁸አጥፊው የበኩሮችን ልጆች እንዳይነካ ፋሲካንና ደምን መርጨትን በእምነት አደረገ። ²⁹በደረቅ ምድር እንደሚያልፉ በኤርትራ ባሕር በእምነት ተሻገሩ፤ የግብፅ ሰዎች ግን ሲሞክሩ ተዋጡ።

11:23 “ወላጆቹ” ሴፕቲዋጂንት “ወላጆች” አለው፤ የዕብራይስጡ ማሶራቲካዊ ጽሑፍ “እናት” ብቻ ሲኖረው።

☐ “ያማረ ሕፃን መሆኑን አይተው” የአይሁድ ወግ እንደሚለው፤ ሙሴ ሰውነቱ የተዋበ ሕፃን እንደነበረ ነው። ልጁ ያማረ ሕፃን መሆኑን የማያስብ ምን ወላጅ ነው? ነገር ግን ይህ ሥነ-መለኮታዊ ነጥብ አይደለም። ይህ የተለየ፤ እግዚአብሔር የላከው ሕፃን ነው
☐ “የንጉሡንም አዋጅ አልፈሩም” ደራሲው ይህንን ሐረግ የጠቀሰው በወቅቱ አንባቢዎች እይታ አኳያ ነው (ዝክ. ቁ. 27)።

11:24 “የፈርዖን የልጅ ልጅ” ይህ የግብፅ የባለሥልጣን ይፋዊ መጠሪያና ማዕርግ ነው።

11:25-26 እንደገናም ደራሲው አንባቢዎቹ ከገጠማቸው ፈተና ጋር ያያይዘዋል። እነርሱ ወደፊታቸው፤ የተረጋገጠው የእግዚአብሔር ተስፋ ዓይናቸውን መትከል ይኖርባቸዋል፤ በጊዜያዊ ሁኔታ ላይ ሳይሆን። ለክርስቶስ ታማኝ መሆን የመጨረሻ ግብ ነው!

11:27 “ግብፅን ተወ” ይህ፣ ሙሴ ወደ ምድያን የሸሸበትን ያመለክታል፤ ዘጸአትን ሳይሆን (ዘጸ. 2:14-15)። ደራሲው በድጋሚ ሁነኛ ስዕል ይሰላል፤ ስለ ሙሴ ዓላማ።

☐ “የማይታየውን እንደሚያየው አድርጎ” እስራኤላውያን የሚያምኑት ያህዌን ማየት ሞት ያስከትላል፤ ከቅድስናው የተነሣ (ዘፍ. 16:13፤ 32:30፤ ዘጸ. 3:6፤ 33:17-23፤ መሳ. 6:22-23፤ 13:22፤ 1 ሃገ. 19:11-13፤ ሐዋ. 7:32)።

11:28 ይህ የዘጸአት 12 ጠቃሽ ነው። ይህ የመጨረሻው መቅሠፍት ግብፅን ሁሉ ነክቷል፤ የጌሴምን ምድር ጨምሮ። ዕብራውያን እንኳ የእግዚአብሔርን ትእዛዝ እንዲያከብሩና በእምነት እንዲሠሩ ሆነዋል፤ ከሞት መልአክ ለማምለጥ።

☐ “በኩር” ልዩ ርዕስ 1:6 ተመልከት።

☐ “አጥፊው” ይህ መልአክ-ሞትን ያመለክታል (LXX፤ ዘጸ.12:23፤ 11 ሳሙ. 24:16-17)።

11:29 ይህ ዘጸ.14:21 ላይ የሚገኘው ቃል ማጠቃለያ ነው።

ዕብራዊያን : 11:30-31

³⁰የአያሪክ ቅጥር ሰባት ቀን ከዞሩበት በኋላ በእምነት ወደቀ። ³¹ጋለሞታይቱ ረዓብ ሰላዮችን በሰላም ስለ ተቀበለቻቸው ከማይታዘዙ ጋር በእምነት አልጠፋችም።

11:30 “አያሪክ ወደቀ” (ኢ.ያ. 6:20፤ 11 ቆሮ. 10:4)

11:31 “ጋለሞታይቱ ረዓብ” ይህች ከነአናዊት አማኝ ሆነች (ያዕቆብ 2:25)። እንዲያውም አሷ በመሲሐ የዘር ግንድ ዝርዝር ልትጠቀስ ቻለች፤ ማቴ. 1:5።

ዕብራዊያን : 11:32-38

³²እግዲህ ምን እላለሁ? ስለ ጌዴምን ስለ ባርቅ ስለ ሶምሶንም ስለ ዮፍታሔም ስለ ዳዊትና ስለ ሳሙኤልም ስለ ነቢያትም እንዳልተርከ ጊዜ ያጥርብኛልና። ³³እነርሱ በእምነት መንግሥታትን ድል ነሡ። ጽድቅን አደረጉ። የተሰጠውን የተሰፋ ቃል አገኙ። ³⁴የአንበሳችን አፍ ዘጉ። የእሳትን ኃይል አጠፉ። ከሰይፍ ስለት አመለጡ። ከድካማቸው በረቱ። በጦርነት ኃይላችን ሆኑ። የባዕድ ጭፍሮችን አባረሩ። ³⁵ሌሎች መታናቸውን በትንሣኤ ተቀበሉ፤ ሌሎችም መዳንን ሳይቀበሉ የሚበልጠውን ትንሣኤ እንዲያገኙ እስከ ሞት ድረስ ተደበደቡ። ³⁶ሌሎችም መዘበቻ በመሆንና በመገረፍ ከዚህም በላይ በእስራትና በወጎኒ ተፈተኑ፤ ³⁷በድንጋይ ተወግረው ሞቱ። ተፈተኑ። በመጋዝ ተሰነጠቁ። በሰይፍ ተገድለው ሞቱ። ሁሉን እያጡ መከራን እየተቀበሉ እየተጨነቁ የበግና የፍየል ሌጦ ለብሰው ዞሩ። ³⁸ዓለም አልተገባቸውምና በምድረ በዳና በተራራ። በዋሻና በምድር ጉድጓድ ተቅበዘበዙ።

11:32 “ጌዴምን” (መሳ. 6-8)

☐ “ባርቅ” (መሳ. 4-5)

☐ “ዮፍታሔ” (መሳ. 11-12)

☐ “ዳዊት” (1 ሳሙ. 16:1)

☐ “ሳሙኤል” (1 ሳሙ. 1:20)

11:33 “ጽድቅ” ልዩ ርዕስ 1:9 ላይ ተመልከት።

☐ “የአንበሳችን አፍ ዘጉ” ይህ ሳምሶንን፣ ዳዊትን፣ ዳንኤልን ወይም ያልታወቀ ሁነትን የሚጠቅስ ነው።

11:34 “የእሳትን ኃይል አጠፉ” ይህ ከእሳት መትረፍ በተለይ ዳንኤል 3 የሚያመለክት ይሆናል፤ ወይም ሌላ ያልታወቀ ታሪካዊ ሁነትን። ይህ መዳን በ1 ቆሮ. 13:3 ላይ ተጠቅሷል። ሆኖም፣ የግሪክ የእጅ ጽሑፍ ችግር አለ፤ ከ1 ቆሮ. 13:3 ጋር በተያያዘ። የጥንታዊ ግሪክ የእጅ ጽሑፎች P⁴⁶፣ S፣ A፣ እና B “የምመካበት” አላቸው፤ (kauchesomai) ወይም C፣ D፣ F፣ G፣ K፣ እና L “በቃጠል እንኳ” (kauthesomai) የሚል አላቸው። የመጀመሪያው (1) የተሻሉት የእጅ-ጽሑፎችና (2) ቃሉ ዘወትር በጳውሎስ ጥቅም ላይ መዋሉ።

☐ “ከድካማቸው በረቱ” (2 ቆሮ. 12:9)

11:35 “ሌሎች መታናቸውን በትንሣኤ ተቀበሉ” በሥነ-መለኮታዊ አነጋገር ይህ ትንሣኤ አይደለም፤ ነገር ግን ከሞት መነሣት እንጂ (1 ሃገ. 17:17-23፤ 11 ሃገ. 4:31-37)። አንድ ትንሣኤ ብቻ ነው የነበረው፤ እሱም ከዘላለማዊ አካል የሆነ፤ ኢየሱስ።

አእመመቅ፣ አኪጀት

አየተመት “የተሻለ ትንሣኤ”

አእት፣ አእመቅ “የተሻለ ሕይወት”

ማጣቀሻው የሰማዕታት ሞት ክብርና ድል ነው። በእግዚአብሔር ዕቅድ ምሥጢራዊነትና ፍቃድ፣ ለዚህ ለወደቀው ዓለም፣ አንዳንዶች በሥጋ ተመልሰዋል (ማለትም፡ “ሴቶችም ሙታናቸውን በትንሣኤ ተቀበሉ”) እናም አንዳንዶች አልተመለሱም። የመጀመሪያው ታላቅና አስደናቂ ነው። ሁለተኛው ግን ላቅ ያለ ጠንካራ የእምነት ምስክርነት ነው። እስከመጨረሻው የሆነ እምነት።

ይህ ከመንፈሳዊ ሽልማት ጋር ሊያያዝ ይችላል። ቢሆንም ግን ቁልፉ የእምነት ዋና ነገር ነው። የአንዱ የመሞት ሁኔታ ሳይሆን። አማኞች የተጠሩት በእምነታቸው በግልጽ እንዲኖሩ ነው (በያህዌ እና ኢየሱስ)። ድሉ የእነርሱ ታማኝነት ነው! ያህዌ ለተስፋው ታማኝ ነው፤ ኢየሱስ ለድርጊቱ ታማኝ ነው፤ አማኞች ታማኝ መሆን ይኖርባቸዋል። በእምነት ርምጃቸው። ለ “የተሻለ” 7:7 ላይ ማስታወሻ ተመልከት።

11:36 “መዘበቻ በመሆንና በመገረፍ” ይህ ሊሆን የሚችል ማጣቀሻ ነው። በመቃብያን ጊዜ (1 መቃ. 1:62-64፤ 7:34፤ 11 መቃ. 6:18-20፤ 7:1-42)።

11:37 “በድንጋይ ተወገኑ” ወግ የሚለው፣ ኤርምያስ ግብፅ ላይ በአይሁድ በድንጋይ እንደተወገረ ነው። ካህን (የብኪ ጸሐፊ ሳይሆን) ዘካርያስ የሚባል በድንጋይ መወገሩን አስፍሮታል 11 ዜና. 24:20-21፤ ሉቃስ 11:51።

□ “በመጋዝ ተሰነጠቁ” ወግ (የኢሳይያስ ዕርገት 5:1-14) እንደሚለው ኢሳይያስ በክፍት ግንድ ውስጥ ተከትቶ በመጋዝ ተሰንጥቋል፤ በምናሴ ትእዛዝ።

□ “ተፈተኑ” ይህ ይልቁንም አጠቃላይ መግለጫ ይመስላል። በበርካታ የተወሰኑ መግለጫዎች መካከል፣ የስደትና የሥቃይ። ጥንታዊው የፓፒሪስ ጽሑፍ P⁶⁶ ሐረጉን ይገድራል። ጽሑፉ የተንታኞች የሚገምቱት፣ የተያያዘው ሐረግ “በመጋዝ ተሰነጠቁ” (epriesthesan) የሚል እስኪሆን ድረስ እሱ ከዚህ ሐረግ ጋር እጅግ ይመሳሰላል “ተፈተኑ” (epeirasthean)፤ ያም ጸሐፊ ያከለው ይሆናል። ቀደም ሲል በጽሑፉ ወግ የሆነ። በጸሐፊ ጽሑፍ በርካታ ልዩነቶች ይኖራሉ (የቃላት ቅደም ተከተል፣ የቃላት ጊዜ)። ዩናይትድ ባይብል ሶሳይቲ አራተኛ ዕትም የግሪክ ጽሑፍ ሐረጉን ይገድራል።

□ “በሰይፍ ተገድለው ሞቱ” (ማለትም፡ 1 ነገ. 19:10፤14፤ ኤር. 2:30፤ 26:23)።

11:38 ይህ የሚገልጸው የእግዚአብሔርን ተከታዮች የከፋ የስደት ታሪክ ነው። የወቅቱ አንባቢዎች በመከራቸው ለምን ይደነቃሉ?

ዕብራይስጥ ፡ 11:39-40

³⁹⁻⁴⁰ እነዚህም ሁሉ በእምነታቸው ተመስክሮላቸው ሳሉ የተሰጠውን የተስፋ ቃል አላገኙም። ያለ እኛ ፍጹማን እንዳይሆኑ እግዚአብሔር ስለ እኛ አንዳች የሚበልጥ ነገርን አስቀድሞ አይቶ ነበርና።

11:39 “ምስክርነት አገኙ” ይህ ተመልሶ የሚያያዘው ከቁ. 2 (ዝኪ. 2:11) ጋር ነው። በእምነት የሆነ ኑሮ፣ በአስፈሪ ሁኔታ ውስጥ እንኳ ቢሆን፣ እግዚአብሔርን ያስደስታል።

11:40 የእግዚአብሔር ተስፋ በየዘመናቱ፣ በየዘገና፣ በየማኅበረ-ኢኮኖሚው ደረጃ፣ በየትምህርት ደረጃ ያሉትን አማኞችን ሁሉ አንድ ያደርጋቸዋል (ገላ. 3:28፤ ቆላ. 3:11)። እነዚህ ሁሉ የብኪ ሰዎች የእግዚአብሔርን አዲስ ቀን ወደፊት ይመለከቱ ነበር። እርሱም በክርስቶስ በቤተሰቡም መጣ፣ እናም በክርስቶስ ይቀዳጃል፤ በምስራቃዊው ሰማይ በኩል ሰማዩን በኃይል አናውጦ! የእሱ ትንሣኤ አማኞች ሁሉ ተስፋ የሚያደርጉት ነው። ብኪ እና አኪ፣ በእምነት አቅንተው የሚመለከቱት (1 ዮሐንስ 3:2)።

□ “የተሻለ” 7:7 ላይ ያለውን ሙሉ ማስታወሻ ተመልከት።

□ “ፍጹም” 10:1 ላይ ያለውን ሙሉ ማስታወሻ ተመልከት።

የውይይት ጥያቄዎች

ይህ የጥናት መመሪያ ትርጓሜ ሲሆን፣ ያም ማለት ግን መጽሐፍ ቅዱስን በግል ለምትተረጎሙው ኃላፊነቱን ትወስዳለህ ማለት ነው። እያንዳንዳችን በተሰጠን ብርሃን መንገድ ይኖርብናል። ቀዳሚዎቹ ተርጓሚዎች አንተ፣ መጽሐፍ ቅዱስን መንፈስ ቅዱስ ናችሁ። ይህንንም መልሰህ በተርጓሚው ላይ በሌላ አባባል እንዳትወስደው።

እነዚህ የውይይት ጥያቄዎች የተሰጡት የዚህን መጽሐፍ ክፍል ዋና ዋና ጉዳዮች በሚገባ እንድታጤን እንዲረዳህ ነው። ይህም ማለት በተገቢው እንድታሰላሰል ለማነሣሣት እንጂ በዚህ ብቻ እንድትወሰን አይደለም።

1. የዕብራይስጥና የግሪኩን እምነት የሚለውን ቃል ግለጽ።
2. fiat እና ex nihilo የሚሉት ቃላት ምንድናቸው?
3. እግዚአብሔር አማኞችን ይፈትናል? (ዝኪ. 11:17 አልያም ያዕቆብ 1:13-14)?
4. ለስደት የተለየ ክብር ይኖረዋል? ክርስቲያኖች ሁሉ መከራ ይቀበላሉ?
5. የዕብራይስጥን ጸሐፊ ይህንን የእምነት ሁኔታ ጥሪ ለምን ጻፈ?

ዕብራውያን 12 የአዲሶቹ ትርጉሞች የአንቀጽ ምድቦች

የቤኤሰፋ	አኪጀት	አየተመት	አአት	አኢመቅ
የጌታ ተግሣጽ	የእምነት ውድድር	መሳሰቢያና ማስጠንቀቂያ	እግዚአብሔር አባታችን	የክርስቶስ ምሳሌዎች
12:1-3	12:1-2	12:1-2	12:1-2	12:1-4
	የእግዚአብሔር ተግሣጽ			
	12:3-11	12:3-11	12:3-11	
12:4-11				የእግዚአብሔር አባታዊ ማሳሰቢያ 12:5-13
12:12-13	12:12-17	12:12-13	12:12-13	
የእግዚአብሔርን ጸጋ የመናቅ ማስጠንቀቂያ				አለመታመን ተቀጣ
12:14-17		12:14-17	12:14-17	12:14-17
	ባለ ግርማ ጓደኛ			ሁለቱ ኪዳናት
12:18-24	12:18-24	12:18-24	12:18-21	12:18-29
	ሰማያዊውን ድምጽ አድምጡ		12:22-24	
12:25-29	12:25-29	12:25-29	12:25-27	
			12:28-29	

የንባብ ምድብ ሦስት ገጽ (ገጽ vi ተመልክት በመግቢያው ማስታወሻ)

የዋነኛውን ጸሐፊ ሐሳብ በየአንቀጹ ደረጃ መከተል

ይህ የጥናት መመሪያ ትርጓሜ ሲሆን፣ ያም ማለት ግን መጽሐፍ ቅዱስን በግል ለምትተረጎሙ ኃላፊነቱን ትወስዳለህ ማለት ነው። እያንዳንዳችን በተሰጠን ብርሃን መጓዝ ይኖርብናል። ቀዳሚዎቹ ተርጓሚዎች አንተ፣ መጽሐፍ ቅዱስና መንፈስ ቅዱስ ናችሁ። ይህንንም መልሰህ በተርጓሚው ላይ በሌላ አባባል እንዳትወስድው።

ምዕራፉን በአንድ ጊዜ አንብበው። ፍሬ ሐሳቦቹን ለይ (የንባብ ምድብ ቁ.3 ገጽ viii)። ያንተን የፍሬ ሐሳብ ምድቦች ከላይ ከተዘረዘሩት አምስት ትርጓሜዎች ጋር አስተያይ። ሙሉው መገለጥ በአንቀጹ ላይ ሊገኝ ባይችልም የዋነኛውን ጸሐፊ ሐሳብ የሆነውን የትርጓሜው ዋና ነገር ይገኝበታል። እያንዳንዱ አንቀጽ አንድና አንድ ብቻ ፍሬ ሐሳብ ይዟል።

1. የመጀመሪያው አንቀጽ
2. ሁለተኛው አንቀጽ
3. ሦስተኛው አንቀጽ
4. ወዘተ.ራ.

የቃልና የሐረግ ጥናት

ዕብራውያን : 12:1-2

¹⁻²እንግዲህ እነዚህን የሚያህሉ ምስክሮች እንደ ደመና በዙፊያችን ካሉልን፣ እኛ ደግሞ ሽክምን ሁሉ ተሎም የሚከበንን ኃጢአት አስወግደን፣ የእምነታችንንም ራስና ፈጻሚውን ኢየሱስን ተመልክተን፣ በፊታችን ያለውን ሩጫ በትዕግሥት እንሩጥ፤ እርሱ ነውርን ንቆ በፊቱም ስላለው ደስታ በመስቀል ታግሦ በእግዚአብሔር ዙፋን ቀኝ ተቀምጦአልና።

12:1 “ስለዚህ” ቁጥር 1 ያልተለመደ ሦስትዮሽ ድብልቅ ነው (toigaroun) እዚህ እና 1 ተሰ. 4:8 ላይ ብቻ የሚገኝ። ቀደም ባሉት የታማኝነት ምሳሌዎች ላይ በመመሥረት፣ አንባቢዎቹ መልካም ሕይወትን እንዲኖሩ ነው። ሌሎችን የሚረዳና የሚያበረታታ።

☐ “ደመና” “ደመና” ዘወትር ጥቅም ላይ የሚውለው በዘይቤአዊነት በግሪክ ሥነ-ጽሑፍ ለሰዎች ወገን ነው (ሔሮዶቶስ VIII. 109)።

☐ “ምስክሮች” ይህ ቃል ሊሆን የሚችለው

1. ሕጋዊ ምስክር በፍርድ-ቤት
2. ያዩትን፣ ያወቁትን፣ ወይም የተለማመዱትን ለሌሎች የሚያካፍሉ ሰዎች
3. በክርስቶስ ባላቸው እምነት ምክንያት የተገደሉ (ሰማዕት) የሆኑ ሰዎች
4. ዘይቤአዊ አገላለጽ ለእምነት ምሳሌዎች፣ ምዕራፍ 11 ላይ

ከምዕራፍ 11 ወውደ-ጽሑፍ የተነሣ እሱ በተሻለ የሚመስለው፣ ይህንን ቁጥር ማየት የሚቻለው፣ “እነርሱ” እንዲመለከቱን የሚለውን ለማስተማር አይደለም፣ ነገር ግን እኛ የእነርሱን የታማኝነት ሕይወት እንድንመለከት ነው እንጂ፣ እንደምንከተለው ምሳሌ (አእምሮች የጥናት መጽሐፍ ቅዱስ፣ ገጽ 1798)። ይህ ቁጥር ዘወትር ጥቅም ላይ የሚውለው፣ እኔ እንደሚሰበው፣ ተዛብቶ ነው፣ የምንወዳቸው ሙታን በሰማይ ሆነው የምድር ኑሯችንን ይታዘባሉ የሚለውን አመለካከት ለማጠናከር። አማኞች በርግጥ እርስ በርስ ይተዋወቃሉ፣ ብሎም በድጋሚ ወደ ኅብረት ይመጣሉ፣ በትንሣኤ ቀን፣ ነገር ግን መጽሐፍ ቅዱስ በሞት ዳግም ስለመገናኘቱ ያለው ነገር የለም፣ ወይም በምድር ያሉ ተወዳጆቻቸውን ሕይወት ለማየት ስለመቻላቸው።

የዕብራውያን መልእክት ማስታወሻ መጽሐፍ በኢሊንግዎርዝ እና ኒዳ፣ ከዩናይትድ ባይብል ሶሳይቲ፣ ተቃራኒውን ትርጉም ያደርጋል፣ “አስተሳሰቡ የብሉይ ኪዳን ጀግኖች ይመለከታሉ፣ የዕብራውያን ደራሲ እና አንባቢዎቹ፣ እንዴት ውድድራቸውን እንደሚረጡ፣ በክርስቶስ ሕይወት፣ የራሳቸው ደኅንነት ከክርስቲያኖች ጋር ስለሚያያዝ /11.40/ /ገጽ 287/።

☐ “እንግዲህ እኛ” ይህ የተተረጎመው እንደ ሁኔታ ገላጭ ነው፣ ነገር ግን የመጀመሪያው ግሣዊ የአሁን የድርጊት በዝ አንቀጽ ነው። ሁኔታ ገላጭ እስከ “እንጥ” ድረስ አይከሰትም።

- አማኞች ማድረግ ያለባቸውን ከታማኞቹ የብኪ ምስክሮች አኳያ ተገንዝቡ።
1. ሽክምን ሁሉ ማስወገድ፣ ቁ. 1
 2. ኃጢአትን ሁሉ ማስወገድ፣ ቶሎ የሚከበንን፣ ቁ. 1
 3. ሩጫውን በትዕግሥት መሮጥ፣ ቁ. 1
 4. ዓይኖችንን አይሱስ ላይ በማተኮር፣ ቁ. 2

☐ “ወደ ጎን በማስወገድ” ይህ የድርጊት መካከለኛ በዝ አንቀጽ ሲሆን ፍችውም “እንደ ልብስ ወደ ጎን ማድረግ” ነው (ሐዋ. 7:58) ። ይህ የሰዋሰው መልክ የሚያመለክተው ግለሰባዊ /መካከለኛ ድምጻት/፣ ወሳኝ /ማለትም፣ የድርጊት ጊዜ/ ውሳኔ ነው። ሆኖም፣ ጳውሎስ ቃሉን የሚጠቀምበት በዘይቤነት ነው፣ በሥነ-ምግባራዊ መልኩ (ሮሜ. 13:12፣ ኤፌ. 4:22፣25፣ ቆላ. 3:8-9 እና “መልበስ” ኤፌ. 4:24፣ ቆላ. 3:10፣12፣ 14)። ክርስቲያኖች በነጻ ደኅንነታቸው በንቃት መካተት ይኖርባቸዋል (ፊሊ. 2:12-13)። የሚወዳደሩት ሩጫ አለ፣ ምስክርነት የሚሰጥበት አለ፣ የሚዋጉት ውጊያ አለ (ፊሊ. 3:12-14)!

☐
አእምሮች “ሽክምን ሁሉ”
አኪጆት፣ አየተመቅ “ሽክምን ሁሉ”
አእት “በመንገድ ላይ ያለውን ነገር ሁሉ”
አኢመቅ “በሽክም የሚያትበጠንን ነገር ሁሉ”

ይህ ቃል በጥሬው “ውፍረት” ወይም “ክብደት” ነው። በግሪክ የአትሌቲክስ ውድድር ይሳተፉ የነበሩት፣ ራቂታቸውን በሚባል መልኩ ነበር የሚሮጡት። እሱም ጥቅም ላይ የሚውለው

1. በጥሬው ለአካል ውፍረት
2. ለአትሌቲክ የልምምድ ክብደት
3. በዘይቤነት በግሪክ ሥነ-ጽሑፍ እንደ ኩሩነት
4. በፍልስፍናዊ እንደ “መልካሙን” መጠንቀቅ እንደ “ተሻለ” ጠላት

☐ “ኃጢአት” ይህ አንድም ሊያመለክት የሚችለው (1) የኃጢአት ተፈጥሮ፣ (2) ቀጣይነት ያለው ኃጢአት፣ (3) አለማመን፣ ወይም (4) ይህ የተለየ ወውደ ጽሑፍ ተጨማሪ ፍች ይሰጣል “ወደ ኋላ ማፈግፈግ” (ዝክ. 10:38)። ይህ መልእክት/መጽሐፍ/ሰብከት የተላከው ለአማኝ አይሁድ እና ለማያምኑት ነው።

☐
አእምሮች “በቀላሉ የሚያጠምደንን”
አኪጆት “በቀላሉ የሚያጠምደንን”
አየተመቅ፣ አኢመቅ “በመንገድ ላይ ያለውን ነገር ሁሉ”
አእት “በሽክም የሚያትበጠንን ነገር ሁሉ”

የጥንታዊው ፓፒሪስ ጽሑፎች P⁴⁶ “በቀላሉ የሚያውከን” አላቸው። ይህ ማጣቀሻ ማንኛውም ነገር ሊሆን ይችላል፣ አማኝን ከሕይወት ሩጫ የሚያሰናክለው። እሱም ተደጋጋሚ ኃጢአት ሊሆን ይችላል፣ ሚዛኑን የሳተ ፍላጎት፣ ወይም የበርካታ መልካም ነገሮች መገኘት— ማንኛውም ነገር፣ ችላ ባይነትን የሚፈጥርባቸው፣ እግዚአብሔር ከሰጣቸውና ከጠራቸው ነገር።

☐ “ሩጫ” ይህ የአሁን የድርጊት ሁኔታ ገላጭ ሲሆን እሱም ቀጣይነት ስላለው ድርጊት ይናገራል፣ ግን ሊሆን በሚችል ማስታወሻ። ይህ በርግጥ ይገጥማል፣ ከአራቱ ማስጠንቀቂያዎች አጠቃላይ አጽንዖት ጋር፣ አማኝ አይሁድ ከታዘዙት፣ እነርሱም ከክርስቶስና ከወንጌል “ወደ ኋላ ያፈገፈጉት።”

☐ “በትዕግሥት” ይህ ምዕራፍ “መታገሥ” የሚለው ቃል ራቢያዊ ገለጻ ሊሆን ይችላል፣ (ስም፣ ዝክ. 10:32፣36)፣ ፍችውም “በፍቃደኝነት የሆነ፣ ጽኑ /ድርጊት/፣ ትዕግሥት /ተገብር/ ጽናት ነው።” ግሣ ቁ. 2፣3 እና 7 ላይ ነው ያለው፣ ስም ቁ. 1 ላይ። ይህ የመጽሐፍ ጭብጥ ነው፣ በተለይም እነዚህ የመጨረሻዎቹ ጥቂት ምዕራፎች— እዚያን ያሉት!

☐ “ውድድር” ይህ የግሪክ ቃል *agóna* ሲሆን አትሌቲካዊ ቃል ሆኖ የእንግሊዘኛውን ቃል “agony” ያገኘው ከዚህ ነው። እሱም ዘወትር ጥቅም ላይ የሚውለው ለውድድር ሂደት በማስቀመጥ ነው።

☐ “በፊታችን ያለውን” ይህ የአሁን ተገብሮ /አረጋጋጭ/ ቦዝ አንቀጽ ነው። የክርስትና ሕይወት ዘወትር ባሕርዩ እንደ አትሌቲክስ ግጥሚያ ነው (1 ቆሮ. 9:25፤ ፊሊ. 1:30፤ 11 ጢሞ. 2:5፤ ውድድር፤ 1 ቆሮ. 9:24፤ 26፤ ገላ. 2:2፤ 5:7፤ ፊሊ. 2:16፤ ቡጢ. 1 ቆሮ. 9:26፤ 1 ጢሞ. 1:18፤ 6:12፤ 11 ጢሞ. 4:7፤ ትግል፤ ኤፌ. 6:12)።

12:2 “ኢየሱስን ተመልከተን” ይህ የአሁን የድርጊት ቦዝ አንቀጽ ሲሆን ፍቸውም “አተኩሮ መመልከት” ነው። እሱን እንደምንመለከት ተገንዘቡ— ሰዎችን ሳይሆን፤ ሁኔታዎችን ሳይሆን፤ ራሳችንን ሳይሆን። ይህ ዘይቤ ሊሆን ይችላል፤ አዲሱን ኪዳን /ወንጌል/ ላይ ጸንቶ ማተኮርን።

- ☐ አለመመቅ “የእምነት ጀማሪና ፈጻሚውን”
- አኪጀት “የእምነታችንን ጀማሪና ፈጻሚውን”
- አየተመቅ “የእምነታችንን ፈላጊና ፈጻሚውን”
- አእት “እምነታችን በእርሱ የሆነውን፤ ከመጀመሪያ እስከ መጨረሻ”
- አአመቅ “በእምነት ያቆምንን እና ወደ ፍጻሜ የሚያመጣውን”

ይህ የመጀመሪያ ቃል (*archêgos*) ጥቅም ላይ የዋለው 2:10 ላይ ነው፤ ለኢየሱስ እንደ እምነት ጀማሪ፤ ሐዋ. 3:15 ላይ ኢየሱስ የሕይወት ራስ /ጀማሪ/ ነው፤ ሐዋ. 5:31 ኢየሱስ ራስ /መሪ/ እና አዳኝ ነው። ልዩ ርዕስ 2:10 ላይ ተመልከት።

ሁለተኛው ቃል (*teleiôtis*) ማለት “አንዱ ያጠናቀቀና የፈጸመ” ነው። እሱም የሚጠቅሰው የኢየሱስን አጠቃላይ ማጠናቀቅን ነው፤ እግዚአብሔር የሰጠውን የመዋጀት ተግባር። እሱም አልፋና ምጫ እንደሚለው መጠሪያ ያለ ነው (ራዕ. 1:8)፤ ፊተኛውና ኋለኛው (ራዕ. 1:17፤ 2:8)። ይህ ደራሲ የ “መፈጸም” ጽንሰ-ሐሳብን ጽንሰ-ሐሳብን በመጽሐፉ ላይ ብዙ ጊዜ ተጠቅሟል (ዝክ. 2:10፤ 5:9፤ 6:1፤ ነው፤ 7:11፤ 19፤ 28፤ 9:9፤ 10:1፤ 14፤ 11:40፤ እና እዚህ)። ልዩ ርዕስ 7:11 ላይ ተመልከት።

- ☐ “እምነት” *pistis* ሊያመለከት የሚችለው
 1. ግላዊ የእምነት ግንኙነት፤ ከክርስቶስ ጋር
 2. የታመነ ክርስቶስን የመምሰል ሕይወት
 3. የክርስቲያን ዶክትሪን /ይሁዳ ቁ. 3፤ 20/ ክርስትና ሰውን በደኅና መቀበል ነው፤ ያ ሰው ስለሚታመንበት ያለ እውነት /ወንጌል/፤ እና ያ ሰው እንደኖረው ሕይወት መኖር ነው /ማለትም ክርስቶስን መምሰል/

☐ “ስለ ደስታ” ተውላጠ ስሙ *anti* በተለምዶ ፍቸው “በሳቢያው” ወይም “በምክንያት፤” ሲሆን፤ ነገር ግን ደግሞ ሊሆን የሚችለው “በምትክ” ነው። ፊተኛው የሚያመለክተው ክርስቶስ ሰማይን መተወ. ነው (ፊሊ. 2:5-11)፤ ሁለተኛው የእሱ ደስታ ነው፤ በተጠናቀቀው መዋጀትና ዕርገት (ኢሳ. 53:10-12)።

☐ “ስለ አለው” ይህ ቃል ቁ. 1 ላይ ይከሰታል፤ ትግሉን /ውድድሩን/ በማመልከት፤ የክርስቲያንን ሕይወት። እንግዲህ ቃሉ በድጋሚ ጥቅም ላይ የሚውለው፤ ኢየሱስ ለእኛ ሕይወቱን በመስጠት ያደረገውን ትግል ነው። ይህም የደራሲው መንገድ ነው፤ አማኝ አይሁድ እንዲታገሡ የሚያሳስብበት። ኢየሱስ ድርሻውን ተወጥቷል፤ እነርሱም የራሳቸውን ማድረግ ይኖርባቸዋል። እሱ ሲጨርስ ታላቅ ደስታ ሆኗል፤ እንዲሁ ደግሞ ይሆናል እነርሱ ሲጨርሱ።

☐ “መስቀል” በኢየሱስ ጊዜ የነበሩት ራቢዎች ይህን የተመለከቱት በእግዚአብሔር እንደ መረገም ነው፤ በዘዳ. 21:23 አተረጓጎማቸው ምክንያት። ጳውሎስ የሚለው፤ ኢየሱስ ይሄንን የሕግ መርገም የተሸከመው ለእኛ ሲል ነው /ገላ. 3:13/።

☐ “ነውርን ንቆ” መስቀል ተጨባጭ ማስረጃ ነው፤ ለአብና ለወልድ ፍቅር (ዮሐንስ 3:16 እና ሮሜ. 5:8)። ይህ ጠንካራ የግሪክ ቃል ነው። ኢየሱስ የውርደቱን የከበረ ውጤት ተመልክቷል (ኢሳ. 53:10-12)። መስቀል ቀላል አልነበረም፤ የመዋጀት ዋጋ ርክሽ አይደለም!

☐ “ተቀምጧል” ይህ የተጠናቀቀ የድርጊት አመለካኝ ሲሆን አጽንዖት የሚሰጠውም የተጠናቀቀ ድርጊትን ነው፤ በአሳሪ ውጤት። ይህ ቀጣይነት ያለው ጠቃሽ ነው ለመዝ. 110:1 (ዝክ. 1:3፤ 13፤ 8:1፤ 10:12)።

☐ “በቀኝ በኩል” ይህ በጥሬው አይደለም፤ ነገር ግን መጽሐፍ ቅዱሳዊ ዘይቤ ነው “ለኃይል ስፍራ፤” “ሥልጣን፤” ወይም “ልዕልና” (ሐዋ. 2:33-36)።

☐ “በእግዚአብሔር ዙፋን” የወደቀው ሰው የመንፈሳዊውን ዓለም ክብርና ግርማ ሊገምት ብቻ ነው የሚችለው። እሱም በሥጋዊ ምናብ መቀመጥ ይኖርበታል /የርዕቅ አደባባዮች፤ የዕንቁ ደጃፎች፤ የብርጭቆ ባሕር/። እግዚአብሔር መንፈሳዊ ነው፤ ዘላለማዊ፤ በሁሉም ስፍራ የሚገኝ ሕላዌ፤ ከማንኛውም ዙፋን በላይ ልቆ ታላቅ የሆነ /1 ነገ. 8:27/። ልዩ ርዕስ ተመልከት። በሰዋዊ ቋንቋ እግዚአብሔርን መግለጽ፤ 3:11 ላይ።

ዕብራይያን : 12:3-11
³በነፍሳችሁ ዝላችሁ እንዳትደክሙ፤ ከኃጢአተኞች በደረሰበት እንዲህ ባለ መቃወም የጸናውን አስቡ። ⁴ከኃጢአት ጋር እየተጋደላችሁ ገና ደምን እስከ ማፍሰስ ድረስ አልተቃወማችሁም፤ ⁵⁻⁶እንደ ልጆችም ከእናንተ ጋር። ልጄ ሆይ፤ የጌታን ቅጣት አታቅልል፤ በሚገሥጽህም ጊዜ

አትድከም፤ ጌታ የሚወደውን ይቀጣጥልና፤ የሚቀበለውንም ልጅ ሁሉ ይገርፈዋል ብሎ የሚነጋገረውን ምክር ረስታችኋል። ገለመቀጣት ታገሡ፤ እግዚአብሔር እንደ ልጆች ያደርግላችኋልና፤ አባቱ የማይቀጣው ልጅ ማን ነው? ስነገር ግን ሁሉ የቅጣት ተካፋይ ሆኖአልና ያለ ቅጣት ብትኖሩ ዲቃላዎች እንጂ ልጆች አይደላችሁም። ማክሊም በላይ የቀጡን የሥጋችን አባቶች ነበሩን እናፍራቸውም ነበር፤ እንዴትስ ይልቅ ለመናፍስት አባት አብልጠን ልንገዛና በሕይወት ልንኖር በተገባን? ማክሊም መልካም ሆኖ እንደ ታያቸው ለጥቂት ቀን ይቀጡን ነበርና፤ እርሱ ግን ከቅድስናው እንድንካፈል ለጥቅማችን ይቀጣናል። "ቅጣት ሁሉ ለጊዜው የሚያሳዝን እንጂ ደስ የሚያሰኝ አይመስልም፤ ዳሩ ግን በኋላ ለሌሎች የሰላምን ፍሬ እርሱም ጽድቅን ያፈራላቸዋል።"

12:3 "አስቡ" ይህ የድርጊት መካከለኛ (አረጋጋጭ) ተተካሪ ነው። እሱም በጥሬው ፍችው "መጨመር" ነው፤ እንዲሁም አጽንዖት ለመስጠት ጥቅም ላይ ይውላል፤ ለአንድ ነገር ጥንቃቄ የሞላው ትንተና፤ የጥንቶቹ ቁጥርን ሽቅብ ነበር የሚጨምሩት፤ በማጠቃለያው ላይም መስመር ያሰምሩበታል።

□ "የጸናውን" ይህ የተጠናቀቀ የድርጊት ቦዝ አንቀጽ ነው። ኢየሱስ ይህን መሰል አሳፋሪ ሁኔታ ለአማኞች ደግነነት ሲል እንደ ታገሠ፤ እነርሱም ለእርሱና ለሌሎች አማኞች መኖር ይገባቸዋል (1 ዮሐንስ 3:16)።

□ "በደረሰበት እንዲህ ባለ መቃወም" ነጠላ ተውላጠ ስም በሁሉም ዘመናዊ ትርጉሞች ላይ ይገኛል። ሆኖም፤ አብዛኞቹ ጥንታዊ የግሪክ ጽሑፎች፣ ትርጉሞች፣ እና የቤተ ክርስቲያን አባቶች ጥቅሶች የብዙውን ቁጥር ይደግፋሉ ([1] *eis eautous*፣ ስ*፣ D*፣ [2] *eis autous*፣ P³¹⁴⁶፣ ስ²፣ [3] *eis eauton*፣ A፣ P፣ D፣ K፣ L)። ምንም እንኳን በተለምዶ የጽሑፋዊ ትንተናው ቀኖና ተቀባይነት ቢኖረውም (ማለትም፤ ዕዝል ሁለትን ተመልከት) እሱም እጅግ ያልተለመደው፤ እጅግ አስቸጋሪው ጽሑፍ ምናልባት ዋናው ሊሆን ይችላል፤ ይህ የብዙ ቁጥር ይህን ዐውደ-ጽሑፍ ፈጽሞ አይገጥምም። ባለቤቱ በግልጽ ኢየሱስ ነው። ይህ ጥንታዊ የጸሐፊ ስህተት መሆን አለበት፤ ከመጀመሪያው አንድ እስከ ሁለት መቶ ዓመት ድረስ፤ አብዛኞቹ የፓፕሪኒ ጽሑፎች ከመጻፋቸው በፊት።

□ "በነፍሳችሁ ዝላችሁ እንዳትደክሙ።" እነዚህ አትሌቲካዊ ቃላት ናቸው፤ ለሚያለከልኩና ለሚፍገመገሙ ሯጮች፤ ከከባድ የሩጫ ውድድር በኋላ። ደራሲያችን እነዚህን አማኝ አይሁድ ያበረታታቸዋል፤ ምንም አስቸጋሪ ቢሆን እንዲቀጥሉ። ማስጠንቀቂያው ቀጥሏል፤ ቁ. 15፣ 25-29 ላይ።

12:4 "ገና ደምን እስከ ማፍሰስ ድረስ አልተቃወማችሁም።" ዋናዎቹ አንባቢዎች መከራን ተቀብለዋል፤ ገና ግን ሞትን አይደለም (ዝክ. 10:32)። ኢየሱስ ለእነርሱ የሞት መከራን ተቀብሏል፤ እነርሱም ፈቃደኛ መሆን ይኖርባቸዋል፤ ለእርሱ ለመኖርም ሆነ ለመሞት።

□ "ከኃጢአት ጋር እየተጋደላችሁ" ይህም ሌላው አትሌታዊ ቃል ነው፤ ቁ. 1 ላይ ጥቅም ላይ እንደዋለው። እሱም ወደ እንግሊዝኛ ተሸጋግሮ ሲጻፍ "ሥቃይ" ይሆናል። "ኃጢአት" በዐውደ-ጽሑፉ በአጠቃላይ በመጽሐፉ ሲታይ የሚያመለክተው

1. ያለማመን ኃጢአት፣ ከማያምኑት የአይሁድ ወገን ጋር የሚያያዝ
2. የክህደት ኃጢአት ("ወደ ኋላ ማፈገፈግ" 10:38) ከሚያምኑ አይሁድ ወገን ጋር የሚያያዝ

12:5 "ረስታችኋል" ይህ የተጠናቀቀ መካከለኛ (ተተካሪ) አመላካች ነው። ቃሉ በአኪ እዚህጋ ብቻ ነው ጥቅም ላይ የዋለው። የሚጠቅሰውም

1. ሙሉ ለሙሉ መርሳት (ማለትም፤ ለጊዜው አጽንዖት በመስጠት)
2. ሆን ብሎ መርሳት (ማለትም፤ ለድምጹ አጽንዖት መስጠት)

□ "... አታቅልል፤ በሚገሥጽህም ጊዜ አትድከም" ይህ ከሴፕቲዌጂንት ምሳ. 3:11-12 የተጠቀሰ ነው። እነዚህ ሁለቱ የአሁን ተተካሪዎች በአሉታዊ አንቀጽ ናቸው፤ እሱም ዘወትር ፍችው ቀደም ብሎ በሂደት ላይ ያለን ድርጊት ማቆም ነው።

□ "የጌታን ቅጣት" ይህ ቃል የሚያመለክተው "ልጅን ማሠልጠን" ነው። በዚህ ቃል ላይ ተመሳሳይ የሆነ የቃል አገባብ አለ፤ ቁ. 5-11 ላይ። ይህም ሌላው ቤተሰባዊ ዘይቤ ነው። ምድራዊ ወላጆች ልጆቻቸውን ሥርዓት ያስተምራሉ፤ እንዲሁ ደግሞ እግዚአብሔር የእርሱ የሆኑትን ይቀጣል (ዝክ. 1 ቆሮ. 11:32፤ ራዕ. 3:19)።

12:6 "ጌታ የሚወደውን ይቀጣጥልና።" ይህ አንደኛው ምክንያት ነው፤ አማኞች በእምነታቸው ምክንያት መከራ ውስጥ የሚገቡት (ማቴ. 5:10-12፤ ሐዋ. 8:16፤ 4፤ 14:22፤ 11 ተሰ. 1:4-10)።

□ "የሚቀበለውንም ልጅ ሁሉ ይገርፈዋል" ይህ የቀጠለው ጥቅስ ነው፤ ከሴፕቲዌጂንት ምሳ. 3:11-12። ይህ እጅግ ጠቃሚ ነው! ኢየሱስ በርካታ ጊዜ "ልጅ" ተብሏል፤ የብኪ ገጸ-ባሕርያት "አገልጋይ" ሲባሉ። አሁን የአኪ አማኞች "ልጆች" ተብለዋል (ዝክ. ቁ. 7-8)። አባቶች ልጆችን የሚቀጡት

1. ለአባት ዓላማ
2. ለልጅ ጠቀሜታ
3. ለሞላው ቤተሰብ ጠቀሜታ

12:7 "ትታገሡ ዘንድ" ይህ የአሁን የድርጊት አመላካች ወይም የአሁን የድርጊት ተተካሪ ነው (ተመሳሳይ የግሪክ ሥነ-ምዕላድ)። ቁ. 5 ሁለት የአሁን ተተካሪዎች ስላሉት፤ ይህም ደግሞ ተተካሪ ሊሆን ይችላል። ቃሉ የሚለው "የፈቃደኝነት ጽኑ ትዕግሥት" ነው (ዝክ. ቁ. 1፣ 2፣ 3፤ 10:32፤ 36)። ይህ ፈተና ጠንከር ያለ እምነትን ያመጣል!

☐ “እግዚአብሔር እንደ ልጆች ያደርግላችኋልና” ይህ የእግዚአብሔር እንደሚቀጣ አባት የሆነበት ጭብጥ የዘዳ. 8:5 ጠቃሽ ሊሆን ይችላል፤ እንደ ሆሴዕ 11:1-4።

ግሁ የአሁን ተገብሮ አመላካች ነው፤ ፍችውም “ወደ ኢየሱስ ወይም እግዚአብሔር አንድ ነገር ማምጣት ነው፤ ዘወትር በመሥዋዕት መልኩ፤ እዚህ ግን ተገብሮ ድምጹ የሚለው እግዚአብሔር በኃጢአተኛ ሰዎች ለመቀረብ ፍቃደኝነቱን ነው፤ በእንደምታውም በክርስቶስ መሥዋዕት በኩል።

12:8 “እንደ” ይህ አንደኛ መደብ ሁኔታዊ ዓረፍተ ነገር ነው፤ እሱም ከደራሲው ዓላማ ትክክል ነው ተብሎ የሚታመን። የእግዚአብሔር ልጆች ሁሉ ቅጣትን ተለማምደዋል (የተጠናቀቀ የድርጊት አመላካች)።

12:9 “የመናፍስት አባት” ይህ “ከነፍስ” መገኛ ንድፈ-ሐሳብ ጋር ምንም ግንኙነት የለውም። እሱ ጥቅም ላይ የዋለው የሕይወት ሁሉ እውነተኛ ምንጭ በሚል መልኩ ነው። እግዚአብሔር ከምድራዊ አባቶች በተቃራኒው ተቀምጧል (ዝክ. ቁ. 9-10)።

☐ “በሕይወት ልንኖር” የአብ ቅጣት እውነተኛ ሕይወትን ያመጣል፤ ሞትን ሳይሆን።

12:10 “እርሱ ግን ከቅድስናው እንድንካፈል ለጥቅማችን ይቀጣናል” እያንዳንዱ አማኝ በደኅንነቱ ተቀድሷል (አቋማዊ) እናም የተጠራው ለቅድስና ነው (ልዩ ርዕስ ተመልከት 2:11 ላይ)። ይህም የእግዚአብሔር ዓላማ ነው፤ ለእያንዳንዱ አማኝ (ማቴ. 5:48፤ ሮሜ. 8:28-30፤ ዘቆሮ. 3:18፤ 7:1፤ ገላ. 4:19፤ ኤፌ. 4:13፤ 1 ተሰ. 3:13፤ 4:3፤ 7፤ 1 ጴጥ. 1:15)። አማኞች የተጠሩበት ግብ ቅድስና ነው (ኤፌ. 1:4)። እሱም ዘወትር የሚከሰተው በቅጣታዊ መቼት ነው (ዕብ. 5:8 እና ሮሜ 8:17)።

12:11 “የሰላምን ፍሬ እርሱም ጽድቅን ያፈራላችኋል።” የክርስትና ሕይወት ከእምነት ወደ እምነት ነው፤ ከማረጋገጥ (የእምነት ምስክርነት) ወደ ባሕርይ (የእምነት ሕይወት፤ ሮሜ. 5:3-5፤ ያዕቆብ 1:2-4)። ለቃል ጥናት “ጽድቅ” ላይ፤ ልዩ ርዕስ 1:9 ላይ ተመልከት።

ዕብራዊያን : 12:12-13
¹²ስለዚህ የላሉትን እጆች የሰለሉትንም ጉልበቶች አቅኑ፤ ¹³ያነከሰውም እንዲፈወስ እንጂ እንዳይናጋ፤ ለእግራችሁ ቅን መንገድ አድርጉ።

12:12 ይህ የአሳ. 35:3 ጠቃሽ ነው፤ ይኸውም የምዕራፍ 12 ሙሉ ማብራሪያ ዳራ ሊሆን የሚችል። የበሰለው ደካማውን ሊያበረታው ይገባል (ወደ ኋላ ለማፈግፈግ የተቃረቡትን)። “ማጠንከር” በጥሬው “ማቅናት” ነው፤ እሱም የሚቀጥለው ቁጥር የቃላት አገላለጽ የሆነ።

12:13 “ለእግራችሁ ቅን መንገድ አድርጉ” ይህ የምሳ. 4:26 ጠቃሽ ይሆናል፤ ሴፕቱዋጂንት (LXX) ወይም እጅግ የታወቀው ምሳሌ “ቅን መንገዶች”፤ ለጽድቅ እንደ ብኪ ዘይቤ።

- ☐ “እንዳይናጋ” ይህን ሐረግ መረዳት የሚቻለው
1. በብኪ መልኩ (1 ነገ. 18:21) በሁለት ሐሳቦች መካከል ለሚደረግ መለዋወጥ የሆነ ዘይቤ፤ የእስራኤል ሕዝቦች በየህዌና በበአል መካከል እንደሚለዋወጡ
 2. የግሪክ ሥነ-ጽሑፍ፤ መንገድን ማበጀት፤ ስለሆነም አንካሶች እንዳይወድቁና እንዳይጎዱ (ኤም. አር. ቪሰንት የአዲስ ኪዳን የቃላት ጥናት፤ 7ጽ 1168)

☐ “እንዲፈወስ እንጂ” እርስ በርስ መበረታታት ወደ መመለስ (መታደስ) ያመራል (ገላ. 6:1፤ ያዕቆብ 5:16)።

ዕብራዊያን : 12:14-17
¹⁴ከሰው ሁሉ ጋር ሰላምን ተከታተሉ ትቀደሱም ዘንድ ፈልጉ፤ ያለ እርሱ ጌታን ሊያይ የሚችል የለምና። ¹⁵የእግዚአብሔር ጸጋ ለማንም እንዳይጎድለው፤ ብዙዎቹም የሚረከሱበት አንድ መራራ ሥር ወደ ላይ በቅሎ እንዳያስጨንቅ፤ ሴሰኛም የሚሆን እንዳይገኝ፤ ¹⁶ወይም ስለ አንድ ሙብል በኩርነቱን እንደ ሸጠ እንደ ዔሳው ለዚህ ዓለም የሚመች ሰው እንዳይሆን ተጠንቀቁ። ¹⁷ከዚያ በኋላ እንኳ በረከቱን ሊወርስ በወደደ ጊዜ እንደ ተጣለ ታውቃላችሁና፤ በእንባ ተግቶ ምንም ቢፈልገው ለንስሐ ስፍራ አላገኘምና።

12:14-17 ይህ የመጨረሻው ማስጠንቀቂያ ነው (ዝክ. 2:1-4፤ 3:7-4:11፤ 5:11-6:12፤ 10:19-39፤ 12:14-17)።

- 12:14 “ሰላምን ተከታተሉ” ይህ የአሁን የድርጊት ተተኳሪ ነው። ዐውደ ጽሑፉም
1. መከራ ሳይኖርበት
 2. በወንድሞች መካከል አለማመን (የማያምኑት አይሁድ፤ አሁንም ገና የሚያምኑት አይሁድ አብረው የሚሰግዱበት)
 3. በውስጥ ካለ ጥርጣሬ (“ወደ ኋላ የማፈግፈግ አደጋ” (ዝክ. 10:38) ይህ የሰላም ውይይት እጅግ ጠቃሚ ነው። በርካታ ተዛማጅ ምንባቦች ስለ “ሰላም” አሉ።
 1. መዝ. 34:14፤ “ሰላምን እሹ፤ ተከተሉትም”
 2. ማርቆስ 9:50፤ “እርስ በርሳችሁ በሰላም ሁኑ”
 3. ሮሜ 12:18፤ “ከተቻለ ከሰው ሁሉ ጋር በሰላም ሁኑ”
 4. 1 ቆሮ. 7:15፤ “የማያምን ግን ቢለይ ይለይ... እግዚአብሔር ግን ለሰላም ጠርቶናል”
 5. 2 ጢሞ. 2:22፤ “በንጹሕም ልብ ጌታን ከሚጠሩ ጋር ጽድቅን፤ እምነትን፤ ፍቅርን፤ ሰላምን አጥብቀህ ተከተል”

☐ “ትቀደሱም ዘንድ” “መቀደስ” የሚለው ይህ ቃል፣ መዛሙር የሚኖርበት ከቁ. 10 ጋር ነው፣ እሱም “ከቅጣት” ጋር ይያያዛል። እግዚአብሔር አማኞችን ለቅድስና ሥርዓት ያስይዛቸዋል። ደረጃውን ግብ ክርስቶስን መምሰል ነው።

ይህ አቋማዊ (የወዲያው) መቀደስ አይደለም፣ ነገር ግን ተግባራዊ (አያደገ የሚሄድ) መቀደስ ነው። ወንጌል ደኅንነትን እና የክርስቲያን ሕይወትን ያቀርባል፣ በሁለት ተቃርኖ-ሞል መንገዶች። በአንድ መልኩ የተፈጸመ፣ ነጻ፣ ለአንዴና ለመጨረሻ የሆነ የእግዚአብሔር ስጦታ ነው (አመላካች)፣ ነገር ግን ደግሞ እሱ የእምነት፣ የመታዘዝ፣ የአገልግሎት፣ እና የአምልኮ ሕይወት ነው (ተተካሪ)። ብዙዎቹ አማኞች ለአንደኛው ገጽታ ብቻ አጽንዖት ይሰጣሉ፣ ሌላኛውን በማስቀረት (አውግስጢኖስ በተቃርኖ ፕሌጊዩስ፤ ካልቪን በተቃርኖ አርሚኒዩስ)። አማኞች ከእግዚአብሔር ጋር ያላቸው ግንኙነት የሚጀምረው በአንድ ነጥብና ጊዜ ላይ ነው፣ የበደለኝነት ስሜት፣ የንስሐ ጫፍ እና እምነት ላይ፣ ነገር ግን እሱ በጊዜ ሂደት በጓዝ ይኖርበታል። ወደ ሞት ጫፍ ወይም ዳግም ምጽአት፤ ታማኝነት፣ ጽድቅ፣ ጽናት ጠቃሚ፣ ዋና ማስረጃዎች ናቸው፣ የእውነተኛ መዳን።

የሚከተሉትን ጽሑፎች በመቀደስ ላይ አነጻጽር።

አቋማዊ (አመላካች)

- ሐዋ. 20:32፤ 26:18
- ሮሜ 15:16
- 1 ቆሮንቶስ 1:2-3፤ 6:11
- 11 ተሰሎንቄ 2:13
- ዕብራውያን 2:11፤ 10:10፤14፤ 13:12
- 1 ጴጥሮስ 1:2

ቀጣይነት ያለው (ተተካሪ)

- ሮሜ 6:19
- 11 ቆሮንቶስ 7:1
- ኤፌሶን 1:4፤ 2:10
- 1 ተሰሎንቄ 3:13፤ 4:3-4፤7፤ 5:23
- 1 ጢሞቴዎስ 2:15
- 11 ጢሞቴዎስ 2:21
- ዕብራውያን 12:14
- 1 ጴጥ. 1:15-16

☐ “ያለ እርሱ ጌታን ሊያይ የሚችል የለምና።” ይህ አያዎአዊ (ፓራዶክስ) ነው። (1) አማኞች አንድ ቀን ጌታን ያዩታል (ኢ.ዮብ 19:25-27፤ መዝ. 17:15፤ ማቴ. 5:8፤ 1 ዮሐንስ 3:2፤ ራዕ. 22:4) እና (2) አማኞች አሁን ጌታን ማየት አይችሉም (ዘጸ. 33:20፤ ዮሐንስ 1:18፤ 1 ጢሞ. 6:16፤ 1 ዮሐንስ 4:12)።

ይህ ሊያመለክት የሚችለው የአንዱን መንፈሳዊ ዓይኖች ነው፣ ለወንጌል ምላሽ በመስጠት በሚል መልኩ። በዚህ ዐውደ-ጽሑፍ “የመረዳት” ዘይቤ ሊሆን ይችላል።

12:15 “ተጠንቀቁ” በጥሬው “ማስተዋል” (episkopountes) ነው፣ የአሁን የድርጊት ተገብሮ በተተካሪ መልኩ ጥቅም ላይ የዋለ። ይህ ቃል የተገነባው ለመጋቢ ለሚሆኑ ቃላት ለአንዱ ነው (በጥሬው ጳጳስ፣ episkopos፣ ፊሊ. 1:1፤ 1 ጢሞ. 3:2፤ ቲቶ 1:7 እና ኢየሱስ 1 Pet. 2:25 ላይ)። እዚህ የሚያመለክተው ለበጥ ክርስቲያን መሪዎች ወይም ለበሰሉ አማኞች ነው፣ እነርሱም ለሌሎች ለሚጠነቀቁ። ከህደትን መቋቋም የሚቻለው በብስለት ነው። እነዚህ የአማኝ ወገኖች ባስቸኳይ በበሰሉ መንገድ እንዲተገብሩ ተፈልጓል (ዝኪ. 5:11-14)።

የትኛውም ክርስቲያን ደሴት አይደለም (1 ቆሮ. 12:7)። ክርስትና የቡድን ስፖርት ነው! “ቅዱስ” የሚለው ቃል ዘወትር የብዙ ነው (አንድ ጊዜ ፊሊ. 4:21 ላይ በቀር፣ እዚያም በጥቅል መልኩ ነው ጥቅም ላይ የዋለው)። የወንድማችን ጠባቂዎች ነን። እርስ በርሳችን ለመበረታታት ምንም ጥረት ሊጎለን አይገባም። የተሰጠንና የተሰጠነው ለአጠቃላይ ጤንነት ነው።

☐ “የእግዚአብሔር ጸጋ ለማንም እንዳይጎድለው” ይህ የአሁን የድርጊት ባዝ አንቀጽ ነው፣ በተተካሪ መልኩ ጥቅም ላይ የዋለ፣ ፍችውም “የእግዚአብሔር ጸጋ መጉደል።” ይህ ቃል 4:1 ላይ ጥቅም ላይ ውሏል፣ “የማስተዋል ጉድለት” በሚል መልኩ፣ ነገር ግን በዚህ ቁጥር “ወዲያ” (apo) የሚለው መስተጻምራዊ መስተጻምራዊ ሐረግ ይመሠርታል፣ አንድምታውም “ቀደም ብሎ የተያዘ (የራስ የሆነ) ነገርን ማጣት ነው” (ዝኪ. 6:4-6፤ 10:23፤38-39፤ 12:25)። ከህደት በዚህ መሰሉ ባህላዊ ሁኔታ በርግጥ ሊሆን የሚችል ነው። ልዩ ርዕስ፣ ከህደት 3:12 ላይ ተመልከት።

ወይም፣ ቀደም ብዬ እንደገለጽኩት፣ ሁለት ወገኖች አሉ መልእክቱ የሚደርሳቸው። (1) አማኝ አይሁድ፣ “ወደ ኋላ በማፈገፈግ” አደጋ ላይ ያሉ (ቁ. 15) እና (2) የማያምኑ አይሁድ፣ ኢየሱስን ያልተቀበሉ፣ እነርሱም ወንጌልን ከሚያምኑ የምክራብ ጓደኞቻቸው ሕይወትና ምስክርነት በግልጽ የተረዱ (ቁ. 25)። የትኛውም ንድፈ-ሐሳብ ልክ ቢሆን፣ ደኅንነት ውጤት አይደለም፣ ግንኙነት እንጂ የሚለው እውነት እንዳለ ይሆናል። እርሱም ከመነሻ ምላሽ ይልቃል። ማስጠንቀቂያዎቹ የምር፣ ሞጋች፣ እና ርግጥ ናቸው። በዚህ ዐውደ-ጽሑፍ እሱ “ወደ ኋላ በማፈገፈግ” ላይ ያሉትን አማኞች ስለ መርዳት ነው (ዝኪ. 10:38)።

☐ “መራራ ሥር እንዳይገኝ” ይህ የዘዳ. 29:18 ጠቃሽ ይሆናል፣ በሴፕቲዎጂንት፣ እሱም የእግዚአብሔርን ሕዝብ ከአመንዝራነት አደጋ የሚያስጠነቅቅ፣ በሁለቱም በግለሰብም ሆነ በጥቅል። እስራኤል ሁሉ ፈጽሞ ከእግዚአብሔር ጋር ልክ አልነበሩም፣ ነገር ግን ቅሬታዎቹ የታመኑት አማኞች ብቻ። “መራራ ሥር” የሚለው ሐረግ፣ ዘዳግም ላይ ያለው “ዛሬ ከጌታ ከአምላካችን ዘር ያለ ልባቸው” ከሚለው ጋር ትይዩ ነው።

☐ “ብዙዎቹም የሚረከሱበት” የአንድ ክፉ ሰው መገኘት ሙሉውን ቡድኑን ያውከዋል። እምነታችን፣ ድርጊታችን፣ እና አዝማሚያችን በሌሎች ላይ ተጽዕኖ ያሳርፋል። እንዴት ያለው የሚደነቅ ኃላፊነት ነው!

12:16 “ዔሳው” እሱ በአይሁድ ራቢያዊ ባህል እጅግ ክፉ ሰው ተደርጓል (Jubilees 25:1፤8 እና Genesis Rabba 70።72)። ሆኖም፣ ይህ ዐውደ-ጽሑፍ፣ እሱን የሚጠቀምበት፣ የእግዚአብሔርን ተስፋ አውቆ ነገር ግን ወደ ተግባር እንዳልለወጠው ሆኖ ነው።

12:17 “በረከት” የአባቶች በረከት ሊደገም አይችልም። ይህም የዕብራውያንን ጽንሰ-ሐሳብ ያካትታል፣ የንግግር ቃልን ኃያልነት (ዘፍጥረት 1 እና ኢ.ሳ. 55:10-12)።

☐ “ለንስሐ ስፍራ አላገኘምና” በብኪ ዐውደ-ጽሑፉ ይህ የሚያመለክተው አባቱ ይስሐቅ፣ ታናሽ ወንድሙን፣ ያዕቆብን ከባረከው በኋላ ማዘኑን ነው። እናም በረከት ሊለወጥ አይችልም። ደራሲው ይህንን የተጠቀመበት የመልእክቱን ተቀባዮች ለማስጠንቀቅ ነው። እነርሱ ለክርስቶስ አሁን ውሳኔ እንዲያደርጉ ፈልጓል፤ አሁን ጊዜ እያለ፣ ከዚያም በኋላ ከክርስቶስ ጋር ባላቸው አዲስ ግንኙነት እንዲጸኑ፣ ምክንያቱም ሁለተኛ ዕድል ስለማይኖር (ዝክ. 6:6፤ 10:26)።

ልዩ ርዕስ: ንስሐ

ንስሐ (ከእምነት ጋር) ኪዳናዊ መስፈርት ነው ለሁለቱም፡ ለብሉይ ኪዳን (ናካም፣ 1ኛ ነገሥ. 8:47፤ ሹቭ፣ 1ኛ ነገሥ. 8:48፤ ሐዘ. 14:6፤ 18:30፤ ኢዮኤል 2:12-13፤ ዘካ. 1:3-4) እና አዲስ ኪዳን።

1. ዮሐንስ መጥምቁ (ማቴ. 3:2፤ ማርቆስ 1:4፤ ሉቃስ 3:3፤8)
2. ኢየሱስ (ማቴ. 4:17፤ ማርቆስ 1:15፤ 2:17፤ ሉቃስ 5:32፤ 13:3፤5፤ 15:7፤ 17፤3)
3. ጴጥሮስ (ሐዋ. 2:38፤ 3:19፤ 8:22፤ 11:18፤ 2ኛ ጴጥ. 3:9)
4. ጳውሎስ (ሐዋ. 13:24፤ 17:30፤ 20:21፤ 26:20፤ ሮሜ 2:4፤ 2ኛ ቆር. 2:9-10)

ነገር ግን ንስሐ ምንድነው? ሀዘን ነውን? ከሀጢአት መቋረጥ ነውን? በአዲስ ኪዳን የተሻለ ምዕራፍ የሚሆነው፣ የዚህን ጽንሰ ሐሳብ የተለያዩ ፍችዎች ለመረዳት 2ኛ ቆሮንቶስ 7:8-11፣ ሦስት ተያያዥ የሆኑ፣ ነገር ግን የተለያዩ የሆኑ ቃላት ጥቅም ላይ ውለዋል።

1. “ሀዘን” (ሉፒ፣ ዝክ ቁ. 8 [ሁለት ጊዜ]፣ 9 [ሦስት ጊዜ]፣ 10 [ሁለት ጊዜ] 11)። እሱ የሚለው ሀዘን ወይም መሠቃየት ከሥነ መለኮት አኳያ ገለልተኛ ፍች ይኖራቸዋል።
2. “ንስሐ” (ሜታኖኦሎጂ፣ ዝክ ቁ. 9፣10)። እሱም የ “በኋላ” እና “ሐሳብ” ድብልቅ ነው። እሱም የሚያመለክተው አዲስ አስተሳሰብ ነው፣ አዲስ የአስተሳሰብ መንገድ፣ ስለ ሕይወትና እግዚአብሔር አዲስ አቋም መያዝ ነው። ይህ ትክክለኛው ንስሐ ነው።
3. “መጸጸት” (ሜታኖሎጂ፣ ዝክ ቁ. 8 [ሁለት ጊዜ]፣ 10)። እሱም የ “በኋላ” እና “ጥንቃቄ” ድብልቅ ነው። እሱም ስለ ይሁዳ በማቴ. 27:3 እና ኤሳው በዕብ. 12:16-17። እሱም የሚያመለክተው በተፈጠረው ውጤት ማዘን እንጂ በድርጊቱ አይደለም።

ንስሐና እምነት አስፈላጊ የሆኑ የኪዳን ድርጊቶች ናቸው (ማርቆስ 1:15፤ ሐዋ. 2:38፤41፤ 3:16፤19፤ 20:21)። እግዚአብሔር ንስሐን እንዲሰጥ የሚያመለክቱ ጽሑፎች አሉ (ሐዋ. 5:31፤ 11:18፤ 2ኛ ጢሞ. 2:25)። ነገር ግን አብዛኞቹ ጽሑፎች ይህንን የሚመለከቱት እንደ አስፈላጊ የሰው ኪዳናዊ ምላሽ አድርገው ነው፣ ለእግዚአብሔር ነጻ የመዳን ስጦታ (የተመለሰ ቤተሰባዊ ህብረት፣ ሉቃስ 15:20-24)።

የሁለቱም የዕብራይስጥም ሆነ የግሪክ ቃላት ፍችዎች ሙሉውን የንስሐ ፍች ማካተትን ይሻሉ። ዕብራይስጡ “የድርጊት ለውጥን” ይሻል፤ የግሪኩ ደግሞ “የአስተሳሰብ ለውጥን” ሲፈልግ። የዳነ ሰው አዲስ አስተሳሰብና ልብ ይቀበላል። እሱም የሚያስበው በተለይ ነው፣ እንዲሁም የሚኖረው በተለይ ነው። “ለእኔ ምን በሱ ውስጥ ምን አለው?” ከማለት ፈንታ ጥያቄው አሁን፣ “የእግዚአብሔር ፍቃድ ምንድነው?” የሚል ይሆናል። ንስሐ የስሜት ጉዳይ አይደለም፣ ቆይቶ የሚደበዝዝ፣ ወይም ፈጽሞ ኃጢአት የለሽ መሆን አይደለም፤ ነገር ግን አዲስ ዓይነት ግንኙነት ነው፣ ከቅዱሱ ጋር፣ እሱም አማኙም ወደ ተሻለ ቅዱስነት የሚለውጠው።

☐ “በዕንባ” ይህ ከዘፍ. 27:34 እና 38 ነው።

ዕብራይስጥ : 12:18-24

¹⁸ሊዳሰስ ወደሚችል ወደሚቃጠልም እሳት ወደ ጭጋም ወደ ጨለማም ወደ ዐውሎ ነፋስም ወደ መለከት ድምፅም ወደ ቃሎችም ነገር አልደረሳችሁምና፤ ¹⁹ያንም ነገር የሰሙት ሌላ ቃል እንዳይጨመርባቸው ለሙኑ፤ ²⁰እንስሳ እንኳ ተራራውን ቢነካ ተወግሮ ይሙት የምትለውን ትእዛዝ ሊታገሡ አልቻሉምና፤ ²¹ሙሴም፡- እጅግ እፈራለሁ እንቀጠቀጥማለሁ እስኪል ድረስ የሚታየው እጅግ የሚያስፈራ ነበር፤ ²²ነገር ግን ወደ ጽዮን ተራራና ወደ ሕያው እግዚአብሔር ከተማ ደርሳችኋል፤ ወደ ሰማያዊቱም ኢየሩሳሌም፤ በደስታም ወደ ተሰበሰቡት ወደ አእላፋት መላእክት፤ ²³በሰማያትም ወደ ተጻፉ ወደ በኩራት ማኅበር፤ የሁሉም ዳኛ ወደሚሆን ወደ እግዚአብሔር፤ ፍጹማንም ወደ ሆኑት ወደ ጻድቃን መንፈሶች፤ ²⁴የአዲስም ኪዳን መካከለኛ ወደሚሆን ወደ ኢየሱስ፤ ከአቤልም ደም ይልቅ የሚሻለውን ወደሚናገር ወደ መርጨት ደም ደርሳችኋል።

12:18-21 ይህ ክፍል የሙሴ ሕግ በሲና ተራራ ላይ የተሰጠበት ገለጻ ነው (ዘጸ. 19:16-25፤ ዘዳ. 4:11-14)።

☐ “ወደ ጨለማና ጭጋም” ይህ ሊሆን የሚችለው የዘዳ. 5:22 ጠቃሽ ነው።

12:19 “ወደ መለከት ድምፅም” የእግዚአብሔር ድምጽ እንደ መለከት ድምጽ ነው (ዘጸ. 19:16፤19፤ 20:18)

☐ “ያንም ነገር የሰሙት ሌላ ቃል እንዳይጨመርባቸው ለሙኑ፤” የየህዌ አስደናቂ ኃይል በሲና ተራራ ላይ ሕዝቡን አስፈራ (ዘጸ. 20:19፤ ዘዳ. 5:22-27፤ 18:16)።

12:20 “እንስሳ እንኳ ተራራውን ቢነካ ተወግሮ ይሙት” ይህ ሦስተኛ መደብ ሁኔታዊ ዓረፍተ ነገር ነው። እሱም ሌላው ጠቃሽ ነው፣ የእግዚአብሔር አስደናቂ ቅድስና፣ ሲና ተራራ ላይ የወረደው (ዘጸ. 19:12-13)።

12:21 “እጅግ እፈራለሁ እንቀጠቀጥማለሁ” ይህ ከዘዳ. 9:19 የተጠቀሰ ሲሆን የሚያመለክተውም የእርግን የወርቅ ጥጃ ነው። ራቢያዊ ሥነ-ትርጓሜ ይህንን ሐረግ የሚጠቀምበት ለሙሴ የእግዚአብሔር ፍራቻ ነው፣ ሲና ተራራ ላይ።

12:22 “እናንተ ግን ደርሳችሁ” ይህ ጠንካራ ተቃርኖ ነው። እነዚህ አማኝ አንባቢዎች በሲና ኪዳን አልታመኑም፤ ነገር ግን በአዲስ ኪዳን፤ ሰማያዊቱ ኢየሩሳሌም፤ በአዲሱ የጽዮን ተራራ፤ በአዲሲቷ ከተማ እንጂ። ገላ. 4:21-31 ጳውሎስ ተመሳሳይ የሆነ ማሳያ ይጠቀማል፤ ሁለቱን የብኪ ተራራዎች በመጠቀም (ሲና ተራራ በተቃርኖ ጽዮን ተራራ)።

☐ “ጽዮን ተራራ” ደራሲው ፊተኛውን ኪዳን በሲና ተራራ ከአዲሱ ኪዳን ከአዲሲቷ ሰማያዊ ከተማ ጋር ያወዳድራል (ዝክ. 11:10፤16፤ 13:14፤ራዕ. 3:12፤ 21:2፤10)።

☐ “የሕያው እግዚአብሔር” ይህ የእግዚአብሔር፤ ያህዌ የኪዳን ስም ሌላው አገላለጽ ነው፤ እሱም የዕብራይስጡ “የመሆን” ግሥ መልክ የሆነ። ያህዌ ዘላለማዊ ኗሪ፤ ብቻውን የሚኖር ነው። በብኪ በራሱ ምሳል፤ “ሕያው እግዚአብሔር።” ልዩ ርዕስ፤ የመለኮት ስሞች 2:7 ላይ ተመልከት።

12:23 “የበኩራት ማኅበር” ከዘጸ. 4:22 የተነሣ አንዳንድ ተንታኞች ማጣቀሻውን የሚረዱት ለብኪ እስራኤላውያን ነው፤ ነገር ግን ዐውደ-ጸሐፊ የሚጠይቀው፤ እሱን መረዳት የሚገባው ለሁሉም የእምነት ሰዎች ነው (ዝክ. 11:40)። “በኩር” የሚያመለክተው ክርስቶስን ነው፤ “በኩሩ”።

1. የብዙ ወንድሞች (የእግዚአብሔር መልክ፤ ሮሜ 8:29)
 2. ለፍጥረት ሁሉ (የእግዚአብሔር መልክ፤ ቆላ. 1:15)
 3. ከሙታን (ቆላ. 1:18 እና 1 ቆሮ. 15:20፤23 [በኩራት])
በዚህ አንቀጽ አዲሱ ኪዳን የተጠራበትን መንገዶች ሁሉ ተመልከቱ።
 1. የጽዮን ተራራ
 2. የሕያው እግዚአብሔር ከተማ
 3. ሰማያዊቷ ኢየሩሳሌም
 4. አእላፋት መላእክት
- ስለ “ቤተ ክርስቲያን” ልዩ ርዕስ 2:12 ላይ ተመልከት። ስለ “በኩር” ልዩ ርዕስ 1:6 ላይ ተመልከት።

☐ “የተጻፉ” መጽሐፍ ቅዱስ ስለ ሁለት የእግዚአብሔር መጻሕፍት ይናገራል (ዳን. 7:10 እና ራዕ. 20:12)። አንደኛው የሕይወት መጽሐፍ ነው (ዘጸ. 32:32፤ መዝ. 69:28፤ ዳን. 12:1፤ ሉቃስ 10:20፤ ፊሊ. 4:3፤ ራዕ. 3:5፤ 17:8፤ 20:12፤15፤ 21:27)። ሌላኛው የመታሰቢያ መጽሐፍ (መዝ. 56:8፤ 139:16፤ ኢሳ. 65:6፤ ሚል. 3:16)። የመጀመሪያው ለአማኞች ሲሆን፤ ሁለተኛው ለሁለቱም ነው (ራዕ. 14:13)። እነዚህ ዘይቤዎች ናቸው ለእግዚአብሔር ማስታወሻ።

☐ “የሁሉም ዳኛ ወደሚሆን ወደ እግዚአብሔር” ብኪ በመደበኛነት እግዚአብሔርን እንደ ዳኛ ይገልጻል (ዘፍ. 18:25፤መዝ. 50:6፤ 96:13፤ 98:9፤ ኢሳ. 2:4፤ 51:5፤ ኤር. 11:20፤ ሰቆ. 3:59፤ ሕዝ. 7:3፤27)። የሚመጣው መሲሕም እንደ ዳኛ ተገልጿል (ኢሳ. 11:3-4፤ 16:5)። አብ ፍርድን ሁሉ በወልድ እጅ ላይ አስቀምጧል (ዮሐንስ 5:22-23፤27፤ 9:39፤ ሐዋ 10:42፤ 17:31፤ 11 ጢሞ. 4:1፤ 1 ጴጥ. 4:5)።

☐ “ፍጹማንም ወደ ሆኑት ወደ ጻድቃን መገረሰች።” ይህ የተጠናቀቀ ተገብሮ በዝ አንቀጽ ነው፤ አንድምታውም “በእግዚአብሔር ፍጹም መሆንና ውጤቱም እንደሚቀጥል ነው።” በ11:40 ምክንያት ይህ የሚያመለክተው ምዕራፍ 11 ላይ ያሉትን የብኪ ቅዱሳንን እና ከክርስቶስ ምጽአት በፊት ያሉትን ሁሉንም አማኞች ነው።
ለ “ፍጹም” 10:1 ላይ ያለውን ማስታወሻ ተመልከት።

12:24 “ኢየሱስ መካከለኛው” ኢየሱስ ሊቀ-ካህኑና መሥዋዕቱ (1) ስለኛ በአብ ፊት ይቆማል እናም (2) የተሻለ ኪዳን አምጥቷል (ዝክ. 7:22፤ 8:፤ 6፤9-10፤ 9:15፤ ኤር. 31:31-34፤ ሕዝ. 36:22-36)።

☐ “የመርጨት ደም” ይህ የብኪ ኪዳናት የሚመረቁበት መንገድ ነው (ዝክ. 9:19፤ 10:22፤ 1 ጴጥ. 1:2)።

☐ “የተሻለ” 7:7 ላይ ሙሉ ማስታወሻ ተመልከት።

☐ “የአቤል ደም” የአቤል ደም የሚጮኸው ለበቀል ነው፤ የክርስቶስ ደም የሚጮኸው ለምሕረት፤ ለይቅርታ፤ እና ለፍቅር ነው።

ዕብራይካዊ : 12:25-29
²⁵ለሚናገረው እምቢ እንዳትሉ ተጠንቀቁ፤ እነዚያ በምድር ላሰረዳቸው እምቢ ባሉ ጊዜ ካላመለጡ፤ ከሰማይ ከመጣው ፈቀቅ የምንል እኛስ እንዴት እናመልጣለን? ²⁶በዚያም ጊዜ ድምፁ ምድርን አናወጠ፤ አሁን ግን። አንድ ጊዜ ደግሜ እኔ ሰማይን አናውጣለሁ እንጂ ምድርን ብቻ አይደለም ብሎ ተስፋ ሰጥቶአል። ²⁷ዳሩ ግን። አንድ ጊዜ ደግሜ የሚል ቃል፤ የማይናወጡት ጸንተው እንዲኖሩ፤ የሚናወጡት የተፈጠሩ እንደሚሆኑ ይለወጡ ዘንድ ያሳያል። ²⁸ስለዚህ የማይናወጥን መንግሥት ስለምንቀበል በማክበርና በፍርሃት እግዚአብሔርን ደስ እያሰንን የምናመልክበትን ጸጋ እንያዝ፤ ²⁹አምላካችን በእውነት የሚያጠፋ አሳት ነውና።

12:25 “ተጠንቀቁ” ይህ የአሁን የድርጊት ተተካሪ ነው። ይህ የተለየ የግሪክ ቃል ነው፤ ቁ. 15 ላይ ጥቅም ላይ ከዋለው። ተመሳሳይ ማስጠንቀቂያ 3:12 ላይ ይገኛል። በክርስቶስ በሆነው የላቀ አዲስ ኪዳን ብርሃን ከበራ በኋላ ተገቢውን ምላሽ መስጠት ዋና ነገር ነው። አደጋ አለ (ለሁለቱም፤ ለሰማያዊውም ሆነ ለሚያምኑ) እውነትን አውቆ በእርሱ ላይ ባለመተግበር።

☐ “እምቢ እንዳትሉ” ይህ ከሁለቱ ማስጠንቀቂያዎች አንደኛው ነው። ሌላው የነበረው “ወደ ኋላ አታፈግፍጉ።” ይህ የድርጊት መካከለኛ (አረጋጋጭ) ሁኔታዊ ነው። ፍቃዳዊ ውሳኔ ማድረግ ይኖርብናል። ከኢየሱስ ጋር ምን ታደርጋለሁ፣ ከእምነታችሁ ጀምሮና ፈጻሚ?

☐ “እንደ” ይህ አንደኛ መደብ ሁኔታዊ ዓረፍተ ነገር ነው። እሱም ከደራሲው አመለካከት ወይም ከጽሑፉ ዓላማው አኳያ ትክክል ነው ተብሎ የሚታሰብ። እንደገናም፣ የላቀውን ኪዳንና ሰው አለመቀበል የሚያስከትለውን አስፈሪነት የሚያተኩር ሐሳብ ነው።

12:26 “ድምፁ ምድርን አናወጠ” ይህ የሚጠቅሰው በሲና ተራራ ሕግ ሲሰጥ ነው። ቀደም ሲል በዚህ ምዕራፍ ላይ የተጠቀሰው (ዘጸ. 19:18-19)፣ ግን እሱ ከሴፕቱዋጂንት ሐጌ 2:6 ላይ አጠር ተደርጎ የተወሰደ ነው። ይህ ትንቢት ስለ ሰማይና ምድር አዲስ መናወጥ ይናገራል። ከአዲሱ ድኅረ-ግዘት መቅደስ ጋር በተያያዘ (ሐጌ. 2:6-9)። አዲሱ መቅደስ ክብር ይቀበላል። አዲሱ መቅደስ ከፊተኛው የተሻለ ይሆናል። አዲሱ መቅደስ ሰላምን ያመጣል። እነዚህ መግለጫዎች ለአዲሱ ለኢየሱስ ኪዳን ጥላ ናቸው።

12:27 “እንድ ጊዜ ደግሞ” ይህ ዓለም ያልፋል። እግዚአብሔር ዳግም እንደሚፈጥረው አስባለሁ (2 ጴጥ. 3:10) እጅግ እሱን ይመስላል፣ ነገር ግን ያለ ዘፍ. 3:14፣17፣ ዘካ. 14:11፣ ራዕ. 22:3 ርግማን። መጽሐፍ ቅዱስ የሚጀምረው በእግዚአብሔር፣ በሰው እና በእንስሳት ነው (ኢ.ሳ. 11:6-9) በገነት መቼት (ዘፍ. 1-2) እናም እሱ በተመሳሳይ መንገድ ነው የሚያበቃው (ራዕ. 21-22)።

12:28 “የማይናወጥ መንግሥት” ይህ የሚያመለክተው የአዲሱን ኪዳን መንፈሳዊ ባሕርይ ነው። እሱም የመጨረሻውና ቋሚው ኪዳን ነው፣ በእግዚአብሔርና በሕዝቡ መካከል።

☐ “በማክበርና በፍርሃት እግዚአብሔርን ደስ እያሰኘን የምናመልክበትን ጾጋ እንያዝ፤” ይህ የሚገልጸው የአዲስ ኪዳን አማኞችን ተገቢ የሆነ ምላሽ ነው። የአገልግሎት ሕይወት፣ በሦስትነቱ አንድ ለሆነው አምላክ ወደር ለሌለው ጾጋው፣ ከምስጋና የተነሣ (ዝክ. 13:15፣21፣ ሮሜ. 12:1-2)። የዳንነው ልናገለግል ነው፣ የእምነት ቤተሰቦችን ለማገልገል (1 ቆሮ. 12:7፣ ኤፌ. 4:12)።

ልዩ ርዕስ፡ የእግዚአብሔር መንግሥት

በብ.ኪ. ያህዌ የሚታሰበው እንደ እስራኤል ንጉሥ ነው (1ኛ ሳሙ. 8:7፤ መዝ. 10:16፤ 24:7-9፤ 29:10፤ 44:4፤ 89:18፤ 95:3፤ ኢ.ሳ. 43:15፤ 44:4፣6) እና መሲሔን እንደ መጻዒ ንጉሥ ይቆጥሩታል። መዝ. 2:6። ኢየሱስ በቤተሰቡም በመወለዱ (6-4 ዓ.ም) የእግዚአብሔር መንግሥት ወደ ሰዎች ታሪክ በአዲስ ኃይል እና መቤዠት ገባ (አዲስ ኪዳን፣ ኤር. 31:31-34፤ ሕዝ. 36:17-36)። መጥምቁ ዮሐንስ የመንግሥቱን መቃረብ አውጇል (ማቴ. 3:2፤ ማቴ. 1:15)። ኢየሱስ በግልጽ መንግሥቱ በራሱ እና በትምህርቱ እንደሆነ አስተምሯል (ማቴ. 4:17፣23፤ 9:35፤ 10:7፤ 11:11-12፤ 12:28፤ 16:19፤ ማርቆስ 12:34፤ ሉቃስ 10:9፣11፤ 11:20፤ 12:31-32፤ 16:16፤ 17:21)። ቢሆንም መንግሥቱ ወደፊት ነው፣ ማቴ. 16:28፤ 24:14፤ 26:29፤ ማርቆስ 9:1፤ ሉቃስ 21:31፤ 22:16፣18)።

በማርቆስና በሉቃስ ትይዩነት የሚከተለው አቻ ሐረግ ይገኛል፡ “የእግዚአብሔር መንግሥት።” ይህ የኢየሱስ ትምህርቶች የታወቁ ርዕሶች በአሁኑ የእግዚአብሔር አገዛዝ በሰዎች ልብ ወለት መግባት፣ አንድ ቀን በመላው ዓለም ጥቅም ላይ ይውላል። ይህ በኢየሱስ ጸሎት በማቴ. 6:10 ላይ ተንጸባርቋል። ማቴዎስ፣ ለአይሁድ ሲጽፍ የእግዚአብሔርን ስም የማይጠቅስ ሐረግን መርጧል (የእግዚአብሔር መንግሥት)፣ በሌላ በኩል ማርቆስና ሉቃስ፣ ለአሕዛብ ሲጽፉ፣ በሁሉም ዘንድ የሚታወቀውን የመለኮትን ስም መጠቀም መርጠዋል።

ይህ ክርክር የተፈጠረው በሁለቱ የክርስቶስ ምጽዓቶች ነው። ብ.ኪ. ያተኮረው በእግዚአብሔር መሲሔ፣ ወታደራዊ፣ ፈራጅ፣ ባለግርማ ሆኖ መምጣት ላይ ሲሆን፣ ነገር ግን ኢ.ኪ. የሚያመለክተው የመጀመሪያ ምጽዓቱ መከራን እንደሚቀበል ባርያ በኢ.ሳ. 53 እንዳለው እንዲሁም ትሑቱ ንጉሥ ዘካ. 9:9። ሁለቱ የአይሁድ ዘመናት፣ የኩነኔ ዘመናት እና አዲሱ የጽድቅ ዘመን ይደራረባሉ። ኢየሱስ አሁን በአማኞች ልብ ወለት ይገዛል፣ ነገር ግን አንድ ቀን በሁሉም ፍጥረታት ላይ ይገዛል። በብ.ኪ. እንደተተነበየው ይመጣል። አማኞች የሚኖሩት “በገና ድርድር” ወይም “ገና በሚመጣው” የእግዚአብሔር መንግሥት ነው። (ጎርዶን ዲ. ፊ እና ዳግላስ ስቴቆርት መጽሐፍ ቅዱስ ከነሙሉ ጠቀሜታው እንዴት ይነበባል፣ ገጽ 131-134)።

12:29 “የሚያጠፋ እሳት” ይህ የሲና ተራራን የሚጠቅስ ይሆናል (ዘዳ. 4:24)። ለማን ምላሽ መስጠት እንዳለብን ለመርሳት መድፈር የለብንም (ዝክ. 10:31)። እሳት ሊያነጻ እና ሊያጠራ ወይም ሙሉ ለሙሉ ሊያጠፋ ይችላል። እሱ የሰማይ አባታችን ሊሆን ይችላል ወይም አሱ ከሰማይ የሆነ ፈራጃችን ሊሆን ይችላል። ከኢየሱስ ጋር የምናደርገው እና በቀጣይም የምናደርገው ነው የሚወስነው። እመን! በዚያም ተያዝ!

የውይይት ጥያቄዎች

ይህ የጥናት መመሪያ ትርጓሜ ሲሆን፣ ያም ማለት ግን መጽሐፍ ቅዱስን በግል ለምትተረጎሙው ኃላፊነቱን ትወስዳለህ ማለት ነው። እያንዳንዳችን በተሰጠን ብርሃን መንገድ ይኖርብናል። ቀዳሚዎቹ ተርጓሚዎች አንተ፣ መጽሐፍ ቅዱስን መንፈስ ቅዱስ ናችሁ። ይህንንም መልሰህ በተርጓሚው ላይ በሌላ አባባል እንዳትወስደው።

እነዚህ የውይይት ጥያቄዎች የተሰጡት የዚህን መጽሐፍ ክፍል ዋና ዋና ጉዳዮች በሚገባ እንድታጤን እንዲረዳህ ነው። ይህም ማለት በተገቢው እንድታሰላስል ለማነሣሣት እንጂ በዚህ ብቻ እንድትወሰን አይደለም።

- 1. ምዕራፍ 11 እና 12:18-29 ያሉትን ሰዎች አስተዋጽዖ ዘርዝር፣ እኛ መምስል ያለብን።
- 2. ቁጥር 1 የሚያስተምረው፣ ሙታን የሕያዋንን ኑሮ እንደሚመለከቱ ነውን?
- 3. ደራሲው በዚህ ምዕራፍ ላይ ለምን በርካታ አትሌቲካዊ ዘይቤዎችን ተጠቀመ?
- 4. የዚህ ምዕራፍ ዓላማ ከሙሉው መጽሐፍ አኳያ ጋር በተያያዘ ምንድነው?
- 5. ለሕይወታችን የእግዚአብሔር የመዳረሻ ዓላማ ምንድነው? (ቁ. 10፣28)

ዕብራውያን 13 የአዲሶቹ ትርጉሞች የአንቀጽ ምድቦች

የቤኤሰፕ	አኪጀት	አየተመት	አእት	አኢመቅ
አምላክን በሚያስደሰት አገልግሎት	የሞራል አቅጣጫዎች ማጠቃለያ 13:1-6	የማስጠንቀቂያዎች ማጠቃለያ 13:1-6	አምላክን ስለማስደሰት 13:1-3 13:4 13:5-6	የማጠቃለያ አስተያየት 13:1-6
13:1-6	ሃይማኖታዊ ትዕዛዞችን ማጠቃለል 13:7-17	13:7-16	13:7-9 13:10-16	13:7-16 ለሃይማኖት መሪዎች መታዘዝ
13:7-16	ጸሎት ተጠይቋል 13:18-19	13:17 ግላዊ መልአክት	13:17	13:17-19
13:18-19	ባርኮት፣ የመጨረሻ ማሳሰቢያ፣ ስንብቻ	13:18-19 ባርኮት	13:18-19 የመዝጊያ ጸሎት	ዜናዎች፣ መልካም ምኞትና ሰላምታ
ባርኮትና የመጨረሻ ሰላምታ 13:20-21	13:20-25	13:20-21 ተጨማሪ ጽሑፍ 13:22-25	13:20-21 የመጨረሻ ቃላት 13:22-23 13:24 13:25	13:20-21 13:22 13:23-25

የንባብ ምድብ ሦስት (ገጽ vii ተመልክት በመግቢያው ክፍል) የዋነኛውን ጸሐፊ ሐሳብ በየአንቀጹ ደረጃ መከተል

ይህ የጥናት መመሪያ ትርጓሜ ሲሆን፣ ያም ማለት ግን መጽሐፍ ቅዱስን በግል ለምትተረጎሙው ኃላፊነቱን ትወስዳለህ ማለት ነው። እያንዳንዳችን በተሰጠን ብርሃን መጓዝ ይኖርብናል። ቀዳሚያዎቹ ተርጓሚዎች አንተ፣ መጽሐፍ ቅዱስን መንፈስ ቅዱስ ናችሁ። ይህንንም መልሰህ በተርጓሚው ላይ በሌላ አባባል እንዳትወስድው።

ምዕራፉን በአንድ ጊዜ ቁጭታ አንብበው። ፍሬ ሐሳቦቹን ለይ። ያንተን የፍሬ ሐሳብ ምድቦች ከላይ ከተዘረዘሩት አምስት ትርጓሜዎች ጋር አስተያይ። ሙሉው መገለጥ በአንቀጹ ላይ ሊገኝ ባይችልም የዋነኛውን ጸሐፊ ሐሳብ የሆነውን የትርጓሜው ዋና ነገር ይገኝበታል። እያንዳንዱ አንቀጽ አንድና አንድ ብቻ ፍሬ ሐሳብ ይዟል።

7. የመጀመሪያው አንቀጽ
8. ሁለተኛው አንቀጽ
9. ሦስተኛ አንቀጽ
10. ወዘተርፈ.

ዐውደ-ጽሑፋዊ ይዘት

ሀ. ብዙ ነገሮች “ከታሰቢው” ታሪካዊ መቼት ጋር አይገጥሙም።

1. ክርስቲያን መሪዎች
 2. ጽኑ ተግሣጽ ባጠቃላይ ለጣዖት አምላኪዎች፣ ለአይሁድ ሳይሆን
- ለ. ይህ የመጨረሻ ምዕራፍ በርካታ ጳውሎሳዊ ገጽታዎች አሉት።

የቃልና የሐረግ ጥናት

ዕብራይስጥ : 13:1-6

¹የወንድማማች መዋደድ ይኑር። እንግዶችን መቀበል አትርሱ፤ በዚህ አንዳንዶች ሳይውቁ መላእክትን እንግድነት ተቀብለዋል። ²ከእነርሱ ጋር እንደ ታሰረ ሆናችሁ እስሮችን አስቡ። የተጨነቁትንም ራሳችሁ ደግሞ በሥጋ እንዳለ ሆናችሁ አስቡ። ³መጋባት በሁሉ ዘንድ ክቡር መገኘታውም ገጹህ ይሁን፤ ሲሰኙትንና አመገዝሮችን ግን እግዚአብሔር ይፈርድባቸዋል። ⁴አካሄዳችሁ ገንዘብን ያለ መውደድ ይሁን፤ ያላችሁም ይብቃችሁ፤ እርሱ ራሱ። አልለቅህም ከቶም አልተውህም ብሎአልና። ⁵ሰለዚህ በድፍረት። ጌታ ይረዳኛልና አልፈራም፤ ሰው ምን ያደርገኛል? እንላለን።

- 13:1 አለመመቅ “የወንድማማች መዋደድ ይኑር”
- አኪጀት “የወንድማማች መዋደድ ይኑር”
- አየተመት “የጋራ መዋደድ ይኑር”
- አእት “እርስ በርስ መዋደዳችሁን እንደ ክርስቲያን ቀጥሎ”
- አኢመቅ “እርስ በርሳችሁ እንደ ወንድሞች ተዋደዱ”

ይህ የአሁን የድርጊት ተተካሪ ነው (ሁኔታዊ ሳይሆን፤ አለመመቅ እንደሚተረጎመው)፤ ፍችውም “መታገሥ” ወይም “መቀጠል” ነው። አንባቢዎቹ የሚቀጥሉት ነገር “የወንድማማች መዋደድ” ነው (philadelphia፤ ሮሜ. 12:10፤ 1 ተሰ. 4:9፤ 1ጴጥ. 3:8)። እነርሱ ባለፈው ጊዜ እንደዚህ አድርገዋል (ዘክ. 6:10፤ 10:32-35) እናም እንዲቀጥሉበት ይበረታታሉ። እሱም አንዱ እግዚአብሔርን እንደሚያውቅ ግልጽ ምልክት ነው (ዮሐንስ 13:34-45፤ 15:12፤ 17፤ 1 ዮሐንስ 2:10፤ 3:11፤ 4:17-24፤ 4:7-21፤ 11 ዮሐንስ 5)።

- በርካታ የphileo ድብልቆች አሉ።
- 1. የወንድማማች መዋደድ፡ ቁ. 1
- 2. የእንግዶች ፍቅር፡ ቁ. 2
- 3. የገንዘብ ፍቅር፡ ቁ. 5

13:2 “እንግዶችን መቀበል አትርሱ” ይህ የአሁን መካከለኛ (አረጋጋጭ) ተተካሪ ነው። እሱም የ “phileo” እና “እንግዳ” ድብልቅ ነው፤ ማለትም “እንግዶችን መውደድ።” በዚያን ጊዜ የእንግዳ ማረፊያ ስፍራ አልነበረም፤ ከነውረኛ ሠገነቶች በቀር፤ እነርሱም ቢሆኑ ውድ ነበሩ። ክርስቲያኖች የተጠሩት ለተዘዋዋሪ አገልጋዮች ቤታቸውን እንዲከፍቱ ነው (ማቴ. 25:35፤ ሮሜ. 12:13፤ 1 ጢሞ. 3:2፤ ቲቶ 1:8፤ 1 ጴጥ. 4:9፤ 11 ዮሐንስ፤ Didache 11:4-6)።

□ “ሳይውቁ መላእክትን እንግድነት ተቀብለዋል” ይህ የዘፍጥረት 18 ጠቃሽ ነው፤ አብርሃም ሦስት መላእክትን የተገናኘበት፤ እነርሱም ሰዎችን የሚመስሉ (ደግሞም ጦቢት ምዕራፍ 4-7)። መላእክት ለጌዴዎንም ተገልጠውለታል (መሳፍንት 6)፤ ማኑሄ (መሳፍንት 13)፤ ሎጥ (ዘፍጥረት 19)፤ አጋር (ዘፍጥረት 21)። ይህ ማለት ክርስቲያኖች የመላእክት ጉብኝት ይኖራቸዋል ማለት አይደለም፤ የድሮ ሰዎች እንግዶችን ተቀብለው በረከትን እንዳገኙ፤ እንዲሁ ደግሞ አማኞች እንዲያደርጉ ነው እንጂ።

13:3 “እስሮችን አስቡ” ይህ የአሁን መካከለኛ ነው (አረጋጋጭ) ተተካሪ። እነዚህ አንባቢዎች የክርስቶስን ቃል ተከትለዋል የማቴ. 25:44-45፤ እናም ዕብ. 10:32-36 ላይ ሌሎች አማኞችን ረድታቸዋል። መታሰራቸው በክፉ ሥራ አልነበረም፤ ነገር ግን በክርስቶስ ባላቸው እምነት እንጂ (1ጴጥ. 4:14-15)። እስር ሊኖር የሚችል ነው፤ ለጥንት አማኞች፤ አሁንም በበዙ አማኞች ላይ በአሁኑ ዓለም ደግሞ እንደሚሆነው።

□ “ከእነርሱ ጋር እንደታሰረ ሆናችሁ” ይህ የሚያመለክተው (1) ሥጋዊ አካል (2 ቆሮ. 12:2፤ የግሪክ አወቃቀር ተመሳሳይ)፤ ስደትና እስር ሊሆን እንደሚችል ወይም (2) የክርስቶስ አካል (ምንም እንኳን ጽሑፉ የተጠበቀው የግሪክ አንቀጽ ባይኖረውም)፤ ቤተ ክርስቲያን፤ እሷም የሰደት ተጠቂ የሆነች።

13:4 “መጋባት በሁሉ ዘንድ ክቡር ይሁን” ምንም ግሥ የለም። አንዱ አመለካቸን “ይሁን፤” ቢያክልበት፤ እንግዳያውስ ቃሉ ሐሰተኛ መምህራንን በመቃወም ይሆናል (1 ቆሮ. 7:38፤ ይኸውም ጋብቻን ከሞራል አኳያ ከድንግልና የሚያሳንሰው ወይም 1 ጢሞ. 4:3)። አንዱ ተተካሪ ቢያክልበት፤ “እን... ይሁን...” አለመመቅ ላይ እንደተደረገው፤ ቁ. 1 ላይ፤ ከዚያም እሱ ማበረታቻ ነው፤ የጣዖትን ባህል አረጋግጦ የዘገገሙ ገንባሎቻች በመቃወም (ቁ. 4 ይህን አማራጭ ይደግፋል)።

□ “መገኘታውም ገጹህ ይሁን” ጋብቻ የእግዚአብሔር ስጦታ ነው፤ ለሁሉም የተገባ ነው (ዘፍ. 1:28፤ 9:1፤ 7)። እሱ ኃጢአት ወይም አሳፋሪ አይደለም። የግሪኩ ራስን የመካድ ፍልስፍናዊ ጽንሰ-ሐሳብ፤ ሥጋ ክፉ ነው፤ እናም የእርሱን ፍላጎትና ድርጊትን መካድ ላቅ ያለ መንፈሳዊነትን ያሳያል የሚለው አስተሳሰብ የጥንቷን ቤተ ክርስቲያን ጎድቷታል! “ያልረከሰ” የሚለው ቃል 7:26 ጥቅም ላይ ውሏል፤ የኢየሱስን ጾታዊ ገጽሐና ለመግለጽ፤ ሊቀ ካህናትን። እሱም በሴፕቲዋጂንት ጥቅም ላይ የዋለው አመንዝራነትን ለመጥቀስ ነው።

ይህ ማስጠንቀቂያ ልቅ የሆነ የግብረ ሥጋ ግንኙነትን በተመለከተ አስገራሚ የሚሆነው ይህ መጽሐፍ ለአይሁድ ከተጻፈ ነው። የአንደኛው ክፍለ ዘመን የኢሕዳብ ባህል ባሕርይ ልቅ የሆነ የወሲብ ባርነት ነው፤ የአይሁድን ማኅበረሰብ ሳይሆን። ስለ ዕብራውያን ታሪካዊ መቼት እና ተቀባዮች በዙ ርግጠኛ ያልሆነ ነገር አለ።

□ “ሴሰኞች” ቃሉ በብኪ ፍችው በሁለት ያልተጋቡ ሰዎች መካከል የሚደረግ የግብረ ሥጋ ግንኙነት ነው፤ በአኪ ግን ሰፋ ያለ ትርጉም አለው፤ ማንኛውንም ዓይነት የግብረ-ሥጋ አረጋግጦት። የእንግሊዝኛውን ቃል “ፖርኖግራፊ” ያገኘው ከዚህ የግሪክ ቃል ነው።

□ “አመገዝሮች” የሚያመለክተው በሰዎች መካከል የሚደረግ የግብረ ሥጋ ግንኙነት ነው፤ አንደኛው ወይም ሁለቱም ከሌላ ጋር የተጋቡ። የግብረ ሥጋ ግንኙነት ኃጢአት የጥንቷን ቤተ ክርስቲያን ዋና የሚያሳስባት ጉዳይ ነበር፤ ከከፋ አረጋግጦትና ከጣዖት ባህል የአምልኮ ልምዶች ጋር በተያያዘ (ገላ. 5:19-21)።

☐ “እግዚአብሔር ይፈርዳል” የእግዚአብሔር ፍርድ፣ ባለተገባ የሰዎች የግብረ-ሥጋ ግንኙነት ላይ ሊታይ ይችላል ሮሜ. 1:24-32፤ ገላ. 5:19-21፤ ኤፌ. 4:19፤ ቆላ. 3:5፤ ራዕ. 21:8፤ 22:15። ሆኖም፣ ሌሎች ምንባቦች አሉ፣ እንደ 1 ቆሮ. 5:5 እና 1 ጢሞ. 1:9-11፤ እነዚህን ኢ-ሞራላዊ ድርጊቶች ከፈጸሙ አማኞች ጋር የሚያያዙ። የጥንቷ ቤተ ክርስቲያን በአማኞች ሕይወት ኢ-ሞራላዊነት ገጥመዋታል፤ እናም አንዳንድ መመሪያዎችን ለማውጣት ሞክራለች።

1. ንስሐ መግባት አለባቸው
2. ሌሎች አማኞች ሊረዱቸው ይገባል (ገላ. 6:1፤ ያዕቆብ 5:16፤19-20)
3. አማኞች ከኢ-ሞራላዊ አማኞች ጋር “ጥብቅ” ወዳጅነት ሊኖራቸው አይገባም (1 ቆሮ. 5:9-13)።

የክርስቲያን የሞራል ምስክርነት፣ ጠንካራ ጋብቻ፣ እንግዳ ተቀባይነት፣ እና የወንድማማች መዋደድ በአሁን ጊዜም ዋና ነገር ነው፣ በአንደኛው ክፍለ ዘመን እንደነበረ።

13:5

አከመመቅ “ባሕርያችሁ ከገንዘብ መውደድ ነጻ መሆኑን አረጋግጡ”
አኪጅት “ጠባያችሁ ያለ ስስት ይሁን”
አየተመት፣ አእት “አናፍራችሁን ገንዘብን ከመውደድ ጠብቁ”
አኢመቅ “ገንዘብን መውደድ ከሕይወታችሁ አስወግዱ”

ግሥ የለም፣ እንደገና ተተኳሪው ተመልክቷል። ስሙ ድብልቅ ነው፣ የ

1. አሉታዊ ተቀጥላ
2. *Phileo* (ሦስተኛው ድብልቅ *phileo* ከቁ. 1 ወዲህ)። መውደድ
3. የብር ሳንቲም

እሱ “ገንዘብን ወዳጅ አይልም” ችግሩ ገንዘብ አይደለም፣ ነገር ግን ገንዘብን መውደድ እንጂ (ሉቃስ 12:15፤ 16:14፤ 1 ጢሞ. 3:3፤ 6:10፤17-19፤ 11 ጢሞ. 3:2)።

☐ “ያላችሁም ይብቃችሁ” ይህ የአሁን ተገብሮ አንቀጽ ነው በተተኳሪ መልኩ ጥቅም ላይ የዋለ። ይህ የደስታ ቁልፍ ጉዳይ ነው። እርሱም በሥጋና በወዲያውኑ የማይተኩር የዓለም አተያይ ነው። ባለ ነገር መደሰት ከእግዚአብሔር የሆነ አስደናቂ ስጦታ ነው፣ በእምነት ሊቀበሉት የሚገባና በየቀኑ የሚኖሩት (11 ቆሮ. 9:8፤ ፊሊ. 4:11-12፤ 1 ጢሞ. 6:6-10)።

☐ “አልለቅህም ከቶም አልተውህም” ይህ ፈታ ያለ ጥቅስ ነው፣ በሁለት አጽንዖታዊ ድርብ አሉታዎች፣ ከእግዚአብሔር ተስፋ ላይ የተወሰደ፣ ለመሪዎቹ ለሕዝቡ። እግዚአብሔር ከእኛ ጋር እና ለእኛ ነው (ዘዳ. 31:6-7፤ ኢያ. 1:5፤ 1 ዜና. 28:20፤ አሳ. 41:10፤13፤14፤17)፣ አማኞች በየዕለቱ ለሚያስፈልጋቸው መፍራት አይኖርባቸውም (ማቴ. 6:19-34)።

13:6 “ኔታ” ይህ ከሴፕቱዋጂንት መዝ. 118:6 የተጠቀሰ ነው፣ ነገር ግን ይኸው ተመሳሳይ እውነት መዝሙር 56:4፤11 ላይ ይገኛል።

☐ “እግዚአብሔር ረዳቴ ነው” መዝሙር 118 ጠንካራ ቃል ነው፣ በእግዚአብሔር ፍቅር፣ ይቅርታ፣ መገኘት፣ እና ርዳታ ስለመተማመን። “ረድኤት” የሚለው ስም እዚህ ጋብቻ ነው በብኪ ጥቅም ላይ የዋለው (ነገር ግን ግሙ ዕብ. 2:18 ላይ አለ)፣ እሱ ግን LXX ላይ ዘወትር ጥቅም ላይ ይውላል። ፍቸውም “ዕርዳታ ማድረግ” “አንዱን ለማዳን መቅረብ” ነው።

☐ “ሰው ምን ያደርገኛል” ይህ ታላቅ እውነት (መዝ. 56:4፤11፤ 118:6) ደግሞ መጠነኛ ልዩነት ባለው ቃል ሮሜ. 8:31 ላይ ተቀምጦ ከዚያም 8:32-39 ላይ ተመልክቷል።

ዕብራይያን : 13:7-16
የእግዚአብሔርን ቃል የተናገሩት ሆኖቻችሁን አስቡ። የኑርአቸውንም ፍሬ እየተመለከታችሁ በእምነታቸው ምሰሉአቸው።⁸ ኢየሱስ ክርስቶስ ትናንትና ዛሬ እስከ ለዘላለም ያው ነው።⁹ ልዩ ልዩ ዓይነት በሆነ በእንግዳ ትምህርት አትወሰዱ፤ ልባችሁ በጸጋ ቢጸና መልካም ነው እንጂ በመብል አይደለም፤ በዚህ የሚሠሩባት አልተጠቀሙምና።¹⁰ መሠዊዩ አለን። ከእርሱም ሊበሉ ድንኳኑን የሚያገለግሉ መብት የላቸውም።¹¹ ሊቀ ካህናት ስለ ኃጢአት ወደ ቅድስት የእንስሶችን ደም ያቀርባልና፤ ሥጋቸው ግን ከሰፈሩ ወጭ ይቃጠላል።¹² ስለዚህ ኢየሱስ ደግሞ በገዛ ደሙ ሕዝቡን እንዲቀድስ ከበር ወጭ መኮራን ተቀበለ።¹³ እንግዲህ ነቀፌታውን እየተሸከምን ወደ እርሱ ወደ ሰፈሩ ወጭ እንወጣ፤¹⁴ በዚህ የምትኖር ከተማ የለችንምና፣ ነገር ግን ትመጣ ዘንድ ያላትን እንፈልጋለን።¹⁵ እንግዲህ ዘወትር ለእግዚአብሔር የምሲጋናን መሥዋዕት፣ ማለት ለሰሙ የሚመሰክሩ የከንፈሮችን ፍሬ፣ በእርሱ እናቅርብለት።¹⁶ ነገር ግን መልካም ማድረግን ለሌሎችም ማካፈልን አትርሱ፤ እንዲህ ያለው መሥዋዕት እግዚአብሔርን ደስ ያስኘዋልና።

13:7 “አሰቡ” ይህ የአሁን የድርጊት ተተኳሪ ነው። አንድምታው ለመሪዎች መጸለይና እነርሱን ስለማክበር ነው! ይህ የተለየ፣ ነገርግን ከቁ. 3 ጋር ተመሳሳይ ቃል ነው። አማኞች ገቁ መሆን ይጠበቅባቸዋል፣ ለመሪዎቻቸው ተወዳጅ አገልግሎት በመጸለይና በማክበር፣ ለክርስቶስ አካል (ዝኪ. ቁ. 3) እና ለእርሷም መሪዎች (ዝኪ. ቁ. 7፤17፤24፤ 1 ተሰ. 5:12-13)።

☐ “ለሚመሯችሁ” ቁጥር 17 እና 24 የወቅቱን መሪዎች ይመለከታል፣ ስለዚህ ቁ. 7 የሚመለከተው በቅድሚያ ወንጌልን የሰበኩትን መሪዎች ነው፣ አሁን ግን ሞተዋል።

☐ “የእግዚአብሔርን ቃል የነገሯችሁን” ይህ የክርስቲያን መሪዎች ተግባር ነው። እነርሱ የራሳቸውን ግኝት ወይም ግለሰባዊ/ባህላዊ ተሞክሮ አልሰበኩም፣ ነገር ግን የኢየሱስ ክርስቶስን ወንጌል እንጂ። ከዚህ የተነሣ እናከብራቸዋለን፣ ክብርም እንሰጣቸዋለን፣ እንጸልይላቸዋለንም።

☐ “የኑሯቸውንም ፍሬ እየተመለከታችሁ” ይህ የአሁን የድርጊት ቦዝ አንቀጽ ነው፤ እንደ ተተካሪ ጥቅም ላይ የዋለ። እነዚህ መሪዎች፣ ምዕራፍ 11 ላይ እንዳሉት የመጠራቱ ታማኝ ምሳሌዎች፣ ታማኝ ሆነዋል። በሕይወትም ሆነ እስከ ሞት ድረስ። ሕይወታቸው ይመስከራል፤ ለመልእክታቸው እውነተኝነት።

☐ “በእምነታቸው ምሰሏቸው” ይህ የአሁን መካከለኛ (አረጋጋጭ) ተተካሪ ነው። ደራሲያችን ለአንባቢዎቹ ጥሪ ያደርጋል፤ መሪዎቻቸውን በእምነት እንዲመስሉ። ጳውሎስ ዘወትር አማኞችን ያበረታታል፤ በእምነት እንዲመስሉት (1 ቆሮ. 4:16፤ 11:1-2፤ ፊሊ. 3:17፤ 4:9፤ 1 ተሰ. 1:6፤ 11 ተሰ. 3:7፤9)።

13:8 “ኢየሱስ... ያው ነው” የብኪ ገጸ ባሕርያት ምዕራፍ 11 ላይ ያሉት መልካም ምሳሌዎች ናቸው፤ የቀደምቶቹም ሆነ የአሁኑ መሪዎች መልካም ምሳሌዎች ናቸው፤ ክርስቶስ የላቀ ምሳሌያችን ነው። ባሕርዩ እና ታማኝነቱ ፈጽሞ አይለወጥም (መዝ. 102:26-27፤ ዕብ. 1:12 ላይ የተጠቀሰ)። ይኸው ተመሳሳይ ሥነ-መለኮታዊ መግለጫ ያህዌን በተመለከተ ተብሏል፤ ማሊ. 3:6 ላይ። የእግዚአብሔር ባሕርይና ምሕረት ቋሚ ነው፤ እንዲሁ ደግሞ የኢየሱስ ክርስቶስ።

13:9 “አትወሰዱ” ይህ የአሁን ተገብሮ ተተካሪ ነው። በአሉታዊ አንቀጽ፣ እሱም ዘወትር የሚለው ቀደም ሲል በሂደት ላይ ያለን ድርጊት ማቆም ነው። አንዳንዶቹ አድማጮች “ወደ ኋላ ለማፈገፈግ” ያስቡ ነበር (ዝክ. 2:1፤ 10:38)። ተገብሮ አንቀጹ የሚያመለክተው የሰይጣንን ወይም አጋንንታዊውን ድርጊት ነው።

☐ “ልዩ ልዩ ዓይነት በሆነ እንግዳ ትምህርት” ይህ በርግጠኝነት ምንን እንደሚያካትት ርግጠኛ አይደለም፤ ነገር ግን ከአይሁድና ከጣዖት ልምዶች ድብልቅ የሆነ ነው የተኮነነው፤ ቆላ. 2:16-23 ላይ።
ለእኔ የሚመስለኝ ከፊሉ ምዕራፍ 13 ጳውሎሳዊ መዝጊያ ነው፤ በምክራቡ መልእክት ላይ የታከለ። የዚህ ምዕራፍ ከፊል (ማለትም፣ ቁ. 4-5) ከተደባለቀ ቤተ ክርስቲያን መቼት ጋር ይገጥማል፤ ምክራብ ሳይሆን።

- ☐ አለመመቅ “ልባችሁ በጸጋ ቢበረታ መልካም ነው”
- አኪጀት “ልባችሁ በጸጋ ቢጸና መልካም ነው”
- አየተመት “ልባችሁ በጸጋ ቢበረታ ደኅና ነው”
- አእት “ውስጣዊ ብርታትን ከእግዚአብሔር ጸጋ መቀበል መልካም ነው”
- አኢመቅ “ለውስጣዊ ብርታት በጸጋ መተማመን የተሻለ ነው”

ይህ የአሁን ተገብሮ ያልተወሰነ ነው። እነዚህ ሰሚዎች ጸንተው የተመሠረቱ ሊሆኑ ይገባል፤ በአምልኮ ሥርዓት ሳይሆን፤ በእንሰሳት መሥዋዕት ወይም በመብል ሕግጋት ሳይሆን፤ ነገር ግን በማይገባን፤ ባልደከምንበት የእግዚአብሔር ጸጋ፤ በኢየሱስ ክርስቶስ (ማለትም፤ ወንጌል፤ ዝክ. ቁ. 7)። እነርሱ እየዋለሉ ነበር በሙሴ እና በኢየሱስ መካከል። ኢየሱስ የማይለወጠው የአብ ቃል፤ ከመጀመሪያው ኪዳን ደንብና ቃላት እጅግ የላቀ ነው።

የእግዚአብሔርን የማይለወጥ ባሕርይ እና ፍቅር ለመረዳት፤ እጅግ ጥርት ብሎ ተገልጿል፤ በኢየሱስ ሕይወት፤ ትምህርት፤ እና ሞት (ወንጌል)፤ ይኸውም ለአማኞች ብርታትን የሚሰጣቸው። የአማኞች ልብና ሐሳብ እየጠነከረ ይሄዳል፤ ወንጌልን በማወቅና ከታላቁ እረኛ ጋር ግላዊ ግንኙነትን በማድረግ፤ በውጫዊ የአምልኮ ሥርዓት እና ደንቦች ሳይሆን (አረጌው የሙሴ ኪዳን)።

- ይህ ደራሲ ዘወትር “የልብን” መንፈሳዊ ጉዳይ ያነሳል (ልዩ ርዕስ 3:8 ላይ ተመልከት)። እሱም በርካታ የብኪ ጽሑፎችን ይጠቅሳል።
 1. 3:8፤15፤ 4:7፤ “ልባችሁን አታደንድኑ” (መዝ. 95:8)
 2. 3:10፤ “በልባቸው ስተው ሄዱ” (መዝ. 95:10)
 3. 8:10፤ “በልባቸውም እጽፈዋለሁ” (ኤር. 31:33)ከዚያም እሱ እነዚህን እውነታዎች ያጠቃልላል 3:12፤ 4:12፤ እና 10:22 ላይ። ልብ የሰውን ልጅ አእምሮ፣ ስሜት፣ እና ፍቃዳዊ ገጽታዎችን ይወክላል። ክርስትና የሚሠራው በወደቀው ሰው ውስጣዊ ፍላጎቶች ላይ ነው፤ ዳሩ ግን ይሁዲነት ያልቻለው።

☐ “ልብ” ልዩ ርዕስ 3:8 ላይ ተመልከት።

☐ “በመብል አይደለም፤ በዚህ የሚሠሩባት አልተጠቀሙምና” ይህ ግልጽ የሆነ የሌዋውያን 11 ጠቃሽ ነው። የምግብ ሕግጋት በክርስቶስ አልፎዋል (ማቴ. 15:11፤ ማርቆስ 7:18-23፤ ሐዋ. 10፤ ቆላ. 2:16-23)። እነርሱ ካሁን በኋላ ለአማኞች አሳሪ አይሆኑም፤ ለደኅንነት (ገላትያ 3፤ ሐዋ. 15)፤ ነገር ግን በቤተ ክርስቲያን መቼት፤ አማኞች ንቁ መሆን ይጠበቅባቸዋል “ለደካማ ወንድሞች” (ሐዋ. 15:19-20፤ ሮሜ. 14:1-15:6፤ 1 ቆሮንቶስ 8፤ 10:23-33) ደካማ ሕሊናቸውን ላለማሰናከል።

13:10 “መሠዊያ አለን” ምስያው መንፈሳዊ ይመስላል (ሰማያዊ) መቅደስ፤ ሥጋዊውን መሠዊያ ሳይሆን፤ እና ስለዚህ፤ እሱ የሚያመለክተው የኢየሱስን መሥዋዕታዊ ሥራ ነው፤ በአማኞች ምትክ። እሱ ኃይለኛ ዘይቤ ነው፤ በክርስቶስ ወደ እግዚአብሔር ለመቅረባችን።

☐ “የመብላት መብት የላቸውም” ይህ የሌዋውያን 16 ሌላው ጠቃሽ ነው።

13:11 “ሰለ ኃጢአት መሥዋዕት፤ ሥጋቸው ግን ከሰፈሩ ውጭ ይቃጠላልና” ይህም ሌላው ጠቃሽ ነው፤ ለሌዋውያን 16:27 ደንብ፤ የመታደስ ቀን።

13:12 “ኢየሱስ... ከበር ውጭ መከራን ተቀበለ” ይህ ራቢያዊ የቃል አጠቃቀም ነው፤ እንደ ብኪ መሥዋዕት፤ ከሰፈሩ ውጭ እንደሚደረጉት፤ ኢየሱስም ከኢየሩሳሌም ከተማ ውጭ ተወስዷል፤ ይሰቀል ዘንድ።

13:13 “ሰለዚህ ወደ እርሱ ወደ ሰፈሩ ውጭ እንውጣ” ይህ የመጽሐፉ ቁልፍ ቁጥር ነው። እርሱ የአሁን መካከለኛ (አረጋጋጭ) ሁኔታ ገላጭ ነው፤ ቀጣይነት ስለሌለው ድርጊት የሚገልጽ እና ተጠባባቂ ነገር የሚጨምር (ይህ የመጨረሻ ማሳሰቢያና ማስጠንቀቂያ ነው፤ “ወደ ኋላ ለሚያፈገፍጉት”)። አማኞች ከእርሱ ጋር በይፋ መገለጥ ይኖርባቸዋል፤ እንዲሁም የእሱን መሳሰቅ መሸከም ይኖርባቸዋል፤ ምንም ዓይነት ችግር ቢያስከትልም። ይህ ግልጽ የሆነ ጥሪ ነው፤ ለእነዚህ የምክራብ “ተጠላይ” አማኞች፤ ወደ ታላቁ ተልእኮ ክርስትና ወደ ሙሉ ብርሃን ይንቀሳቀሱ ዘንድ (ማቴ. 28:19-20፤ ሐዋ. 1:8)።

13:14 “ከተማ” ይህ የሰማይ ዘይቤ ነው፤ የእስራኤላውያንን ከተማ በመጠቀም፤ የተስፋይቱን ምድር (ዝክ. 11:10፤16፤ 12:22፤ ዮሐንስ 14:2)። ይኸው ተመሳሳይ ዘይቤ 11:14 ላይ ይታያል፤ “አገር።”

13:15 “በእርሱ” ይህ ኢየሱስን ነው የሚመለከተው፤ በስሙ የተጠቀሰው፤ ቁ. 12 ላይ፤ እሱም ሕዝቡን የቀደሰ በዝግ ራሱ የደም መሥዋዕት፤ ከኢየሩሳሌም ደጅ ውጭ። መንፈሳዊ ጠቀሜታዎች ሁሉ የሚመጡት በእርሱ ነው!

□ “እንግዲህ ዘወትር የምስጋና መሥዋዕት እናቅርብ” ይህ የአሁን የድርጊት ሁኔታ ገላጭ ግሥ ነው። መሥዋዕታዊው ሥርዓት፤ ለእስራኤል የተሰጠው፤ ከእግዚአብሔር ጋር ኅብረትን ለማሳደግ፤ የኃጢአት ችግርን በተመለከተ፤ አምስት ዓይነት መሥዋዕትን ያካትታል።

- ሀ. ሁለቱ አስገዳጅ ነበሩ
 1. “የኃጢአት መሥዋዕት”
 2. “የመተላለፍ ወይም የበደል” መሥዋዕት
- ለ. ሦስቱ የፍቃድ ነበሩ
 1. በሙሉ የሚቃጠል መሥዋዕት
 2. የእህል/የሙብል መሥዋዕት
 3. የኅብረት፣ ወይም የሰላም፤ መሥዋዕት

ከእነዚህ ከመጨረሻዎቹ ከሦስቱ ጋር በተያያዘ ነው፤ ምስጋና የማቅረብና የውዳሴ ጽንሰ-ሐሳብ የተጠቀሰው (ሌዎ. 7:12)። እነዚህ መሥዋዕቶች ሌዎውያን 1-7 ላይ በዝርዝር ተጠቅሰዋል። መዝሙራቱ ይህንን ዓይነቱን የአምልኮ ገጽታ ዘወትር ይጠቅሳሉ (መዝ. 27:6፤50:14፤ 69:30፤ 107:22፤ 116:17)። “የምስጋና መሥዋዕት” የሚለው ምስጋና የመጣው ከሴፕቱዋጂንት ነው (ሌዎ. 7:2፤3፤5፤ 11 ዜና. 29:31፤ 33:16፤ መዝ. 49:14፤ 23፤ 106:22)።

□ “የከንፈሮችን ፍሬ” ይህ ሐረግ የሚጠቅሰው ኢሳ. 57:19ን ነው፤ ከሴፕቱዋጂንት። ይህን የመሰሉ ሐረጎች በእስራኤላውያን በግዞት ጊዜ ጥቅም ላይ ይውሉ ነበር፤ በእንስሳ መሥዋዕት ምትክ የቃል ምስጋናን በማቅረብ፤ መቅደሱ ሙሉ ለሙሉ በመፍረሱ ምክንያት፤ በ586 ዓ.ዓ፤ በናቡከደነጆር 11፤ የአዲሲቷ ባቢሎን ንጉሥ። እሱም በድጋሚ በሮማ በ70 ዓ.ም ፈርሷል። መጽሐፉ የተጻፈበት ጊዜ ርግጠኛ አይደለም።

- አአመመቅ “ለስሙ ምስጋና መስጠት”
- አኪጀት “ለስሙ ምስጋና መስጠት”
- አየተመት “ለስሙ የሚመሰክር”
- አእት “እሱን እንደ ጌታ የሚመሰክር”
- አኢመቅ “ለስሙ ክብር የሚሰጠው”

እንደ አማኞች ለእግዚአብሔር የምንሰጠው ምስጋና፤ ምስክርነታችን ነው (homologeō) ለኢየሱስ (ስሙን በመጠቀም እንደ ማቴ. 28:19-20 ወይም ሮሜ. 10:9-13) እንደ ጌታ (አእት፤ እርሱም ፊሊ. 2:6-11ን የሚያንጸባርቅ)።

13:16 “መልካም ማድረግን አትርሱ” ይህ የአሁን መካከለኛ ተተኪ በአሉታዊ አንቀጽ ነው፤ እሱም ዘወትር የሚሆነው በሂደት ላይ ያለ ድርጊትን ማቆም ነው። እግዚአብሔር ይደሰታል፤ ልጆቹ እርስ በርስ ሲዋደዱና ሲረዱዱ (ፊሊ. 4:18)።

□ “ማካፈል”

ልዩ ርዕስ፡ ኮይኖኒያ

“ህብረት” (ኮይኖኒያ) የሚለው ቃል

1. ከሰዎች ጋር ያለንን የተቀራረበ ግንኙነት
 - ሀ. ከልጁ ጋር (1ኛዮሐ 1:6፤ 1ኛቆሮ 1:9 ያህ.)
 - ለ. ከመንፈስ ቅዱስ ጋር (2ኛ ቆሮ 13:13፤ ፊልጶስ 2:1)
 - ሐ. ከአብና ከወልድ ጋር (1ኛዮሐ 1:3 ያህ.)
 - መ. ከሌሎች የቃልኪዳን ወንድሞችና አህቶች (1ኛዮሐ 1:7 ሐዋሪያት ሥራ 2:42፤ገላቴያ 2:9 ፊሊሞና17)
2. ከነገሮች ጋር ያለውን የተቀራረበ ግንኙነት
 - ሀ. ከወንጌል ጋር (ፊልጶስ 1:5፤ፊሊሞና 6)
 - ለ. ከክርስቶስ ደም ጋር (1ኛ ቆሮ 10:16 ያህ.) (ፊልጶስ 3:10፤4:14 1ኛ ጴጥሮስ 4:13)
 - ሐ. ከጨለማ ጋር አለመተባበር (2ኛ ቆሮ 6:14)
 - መ. መከራን አብሮ በመካፈል (ፊልጵ.3:10፤4:14፤1ኛ ጴጥሮስ4:13)
3. በልግስና በመስጠት አገልግሎት (ሮሜ 12:13፤15:26፤2ኛቆሮ 8፤4፤9:13፤ፊልጶስ 4:15፤ ዕብ 13:16)
4. በክርስቶስ ኢየሱስ በኩል እግዚአብሔር በነፃ ስጣታው የሰው ልጆችን ከራሱና እርስ በእርስ ወንድማማቾች እና የእትማማቾች ህብረት በመመስረት ሥራው፤

ይህም ከታች ወደ ላይ (ሰው ከፈጣሪ) ህብረት ውጤት የሆነው የጎንዮሽ ህብረት (ሰው ከሰው) ያመለክታል። ከዙህ በተጨማሪ የክርስቲያን ማህበረሰብ አስፈላጊነትና ደስታንም ያመለክታል። ቃሉ ብቻ ሳይሆን የተተቀሰበት የንግግር ጊዜ ጭምር የክርስቲያን ህብረት ጅምራና ቀጣይነት ያረጋግጣል። (1:3፤ [ሁለት ጊዜ] 6:7 ያህ.) ክርስትና ህብረት ነው ነው!

☐ “እንደዚህ ዓይነት መሥዋዕት እግዚአብሔርን ደስ ያሰኘዋልና” ቁ. 15 ላይ ተቀባይነት ያለው መሥዋዕት በክርስቶስ የተመሰከረ እምነት ሲሆን፤ አሁን ክርስቶስን የመምሰል ሕይወት ነው። ወንጌል በርግጥ ሁለቱም ነው!

ዕብራዊያን : 13:17

¹⁸ላዋናቸችሁ ታዘዙና ተዘዙ፤ እነርሱ ስሌትን እንደሚሰጡ አድርገው፤ ይህንኑ በደስታ እንጂ በኃዘን እንዳያደርጉት፤ ይህ የማይጠቅማችሁ ነበርና፤ ስለ ነፍሳችሁ ይተጋሉ።

13:17 “መታዘዝ... መገዛት” ይህ የአሁን ተገብሮ ነው (ኤ. ቲ. ሮበርትስን እሱን በመካከለኛ ድምጸት መዝግቦታል) ተተካሪ እና የአሁን የድርጊት ተተካሪ። ምንም እንኳን ግለሰቦች በክርስቶስ ነጻ ቢሆኑም፤ ራሳችንን ለመንፈሳዊ ባለ ሥልጣናት መስጠት ይኖርብናል፤ ለማደግና ለአገልግሎት (ዝክ. ቁ. 7፤ 1 ቆሮ. 16:16፤ 1 ተሰ. 5:12-13)።

ይህ የማበረታቻ ቃል፤ ለክርስቲያን መሪዎች መገዛት በእኛ ዘመን እጅግ ያስፈልጋል፤ የሆነ ዓይነት ባለሥልጣን በማይከበርበት፤ እንዲሁም የግለሰቦች መብትና ሥልጣን በተጋነነበት። እግዚአብሔር አንዳንዶችን በመሪነት አስቀምጧል፤ በሕዝቡ መካከል (ዘካ. 16:3-5 ማስታወሻ)። የምናከብራቸው በመጠራታቸው፤ በማሠልጠናቸው፤ በመሰጠታቸው፤ እና አገልግሎታቸው ምክንያት ነው። ሆኖም፤ ተቃራኒ የሆነ “ጉድጓድ” አለ። የእግዚአብሔር ጥሪ በአንዳንድ ዐምባ ገነን ግለሰቦች ያለ አግባብ ጥቅም ላይ ይውላል። ማመዛዘን ሊኖር ይገባል፤ የጋራ መከባበር፤ የመረዳዳት መንፈስ፤ በእግዚአብሔር ሰዎችና በእግዚአብሔር መሪዎች መካከል። አማኞች ሁሉ የተጠናት እርስ በርሳቸው እንዲታዘዙ ነው፤ ለክርስቶስ ባላቸው ክብር (ኤፌ. 5:21)።

☐ “እነርሱ ይጠብቃሉ” ይህ ቃል ፍችው “መንቃት።” “ነቅቶ መጠበቅ” (ማርቆስ 13:33፤ ሉቃስ 21:36፤ ኤፌ. 6:18)፤ እርሱም በትዕግሥት የመጠበቅና የአገልግሎት ዘይቤ ነው (ኢሳ. 62:6፤ ሕዝ. 3:17፤ 33:7-9)።

☐ “ስሌትን እንደሚሰጡ አድርገው” መሪዎች ስለሚሰጡት አገልግሎት ኃላፊነት አለባቸው፤ ለእግዚአብሔርም ምላሽ ይሰጣሉ (1 ቆሮ. 3:10-15)። መጋቢዎች ናቸው!

☐ “ይህንኑ በደስታ እንጂ በኃዘን እንዳያደርጉት” የማኅበረ ምዕመናኑ ዝንባሌ አገልግሎቱን አይወስነውም፤ ነገር ግን ሂደቱን አስደሳች ወይም አስከፊ ያደርገዋል።

ዕብራዊያን : 13:18-19

¹⁸ጸልዩልን፤ በነገር ሁሉ በመልካም እንድንኖር ወደን፤ መልካም ሕሊና እንዳለን ተረድተናልና። ¹⁹ይልቁንም ፈጥኜ እንድመለስላችሁ ይህን ታደርጉ ዘንድ አጥብቄ እለምናችኋለሁ።

13:18 “ጸልዩልን” በመሪዎች እና ለመሪዎች የሚደረግ ጸሎት ወሳኝ ነው (ኤፌ. 6:18-19፤ ፊሊ. 4:6፤ 1 ተሰ. 5:25፤ 1ጢ.ሞ. 2:1-2፤ 8)። የብዙ ቁጥሩ ሊያመለክት የሚችለው ጢሞቴዎስን የሚጨምር የአገልግሎት ቡድኑን ነው (ዝክ. ቁ. 23)።

☐ “በነገር ሁሉ በመልካም እንድንኖር ወደን፤ መልካም ሕሊና እንዳለን ተረድተናልና” ዝንባሌና የሕይወት ስልት የአመራርን መሠረት ይጥላል። የዕብራውያን ደራሲ “ሕሊናን” ብዙ ጊዜ ጠቅሷል (ዝክ. 9:9፤ 14፤ 10:2፤ 22፤ 13:18)። የኢየሱስ የመዋጀት ኃይል እና የሚያድርን መንፈስ ቅዱስ የእግዚአብሔርን ፍራጅና ያለፈውን ኃጢአት አሳፋሪነት አስወግዶታል፤ እናም በደስታ፤ ሰላም፤ መተማመን ቀይሮታል፤ በሰው ሥራ ሳይሆን፤ ነገር ግን በወንጌል! ይህ የወንጌል እውቀት፤ የመዳን ራስ ቁር ነው (ኤፌ. 6:17፤ 1 ተሰ. 5:8)።
አንዳንድ ተንታኞች ይህን ቁጥር የሚመለከቱት ከአንዳንዳንድ ዓይነት ክስ ጋር እንደሚያያዝ ነው፤ በደራሲው የተገለጠው (ጳውሎስ ከነበረበት ሁኔታ ጋር የሚመሳሰል፤ 1 ቆሮንቶስ እና ገላትያ ላይ)።

13:19 ይህ ይልቁንም ምሥጢራዊ ቁጥር ነው። የደራሲው መምጣት ከእነርሱ ጸሎት ጋር እንደሚዛመድ ዓይነት። ይህ እጅግን ጳውሎስን ይመስላል (ፊሊ.ሞና 22)። ጸሎት የእግዚአብሔርን ውጤታማ ኃይል ለአገልግሎት ይለቅቃል። የአማኞች ጸሎት በእግዚአብሔርንም ሆነ በሌሎች ላይ ተጽዕኖ አለው።
አንዳንድ ተንታኞች (ምሳ. ኤች. ኢ. ዳና የአይሁድ ክርስትና ገጽ 268) የሚገምተው ይህ የሚጠቅሰው የደራሲውን ሕመም ነው፤ ወይም ይልቁን መታሰር (“ፈጥኜ” የሚለው ቃል ስለ ጢሞቴዎስ ጥቅም ላይ ውሏል፤ ቁ. 23 ላይ)።

ዕብራዊያን : 13:20-21

²⁰በዘላለም ኪዳን ደም ለበጎች ትልቅ እረኛ የሆነውን ጌታችንን ኢየሱስን ከሙታን ያወጣው የሰላም አምላክ፤ ²¹በኢየሱስ ክርስቶስ በኩል በፊቱ ደስ የሚያሰኘውን በእናንተ እያደረገ፤ ፈቃዱን ታደርጉ ዘንድ በመልካም ሥራ ሁሉ ፍጹማን ያድርጋችሁ፤ ለእርሱ እስከ ዘላለም ድረስ ክብር ይሁን፤ አሜን።

13:20 “እንግዲህ የሰላም አምላክ” ይህ የእግዚአብሔር አብ መጠሪያ እዚህ ጋ እና በጳውሎስ ጽሑፎች ብቻ ነው ጥቅም ላይ የዋለው (ሮሜ. 15:33፤ 16:20፤ 1 ቆሮ. 14:33፤ 11 ቆሮ. 13:11፤ ፊሊ. 4:9፤ 1 ተሰ. 5:23፤ “የሰላም ጌታ” 11 ተሰ. 3:16)።

□ “ከሙታን ያወጣው” አኪ በተለምዶ የሚያሳየው እግዚአብሔር አብ ኢየሱስን ከሞት እንዳስነሣው ነው (ሐዋ. 2:24፤ 3:15፤ 4:10፤ 5:30፤ 10:40፤ 13:30፤33፤34፤37፤ 17:31፤ ሮሜ. 6:4፤9፤ 10:9፤ 1 ቆሮ. 6:14፤ 11 ቆሮ. 4:14፤ ገላ. 1:1፤ ኤፌ. 1:20፤ ቆላ. 2:12፤ 1 ተሰ. 1:10)። ይህ የሚያሳየው፣ አብ የኢየሱስን ሕይወት፣ ትምህርት፣ እና መሥዋዕት መቀበሉን ነው። ሆኖም፣ ሌሎች ጽሑፎች አሉ የትንሣኤው አካል መንፈስ ቅዱስ መሆኑን የሚያስረግጡ (ሮሜ. 8:11) ወይም ወልድ ራሱ (ዮሐንስ 2:19-22፤ 10:17-18)። በሥነ-መለኮታዊ አነጋገር፣ ሦስቱም የሥላሴ አካላት ሁሉ በመዋጅቱ ተግባር ላይ ተሳትፈዋል።

□ “የበጎች ትልቅ እረኛ” “እረኛ” የሚለው ቃል በብኪ ዘይቤነቱ

1. ያህዌ (ዘፍ. 49:24፤ መዝ. 23:1፤ 78:52፤ 80:1፤ መክ. 12:11፤ ኢሳ. 40:11፤ 63:11፤ኤር. 31:10፤ ሕዝ. 34)
2. የሕዝቡ አመራርነት (ኤር. 10:21፤ 50:6-7፤ሕዝ. 34:2-3፤ ዘካ. 11:3፤5፤15፤17)
3. የሚመጣው መሲሕ፣ የዳዊት ልጅ (መዝ. 78:70-72፤ሕዝ. 34:23-24፤ 37:24፤ ሚኪ. 5:4፤ 7:14፤ ዘካ. 13:7፤ ዮሐንስ 10:2፤11፤14፤ 1 ጴጥ. 2:25፤ 5:4)

በብኪ በርካታ ጊዜ፣ (ዘካ. 27:17፤ 1 ነገ. 22:17፤ 11 ዜና. 18:16፤ ሕዝ. 34:5፤ ዘካ. 10:2) የእግዚአብሔር ሕዝብ ተገልጿል፣ እንደ ተበተነና ያለ እረኛ፣ አሁን ግን ታላቁ እረኛ መጥቷል። እሱም አድናናል፣ ከእኛም ጋር ነው!

□ “በደሙ” ይህ የሚያመለክተው የእርሱን ሕይወት ነው፣ አዲስ ኪዳን የተመረቀበት (ዘካ. 9:11፤ ማርቆስ 14:24፤ 1 ዜና. 11:25)።

□ “ዘላለማዊ ኪዳን” የተለያዩ “ዘላለማዊ” ኪዳናትን ለይቶ ለማስቀመጥ ያስቸግራል፣ ምክንያቱም ዕብራውያን እንደሚያሳየው፣ የሙሴ ኪዳን ሁኔታዊ ነበር፣ ከሰውም ድካም የተነሣ ዘላለማዊ አልነበረም። ብኪ ሁኔታዊና ሁኔታዊ ያልሆኑ ኪዳናትን መዝግቧል (ማለትም፣ ዘጸአት፣ ዘፍ. 15: 17-21)። ከአብርሃም ጋር የነበረው ኪዳን፣ በእርሱም አሕዛብ ሁሉ የሚባረኩበት፣ ሁኔታዊ አይደለም (ማለትም፣ ዘላለማዊ ኪዳን)፣ እናም ዘላለማዊ (ዘፍጥረት 17:7፤13፤19፤ መዝሙር 105:9-10)። ከዳዊት ጋር ያለው ኪዳን፣ በመጀመሪያ 2 ሳሙኤል 7 የተገለጠው የመሲሕ ጥላ ነው፣ የዳዊት ልጅ፣ እሱም ሁኔታዊ ያልሆነ፣ እናም ዘላለማዊ (መዝ. 89:3-4)። አዲሱ ኪዳን የተጠቀሰው እንደ አዲሱ የጽድቅ ዘመን ተስፋ ነው (አዲሱ የመንፈስ ቅዱስ ዘመን) ለእግዚአብሔር ሕዝብ (ኢሳ. 55:3፤ 59:21፤ 61:8፤ ኤር. 31:33፤ 32:40፤ 50:5፤ ሕዝ. 16:60፤ 37:26)። በዚህ መመልከት ይቻላል፣ በኢየሱስ ጊዜ የነበሩት አይሁድ በእሱ መልእክት እንዴት እንደተደናገጡ። እሱ ዘወትር የእግዚአብሔር የመዋጅት ዕቅድ ነው፣ ነገር ግን የአሰራኤል የእግዚአብሔርን ሕግ ያለመጠበቅ ውድቀት፣ እሱም ለሙሴ የተሰጠው፣ ሌላ የደኅንነት መንገድ ማስፈለጉን ያመለክታል፣ ከሰው ሥራ ይልቅ (ገላትያ 3)። ልዩ ርዕስ፣ ዘላለማዊ 6:2 ላይ ተመልከት።

ልዩ ርዕስ፣ ዘላለም (አላም)

የዕብራይስጡ ስርወ ቃል ፣ ገንጋጎ አላም፣ ትርጉም የተረጋገጠ አይደለም። ቃሉ በተለያዩ አገባቦች በብዙ ቦታ እጥቅም ላይ ውሎአል (በርግጥ ትርጉሙ በአውድ ይወሰናል)። ከዚህ የሚከተሉት ጥቅሶ ለምሳሌነት የተመረጡ ናቸው።

1. የጥንት ነገሮች
 - ሀ. ሕዝቦች፣ ዘፍ.6÷4፤1ኛ ሳሙ.27÷8፤ ኤር.5፤15፤ 28÷8
 - ለ. ቦታዎች፣ ኢሳ.58፤12፤61፤፡4
 - ሐ. እግዚአብሔር፣ መዝ.93፤2፤ምሳሌ 8፤23፤ ኢሳ.63፤16
 - መ. ነገሮች፣ ዘፍ.49፤26፤ኢዮ.22፤15፤መዝ.24፤፡7፤9፤ኢሳ.46፤9
 - ሠ. ጊዜ፣ ዘዳ.32፤7፤ኢሳ.51፤9፤63፤9፤11
2. የወደፊት ጊዜ
 - ሀ. የሰው ሕይወት፣ ዘፀ.21፤6፤ዘዳ.15፤17፤1ኛ ሳሙ.1፤22፤27፤12
 - ለ. ለንጉስ የተደረገ ግነትን፣ 1ኛ ነገ.1፤31፤መዝ.61፤7፤1ሀ.2፤3
 - ሐ. ቀጣይ ሕልውና
 - (1) መሬት፣ መዝ.78፤69፤104፤5፤መክ.1፤4
 - (2) ሰማያት፣ መዝ.148፤6
 - መ. የእግዚአብሔር ሕልውና
 - (1) ዘፍ.21፤33
 - (2) ዘፀ.15፤18
 - (3) ዘዳ. 32፤40
 - (4) መዝ. 93፤2
 - (5) ኢሳ.40፤28
 - (6) ኤር.10፤10
 - (7) ዳን.12፤7
 - ሠ. ቃል ኪዳን
 - (1) ዘፍ.9፤12፤16፤ 17፤7፤13፤19
 - (2) ዘፀ.31፤16

- (3) ዘሌ.24÷8
- (4) ዘሐ. 18÷19
- (5) 2ኛ.ሳሙ.23÷5
- (6) መዝ.105:÷10
- (7) ኢ.ሳ.24:÷5:55÷3:61÷8
- (8) ኤር.32÷40:50÷5

ረ. ከዳዊት ጋር ልዩ ቃል ኪዳን

- (1) 2ኛ ሳሙ. 7÷19:16:25:29:22÷51:23÷5
- (2) 1ኛ ነገ.2÷33:45:9:
- (3) 2ኛ ዜና 13÷5
- (4) መዝ.18÷50:89÷4:28:36:37
- (5) ኢ.ሳ.9÷7:16÷5:37:35:55÷3

ሰ. የእግዚአብሔር መሲህ

- (1) መዝ.45÷2:72:17:89÷35-36:110÷4
- (2) ኢ.ሳ.9:6

ሸ. የእግዚአብሔር ሕግ

- (1) ዘፀ.29÷28:30÷21
- (2) ዘሌ.6÷18:22:7÷34:10÷15:24÷9
- (3) ዘሐ.18÷8:11:19
- (4) መዝ.119÷89:160
- (5) ኢ.ሳ.59÷21

ቀ. የእግዚአብሔር ተስፋ ቃል

- (1) 2ኛ ሳሙ.7÷13:16:25:22÷51
- (2) 1ኛ ነገ. 9÷5
- (3) መዝ.18÷50
- (4) ኢ.ሳ.40÷8

በ. የአብራሃም ዘሮችና የቃል ኪዳን ምድር

- (1) ዘፍ.13÷15:17÷18:48÷4
- (2) ዘፀ.32÷13
- (3) 1ኛ ዜና 16÷17

ተ. የቃል ኪዳን ግብዣ

- (1) ዘፀ.12÷14:17:24
- (2) ዘሌ.23÷14:21:41
- (3) ዘሐ.10:8

ቸ. ዘላለማዊ/ዘላለምነት የዘላለም

- (1) 1ኛ ነገ.8÷13
- (2) መዝ.61÷7-8:77÷8:90:2:103÷17:145÷13
- (3) ኢ.ሳ.26÷4:45÷17
- (4) ዳን.9÷24

ኘ. አማኞች ለዘላለም ስለሚያደርጉት ነገር መዘመር የሚለው

- (1) ምስጋና ማቅረብ: 30÷12:79÷13
- (2) በሕልውናው ማደር 41÷12:61÷4:7
- (3) በምህረቱ መታመን 52÷8
- (4) እግዚአብሔርን ማመስገን: 52÷9
- (5) ምስጋናን መዘመር: 61÷7:89÷1
- (6) የእርሱን ፍትህ ማወጅ: 75÷9
- (7) ስሙን ማክበር: 86÷12:145÷2
- (8) ስሙን መባረክ: 145÷1

3. ያለፈና የሚመጣ ጊዜ (ከዘላለም እስከ ዘላለም)

- ሀ. መዝ.41÷13 (ምስጋና ለእግዚአብሔር)
- ለ. መዝ.90÷2 (እግዚአብሔር ራሱ)

ሐ. መዝ.103:17 (የእግዚአብሔር ቸርነት)
 የቃሉን ትርጉም ቃሉ ያለበት አውድ እንደሚወሰን አትርጎም። ዘላለማዊ ቃል ኪዳኖችና የተስፋ ቃሎች በሁኔታ ላይ የተመሠረቱ ናቸው (ኤር.7)። በዘመንህ ስለጊዜ ያለውን አስተሳሰብ ወይም የተቀናጀ የአዲስ ኪዳን ሥነ መለኮት እንደራሳሽ የሆነው ይህ ቃል እጥቅም ላይ በዋለበት በማንኛው የብሉይ ኪዳን ክፍል ስታኑብ ጥንቃቄ አድርግ። አዲስ ኪዳን የብሉይ ኪዳን የተስፋ ቃሎች ሁሉ ጥንቅር ነው።

13:21

- አከመመቅ “ለመልካም ሥራ ሁሉ ብቁ ያድርጋችሁ”
- አኪጀት “ለመልካም ሥራ ሁሉ ፍጹማን ያድርጋችሁ”
- አየተመት “መልካም ለሆነው ነገር ሁሉ ፍጹማን ያድርጋችሁ”
- አእት “በመልካም ነገር ሁሉ ይለግሳችሁ”
- አኢመቅ “ለማንኛውም ዓይነት መልካም ተግባር... ያዘጋጃችሁ”

(katartizo) የሚለው ግሥ (የአልፎ አልፎ የድርጊት የአሁን ሁኔታዊ ነው፤ እሱም ፍላጎትንና መሻትን ይገልጻል) ፍቸውም አንድን ሰው ወይም ነገር ፍጹም ብቁ፣ ፍጹም፣ ወይም ሙሉ ለሙሉ የበቃ ማድረግ ነው (ሉቃስ 6:40፤ 1ቆሮ. 1:10፤ 11 ቆሮ. 13:11፤ 1 ተሰ. 3:10፤ 1 ጴጥ. 5:10)። ከሥነ-መለኮት አኳያ ይህ ከኤፌ. 2:10 ጋር ትይዩ ነው። የእግዚአብሔር ፍቃድ፣ አማኞች የኢየሱስን መልክ እንዲመስሉ ነው (ሮሜ. 8:29)፤ እሱም የመልካም አኗኗር ውጤት ያለው፣ የጠፋትን ወደ ክርስቶስ የሚማርክ።

☐ “ፍቃዱን ለማድረግ” ኢየሱስ የአብን ፍቃድ አድርጓል፤ መከራን እንደሚቀበል አገልጋይ በመምጣት (ዝክ. 10:7)። እንግዲህ የእርሱ አገልጋዮችም ደግሞ የተጠሩት የእርሱን ፍቃድ ለማድረግ ነው (ዝክ. 10:36)።

ልዩ ርዕስ፡ የእግዚአብሔር ፍቃድ (thelēma)

የዮሐንስ ወንጌል

- ኢየሱስ የመጣው የእግዚአብሔርን ፍቃድ ለማድረግ ነው (ዝክ. 4:34፤ 5:30፤ 6:38)
- አብ ለወልድ የሰጠውን ሁሉ በመጨረሻው ቀን ሊያስነሣ (ዝክ. 6:39)
- ሁሉም በወልድ ያምኑ ዘንድ (ዝክ. 6:29፤40)
- ጸሎትን እንደሚመልሰ፣ የእግዚአብሔርን ፍቃድ ከማድረግ ጋር የተያያዙትን (ዝክ. 9:31 እና 1 ዮሐንስ 5:14)

ቀዳሚዎቹ ሦስቱ ወንጌላት

- የእግዚአብሔርን ፍቃድ ማድረግ ዋነኛ ነገር ነው (ዝክ. 7:21)
- የእግዚአብሔርን ፍቃድ ማድረግ ወንድምንና እናትን ከኢየሱስ ጋር እንዲሆኑ ያስችላቸዋል (ማቴ. 12:5፤ ማርቆስ 3:35)
- ማንም ይጠፋ ዘንድ የእግዚአብሔር ፍቃድ አይደለም (ማቴ. 18:14፤ 1 ጢሞ. 2:4፤ 11 ጴጥ. 3:9)
- ቀራንዮ የአብ ፍቃድ ነበር፣ ለኢየሱስ (ማቴ. 26:42፤ ሉቃስ 22:42)

የጳውሎስ መልእክቶች

- የአማኞች ሁሉ ብስለትና አገልግሎት (ሮሜ. 12:1-2)
- አማኞች ከዚህ ክፉ ዓለም ድነዋል (ገላ. 1:4)
- የእግዚአብሔር ፍቃድ የመዋጀት ዓላማው ነው (ኤፌ. 1:5፤9፤11)
- አማኞች መንፈስ የተሞላ ሕይወትን የሚለማመዱና የሚኖሩ (ኤፌ. 5:17-18)
- አማኞች በእግዚአብሔር እውቀት እንዲሞሉ (ቆላ. 1:9)
- አማኞች ፍጹምና ብቁ እንዲሆኑ (ቆላ፣ 4:12)
- አማኞች እንዲቀደሱ (1 ተሰ. 4:3)
- አማኞች በነገር ሁሉ ምስጋና እንዲያቀርቡ (1 ተሰ. 5:18)

የጴጥሮስ መልእክቶች

- አማኞች መልካም እያደረጉ (ማለትም፣ ለባለሥልጣናት እየታዘዙ) እናም ሞኞች ሰዎችን ዝም እንዲያሰኙ (1 ጴጥ. 2:15)
- የአማኞች መከራ (1 ጴጥ. 3:17፤ 4:19)
- አማኞች ራስ-ተኮር ሕይወት መኖር አይኖርባቸውም (1 ጴጥ. 4:2)

የዮሐንስ መልእክቶች

- አማኞች ለዘላለም ይኖራሉ (1 ዮሐንስ 2:17)
- አማኞች ለተመለሱ ጸሎቶች ቁልፍ (1 ዮሐንስ 5:14)

☐ “ለእርሱ ከዘላለም እስከዘላለም ድረስ ክብር ይሁን፣ አሜን” ይህ ሐረግ፣ በጳውሎስና በጴጥሮስ ጽሑፎች እጅግ የተለመደው፣ አሻሚ ነው። አንዳንድ ጊዜ እሱ እግዚአብሔር አብን ይጠቅሳል (ሮሜ. 11:36፤ ኤፌ. 3:21፤ 1 ጴጥ. 4:11፤ 5:11፤ ይሁዳ 25፤ ራዕ. 1:6፤ 7:12)፤ አንዳንድ ኢየሱስ ወልድን (11 ጢሞ. 4:8፤ 11 ጴጥ. 3:18) አንዳንድም ሁለቱንም (ሮሜ. 16:27፤ 1 ጢሞ. 1:17፤ ራዕ. 5:13 እና እዚህ)። የአኪ ደራሲያን ተመሳሳይ የሆነ መጠሪያን፣ ድርጊትን፣ እና ሐረጎችን ሁለቱንም አብንና ወልድን ለመግለጽ ይጠቀማሉ፣ የናዝሬቱ ኢየሱስን ፍጹምና እና መለኮትነትን ለማስረገጥ።

☐ “አሜን” ዋናው የዕብራይስጥ ቃል የሚለው “ጽኑ መሆን ነው።” ይህም እየተለየ መጣ፤ ወደ ዘይቤአዊ ስሜት፤ ለታማኝነት፤ ለመተማመን፤ ታማኝ ለመሆን (ዕን. 2:4)። እሱም ጥቅም ላይ እየዋለ የመጣው “እኔ አስረግጣለሁ” ወይም “እስማማለሁ” በሚል መልኩ ነው፤ በተለየ መግለጫ።

ልዩ ርዕስ፡ አሜን

I. ብሉይ ኪዳን

ሀ. “አሜን” የሚለው ቃል ከዕብራይስጥ ቃል ሲሆን ለ

1. “እውነት” (*emeth*፤ BDB 49)
2. “እውነተኝነት” (*emun*፤ *emunah*፤ BDB 53)
3. “እምነት” or “ታማኝነት”
4. “መታመን” (*dmm*፤ BDB 52)

ለ. የእርሱ ሥርወ-ቃል ከግለሰቡ የጸና አካላዊ አቋም ነው። ተቃራኒው ሊሆን የሚችለው ያልጸና፤ የሚንሸራተት ነው (ዘዳ. 28:64-67፤ 38:16፤ መዝሙር 40:2፤ 73:18፤)ኤርምያስ 23:12) ወይም ማሰናከያ (መዝሙር 73:2)። ከዚህም ጥሬአዊ አጠቃቀም ዘይቤአዊው ተቀጥላ እየተለየ መጣ የታማኝ፤ የታመነ፤ ታማኝ፤ የሚያመኑት (ዘፍ. 15:16፤ ዕን. 2:4)።

ሐ. ልዩ አጠቃቀም

1. ዓምድ፡ ለ 17. 18:16 (1 ጢሞ. 3:15)
2. ዋስትና፡ ዘጸ. 17:12
3. ጽኑዕነት፡ ዘጸ. 17:12
4. ጽኑዕነት፡ኢሳ. 33:6፤ 34:5-7
5. እውነት፡ 1 ነገ. 10:6፤ 17:24፤ 22:16፤ ምሳ. 12:22
6. ጽኑ፡ ለ ዜና. 20:20፤ኢሳ. 7:9
7. እውነተኛ (Torah)፡ መዝ. 119:43፤142፤151፤168

መ. በብኪ ሁለት ሌሎች የዕብራይስጥ ቃላት ጥቅም ላይ ውለዋል፤ ለንቁ እምነት።

1. *bathach* (BDB 105)፤ መታመን
2. *yra* (BDB 431)፤ መፍራት፤ ማክበር፤ ማምለክ (ዘፍ. 22:12)

ሠ. ከመታመንና ከታማኝነት ስሜት ቅዱስ ምሥጢራታዊ የአምልኮ ሥርዓት እየተለየ መጣ፤ ይኸውም የሌለኛውን መግለጫ እውነትነት ወይም ታማኝነት ለማስረገጥ (ዘዳ. 27:15-26፤ ነሀ. 8:6፤ መዝ. 41:13፤ 70:19፤ 89:52፤ 106:48)።

ረ. የዚህ ቃል ሥነ-መለኮታዊ ቁልፍ የግለሰቦች ታማኝነት አይደለም፤ ነገር ግን የያህዌ እንጂ (ዘጸ. 34:6፤ ዘዳ. 32:4፤ መዝ. 108:4፤ 115:1፤ 117:2፤ 138:2)። ለወደቀው ስብዕና ብቸኛው ተስፋ የያህዌ እና የእሱ ተስፋ ምሕረታዊ ታማኝ የኪዳን ታማኝነት ነው። ያህዌን የሚያውቁ እርሱን ይመስላሉ (ዕን. 2:4)። መጽሐፍ ቅዱስ እግዚአብሔር አምሳያውን የመለሰበት ታሪክና መዝገብ ነው (ዘፍ. 1:26-27) በሰው ልጅ። ደኅንነት የሰው ልጅ ከእግዚአብሔር ጋር የነበረውን የጠበቀ ኅብረት ችሎታ መልሶታል። ለዚህ ነው የተፈጠረው።

II. አዲስ ኪዳን

ሀ. “አሜን” የሚለው ቃል አጠቃቀም የቅዱስ ምሥጢራት የአምልኮ ሥርዓት መደምደሚያ ማረጋገጫ ነው፤ የመግለጫውን ታማኝ መሆን፤ መግለጫው በአኪ የተለመደ ነው (1 ቆሮ. 14:16፤ ስኞ. 1:20፤ ራዕ. 1:7፤ 5:14፤ 7:12)።

ለ. የቃሉ አጠቃቀም የተለመደው ጸሎት መዝጊያ ነው፤ በአኪ (ሮሜ. 1:25፤ 9:5፤ 11:36፤ 16:27፤ ገላ. 1:5፤ 6:18፤ ኤፌ. 3:21፤ ፊሊ. 4:20፤ ስኞ. 3:18፤ 1 ጢሞ. 1:17፤ 6:16፤ ስኞ. 4:18)።

ሐ. ኢየሱስ ብቸኛው ነው ቃሉን ለመጠቀም (ዘወትር በዮሐንስ ድርብ ይሆናል) ጠቃሚ መግለጫዎችን ለማስተዋወቅ (ሉቃስ 4:24፤ 12:37፤ 18:17፤29፤ 21:32፤ 23:43)

መ. እሱም ለኢየሱስ እንደ መጠሪያ ጥቅም ላይ ውሏል ያዕ. 3:14 ላይ (ይኸውም የያህዌ መጠሪያ ሊሆን የሚችል፤ ከኢሳ. 65:16)።

ሠ. የታማኝነት፤ ወይም እምነት፤ የታመነ መሆን፤ ወይም የመታመን ጽንሰ-ሐሳብ በግሪኩ ቃል *pistos* ወይም *pistis* ተገልጿል፤ እርሱም ወደ እንግሊዝኛ “መታመን” “እምነት” “ማመን” በሚል የተተረጎመ።

ዕብራይስጥ ፡ 13:22-24
²²ወንድሞች ሆይ፥ የምክርን ቃል እንድትታገሙ እመክራችኋለሁ፥ በጥቂት ቃል ጽፎላችኋለሁና። ²³ወንድማችን ጢሞቴዎስ እንደ ተፈታ እወቁ፥ ቶሎ ብሎም ቢመጣ ከእርሱ ጋር አያችኋለሁ። ²⁴ለዋናቻችሁ ሁሉና ለቅዱሳን ሁሉ ሰላምታ አቅርቡልኝ። ከኢጣልያ የሆኑቱ ሰላምታ ያቀርቡላችኋል።

13:22-24 የመዝጊያዎቹ ቁጥሮች፡ 22-24 ከጳውሎስ የመልእክት መዝጊያዎች፤ በጸሐፊ ከጻፉት ጋር ተመሳሳይ ናቸው፤ እሱም ብዕር ወስዶ አጠር ያለ የግል ማስታወሻና ባርኮት የሚያክልበት።

13:22 “አሳስባችኋለሁ” ደራሲው መጽሐፉን “የማሳሰቢያ ቃል” በሚል ጠርቶታል። እሱም አንባቢዎቹን ዘወትር ያሳስባቸዋል (ዝኪ. 3:13፤ 10:25፤ 12:15፤ 13:15፤22)። እነርሱ ወንድሞች ናቸው (እና እኅዶች) በክርስቶስ፤ ነገር ግን ከእርሱ ጋር መጣበቅ ይኖርባቸዋል፤ እርሱን መከተል፤ እሱን ማገልገል!

☐ “ይህንን የምክር ቃል እንድትታገሡ” ይህ የአሁን መካከለኛ ተተካሪ ነው፤ እርሱም ለባለቤቱ መካተት አጽንዖት የሚሰጥ እና ቀጣይነት ያለው ማዳመጥን የሚያዝ። “የምክር ቃል” የሚለው ሐረግ ሐዋ. በ13፡15 ጥቅም ላይ ውሏል፤ ለምክርብ ስብከት። ብዙዎች የሚያምኑት፤ ይህ ዕብራውያን በዋነኛነት የነበረው ነው፤ ነገር ግን መልእክት እንዲሆን ተሻሽሏል።

13፡23 “ወንድማችን ጢሞቴዎስ” ጳውሎስ “ወንድሞችን” ሲጠቀም የግለሰቡ ስም ዘወትር ቀድሞ ነው የሚመጣው (ሮሜ. 16፡23፤ 1 ቆሮ. 1፡1፤ 16፡12፤ 11ቆሮ. 1፡1፤ 2፡33፤ ፊሊ. 2፡25)። ይህ በጳውሎስ ደራሲ አለመሆን ላይ ቁልፉ ማስረጃ ነው። የጢሞቴዎስ መጠቀስ የሚገልጸው ማጽሐፍ የተጻፈበትን የጊዜ ቅምብብ ነው፤ በጳውሎስ የሕይወት ዘመን፤ ወይም ወዲያው ከሞቱ በኋላ (68 ዓ. ም)፤ ከጢሞቴዎስ ሞት በፊት።

☐ “እንደ ተፈታ” ይህ የተጠናቀቀ ተገብሮ አንቀጽ ነው። ከቅዱስ ቃሉም ሆነ ከሌላ ስፍራ ስለ ጢሞቴዎስ መታሰር ምንም የምናውቀው የለም። በየአዲስ ኪዳን የቃል ስዕል ላይ፤ 7ጽ 45፤ ኤ. ቲ. ሮበርትስን የሚያስረግጠው ጢሞቴዎስ የታሰረው ጳውሎስን ሊጠይቅ ሲመጣ ነው። በ2 ጢሞ. 4፡11፤21 የተጠቀሰው። “ተፈታ” የሚለው ቃል (የተጠናቀቀ ተገብሮ በዝ አንቀጽ) ጥቅም ላይ የዋለው (i) ማቴ. 27፡15፤ ዮሐንስ 19፡10፤ ሐዋ. 3፡13፤ 4፡21፤23፤ 5፡40 ከእስር ስለ መፈታት እና (2) ሐዋ. 13፡3፤ በዘይቤነት ከተመደቡበት አገልግሎት መፈታት፤ እና ያንን ማለት ይሆናል።

☐ “ቶሎ ብሎም ቢመጣ አያችኋለሁ” ይህ ሊያመለክት የሚችለው የዕብራውያን ደራሲ ከጢሞቴዎስ ጋር እንደሚሠራና እንደሚጓዝ ነው።

13፡24 “ቅዱሳን” ልዩ ርዕስ 6፡10 ላይ ተመልከት።

☐ “ከኢጣልያ የሆኑት ሰላምታ ያቀርቡላችኋል” ይህ ሐረግ ሊሆን የሚችለው

1. ደራሲው በኢጣልያ መሆኑን
2. ደራሲው ከኢጣልያ መሆኑን
3. ከፊሎ የደራሲው ሚሲዮናዊ ቡድን ከኢጣልያ መሆኑን
4. ደራሲው ወደ ኢጣልያ መጻፉን

በአይሁድ ክርስቲና፤ ኤች. ኤ. ዳና እንደሚለው ይህ ቁጥር የሚያመለክተው ይህ መልእክት የተጻፈው የአይሁድ ክፋይ ለሆነው በሮም ለሚገኘው ቤተ ክርስቲያን ነው። የዕብራውያን መጽሐፍ የመጀመሪያው ጠቃሽ የሮም ክሌመንት ነበር፤ 97 ዓ.ም ግድም (7ጽ 270)። ሆኖም፤ እሱ ወደ አይሁድ ምክርብ የተላከ ይመስለኛል (ሮም ሊሆን ይችላል) እዚያም አማኞች እንደ አባላት ያሉት። ማስጠንቀቂያዎቹ የሚያመለክቱት ወደ ሁለት ወገኖች ነው፤ የአማኝ አይሁድ ወገን (“እናንተ” የምዕራፍ 6)፤ እነርሱ “ወደ ኋላ እንዳያፈገፍጉ” (ዝክ. 10፡38) እና ለማያምኑት ወገኖች (“ለእነርሱ” የምዕራፍ 6) አይሁስን እንደ መሲሕ እንዲያምኑ/እንዲመሰክሩ እና ለሁለቱም ወገኖች ሙሉ ለሙሉ በክርስትና እንዲያዙ።

ዕብራዊያን ፡ 13፡25
25ጸጋ ከሁላችሁ ጋር ይሁን፤ አሜን።

የውይይት ጥያቄዎች

ይህ የጥናት መመሪያ ትርጓሜ ሲሆን፤ ያም ማለት ግን መጽሐፍ ቅዱስን በግል ለምትተረጎሙው ኃላፊነቱን ትወስዳለህ ማለት ነው። እያንዳንዳችን በተሰጠን ብርሃን መጓዝ ይኖርብናል። ቀዳሚዎቹ ተርጓሚዎች አንተ፤ መጽሐፍ ቅዱስና መንፈስ ቅዱስ ናችሁ። ይህንንም መልሰህ በተርጓሚው ላይ በሌላ አባባል እንዳትወስድ።

እነዚህ የውይይት ጥያቄዎች የተሰጡት የዚህን መጽሐፍ ክፍል ዋና ዋና ጉዳዮች በሚገባ እንድታጠቁ እንዲረዳህ ነው። ይህም ማለት በተገቢው እንድታሰላስል ለማነሣሣት እንጂ በዚህ ብቻ እንድትወሰን አይደለም።

1. ዕብራውያን መልእክት ከሆነ፤ በምዕራፍ 13 በርግጠኝነት እንደተከሰተው፤ ለምን የመክፈቻ ሰላምታ አልኖረውም?
2. ምዕራፍ 13 የሚያንጸባርቀው የማያምኑትን አይሁድ ነው ወይስ ሐሰተኛ መምህራን?
3. ይህ ምዕራፍ ስለ ክርስቲያን “መሪዎች” ምን ይላል?
4. ቁጥር 23 እንዴት የዕብራውያንን መጽሐፍ ጊዜ ይገልጻል?

ተጨማሪ መግለጫ አንድ የግሪክ ሰዋሰዋዊ ቃላት አጭር መግለጫዎች

የኮኔ ግሪክ፣ ዘወትር ሔለናዊ ግሪክ የሚባለው፣ በሜዲትራኒያን የዓለም ክፍል አካባቢ ከታላቁ አሌክሳንደር ጀምሮ (336-323 ቅልክ) ዋነኛ ቋንቋ በመሆን አገልግሏል፤ ለ800 ዓመታት ገና ሆኖ አክትማል (300 ቅልክ — 500 ዓም)። እሱም ቀለል ያለ የጥንታዊ ግሪክ አልነበረም፣ ነገር ግን በብዙ መንገዶች አዲሱ ግሪክ ሆኖ በጥንታዊው ቅርብ ምስራቅና በሜዲትራኒያን የዓለም ክፍል ሁለተኛ ቋንቋ ሆኖ ነበር።

የግሪኩ አዲስ ኪዳንን በአንዳንድ መንገዶች የተለየ ነበር፣ ምክንያቱም ተጠቃሚዎቹ ከሉቃስና ከዕብራውያን ጸሐፊ በተቀር፣ ምናልባት አራማዊን እንደ አፍ መፍቻ ቋንቋቸው ተጠቅመው ይሆናል። ስለዚህ፣ ጽሑፎቻቸው የአራማዊ ፈሊጦችና መዋቅራዊ ቅርጾች ስላሉባቸው ነው። በተጨማሪም፣ ከሴፕቱዋጊንት (የግሪኩ የብኪ ትርጉም) ያነበውም ይጠቅሱም ነበር፣ ይህም ደግሞ በኮኔ ግሪክ የተጻፈው። ነገር ግን ሴፕቱዋጊንት ደግሞ የተጻፈው የአፍ መፍቻ ቋንቋቸው ግሪክ ባልሆነ የአይሁድ ሊቃውንት ነው።

ይህም አዲስ ኪዳንን ወደ ጥብቅ ሰዋሰዋዊ መዋቅር ወዳለው እንዳንገጥም እንደ ማስታወሻ ያገለግላል። እሱ የተለየ ያልሆነና ብዙ የሚጋራው ያለው ነው (1) ሴፕቱዋጊንት፣ (2) የግሪክ ጽሑፎች ለአብነትም የጆሴፊስ፣ እና (3) በግብፅ የተገኘው የወረቀት ጽሑፍ። ታዲያ እንዴት አድርገን የአዲስ ኪዳንን ሰዋሰዋዊ ትንታኔ እናካሂዳለን?

የኮኔ ግሪክ ሰዋሰዋዊ ባሕርይና የአዲስ ኪዳን ኮኔ ግሪክ ተወራራሽ ናቸው። በብዙ መንገዶች ሰዋሰውን በቀላል መልክ የማቅረብ ጊዜ ነበር። ጽሑፉ ዋነኛው መመሪያዎችን ይሆናል። ቃላቶች ትርጉም የሚኖራቸው በሰፊ ጽሑፍ ነው፤ ስለሆነም፣ ሰዋሰዋዊ መዋቅርን መረዳት የሚቻልበት ብርሃን (1) የጸሐፊው የተለየ ያጻጻፍ ስልት፣ እና (2) የተለየ የጽሑፍ አካል ነው። በግሪክ ቅርጾችና መዋቅሮች ላይ ለድምዳሜ የሚሆን ተስማሚ መግለጫ የለም።

ኮኔ ግሪክ በመጀመሪያ ግሣዊ ቋንቋ ነበር። ዘወትር ለትርጓሜው ቁልፉ የግሡ ዓይነትና ቅርጽ ነው። በብዙ ዋነኛ ሐረጎች ግሡ በመጀመሪያ ይመጣና፣ ዋነኛ ጠቀሜታውን ያስከትላል። የግሪክን ግሡ ለመተንተን ሦስት የሚሆኑ መረጃዎች የግድ ያሻሉ፡ (1) መሠረታዊ አጽንኦት የሰጠው ጊዜ፣ ድምጻት (ገቢር/ተገብር) እና ሁኔታው (ገጠመኙ ወይም የግሡ ርባታ)፤ (2) የተለየው ግሡ መሠረታዊ ፍቺ (ሥርወ ቃል)፤ እና (3) የጽሑፉ አወራረድ (አገባብ)።

1. ጊዜ

ሀ. ጊዜ ወይም ገጽታ የሚያካትተው የግሡን የተጠናቀቀ ድርጊትና ያልተጠናቀቀ ድርጊትን ግንኙነት ነው። ይህም ዘወትር “የተጠናቀቀ” እና “ያልተጠናቀቀ” በመባል ይታወቃል።

1. የተጠናቀቀ ጊዜ የሚያተኩረው የድርጊትን መከናወን ነው። አንድ ነገር ከመሆኑ ውጪ ተጨማሪ መረጃ አይሰጥም! አጀማመሩ፣ አካሄዱ ወይም ማብቃቱ አይካተትም።
2. ያልተጠናቀቀ ጊዜ የሚያተኩረው የአንድን ድርጊት ቀጣይነት ነው። linear action (ተሸጋጋሪ ድርጊት፣ በመካሄድ ላይ ያለ ድርጊት፣ ቀጣይ ድርጊት፣ ወዘተ።)

ለ. ጊዜያቶች፣ ጸሐፊው ድርጊቶች እንዴት እንደተካሄዱ በተመለከተበት አግባብ ሊመደቡ ይችላሉ

1. ሆኗል = ያልተጠናቀቀ ግሡ
2. ሆኖአል እናም ውጤቱም ይገኛል = የተጠናቀቀ
3. ባለፈው ጊዜ ተጠናቋል እናም ውጤቱ ይኖራል፣ አሁን ግን አይደለም = በኃላፊ ጊዜ የተጠናቀቀ
4. እየሆነ ነው = የአሁን
5. ሆኗል = ያልተጠናቀቀ
6. ይሆናል = የወደፊት

እነዚህ ጊዜያቶች ለትርጓሜ እንዴት እንደሚረዱ ተጨባጭ ምሳሌ ሊሆኑ የሚችሉው “መዳን” የሚለው ቃል ነው። እሱም በበርካታ የጊዜያት ዓይነቶች ጥቅም ላይ የዋለ ሲሆን ከሂደቱንም ሆነ ፍጻሜውን ያመለክታል።

1. የድርጊት ግሡ — “ድኗል” (ሮሜ. 8:24)
2. የተጠናቀቀ — “ድኗል እናም ውጤቱ ይቀጥላል” (ኤፌ. 2:5፣8)
3. የአሁን — “የዳነ” (1ኛ ቆሮ. 1:18፣ 15:2)
4. የወደፊት (የትንቢት) — “ይድናል” (ሮሜ. 5:9፣ 10፣ 10:9)

ሐ. በግሡ ጊዜያቶች ላይ በማተኮር፣ ተርጓሚዎች፣ ዋናው ጸሐፊ ራሱን ለመግለጽ የመረጠበትን ምክንያት ይቃኛሉ። መደበኛው “ከስም በፊት የሚመጣቅ ግሡ” ጊዜያቱ ያልተጠናቀቀ የተግባር ግሡ ነበር። እሱም መደበኛው “ያልተወሰነ፣” “ያልተለየ፣” ወይም “ዘወትር ከስም በፊት” የሆነ ግሡ ነው። በበርካታ የተለያዩ መንገዶች ጥቅም ላይ ሊውል ይችላል ጽሑፉ በሚወስነው መሠረት። እሱም አንድ ነገር መሆኑን ያሳያል። የኃላፊ ጊዜው ገጽታ ጥቅም ላይ የዋለው በአመላካች ተግባር ነው። ሌላ ጊዜ ጥቅም ላይ ከዋለ አንድ ልዩ ነገር አጽንዖት ተሰጥቶታል ማለት ነው። ግን ምን?

1. የተጠናቀቀ ጊዜ። ይህ የሚኖረው የተጠናቀቀ ድርጊትን ከሚኖረው ውጤት ጋር ነው። በአንዳንድ አገባቦች ያልተፈጸመ ጊዜ (የድርጊት ግሡ) እና የአሁን ጊዜን የደባለቀ ነው። ብዙውን ጊዜ የሚያተኩረው የተገኘው ውጤት ላይ ወይም የድርጊት መጠናቀቅ ላይ ነው። ለምሳሌ፡ ኤፌ. 2:5 እና 8፣ “ድናችኋል፣ በመዳናችሁም ቀጥላችኋል።”
2. በኃላፊ ጊዜ የተጠናቀቀ። ይህም እንደ ተጠናቀቀ ጊዜ ሆኖ የሚኖረው ውጤት ያበቃበት ነው። ለምሳሌ፡ “ጴጥሮስ ከበሩ በስተውጭ ቆሞ ነበር” (ዮሐንስ 18:16)።
3. የአሁን ጊዜ። ይህ የሚያሳየው ያላበቃለት ወይም ያልተጠናቀቀ ድርጊትን ነው። ትኩረቱም ብዙውን ጊዜ በሁኔታው ቀጣይነት ላይ ነው። ለምሳሌ፡ “በእርሱ የሚኖር ሁሉ ኃጢአትን በመሥራት አይቀጥልም፣” “ማንም ከእግዚአብሔር የተወለደ ኃጢአትን በመፈጸም አይቀጥልም” (1ኛ ዮሐንስ 3:6 እና 9)።
4. ያልተጠናቀቀ ጊዜ። በዚህ ጊዜ ከአሁን ጊዜ ጋር ያለው ግንኙነት ከተጠናቀቀ እና በኃላፊ ጊዜ ከተጠናቀቀው ጊዜ ጋር ያለው ግንኙነት ተመሳሳይ ነው። ያልተጠናቀቀው የሚያሳየው ያላበቃለትን ድርጊት ማለትም ተጀምሮ አሁን ያበቃለትን ወይም ባለፈው

ጊዜ የነበረውን ድርጊት መጀመሪያ ነው። ለምሳሌ፡ “ከዚያም ሙሉው ኢየሩሳሌም ወደ እሱ መውጣታቸውን ቀጠሉ” ወይም “ከዚያም ሞላው ኢየሩሳሌም ወደ እሱ መውጣት ጀመሩ” (ማቴ. 3፡5)።

5. የትንቢት ጊዜ። ይህ የሚያሳየው ዘወትር በመጨረሻ ጊዜ የሚፈጸምን ንድፍ አመላካች ነው። የሚያተኩረውም አሁን በተፈጠረው ሁኔታ ሳይሆን ወደፊት ሊፈጠር በሚችለው ላይ ነው። ዘወትር የሚናገረውም የሁኔታዎቹን እውነት ነው። ለምሳሌ፡ “በጸውንና ራሽ።... እነሱ ወደፊት...” (ማቴ. 5፡4-9)።

II. የግሥ ጊዜያት (ድምጻት)

ሀ. የግሥ ጊዜያት የሚገልጸው የግሥን ድርጊትና የባለቤቱን ግንኙነት ነው።

ለ. የአሁን ጊዜ ተራ፣ የሚጠበቅ፣ ያልተገኘ ማንኛውንም ይዞ ለማለት የሚፈልገውን ባለቤቱ የግሥን ድርጊት ሲከውን ነው።

ሐ. ተገብኞቹ ጊዜ ማለት ባለቤቱ የድርጊቱ ተቀባይ ሲሆን ማለት በውጭ አካል የተደረገውን። በውጭ አካል የሚፈጸመው ድርጊት በግሪክ አኪ ሲመለከት በሚከተለው መስተጻምራት እና አግባቦች ላይ ይታያል፡

- 1. ቀጥተኛ ሰዋዊ አድራጊ በ(hupo) ሲፈጸምና በስም፣ በተውላጠ ስምና በቅጽል የሚታይበት አግባብ ስከሳት (ማቴ. 1፡22፣ ሐዋ. 22፡30)።
- 2. ሰዋዊ መካከለኛ ፈጻሚ በ(dia) በስም፣ በተውላጠ ስምና በቅጽል የሚታይበት አግባብ ሲከሳት (ማቴ. 1፡22)።
- 3. ሰዋዊ ያልሆነ ፈጻሚ፣ ዘወትር በ(en) በቁሳቁሳዊ አግባብ።
- 4. አንዳንድ ጊዜ በሰዋዊ ሆነ ሰዋዊ ባልሆነ ፈጻሚ፣ በቁሳቁሳዊ አግባብ ብቻ።

መ. መካከለኛ ጊዜ ማለት ባለቤት የግሥን ተግባር ሲፈጽም እና እንዲሁም በቀጥታ በግሥ ድርጊት ላይ በቀጥታ ሲገባ ነው። ዘወትር ከፍ የተደረገ ሰዋዊ ፍላጎት የግሥ ድምጻት ተብሎ ይጠራል። ይህ አወቃቀር በተመሳሳይ መንገድ ለሐረግ ወይም ለዓረፍተ ነገር ባለቤት አጽንዖት ይሰጣል። ይህ አወቃቀር በእንግሊዝኛ አይገኝም። እሱም ሰፋ ያለ የግሪክ ፍቺ እና ትርጉም አግባብ አለው። ለዚህ ዓይነት የሚሆኑ ጥቂት ምሳሌዎች፡

- 1. አነጻጻሪ — የባለቤቱ ቀጥተኛ ድርጊት በራሱ ላይ። ምሳሌ፡ “ራሱን ሰቀለ” (ማቴ. 27፡5)።
- 2. የታሰበበት — ባለቤት ድርጊቱን ለራሱ ይፈጽማል። ምሳሌ፡ “ሰይጣን ራሱን እንደ ብርሃን መልአክ ይለውጣል” (2ኛ ቆሮ. 11፡14)።
- 3. ባለ ሁለት ወገን — የሁለት ባለቤቶች ውስጣዊ ድርጊት። ምሳሌ፡ “እርስ በርሳቸው ተመካከሩ” (ማቴ. 26፡4)።

III. አኳኋን (ወይም አገባብ)

ሀ. በኩኔ ግሪክ አራት አገባቦች አሉ። እነርሱም የግሥን እውነታዊ ግንኙነት ይጠቁማሉ፣ ይሄም በተቻለ መጠን ጸሐፊው በራሱ ሐሳብ። አገባቦች በሁለት ሰፋፊ ምድቦች ይከፈላሉ፤ እውነታን የሚጠቁሙ (ጠቋሚ) እና በውስጥ ያለ አቅም ጠቋሚዎች (መሻታዊ ሁኔታ አጠራጣሪ)፣ ትዕዛዝ አንቀጽ እና አማራጫዎች ናቸው።

ለ. አመላካች አገባብ ሁነኛ አገባብ ሲሆን የተከናወነን ወይም ተከናውኖ የነበረን ማለትም ቢያንስ በጸሐፊው ልቦና የነበረን ለመግለጽ የሚያገለግል ነው። ይህም ብቸኛው የግሪክ አገባብ ሆኖ ትክክለኛነት ጊዜ የሚገልጽ ነው፣ እዚህም ቢሆን ይህ ገጽታ ሁለተኛ ነው።

ሐ. ተያያዥ አኳኋን የሚገለጠው በምናልባታዊ የትንቢት ድርጊት ነው። አንድ ነገር ገና አልሆነም፣ ነገር ግን የመሆን ዕድል አለው። ከትንቢታዊ አመለካከት ጋር በርካታ የሚጋራው አለው። ልዩነቱ መሻታዊው የሚገልጸው የተወሰነ ደረጃ ያለው አጠራጣሪነትን ነው። በእንግሊዝኛ ይህ ዘወትር “ይችላል፣” “ነበር፣” “ምናልባት፣” “ምናልባት።”

መ. አማራጫዊ ሁኔታ የሚገልጸው በንድፈ ሐሳባዊ ደረጃ ሊሆን የሚችለውን ነው። ከመሻታዊው አንድ ደረጃ ከእውነታ ቀደም ብሎ ይገኛል። አማራጫዊው አጠራጣሪነትን የሚገልጸው በተወሰኑ ሁኔታዎች ነው። አማራጫዊው በአዲስ ኪዳን አልፎ አልፎ ነው የሚገኘው። በጣም የታወቀው ድግግሞሻዊ አጠቃቀሙ የሚገኘው በታወቀው የጳውሎስ ሐረግ፣ “እንዲህስ አይሁን” (ኪጀቅ፣ “እግዚአብሔር አያርገው”)፣ የሚለው አስራ አምስት ጊዜ (ሮሜ. 3፡4፣ 6፣ 31፣ 6፡2፣ 15፣ 7፡7፣ 13፣ 9፡14፣ 11፡1፣ 11፣ 1ኛ ቆሮ. 6፡15፣ ገላ. 2፡17፣ 3፡21፣ 6፡14) ጥቅም ላይ ውሏል። ሌሎች ምሳሌዎችም ተሰ. (?) 1፡38፣ 20፡16፣ ሐዋ. 8፡20፣ እና 1ኛ ተሰ. 3፡11።

ሠ. ትዕዛዛዊ ሁኔታ አጽንዖት የሚሰጠው ሊሆን የሚችል ትዕዛዝ ላይ ሆኖ አጽንዖቱ ግን በተናጋሪው ፍላጎት ላይ ነው። እሱም በፍቃድ ላይ የተመሠረተውን ብቻ አማራጭ አመለካከት እንዲሁም በሌላው ሁኔታዊ አማራጭ ላይ ነው። ትዕዛዛዊ ሁኔታ በጸሎት እና በሦስተኛ መደብ ጥያቄዎች ላይ ልዩ አጠቃቀም አለው። እነዚህ ትዕዛዛት በአኪ የሚገኙት በአሁን እና በግብር ግሥቶች ነው።

ረ. አንዳንድ ሰዋሰዎች ባዝ አንቀጽን እንደሌለኛው ሁኔታዊ ዕይነት ይመድቧቸዋል። እነዚህም በግሪክ አኪ የተለመዱ ናቸው፣ ብዙውን ጊዜ ግሳዊ ቅጽል በሚል። ከሚቀራረቡት ከዋናው ግሥ ጋር ተጣምረው ይተረጎማሉ። ባዝ አንቀጽን ለመተርጎም የተለያዩ ሰፋ ያለ አማራጭ አለ። እዚህ ላይ በርካታ የእንግሊዝኛ ትርጓሜዎችን መቃኘቱ ይበጃል። መጽሐፍ ቅዱስ በሂድሮስ ትርጉሞች በቤከር የታተመው ደኅና አድርጎ ይረዳል።

ሰ. የድርጊት አንቀጽ አመለካከት ሁነኛ ወይም “ያልተለየ” አንድን ሁኔታ (ድርጊት) ለመመዝገብ ይሆን ነበር። ማንኛውንም ጊዜ፣ ድምጻት ወይም የተለየ ትርጓሜያዊ ጠቀሜታ ያለው ሲሆን ይህም ዋነኛው ጸሐፊ ለማለት የፈለገውን ነው።

IV. የግሪክኛ ችሎታ ለሌለው ሰው የሚከተሉት የጥናት መርጃዎች አስፈላጊውን መረጃ ሊሰጡት ይችላሉ፡

- ሀ. ፍሪበርግ፣ ባርባራ እና ጢሞቴ። የተተነተነ የግሪክ አዲስ ኪዳን። ግራንድ ራፒድስ፣ ቤከር፣ 1988።
- ለ. ማርሻል፣ አልፍሬድ። ኢንተርላይነር (መስመራዊ) የግሪክ እንግሊዝኛ አዲስ ኪዳን። ግራንድ ራፒድስ፣ ዘንደርቫን፣ 1976።
- ሐ. ሞውንሲ፣ ዊሊያም ዲ. የግሪክ አዲስ ኪዳን ቃላታዊ ትንታኔ። ግራንድ ራፒድስ፣ ዘንደርቫን፣ 1993።
- መ. ጭምቅ ሐሳቦች፣ ሬይ. የግሪክ አዲስ ኪዳን ጠቀሜታዎች። ናቨቪ.ሊ. ብርድማን፣ 1950።
- ሠ. በከፍተኛ ትምህርት ተቀባይነት ያለው የኩኔ ግሪክ የተልእኮ ኮርስ ከሞዲ መጽሐፍ ቅዱስ ተቋም፣ ቺካጎ፣ 11 ይገኛል።

V. ስሞች

ሀ. ከአገባብ አኳያ፣ ስሞች የሚመደቡት በየጉዳዩ ነው። ጉዳዩ ከስሙ አኳያ መልኩ የተቀየረ ሲሆን ይህም ከግሙ እና ከሌሎቹ የዓረፍተ ነገሩ ክፍሎች ጋር ያለውን ግንኙነት ያመለክታል። በኮኔ ግሪክ ብዙዎቹ የጉዳዩ ተግባራት የሚጠቀሙት በመስተጻምሮች ነው። የጉዳዩ መልክ የተለያዩ በርካታ ግንኙነቶችን እንደመግለጹ መጠን፣ መስተጻምሮች ለእነዚህ ተግባራት የሚሆኑ ግልጽ መለያዎችን ያስቀምጣሉ።

ለ. የግሪክ ጉዳዮች በሚከተሉት ስምንት መንገዶች ይመደባሉ፡

1. ሳቢዎቹ ጉዳይ ጥቅም ላይ የሚውሉት ለስያሜ ሲሆን ዘወትርም የዓረፍተ ነገሩ ወይም የሐረጉ ባለቤት ይሆናሉ። በተጨማሪም ስም አመልካች ግሦችን እና ቅጽሎችን ከአያያዥ ግሦች ጋር “የመሆን” ወይም “የመኖር” ለመጠቀም ያስችላል።
2. አገናዛቢ ጉዳይ ጥቅም ላይ የሚውሉት የተለየ ባሕርይ ወይም ይዘት ለቃሉ እና ከእሱም ጋር ለተጎዳኙት የሚሰጥ መሆኑን ለመግለጽ ነው። “ምን ዓይነት?” የሚለውን ጥያቄ ይመልሳል። ብዙውን ጊዜም የእንግሊዝኛውን መስተጻምር “የ”ን በመጠቀም ይታወቃል።
3. የስም፣ የተውላጠ ስምና የቅጽል ጉዳዮች ተመሳሳይ የሆነ መልኩ የተቀየረ እንደ አገናዛቢ ያለ ይጠቀማል፤ ነገር ግን መለያየትን ነው የሚያሳየው። ዘወትር የሚገለጸውም በጊዜ፣ በቦታ፣ በምንጭ፣ በመነሻ ወይም በደረጃ ያለውን ልዩነት ለማሳየት ነው። ብዙውን ጊዜም የእንግሊዝኛውን መስተጻምር “ከ”ን በመጠቀም ይታወቃል።
4. ቀጥተኛ ያልሆነ ተሳቢ (የስም) ጥቅም ላይ የሚውለው ግላዊ መሻትን ነው። ይህም አዎንታዊም ሆነ አሉታዊ ግጽታዎችን ያሳያል። ይህም ዘወትር ቀጥተኛ ያልሆነ ተሳቢ ነው። ብዙውን ጊዜም የእንግሊዝኛውን መስተጻምር “ወደ”ን በመጠቀም ይታወቃል።
5. አቅጣጫ ጉዳይ ቀጥተኛ ያልሆነ ተሳቢ ተመሳሳይ የስም፣ የተውላጠ ስምና የቅጽል ጉዳዮች ዓይነት ሲሆን፣ ነገር ግን የሚያሳየው አቅጣጫን በቦታ፣ በጊዜ፣ ወይም በአመክኖአዊ ወሰን ነው። ብዙውን ጊዜም በእንግሊዝኛው መስተጻምር “በውስጥ፣ በላይ፣ በ፣ በመሐል፣ በጊዜ፣ በ፣ በላይ እና በላይ”ን በመጠቀም ይታወቃል።
6. መገልገያዊ ጉዳይ ቀጥተኛ ካልሆነው ተሳቢ እና ለመገልገያዊ ጉዳዮች መልኩ የተቀየረ ተመሳሳይ ነው። እሱ የሚገልጸው ምንነቱንና መስተጋብሩን (ተያያዥነቱን) ነው። ብዙውን ጊዜም የእንግሊዝኛውን መስተጻምር “በ”ን ወይም “ጋር”ን በመጠቀም ይታወቃል።
7. ቀጥተኛ ባለቤታዊ ጉዳዮች ጥቅም ላይ የሚውሉት የአንድን ድርጊት ድምዳሜ ለመግለጽ ነው። ዋናው ጠቀሜታው ለቀጥተኛ ባለቤት ነው። “ምን ያህል ሩቅ?” ወይም “እስከ ምን ድረስ?” የሚለውን ጥያቄ ይመልሳል።
8. የስም መልኮች ጉዳይ ጥቅም ላይ የሚውለው ቀጥተኛ ባለቤትን ነው።

VI. መስተዋድድ እና አያያዥ

1. ግሪክ በጣም ቁልጭ ያለ ቋንቋ ነው፤ ምክንያቱም በርካታ አያያዥ ስላሉት። እነሱም ሐሳቦችን ያያይዛሉ (ሐረጎች፣ ዓረፍተ ነገሮች፣ እና አንቀጾችን)። በጣም የተለመዱ ስለሆኑ፣ በሚቀሩበት ጊዜ በተለይ በትንታኔ ጊዜ ትርጉም ይኖረዋል። እንደ እውነቱ ከሆነ እነዚህ መስተዋድዶች እና አያያዦች የጸሐፊውን ሐሳብ አቅጣጫ ያመለክታሉ። ብዙውን ጊዜ ጸሐፊው በትክክል ምን ለማለት እንደፈለገ ለመወሰን በጣም ጠቃሚ ናቸው።
2. ከዚህ ቀጥሎ የጥቂት መስተዋድዶች እና አያያዦች እና ትርጉሞቻቸው ይቀርባል፤ (ይህ መረጃ ባብዛኛው የተገኘው ከ ኤች. ኢ. ዳና እና ጆሊየስ ኬ. ማንቲ የግሪክ አዲስ ኪዳን የሰዋሰው መመሪያ) ላይ ነው።

ሀ. ጊዜ አያያዦች

- 1) *epei*፣ *epeid*፣ *hopote*፣ *hote*፣ *hotan* (ተሳቢ) - “መቼ”
- 2) *hoes* - “በ... ጊዜ”
- 3) *hotan*፣ *epan* (ተሳቢ) - “መቼም ቢሆን”
- 4) *hoes*፣ *achiri*፣ *mechri* (ተሳቢ) - “እስከ... መቼ”
- 5) *priv* (ንዑስ አንቀጽ) - “በፊት”
- 6) *hos* - “ከ... ጀምሮ” “መቼ” “እንደ”

ለ. አመክኖአዊ አያያዦች

- 1) ተግባር
 - a) *hina* (ተሳቢ)፣ *hopos* (ተሳቢ)፣ *hos* - “እንደ...መሆኑ” “እንደ”
 - b) *hoste* (አቀላጣፊ ንዑስ አንቀጽ ተሳቢ) “እንደ”
 - c) *pros* (አቀላጣፊ ንዑስ አንቀጽ ተሳቢ) ወይም *eis* (አቀላጣፊ ንዑስ አንቀጽ ተሳቢ) “እንደ”
- 2) ውጤት (በሰዋሰዋዊ ቅርጾች ተግባርና ውጤት መካከል የቀረበ ተውራራሽነት አለ)
 - a) (ንዑስ አንቀጽ ይህ በጣም የተለመደ ነው) - “እንደ...መሆኑ” “እንደ”
 - b) *hiva* (ተሳቢ) - “ስለሆነም”
 - c) *ara* - “ስለዚህ”
- 3) መንገድ ወይም ምክንያት
 - a) (ምክንያት/መነሻ ወይም ሳቢያ/ድምዳሜ) - “ለ፣” “ምክንያት”
 - b) *dioti*፣ *hotiy* - “ምክንያቱም”
 - c) *epei*፣ *epeide*፣ *hos* - “ከ... ጀምሮ”
 - d) (ከ ተሳቢ) እና (አቀላጣፊ ተሳቢ ንዑስ አንቀጽ) “ምክንያት”
- 4) ተገቢ አስተያየት
 - a) *ara*፣ *poinum*፣ *hoste* - “ስለሆነም”
 - b) *dio* (ጠንካራው ምርመራዊ ተገቢ አስተያየት) - “በዚህም ምክንያት”
 - c) *oun* “ስለሆነም” “ስለዚህ” “ከዚያም” “በዚህም ሳቢያ”
 - d) *toinoun* “በመሠረቱ”
- 5) ተጻራሪ ወይም ተቃርኖ

- a) *alla* (ጠንካራ ተቃርኖ) - “ግን፣” “በተቀር”
 - b) *de* - “ግን፣” “ቢሆንም፣” “ገና፣” “በሌላ በኩል”
 - c) *kai* - “ግን”
 - d) *mentoi፣ oun* - “ቢሆንም”
 - e) *plén* “ቢሆንም ግን” (በአብዛኛው ሉቃስ ላይ)
 - f) *oun* - “ሆኖም”
- 6) አወዳዳሪ
- a) *hós፣* (አወዳዳሪ ሐረጎችን ያሳያል)
 - b) *kata* (በድብልቆች *kathó፣ kathotí፣ kathôspēr፣ kathapēr*)
 - c) *hosos* (በዕብራይስጥ)
 - d) *ê* - “ከ...ይልቅ”
- 7) ተከታታይ ወይም ተለጣጣቂ
- a) *de* - “እና” “አሁን”
 - b) *kai* - “እና”
 - c) *teí* - “እና”
 - d) *hina፣ oun* - “እንደ”
 - e) *oun* “ከዚያም” (በዮሐንስ)
- ሐ. ግነታዊ አግባብ
- 1) *alla* - “በርግጠኝነት” “አዎን” “በእውነቱ”
 - 2) *ara* - “በርግጥ” “በእውነቱ ” “በርግጥ ”
 - 3) *gar* - “ግን በርግጥ” “በርግጠኝነት” “በርግጥ ”
 - 4) *de* - “በርግጥ”
 - 5) *ean* - “እንኳን”
 - 6) *kai* - “እንኳን” “በርግጥ” “በእውነቱ ”
 - 7) *mentoi* “በርግጥ”
 - 8) *oun* “በርግጥ” “እንደ ምንም”

VII. ሁኔታዊ ዓረፍተ ነገሮች

ሀ. ሁኔታዊ ዓረፍተ ነገር አንድ ወይም ከዚያም በላይ የሆኑ ሐረጎችን የያዘ ነው። ይህ ሰዋሰዋዊ መዋቅር ለትርጓሜ ይረዳል። ምክንያቱም እሱ ነባሩ ግሥ ድርጊቱን ያደረገበትን ወይም ያላደረገበትን ሁኔታዎች፣ ምክንያቶች ወይም መንገዶች ስለሚያሳይ ነው። አራት ዓይነት ሁኔታዊ ዓረፍተ ነገሮች አሉ። አካሄዳቸውም ከጸሐፊው አስተሳሰብ ወይም ሊል ለፈለገው እውነት ወደ ሆነው መሻት ነው።

ለ. አንደኛ መደብ ሁኔታዊ ዓረፍተ ነገር የሚገልጸው ድርጊትን ወይም ከጸሐፊው አስተሳሰብ አኳያ ትክክል ይሆናል ተብሎ የሚታመንበትን ወይም ሊል ከፈለገው አንጻር ነው— ምንም እንኳን “እንደሁ” በሚል ቢገለጥም። በብዙ ጽሑፎች “ከ... ጀምሮ” በሚል ቢተረጎምም (ማቴ. 4:3፣ ሮሜ.8:31)። ቢሆንም ይህ ግን ሁሉም አንደኛ መደቦች ከእውነታ ጋር ትክክል ናቸው ማለት አይደለም። ብዙውን ጊዜ ጥቅም ላይ የሚውሉት አንድን ነጥብ በክርክራዊ መንገድ ወይም ስህተት ያለበትን አገልግሎት በማሳየት ነው (ማቴ. 12:27)።

ሐ. ሁለተኛ መደብ ሁኔታዊ ዓረፍተ ነገር ብዙውን ጊዜ “ከሐቅ ጋር ተጻራሪ” በመባል ይታወቃል። እሱም ነጥቡን ለመጥቀስ ትክክል ያልሆነን ነገር ወደ እውነት ያመጣል። ለምሳሌ፡

- 1. “በርግጥ ነቢይ ቢሆን ኖሮ፣ አይደለም እንጂ፣ ማን እና እንዴት ያለች ሴት እንደያዘችው ባወቀ ነበር፣ ግን አይደለም” (ተሰ. 7:39)።
- 2. “መሴንስ ብታምኑት፣ አታምኑትም እንጂ እኔን ታምኑኝ ነበር፣ ግን አታምኑም” (ዮሐንስ 5:46)።
- 3. “ለዎችን ባስደስት ኖሮ ግን፣ አላደርገውም እንጂ የአያሱስ ክርስቶስ ባርያ ጨርሶ ባልሆንኩን ነበር፣ ነገር ግን ነኝ” (ገላ. 1:10)

መ. ሦስተኛ መደብ ሊሆን የሚችል የትንቢት ድርጊትን ያመለክታል። ዘወትር የድርጊቱን የመሆን ግምት ያስቀምጣል። ዘወትርም ሊደርስ የሚችልን ያሳያል። የነባሩ ግሥ ድርጊት ርግጠኛ ባልሆነ መልኩ በሐረጉ ላይ ተመልክቷል። ምሳሌዎች ከደኛ ዮሐንስ፡ 1:6-10፣ 2:4፣ 6፣ 15፣ 20፣ 21፣ 24፣ 29፣ 3፣ 21፣ 4፣ 20፣ 5፣ 14፣ 16።

ሠ. አራተኛው መደብ ሊደርስ ከሚችል ራቅ ያለ ነው። በአኪ እምብዛም አይገኝ። እንደ እውነቱ ከሆነ የተሟላ አራተኛ መደብ ሁኔታዊ ዓረፍተ ነገር አይገኝም። ሁለቱንም የሁኔታዊ ክፍሎች መግለጫ ሊያሟላ የሚችል። ለከፊል አራተኛ መደብ ምሳሌ የሚሆን የመክፈቻ ሐረግ በደኛ ጴጥ. 3:14። ለከፊል አራተኛ መደብ መዝጊያ ሐረግ የሚሆን ምሳሌ ሐዋ. 8:31።

VIII. ክልክሎች

ሀ. የአሁን ጊዜ ያልተጠናቀቀ፣ እኔ በሚል አገባብ (ግን የተለየ ያልሆነ) በሂደት ላይ ያለ ድርጊት መቆሙን አጽንዖት ይሰጣል። ጥቂት ምሳሌዎች፡ “ሀብታችሁን በምድር ላይ ማከማቻታችሁን አቁሙ...” (ማቴ. 6:19)፤ “ስለ ሕይወታችሁ መጨነቃችሁን አቁሙ...” (ማቴ. 6:25)፤ “ሥጋችሁን ለኃጢአት በመስጠት ክፉ የመፈጸሚያ መሣርያ አታድርጉ...” (ሮሜ. 6:13)፤ “የእግዚአብሔርን ቅዱስ መንፈስ ማሳዘን አይኖርባችሁም...” (ኤፌ. 4:30)፤ እና “በወይን ጠጅ አትሰከሩ...” (5:18)

ለ. ያልተጠናቀቀ ድርጊት እኔ በሚል አገባብ “አንድን ድርጊት ወይም አትጀምር ወይም አትፈልግም” ለሚለው አጽንዖት ይሰጣል። ምሳሌዎች፡ “እንደዛለማድረግ እንኳ አታስቡ...” (ማቴ. 5:17)፤ “አትጨነቁ...” (ማቴ. 6:31)፤ “አሳፋሪ መሆን አይኖርባችሁም...” (2ኛ ጢሞ. 1:8)።

ሐ. ጥንድ አሉታ በተያያዥ አካላትን የሚገለጠው በእጅጉን አጽንዖታዊ አሉታ ነው። “ፈጽሞ በፍጹም” ወይም “በምንም ምክንያት ቢሆን” ምሳሌዎች: “እሱ ፈጽሞ፣ በፍጹም ሞትን አያይም” (ዮሐንስ 8:51)፤ “እኔ በፍጹም፣ ፈጽሞ...” (1ኛ ቆሮ. 8:13)።

IX. መስተአምር

ሀ. በኮኔ ግሪክ የተወሰነ መስተአምር “ው” (the) ከእንግሊዝኛው ጋር ተመሳሳይ ጠቀሜታ ነው ያለው። ዋነኛው ተግባሩ “አመለካችነት” ሆኖ ለሚመለከተው ቃል፣ ስም ወይም ሐረግ አጽንዖት ማስጠት ነው። አጠቃቀሙ በአዲስ ኪዳን ከጸሐፊ ጸሐፊ ይለያያል። የተወሰነው መስተአምር ለሌሎች ተግባራትም ሲውል፡

1. እንደ አመለካች ተውላጠ ስም ለተቃርኗዊ አግባብ፤
2. ቀደም ሲል ለተጠቀሰ ባለቤት ወይም ሰው እንደ ማጣቀሻ ምልክት
3. የዓረፍተ ነገሩን ባለቤት በአያያዥ ግሥ በሚገልጽ በሆነ መንገድ። ምሳሌዎች: “እግዚአብሔር መንፈስ ነው።” ዮሐንስ 4:24፤ “እግዚአብሔር ብርሃን ነው።” 1ኛ ዮሐንስ 1:5፤ “እግዚአብሔር ፍቅር ነው።” 4:8፤16።

ለ. የኮኔ ግሪክ እንደ እንግሊዝ “አንድ” (a እና an) ዓይነት የተወሰነ መስተአምር የለውም። የዚህ ያልተወሰነ መስተአምር አለመኖር ማለት፡

1. በአንድ ነገር ባሕርይ ወይም ዓይነት ላይ ያተኩራል።
2. በአንድ ነገር ምድብ ላይ ያተኩራል።

ሐ. የአኪ ጸሐፍት በስፋት የሚለዩት በመስተአምር አጠቃቀማቸው ነው።

X. በግሪክ አዲስ ኪዳን አጽንዖት የሚታዩባቸው መንገዶች

ሀ. በአዲስ ኪዳን አጽንዖት የሚሰጥባቸው ስልቶች ከጸሐፊ ጸሐፊ ይለያያሉ። ከሁሉም የተሻሉት ቋሚ እና መደበኛ ጸሐፍት ሉቃስ እና የዕብራውያን ጸሐፊ ናቸው።

ለ. ቀደም ሲል ያልተጠናቀቀ ድርጊት የአሁን አመለካች መደበኛና ለአጽንዖት ያለተለየ ዳሩግን ሌላ ማንኛው ግሥ፣ ድምጻት ወይም አካላት ትርጉማዊ ጠቀሜታ እንዳለው ተመልክተናል። ይህም ማለት ያልተጠናቀቀ ድርጊት የአሁን አመለካች ተገቢያዊ በሆነ የሰዋሰው ሁኔታ ጥቅም ላይ አይውልም ማለት አይደለም። ለምሳሌ: ሮሜ. 6:10 (ሁለት ጊዜ)

ሐ. በኮኔ ግሪክ የቃላት ቅደም ተከተል

1. የኮኔ ግሪክ ተለዋዋጭ የሆነ የቃላት ቅርጽ ያለው ቋንቋ ሲሆን እንደ እንግሊዝኛው የቃላት ሥርዓት ሳይሆን ራሱን የቻለ ነው። ስለዚህም ጸሐፊው መደበኛውን የቃላት ቅደም ተከተል እነዚህን ለማሳየት ይለዋውጠዋል...

ሀ. ጸሐፊው ለአንገቢው አጽንዖት እንዲሰጥ የፈለገውን

ለ. ጸሐፊው ለአንገቢው ያስገርማል ብሎ ያሰበውን

ሐ. ጸሐፊው በጥልቀት የተሰማውን ጉዳይ

2. ተገቢው የግሪክ የቃላት ቅደም ተከተል ጉዳይ ገና አልባት አላገኘም። ቢሆንም: ይሆናል የብሎ የታሰበው ተገቢ ቅደም ተከተል

ሀ. ለአያያዥ ግሥች

(1) ግሥ

(2) ባለቤት

(3) ማሟያ

ለ. ለተሻጋሪ ግሥች

(1) ግሥ

(2) ባለቤት

(3) ተሳቢ

(4) ቀጥተኛ ያልሆነ ተሳቢ

(5) መስተጻምራዊ ሐረግ

ሐ. ለስማዊ ሐረጎች

(1) ስም

(2) አጎላማሽ

(3) መስተጻምራዊ ሐረግ

3. የቃላት ሥርዓት ለማብራራት (ለትርጓሜ) ፍጹም ጠቃሚ ነጥብ ሊሆን ይችላል። ለምሳሌ:

ሀ. “ለእኔና ለበርናባስ የኅብረት ቀኝ እጃቸውን ሰጡን” (ገላ. 2:9)። “የኅብረት ቀኝ እጃቸውን” ተከፍሎ ጠቀሜታውን ለማመልከት ከፊት ለፊት ሆኗል።

ለ. “ከክርስቶስ ጋር” (ገላ. 2:20)፣ ከፊት ሆኗል። ሞቱ ማዕከላዊ ነው።

ሐ. “ጥቂት በጥቂት እና በበርካታ የተለያዩ መንገዶች ነበር” (ዕብ. 1:1)፣ ከፊት ሆኗል። ይህም እግዚአብሔር ራሱን እንዴት እንደገለጠ ነው አከራካሪ የሆነው እንጂ የመገለጥን እውነት በመቃረን አይደለም።

መ. ዘወትር የተወሰነ መጠን ያለው አጽንዖት ያሳያል

1. የተውላጠ ስምች መደጋገም፣ በግሥ በተለያዩ መልኩ ቀደም ሲል የነበረው። ምሳሌ: “እኔ፣ ራሴ፣ ከእናንተ ጋር በርግጥ እሆናለሁ...” (ማቴ. 28:20)።

2. በቃላት፣ በሐረጎች፣ በዐቢይ ሐረጎች ወይም በዓረፍተ ነገሮች መካከል መኖር የሚገባው መስተጻምር ወይም ሌሎች አያያዥ ቃላት አለመኖር። ይህም (asyndeton) (“ያልታሰረ”) በመባል ይታወቃል። አያያዥ ቃል እንዲኖር ተጠብቆ መቅረቱ ትኩረትን ይስባል። ለምሳሌ:

ሀ. የብፁአን ትሩፋቶች (ሰባቱ)፣ ማቴ. 5:3 (ዝርዝሩን ለማግነን)

ለ. ዮሐንስ 14:1 (አዲስ ርዕስ)

ሐ. ሮሜ. 9:1 (አዲስ ክፍል)

መ. 2ኛ ቆሮ. 12:20 (ዝርዝሩን ለማግነን)

3. በተመለከተው ጽሑፍ ውስጥ የሚገኝ የቃላት ወይም የሐረጎች መደጋገም። ምሳሌ: “ለከብሩ ምስጋና” (ኤፌ. 1:6፤ 12 እና 14)። ምስጋናው ጥቅም ላይ የዋለው የእያንዳንዱን የሥላሴ አካል ሥራ ለማሳየት ነው።
4. ጥቅም ላይ የዋለ ፈሊጥ ወይም ቃል (ድምጽ) በቃላት በካክል የሚኖረው ሚና
 - ሀ. ተለዋጭ ቃል - ስም አይጠፍ ቃላትን ቀይሮ በሌላ መጠቀም ለምሳሌ “እንቅልፍ” ን ለምት (ዮሐንስ 11:11-14) ወይም “እግሮች” ለወንድ ብልት (ሩት 3:7-8፤ 1ኛ ሳሙ. 24:3)።
 - ለ. ጎናዊ አገላለጽ - ለእግዚአብሔር ስም ቃላትን መለወጥ፤ ምሳሌ “የሰማይ መንግሥት” (ማቴ. 3:21) ወይም “ከሰማይ የሆነ ድምፅ” (ማቴ. 3:17)።
 - ሐ. ዘይቤያዊ አገላለጾች
 - (1) የማይቻል ግነት (ማቴ. 3:9፤ 5:29-30፤ 19:24)።
 - (2) የተለየ ግነታዊ አገላለጾች (ማቴ. 3:5፤ ሐዋ. 2:36)።
 - (3) ሰዋዊ ዘይቤዎች (1ኛ ቆሮ. 15:55)።
 - (4) ውስጠ ወይራ (ገላ. 5:12)
 - (5) ቅኔያዊ አንቀጾች (ፈሊ. 2:6-11)።
 - (6) በቃላት መካከል ያሉ ድምጾች
 - (ሀ) “ቤተ ክርስቲያን”
 - i. “ቤተ ክርስቲያን” (ኤፌ. 3:21)
 - ii. “ጥሪ” (ኤፌ. 4:1፤4)
 - iii. “የተጠራ” (ኤፌ. 4:1፤4)
 - (ለ) “ነጻ”
 - i. “ነጻ ሴት” (ገላ. 4፤31)
 - ii. “ነጻነት” (ገላ. 5:1)
 - iii. “ነጻ” (ገላ. 5:1)

መ. ዘይቤአዊ ቋንቋ - ብዙውን ጊዜ ባህላዊ እና የተለየ ቋንቋን (ዘዬ) የሚያሳይ ነው።

- 1) ይህ የ “ምግብ” ዘይቤአዊ አጠቃቀም ነበር (ዮሐንስ 4:31-34)።
- 2) ይህ የ “መቅደስ” ዘይቤአዊ አጠቃቀም ነበር (ዮሐንስ 2:19፤ ማቴ. 26:61)።
- 3) ይህ የዕብራይስጥ የማወዳደሪያ ፈሊጥ ነው። “ጠላ” (ዘፍ. 29:31፤ ዘዳ. 21:15፤ ተሰ. 14:36፤ ዮሐንስ 12:25፤ ሮሜ. 9:13)
- 4) “ሁሉም” ወይም (በተቃርኖ) “ብዙ።” ኢሳ. 53:6 (“ሁሉም”)ን ከ53:11 እና 12 (“ብዙ”) ጋር አነጻጽር። ቃላቶቹ እንደ ሮሜ. 5:18 እና 19 እንደታዩው ተመሳሳይነትን ያመለክታሉ።

5. በነጠላ ቃል ምትክ ሙሉ ሐረጋዊ ቋንቋ መጠቀም። ምሳሌ: “ጌታ ኢየሱስ ክርስቶስ።”

6. የስምጥ፣ የቅጽሎጥ፣ የተውሳከ ግሦች (የርስ በርስ) ልዩ አጠቃቀም
 - ሀ. መስተአምሩ (ጠባያዊ ቦታ) ሲይዝ “አንድ ዓይነት” በሚል ይተረጎማል።
 - ለ. ያለ መስተአምር (በአንቀጽ ቦታ) ሲይዝ አረጋጋጭ አገናዛቢ ተውላጠ ስም በሚል ይተረጎማል— “ራሱ፣” “ራሷ፣” ወይም “ራሱ።”

ሠ. ግሪክኛ ያልሆነ የመጽሐፍ ቅዱስ ተማሪ አጽንዖትን በተለያዩ መንገድ ሊረዳ ይችላል።

1. በትንተናዊ ቃላት አጠቃቀም፤ ማለትም በግሪክኛውና በእንግሊዝኛው ጽሁፍ በየመስመሩ በተጻፈው።
2. የእንግሊዝኛን ትርጓሜዎች በማነጻጸር፤ በተለይም ከተለያዩ የትርጓሜ ንድፈ ሐሳቦች አኳያ። ምሳሌ: “የቃል በቃል” ትርጓሜዎችን በማነጻጸር (ኪጀት፣ አኪጀት፣ አመት፣ አአሰመቅ፣ የተመት፣ አየተመት) ከ “ታደሰው አቻ” (ዊሊያምስ፣ አዓአት፣ አአመቅ፣ የተአመቅ፣ ኢበቅ፣ አአመቅ፣ አአት ?አት)። ሻል ያለ ማብራሪያ ደግሞ መጽሐፍ ቅዱስ በሃያ ስድስት ትርጉሞች በቤከር የታተመው ላይ ይገኛል።
3. ባለ አጽንዖታዊ መጽሐፍ ቅዱስ በጆሴፍ ብራያንት ሮዘርሃም (ክሪገል፣ 1994)
4. የጥሬ ትርጉም አጠቃቀም
 - ሀ. የአሜሪካ መደበኛ ትርጉም የ1901
 - ለ. ለወጣቶች ተሰማሚ የመጽሐፍ ቅዱስ ትርጉም በሮበርት ያንግ (ጋርዲያን አሳታሚ፣ 1976)።

ለተገቢ ትርጓሜ ሰዋሰዋዊ ጥናት አስፈላጊ ነው፤ አስቸጋሪ ቢሆንም። እነዚህ አጠር ያሉ መግለጫዎች፣ አስተያየቶች እና ምሳሌዎች የተፈለጉት ግሪክኛ አንባቢ ያልሆኑ ሰዎችን ለማበረታታትና በቅጹ ውስጥ የተመለከቱትን ሰዋሰዋዊ መግለጫዎች እንዲያገናዝቡ ነው። በርግጥ እነዚህ መግለጫዎች ቀለል ብለው ነው የቀረቡት። ቀናናዊና ሊተጣጠፍ በማይችል መልኩ ጥቅም ላይ መዋል አይኖርባቸውም፤ ዳሩግን ወደ አዲስ ኪዳን አገባብ የተሻለ መረዳት የሚወስዱ ደረጃዎች ናቸው። እነዚህ መግለጫዎች አንባቢዎች የሌሎችን የጥናት መርጃዎች አስተያየቶችን ለምሳሌም፤ የአዲስ ኪዳን ስልታዊ ሐተታዎችን ለመረዳት ያስችሏቸዋል።

የራሳችንን ትርጓሜ ከመጽሐፍ ቅዱስ በምናገኛቸው ጽሑፎች ላይ በመመሥረት ልንመረምረው ይገባል። ሰዋሰው በጣም ከሚረዱን ዓይነቶች መካከል አንዱ ነው፤ ሌሎች ዓይነቶች ደግሞ እንደ ታሪካዊ መቼት፣ ሥነጽሑፋዊ ጽሑፎች፣ የየዘመኑ የቃላት አጠቃቀም፣ እና አቻዊ አንቀጾች ይገኙበታል።

ተጨማሪ መግለጫ ሁለት ጽሑፋዊ ትንተና

ይህ ርዕስ ጉዳይ በዚህ መልኩ የቀረበው በዚህ ሐተታ ውስጥ የሚገኙትን ጽሑፋዊ ማስታወሻዎች ለማብራራት ነው። ቀጣዩ ማውጫ ጥቅም ላይ ይውላል።

- I. የእንግሊዝኛ መጽሐፍ ቅዱሳችን ጽሑፋዊ ምንጮች
 - U. ብሉይ ኪዳን
 - ሊ. ሐዲስ ኪዳን
- II. “የመለስተኛ ትንተና” ወይም “ጽሑፋዊ ትንተና” ተብሎ የሚጠራው ንድፈ- ሐሳባዊ ችግሮች አጭር ማብራሪያ
- III. ለተጨማሪ ንባብ የተጠቀሱ ምንጮች
 1. የእንግሊዝኛ መጽሐፍ ቅዱሳችን ጽሑፋዊ ምንጮች
 - U. ብሉይ ኪዳን
 1. ማሰሪቲክ ጽሑፍ (ማጽ) - የዕብራይስጥ ተናባቢ ጽሑፍ የተቀናበረው በራቢ አቂባ በ100 ዓ.ም ነው። አናባቢው የሚያመለክተው የእነጋር ዘዬን፣ የህዳግ ማስታወሻዎችን ሥርዓተ- ነጥብ እና አስረጅ ነጥቦች ከሰድስተኛው ክፍለ ዘመን ዓ.ም መካተት ተጀምሮ በዘጠነኛው ክፍለ ዘመን ዓ.ም የተጠናቀቀው ነው። የተከናወነውም የአይሁድ ሊቃውንት ክፍል ከሆኑት ማሰሪተስ በሚባሉት ነው። የተጠቀሙበትም የጽሑፍ ዓይነት፣ በሚሸናህ፣ ታልሙድ፣ ታርጉምስ፣ ፔሺታ፣ እና ቫልጌት አንድ ዓይነት ነው።
 2. ሴፕቱዋጊንት (ሰባ) - ከባህል አኳያ ሴፕቱዋጊንት የተጻፈው በሰባ የአይሁድ ሊቃውንት ሲሆን በ70 ቀናት ለአሌክሳንደሪያ ቤተ- መጻሕፍት ሆኖ በንጉሥ ፕቶለሚ 2ኛ (285-246 ቅ.ል.ክ) ነው። ትርጉሙ የተዘጋጀው ምናልባት በአሌክሳንደሪያ በሚኖሩ የአይሁድ መሪዎች ጥያቄ ሊሆን ይችላል። ይህ ልምድ የመጣው፣ “ከአሪስታስ መልእክት” ነው። ሰባ የተመሠረተው በተደጋጋሚ ከዕብራይስጥ ጽሑፋዊ ባህል ከራቢ አቂባ (ማጽ) በተለየ መልኩ ነው።
 3. የሙት ባሕር ጥቅሎች (ሙባጥ) - የሙት ባሕር ጥቅሎች የተጻፉት በሮማ ቅ.ል.ክ ባለው ጊዜ (200 ቅ.ል.ክ እስከ 70 ዓ.ም) ሲሆን በአይሁድ የተለዩ ክፍሎች በሆኑ “ኤሰንስ” በተባሉ ተለይዎች ነው። የዕብራይስጥ የብራና ጽሑፎች የተገኙት፣ በሙት ባሕር አካባቢ በበርካታ ቦታዎች ሲሆን፣ ከሁለቱም ማለት ከማጽ እና ከሰባ በተለየ መልኩ የዕብራይስጥ ጽሑፋዊ ቤተሰብ ናቸው።
 4. የእነዚህ ጽሑፎች ንጽጽር፣ ተርጓሚዎች ብሉይ ኪዳንን እንዲረዱት እንዴት እንደሚረዱ ጥቂት የተወሰኑ ምሳሌዎችን ስንመለከት
 - U. ሰባው ተርጓሚዎችንና ሊቃውንትን ማጽ (ማሲኒክ ጽሑፍ) ይገነዘቡ ዘንድ ረድተዋቸዋል
 - (1) ሰባ በኢ.ሳ. 52:14፣ “በዙዎች በእሱ ይደነቁበታል።”
 - (2) ማጽ በኢ.ሳ. 52:14፣ “በዙዎች በእንተ ይገረሙ ነበር”
 - (3) በኢ.ሳ.52:15 ተውላጠ ስሙ ልዩነቱ በሰባ ላይ ያለው ተረጋግጧል
 - (ሀ) ሰባ፣ “ስለሆነም ብዙ ሕዝቦች በእሱ ይደነቁበታል”
 - (ለ) ማጽ፣ “እሱ ብዙ ሕዝቦችን ይረጫል”
 - ሊ. ሙባጥ (ሙት ባሕር ጥቅሎች) ተርጓሚዎችንና ሊቃውንትን ማጽ (ማሲኒክ ጽሑፍ) ይገነዘቡ ዘንድ ረድተዋቸዋል
 - (1) ሙባጥ በኢ.ሳ. 21:8፣ “እናም ነቢዩ ጮኸ፣ በቆምኩበት መጠመቂያው ማማ...”
 - (2) ማጽ በኢ.ሳ. 21:8፣ “እናም ጩኸኩ አንሰባው! ጌታዬ፣ ሁልጊዜ በመጠበቂያው ማማ ላይ ቆሜያለሁ ቀኑን...”
 - ሐ. ሁለቱም ሰባ እና ሙባጥ ኢ.ሳ. 53:11ን ለማብራራት ረድተዋል
 - (1) ሰባ እና ሙባጥ፣ “ከነፍሱ መከራ በኋላ ብርሃንን ያያል፣ ይደሰታል”
 - (2) ማጽ፣ “ያያል... ከነፍሱ መከራ በኋላ፣ ይደሰታል”
- ሰ. አዲስ ኪዳን
 1. ከ5፣300 በላይ የእጅ ጽሑፎች ከግሪክ አዲስ ኪዳን በሙሉ ወይም በከፊል ጠፍተዋል። 85 የሚሆኑት በፓፒረስ የተጻፉ ሲሆኑ 268 ደግሞ በቁም ጽሕፈት የተጻፉ የብራና ጽሑፎች ናቸው። ቆይቶም፣ ወደ ዘጠነኛው ክፍለ ዘመን ዓ.ም ቅጥልጣይ ጽሑፍ እየተስፋፋ መጣ። የግሪክ ጽሑፎች የተጻፉት በቁጥር 2700 ይሆናሉ። በተጨማሪም 2100 የሚሆኑ ቅጂዎች የቅዱሳት መጻሕፍት ጽሑፎች ዝርዝር ለአምልኮ የሚሆኑ ሌክሽናሪስ ብለን የምንጠራቸው አሉ።
 2. 85 የሚሆኑት የግሪክ የእጅ ጽሑፎች የአዲስ ኪዳንን የተወሰኑ ክፍሎች የያዙትና በፓፒረስ ላይ የተጻፉት ሙዝየሞች ውስጥ ተቀምጠዋል። አንዳንዶቹ በሁለተኛው ክፍለ ዘመን ዓ.ም ያስቆጥራሉ፣ ነገር ግን አብዛኞቹ የሦስተኛውና የአራተኛው ክፍለ ዘመን ዓ.ም ናቸው። ከእነዚህ ጽሑፎች አንዳቸውም የተሟላ አዲስ ኪዳንን አልያዙም። እነዚህ ጥንታዊ የአዲስ ኪዳን ቅጂዎች ናቸው ማለት ግን በራሱ ጥቂት ልዩነት አላቸው ማለት አይደለም። አብዛኞቹ የእነዚህ ቅጂዎች ለአካባቢው ጥቅም ይውሉ ዘንድ በችኮላ የተጻፉ ናቸው። በሂደቱ ላይ ጥንቃቄ አልነበረም። በመሆኑም ብዙ ልዩነቶች አሏቸው።
 3. ኮዴክስ ሲናይቲክስ፣ በዕብራይስጥ ፊደል () (አሌፍ) ወይም (oi) በመባል የሚታወቀው፣ በቅዱስ ካተሪኒ ገዳም በሲና ተራራ በቲስቶንዶርፍ ተገኝቷል። ዓመቱም ከ4ኛው ክፍለ ዘመን ዓ.ም ሲሆን በውስጡም የብኪን ሰባ እና የግሪክን አኪ ይዟል። እሱም “የአሌክሳንደሪያ ጽሑፍ” ዓይነት ነው።
 4. ኮዴክስ አሌክሳንደሪክስ፣ “ሀ” ወይም (02) በመባል የሚታወቀው፣ የ5ኛው መቶ ክፍለ ዘመን የግሪክ የእጅ ጽሑፍ በአሌክሳንደሪያ ግብፅ የተገኘው፣
 5. ኮዴክስ ቫቲካኒስ፣ “ለ” ወይም (03) በመባል የሚታወቀው፣ በሮም በቫቲካን ቤተ መጻሕፍት የተገኘ ሲሆን፣ ዓመቱም ከአራተኛው መቶ ክፍለ ዘመን ዓ. ም እኩሌታ ነው። በውስጡም የብሉይ ኪዳን ሰባ እና የግሪክን አዲስ ኪዳን ይዟል። እሱም “የአሌክሳንደሪያ ጽሑፍ” ዓይነት ነው።
 6. ኮዴክስ ኤፍራሚ፣ “ሐ” ወይም (04) በመባል የሚታወቀው፣ የአምስተኛው መቶ ክፍለ ዘመን የግሪክ የእጅ ጽሑፍ በከፊል የተበላሸው፣

7. ኮዴክስ ቤዜ፣ “መ” ወይም (05) በመባል የሚታወቀው፣ የአምስተኛ ወይም የስድስተኛ ክፍለ ዘመን የግሪክ የእጅ ጽሑፍ ነው። “የምዕራብ ጽሑፍ” ተብሎ ከሚጠራው ዋናው አስረጅ ነው። በውስጡም በርካታ ተጨማሪዎች የያዘ ሲሆን እንዲሁም ዋናው የግሪክ እማኝ ሆኖ በኪንግ ጀምስ ትርጉም ላይ አገልግሏል።
8. የአኪ MSS በጽሑፍ ሊመደብ ይችላል፣ እንዲያውም በአራት፣ አንዳች ባሕርይ በሚጋሩ።
 - (ሀ) የአኪክሳንደሪያ ጽሑፍ ከግብፅ
 - (1) 7⁷⁵፣ 7⁶⁶ (200 ዓ.ም አካባቢ)፣ ወንጌላት የተጻፉበት
 - (2) 7⁴⁶ (225 ዓ.ም አካባቢ)፣ የጳውሎስ መልእክቶች የተጻፉበት
 - (3) 7² (ከ225-250)፣ የጴጥሮስና የይሁዳ መልእክቶች የተጻፉበት
 - (4) ኮዴክስ ለ፣ ቫቲካኒስ የሚባለው (325 ዓ.ም)፣ ሙሉውን ብኪ እና አኪ የያዘ
 - (5) ከዚህ የጽሑፍ ዓይነት የተጠቀሱ ምንጮች
 - (6) ሌሎች MSS የዚህን የጽሑፍ ዓይነት የሚያሳዩት ?፣ C፣ L፣ W፣ 33፣
 - (ለ) ከሰሜን አፍሪካ ምዕራባዊ ጽሑፍ
 - (1) ከሰሜን አፍሪካ የቤተክርስቲያን አባቶች የተጠቀሰ፣ ተርቱሊያዊ፣ ሲሪያዊ፣ እንዲሁም የጥንታዊ ላቲን ትርጉሞች
 - (2) ከኤሪናዩስ የተጠቀሱ
 - (3) ከቲታን እና ከጥንታዊ ሲሪያ ትርጉሞች የተጠቀሱ
 - (4) ኮዴክስ መ “ቤዚ” የዚህን ጽሑፍ ዓይነት የሚከተል
 - (ሐ) ከኮንስታንቲኖፕል የምዕራብ ባይዛንታይን ጽሑፍ
 - (1) የዚህ ጽሑፍ ዓይነት ከ80% በላይ የሚሆነውን የ5300 MSS ያንጸባርቃሉ
 - (2) በአንቲሆች በሶርያ የቤተክርስቲያን አባቶች የተጠቀሰ፣ ካፕራቶያ፣ ክሪሶስቶም፣ እና ቴርዶሬት
 - (3) ኮዴክስ ሀ፣ በወንጌላት ብቻ
 - (4) ኮዴክስ ሠ (ስምንተኛ ክፍለ ዘመን) ለሙሉ አኪ
 - (መ) አራተኛው ሊሆን የሚችል ዓይነት “ቁሳሪያዊ” ከፓልስታይን
 - (1) በቅድሚያ የታየው በማርቆስ ብቻ ነው
 - (2) ጥቂት አስረጅዎች 7⁴⁵ እና W

II. “የመለስተኛ ትንታኔ” ወይም “የጽሑፍ ትንታኔ” ንድፈ ሐሳባዊ ችግሮች

- ሀ. ልዩነቶች እንዴት ተፈጠሩ?
 1. ሳይታወቅ ወይም በድንገት (አብዛኛው ሰፊ ክፍል የተፈጠረበት)
 - ሀ. በዓይን የተፈጠረ ስህተት፣ ማለትም በእጅ በሚጻፍበት ጊዜ ሁለት ተመሳሳይ ፊደላት ላይና ታች መስመር ይዘው ሲመጡ ሁለተኛውን ጽፎ በመጀመሪያው መስመር ላይ ያሉትን ቃላት እንዳለ መግደፍ (ሆሞቲሎፍን)
 - (1) የዓይን መሳሳት ጥንድ ቃላትን ወይም ሐረግ መግደፍ (ሆፕሎማራሬ)
 - (2) የሐሳብ መሰረቅ ሐረግን ወይም መስመርን ሲደግሙ፣ የግሪክ ጽሑፍ (ዲቶማራሬ)
 - ለ. የጆሮ ስህተት፣ በቃል ሲነገር በተጻፈ ወቅት የተሳሳተ ንባብ ሲቀርብ የሚፈጠር (ኢታሲዝም)። ብዙውን ጊዜ ይህ የተሳሳተ ንባብ ተመሳሳይ ድምፅ ባላቸው የግሪክ ቃላት ይፈጠራል።
 - ሐ. የቀድሞዎቹ የግሪክ ጽሑፎች ምዕራፍም ሆነ የሰድ ንባብ ክፍሎች አልነበራቸውም፣ ጥቂት ወይም ምንም ሥርዓተ ነጥብ ነበራቸው፣ በፊደልና ፊደል መካከልም ክፍተት አልነበረም። እናም መልእክቶቹን በተለያየ ቦታ መክፈልም ሆነ ሌሎች ቃላትን መመሥረት ይቻል ነበር።
 2. ሆንተብሎ
 - ሀ. የሚቀዳውን ጽሑፍ ሰዋሰዋዊ ቅርፅ ለማሻሻል ሲባል ይደረጉ የነበሩ ለውጦች
 - ለ. ከሌሎች የመጽሐፍ ቅዱስ ጽሑፎች ጋር አረጋጋጭ እንዲሆኑ ይደረጉ የነበሩ ለውጦች (የአቻዎች ኅብር)
 - ሐ. ሁለት እና ከዛ በላይ የሆኑ የተለያዩ ምንባቦችን ወደ አንድ ወጥ ጽሑፍ ለመቀየር ሲባል የተደረጉ ለውጦች፣ (ድብለቃ)
 - መ. በጽሑፍ ውስጥ ስህተት ያለ መስሎ ሲታሰብ ለማስተካከል የተደረጉ ለውጦች (1ኛ ቆሮ. 11:27 እና 1ኛ ዮሐንስ 5:7-8)
 - ሠ. ከተጨማሪ መረጃ፣ ከታሪካዊ አቀማመጥ ወይም ከተገቢ ትርጓሜ አንጻር በአንድ ጸሐፊ የሰፈረ በግርጌ ማስታወሻ በሌለኛው ጸሐፊ ደግሞ በጽሑፍ ውስጥ እንዲካተት ሲደረግ (ዮሐንስ 5:4)

- ለ. የጽሑፍ ትንታኔ መሠረታዊ መርሆች (በዋናው የጽሑፍ ንባብ ላይ ልዩነቶች ሲኖሩ ለመወሰን የሚሆን አመክኖአዊ መመሪያ)
 1. በጣም አስቸጋሪው ወይም ሰዋሰዋዊ አገባቡ እንግዳ የሆነው ዋናው ጽሑፍ ሊሆን ይችላል
 2. ቅልጥፍ ያለው ጽሑፍ ዋናው ሊሆን ይችላል
 3. ከዋናው ጋር በታሪክ ይቀራረባል ስለሚሰጠው ብዙ ክብደት የሚሰጠው ለጥንታዊው ጽሑፍ ነው፣ ሌላው እኩል ሆኖ
 4. MSS በመልካዓ ምድራዊ የሚለያዩት ብዙውን ጊዜ ዋናውን ምንባብ ይዘዋል
 5. ደከም ያሉት የእምነት መግለጫዎች ጽሑፎች፣ በተለይም ከዋናዎቹ የሥነ-መለኮት ማብራሪያዎች ጋር የሚገናኙት የእጅ ጽሑፎቹ ጊዜ ሲለወጡ፣ እንደ ሥላሴ ያሉት ፣ በ1ኛ ዮሐንስ 5:7-8 የተመለከቱት ይመረጣሉ።
 6. የዋናውን ጽሑፍ በተሻለ መልኩ ሊገልጹ የሚችሉ ሌሎች ጽሑፎች
 7. እነዚህን አስቸጋሪ ልዩነቶች ሚዛን ለመጠበቅ የሚረዱ ማሳያ ሁለት ጥቅሶች
 - ሀ. የጄ. ሃሮልድ ግሪንሊስ መጽሐፍ፣ የአዲስ ኪዳን ጽሑፍ ትንታኔ መግቢያ፣ “ማንኛውም የክርስቲያን መሠረተ እምነት በአክራሪ ጽሑፍ መሆን የለበትም፤ የአኪ ተማሪም ጽሑፍ፣ ተመስጧዊ ከሆነው ከዋናው ጽሑፍ የተሻለ ቀጥተኛና ከመሠረተ እምነት አኳያ የጠነከረ እንደሆነ ከመፈለግ መጠበቅ ይኖርበታል” (ገ. 68)
 - ለ. ደብልዩ. ኤ. ክሪስቴል ለጌርግ ጋሪስን የበርሚንግሃም ኒውስ ሲናገር እሱ (ክሪስቴል) የመጽሐፍ ቅዱስ ቃላት ሁሉ ተመስጧዊ ናቸው ብሎ አያምንም፣ “ቢያንስ ቢያንስ ሁሉንም ቃላት ለዘመናዊው ሰው የቀረበው በምዕት ዓመታት ተርጓሚዎች” አለ ክሪስቴል፤ “በጽሑፍ ትንታኔ በጣም የማምን ነኝ። ይህ እንግዲህ፣ እንደማስበው፣ የማርቆስ 16ኛ ምዕራፍ የመጨረሻው

ኢጋማሽ አጠራጣሪ ነው፤ ተመስጧዊ አይደለም፤ የተደባለቀ ፈጠራ ነው... እነዚያን የእጅ ጽሑፎች ወደ ኋላ መለስ ብላችሁ ብታነጻጽሩ እንደ ማርቆስ ወንጌል መደምደሚያ ያለ አታገኙም። አንዱ ጨምሮት ይሆናል።

የበቁ የSBC አባቶች እንደሚከራከሩት ከሆነ “ተጨማሪ” ነገሮች መኖራቸውን በዮሐንስ 5 ያለው በቤተሳይዳ መጠመቂያ የኢየሱስ ሁኔታ ማስረጃ ነው። ሁለቱንም የተለያዩ የይሁዳን የራሱን መግደል ሁኔታዎች የገለጸበት (ማቴ. 27 እና ሐዋ. 1)፡ “ይህ የተለየ ዓይነት ራሱን የመግደል ሁኔታ ነው።” ይላል ክሪስቶስ። “በመጽሐፍ ቅዱስ ቢሆን ኖሮ፤ ለዚህ መግለጫ በኖረው ነበር። እናም ሁለቱ የይሁዳ ራሱን የመግደል ሁኔታዎች በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ አሉ።” ክሪስቶስ ጨምሮም፡ “ጽሑፋዊ ትንታኔ በራሱ አስደናቂ ጥበብ ነው። ጊዜያዊ አይደለም። ተዳፋሪነትም አይደለም። በእንቅስቃሴ ላይ ያለና ማዕከላዊ ነው...”

III. የእጅ ጽሑፍ ችግሮች (ጽሑፋዊ ትንታኔ)

ሀ. ለተጨማሪ የንባብ ምንጮች ጥቆማ

1. መጽሐፍ ቅዱሳዊ ትንታኔ፡ ታሪካዊ፣ ሥነጽሑፋዊ እና ጽሑፋዊ፣ በአር. ኤች. ሃሪሰን
2. የአዲስ ኪዳን ጽሑፍ፡ አስተሳሰብ፣ ጥፋቱ እና ዳግም መመለሱ በብሩስ ኤም. ሜዝገር
3. የአዲስ ኪዳን ጽሑፋዊ ትንታኔ መግቢያ፣ በጄ. ኤች ግሪንሊ

ዕዝል ሦስት የሐዋርያት ዘመን ራቢያዊ ሥነ-ትርጓሜ እና በጥንቷ ቤተ-ክርስቲያን ላይ የነበረው ተጽዕኖ

I. ቅዱስ ቃሉን መረዳት የሚገባው በራሱ ጊዜ ታሪካዊና ጽሑፋዊ ዐውድ መሆን ይገባል፤ እና ከዚያም በእያንዳንዱ አዲስ ሁኔታ ተግባራዊ ይደረጋል።

ሀ. አንደኛው ምሳሌ፣ እሱም የቅዱስ ቃሉን መልእክት ወደ አዲስ ሁኔታ መተርጎም ስለማስፈለጉ በአስርቱ ትእዛዛት ላይ መጠነኛ ለውጥ ተደርጎበት ይገኛል።

1. ዘጸአት 20 የተጻፈው በሙሴ ነው፤ ለዘላን ማኅበረሰብ
2. ዘዳግም 5 የሙሴ ቅጅ ነው፤ የተመሳሳይ ጥርት ያለ እውነት፤ ነገር ግን የሰፈረ ማኅበረሰብ።

ለ. በ2 ነገሥት 22 የመቅደሱ ዳግም መታቀድና መጠገን ጉዳይ ተመዝግቧል፤ በአዮሲያስ አመራር ሥር። ሕልቅያስ የሕግን ቅጅ አገኘው፤ ሳፋንም ለንጉሡ ለአዮሲያስ አነበበው። ባጠቃላይ ለአዮሲያስ መረዳት ምንም ትርጓሜ አላስፈለገውም።

ሐ. ሌላኛው ምሳሌ፣ ጥንታዊውን መገለጥ ከአዲሱ ቀንና ሁኔታ ጋር ለማያያዝ በመሞከር ረገድ፣ ኤርምያስ ላይ ይገኛል። በእሱ ጊዜ የነበሩት ሐሰተኛ ነቢያት የእግዚአብሔርን ተስፋ ቃል፣ ለአሳይያስ ያለውን አቃቂ ያወጡ ነበር (አሳይያስ 36) እናም እነርሱን በጥሬው ይተገብሩ ነበር፤ በእነርሱ ቀን፣ የተለያዩ መቼታቸውን ባለመገንዘብ፣ ኤርምያስ 23-28።

መ. እጅግ ልቆ የተመዘገበው መጽሐፍ ቅዱሳዊ ምሳሌ፣ እርሱም ስለ ሥነ-ትርጓሜ አስፈላጊነት፣ በዕዝራ የቅዱስ ቃሉ ትርጓሜ ላይ ነው፤ ከዕብራውያን ወደ አራምኛ፣ እናም ፍቻቸውን እሱ ይሆናል ብሎ እንደፈለገው በመተርጎም፣ ነህ. 8:8።

ሠ. ከዚህ ተመሳሳይ ድኅረ-ግዘት ጊዜ የጸሐፊዎች ቢሮ እየጎለበተ መጥቷል፤ እሱም በአይሁድ ማኅበረሰብ ዘንድ የካህንን ማዕከላዊ ስፍራ የተካ። የምክራብ ትምህርት እንጂ፣ የአምልኮ ሥርዓት ሳይሆን፣ የአይሁድ ሕይወት ማዕከል ሆነ። ጸሐፊ አስፈላጊ ነበር፣ ጥንታዊውን ሕግን ለመተርጎም፣ ለአዲሱ ፋርሳዊ ሁኔታ። ወግ እንደሚያስረግጠው፣ ዕዝራ ይፋ የሆነ የቢሮ ጸሐፊዎች ቡድን እንደጀመረ ነው፤ ታላቁ ምክራብ ተብሎ የሚታወቀው፣ ለዚህ ሁኔታ ዓላማ (የአስቦርንያልታተመ ማስታወሻ፣ ገጽ 4)።

II. የትርጓሜ መርሆዎች መሠረታዊ አስፈላጊነት

ሀ. የሰው የጽሑፍ ቋንቋ፣ ቢሻልም አሻሚ ነው። የሰው ተግባራት፣ በማድመጥ የሚሰማ ቢሆንም እንኳ፣ ዘወትር ለመረዳት አስቸጋሪ ነው። አዲስ ታሪካዊ መቼት በመስጠት፣ ቅዱስ ቃሉን የመተርጎም ሥራ፣ ለአዲሱ ቀን ዋና ነገር ሆኗል።

ለ. ሥነ-ትርጓሜ የሰውን ሎጅክና ሰዋሰዋዊ ሕግን ወደ ተጻፈ ጽሑፍ የመተግበር መከራ ነው፤ የዋናውን ደራሲ ፍቻና ተያያዥ አተገባበሩን ለመረዳት።

ሐ. በይሁዲዝም ውስጥ በርካታ የተለዩ ዘዴዎች ዳብረዋል፤ ከሐዋርያት ጊዜ ጋር ንክኪ ያላቸው።

1. *Peshat* – ፍንትው ያለው ግልጽ የጽሑፍ ቃላት ፍቻዎች
2. *Remez* – አሊኮሪካዊ መልክ፣ በጽሑፍ ተመሳሳይ ገጽታ ላይ በመመሥረት (ፍንጭ)
3. *Derash* – ዘይቤአዊ መልክ፣ ማወዳደሪያዎችን ወይም መግለጫዎችን በመጠቀም (ሰብከታዊ)
4. *Sod* – ሽሽግ ፍቻዎች፣ በምሥጢራዊ እውቀት ላይ በመመሥረት (Kabbalah ምሥጢራዊ)

III. የራቢያዊ ሥነ-ትርጓሜ እድገት

ሀ. የባቢሎን እና የፍልስጥኤም የአይሁድ ማኅበረሰብ በኅብራዊ ሥርዓት መመሪያ ላይ ታግለዋል፤ ጥንታዊውን ቅዱሳት መጻሕፍት በተለይም ቶራን ለመተርጎም፣ በራሳቸው ጊዜ። ይኸም በቀዳሚነት በሁለት መንገዶች ተከናውኗል።

1. ቶራ የተተረጎመው በሁለት መንገዶች ነው።

ሀ. ጥሬያዊ ዘዴ፣ *peshat* የሚባለው

ለ. የጥንታዊውን ጽሑፎች አተገባበር ለማስፋት በመሞከር፣ በበርካታ የትርጓሜ ዘዴዎች *midrash* የሚባለው

2. በቶራ ዙሪያ “አሻሚ” (“ክልከላዊ”) ጽንሰ-ሐሳብ ዳብሯል፤ ሥነ-ቃል የሚባል። እሱም የሚታመነው በሲና ተራራ ላይ ለሙሴ በቃል እንደተሰጠው ነው (Mishua Abot 1.1)። እሱም ኋላ ላይ በባሎናውያን እና ፍልስጥኤማውያን ታልሙድ ተጽፏል (ፈጽሞ ያልተጠናቀቀ)። ይህ ጽሑፍ ቶራን በየዕለቱ ሕይወት ለመተግበር የሚሞክር ነው። ይህም ዘወትር የሚከወነው ባለሥልጣንን በመጥቀስ ነው፤ በተለያዩ የትርጓሜ ጥያቄዎች እና አተገባበሮች ላይ ሥልጣናዊ ራቢዎችን በመጥቀስ።

ለ. ጥንዶች

1. የመምህራን ስብስቦች እየጎለበቱ መጡ፣ የተለያዩ አስተያየቶችን በትርጓሜ ላይ የሚወስዱ (ማለትም፣ Shammai፣ ወግ አጥባቂዎች፣ እና Hillel ለዘብተኛ አስተምህሮዎች)። እነዚህ ጥንዶች ይፈልጉ ነበር፣ የምልልስ ዓይነቱን ክርክር፣ ወደ ቶራ ፍቻ ለመድረሻ መንገድ (ጌልበርት፣ ገጽ 7)። እነዚህ ጥንዶች ጽሑፉን የሚቀርቡት ከተቃራኒ አቅጣጫ ነበር። ዘወትርም አንደኛው የላይ ላዩን መልክ ነበር የሚያየው፣ እንዲሁም ሌላኛው ታሳቢ ሰብከታዊ አንድምታዎችን (ማወዳደሪያዎች እና ማሳያዎች)።
2. እነዚህ ጥንዶች የትርጓሜ መርሆዎችን አዳብረዋል፤ የአይሁድ ሐተታ አገባብ፣ ለቶራ (halachic ጽሑፎች)። እነዚህ ሰዎች ከራሱ ከቅዱስ ቃሉ ጋር ለመሥራት ሞክረዋል፤ ነገር ግን ዘወትር የሚራመዱት የተደበቁ ፍቻዎችን በመፈለግ ላይ ነው፤ በእያንዳንዱ ጽሑፍ (sod) ላይ። ይህም የጥንት ጽሑፎችን በራሳቸው ቀን እንዲተገብሩ ያስችላቸዋል፤ እንዲሁም መጽሐፍ ቅዱስ ራሱ ፈጽሞ ያልያዘቸውን ጥያቄዎች ለመመለስ።

3. ሦስት መሠረታዊ መሪ ምክንያቶች አሉ፣ ለራቢያዊ ሥነ-ትርጓሜ።
 - ሀ. ቶራን በየዕለቱ ሕይወት ለመጠቀም መመሪያ
 - ለ. ከእግዚአብሔር ቁጣ ለመጠበቅ መመሪያ (ዘዳግም 27-28)
 - ሐ. ወደ አዲሱ ዘመን ለማምጣት መመሪያ

ሐ. አንዳንድ የቀድሞ ዘዴዎች

1. አራማዊ የዕብራይስጥ ትርጓሜዎች፣ Targums ተብለው የሚጠሩት (ጊልበርት፣ ገጽ 16-17፣ አስበርን፣ ገጽ 5፣ ፔቲ ገጽ 55-58)፡
 - ሀ. የትርጓሜዎቹ አጠቃላይ መመሪያዎች የነበሩት
 - (1) ጠንከር የሚለውን ለማብራራት
 - (2) ቅራኔዎችን ኅብር ለመስጠት
 - (3) ትንበያዎችን ለመለየት
 - (4) ሰዎቹ አባባሎችን ለማጥፋት

ለ. የትርጓሜዎቹ አጠቃላይ መርሆዎች (ፔቲ፣ ገጽ 65-81) የነበሩት

- (1) በጽሑፉ ላይ ያለው ሁሉ ለትርጓሜው ፋይዳ አለው (ሥነ-ቁጥር፣ የፊደላት ልዩነት፣ ወዘተ...)
- (2) አንድ ተያያዥነት የሌለው ቅዱስ ቃል ሌላውን ቅዱስ ቃል ለማብራራት ጥቅም ላይ ይውላል
- (3) ታሪክ በዜና መዋዕላዊ መልኩ (ቅደም ተከተል) አይስተናገድም፣ ነገር ግን እሱ ወደ ዋናዎቹ ሁኔታዎች ቀረብ ይደረጋል (የአብርሃም መጠራት፣ ዘጸአት፣ ማደርያ ድንኳን/መቅደስ፣ ግዙብ፣ አዲስ ዘመን)። ይህም ታሪካዊውን ነገር ከጽሑፉ ያወጣዋል፣ እሱም መተርጎም የነበረበትን።
- (4) አጽንዖት የሚሰጠው በሥነ-መለኮታዊ እውነት ላይ አልነበረም፣ ነገር ግን በተግባራዊ፣ በእውናዊ አተገባበር ላይ ነው፣ በየትኛውም ዓይነት ጽሑፍ።

2. ሰዱቃውያን፣ እነርሱም ባለጠጋ፣ ከህክምና መደብ በኢየሱስ ጊዜ የፈጠሩት፣ ሥነ-ቃሎችን አስወግደዋል (አልተቀበሉም)፣ ይህም ለፈሪሳውያን ዋና ነገር የሆነ። እነሱ ደግሞ ከሕይወት በኋላ የሚኖረውን በተመለከተ፣ መንፈሳዊ ዓለምንና አመለካከቶችን አይቀበሉም። ይህ ወገን በአይሁድ ዓመጽ ተደምስሷል፣ ይኸውም በኢየሩሳሌም መውደቅ የተፈጸመ 70 ዓ.ም። የእነርሱ መሠረታዊ መርሕ የነበረው (ፔቲ፣ ገጽ 125-128)፡
 - ሀ. ቅዱስ ቃሉን መረዳት የሚገባው በኪዳን ተስፋዎችና ርግማኖች አኳያ ነው (ዘዳግም 27-28)።
 - ለ. ተመስጧዊው ቅዱስ ቃል በቶራ ተዘግቷል (ዘፍጥረት-ዘዳግም)።

ሐ. የእነርሱ የቅዱስ ቃል ትርጓሜ በተግባራዊ ነገሮች ላይ እጅግ የሚያተኩር ነው። እነርሱ የሚፈልጉት በእግዚአብሔር እንዴት መባረክ እንደሚቻል ለማወቅ ነው፣ እናም ማንኛቸውንም መለኮታዊ ማዕቀብ ማስወገድ።

መ. ሕይወታቸውን ለመከፈል የሚፈልጉ ይመስላሉ፣ ሥጋዊ በሆነውና በቅዱሱ። የእነርሱ ሥነ-መለኮት ተጽዕኖው በሃይማኖታዊ ሕይወታቸው ብቻ ላይ ነው።

ሠ. አስገራሚ የሚሆነው፣ ይህ የኪዳን አጽንዖት የዳበረው ወደ ሃይማኖታዊ ልዩ እንቅስቃሴ ተለይቶ ነው፣ ከኤስነስ “ከጽድቅ መምህራቸው” አኳያ።

3. የኤስነስ ወይም ቁምራን የሥነ-ትርጓሜ ዘዴ

ሀ. እሱ ትንቢቶችን ሁሉ አንድ ላይ በሆነ ሁኔታቸው አኳያ ያካትታል፣ በገዛ ራሳቸው ነባራዊ መቼት (ፒሸር)። እነርሱ በእነርሱ ጊዜ ከነበረው ተለምደዋል፣ የአይሁድ ተቋማት ተቃዋሚ ነበሩ። ራሳቸውን የሚመለከቱትም እንደ መጨረሻው ዘመን የተመረጠ ማኅበረሰብ አድርገው ነው፣ ይኸውም ለአዲሱ ዘመን እንደሚዘጋጅ።

ለ. የእነርሱ ሥነ-ትርጓሜአዊ መርሆዎች የነበሩት (ብራውንሊ፣ ገጽ 60-62)፡

- (1) የጥንት ነቢያት የጻፉት ሁሉ ለገዛ ማኅበረሰባቸው የፍጻሜ ዘመን ማጣቀሻዎች አሏቸው
- (2) የጥንቱ ነቢያት በምሥጢራዊ መልኩ እስከጻፉ ድረስ፣ ፍቺዎቻቸው መረጋገጥ የሚኖርበት በሚመጣው ልዩ መምህር ነው
- (3) የጥንቶቹ ነቢያት ፍቺዎች በእሱ ጽሑፎች የተለያዩ ቅጅዎች ላይ ይገኛሉ (የጽሑፉ ወይም የሥነ-ፊደላት ተዛዥነት)
- (4) ጽሑፉ ልዩነቶች ደግሞ የትርጓሜ ፍንጭ ነበሩ
- (5) ተግባራዊ የሚደረገው በሌላ ቁጥር ላይ ያሉ ተመሳሳይ ተያያዥነትን መሠረት በማድረግ ነው
- (6) ተግባራዊ የሚደረገው በአሊጎሪ መሠረት ነው
- (7) የጥንቶቹ ነቢያት ፍቺዎች በሎጂክ ሊደመደም የሚችሉው፣ ከአንድ በላይ በሆኑ ፍቺዎች ወይም በቃላቱ ሥርወ-ቃል ነው
- (8) አንዳንድ ጊዜ እውነተኛው ፍቺ እጅግ ሊሸገግ ይችላል፣ ስለሆነም ከተመሳሳይ ጥቅም ላይ ከዋለው ፍቺው ብቻ ይወሰዳል
- (9) አንዳንድ ጊዜ እውነተኛው ፍቺ የሚገኘው የዕብራይስጡን ቃል ተናባቢዎች ዳግመኛ በማቀናበር ነው
- (10) አንዳንድ ጊዜ እውነተኛው ፍቺ የሚገኘው ተመሳሳይ ፊደላትን ወደ ዕብራይስጥ ቃል በመቀየር ነው
- (11) አንዳንድ ጊዜ እውነተኛው ፍቺ የሚገኘው ቃላቱን በየክፍሉ በመከፋፈልና የየክፍሎቹን ፍቺዎች በመተርጎም ነው
- (12) አንዳንድ ጊዜ እውነተኛው ፍቺ በነቢያቱ የአጽሕሮተ-ቃል አጠቃቀም ይሸገጋል፣ እናም ሌሎች አጽሕሮተ-ቃላት ብቻ ናቸው ፍቺውን ሊገልጡ የሚችሉት
- (13) ዘወትር ሌሎች የቅዱስ ቃሉ ምንባቦች ጥቅም ላይ ይውላሉ፣ በጥያቄ ላይ ላለው ምንባብ ማብራሪያ ለመስጠት

4. የመጀመሪያው የተለየ ሥነ-መለኮታዊ መመሪያ አቀናባሪ ሂሳብ ነበር፣ ባቢሎናዊ ሸማግሌ (30 ዓ.ዓ — 9 ዓ.ም)። ሂሳብ እጅግ ለዘብተኛ ተርጓሚ ነበር ከራቢያዊ ጥንቶች። ሻማይ ሌለኛው ነበር (ሎንገንስከር፣ ገጽ 6)። የሂሳብ የታወቀው መርሕ (ስትራኮ፣ ገጽ 94) በመሠረቱ ቅዱስ ቃሉን ለመተርጎም ቅዱስ ቃሉን መጠቀም ነበር።

ሀ. እነርሱም የሚገኙት አባዛ፣ ዲ ራብ. ናታን XXXVII እና ቶሴፍታ ሳንኸድሪን ሲ. 7 (ታልሙድ) ላይ ነው፡

- (1) “ቀላል እና ከባድ” — ይህ በመሠረቱ አነስ ያለውን እውነት አጠቃላይ መርሕ እንዲሰጥ በመጠቀም ነው
- (2) በተመሳሳይ ተጽዕኖ ማሳረፍ — ይህ የሚሆነው ተመሳሳይ ሐረጎችን ወይም ቃላትን፣ ሁለት ምንባቦች አንድ ላይ ሆነው ከሚሰጡት ትርጓሜ ጋር እንዲገጥሙ በማድረግ ነው

- (3) የብዙ ጽሑፎችን ትርጓሜ በአንድ ቁልፍ ጽሑፍ ላይ መገንባት
- (4) የብዙ ጽሑፎችን ትርጓሜ በሁለት ቁልፍ ጽሑፎች ላይ መገንባት
- (5) ከአጠቃላይ መርሕ ወደ ተለየ ምሳሌ በመዞር፣ ወይም በተቃራኒው
- (6) ሦስተኛ ምንግብ መጠቀም፣ ሁለት ተቃራኒ ወይም አሻሚ የሚመስሉ ጽሑፎችን ትርጓሜ ለማካሄድ
- (7) አጠቃላይን ዐውደ-ጽሑፍ መጠቀም አንድን ነጠላ ቁጥር ለመተርጎም

ለ. ይህ አውቶማቲክ ጽሑፍ አገባብ በእስማኤል እና ራቪ ተስፋፍቷል (ፌራር፣ ገጽ 67)።

5. ፊሎ ቀዳሚው የአይሁድ አሊጎሪስት (ማለትም፣ ፕላቶኒክ ያይደለ፣ 20 ዓ.ዓ — 54 ዓ.ም?)

ሀ. ፊሎ የአይሁድ ፈላስፋ ነበር፣ ከአሌክሳንደርያ፣ ግብፅ። እሱም በእጅግን ተጽዕኖ አድርጎታል፣ አሪስቶቲሎስ ተብሎ በሚጠራው አሊጎሪስት። እሱ ሙሴያዊውን ቅዱስ ቃል ለራሱ ፍልስፍናዊ መቼት ለማድረግ ሞክሯል፣ በአሊጎሪካዊ፣ ታሪካዊ ያልሆነ ትርጓሜ በመጠቀም፣ በአዲሱ-ፕላቶኒክ እና ስቶሲዝም ላይ በመመሥረት (ግራንት፣ ገጽ 52፣ ፌራር፣ ገጽ 22)።

ለ. ፊሎ ሥነ-ትርጓሜአዊ ምሳሌ አለው፣ በይሁዲነት ውስጥ፣ *sod* ወይም የጽሑፉ ምሥጢራዊ ፍች ተብሎ የሚጠራ ብልሃት፣ እሱም ደግሞ በኢስኒ ማኅበረሰብ ዘንድ የሚታይ። የሚያካትተውም

- (1) የቃላት የተለየ አጠቃቀም
- (2) gematria (ሥነ-ቁጥር)
- (3) ምስያ

ሐ. የእርሱ መርሆች የተመሠረቱት ከእርሱ “Quod Deus Immutabilis፣ II እና De Somniis፣ 1:40: (Farrar፣ ገጽ. 22-23፣ 149-151፣ Mickelsen፣ ገጽ. 29 ላይ ነው)፡

- (1) ጽሑፉ ስለ እግዚአብሔር ረብ ከሌለው አሊጎሪካዊ (ምስያ) ማድረግ
- (2) ተቃርኗዊ የመሆን ዕድል ካለው አሊጎሪካዊ (ምስያ) ማድረግ
- (3) አሊጎሪው (ምስያ) ግልጽ ከሆነ አሊጎሪካዊ (ምስያ) ማድረግ
- (4) አንድ ገለጻ ወይም ቃል ከተደገመ አሊጎሪካዊ (ምስያ) ማድረግ
- (5) በዓረፍተ ነገሩ ውስጥ የማያስፈልግ ቃል ከተገኘ አሊጎሪካዊ (ምስያ) ማድረግ
- (6) የታወቁ ሐቆች ድግግሞሽ ሲኖር አሊጎሪካዊ (ምስያ) ማድረግ
- (7) ገለጻው ሲለያይ አሊጎሪካዊ (ምስያ) ማድረግ
- (8) ተመሳሳይ ጥቅም ላይ ሲውል አሊጎሪካዊ (ምስያ) ማድረግ
- (9) ታሳቢ የተለየ የቃላት አጠቃቀም ካለ አሊጎሪካዊ (ምስያ) ማድረግ
- (10) የቃሉ ፊደላት መጠነኛ ለውጥ ሲኖርባቸው አሊጎሪካዊ (ምስያ) ማድረግ
- (11) በጾታ፣ በቁጥር፣ ወይም በሰዋሰዋዊ መልክ ማንኛውም ዓይነት ወጣ ያለ ከሆነ አሊጎሪካዊ ማድረግ

6. የራቢ እስማኤል (60-121 ዓ.ም) አስራ ሦስት የታወቁ መርሆች፣ ከሲፍራ የተወሰዱ፣ መግቢያ፡

ሀ. እነርሱ የሂለል ሰባት መርሆች ተስፋፊ ናቸው፣ እስማኤል የሚታወቀው በአባባሉ ነው፣ “ቅዱሳን መጻሕፍት የተራ ሰው ቋንቋ ነው የሚጠቀሙት።” ቤራካት፣ 31ለ

ለ. የእርሱም መርሆች የነበሩት፡

- (1) ቀጥተኛ አስተውሎት ሊገኝ የሚችለው ከአነስተኛ መነሻዎች ወደ ዋነኛ መነሻዎች እና በተገላቢጠኞች ነው
- (2) ቀጥተኛ አስተውሎት ሊገኝ የሚችለው ከቃላቶች ወይም ሐረጎች ተመሳሳሪ ነው፣ በተለያዩ ምንግቦች ላይ ከሚገኙ
- (3) በአንድ ጽሑፍ ላይ የተገኘ አጠቃላይ እውነት በሁሉም ተያያዥ ጽሑፎች ላይ ይተገበራል
- (4) አጠቃሎቸውን ተናጠላዊነት ሲከተሉ፣ ተናጠላዊ የሆነው ብቻ ነው የሚተገበረው
- (5) ተናጠላዊነትን አጠቃሎቸውን ሲከተሉ፣ በአጠቃሎቸው ውስጥ የተመለከተው ሁሉ ይተገበራል
- (6) በቅድሚያ አጠቃሎቸውን፣ ከዚያም ተናጠላዊነትን ሌላ አጠቃሎቸውን ሲከተሉ፣ አንዱ የግድ መመራት ያለበት ተናጠላዊው በሚያመለክተው ነው
- (7) ለግልጽነት ሲባል በሚሆንበት ጊዜ፣ አጠቃሎቸውን ተናጠላዊነትን ይጠይቃል፣ ወይም በተገላቢጠኞች፣ ከዚያም ሕግ 4 እና 5 ተግባራዊ አይደረጉም
- (8) ማንኛውም በአጠቃሎቸው በቅድሚያ የሚተገበር እና ከዚያም በኋላ ተናጠላዊ ሆኖ አዲስ ነገር የሚያስተምረን፣ በገለጻነት የሚጀምረው ለገዛ ራሱ ሲባል ብቻ አይደለም፣ ነገር ግን ተጨማሪ ነገር ለማስተማር እንጂ፣ በአጠቃሎቸው የተተገበሩትን ሁሉንም ገጠመኞች በተመለከተ እንጂ
- (9) ቀደም ሲል ባጠቃላይ ሕግ የተመለከተ እና ከዚያም ተናጠላዊ የሆነ፣ ሌላ ሐሳብ ለማክል፣ አሱም ከአጠቃላይ ሕግ ጋር ተመሳሳይ የሆነ፣ ቀለል ለማድረግ ተናጠላዊ ይደረጋል፣ ለመጨመርም አይደለም፣ ያንን የከፋ ሐሳብ
- (10) በቅድሚያ ማንኛውም በአጠቃላይ ሕግ የተመለከተ እና ከዚያም ተናጠላዊ የሆነ፣ ሌላ ሐሳብ ለመጨመር፣ እሱም ከአጠቃላይ ሕግ ጋር ተመሳሳይ ያልሆነ፣ ተናጠላዊ ይደረጋል፣ ተመሳሳይ መልእክትን ቀለል ለማድረግ፣ እንዲሁም በሌሎቹ ያንን ተናጠላዊ ሐሳብ ጽኑነት ለመጨመር
- (11) ማንኛውም በቅድሚያ በአጠቃላይ ሕግ የተመለከተ ከዚያም በኋላ ተናጠላዊ የሆነ፣ አዲስ ነገርን ለመወሰን፣ የአጠቃላይ ሕግ አቋሞች ከዚያም በኋላ በእሱ ላይ አይደረጉም፣ ቅዱስ ቃሉ በገላጭ መልኩ እንዲደረግ ካለወጀ
- (12) አጠራጣሪ ቃል ወይም ምንግብ የሚብራራው ከዐውደ-ጽሑፉ ነው፣ ወይም ተጓዳኝ ከሆነው ገለጻ
- (13) ሁለት መጽሐፍ ቅዱሳዊ ምንግቦች እርስ በርሳቸው ቢታረኩ፣ ሊሰማሙ የሚችሉት በሦስተኛው ምንግብ ነው (ጃኮብስ፣ ገጽ 367-369)

7. ራቢ ኤሌዘር ቢን ዮሴ ሃ-ጌሊል /130-160/

ሀ. የራቢ እስማኤል መርሆች ለቶራ ጥቅም ላይ እንደዋሉ፣ የራቢ ኤሌዘር ጥቅም ላይ የዋሉት በሌሎቹ የብሉይ ኪዳን ክፍሎች ነው /ሃጋዲክ ጽሑፎች/

ለ. እነዚህ መርሆች የሞራል ስብከቶች፣ ታሪኮች፣ እና ፎክሎር መሰል ናቸው። እነርሱም በቅድሚያ የተጠቀሱት በአብዱልዋሊድ ኢብን ጎራህ ነው። ኋላ ላይም ሴፈር ኬሪቱዝ ላይ በቺኖኑ ሳምሶን ተካተቱ

ሐ. ሠላሳ ሁለቱ መርሆች /ስታርክ፣ ገጽ 96-98/፡

- (1) 'af: gam: eth የተባሉት አንቀጾች ተጨማሪ መደረጉን ያመለክታሉ
- (2) "ak: rak: min የተባሉት አንቀጾች ውስንነትን፣ አለመካተትን፣ ወይም መቀነስን ያመለክታሉ
- (3) ሁለቱ የላይኞቹ የተመለከቱት አንቀጾች ሲጋጠሙ፣ ተጨማሪ ይኖራል
- (4) ሁለት የተወሰኑ ወይም ያልተካተቱ አንቀጾች ሊገጥሙ ግንት ይኖራል
- (5) የተለየ ዙሪያ ገባዊነት minori ad mauis እና በተገላቢጦሹ (Hillel's #11)
- (6) አንድ ዙሪያ ገባዊ እንዲያው ሲገለጽ
- (7) ከሂለል ቁ. 2 ጋር አንድ ነው
- (8) ከሂለል ቁ. 3 ጋር አንድ ነው
- (9) አጽሕሮታዊ ወይም የተቀናነሰ ሐረግ የወጡት ቃላት እንዲታከሉበት ይሻል
- (10) ድግግሞሽ የተደረገው ነጥቡን ለማምጣት ነው
- (11) የተዛነፈ ዐውደ-ጽሑፍ፣ እሱም ሶፍ ፓስክ በሚል የተሰየመ ወይም ማንኛውም የተከፋፈለ የድምጽ ቅላጼ በሌላ ምንባብ ነው ሊጋጠም የሚችለው
- (12) አንድ ነገር ለማወዳደሪያ ቀዳሚ ማስረጃ ሆኗል፣ ነገር ግን በዚህ ሂደት ትኩስ ብርሃን በእነ ነገር ላይ ያርፋል /ከሂለል ቁ. 7 ጋር አንድ ነው/
- (13) አጠቃላይ መግለጫን ድርጊት ሲከተለው፣ ከዚያም ያ የቀዳሚው ተናጠላዊ ነው /ከሂለል ቁ. 5 ጋር አንድ ነው/
- (14) አንድ ጠቃሚ የሆነ ነገር፣ ተራ ከሆነ ነገር ጋር ይወዳደራል ግልጽ የሆነ መረዳትን ለማመቻቸት /ለሃላክሃ መተግበር ያልተቻለ/
- (15) ከእስማኤል ቁ. 13 ጋር አንድ ነው
- (16) የገለጸ ሁነኛ አጠቃቀም
- (17) ዙሪያ ገባው በግልጽ አልተባለም፣ በሁነኛው ምንባብ፣ በሌለኛው ምንባብ በተጠቀሰው፣ በተለይም የቶራን ምንባብ፣ በሌላ ቶራዊ ባልሆነ ምንባብ ለመረዳት /ዘፍ. 2:8፣ ሕዝ. 28:13 ላይ የተጨመረ/
- (18) የተወሰነ ዓይነት መከሰቻ ተጠቅሷል፣ ምንም እንኳን ሙሉውን ዓይነት ቢልም
- (19) አንድን ርዕስ-ጉዳይ ለመጥቀስ መግለጫ ተደርጓል፣ ነገር ግን ለሌላውም ደግሞ ትክክል ነው
- (20) መግለጫው ባግባቡ አይሄድም፣ ከተከሰተበት ምንባብ ጋር፣ ነገር ግን ከሌላ ምንባብ ጋር ይጓዛል፣ እና ከዚያም በዛ ምንባብ ሊተገበር ይችላል
- (21) አንድ ነገር ከሁለት ነገሮች ጋር ይወዳደራል፣ እና ስለዚህ፣ መልካም ባሕርያት ብቻ ናቸው ከሁለቱም የሚጠቀሱለት
- (22) አስተያየት እሱም ከትይዩ አስተያየት ድጋፍ የሚሻ
- (23) ለትይዩ አስተያየት ተጨማሪ በመሆን የሚያገለግል አድተያየት
- (24) የዚህ ማብራሪያ ዓይነቱ አስተያየት የሚተገበረው በሀጋዲክ ትርጓሜ ላይ ብቻ ነው
- (25) ከእስማኤል ቁ. 8 ተሻሽሎ የተወሰደ
- (26) ምሳሌያዊ አጠቃቀም
- (27) ሁነኛ ቁጥሮችን በማጎዳጎት
- (28) ልዩ የቃላት አጠቃቀም፣ ማለትም የቃላት ጨዋታ፣ ይኸውም ተመሳሳይ ቃል በተለያዩ ስሜቶች ጥቅም ላይ ሲውል ወይም በድምጽ የሚመሳሰሉ ቃላት በተቃራኒው ሲሰባሰቡ፣ ተቃርኗዊ ኃይል እንዲሰጡ
- (29) Gematria
 - (ሀ) የፊደላትን አሀዛዊ ዋጋ በመቀመር
 - (ለ) ምሥጢራዊ ፊደላት ወይም ተቀያሪ ፊደላትን ለሌሎች ፊደላት መጠቀም
- (30) Notarikon እሱም ቃልን ወደ ሁለት ወይም ከዚያም በላይ ወደ ሆኑ ቃላት በመሰባበር እያንዳንዱን ፊደል ማብራራት፣ በርካታ ቃላት በእነርሱ ለሚጀምሩት እንዲቆሙ በማድረግ — ከቃሉ የመጀመሪያ ፊደል ጋር ተመሳሳይ የሆኑ
- (31) ሁለተኛ የተቀመጠው ቀደም ብሎ ሲመጣ
- (32) በርካታ መጽሐፍ ቅዱሳዊ ክፍሎች የኋለኛውን ጊዜ ያመለክታሉ፣ ቀደም ካለው ይልቅ እንዲሁም በተገላቢጦሹ

IV. የራቢያዊ ዘዴ ግምገማ

ሀ. ጥንካሬዎች

1. ደረጃውን የጠበቀ ትርጓሜ እንዲካሄድ ሙከራቸውን ያመለክታሉ
2. ጽሑፋዊ-ተኮር እንዲሆን ይሞክራሉ
3. ቅዱስ ቃሉ ቅዱስ ቃሉን እንዲተረጉም በመፍቀድ ይሞክራሉ
4. የዐውደ-ጽሑፉን ውስናዊ አጠቃቀም እንደ ትርጓሜ መሣርያ ያመለክታሉ

ለ. ደካማ ነጥቦች

1. የተወሰነ ሎጂካዊ እና የድምጽ መርሆች ሲኖራቸው፣ ነገር ግን እስከ ጽንፍ ድረስ ሊወሰዱቸው ይሞክራሉ
2. ጽሑፋዊ-ተኮር ናቸው፣ ነገር ግን ግልጽ የሆነው የዋናው ደራሲ ፍች ሳይሆን
3. የምንባቡን ታሪካዊ መቼት ባጠቃላይ ግምት ውስጥ አያስገቡም /ገልበርት፣ ገጽ 14/
4. ዘወትር የምንባቡን ዋናውን እውነት ይስቱታል፣ እናም አነስተኛ ነጥቦችን ያጎሏቸዋል
5. የሙሴን ጽሑፎች ሲያጎሏቸው፣ ነገር ግን ቀሪዎቹን ቅዱሳት መጻሕፍት ወደ ሁለተኛ ደረጃ ያንኳስሷቸዋል፣ እንዲሁም ደግሞ እነርሱን እጅግ ቀለል ባለ መልኩ ይተረጉሟቸዋል /ገልበርት፣ ገጽ 20/
6. ሥነ ቃልን ከቅዱሳን መጻሕፍት አኩል ያስቀምጧቸዋል

- 7. አሊጎሪአዊና ምሥጢራዊ አገባቦችን ለጽሑፍ ይጠቀማሉ /ማለትም፣ ካባላህ/
 - ሀ. Notarikon /አክሮኒክምስ/የቃላትን የመጀመሪያ ፊደላት/ መጠቀምን ማጎልበት፣ ወይም የዕብራይስጡን ቃል የመጨረሻ ፊደል እንደመነሻ መጠቀም
 - ለ. gematria /እያንዳንዱ የዕብራይስጥ ፊደል አሃዛዊ ዋጋ ይሰጠውና ከዚያም በተመሳሳይ ቁጥር ላይ ቃላት ይደመሩና በጽሑፍ ላይ እንዲታዩ ይደረጋል
 - ሐ. Paronomasia /የተለየ የቃላት አጠቃቀም/ /የድምጽ አገባቦችን መጠቀም፣ በጽሑፍ ያሉትን የተለያዩ ቃላትን ለመቀያየር/ መ. Temurah /በጽሑፍ ያሉትን ቃላት ዳግም መደራጀት፣ አዲስ ፍቶችን ለማስገኘት/

V. እነርሱ በጥንቷ ቤተ ክርስቲያን ሥነ-ትርጓሜ ላይ የነበራቸው ተጽዕኖ

- ሀ. አሌክሳንደሪያ፣ ግብፅ (ፋራፍ፣ ገጽ 11፣ 12)
 - 1. የክሌመንት እና ኦሪጅን አሊጎሪካዊው ክርስቲያናዊ አገባብ በግልጽ የፊሎ ተጽዕኖ ዐርፎበታል፣ እንዲሁም የአሌክሳንደራዊው ሊቃውንት ድባብ።
 - 2. ይህ በቅዱስ ቃሉ የተደበቀ ፍቶችን የመፈለግ ምርምር አራትዮሽ የሥነ-ትርጓሜ ዘዴዎችን ውጤት አስከትሏል፣ እሱም በቤተ ክርስቲያን ላይ ተጽዕኖውን ያሳረፈ፣ በመካከለኛው ዘመን ሁሉ እስከ ተሐድሶ።
- ለ. የአሌክሳንደሪያን አሊጎሪአዊነት በመጻረር፣ እጅግ ወደ ጽሑፍ ያተኮረ አገባብ በሦስተኛው ክፍለ-ዘመን በአንቲሆኖች፣ ሶርያ እየዳበረ መጥቷል። ጽሑፋዊ አገባቡ በራቢያዊ ይሁዲነት መርሶች ተጽዕኖ ይረፍበት ወይም እንዲያው አሌክሳንደሪያን በመቃወም ይሁን፣ ለመወሰን ጠንክር ያለ ነው። እነርሱ ፈጽሞ ሙሉ ለሙሉ የሂሊልን መርሶች አልተጠቀሙም፣ ነገር ግን የተወሰኑ የእሱን አቋማዊ መርሶች፣ ሎጂካዊ አንድምታዎች፣ ጥንታዊ ጽሑፎችን ለመረዳት። ምሳሌ ሊሆኑ የሚችሉት፡
 - 1. ዐውደ-ጽሑፍ ፍቶችን ይመራል
 - 2. ቅዱስ ቃሉ ቅዱስ ቃሉን ይተረጎማል
 - 3. ትይዩ ምንባቦችን መጠቀም
 - 4. ቃላትን በግልጽ ሊፈቱ የሚችሉ ምንባቦችን ለመፈለግ መሞከር
- ሐ. እሱ ከዚህ ጥናት ወሰን በላይ ነው፣ ነገር ግን በግልጽ መቀመጥ የሚኖርበት፣ የአውሮፓ አይሁድ ተርጓሚዎች፣ በመካከለኛው ዘመን፣ እንደ ኪምቺ እና ራሺ ያሉት፣ በተሐድሷውያኑ ላይ አሉታዊ ተጽዕኖ ነበራቸው፣ የሊራው ኒኮሊስ እንደነበረው።

ዋቢ ጽሑፎች

በርከሆኖ፣ ኤል. የመጽሐፍ ቅዱስ ትርጓሜ መርሆች፡፡ ግራንድ ራፒድስ፡ ቤከር፣ 1950።

ብራውንሊ፣ ደብሊው. ኤች. “የመጽሐፍ ቅዱስ ትርጓሜ በሙት ባሕር ጥቅሎች ወገኖች መካከል።” መጽሐፍ ቅዱሳዊ የጥንታዊ ቅርስ ምርምር 14 (1951)፡ 60-62።

ክሪም፣ ኬይዝ፣ አዘ. የመጽሐፍ ቅዱስ ተርጓሚዎች መዝገብ ቃላት፡፡ ናቨሊ.፡ አቢንግዶን፡ ኤስ. ቪ. “ሥነ-ትርጓሜ።” በ ጄ.ኤ. ሳንደርስ፡፡ ፊራር፣ ፍሬደሪክ ደብሊው. የትርጓሜ ታሪክ፡፡ ማክሚላን፣ 1886።

ግራንት፣ ሮበርት ኤም.፣ እና ዴቪድ ትሬስ፡፡ የመጽሐፍ ቅዱስ ትርጓሜ አጭር ታሪክ፡፡ ፊላዴልፊያ፡ ፎርትሪስ ፕሬስ፣ 1984።

ጊልበርት፣ ጆርጅ ሆሊ.፡ አጭር ታሪክ የመጽሐፍ ቅዱስ ትርጓሜ፡፡ ማክሚላን፣ 1908።

ኬይስ፣ ዋልተር ሲ. ጄኤር. ወደ ትርጓሜያዊ ሥነ-መለኮት፡፡ ግራንድ ራፒድስ፡ ቤከር 1981።

ናይት፣ ዳግላስ ኤ.፣ እና ቱከር፣ ጄኒ ኤም. የቅዱስ መጽሐፍ ቅዱስ እና ዘመናዊ ተርጓሚዎች፡፡ ቺኮ፡፡ 1985።

ናይት፣ ሮበርት ኤ.፣ እና ኒኬልሰርግ፡፡ ጆርጅ ደብሊው. ኢ. ጥንታዊ ይሁዲነት እና ዘመናዊ ተርጓሚዎች፡፡ አትላንታ፣ 1986።

ሎንገንስከር፣ ሪቻርድ ኤን. “የአዲስ ኪዳንን ትርጓሜ ዳግመኛ ማውጣት እንችላለን?” ተንዳሌ ቡለቲን 28 (1969)።

ሚኪልስ፣ ኤ. በርክሌይ፡፡ መጽሐፍ ቅዱስን መተርጎም፡፡ ግራንድ ራፒድስ፣ ኢ.ሮማንስ፣ 1963።

ሙር፣ ጆርጅ ፉት፡፡ ይሁዲነት በአንደኛው ክፍለ-ዘመን ክርስቲያን ዘመን፡፡ ኒው ዮርክ፡ ስኮክን ፕሬስ፣ 1971።

አስቦርኒ፣ ግራንት፡፡ “ሥነ-ትርጓሜ።” ዲ.ሲ.ፊ.ዲ.፡ ኢ.ሲ.ፊ.ዲ.፡ የሥላሴ ወንጌላዊ መለኮታዊ ትምህርት ቤት፡፡ ፎቶ ኮፒ የሆነ።

ፔቲ፣ ዳንኤል፡፡ ጥንታዊ አይሁድ ሥነ-ትርጓሜ በፍልስጥኤም፡፡ የመጽሐፍ ቅዱስ ሥነ-ጽሑፍ ሰሳይቲ እና ሊቃውንት ፕሬስ፣ 1975።

ፕራይስ፣ ጀምስ ኤል. አዲስ ኪዳንን መተርጎም፡፡ ሆልት፣ ሪንሀርት እና ዊንስተን፣ አይኤንሲ.፣ 1961።

ራም፣ ቤርናርድ፡፡ ፕሮቴስታንት የመጽሐፍ ቅዱስ ትርጓሜ፡፡ ግራንድ ራፒድስ፡ ቤከር፣ 1970።

ሮዝ፣ ሲሲል፣ አዘ. ኢንሳይክሎፔዲያ ጁዲካ፡፡ ኢ.የሩሳሊያም፡፡ ኬተር. ኤስ. ቪ. “ሥነ-ትርጓሜ።” በሎዩስ ጃኩብስ፡፡

ስትራክ፣ ሄርማን ኤል. የታልሙድ እና ሚድራሽ መግቢያ፡፡ ፊላዴልፊያ፡ የአይሁድ የጎትመት ሰሳይቲ አሜሪካ፣ 1931።

ቴሪ፣ ሚልተን፡፡ የመጽሐፍ ቅዱስ ትርጓሜ፡፡ ግራንድ ራፒድስ፡ ዘንደርቫን.፣ 1974።

ዌንግሪን፣ ጄ. ከመጽሐፍ ቅዱስ እስከ ሚሸናህ፡፡ ማንቼስተር ዩኒቨርሲቲ ፕሬስ፣ 1976።

ተጨማሪ መግለጫ አራት የእምነት መግለጫ

በግል በተለይ በእምነት መግለጫም ሆነ የዕምነት ማስታወቂያ ብዙ አያሳስበንም ይልቁንም መጽሐፍ ቅዱስን ማፅናቱ ይሻለኛል። ዳሩ ግን እኔ የዕምነት ሁኔታ ለመረዳትና ለመፈተሽ ለሚፈልጉ የዕምነት መግለጫው ይረዳቸው ይችላል። በርካታ ሥነ-መለኮታዊ ሕጻኖችና የተዛቡ አመለካከቶች ባሉበት ሁኔታ የእኔን ሥነ-መለኮታዊ ትምህርት አጭር ማጠቃለያ አቀርባለሁ።

1. መጽሀፍ ቅዱስ ብሉይም ሆነ አዲስ ኪዳን ሁለቱም ተመስጧዊ የሆነ የማይወድቅ /የማይሻር / ሙሉ ሥልጣን ያለው የእግዚአብሔር ዘለዓለማዊ ቃል ነው።

ቃሉ የራሱ የእግዚአብሔር መገለጫ ሲሆን በመንፈሳዊ ምሪት በስዎች አማካኝነት የተመዘገበ /የተፃፈ/ ነው። ስለ እግዚአብሔር ንፁህ እውነት እና ስለ ተግባሩ የሚገልፅ ብቸኛ ምንጭ ነው። እሱም ለራሱ ቤተክርስቲያን የዕምነትና የተግባር ብቸኛ ምንጭ ነው።

2. አንድ ብቻውን የሆነ ዘለዓለማዊ ፈጣሪ የሚባዕኝ እግዚአብሔር አለ። እሱም የሚታየውንም ሆነ የማይታየውንም የሁሉም ነገር ፈጣሪ ነው። ራሱን በአፍቃሪነቱና በጠባቂነቱ /በተንከባካቢነቱ/ የገለፀ ሲሆን ራሱም ፍፁምና /መልካም/ ትክክለኛ ነው። ራሱን በሦስት አካላት ገልጧል። አብ ወልድ መንፈስ ቅዱስ በእኩል አካል የተለያዩ ባህርያት ግን አንድ የሆነ።

3. እግዚአብሔር ከቃሉ ጋር ሁሉም ነው። እናም ዘለዓለማዊ እቅድ ለፍጥረቱ ያለ ሲሆን ይህም ማስተካከያ የማይደረግለት በእያንዳንዱ ሰው ነፃ ፍቅር ላይ ያተኮረ ነው። ያለ እግዚአብሔር እውቅናና ፍቃድ የመሆን ነገር የለም ይህም ቢሆን ግን ለሰዎችም ሆነ በመላእክት ነፃ ፍቃድን ፈቅዷል። እየሱስ አብ የመረጠው ሰው ነው። ሁሉም የሚመረጡት በሱ ነው። የእግዚአብሔር የሁኔታዎች ቀድሞ እውቅና የሰው ልጆችን ቅድመ ፅሁፍ ቃሉን ከመቀበል ለመወሰን አያዳግታቸውም። እያንዳንዳችን ለምናስበውም ሆነ ለምንሰራው ሃላፊነትን እንወስዳለን።

4. የሰው ልጅ ምንም እንኳን በእግዚአብሔር አምሳል ቢፈጠርና ከሃጥያት ነፃ ቢሆንም በእግዚአብሔር ላይ ማመፅን መረጠ። አዳምና ሄዋን ምንም እንኳን ከተፈጥሮ በሆነ ወኪል ቢፈተኑም ፈቅደውና ወደው በግለኝነት በወሰዱት አቋም ሃላፊነት አለባቸው። የእነሱ አመፅ ነው የሰው ልጅንም ሆነ ፍጥረትን ለጉዳት የዳረገው። እኛ ሁላችንም ከእግዚአብሔር ምህረት ከአዳም ለወረሰነውም ሆነ በሰውነታችን ለፈፀምነው አመፅ ያስፈልገናል።

5. እግዚአብሔር ይቅርታውንና ምህረቱን ለወደቀው ሰውነታችን ስጥቶናል። ኢየሱስ ክርስቶስ የእግዚአብሔር ብቸኛ ልጅ ሰው የሆነ፤ ያለ ሃጥያት የተመላለስ እኛን ውጦ በሞተልን፤ የሰው ልጆችን የአሃጢአት ቅጣት ተቀበለ። እሱ የደህንነት መንገድና ከእግዚአብሔር ጋር ለሚምረው ስውረት ብቸኛ መንገድ ነው። ስለደህንነት ሌላ ምንም መንገድ የለም ራሱ ሰርቶ በጨረሰው ሥራ ከማመን በስተቀር።

6. እያንዳንዳችን በግል የእግዚአብሔርን ይቅርታ ስጦታ በእየሱስ የሆነውን ደህንነት መቀበል ይኖርብናል። ይንንም ማግኘት የሚቻለው በእግዚአብሔር ተስፋ በማመን፤ በኢየሱስ በኩል ፍቃድኝነት ከሃጢአት መራቅ ነው።

7. ሁላችንም ሙሉ ምህረት እና መመለስ የምናገኘው ክርስቶስ እምነትና ሃጢአት በመመለስ ነው። የአዲስ ህይወቱ ማስረጃም በተለመደና እየተለወጠ ባለ ህይወቱ ይታወቃል። እግዚአብሔር ለሰው ሰጆች ያለው ዓላማ አንድ ቀን በመንግስተ ሰማያት የሚሆን ሳይሆን አሁን ክርስቶስ በመሰለ ሕይወት መመላለስ ነው። በትክክል መቤጥትን ያገኙ በስህተት ሃጢአት ቢሰሩም በዕምነታቸው ቀጥለውበት በንሥሐ ህይወት በሕይወት ዘመናቸው ሊመላለሱ ይገባል።

8. መንፈስ ቅዱስ ሌላው እየሱስ ነው። እሱም በዓለም ላይ አለ፤ የጠፉትን ወደ ክርስቶስ ለመምራትና በዳኑትም ክርስቶስ የመሰለ ሕይወት እንዲኖሩ በማስቻል። የመንፈስ ቅዱስ ስጦታዎች ደህንነታችን ስንቀበል ይሰጡናል። እነርሱም የእየሱስ ሕይወትና አገልግሎቶች ሲሆኑ ለአካሉ ለቤተክርስቲያን የተሰጡ ፀጋዎቹ ኢየሱስ ክርስቶስ ፍላጎቱንና ሐሳቦቹን ለማስፈፀም በመንፈስ ፍሬ የሚታዩ ናቸው። መንፈስ ቅዱስ ፊት እንደነገረ አሁንም ይጠራል።

9. አብ ከሙታን የተነሳውን ኢየሱስ ክርስቶስን የሁሉም ፈራጅ አድረጎታል። ወደ ዓለም ይመለሳል በሁሉም የሰው ልጆች ላይ ለመፍረድ በኢየሱስ ያመኑና ስማቸውም በበጎ ሕይወት መጽሀፍ ላይ የፃፈ ስማያዊ የክበረ አካላቸውን በዳግም ምፅአቱ ያገኛሉ ከእሱም ጋር ለዘለዓለም ይሆናሉ። የእግዚአብሔርን እውነት ለመቀበል ያልፈለጉ ለዘለዓለም ከእግዚአብሔር ህብረትና ደስታ ይለያሉ። ከሰይጣንና ከመልአክቱ ጋር ይፈረድባቸዋል።

ይህ በእውነቱ የተጠናቀቀና የጠለቀ ባይሆንም የልቤን ሥነ-መለኮታዊ መዓዛ ይሰጣቸዋል ብዬ አምናለሁ። ጽሑፉን እወደዋለሁ።

"ከአስፈላጊዎች ሁሉ - ህብረት፣ ከምርጫዎች- ነፃነት ከሁሉም ነገር- ፍቅር"